

အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော် ဆယ့်တစ်ကျမ်းတို့၏ အနှစ်သာရများကို
သိပ်သည်းစွာ ပြောဆိုထားသော

ပိဋကအနှစ်ချုပ်
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ
(ကောကနိပါတ်မှ ပဉ္စကနိပါတ်ထိ)

ဦးမောင်မောင်လေး
ပထမကျော်၊ ဓမ္မာစရိယ သိရောမဏိ
B.A., R.L.

ပုံနှိပ်ခြင်း

၁၉၈၉ ခု၊ သြဂုတ်လ၊ ပထမအကြိမ်၊ အုပ်စု ၁၂၀၀။

ပျက်နှာဖုံးပန်းချီ

စံတိုင်း

ဘလောက်

ထွန်းဆိုင်း

အဖုံးရိုက်

လုပ်အား

စာအုပ်ချုပ်

ကေမီ

စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် ၆၃/၈၉(၂)

ပျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် ၃၀၆/၈၉ (၇)

ဦးရွှေထွန်းအောင် (၁၂၀၇) လုပ်အားပုံနှိပ်တိုက်၊ အမှတ် ၅၊ လမ်း ၁၀၀
ကန်တော်ကလေး။ ရန်ကုန်မြို့၊ ရိုက်နှိပ်ဦးရွှေထွန်းအောင် (၁၁၅၂၂)၊
နှလုံးလှစာပေ၊ အမှတ် ၅၊ လမ်း ၁၀၀၊ ကန်တော်ကလေး။ ရန်ကုန်၊ ထုတ်
ဝေပါသည်။

www.dhammadownload.com
အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိစောဝိဒဆယ့် ဓာနကျမ်းတို့၏
အနှစ်သာရများကို သိပ်သည်း ပြုစုစွာ
ဖော်ပြထားသော

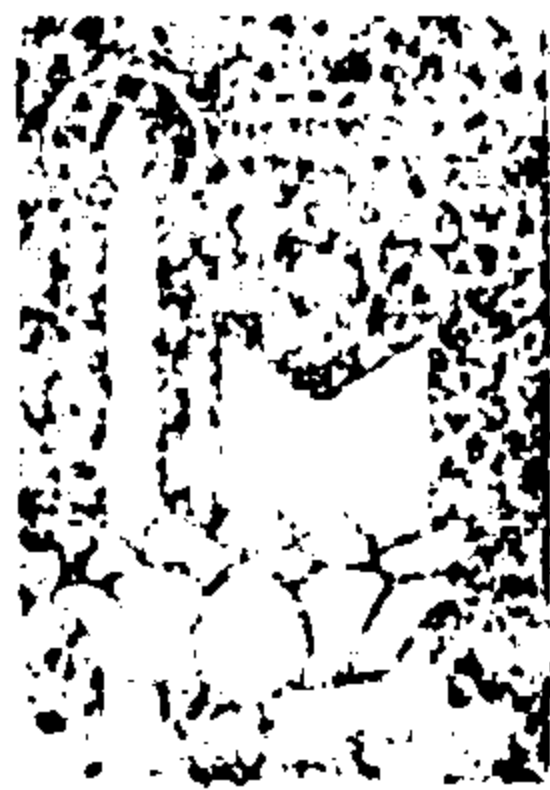
ဝိဇ္ဇကာအနုစိချွန် အင်္ဂုတ္တိုရ်နိကာယ

(ဧကကနိပါတ်မှ ပဉ္စကနိပါတ်တို့)

ဦးမောင်မောင်လေး

ပထမကျော်၊ ဓမ္မာဓဗျိယ၊ သိက္ခရာမဏိ

B.A., R.L

နုလုံလှဘဝေ ပြန်၍ရေး

စာတိုက်သတ္တဘာမုတ် ၈၇၊ ဗဟိုစာတိုက်ကြီး၊ ရန်ကုန်

ဖုန်း-၉၀၉၈၁

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်

မိတ်ဆက်နိဒါန်း

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြသည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟောကြားခဲ့သော တရားတော်များကို သံဂါယနာတင်မထေရ် မြတ်တို့ကပိဋကအားဖြင့် သုံးသွယ်၊ နိကာယ်အားဖြင့် ငါးရပ်၊ သတ်မှတ်ပိုင်းခြား၍ မှတ်တမ်း တင်ခဲ့ကြပါသည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်သည် ပိဋကအားဖြင့် သုတ္တန် ပိဋကတွင်ပါဝင်ပြီး နိကာယ်အားဖြင့် စတုတ္ထမြောက်နိကာယ်ကြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန်ခံပြီးနောက် သုံးလမြောက်တွင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဘာရ ကောင်စီ၌ သုတ္တပိဋကကို လိုက်ဂုဉ် ဤမဟာကဿပထေရ် ကြီးမှူးတည်းပေးသည့် ပထမသံဂါယနာတွင် သံယုတ္တနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးနောက် အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ်ကို ဆက်လက်သံဂါယနာတင်တော်မူခဲ့ကြကြောင်း၊ ထိုအင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ကို မပျောက်ပျက်ရအောင် ဆောင်ရွက်ထိန်းသိမ်းသွားကြရန် အတွက်လည်း ဤအနုရုဒ္ဓါနှင့် တပည့်တို့အား သံဂါယနာတင် မထေရ်မြတ်တို့က တာဝန်ပေး အပ်ခဲ့ကြောင်း စောစောလောလောပြောပါသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ လက်ထက်တော်နှင့်ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယသံဂါယနာတင် ခေတ်ကာလတို့၌ ပိဋကတ်တော်များကို ပေထက်အကွရာ၊ ဂျောက်ထက်အကွရာ တင်၍ ရေးသားခဲ့ခြင်းမရှိ။ နှုတ်တက်အာဂုံကျက်မှတ်၍သာ အဆင့်ဆင့် ဆောင် တော်မူခဲ့ကြသည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း ငဠုဂါမဏိမင်းလက်ထက်၊ သာသနာနှစ် (၄၅၀) ခန့်တွင် တွင်းပသော စတုတ္ထသံဂါယနာသို့ရောက်မှသာ ပေထက်အကွရာတင် ကျမ်းများဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်သည်ကျမ်းအားဖြင့် (၁၁) ကျမ်း၊ ဆဋ္ဌမူ စာမျက်နှာအားဖြင့် (၁၆၅၀) မျှရှိ၍၊ ဒီဃနိကာယ်စသော နိကာယ်ကြီး

လေးစပ်အနက် အကျယ်ဝန်းဆုံးနိကာယ်ကြီးဖြစ်ပါသည်။ ဤမျှကျယ်ဝန်းသော နိကာယ်ကြီးကို ယနေ့အထိသင်ကြားလေ့လာခွင့်ရရှိနေခြင်းမှာ သံဂါယနာတင် မထေရ်ကြီးများ၊ ရှင်အနုရုဒ္ဓါနှင့်တပည့်များမှစ၍ အဆက်ဆက်သော သာသနာ့ ဝန်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၏ ကျေးဇူးကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

အင်္ဂုတ္တိုရ်ဆယ် တစ်ကျမ်း

“အင်္ဂုတ္တရနိကာယ - အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်” ဟူသည် တစ်ခုတစ်ခုသော အင်္ဂါ အားဖြင့် လွန်၍လွန်၍သွားသော သုတ်တို့၏အစုအပေါင်းဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရပါ သည်။^၁ ဤအဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်စေရန် အနည်းငယ်ရှင်းဖို့ လိုပါလိမ့်မည်။ ရုက္ခ မြတ်စွာ၏ ဟောကြားချက်များ၌ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို အခြေခံ၍ ဟောကြား သောဒေသနာလည်းပါရှိ၏။ အကြောင်းအရာနှစ်ခုကို အခြေခံ၍ ဟောကြားသော ဒေသနာလည်းပါရှိ၏.... အကြောင်းအရာ ဆယ်တစ်ခုကို အခြေခံ၍ ဟောကြား သော ဒေသနာလည်းပါရှိ၏။ ရှင်မဟာကဿပအစရှိသော ပထမသံဂါယနာ တင်မထေရ်မြတ်တို့သည် ဒီဃ၊ မဇ္ဈိမ၊ သံယုတ္တဟူသော၊ နိကာယ်ကြီးသုံးရပ်ကို သံဂါယနာတင်ပြီးနောက် ကျန်ရှိနေသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကောင်းတော်များကို သံဂါ ယနာတင်ရာ၌ အရေအတွက်ကို အခြေခံသော အစီအစဉ်ဖြင့် သံဂါယနာတင် ရန် ဆုံးဖြတ်တော်မူခဲ့ကြသည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်အရ-

- အကြောင်းအရာ တစ်ခုကို အခြေခံသော ဟောကြားချက်များကို ကေကနိပါတ်
- အကြောင်းအရာ နှစ်ခုကို အခြေခံသော ဟောကြားချက်များကို ဒုကနိပါတ်....
- အကြောင်းအရာ ဆယ်တစ်ခုကို အခြေခံသော ဟောကြားချက်များကို ကောဒသကနိပါတ် ဟူ၍ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်တင် မှုခဲ့ကြပါသည်။

ထိုအပိုင်းဆယ့်တစ်ပိုင်းကိုပင် အင်္ဂုတ္တိုရ်ဆယ်တစ်ကျမ်းဟု ခေါ်ခဲ့ကြပါသည်။

ဤစာရေးသူသည် ဒီဃ၊ မဇ္ဈိမ၊ သံယုတ္တဟူသော နိကာယ်ကြီးလေးရပ်တို့၌ပါရှိသည့် မုဉ္ဇမြတ်စွာ၏ ဟောကြားချက်များကို ပါဠိဘာသာတတ်ကျွမ်းသည့် လူပုဂ္ဂိုလ် များဖတ်ရှု လေ့လာနိုင်ကြစေရန် ရည်ရွယ်လျက် နိကာယ်အနှစ်ချုပ် ကြမ်းကြီး များကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ဤအင်္ဂုတ္တရနိကာယ်မှာမူ ယခင်နိကာယ်ကျမ်းများ ထက်ပို၍ ကျယ်ဝန်းပြီး မှတ်သာ စရာတွေလည်း များလှပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခင်နိကာယ်များကဲ့သို့ တစ်အုပ်တည်းမဟုတ်ဘဲ နှစ်အုပ်ခွဲ၍ ထုတ်ဝေရန် စီစဉ် လိုက်ရပါသည်။

‘အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်’ မှတ်သားစကားတော်များလည်း ‘အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်’ မှတ်သားစကားတော်များလည်း ဤနိကာယ်၌

၁။ သီလဟူ၍ ဝိပဿနာအဋ္ဌကထာ ၁၂၁။

၂။ ကေကာဒီဟိ အင်္ဂေဟိ ဥ. ရှုမ္မိဥတ္တရော အဓိကောတိ အင်္ဂုတ္တရော - ဇီကာ ပ-၁၀။ လန်ဒန်ရှိ ပါဠိကျမ်းစာအသင်း ‘Pali Text Society’ က အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို Gradual Sayings ဟူသော အမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ် ဘာသာ ပြန်ဆိုထားပါသည်။

သဒ္ဓမ္မာနန္တရံ ရဟန်းသံဃာတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ရဟန်းကျင့်ဝတ်၊ ရဟန်း
ကျင့်စဉ်များသာမက လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လောကရေး၊ ဓမ္မရေး
လမ်းညွှန်ချက်များလည်း ပါရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအနှစ်ချုပ်ကျမ်း၌
ထိုကဲ့သို့သော လမ်းညွှန်ချက်များကို ပေါ်လွင်အောင် ဖော်ပြထားသည့်ပြင် တိမ်
မြုပ်ကပ်ခဲ့သော အချို့နေရာတို့၌ ပါဠိပညာရှင် စာသင်စာချ ဓမ္မာစရိယပုဂ္ဂိုလ်
များ အထူးသတိပြု၍ လေ့လာမိကြစေရန် အရေးကြီးသော အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ
ဖွင့်ဆိုချက်များကိုလည်း မှတ်စုအနေဖြင့် ဖြည့်စွက်ဖော်ပြထားပါသည်။

ဟောပုဒ်ပေါင်း (၉၅၀၀) ကျော်

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်သည် အထက်တွင် ဖော်ပြသည့်အတိုင်း ‘နိပါတ်’ ခေါ်
အပိုင်းအခန်း (၁၁) ခန်းရှိပြီး ‘သုတ်’ ဟု ခေါ်သော ဟောပုဒ် အရေအတွက်
အားဖြင့်မူ-

“နဝသုတ္တသဟဿာနိ၊ နဝ သုတ္တသတာနိစ၊

သတ္တပညာသ သုတ္တာနိ၊ ဟောန္တံ အင်္ဂုတ္တရာဂမေ။”

ဟူသော အဋ္ဌကထာမိန့်ဆိုချက်အရ (၉၅၅၇) သုတ် ရှိကြောင်း သိရပါသည်။
နှုတ်ငုံဆောင်ခေတ်က ပုဂ္ဂိုလ်များ အမှတ်အသားပြုခဲ့သည့် ‘ဘာဏဝါရ’ ခေါ်
တစ်ကြိမ်ရှုတ်စာ ‘တစ်ရှုတ်စာ’ အတိုင်းအတာ အားဖြင့် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ပါဠိတော်
သည် ဘာဏဝါရ (၁၂၀) ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် အင်္ဂုတ္တရ
နိကာယ် ပါဠိတော်အား ဆဋ္ဌသံဂါယနာမူ အားဖြင့် စာမျက်နှာ (၁၆၅၁)
မျက်နှာရှိပါသည်။ ယင်းကို-

- ၁) ကေကနိပါတ်မှ ကေကနိပါတ်ထိ ပထမအုပ် စာမျက်နှာ (၅၀၀) ။
- (၂) ပဉ္စကနိပါတ်မှ သတ္တကနိပါတ်ထိ ဒုတိယအုပ် စာမျက်နှာ (၅၀၃) ။
- (၃) အဋ္ဌကနိပါတ်မှ ကောဒသက နိပါတ်ထိ သတိယအုပ် စာမျက်နှာ
(၅၅၀) ။

ဟူ၍ စာအုပ်ကြီး သုံးအုပ်ခွဲ၍ ရိုက်နှိပ်ထားပါသည်။
ရှင်းချက်။ ။ လက်ရှိဆရာမူပါဠိတော်၌ မြုပ်ထားသော ဝေယျာလများကိုပါ
ဖော်၍ သုတ်များကို ရနိုင်သမျှ ရေတွက်ကြည့်ရာ (၇၄၄၄) သုတ်
သာ ရေတွက်ရရှိပါသည်။

ကေကနိပါတ်လော မှတ်သားဖွယ် များ

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်တွင် ကေကနိပါတ်မှ ကောဒသကနိပါတ်အထိ နိပါတ်
(၁၁) ခုရှိသည့်အနက် ပထမဦးဆုံးဖြစ်သော ကေကနိပါတ်၌ အကြောင်းအရာ
တစ်ခုစီနှင့်ဆိုင်သော သုတ်ပေါင်း (၆၂၇) သုတ် ပါပင်ပါသည်။ ထိုသုတ်တို့ကို
‘ဝဂ်’ ဟု ခေါ်သော သုတ်စုပေါင်း (၂၀) တို့ဖြင့် ပိုင်းခြားထားပါသည်။ ထို
တွင် ပထမဦးဆုံးဖြစ်သော ရူပါဒိဝဂ်၌ မိန်းမ၏ အဆင်းအသံ သော အခရုံ
ငါးပါးသည် ယောက်ျား၏စိတ်ကို အဆွဲဆောင်နိုင်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း၊ ယောက်ျား၏

အဆင်းအသံ စသော အာရုံငါးပါးသည်လည်းမိန်းမ၏စိတ်ကို အဆွဲဆောင်နိုင် ဆုံးဖြတ်ကြောင်း အသီးသီး တစ်ပါးစီခွင့် ဟောကြားထားပါသည်။ ဤဟော ကြားချက်မှာ ဓမ္မအမြင်အားဖြင့်သာမက လောကအမြင်အားဖြင့်လည်း အလွန် ထင်ရှားသော ဟောကြားချက်ဖြစ်ပါသည်။ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ရေး ဟူသော 'ဝိမုတ္တိရသ'ကို အစဉ်ဦးတည် ဟောကြားလေ့ရှိသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ကား ထိုဟောကြားချက်ဖြင့် ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သည့် တဏှာရာဂ ကင်းကွာရေးကို ဖော်ညွှန်းတော်မူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

နိဝရဏငါးပါး ကင်းကွာရေး

ဒုတိယမြောက်ဖြစ်သောနိဝရဏပွဟာနဝဂ်၌နိဝရဏအရာများဖြစ်ပေါ်ခြင်းနှင့် ကင်းကွာခြင်း၏အကြောင်းများကိုတစ်ပါးစီခွင့်ဟော ညွှားထားပါသည်။ စိတ် ကိုနောက်ကျီညစ်ညူးစေ၍အသိအမှန်အမြင်မှန် မပေါ်လာနိုင်အောင် ပိတ်ဆို့ တားဆီးထားတတ်သည့် ကမမ္မန္တ ဗျာပါဒစသော တရားငါးပါးကို 'နိဝရဏ' တရားဟုခေါ်ပါသည်။ လျော်ကန်သင့်မြတ်သောအကြောင်းဖြင့်နိဝရဏ ငါးပါး ဤပယ်ခွာနိုင်မှသာ အသိမှန် အမြင်မှန်ပေါ်လာမည်။ မိမိအကျိုး သူတစ်ပါး အကျိုးကို သိမြင်မည်။ မှန်မကွဲလဲစသော တရားထူးများကိုလည်း ရနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိဝရဏငါးပါး ကင်းကွာရေးတရားများကို လူတိုင်း လူတိုင်း စွမ်းအားရှိသလောက် လေ့လာအားထုတ်ကြရန် အထူးလိုအပ်လှပါ သည်။

ဧတဒဂ်ရပုဂ္ဂိုလ်ထူး (၇၄)

ဧကကနိပါတ်၌နိဝရဏပွဟာနဝဂ်၏နောက်တွင် မိတ်၏သဘာဝ၊ မေတ္တာ ပွားခြင်း၏အကျိုး၊ ငမုလေ့့ခြင်းနှင့် မမုလေ့့ခြင်း၊ ပျင်ရိခြင်းနှင့် ဗရိယရှိ ခြင်း၊ မိတ်ဆွေယုတ်ရှိခြင်းနှင့် မိတ်ဆွေကောင်းရှိခြင်း စသည်တို့၏ အကျိုး အပြစ်များ၊ လောကအားအကျိုးမဲ့စေသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အကျိုးဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုတစ်ပါးစီခွင့်ဟောကြားထားပါသည်။ အထူးသဖြင့်ဤဧကကနိပါတ် ၌ ပညာကြီးခြင်း၊ တန်ခိုးကြီးခြင်း စသောအရာတို့၌ 'အတော်ဆုံး၊ အသာဆုံး' ဟု ဆိုအပ်သော ဧတဒဂ်ရ ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသကာ ဥပါသိကာ (၇၄) ဦး တို့၏ အမည်နှင့် ဘွဲ့ထူးများ ပြည့်စုံစွာပါရှိပါသည်။

လူ့ဘဝတန်ဖိုး

ဧကကနိပါတ်၌ စာဖတ်သူတို့ အထူးသတိပြုသင့်သော အချက်ကား သတ္တဝါတို့ ဖြစ်ရာတို့များသည် လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ငရဲဘုံ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိ ကြရာတွင် လူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့မှသေလွန်၍ ထိုလူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့၌ပင် ပြန်ဖြစ်သော သတ္တဝါများ နည်းပါးလှကြောင်း၊ ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်စသော အပါယ်လေးဘုံသို့ ရောက်သွားသော သတ္တဝါတို့သာများပြားကြောင်း၊ ထို့အပြင် အပါယ်လေး ဘုံမှ သေလွန်၍ လူ့ပြည်နတ်ပြည်သို့ ရောက်လာသူများလည်း နည်းပါးလှ

ကြောင်း၊ အပါယ်လေးဘုံ၌ပင် ပြန်ဖြစ်သောသတ္တဝါတို့ သာများပြားကြောင်း ဟောကြားချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ဤဟောကြားချက်များကို ကျွန်ုပ်တို့သည် မိမိတို့ရရှိထားသည့် လူ့ဘဝ၏တန်ဖိုးကို ကောင်းစွာသိရှိပြီး တုံ့တောင်းလှ သောလူ့ဘဝသက်တမ်းကို အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုသင့်ကြောင်း သင်ခန်းစဉ်ရယူ နိုင်ကြပါသည်။

ဒုကနိပါတ်လာ မှတ်သားဖွယ်များ

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဒုကနိပါတ်၌ အကြောင်းအချက် နှစ်ခုကိုအခြေခံ၍ဟော ကြားသော သုတ်ပေါင်း (၇၀၀) ပါရှိ၏။ ထိုသုတ်များကို ဝဂ် (၁၅) ဝဂ်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသည်။ ထိုတွင် ပထမဝဂ် ပထမသုတ်၌ ဒုစရိုက်တို့ကို ပြုကျင့်သူသည် မျက်မှောက်အပြစ်၊ တမလွန်အပြစ်ဟူသော အပြစ်နှစ်မျိုးကို ခံစားရမည်ဖြစ် ကြောင်း ဟောကြားထားပါသည်။ ထိုဟောကြားချက်၌ တိုင်းပြည် အုပ်ချုပ် သော အစိုးရမင်းတို့သည် ဒုစရိုက်ကျူးလွန်သည့်လူဆိုးကို ဖမ်းဆီး၍ နှင်တံဖြင့် ရိုက်ခြင်း၊ ကြိမ်လုံးဖြင့်ရိုက်ခြင်း စသည့် ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်မှု (၂၆) မျိုးကို ပြုလေ့ရှိ ကြောင်း၊ ဤသို့ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်မှုခံရခြင်းသည် ဒုစရိုက်၏ မျက်မှောက်အပြစ် ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ထိုဖော်ပြချက်မှ ဗုဒ္ဓဇောတိ ဇ္ဈိမဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ တစ်စွန်းတစ်စကို နှိပ်စက်နိုင်ကြပါသည်။

လူမိုက်နှင့် လူလိမ္မာ

ဒုကနိပါတ်၌ လူမိုက်နှင့် လူလိမ္မာ၊ သူယုတ်နှင့်သူတော်ကောင်းတို့၏ ခြားနားမှုကို ဖော်ပြသော ဟောကြားချက်များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ထိုဟော ကြားချက်များ၌ အပြစ်ကို အပြစ်ဟုမမြင်သူနှင့် အပြစ်ကိုကျူးလွန်မိသူက ဝန်ချ တောင်းပန်လျှင် ခွင့်လွှတ်နိုင်သူတို့သည် လူမိုက်များဖြစ်၏။ အပြစ်ကိုအပြစ်ဟု မြင်သူနှင့် အပြစ်ကို ကျူးလွန်မိသူက ဝန်ချတောင်းပန်လျှင် ခွင့်လွှတ်သူတို့သည် လူလိမ္မာများဖြစ်၏ဟူ၍ လူမိုက်နှင့်လူလိမ္မာကို ခွဲခြား ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အတူ သူ့ကျေးဇူးကိုမသိတတ်ခြင်း၊ သိသော်လည်း ထုတ်ဖော်မပြောခြင်းတို့ သည် သူယုတ်တို့၏ အခြေခံသဘောဖြစ်၏။ သူ့ကျေးဇူးကိုသိတတ်ခြင်း၊ ထုတ် ဖော်၍လည်းပြောခြင်းတို့သည် သူတော်ကောင်းတို့၏ အခြေခံသဘောဖြစ်၏ ဟု သော ဟောကြားချက်မှာလည်း အထူးမှတ်သားဖွယ် ကောင်းပါသည်။

တိကနိပါတ်လာ မှတ်သားဖွယ်များ

သုံးပါးသောအင်္ဂါ၊ သုံးပါးသောတရား၊ သုံးမျိုးသောပုဂ္ဂိုလ်စသည်တို့ ကို ဟောကြားသော တိကနိပါတ်၌ သုတ်ပေါင်း (၃၅၃) သုတ်ပါရှိပြီး ဝဂ် (၁၀) ဝဂ်ခွဲထားပါသည်။ ပထမဦးဆုံး ဘယသုတ်၌ ဤလောကတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဘေးအန္တရာယ်ဟူသမျှသည်လူလိမ္မာတို့ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည်မဟုတ်။ လူမိုက် တို့ကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ကြောင်းဟောကြားထားပါသည်။ ထို့နောက်

လူမိုက်နှင့်လူလိမ္မာကို အလုပ်ဖြင့် ခွဲခြားသိနိုင်ကြောင်းမိန့်ကြားပြီး လူမိုက်သက္ကဏာသုံးပါးနှင့် လူလိမ္မာသက္ကဏာသုံးပါးတို့ကိုလည်း ဆက်လက်ဟောကြားပါသည်။

ပုဗ္ဗာစရိယ မိန့်နှင့်

တိကနိပါတ်၌ လူပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစားများကို သုံးမျိုးသုံးမျိုးတွဲ၍ဟောကြားရာတွင် တရားရထိုက်မရထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလူနာသုံးမျိုးနှင့် ဥပမာပြု၍ဟောကြားထားပါသည်။ ထို့အတူ ဂူထဘာဏီသုတ်၌ မစင်နှင့်တူသောစကားရှိသူပန်းနှင့်တူသောစကားရှိသူ၊ ပျားရည်နှင့်တူသောစကားရှိသူဟူ၍စကားပြောဆိုပုံနှင့်စပ်၍ ကွဲပြားသောပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးကို ထင်ရှားသောဥပမာဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် အနုသုတ်၌ စုံလုံးကဗျာ၊ မျက်စိတစ်ဖ မမြင်သူ၊ မျက်စိနှစ်ဖက်လုံးမြင်သူဟူ၍ အသိအမြင်ရှိမှု မရှိမှုနှင့်စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး ဟောကြားထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု၌ “ပုဗ္ဗာစရိယ မိန့်နှင့်” ဟု အဆိုရှိပါသည်။ စင်စစ်ထိုစကားမှာ တိကနိပါတ်၊ သမ္ဗုဒ္ဓကသုတ်မှ ထုတ်ယူထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သမ္ဗုဒ္ဓကသုတ်၌ မိဘနှစ်ပါးတို့သည် သားသမီးတို့၏ မြဟ္မာ၊ သားသမီးတို့၏ လတ်ဦးဆရာ၊ သားသမီးတို့၏ အပူဇော်ခံပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်ဟုဟောကြားထားပါသည်။

တိကနိပါတ်၌ အထူးထင်ရှားသောသုတ်ကား “ကာလာမသုတ်” ဟူ၍ လူသိများခဲ့သည့် ကေသမုတ္တိသုတ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသုတ်၌ ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာသည် ကာလာမ မင်းတို့အား တစ်ဆင့်ကြားခြင်း၊ အစဉ်အလာရှိခြင်း၊ သောအကြောင်းများဖြင့် အမှန်ဟု လက်မခံအပ်။ ကိုယ်တိုင်စူးစမ်း ဆင်ခြင်ပြီးမှသာ လက်ခံအပ်ကြောင်းမိန့်ကြားခဲ့သည်။ အပြစ်ရှိသောတရားသုံးပါးကိုပယ်ပြီး အပြစ်ကင်းသောတရားသုံးပါးကို ကျင့်သုံးရန် ညွှန်ပြခဲ့ပါသည်။

စတုတ္ထနိပါတ်လာ မှတ်သားဖွယ်ရာများ

စတုတ္ထနိပါတ်၌ သုတ်ပေါင်း (၅၁၀) ပါရှိပြီး ဝဂ် ၂၈ ဝဂ် ခွဲထားပါသည်။ ဤနိပါတ်၌ ဟောကြားသော တရားလေးမျိုးတွဲများတွင် ကြီးပွားကြောင်း၊ သမ္မတ္တိစက်လေးပါး၊ သင်္ဂဟဝတ္ထုခေါ် စည်းရုံးရေးတရား လေးပါး၊ ပြဿနာဖြေနည်းလေးမျိုး၊ ဘဝဆက်တိုင် ပေါင်းဖက်လိုသောလင်နှင့်မယားတို့ ဖြည့်ကျင့်ရမည့် တရားလေးပါး၊ ရန်နစ်မလွယ်သည့် နှစ်သက်ဖွယ်လေးပါးကိုရလိုသူတိုင်း ဖြည့်ကျင့်ရမည့် တရားလေးပါး၊ ချမ်းသာခြင်း လေးမျိုးစသည်တို့ပါဝင်ပါသည်။

ပုဂ္ဂိုလ်လေး မျိုးတွဲများတွင်လည်း မိုးလေးမျိုးနှင့်တူသောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး၊ အိုးလေးမျိုးနှင့်တူသောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး၊ ရေအိုင်လေးမျိုးနှင့်တူသောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး၊ သရက်သီး လေးမျိုးနှင့်တူသောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး၊ ကြွက်လေးမျိုးနှင့်တူသောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး၊ ခြေလေးမျိုးနှင့် တူသော ပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုးစသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

အထက်ပါတရားလေးမျိုးတွဲ၊ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတွဲများအပြင် စေတီထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးပါး၊ သံဝေဂရစေနိုင်သည့် အရပ်လေးပါး၊ အမြတ်ဆုံးကြည်ညိုမှုလေးပါး၊ ဗလားရောက်အပ်သော အဂတိလေးပါး၊ သမုဒ္ဓါ၏ဘေးလေးမျိုး၊ အဝေးဆုံးအရာလေးမျိုး၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အံ့ဖွယ်လေးမျိုး၊ အသင်္ချေယူကပ်လေးမျိုး၊ မကြံစည်အပ်သော အရာလေးမျိုးစသည့် စိတ်ဝင်စားစရာများစွာတို့လည်း ပါရှိပါသည်။

ပဉ္စကနိပါတ်လာ မှတ်သားဖွယ်များ

ငါးပါးအစုတရားများအပိုင်းဖြစ်သောပဉ္စကနိပါတ်၌သုတ်ပေါင်း (၁၁၅၁) သုတ်ပါရှိ၍ဝဂ်ပေါင်း (၂၉)ဝဂ်ခွဲထားပါသည်။ ဤနိပါတ်တော်မှာ သုတ်တရားတော်အရေအတွက်များသည်နှင့်အမျှ မှတ်သားဖွယ်လည်း ပို၍များပါသည်။ ပထမဦးစွာတွေ့ရှိရသော သုတ်တို့၌ သဒ္ဓါ၊ ဟိရိဝသော 'အား' ငါးပါး၏အရေးကြီးပုံကို ဟောကြားထားပါသည်။ ထို့နောက် နိဝရဏတရားငါးပါးကို ရွှေ့၏အညစ်အကြေးငါးပါးနှင့် ဥပမာပြုပြီး မိမိ၏စိတ်ကို နိဝရဏငါးပါးမှ ကင်းကွာစေနိုင်သည့် ဖျာန်အဘို့ညာဉ် တန်ခိုးများကို ရရှိနိုင်ကြောင်း ဆက်လက် ဖော်ပြ ထားပါသည်။

ဒါနအမျိုးမျိုး

ပဉ္စကနိပါတ်၌ ဒါနနှင့်ပတ်သက်သော ဟောကြားချက် အတော်များများပါရှိပါသည်။ အချို့ကိုထုတ်ပြုရလျှင် သုတ်စဉ် ၃၄ သီဟသေနာပတိ သုတ်၌ ဒါန၏ အကျိုးငါးပါး၊ သုတ်စဉ် ၃၇ ဘောဇနသုတ်၌ ဆွမ်းလှူခြင်း၏အကျိုးငါးပါး၊ သုတ်စဉ် ၃၆ ကာလဒါနသုတ်၌ အချိန်အခါ အားလျော်စွာ ပေးလှူအပ်သောဒါနငါးမျိုး၊ သုတ်စဉ် [၁၄၇-၁၄၈] တို့၌ သူတော်ကောင်းတို့၏ ဒါနနှင့် သူယုတ်မာတို့၏ ဒါနငါးမျိုး စသည်တို့ကို ဟောကြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သီလ၏ အကျိုး

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဒါနအမျိုးမျိုးနှင့် ဒါန၏အကျိုးများကို အလျဉ်းသင့်သလို ထုတ်ဖော်ဟောကြားသကဲ့သို့ သီလစောင့်ထိန်းမှုနှင့် သီလ၏ အကျိုးကိုလည်း အလေးအနက်ထား၍ ဟောကြားခဲ့ပေသည်။ သီလသည် အချုပ်အားဖြင့် လူ့သီလ ရဟန်းသီလဟူ၍နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ လူတို့၌ ငါးပါး သီလသည် အရေးအကြီးဆုံး ဖြစ်သကဲ့သို့ ရဟန်းတို့၌လည်း ပါတိမောက္ခသံဝေဂသီလသည် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် လူဖြစ်စေ၊ ရဟန်းဖြစ်စေ၊ ပြည့်စုံရမည့် သမ္မဒါငါးပါးတို့တွင် သီလပြည့်စုံမှုကို သမ္မဒါတစ်ပါးအဖြစ်ဖြင့် ဟောကြားခဲ့သည်။ လူဖြစ်စေ၊ ရဟန်းဖြစ်စေ ပိုင်ဆိုင်ရမည့် ဓနဥစ္စာငါးပါးတို့၌လည်း သီလဓန-သီလဥစ္စာ ဟူ၍ ဟောကြားခဲ့ပါသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ငါးပါးသီလကို အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သော 'အရိယကန္တသီလ' ဟူ၍ ချီးကျူးဟောကြားသကဲ့သို့ ပါတိမောက္ခသံဝရ သီလကိုလည်း ရဟန်းကောင်း ရဟန်းမြတ်တို့၌ မလွဲမသွေ ရှိရမည့်အင်္ဂါတစ်ရပ်အဖြစ်ဖြင့် အကြိမ်များစွာ ဟောကြားခဲ့ပေသည်။ ထို့ပြင် ဤပဉ္စကနိပါတ်၌ သီလပျက်ခြင်း၏အပြစ် ငါးပါးနှင့် သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၏အကျိုးငါးပါးတို့ကိုဟောကြားသောသုတ်များလည်း ပါရှိပေသည်။

ကျန်းမာရေးလမ်း၊ ညွှန်ချက်များ

ပဉ္စကနိပါတ်၌ ဒါန သီလဆိုင်ရာ ဟောကြားချက်များ ပါရှိသကဲ့သို့ တာဝနာနှင့်ဆိုင်ရာ ဟောကြားချက်တို့လည်း အမြောက်အမြားပါရှိ၏။ ဆိုမှတစ်ပါး စကြိုလျှောက်ခြင်း၏ အကျိုးငါးပါး၊ ယာဂုသောက်ခြင်း၏အကျိုးငါးပါး၊ သွားတိုက်ခြင်း၏အကျိုးငါးပါး စသော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်များ၊ သားသမီးဝတ်ငါးပါး၊ မယားဝတ်ငါးပါး၊ အိမ်ထောင်ရှင်ယောက်ျားတို့ ခုဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်ငါးရပ်စသည့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

သရုပ်ပြ အဘိဓာန် ကျမ်းကြီး

အထက်တွင်ဖော်ပြညွှန်းခဲ့သော ကောက်နုတ်ချက်ကိုကား အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်တွင်ပါဝင်သော တရားအနှစ်သာရတို့၏ တစ်စွန်းတစ်စမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဤကျမ်းကို တစ်ပုဒ်ချင်းတစ်ပုဒ်ချင်း အသေးစိတ်ဖတ်ရှုလေ့လာလျှင် ညွှန်ချက်တို့ကို ထိုအနှစ်သာရတို့ကို အပြည့်အဝ ရယူခံစားနိုင်ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအင်္ဂုတ္တရနိကာယ်သည် တစ်ပါး၊ နှစ်ပါး၊ သုံးပါး၊ လေးပါး စသော တရားတို့ကို သင်္ချာအရေအတွက် အားလျော်စွာ စနစ်တကျ စီစဉ်ဖော်ပြထားသောကြောင့် သရုပ်ပြ အဘိဓာန် ကျမ်းကြီး သဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် စာရေးသူ နှစ်လများစွာ ကြိုးပမ်းပြုစုခဲ့သော ဤအင်္ဂုတ္တရနိကာယ်အနှစ်ချုပ်ကျမ်းသည် ဗုဒ္ဓဓမ္မကို လေးစားမြတ်နိုးသူတို့ အတွက်သာမက အဖိုးတန် ဂန္ဓဝင်စာပေတို့ကို ကျယ်ပြန့်စွာ လေ့လာဆည်းပူးလိုသူတို့ အတွက်လည်း အလွန်ကျေးဇူးများသောအထောက်အကူတစ်ခုဖြစ်လိမ့်မည်ဟုမျှော်လင့်ပါသည်။

ဦးစောင်စောင်လေး

ခ.၃၅၁ ခု၊ ဝါဆိုလပြည့်နေ့

၁၂၉/၃ ကျန်းရွှေနိုင်လမ်း

ဗုဒ္ဓဏ္ဍိ၊ ရန်ကုန်။

စာယ်လိဖုန်း-၅၇၆၀၀

ပိဋကသမုဒ္ဓိချုပ် အစုစွဲရန်ကာယ်

မှတ်သားဖွယ် မာတိကာ

သင်္ကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	သင်္ကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဇေယျကနိပါတ်		သုတော်ကောင်းတရား	
တစ်ပါးဆုတရားများအပိုင်း		တည်ခြင်းအကြောင်း	၂၄
မိန်းမ၏စွပါရုံနှင့်		အဓမ္မကို ဓမ္မဟု ပြသောရဟန်း	၂၄
ယောက်ျား၏စိတ်	၃	အဓမ္မကို အဓမ္မဟု ပြသောရဟန်း	၂၅
ယောက်ျား၏စွပါရုံနှင့်		လူများအကျိုးအတွက်ဖြစ်လာသူ	၂၉
မိန်းမ၏စိတ်	၄	အံ့ချိုးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်	၂၉
ကာမစွန္ဒ နိဝရဏဖြစ်ပွားကြောင်း		အတုမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်	၂၉
တရား	၄	ဉာဏ်မျက်စိကိုဖြစ်စေသူ	၂၉
ဝိစိကိစ္ဆာ	၆	ဓမ္မစက်ကိုအတုလိုက်၍လည်စေသူ	၂၉
ကာမစွန္ဒ ကင်းပျောက်ကြောင်းတရား	၆	တေဒဂ်ရ ရဟန်း ၄၁ ပါး	၂၉
ဝိစိကိစ္ဆာ	၈	တေဒဂ်ရ ဘိက္ခုနီ ၁၃ ပါး	၃၄
မနုဿိန်းသောစိတ် စသည်	၉	တေဒဂ်ရ ဥပါသကာ ၁၀ ဦး	၃၅
ကြို့ပင်ကဲ့သို့ နူးညံ့သောစိတ်	၁၄	တေဒဂ်ရ ဥပါသကာ ၁၀ ဦး	၃၆
စိတ်၏လျင်မြန်ပုံ	၁၅	မဖြစ်နိုင်သောအကြောင်းများ	၃၇
စိတ်ပွားများမှုမရှိသူ	၁၆	နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်	
လက်ဖျစ်တစ်တွက်မျှမေတ္တာပွားသူ	၁၆	ပြုစေနိုင်သောတရား	၃၉
အကုသိုလ်တရားများ		မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြောင့် အကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ	၄၀
စိတ်လျှင်ရှေ့သွားရှိ	၁၇	အယောနိသောမသိကာရ	၄၁
မေလျော့ခြင်းကြောင့်အကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ	၁၇	မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် ခါးသောမျိုးစေ့	၄၁
ဝီရိယကြောင့် ကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ	၁၈	သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ချိုသောမျိုးစေ့	၄၂
မိပင်ကောင်းရှိခြင်းကြောင့်		အကျိုးရှိစေသူနှင့်အကျိုးမဲ့စေသူ	၄၂
ကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ	၁၉	လူမြူးသောသော	
အကုသိုလ်ကြောင့်		မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် အပြစ်အကြီးဆုံး	၄၂
ကုသိုလ်ဆုတ်ယုတ်	၁၉	မက္ခလိဂေါသာလ	၄၃
ဟောဇ္ဈင်တရားများ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း	၂၀	မကောင်းသောသာသနာ	၄၄
အကျိုးမဲ့စေသောတရား	၂၁	အနည်းငယ်သောတဝကိုပင်မချီးမွမ်း	၄၅
သုတော်ကောင်းတရား		များသောသတ္တဝါနှင့်နည်းသောသတ္တဝါ	၄၆
ကွယ်ခြင်းအကြောင်း	၂၃	ကြည်ညိုမှုဖြစ်စေသောတရား	၄၈
		လက်ဖျစ်တစ်တွက်မျှချာန်ပွားခြင်း	၄၉
		ကာယဂတာသတိပွားခြင်းအကျိုး	၄၉
		အမြိုက်ချမ်းသာကိုသုံးဆောင်သူ	၅၀

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဒုကနိပါတ်		အားရှိသူနှင့်အားမဲ့သူ	၇၇
နှစ်ပါးစုတရားများအပိုင်း		မှားသောအကျင့်ရှိသည့်လူနှင့်ရဟန်း	၇၇
ဒုစရိုက်၏ အပြစ်နှစ်မျိုး	၅၅	လွဲမှားစွာသင်ယူအပ်သောတရား	၇၈
ခက်ခဲသော အားထုတ်ခြင်းနှစ်မျိုး	၅၇	တိမ်သောပရိသတ်နှင့်နက်သော	
ပူပန်စေသော တရားနှစ်ပါး	၅၈	ပရိသတ်	၇၈
သံယောဇဉ်နှင့်ရှုပ်နှစ်မျိုး	၅၉	မညီညွတ်သောပရိသတ်နှင့်	
မည်းညစ်သောတရားနှင့်ဖြူစင်သော		ညီညွတ်သောပရိသတ်	၇၉
တရား	၆၀	မြတ်သောပရိသတ်နှင့်မမြတ်သော	
လောကစောင့်တရားနှစ်ပါး	၆၀	ပရိသတ်	၇၉
ဝါကပ်ခြင်းနှစ်မျိုး	၆၀	ပုထုဇဉ်နှင့်အရိယာပရိသတ်	၈၀
အားနှစ်ပါး	၆၁	အနှစ်ကင်းသောပရိသတ်နှင့်	
တရားဟောခြင်းနှစ်မျိုး	၆၁	အနှစ်ရှိသောပရိသတ်	၈၀
အဓိကရုဏ်းနှစ်မျိုး	၆၂	ဆုံးမခက်သောပရိသတ်နှင့်	
မတရားသောအကျင့်နှင့်တရားသော		ဆုံးမလွယ်သောပရိသတ်	၈၁
အကျင့်	၆၃	အာဓိသက္ကိအလေးပြုသောပရိသတ်နှင့်	
မပြုအပ်သောအမှုနှင့်ပြုအပ်သောအမှု	၆၄	တရားကိုအလေးပြုသောပရိသတ်	၈၂
အကုသိုလ်ပယ် ကုသိုလ်ပွား	၆၄	မညီမျှသောပရိသတ်နှင့်	
သူတော်ကောင်းတရားကွယ်ခြင်း		ညီမျှသောပရိသတ်	၈၃
အကြောင်းနှစ်ပါး	၆၅	အမှန်ကိုမဆိုသောပရိသတ်နှင့်	
သူတော်ကောင်းတရားဟည့်ခြင်း...	၆၅	ဆိုသောပရိသတ်	၈၄
လူမိုက်နှစ်မျိုး လူလိမ္မာနှစ်မျိုး...	၆၆	လောကအကျိုးပြုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုး	၈၅
ဘုရားကိုစွပ်စွဲသူနှစ်မျိုး	၆၆	ဗုဒ္ဓနှစ်မျိုး	၈၅
ဂတိနှစ်မျိုးရှိသူ	၆၇	ခိုးကြိုးပစ်သော်လည်း	
ကောကိုမိဂခြင်းအကြောင်းနှစ်ပါး	၆၇	မထိတ်လန့်သူနှစ်မျိုး	၈၅
ဝိဇ္ဇာအဖို့၌တည်သောတရားနှစ်ပါး	၆၇	ကိန့်ရာများစကားမပြောခြင်း၏	
သူယုတ်သူမြတ်တို့၏ အခြေခံနှစ်မျိုး	၆၈	အကြောင်းနှစ်မျိုး	၈၅
မိဘနှစ်ပါး၏ကျေးဇူး	၆၉	မိန်းမများမရောင့်ရဲနိုင်သော	
ကိရိယဝါဒနှင့်အကိရိယဝါဒ	၆၉	အရာနှစ်မျိုး	၈၆
အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုး	၇၀	သူယုတ်၏နေခြင်းနှင့်	
သံယောဇဉ်နှစ်မျိုး	၇၀	သူမြတ်၏နေခြင်း	၈၆
ငြင်းခုံခြင်းအကြောင်းနှစ်ပါး	၇၅	အဓိကရုဏ်းရှည်ကြာခြင်း၏	
လူကြီးအဆင့် လူငယ်အဆင့်	၇၆	အကြောင်းနှစ်ပါး	၈၆
		ချမ်းသာခြင်းနှစ်မျိုး	၈၇

(ထိ)

မာတကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော		လူမိုက်လက္ခဏာသုံးပါးနှင့်	
ကဏ္ဍနှစ်ပါး	၈၉	ပညာရှိ လက္ခဏာသုံးပါး	၁၀၆
အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်ဖက်တရားများ	၈၉	မိမိကိုယ်ကို တူးဖြိုသူ	၁၀၈
စေတော ဝိမုတ္တိ - ပညာဝိမုတ္တိစသော		အညစ်အကြေးသုံးပါး	၁၀၈
စုံတွဲတရားများ	၉၀	အင်္ဂါသုံးပါးနှင့်ထင်ရှားသောရဟန်း	၁၀၈
လူမိုက်နှစ်မျိုးနှင့်လူလိမ္မာနှစ်မျိုး	၉၁	သတိရဖွယ်အရပ်သုံးပါး	၁၀၉
အာသကတိုးပွားသူနှင့်မတိုးပွားသူ	၉၂	တောင့်တခြင်းမရှိသူ စသော	
ဖြေဖျောက်နိုင်ခဲ့သောအာသာနှစ်မျိုး	၉၂	ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၀၉
ရခဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုး	၉၂	ကံသုံးပါး၌စောင့်ရှောက်ပုံ	၁၁၀
ရောင့်ရဲစေရန်ခက်သူနှင့်လွယ်သူ	၉၃	ကိုယ် နှုတ် စိတ် သုံးပါး၏	
ရှာကဒေါသဖြစ်ကြောင်း တရားနှစ်ပါး	၉၃	အပြစ်များ	၁၁၁
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ကြောင်း		မလွဲချော်နိုင်သောအကျင့်သုံးပါး	၁၁၃
တရားနှစ်ပါး	၉၄	မကြီးပွားမည့်ဈေးသည်၏	
အာပတ်နှစ်မျိုး	၉၄	အင်္ဂါသုံးပါး	၁၁၅
တောင့်တရမည့်ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ပါး	၉၄	ကြီးပွားမည့်ဈေးသည်၏	
တူးဖြိုအပ်သောကိုယ်ကိုဆောင်သူ	၉၅	အင်္ဂါသုံးပါး	၁၁၅
ဒါနနိမိတ်	၉၆	ရှင်သမိဒ္ဓနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၁၆
အစေ့အစပ်ပြုခြင်းနှစ်မျိုး	၉၇	လူနာသုံးမျိုး ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၁၇
သမာပတ်၌လိမ္မာခြင်း၊ သမာပတ်မှထမူ၌		သင်္ခါရသုံးပါးနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၁၈
လိမ္မာခြင်းစသောတရားစုံတွဲများ	၉၈	ကျေးဇူးများသောပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၂၀
အမျက်ထွက်ခြင်း၊ ချေခြင်း၊ ဖွဲ့ခြင်း		ဝဇီရစိန်နှင့်တူသူ စသော	
စသောတရားစုံတွဲများ	၉၉	ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၂၀
အကုသိုလ်နှင့်ကုသိုလ်	၁၀၀	မိမိထိုက်သူ စသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၂၁
ဝိနည်းပညတ်ခြင်း၏		စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသူ စသော	
ရည်ရွယ်ချက်နှစ်ပါး	၁၀၀	ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၂၂
ရာဂကိုပယ်ရန် ပွားရမည့်		မစင်နှင့်တူသောစကားရှိသူ	
တရားနှစ်ပါး	၁၀၀	စသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၂၃
		နှစ်ဖက်လုံးကန်းသူ စသော	
		ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၂၄
		မှောက်ထားသည့်အိုးနှင့်တူသူစသော	
		ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၁၂၄
တိကနိပါတ်			
သုံးပါးစုတရားများအပိုင်း			
လူမိုက်ကြောင့်ဖြစ်သော ဘေးသုံးမျိုး	၁၀၅		

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဗြဟ္မာစသော မုတ္တိလိသုံးမျိုးနှင့်		သင်္ခါရဝပုဏ္ဏားနှင့် ဗြာဟ္မဿသုံးပါး	၁၅၈
အတူနေသူ	၁၂၅	တိတ္ထိတို့၏မိစ္ဆာအယူသုံးပါး	၁၆၄
တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိသုံးပါးကို		သားအမိချင်းပင်မကကွယ်နိုင်သည့်	
ကင်းကွာစေသော သမာဓိ	၁၂၆	ဘေးကြီးသုံးပါး	၁၅၉
တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိသုံးပါးကို		ဖြင့်မြှက်သောအိပ်ရာနေရာသုံးမျိုး	၁၆၀
ကင်းကွာစေသောအကျင့်	၁၂၇	ရဲရင့်သောစကားသုံးခွန်း	၁၆၁
ကံဖြစ်ကြောင်းတရားသုံးပါး	၁၂၈	ပထိရမည့်တရားသုံးပါးနှင့်	
ပူလောင်ခြင်းသုံးမျိုးမှကင်းသူ	၁၂၉	ပြည့်စုံရမည့် တရားသုံးပါး	
ယမမင်းနှင့်နတ်တမန်သုံးမျိုး	၁၃၀	(ကာလာမသုတ်)	၁၆၄
နတ်မင်းကြီးလေးယောက်နှင့်		စကားဖြစ်ပေါ်ကြောင်းသုံးပါး	၁၆၅
ဥပုသ်သုံးမျိုး	၁၃၁	ရာဂ ဒေါသ မောဟသုံးပါး	
နှူးညံ့သူနှင့်မာန်ယစ်ခြင်းသုံးပါး	၁၃၆	ထူးခြားပုံ	၁၆၇
အကြီးအမှူးပြုခြင်းသုံးပါး	၁၃၇	ဝိသာခါအားဟောသော	
မျက်မှောက်ထင်ရှားရှိခြင်းသုံးမျိုး	၁၃၉	ဥပုသ်သုံးမျိုး	၁၆၈
သဒ္ဓါတရားရှိသူဟု သိနိုင်သော		ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့၏	
အကြောင်းသုံးပါး	၁၃၉	အပြစ်များ	၁၆၆
တရားဟောခြင်းနှင့်အကျိုးသုံးပါး	၁၃၉	ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ကို ပယ်ရန်	
ပညာရှိတို့ ပညတ်အပ်သော		ကျင့်သူ	၁၆၇
တရားသုံးပါး	၁၄၀	သီလ သမာဓိ ပညာ	
သီလရှိသောရဟန်းနှင့်အကျိုး		သုံးပါးခွဲခြားပုံ	၁၆၈
သုံးပါး	၁၄၀	ကိလေသာဆွေးမြဲညှိကြောင်း	
သင်္ခတ တရားတို့၏ လက္ခဏာ		အကျင့်သုံးပါး	၁၆၀
သုံးပါး	၁၄၁	ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေကို ကိုတည်စေ	
ဟိမဝန္တာတောင်နှင့်အကျိုးသုံးပါး	၁၄၁	သင့်သောတရားသုံးပါး	၁၆၂
ခိုးသူကြီး၏မိရာသုံးပါး	၁၄၁	ဘဝသုံးပါးဖြစ်ပုံ	၁၆၂
ကိုယ်နှုတ်စိတ်သုံးပါးကို		အလေ့အကျင့်သုံးပါးပြဿနာ	၁၆၄
စောင့်စည်းခြင်း	၁၄၁	နံ့သာသုံးမျိုး	၁၆၄
ကိုယ်တိုင်သိနိုင်သောအကြောင်း		လောကဓာတ်သုံးမျိုး	၁၆၅
သုံးပါး	၁၄၃	ရဟန်းကိစ္စသုံးပါး	၁၆၆
လူ့လောကပျက်စီးကြောင်းသုံးပါး	၁၄၅	ပြည်သူ့အကျိုးနှင့်တူသောရဟန်း	၁၆၈
အင်ပျူကိုဟားမြစ်သူနှင့်		လယ်သမားကိစ္စသုံးပါး	၁၆၈
အန္တရာယ်သုံးပါး	၁၄၆	ဝိနိတိုင်းသားရဟန်းနှင့်	
ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူ	၁၄၇	သိက္ခာသုံးပါး	၁၆၉

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
သိက္ခာသုံးပါးကိုဖြည့်ကျင့်သူ	၂၀၀	ဝိတက်သုံးပါးနှင့်ဒါနအကျိုး	
သင်္ကပါနိဂုံး၌ သိက္ခာသုံးပါးကို		၂၂၇	
ဟောကြားခြင်း	၂၀၃	နိဂ္ဂဟိန္ဒြိယသောရဟန်းနှင့်	
အလျင်အမြန်ပြုရမည့်ကိစ္စသုံးပါး	၂၀၄	ဝိတက်သုံးပါး	၂၂၈
ကိလေသာကင်းဆိတ်ခြင်းသုံးမျိုး	၂၀၅	ဗုဒ္ဓဟောကြားသောတရားသုံးမျိုး	၂၂၉
သံဃောဇဉ်သုံးပါးကင်းကွာသူ	၂၀၆	ဆရာသုံးပါးတို့၏ပန်းတိုင်	၂၂၉
ပရိသတ်သုံးမျိုး	၂၀၇	တရားသုံးပါးဖြင့်မရောင့်ရဲသော	
မြင်းအာဇာနည်နှင့်ရဟန်းမြတ်		နတ်သား	၂၃၁
အင်္ဂါသုံးပါး	၂၀၈	ထွေးအန်ဖတ်စသည်နှင့်တူသော	
လျှော်မျှင်ပုဆိုးဥပမာနှင့်		တရားသုံးပါး	၂၃၂
အင်္ဂါသုံးပါးရှိသောရဟန်း	၂၀၈	မာတုဂါမ အပါယ်ကျကြောင်း	
ဆားခွက်ဥပမာနှင့်ကံသုံးမျိုး	၂၁၁	သုံးပါး	၂၃၃
ရွှေကျင်သမားနှင့်အညစ်အကြေး		အကုသိုလ်တရားသုံးပါးကိုပယ်ခြင်း	၂၃၄
သုံးပါး	၂၁၅	ဖုံးကွယ်အပ်သောအရာသုံးပါး	၂၃၄
နိမိတ်သုံးပါးကိုနှလုံးသွင်းအပ်ပုံ	၂၁၇	အရေးအကြောင်းသုံးမျိုးနှင့်	
အဿာဒ စသော တရားသုံးပါးကို		ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး	၂၃၅
စဉ်းစားခဲ့ပုံ	၂၁၈	စစ်သူရဲကောင်းနှင့်ရဟန်းမြတ်၏	
အဿာဒသောတရားသုံးပါး		စွမ်းရည်သုံးရပ်	၂၃၆
ထင်ရှားရှိကြောင်း	၂၁၉	ပရိသတ်သုံးမျိုး	၂၃၇
မသင့်လျော်သောအမှုသုံးပါး	၂၂၀	မှီဝဲအပ်သောမိတ်ဆွေအင်္ဂါသုံးပါး	၂၃၇
မရောင့်ရဲနိုင်သောတရားသုံးပါး	၂၂၀	ဘုရားမပွင့်သောအခါ၌လည်းရှိသော	
ဝိတ်ကိုမထိန်းလျှင်		တရားသုံးပါး	၂၃၇
ကံသုံးပါးမလုံခြုံ	၂၂၀	မကွလိ၏ မိစ္ဆာဝါဒသုံးမျိုး	၂၃၇
ကံဖြစ်ပေါ်ရန်အကြောင်းရင်း		မြင်းငယ်သုံးမျိုးနှင့်	
သုံးပါး	၂၂၁	ယောက်ျားငယ်သုံးမျိုး	၂၃၈
အပါယ်လားမည့်သူသုံးဦး	၂၂၂	အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော	
ရခဲသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦး	၂၂၃	ရဟန်း၏အင်္ဂါသုံးပါး	၂၄၀
မနှိုင်းယှဉ်အပ်သူ စသော		အကုသိုလ်ကံသုံးပါး၏အကျိုး	၂၄၁
ပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦး	၂၂၃	တူးဖြိုအပ်သောကိုယ်ကိုဆောင်သူ	၂၄၁
တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသူသုံးဦး	၂၂၄	ကောင်းသောနံနက်ခင်း	၂၄၂
ပျက်စီးခြင်းသုံးပါး	၂၂၅	အကျင့်သုံးမျိုး	၂၄၃
စင်ကြယ်ခြင်းသုံးပါး	၂၂၆	သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းသုံးမျိုး	၂၄၄

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
စတုက္ကနိပါတ်		အံ့ဖွယ်ပြုသောရဟန်းများ	၂၆၂
လေးပါးစုတရားများအပိုင်း		ပစ္စည်းလေးပါး၌ရောင့်ရဲမှု	၂၆၂
သျှော်စွာသိအပ်သော		အရိယာအစဉ်အလာလေးပါး	၂၆၃
တရားလေးပါး	၂၄၇	အထွတ်အမြတ်တရားအဖို့	
တူးဖွဲအပ်သောကိုယ်ကိုဆောင်သူ	၂၄၇	လေးပါး	၂၆၄
ရေစိုလှိုက်သူစသော		သမ္မတ္တိစက်လေးပါး	၂၆၅
မုတ္တိလေးမျိုး	၂၄၈	သင်္ဂဟဝတ္ထုလေးပါး	၂၆၆
အကြားအမြင်နည်းသူ...	၂၄၉	မြတ်စွာဘုရား၏ရဲရင့်သော	
သံဃာကိုတင့်တယ်စေသူ...	၂၅၀	ဟောကြားချက် လေးချက်	၂၆၆
မြတ်စွာဘုရား၏ရဲရင့်ခြင်းလေးပါး	၂၅၀	အမြတ်ဆုံးကြည်ညိုခြင်းလေးပါး	၂၆၇
တတျာဖြစ်ပေါ်ရာလေးပါး	၂၅၀	ယောက်ျားမြတ်ဟုဆိုကြောင်း	
သောကလေးပါး	၂၅၂	တရားလေးပါး	၂၆၈
ဣရိယာပုတ်လေးပါးနှင့်		နတ်လူစသောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	
အထုသိုလ်ဝိဘက်များ	၂၅၃	မဟုတ်သူ	၂၆၉
သီလရှိသူနှင့်ဣရိယာပုတ်		တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်းသူ...	၂၇၁
လေးပါး	၂၅၄	ယဇ်ပူဇော်ခြင်းငါးမျိုး	၂၇၂
ကောင်းစွာအားထုတ်မှုလေးပါး	၂၅၄	သမာဓိပွားခြင်းလေးမျိုး	၂၇၃
စောင့်စည်းခြင်းစသော		ပြဿနာဖြေခြင်းလေးမျိုး	၂၇၄
အားထုတ်မှုလေးပါး	၂၅၅	အမျက်ထွက်ခြင်းကိုအလေးပြုသူ	၂၇၅
အသာလွန်ဆုံးဟုဆိုအပ်သူ		ရောဟိတဿ နတ်သားအား	
လေးမျိုး	၂၅၆	သစ္စာလေးပါးကိုဟောပုံ	၂၇၅
သိမ်မွေ့မှုကိုသိသော		အလွန်ဝေးသောအရာလေးမျိုး	၂၇၇
ဉာဏ်လေးပါး	၂၅၆	အရှင်ဝိသာခနှင့်စပ်သော	
မလားသင့်သောအဂတိလေးပါး	၂၅၆	ဟောကြားချက်	၂၇၇
အလေးပြုအပ်သောတရားလေးပါး	၂၅၇	သညာဖောက်ပြန်မှုလေးပါး	၂၇၇
ဣန္ဒြိယဖြစ်ကြောင်းတရားလေးပါး	၂၅၈	ရဟန်းအညစ်အကြေးလေးပါး	၂၇၈
လောကကိုသိမြင်ပုံလေးမျိုး	၂၅၉	ကောင်းမှုအလျဉ်းလေးပါး	၂၇၈
မြတ်သော တာဒိဂုဏ်လေးပါး	၂၆၀	ယောက်ျားနှင့်မိန်းမအတူ	
အကျင့်မြတ်၏ရည်ရွယ်ချက်		နေခြင်းလေးမျိုး	၂၈၀
လေးပါး	၂၆၁	အမြဲပေါင်းလိုသည့်လင်နှင့်	
		မယားကျင့်ရမည့်တရားလေးပါး	၂၈၁

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဆွမ်းလှူခြင်း၏ အကျိုးလေးပါး	၂၈၂	သံယောဇဉ်ပယ်ခြင်းနှင့်	
လူတို့နှင့်သင့်လျော်သော		ရဟန်းလေးမျိုး	၃၀၅
ကျင့်ဝတ်လေးပါး	၂၈၃	မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးနှင့်	၃၀၆
လျှောက်ပတ်သောအမှုလေးပါး	၂၈၃	ခန္ဓာငါးပါးနှင့်...	၃၀၆
ကြွေးမြီကင်းခြင်းစသော		အသုရာနှင့်တူသူ စသော...	၃၀၇
ချမ်းသာလေးမျိုး	၂၈၅	သမာဓိရခြင်းနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၃၀၈
မိဘနှစ်ပါးနှင့်ဗြဟ္မာစသော		ထင်းကုလားတုံးနှင့်တူသူစသော...	၃၀၉
အမည်လေးမျိုး	၂၈၆	ရာဂကိုပယ်ခြင်းနှင့်...	၃၁၀
အဆင်း၌ကြည်ညိုသူစသော		လျှင်မြန်စွာသိမြင်သူစသော...	၃၁၁
ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၂၈၇	ကျေးဇူးမဲ့ကိုဆိုသူစသော...	၃၁၂
မြွေမင်းလေးမျိုးအား		မိုးလေးမျိုးနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၃၁၃
မေတ္တာပွားပုံ(ခန္ဓသုတ်)	၂၈၇	အိုးလေးမျိုးနှင့်...	၃၁၄
မိမိကိုယ်ကိုမျက်ဆီးသူလေးမျိုး	၂၈၉	ရေအိုင်လေးမျိုးနှင့်...	၃၁၅
အားထုတ်ခြင်းလေးမျိုး	၂၉၀	သရက်သီးလေးမျိုးနှင့်...	၃၁၅
လူတန်းစားလေးမျိုး		ကြွက်လေးမျိုးနှင့်...	၃၁၅
တရားပျက်သောအခါ	၂၉၀	နွားလားလေးမျိုးနှင့်...	၃၁၆
မလွဲချော်နိုင်သော အကျင့်လေးပါး	၂၉၃	သစ်ပင်လေးမျိုးနှင့်...	၃၁၇
သူတော်ကောင်းအင်္ဂါလေးပါး	၂၉၄	မြွေလေးမျိုးနှင့်...	၃၁၈
ယုံမှားမှုငါးပါးကင်းသောရဟန်းများ	၂၉၅	မြင်းနှင့်လူကိုဆုံးမနည်းလေးမျိုး	၃၁၉
မကြံစည်အပ်သောအရာလေးပါး	၂၉၇	လျှင်မြန်ခြင်းစသော ရဟန်းအင်္ဂါ	
အလှူစင်ကြယ်ခြင်းလေးမျိုး	၂၉၇	လေးပါး	၃၂၀
ကုန်သွယ်မှုလေးမျိုး	၂၉၈	မြင်းလေးမျိုးနှင့်ယောက်ျား	
မိန်းမများကမ္မောတိုင်းသို့		အာဇာနည်လေးမျိုး	၃၂၁
မသွားရခြင်း၏အကြောင်းလေးပါး	၃၀၀	ရဟန်းမြတ်၏အင်္ဂါလေးပါး	၃၂၂
သူ့အသက်သတ်ခြင်းစသော		ပြုသင့်မပြုသင့်သောအကြောင်း	
အင်္ဂါလေးပါး	၃၀၀	လေးပါး	၃၂၃
မချီးမွမ်းထိုက်သူကိုချီးမွမ်းခြင်း...	၃၀၁	မမေ့မလျော့သင့်သောအကြောင်း	
အမျက်ဒေါသကိုအလေးပြုခြင်း...	၃၀၂	လေးပါး	၃၂၄
အမှောင်၌ဖြစ်၍ အမှောင်လျှင်		သတိဖြင့်စောင့်ထိန်းသင့်သော	
လလျောင်းရာရှိသူ		အရာလေးပါး	၃၂၄
စသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၃၀၂	သံဝေဂဖြစ်စေနိုင်သောအရပ်လေးပါး	၃၂၅
ရဟန်းလေးမျိုး	၃၀၃	မိမိကိုယ်ကိုစွပ်စွဲခြင်းစသော	
		ဘေးလေးမျိုး	၃၂၆

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
လှိုင်းတံပိုးစသော...	၃၂၇	အသုဘသညာနှင့်အကျင့်လေးပါး	၃၅၀
ပုထုဇဉ်နှင့်အရိယာသာဝက		သည်းခံခြင်းစသော...	၃၅၁
ထူးခြားပုံလေးမျိုး	၃၂၈	အကျင့်လေးပါးနှင့်ရှင်မောဂ္ဂလာန်	၃၅၂
မေတ္တာစသော ဈာန်လေးပါးကို		 ရှင်သာရိပုတ္တရာ	၃၅၃
ပွားများသူ	၃၃၁	အားထုတ်ရခြင်းစသော	
မြတ်စွာဘုရား၏အံ့ဖွယ်လေးပါး	၃၃၂	ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၃၅၃
ရှင်အာနန္ဒာ၏ ...	၃၃၃	သမထဝိပဿနာနှင့်နှစ်ပါးစုံကို	
စကြဝတေးမင်း၏ ...	၃၃၄	ပွားများသူ	၃၅၄
သံယောဇဉ်ပယ်ခြင်းနှင့်		စေ့ဆော်မှုနှင့်အတ္တဘောလေးမျိုး	၃၅၆
ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၃၃၄	ပဋိသန္ဓိဒါလေးပါး	၃၆၀
ပြဿနာဖြေခြင်းနှင့် ...	၃၃၅	ရှင်မဟာကောဠိက၏	
အကျဉ်းပြုရုံနှင့်သိမြင်သူစသော		ပြဿနာလေးရပ်	၃၆၁
ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၃၃၆	ရှင်ဥပဝါဏ၏ ...	၃၆၂
ထကြွလုံ့လဖြင့်အသက်မွေးသူ...	၃၃၆	ရှင်ရာဟုလာနှင့်ဓာတ်ကြီးလေးပါး	၃၆၃
အပြစ်ရှိသူ...	၃၃၇	တံစီးအိုင်ဥပမာနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၃၆၄
သီလဖြည့်ကျင့်မှုရှိသူ...	၃၃၈	ကိလေသာငြိမ်းခြင်းအကြောင်း	
သီလကိုအလေးပြုသူ...	၃၃၉	လေးမျိုး	၃၆၅
ကင်းကွာမှုရှိသူ...	၃၃၉	ရည်ညွှန်းအပ်သော မဟာပဒေသ	
ဓမ္မကထိကလေးမျိုး	၃၄၀	လေးပါး	၃၆၆
စကားပြောဆိုတတ်သူလေးမျိုး	၃၄၁	သူရဲကောင်းအင်္ဂါလေးပါးနှင့်	
အလင်းရောင်လေးမျိုး	၃၄၁	ရဟန်းမြတ်၏အင်္ဂါလေးပါး	၃၆၈
အချိန်အခါလေးမျိုး	၃၄၂	အာမခံနိုင်သူမရှိသော	
ဝစီဒုစရိုက်လေးပါး...	၃၄၂	တရားလေးပါး	၃၆၉
အနှစ်လေးမျိုး	၃၄၃	မြင်ကြား၊တွေ့၊သိမှုတို့၌	
သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေလေးပါး	၃၄၃	မှတ်သားဖွယ်	၃၇၀
အားလေးပါး...	၃၄၃	သေဘေးကိုမကြောက်သူလေးဦး	၃၇၀
အသချေယျကပ်လေးပါး	၃၄၄	ဗြာဟ္မဏတို့၏သစ္စာလေးပါး	၃၇၁
ရဟန်းတို့၏ရောဂါလေးမျိုး	၃၄၄	ရဟန်းတစ်ပါးတင်လျှောက်သော	
ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းလေးပါး...	၃၄၅	ပြဿနာလေးရပ်	၃၇၂
ပယ်ရမည့်တရားလေးပါး...	၃၄၅	သူယုတ်သူကောင်းသိနိုင်သော	
ဘုရားရှင်၏အဆုံးအမကွယ်ကြောင်း		အကြောင်းလေးပါး	၃၇၄
လေးပါး	၃၄၇		
အကျင့်လေးပါးအကျဉ်းနှင့်အကျယ်	၃၄၈		

(ဏာ)

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အတိုင်းအရှည်မရှိသောတရား		သူတော်ကောင်းမှရသော အကျိုး	
ဟောခြင်းလေးမျိုး	၃၇၅	လေးပါး	၄၀၇
မျက်မှောက်ပြုအပ်သောတရား		သံဃာကွဲပြားခြင်းမှ	
လေးပါး	၃၇၆	အကျိုးလေးပါးကိုမျှော်လင့်သူ	၄၀၈
ပရိသတ်လေးမျိုးရဟန်းလေးမျိုး	၃၇၈	အာပတ်မှကြောက်ခြင်းလေးမျိုး	၄၀၉
နားထံသို့ဝင်လာသောတရားတို့၏		အကျင့်မြတ်၏အကျိုးလေးပါး	၄၁၁
အကျိုးလေးပါး	၃၇၈	အိပ်ခြင်းလေးမျိုး	၄၁၃
ပညာရှိမှသိနိုင်သောအရာလေးပါး	၃၈၁	စေတီထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၄၁၃
ပယ်ရမည့်တရားလေးပါး	၃၈၃	ပညာတိုးခြင်း၏အကြောင်း	
စင်ကြယ်အောင်အားထုတ်ခြင်း		လေးပါး	၄၁၃
လေးမျိုး	၃၈၄	ဉာဏ်အထူးဖြင့်သိထိုက်သော	
အာသဝေါကုန်ကြောင်းလေးပါး	၃၈၅	တရားလေးပါး	၄၁၄
ဩဇာလေးပါးမှ		ရှာမှီးခြင်းလေးမျိုး	၄၁၄
လွတ်မြောက်ထိုက်သူ	၃၈၉	တဏှာဖြစ်ခြင်းအကြောင်း	
မာတုဂါမများ အဆင်းလှခြင်း		လေးပါး	၄၁၅
မလှခြင်းအကြောင်းလေးပါး	၃၉၁	အမျိုးပျက်စီးခြင်းအကြောင်း	
မိမိကိုယ်ကို ပူပန်စေသူ စသော		လေးပါး	၄၁၆
ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၃၉၂	အာဇာနည်မြင်းအင်္ဂါနှင့်ရဟန်းမြတ်	
တဏှာ၏သတ္တိလေးပါးနှင့်		အင်္ဂါလေးပါး	၄၁၆
တဏှာအပြား (၁၀၈)ပါး	၃၉၅	တောကိုမှီဝဲထိုက်သော ရဟန်း	
ချစ်ခြင်းမုန်းခြင်းဖြစ်ပုံလေးမျိုး	၃၉၈	အင်္ဂါလေးပါး	၄၁၇
သိက္ခာပုဒ်ငါးပါးနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၄၀၁		
သဒ္ဓါမရှိသူစသောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	၄၀၁		
ပရိသတ်ကိုမျက်ဆီးသူလေးမျိုး	၄၀၂		
မိစ္ဆဒိဋ္ဌိစသော တရားလေးပါးနှင့်			
ပြည့်စုံသူ	၄၀၂		
စစ်ဒုစရိုက်လေးပါး	၄၀၂		
ကဝိလေးမျိုး	၄၀၃		
ကံလေးမျိုး အကျဉ်းနှင့်အကျယ်	၄၀၃		
သိက္ခာပုဒ်ငါးပါးနှင့်ကံလေးမျိုး	၄၀၆		
သာသနာကော်၌သာရှိသော			
ရဟန်းလေးမျိုး	၄၀၆		

ပဉ္စကနိပါတ်

ငါးပါးစုတရားများအပိုင်း

အားငါးပါးအကျဉ်းနှင့်အကျယ်	၄၂၂
ကာမဂုဏ်ကိုစွန့်ပယ်ရေးနှင့်တရား	
လေးပါး	၄၂၃
အားငါးပါးဖြင့်သစ္စာလေးပါးကို	
သိမြင်ခဲ့ခြင်း	၄၂၄
အကြီးအမှူးအဖြစ် မှတ်အပ်သော	
တရား	၄၂၅
တရားငါးပါး၏အကျိုးစီးပွားကို	
ကျင့်ခြင်း	၄၂၅

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ရိသေ့ခြင်းမရှိသူနှင့်တရားငါးပါး	၄၂၆	စည်းစိမ်ဥစ္စာရယူခြင်း၏	
စိတ်၏အညစ်အကြေးငါးပါး	၄၂၇	အကြောင်းငါးပါး	၄၄၅
သီလပျက်သူအား		သူတော်ကောင်းမှ	
တရားငါးပါးပျက်ပုံ	၄၂၈	အကျိုးငါးပါးရခြင်း	၄၄၆
အကြောင်းငါးပါးဖြင့်		လိုလားနှစ်သက်အပ်သော	
ချီးမြှောက်အပ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၄၂၈	အရာငါးပါး	၄၄၆
လွတ်မြောက်မှု၏		နှစ်သက်ဖွယ်ပစ္စည်းငါးပါးကို	
အကြောင်းငါးပါး	၄၂၉	လှူသူ	၄၄၇
သမာဓိပွားသူအား		ကောင်းမှုအလျဉ်ငါးပါး	၄၄၈
ဉာဏ်ငါးပါးဖြစ်ပုံ	၄၃၀	ပြည့်စုံခြင်းငါးပါး	၄၄၉
အင်္ဂါငါးပါးရှိသော		တောင့်တ၍မရနိုင်သော	
သမာဓိကိုပွားခြင်း	၄၃၁	အရာငါးပါး	၄၄၉
စင်္ကြံ လျှောက်ခြင်း၏		ကောသလမင်း၏မိဖုရား မလ္လိကာ	
အကျိုးငါးပါး	၄၃၂	ကွယ်လွန်ခြင်း	၄၅၀
ရှင်နာဂိတအား ဟောသော		ရှင်နာရဒက မုဏ္ဍမင်းအား	
တရားငါးပါး	၄၃၄	တရားဟောခြင်း	၄၅၁
သုမနမင်းသမီးနှင့်		စိတ်ကိုပိတ်ဆို့တတ်သော	
ဒါနအကျိုးငါးပါး	၄၃၆	တရားငါးပါး	၄၅၂
စုန္ဒီမင်းသမီးနှင့်အမြတ်ဆုံး		ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူ၏	
ကြည်ညိုခြင်းငါးပါး	၄၃၈	အင်္ဂါငါးပါး	
ဥဂ္ဂသူကြွယ်၏သမီးပျိုများနှင့်		(ပဓာနိယဂ်တရား)	၄၅၃
မယားဝတ်ငါးပါး	၄၄၀	ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သင့်သောအခါ	
သီဟစစ်သူကြီးနှင့်		ငါးပါး	၄၅၄
ဒါနအကျိုးငါးပါး	၄၄၂	သားအမိချင်းမှောက်မှားမိကြခြင်း	၄၅၅
အချိန်အခါနှင့်လျော်သော		ရဟန်းတို့ကျင့်ရမည့်တရားငါးပါး	၄၅၆
ဒါနငါးမျိုး	၄၄၃	အမြဲမပြတ်ဆင်ခြင်အပ်သောအရာ	
ဆွမ်းဘောဇဉ်လှူခြင်း၏		ငါးပါး	၄၅၇
အကျိုးငါးပါး	၄၄၃	လိစ္ဆဝီမင်းသားများနှင့်ကြီးပွားရေး	
သဒ္ဓါရှိသူမှရသောအကျိုးငါးပါး	၄၄၄	တရားငါးပါး	၄၅၉
သားသမီးမှမိဘတို့၏မျှော်လင့်ချက်		ကောထွက်ရဟန်းငါးမျိုး	၄၆၁
ငါးပါး	၄၄၄	ပွားများရမည့်သညာငါးပါး	၄၆၂
သဒ္ဓါရှိသူကိုမိ ကြီးပွားခြင်း		အရိယာတို့၏ကြီးပွားခြင်းငါးပါး	၄၆၃
ငါးမျိုးဖြစ်ပုံ	၄၄၅		

(ကံ)

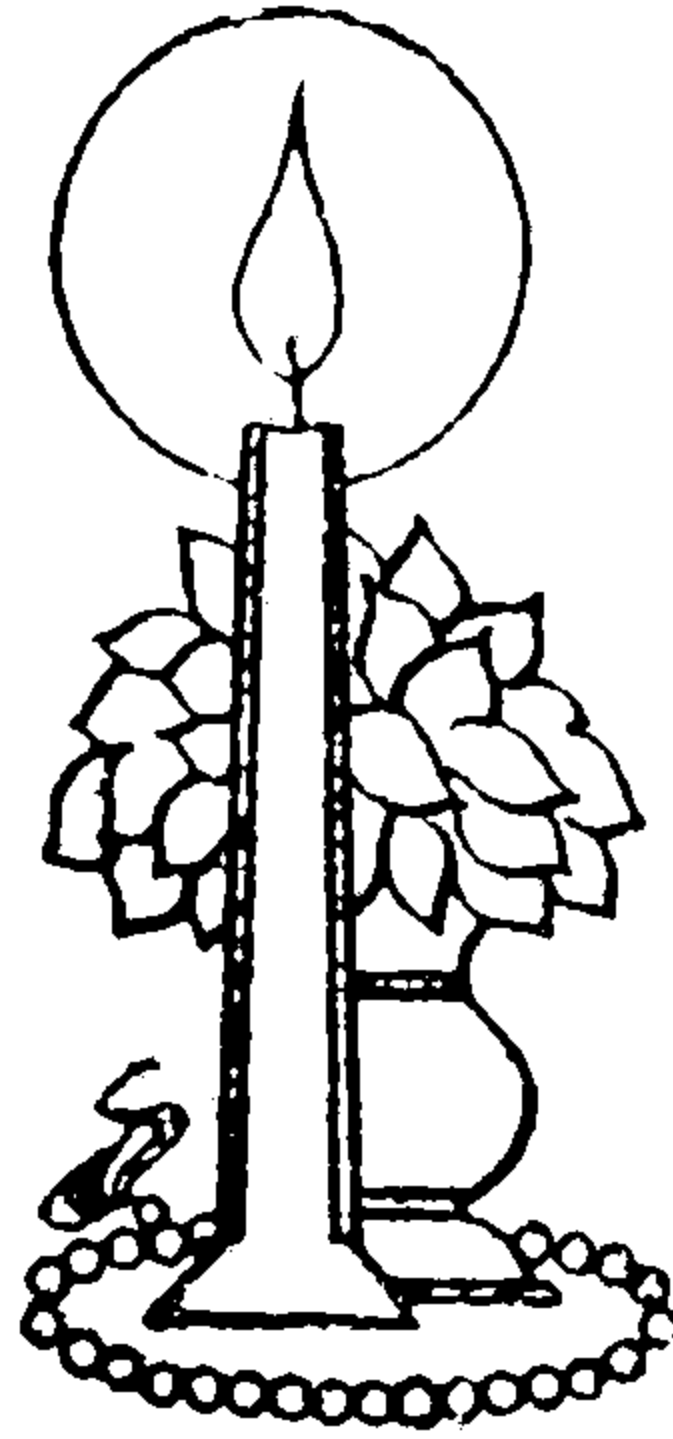
မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဆွေးနွေးထိုက်သောရဟန်းအင်္ဂါ ငါးပါး	၄၆၃	ရဟန်း၏ ချမ်းသာစွာနေခြင်းငါးမျိုး	၄၈၈
ဣဒ္ဓိပါဒ်လေးပါးနှင့်လွန်ကဲသော လုံ့လ	၄၆၄	ရှင်အာနန္ဒာအားဟောသော ချမ်းသာစွာနေခြင်းငါးမျိုး	၄၈၈
ငြီးငွေ့မှုဖြစ်စေနိုင်သော တရားငါးပါး	၄၆၅	အရပ်လေးမျက်နှာတွင်လွတ်လပ်စွာ လှည့်လည်နိုင်ကြောင်းငါးပါး	၄၈၉
စေတောဝိမုတ္တိသို့ ရောက်စေ နိုင်သော တရားငါးပါး	၄၆၅	တောကျောင်း၌နေသင့်သော ရဟန်း၏အင်္ဂါငါးပါး	၄၈၉
တရားဖြင့်နေလေ့ရှိသူနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ငါးပါး	၄၆၆	ကုလူပကရဟန်း၏အင်္ဂါငါးပါး	၄၉၀
စစ်သူရဲငါးမျိုးနှင့်ရဟန်းငါးမျိုး	၄၆၇	ရဟန်းသစ်အားဆောက်တည်စေ သင့်သော တရားငါးပါး	၄၉၀
တောကျောင်းနေရဟန်းနှင့် အနာဂတ်ဘေးငါးပါး	၄၇၂	ဝန်တို့မူငါးမျိုးနှင့်ဘိက္ခုနီ ဂီလာနရဟန်း၏အင်္ဂါငါးပါး	၄၉၁
ရဟန်းတိုင်းဆင်ခြင်သင့်သော အနာဂတ်ဘေးငါးပါး	၄၇၃	သူနာ၏အင်္ဂါငါးပါး	၄၉၂
နောင်အခါဖြစ်ပေါ်လာသည့် အနာဂတ်ဘေးငါးပါး	၄၇၄	သူနာပြုသူ၏အင်္ဂါငါးပါး	၄၉၂
အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော မထေရ်ကြီးရဟန်း	၄၇၈	အသက်တိုစေသောအကြောင်း ငါးပါး	၄၉၂
ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းငါးပါး	၄၇၉	ရဟန်းချမ်းသာငါးပါး	၄၉၃
သမ္ပဒါငါးပါး	၄၈၀	ပျက်စီးခြင်း (ဗျဿနတရား) ငါးပါး	၄၉၃
အရဟတ္တဖိုလ်ကိုပြောခြင်းငါးမျိုး	၄၈၁	ဓမ္မစက်ကိုလည်စေနိုင်သော အင်္ဂါငါးပါး	၄၉၄
သုတကိုဆောင်ခြင်းစသော အင်္ဂါငါးပါး	၄၈၁	တရားမင်း၏စောင့်ရှောက်မှုငါးမျိုး	၄၉၅
တရားဟောပုံ	၄၈၂	အာသဝေါကုန်ရန်တောင့်တနိုင်သော ရဟန်း၏အင်္ဂါငါးပါး	၄၉၅
နတ်သား၏စကားနှင့်တရားငါးမျိုး	၄၈၃	အအိပ်နည်းသူငါးယောက်	၄၉၆
ကြောက်ရွံ့မှုကင်းကြောင်းတရား ငါးပါး	၄၈၅	အာရုံငါးပါးကိုသည်းမခံနိုင်သော ရဟန်း	၄၉၆
ယုံမှားခြင်းခံရတတ်သော ရဟန်းအင်္ဂါငါးပါး	၄၈၅	နာခံတတ်ခြင်းစသောအင်္ဂါငါးပါး	၄၉၇
ခိုးသူကြီးအင်္ဂါနှင့်ရဟန်းအင်္ဂါငါးပါး	၄၈၅	မထိမဲ့မြင်ပြုတတ်သူစသော ပုဂ္ဂိုလ်ငါးမျိုး	၄၉၇
နူးညံ့သိမ်မွေ့သောရဟန်း၏ အင်္ဂါငါးပါး	၄၈၆	လောက၌ရနိုင်သောရတနာငါးပါး	၄၉၈
		ရဟန်းတို့၏နေခြင်းငါးပါး	၄၉၉
		မိတ်ဆွေဖွဲ့သင့်သောရဟန်း၏အင်္ဂါ ငါးပါး	၅၀၀

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
မသုတော်တို့၏ ပေးလှူခြင်းငါးပါး	၅၀၀	ခွေးတို့၌သာတွေ့ရတော့သော	
သုတော်ကောင်းတို့၏ ပေးလှူခြင်း		ဗြာဟ္မဏဓမ္မငါးပါး	၅၁၇
ငါးပါး	၅၀၁	ဒေါနပုဏ္ဏားနှင့်ပုဏ္ဏားငါးမျိုး	၅၁၈
သမယဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆုတ်ယုတ်		ဉာဏ်အမြင်မကြည်လင်ခြင်း၏	
ကြောင်းငါးပါး	၅၀၂	အကြောင်းငါးပါး	၅၁၉
သမ္မတ္တနိယာမသို့ ရောက်ထိုက်သူ၏		ကာရဏပါလီပုဏ္ဏားနှင့်	
အင်္ဂါငါးပါး	၅၀၂	ဗုဒ္ဓဂုဏ်ကော်ငါးပါး	၅၂၀
သုတော်ကောင်းတရားကွယ်ကြောင်း		ပိင်္ဂိယာနီပုဏ္ဏားနှင့်ရတနာငါးပါး	၅၂၁
ငါးပါး	၅၀၃	ဘုရားလောင်း၏ အိပ်မက်ကြီး	
မကောင်းသောစကားငါးမျိုး	၅၀၄	ငါးမျိုး	၅၂၁
တရားဟောသူများနလုံးသွင်းရမည့်		မိုးရွာခြင်း၏ အန္တရာယ်ငါးပါး	၅၂၂
အချက်ငါးပါး	၅၀၅	စကားကောင်းအင်္ဂါငါးပါး	၅၂၃
ဖြေဖျောက်နိုင်ခဲသောအရာငါးပါး	၅၀၅	သီလရှိသောရဟန်းမှအကျိုးငါးပါး	၅၂၃
ရန်ငြိုးဖြေနည်းငါးပါး	၅၀၆	ထွက်မြောက်မှုနိဿရဏဓာတ်	
ပြဿနာမေးခြင်းအကြောင်းငါးပါး	၅၀၇	ငါးပါး	၅၂၃
နိရောဓသမာပတ်နှင့်မထေရ်ကြီး		သုတော်ကောင်းတရားတည်တံ့	
အင်္ဂါငါးပါး	၅၀၈	ကြောင်းငါးပါး	၅၂၄
စောဒကရဟန်း၏ အင်္ဂါငါးပါး	၅၀၉	တရားနာခြင်း၏ အကျိုးငါးပါး	၅၂၅
လျင်မြန်စွာမှတ်သားနိုင်သော		စိတ်၏ ငြောင့်တံသင်းငါးပါး	၅၂၅
ရဟန်းအင်္ဂါငါးပါး	၅၁၀	စိတ်အနှောင့်အယှက်ငါးပါး	၅၂၅
အမြတ်ဆုံးငါးပါး	၅၁၁	ယာဂုသောက်ခြင်း၏ အကျိုးငါးပါး	၅၂၅
ဘေးရန်ငါးပါးငြိမ်းသူ	၅၁၂	တံပူဝါးခြင်း၏ အကျိုးငါးပါး	၅၂၆
ခွန်းစဏ္ဍားနှင့်တူသောဥပါသကာ၏		ဂီတသံဖြင့်တရားဟောခြင်း၏	
အင်္ဂါငါးပါး	၅၁၃	အပြစ်ငါးပါး	၅၂၆
ဝိဝေကဝိတ်၏ အကျိုးငါးပါး	၅၁၄	သတိလက်လွတ်အိပ်ခြင်း၏	
မပြုသင့်သောကုန်သွယ်မှုငါးမျိုး	၅၁၅	အပြစ်ငါးပါး	၅၂၆
သိက္ခာပုဒ်ငါးပါးစောင့်ထိန်းသော		ဆရေးခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး	၅၂၆
လူပုဂ္ဂိုလ်	၅၁၅	ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး	၅၂၇
ဂဝေသီမည်သော ဥပါသကာနှင့်		စကားများခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး	၅၂၇
ငါးပါးသီလ	၅၁၆	သည်းမခံခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး	၅၂၇
တောကျောင်း၌နေသောရဟန်း		ကြည်ညိုဖွယ်မရှိသူ၏ အပြစ်...	၅၂၇
ငါးမျိုး	၅၁၇	မီးလုံခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး	၅၂၈
		မရောမြို့၏ အပြစ်ငါးပါး	၅၂၈

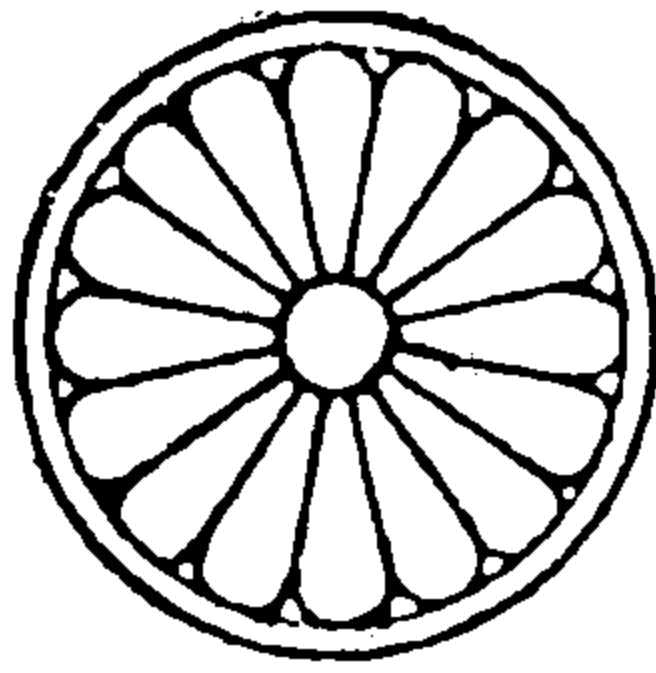
မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ခရီးရှည်သွားခြင်း၏အပြစ်ငါးပါး	၅၂၈	မြွေဟောက်နှင့်မိန်းမတို့၏	
ကြာမြင့်စွာနေခြင်း၏အပြစ်ငါးပါး	၅၂၈	အပြစ်ငါးပါး	၅၂၉
ပစ္စည်းဥစ္စာတို့၏အကျိုးအပြစ်		ကျောင်းထိုင်ရဟန်း၏အင်္ဂါငါးပါး	၅၃၀
ငါးပါး	၅၂၉	သင်္ချိုင်းနှင့်တူသောပုဂ္ဂိုလ်၏	
နေမြင့်မှထမင်းချက်ခြင်း၏		အပြစ်ငါးပါး	၅၃၀
အပြစ်ငါးပါး	၅၂၉	ပုဂ္ဂိုလ်စွဲကြည်ညိုခြင်း၏	
		အပြစ်ငါးပါး	၅၃၁

ဧကကနိပါတ်

တစ်ပါးစု တရားများ အပိုင်း

နမောတဿ ဘဂဝတော အရဟတော သဒ္ဓာ သမ္ဗုဒ္ဓဿ

၁။ ရူပါဒိဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

မိန်းမ၏ ရူပါရုံနှင့် ယောက်ျား၏စိတ်

၁။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤသို့ကြားနာခဲ့ရပါသည်။ အခါ တစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိပြည် အနာထပုဏ် သေဌေး၏ အရံမြေဖြစ် သောဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာ ဘုရားက ရဟန်းတို့ကို “ရဟန်းတို့” ဟု ခေါ်တော်မူသည်။ “အရှင် ဘုရား” ဟု ရဟန်းတို့က မြတ်စွာဘုရားအား စကားတုံ့ပြန် ကြသည်။ (ထိုအခါ) မြတ်စွာဘုရားက ဤစကားကို မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ရဟန်းတို့၊ မိန်းမ၏ရူပါရုံသည် ယောက်ျား၏စိတ်ကို သိမ်းယူ၍ တည်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ယောက်ျား၏ စိတ်ကို သိမ်းယူ၍ တည်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသောတရားကိုမျှလည်းငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မိန်းမ၏ ရူပါရုံသည် ယောက်ျား၏စိတ်ကို သိမ်းယူ၍ တည်၏” ဟု ဟောကြား တော်မူသည်။

၁။ “ဝေဇ္ဇမေသုတ် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤသို့ကြားနာခဲ့ရပါသည်” ဟူသော စကား မှာ ပထမသင်္ဂါယနာ တင်ပွဲတွင် ရှစ်အနန္တကာ မှတ်မဟာကဿပအား မြတ်စွာဘုရားထံမှ ဤဟောကြားချက်ကို မိမိ ကြား နာခဲ့ရကြောင်း လျှောက်ကြားသောစကားဖြစ်ပါသည်။ သုတ်တိုင်း၏ အစဉ်ဤစကားရပ် ပါရှိသည်ဟု မှတ်ယူရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဇောဝန ဇေတမင်းသား၏ ဥယျာဉ်။ ထိုဥယျာဉ်ကို နောင်အခါ အနာထပုဏ်သေဌေးက ဝယ်ယူလိုက်သဖြင့် အနာထပုဏ် သေဌေး၏ အရံမြေဖြစ်သွားသည်။ ထိုအနာထပုဏ် သေဌေး၏ အရံမြေ၌ ဆောက် လှူသော ကျောင်းကား ‘ဇောဝနကျောင်း’ဟု တွင်လေသည်။

၂-၅။ ဒုတိယမှ ပဉ္စမထိ သုတ်တို့၌ မိန်းမ၏ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ဓာသရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည် ယောကျ်ား၏စိတ်ကို သိမ်းယူ၍ တည်ကြောင်း ပထမသုတ်နည်းတူ ဟောကြားပါသည်။

၆။ ဆဋ္ဌမသုတ်

ယောကျ်ား၏ ရူပါရုံနှင့် မိန်းမ၏စိတ်

၆။ ရဟန်းတို့၊ ယောကျ်ား၏ ရူပါရုံသည် မိန်းမ၏စိတ်ကို သိမ်းယူ၍ တည်သကဲ့သို့ ထိုအတူမိန်းမ၏စိတ်ကို သိမ်းယူ၍ တည်သည့်အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ ယောကျ်ား၏ ရူပါရုံသည် မိန်းမ၏စိတ်ကို သိမ်းယူ၍ တည်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၇-၁၀။ သတ္တမမှ ဒဿမထိ သုတ်တို့၌ ယောကျ်ား၏ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ဓာသရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့သည် မိန်းမ၏စိတ်ကို သိမ်းယူ၍ တည်ကြောင်း ဆဋ္ဌသုတ်နည်းတူ ဟောပါသည်။

၂။ နိဝရဏပ္ပဟာနဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

ကာမစွဲနှင့် နိဝရဏ ဖြစ်ပွားကြောင်းတရား

၁၁။ ရဟန်းတို့၊ သုဘနိမိတ်သည်^၁ မဖြစ်သေးသော ကာမစွဲကို^၂ ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမစွဲကို တိုးပွားစေသကဲ့သို့ ထိုအတူ မဖြစ်သေးသော ကာမစွဲကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမစွဲကို တိုးပွားစေသည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ သုဘနိမိတ်ကို မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသူအား မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကာမစွဲသည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမစွဲသည်လည်း တိုးပွား၏ဟု ဟောကြားသည်။

၁။ မိန်းမသည် စိမ့်ချက်ဗြိတ်ကျွေးသော အစားအစာ၏ အရသာကို 'မိန်းမ၏ ရသာရုံ'ဟု ဆိုပါသည်။

၂။ သုဘနိမိတ် = တင့်တယ်၏ဟုစွဲယူအပ်သော အာရုံ

၃။ ကာမစွဲနှင့် = ကာမဂုဏ်တို့၌ လိုလားနှစ်သက်မှု။

၂။ ဒုတိယသုတ်

ဗျာပါဒ နိဝရဏ ဖြစ်ပွားကြောင်းတရား

၁၂။ ရဟန်းတို့၊ ပဋိသန္ဓိမိတ်သည် မဖြစ်သေးသော ဗျာပါဒကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗျာပါဒကိုလည်း တိုးပွားစေသကဲ့သို့ ထို့အတူ မဖြစ်သေးသောဗျာပါဒကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗျာပါဒကိုလည်း တိုးပွားစေသည့် အခြား တစ်စုံ တစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ ပဋိသန္ဓိမိတ်ကို မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသူအား မဖြစ်သေးသော ဗျာပါဒသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗျာပါဒသည်လည်း တိုးပွား၏ဟု ဟောကြားသည်။

၃။ တတိယသုတ်

ထိနမိဒံ ဖြစ်ပွားကြောင်းတရား

၁၃။ ရဟန်းတို့၊ တရားအလုပ်၌ မဓမ္မ လျော်ခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း၊ ကိုယ်တဆန့်ဆန့်ပြုခြင်း၊ ထမင်းဆီယစ်ခြင်း၊ စိတ်ဆက်နစ်ခြင်း တို့သည် မဖြစ်သေးသော ထိနမိဒ္ဓကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိနမိဒ္ဓကိုလည်း တိုးပွားစေသကဲ့သို့ ထို့အတူ မဖြစ်သေးသော ထိနမိဒ္ဓကို ဖြစ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိနမိဒ္ဓကိုလည်း တိုးပွားစေသော အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ တုန့်ဆက်သော စိတ်ရှိသူအား မဖြစ်သေးသော ထိနမိဒ္ဓသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိနမိဒ္ဓသည်လည်း တိုးပွား၏ဟု ဟောကြားသည်။

၄။ စတုတ္ထသုတ်

ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုဒ် ဖြစ်ပွားကြောင်းတရား

၁၄။ ရဟန်းတို့၊ စိတ်မငြိမ်းအေးခြင်းသည်မဖြစ်ပေါ်သေးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုဒ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုဒ်ကိုတိုးပွားစေသကဲ့သို့ ထို့အတူ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုဒ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုဒ်ကို တိုးပွားစေသည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားမျှကိုလည်း ငါမမြင်ပေဟု ဟောကြားသည်။

၁။ ပဋိသန္ဓိမိတ် မကုန်စွာ မနှိမ်သက်စွာ နှလုံးသွင်းသော အားကိုး
၂။ ဗျာပါဒ စိတ်ဆိုးခြင်း၊ စိတ်ပျက်ခြင်း၊ စိတ်မကြည်ခြင်း။
၃။ ထိန မိဒ္ဓ စိတ်စေတသိက်များ လေးသံယိုင်းမှိုင်းမှု။

၅။ ပဉ္စမသုတ်

ဝိစိကိစ္ဆာ ဖြစ်ပွားကြောင်းတရား

၁၅။ ရဟန်းတို့၊ မသင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း “အယောနိသော မနသိကာရ” သည် မဖြစ်ပေါ်သေးသော ဝိစိကိစ္ဆာကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာကို တိုးပွားစေသကဲ့သို့ ထို့အတူ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ဝိစိကိစ္ဆာကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိစိကိစ္ဆာကို တိုးပွားစေနိုင်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသောတရားကိုမျှလည်း ငါမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့ မသင့်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသောသူအား မဖြစ်ပေါ်သေးသော ဝိစိကိစ္ဆာသည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိစိကိစ္ဆာသည် တိုးပွား၏ဟု ဟောပါသည်။

၆။ ဆဋ္ဌသုတ်

ကာမစ္ဆန္ဒ ကင်းပျောက်ကြောင်းတရား

၁၆။ ရဟန်းတို့၊ အသုဘနိမိတ်သည်^၁ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကာမစ္ဆန္ဒကို မဖြစ်ပေါ်စေဘဲဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမစ္ဆန္ဒကို ကင်းပျောက်စေသကဲ့သို့ထို့အတူ မဖြစ်ပေါ်သေးသောကာမစ္ဆန္ဒကိုမဖြစ်ပေါ်စေဘဲဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမစ္ဆန္ဒကိုလည်း ကင်းပျောက်စေနိုင်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ အသုဘနိမိတ်ကို သင့်လျော်သော အကြောင် အားဖြင့် နှလုံးသွင်းသောသူအား မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကာမစ္ဆန္ဒသည်လည်း မဖြစ်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမစ္ဆန္ဒသည်လည်း ကင်းပျောက်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁။ ဝိစိကိစ္ဆာ = ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ တရားသဘော စသည်တို့၌ တွေးတော ယုံမှားခြင်း။

၂။ အသုဘနိမိတ် = မကင့်တယ်ဟု စွဲယူအပ်သောအာရုံ၊ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို အာရုံပြု၍ သမထဘာဝနာကို ပွားများသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ကာမစ္ဆန္ဒ ကင်းကွာ၍ ပထမဈာန် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။

၇။ သတ္တမသုတ်

ဗျာပါဒ ကင်းပျောက်ကြောင်းတရား

၁၇။ ရဟန်းတို့၊ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိသည်^၁ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ဗျာပါဒကို မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗျာပါဒကိုလည်း ကင်းပျောက် စေသကဲ့သို့ ထို့အတူ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ဗျာပါဒကို မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာသောဗျာပါဒကိုလည်း ကင်းပျောက်စေနိုင်သည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မေတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိကို သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့်နှလုံးသွင်းသောသူအား မဖြစ်ပေါ်သေးသော ဗျာပါဒသည်လည်း မဖြစ်ပေါ်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗျာပါဒသည်လည်း ကင်းပျောက်၏ ဟု ဟောပါသည်။

၈။ အဋ္ဌမသုတ်

ထိနမိဒ္ဓ ကင်းပျောက်ကြောင်းတရား

၁၈။ ရဟန်းတို့၊ အာရမ္မဓာတ်၊ နိက္ကမဓာတ်၊ ပရက္ကမဓာတ်သည်၊ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ထိနမိဒ္ဓကို မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိနမိဒ္ဓကိုလည်းကင်းပျောက်စေ သကဲ့သို့ ထို့အတူ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ထိနမိဒ္ဓကို မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိနမိဒ္ဓကိုလည်း ကင်းပျောက်စေ နိုင်သည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသူအား မဖြစ်ပေါ်သေးသော ထိနမိဒ္ဓသည်လည်း မဖြစ်ပေါ်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိနမိဒ္ဓသည်လည်း ကင်းပျောက်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁။ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ = ဆန့်ကျင်ဘက်နိဝရဏတို့မှ စိတ်ကိုလွတ်မြောက်စေနိုင်သော မေတ္တာ၊ မေတ္တာဘဝဝနာကို ပွားများသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဗျာပါဒနိဝရဏ ကင်းကွာ၍ ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်များ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။

၂။ အာရမ္မဓာတ်=စဟင် အားထုတ်ခြင်းသဘော။ နိက္ကမဓာတ်- ဖျင်းရှိမှုမှ ကျွတ်လွတ်အောင် ဆက်လက်အားထုတ်ခြင်းသဘော၊ ပရက္ကမဓာတ်- တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် မြင့်တက်သွားအောင် တိုး၍တိုး၍ အားထုတ်ခြင်းသဘော။ ဤသုံးပုဒ်လုံးဖြင့် အလွန်ထက်သန် ပြင်းပြသော ဝီရိယကို ဖော်ပြပါသည်။

၉။ နဝမသုတ်

ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ ကင်းပျောက်ကြောင်းတရား

၁၉။ ရဟန်းတို့၊ စိတ်ငြိမ်းအေးခြင်းသည် မဖြစ်ပေ။ သေးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို မဖြစ်ပေ။ စေတဲ ဖြစ်ပေ။ ပြီးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို ကင်းပျောက်စေသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မဖြစ်ပေ။ သေးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို မဖြစ်ပေ။ စေတဲ ဖြစ်ပေ။ ပြီးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို ကင်းပျောက် စေနိုင် သည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ ငြိမ်းအေးသောစိတ်ရှိသူအား မဖြစ်ပေ။ သေးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စသည် မဖြစ် ပေ။ ဖြစ်ပေ။ ပြီးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စသည်လည်း ကင်းပျောက်၏ ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ ဒသမသုတ်

ဝိစိကိစ္ဆာ ကင်းပျောက်ကြောင်းတရား

၂၀။ ရဟန်းတို့၊ သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်း ခြင်း “ယောနိသော မနသိကာရ” သည် မဖြစ်ပေ။ သေးသော ဝိစိ ကိစ္ဆာကို မဖြစ်ပေ။ စေတဲ ဖြစ်ပေ။ လာသော ဝိစိကိစ္ဆာကိုလည်း ကင်း ပျောက်စေသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မဖြစ်ပေ။ သေးသော ဝိစိကိစ္ဆာကို မဖြစ် ပေ။ စေတဲ ဖြစ်ပေ။ လာသော ဝိစိကိစ္ဆာကိုလည်း ကင်းပျောက် စေနိုင်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့ သင့် လျော်သော အကြောင်း အားဖြင့် နှလုံးသွင်းသောသူအား မဖြစ်ပေ။ သေးသော ဝိစိကိစ္ဆာသည်လည်း မဖြစ်ပေ။ ဖြစ်ပေ။ လာပြီးသော ဝိစိ ကိစ္ဆာသည်လည်း ကင်းပျောက်၏ ဟုဟောပါသည်။

-
- ၀။ ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အသုဘစသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းသည် သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ‘ယောနိသော မနသိကာရ’ မည်၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် အမှန်ကို သိမြင်ရန် သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် စိတ်ကို ညွတ်စေခြင်းသည် သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းမည်၏။
 - ၂။ ကာမစူဠအစ ဝိစိကိစ္ဆာအဆုံးရှိသော နိဝရဏငါးပါး ကင်းကွင်းစူး နှင့်ပတ်သက်၍ ပါဠိစောင်၌ ဟောကြားသော အကြောင်းများအဖြင့် အခြားသော အကြောင်းများလည်း ခြောက်ပါးစီရှိပုံကို အဋ္ဌကထာ၌ အကျယ်ဖွင့်ပြထားပါသည်။

၃။ အကမ္မနိယဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

မခံကျန်းသောစိတ်

၂၀။ ရဟန်းတို့၊ မပွားများအပ်သောစိတ်သည် အမ္မ၌ မခံကျန်းသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အမ္မ၌ မခံကျန်းသည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်။ ရဟန်းတို့၊ မပွားများအပ်သော စိတ်သည် အမ္မ၌ မခံကျန်းချေဟု ဟောပါသည်။

၂၁။ ဒုတိယသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ ပွားများအပ်သော စိတ်သည် အမ္မ၌ ခံကျန်းသကဲ့သို့ ထို့အတူ အမ္မ၌ ခံကျန်းသည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်။ ရဟန်းတို့၊ ပွားများအပ်သော စိတ်သည် အမ္မ၌ ခံကျန်း၏ဟု ဟောပါသည်။

၃။ တတိယသုတ်စသည်

အကျိုးမဲ့စေသောစိတ်နှင့် အကျိုးရှိစေသောစိတ်

၂၃။ ရဟန်းတို့၊ မပွားများအပ်သောစိတ်သည် များစွာအကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ များစွာ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှ ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မပွားများအပ်သော စိတ်သည် များစွာအကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂၄။ စတုတ္ထသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ ပွားများအပ်သော စိတ်သည် များစွာအကျိုးဖြစ်ခြင်းငှာဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ များစွာ အကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ်သည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ ပွားများအပ်သောစိတ်သည် များစွာ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁။ သမထ ဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ဖြင့် မပွားများ အပ်သော စိတ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၂။ ကောင်းသောအာရုံသို့ သက်ဝင်ရန် လိုက်လိုက် လျော့လျော့ ရှေ့ရှေ့ မရှိခြင်းကို အမ္မ၌ မခံကျန်းခြင်း 'အကမ္မနိယ' ဟု ဆိုပါသည်။

၂၅-၂၆။ ပဉ္စမသုတ်နှင့် ဆဋ္ဌသုတ်တို့၌ မပွားများ အပ်သည် ဖြစ်၍ ထင်ရှားစွာ မပေါ်သော စိတ်သည် များစွာ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ပွားများအပ်သည် ဖြစ်၍ ထင်ရှားစွာ ပေါ်လာသော စိတ်သည် များစွာ အကျိုးရှိခြင်းငှာဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂၇-၂၈။ သတ္တမသုတ်နှင့် ဆဋ္ဌသုတ်တို့၌ မပွားများအပ်အဖန် ဖန် အလေ့အလာ မပြုအပ်သော စိတ်သည် များစွာ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ပွားများအပ် အဖန်ဖန် အလေ့အလာပြုအပ်သော စိတ်သည်ကား များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂၉-၃၀။ နဝမနှင့် ဒသမသုတ်တို့၌ မပွားများအပ်၊ အဖန်ဖန် အလေ့အလာမပြုအပ်သောစိတ်သည် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဆောင်၏။ ပွားများ အပ်၊ အဖန်ဖန် အလေ့အလာ ပြုအပ်သော စိတ်သည်ကား ချမ်းသာ သုခကို ဆောင်၏ဟု ဟောပါသည်။

၄။ အဒန္တဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်စသည်

မဆုံးမအပ်သောစိတ်နှင့် ဆုံးမအပ်သောစိတ်

၃၁။ ရဟန်းတို့၊ မဆုံးမအပ်သောစိတ်သည် များစွာ အကျိုးမဲ့ ခြင်းငှာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ များစွာ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသောတရားကိုမျှလည်းငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မဆုံးမ အပ်သောစိတ်သည် များစွာအကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၃၂။ ဒုတိယသုတ်၌ ရဟန်းတို့ ဆုံးမအပ်သောစိတ်သည် များစွာ အကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ များစွာ အကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ် သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်းငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊

၁။ ဝဋ်ဒုက္ခနှင့်စပ်၍ဖြစ်သောစိတ်သည် ဝိပဿနာ၏အခြေခံဖြစ်သော ဈာန် နှင့် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တို့၌ မသက်ဝင်နိုင်သောကြောင့် ထင်ရှားစွာ မပေါ်သော စိတ်မည်၏။ ဝဋ်ဒုက္ခကင်းမှနှင့် စပ်၍ဖြစ်သော စိတ်သည် ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သော ဈာန်နှင့် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တို့၌ သက်ဝင်နိုင်သောကြောင့် ထင်ရှားစွာ ပေါ်သောစိတ်မည်၏။

ဆုံးမအပ်သော စိတ်သည် များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၃၃-၃၈။ တတိယမူ အဋ္ဌမအထိ သုတ်တို့၌ မလုံခြုံစေအပ်သော စိတ်၊ မစောင့်ရှောက် အပ်သောစိတ်၊ မဆုံးပိတ် အပ်သော စိတ်သည် များစွာ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာဖြစ်ပြီး လုံခြုံစေအပ်သောစိတ်၊ စောင့်ရှောက် အပ်သောစိတ်၊ ဆုံးပိတ်အပ်သောစိတ်သည်ကား များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ်ကြောင်း အသီးသီးဟောပါသည်။

၃၉-၄၀။ နဝမနှင့် ဒထမသုတ်တို့၌ မဆုံးမအပ်၊ မလုံခြုံစေအပ်၊ မစောင့်ရှောက်အပ်၊ မဆုံးပိတ်အပ်သော စိတ်သည် များစွာ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်ပြီး ဆုံးမအပ်၊ လုံခြုံစေအပ်၊ စောင့်ရှောက်အပ်၊ ဆုံးပိတ်အပ်သော စိတ်သည်ကား များစွာ အကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဝိသေသနပုဒ် ဓလေ့ပုဒ်လုံး တို့၌ တစ်ပေါင်းတည်း ဟောပါသည်။

၅။ ပဏိဟိတအတ္ထဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

လွဲမှားစွာထားအပ်သောစိတ်

၄၁။ ရဟန်းတို့၊ လွဲမှားစွာ ထားအပ်သော သလေး စပါးဆူး၊ မုယောစပါးဆူးတို့ကို လက်ဖြင့်ဖိနှိပ်ခြင်း၊ ခြေဖြင့်နှင်းခြင်း နှင့်သည်ရှိသော် ထိုဆူးတို့သည် လက်ခြေတို့ထူးခြင်း၊ သွေးယွှက်မြင်းတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ဖွယ် အကြောင်းမရှိ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဆူးကဲ့ လွဲမှားစွာ ထားအပ်သောကြောင့်ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ ထို့အတူပင် လွဲမှားစွာ ထားအပ်သော

၁။ သမထဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ဖြင့် ပွားများအပ်သော စိတ် ဤပင် ဆုံးမအပ်သောစိတ်ဟု ဆိုပါသည်။ သက်ဖြင့် ထိန်းသိမ်းထားသော စိတ်ကို လုံခြုံစေအပ်သောစိတ်၊ စောင့်ရှောက်အပ်သောစိတ်၊ ဆုံးပိတ်အပ်သောစိတ်ဟု ဆိုပါသည်။

၂။ စပါးစေ့၏ ချွန်ထက်နေသော အဖျားသေးကို ဆူးဟုဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအဖျားလေးများဖြင့် လူတို့၏ လက်ခြေတို့ကို စူးစေလိုလျှင် စပါးစေ့ကို ထောင်ထားရသည်။ သလေသို့ ထောင်၍ထားဘဲ လွဲ၍ ထားခြင်းကို 'လွဲမှားစွာထားခြင်း'ဟု ဆိုပါသည်။

စိတ်ဖြင့်ရဟန်းသည် အဝိဇ္ဇာကို ဖောက်ခွဲ၍ ဝိဇ္ဇာကို ဖြစ်စေနိုင်လိမ့်မည်၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ဖွယ် အကြောင်း မရှိ၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စိတ်ကိုလွဲမှားစွာ ထားအပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏ ဟု ဟောပါသည်။

၂။ ဒုတိယသုတ်

မှန်ကန်စွာ ထားအပ်သောစိတ်

၄၂။ ရဟန်းတို့၊ ကောင်းစွာ ထားအပ်သော သလေးစပါးဆူး၊ မုယောစပါးဆူးတို့ကို လက်ဖြင့်ဖိနှိပ်ခြင်း၊ ခြေဖြင့်နှင်းခြင်းပြုသည်ရှိသော် ထိုဆူးတို့သည် လက်ခြေတို့ကို စူးလိမ့်မည်၊ သွေးထွက်စေလိမ့်မည်ဟုမျှော်လင့်ဖွယ်အကြောင်းရှိ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်ထိုဆူးတို့ကို ကောင်းစွာ ထားအပ်သောကြောင့်ဖြစ်၏။^၁ ရဟန်းတို့၊ ထို့အတူပင် ကောင်းစွာထားအပ်သော စိတ်ဖြင့် ရဟန်းသည် အဝိဇ္ဇာကို ဖောက်ခွဲ၍ ဝိဇ္ဇာကို ဖြစ်စေလိမ့်မည်။ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ဖွယ် အကြောင်းရှိ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားအပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၃။ တယတိသုတ်

ပျက်စီးသောစိတ်

၄၃။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် ဤလောက၌(ဒေါသဖြင့်) ပျက်စီးနေသည့်စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အချို့ကို “အကယ်၍ ဤသူသည် ယခုအချိန်၌ သေလွန်သွားခဲ့သော် ယူ၍ ပစ်ချသကဲ့သို့ ငရဲသို့ ရောက်လိမ့်မည်” ဟူ၍ ဝေါဟိတ်ဖြင့် သူ့စိတ်ကို ပိုင်းခြား၍သိ၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ထို

၁။ ထောင်၍ထားအပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏-ဟုဆိုလိုပါသည်။ အလွန်သေးငယ်လှသည့် စပါးဆူးဖြင့် ၃ပမာပြခြင်းမှာ အနည်းငယ်မျှသောကုသိုလ်စိတ်သည်ပင် ဝဋ်ဒုက္ခမှလွတ်မြောက်ရေးအတွက် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြောင်း ပြလိုသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အလွန်သေးငယ်သော စပါးဆူးကလေးသည်ဝင် ထောင်၍ထားလျှင် လူတို့၏ လက်ခြေကို ထိခိုက်နာကျင်စေနိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ကောင်းစွာထားအပ်သောကုသိုလ်စိတ်သည်လည်း အနည်းငယ်မျှပင် ဖြစ်စေကာမူ၊ အဝိဇ္ဇာကို ဖောက်ခွဲ၍ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

သုဇ် စိတ်သည် ဒေါသဖြင့် ပျက်စီးနေသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ ဤလောက၌ အချို့သောသတ္တဝါတို့သည် ဤသို့စိတ်ပျက်စီးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်သေလွန်သောအခါ ချမ်းသာခြင်းကင်းရာ၊ မကောင်းသော လားရာဖြစ်၍ အလိုအာသာ ကင်းလျက် ကျရောက်ရာဖြစ်သော ငရဲသို့ လားရောက်ရကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၄။ စတုတ္ထသုတ်
ကြည်လင်သောစိတ်

၄၄။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည်ဤလောက၌ (သဒ္ဓါတရားဖြင့်) ကြည်လင်သောစိတ်ရှိနေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အချို့ကို “အကယ်၍ ဤသူသည် ယခုအချိန်၌ သေလွန်သွားခဲ့သော် ယူ၍ပစ်ချသကဲ့သို့ နတ်ပြည်သို့ ရောက်လိမ့်မည်”ဟူ၍ ငါ့စိတ်ဖြင့် သူ့စိတ်ကို ပိုင်းခြားသိ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုသူ၏စိတ်သည် ကြည်လင် နေသောကြောင့်ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ ဤလောက၌ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည် ဤသို့ စိတ်ကြည်လင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သေလွန်သောအခါ ကောင်းသော လားရာဖြစ်သည့် နတ်ပြည်သို့ လားရောက်ရကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၅။ ပဉ္စမသုတ်
နောက်ကျိသောစိတ်

၄၅။ ရဟန်းတို့၊ ဥပမာအားဖြင့် ညွှန်အနည်ထ၍ နောက်ကျိနေသော ရေအိုင်၏ ကမ်းစပ်၌ ရပ်တည်နေသည့် မျက်စိကောင်းသော ယောက်ျားသည် ထိုရေအိုင်ထဲ၌တည်ရှိသော ယောက်သွား၊ ခရု၊ ကျောက်စရစ်ခဲ၊ အိုးခြမ်းကဲ့တို့ကို လည်းကောင်း၊ ရေထဲ၌ သွားလာလှုပ်ရှားနေသော ငါးအပေါင်းတို့ကို လည်းကောင်း၊ မြင်နိုင်ရာ၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရေကနောက်ကျိနေသောကြောင့်ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ ထို့အတူပင် ရဟန်းသည် နောက်ကျိသော စိတ်ဖြင့် မိမိအကျိုး၊ သူတစ်ပါးအကျိုးကို မြင်လိမ့်မည်။ လူသာမန်တို့၏ တရားထက်သာလွန်၍ အရိယာတို့နှင့်သာ ထိုက်တန်သည့် ဥာဏ်အမြင်ထူးကို^၁ မျက်မှောက် ပြုလိမ့်မည်ဟူ၍ မျှော်

၁။ လူသာမန်တို့၏ တရား ‘နေဿဓဇ’ဟူသည့် ဝါနာသီလားသည့် ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၂။ “အရိယာတို့နှင့်သာ ထိုက်တန်သည့် ဥာဏ်အမြင်ထူး” ဟူသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုဥာဏ်၊ ဝိပဿန ဥာဏ်၊ မဂ်ဥာဏ်၊ ဖိုလ်ဥာဏ်၊ ပဋိစ္စက္ခဏာဥာဏ်တို့ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

လင့်ဖွယ်အကြောင်းမရှိ၊ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် စိတ် နောက်ကျနေခြင်း ကြောင့်ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၆။ ဆဋ္ဌမသုတ်

မနောက်ကျသောစိတ်

၄၆။ ရဟန်းတို့၊ ဥပမာကား နောက်ကျခြင်းကင်း၍ သန့်ရှင်း ကြည်လင်သော နေအိုင်၏ ကမ်းစပ်၌ ရပ်နေသည့် မျက်စိကောင်းသော ယောက်ျားသည် ထိုနေအိုင်ထဲ၌ တည်ရှိသည့် ယောက်သွား၊ ခရု၊ ကျောက်စရစ်ခဲ၊ အိုးခြမ်းကဲ့တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရေထဲ၌သွားလာလှုပ်ရှား နေသည့် ငါးအပေါင်းကို လည်းကောင်း မြင်နိုင်ရာ၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် ရေကကြည်လင်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ ထိုအတူပင် ရဟန်းသည် နောက်ကျခြင်းကင်း၍ သန့်ရှင်း ကြည်လင်သော စိတ်ဖြင့် မိမိအကျိုး၊ သူတစ်ပါးအကျိုးကို သိမြင်နိုင်လိမ့်မည်။ သာမန်လူတို့၏ တရားထက် သာလွန်၍ အရိယာတို့နှင့်သာ ထိုက်တန်သည့် ဉာဏ်အမြင် ထူးကို မျက်မှောက်ပြုလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ဖွယ် အကြောင်းရှိ၏။ အဘယ့် ကြောင့်ဆိုသော်စိတ်က ကြည်လင်နေသောကြောင့်ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၇။ သတ္တမသုတ်

ကြို့သားကဲ့သို့ နူးညံ့သောစိတ်

၄၇။ ရဟန်းတို့၊ သစ်အပျိုးမျိုးတို့တွင်ကြို့သားသစ်ကိုနူးညံ့ခြင်း အမှု၌ ခံကျန်းခြင်းအားဖြင့် အကောင်းဆုံးဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ပွားများအပ်၊ အဖန်ဖန် လေ့ကျင့်အပ်သည်ရှိသော် စိတ်ကဲ့သို့နူးညံ့သော စိတ်ကဲ့သို့ အမှု၌ ခံကျန်းသော အခြား တစ်စုံတစ်ခုခုသာ တရားကိုမျှ လည်း ငါးပမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့ စိတ်သည် ပွားများအပ်၊ အဖန်ဖန် လေ့ကျင့်အပ်သည်ရှိသော် နူးညံ့သည်လည်းဖြစ်၏။ အမှု၌ ခံကျန်းသည် လည်းဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၈။ အဋ္ဌမသုတ်

စိတ်၏လျင်မြန်ပုံ

၄၈။ ရဟန်းတို့၊ စိတ်ကဲ့သို့ လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲတတ်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားမျှကိုလည်း ငါမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ စိတ်သည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲတတ်၏။ စိတ်၏လျင်မြန်ပုံကို ဥပမာပြုခြင်းငှာပင် မလွယ်ခဲချဟု ဟောပါသည်။

၉။ နဝမသုတ်

ညစ်ညူးသောစိတ်

၄၉။ ရဟန်းတို့၊ ဤစိတ်သည် (ပင်ကိုအားဖြင့်) ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် တောက်ပ၏။ ထိုစိတ်သည်ပင် အာဂန္တုက (ညှော်သည်) ဖြစ်သော အညစ်အကြေးတို့ကြောင့် ညစ်ညူး၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ ဒသမသုတ်

ဖြူစင်သောစိတ်

၅၀။ ရဟန်းတို့၊ ဤစိတ်သည် (ပင်ကိုအားဖြင့်) ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် ဖြူစင်တောက်ပ၏။ ထိုစိတ်သည်ပင် အာဂန္တုက ဖြစ်သော အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းလွတ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁။ သဘာဝအားဖြင့် ဖြူစင်သန့်ရှင်းနေသော 'ဘဝင်စိတ်' ကို ရည်ရွယ်၍ ဤသို့ ဟောကြားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဘဝင်ခဏ၌ ဖြူနေသောစိတ်သည် ဇောခဏသို့ ရောက်သောအခါ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟစသော အကုသိုလ်တရားတို့ ပင်ရောက် လာသဖြင့် ညစ်ညူးသွားရ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၃။ ဘဝင်စိတ်များချည်း ဖြစ်နေခိုက်၌ ဖြူစင်သော စိတ်သည် ဇောစိတ်များ ဖြစ်လာသော အခါ၌လည်း တပ်မက်ခြင်း၊ ပြစ်မှားခြင်း စသည်တို့မှ ကင်းလွတ် ဖြစ်ခဲ့သော် ရာဂ၊ ဒေါသ စသော အညစ်အကြေး တို့မှ ကင်းလွတ်သော စိတ်ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၆။ အတ္တရာသယံတဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

စိတ်ပွားများမှု မရှိသူ

၅၁။ ရဟန်းတို့၊ ဤစိတ်သည် (ပင်ကိုအားဖြင့်) ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် တောက်ပ၏။ ထိုစိတ်သည်ပင် အာဂန္တုကဖြစ်သော အညစ်အကြေး တို့ကြောင့်ညစ်ညူး၏။ အကြားအမြင်မရှိသော ပုထုဇဉ်သည်ထိုအကြောင်း ကိုဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိ။ ထို့ကြောင့်အကြားအမြင်မရှိသောပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် အား စိတ်ပွားများမှု ‘စိတ္တဘာဝနာ’ မရှိဟု ငါဆို၏ဟု ဟောပါသည်။

၅၂။ ရဟန်းတို့၊ ဤစိတ်သည် (ပင်ကိုအားဖြင့်) ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် တောက်ပ၏။ ထိုစိတ်သည်ပင် အာဂန္တုက ဖြစ်သော အညစ်အကြေး တို့ကြောင့် ညစ်နွမ်း၏။ အကြားအမြင်ရှိသော အရိယာ တပည့်သည် ထိုအကြောင်းကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ထို့ကြောင့် အရိယာတပည့်အား စိတ်ပွားများမှု ရှိ၏ဟု ငါဆို၏ဟု ဟောပါသည်။

၃။ တတိယသုတ်

လက်ဖျစ်တစ်တွက်မျှ မေတ္တာပွားသူ

၅၃။ ရဟန်းတို့၊ အကယ်၍ ရဟန်းသည် လက်ဖျစ် တစ်တွက်ခန့် မျှလည်း မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကို မှီဝဲငြားအံ့၊ ဤရဟန်းသည် ဈာန်မှ ဆိတ်သုဉ်းခြင်း မရှိမည်နေ့သူ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ဆုံးမဩဝါဒကို လိုက်၍နေ့သူ၊ တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ ဆွမ်းကို အချည်းနှီး မဖြစ်စေမူ၍ သုံးဆောင်သူဟုဆိုထိုက်၏။ မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုသောရဟန်းတို့ကိုမူကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာရှိပါအံ့နည်းဟုဟောပါသည်။

၅၄-၅၅။ စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမသုတ်တို့၌ ‘မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကို ပွားများအံ့၊ မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို နှလုံးသွင်းငြားအံ့’ ဟု ပြောင်း၍ဟောခြင်းသာ တတိယသုတ်နှင့် ထူးပါသည်။

၁။ ကြားနာ သိယူခြင်းဖြင့် ရရှိသော ‘အာဂမ’ အသိလည်းမရှိ၊ ကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ ကျင့်ကြံခြင်းဖြင့် ရရှိသော ‘အဓိဂမ’ အသိလည်း မရှိသူဖြစ် ‘အကြားအမြင် မရှိသူ’ ဟု ဆိုပါသည်။

၆။ အဋ္ဌမသုတ်

ကုသိုလ် အကုသိုလ် တရားများ စိတ်လျှင် ရှေ့သွားရှိပုံ

၅၆။ ရဟန်းတို့၊ အကုသိုလ်အဖို့ရှိ ကုန်သော အကုသိုလ်အသင်းဝင် ဖြစ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားဟူသမျှတို့သည် စိတ်လျှင် ရှေ့သွားရှိကုန်၏။ စိတ်သည် ထိုတရားတို့၏ ရှေးဦးစွာဖြစ်၏။^၁ အကုသိုလ်တရားတို့သည် စိတ် သို့ အစဉ်လိုက်၍ သွားလျှင် ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၅၇။ သက္ကမသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ ကုသိုလ်အဖို့ရှိကုန်သော ကုသိုလ် အသင်းဝင် ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်တရား ဟူသမျှတို့သည် စိတ်လျှင် ရှေ့ သွားရှိကုန်၏။ စိတ်သည် ထိုတရားတို့၏ ရှေးဦးစွာဖြစ်၏။ ကုသိုလ်တရား တို့သည် စိတ်သို့သာလျှင် အစဉ်လိုက်ကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၇။ အဋ္ဌမသုတ်

မေ့လျော့လျှင် အကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ

၅၈။ အဋ္ဌမသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့ခြင်း ‘ပမာဒ’ သည် ပဖြစ်ပေါ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာ သော ကုသိုလ်တရား တို့ကိုလည်း ဆုတ်ယုတ်စေသကဲ့သို့ ထို့အတူ မဖြစ် ပေါ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း ဆုတ်ယုတ်စေနိုင်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့သောသူအား မဖြစ် ပေါ်သေးသော အကုသိုလ် တရားတို့သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ် တရားတို့သည်လည်း ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏^၂ဟု ဟောပါသည်။

-
- ၁။ ကုသိုလ်စိတ် အကုသိုလ်စိတ်တို့ဖြစ်သောအခါ စိတ်သည် ကုသိုလ်တရား အကုသိုလ်တရားတို့နှင့် တစ်ပြိုင်နက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်တစ်ပါးတည်း ရှေ့ဦးစွာဖြစ်သည်မဟုတ်ပါ။ သို့သော် စိတ်ကပဓာန၊ စိတ်က ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင် ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်သည် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်၏ဟု ဟော ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။
 - ၂။ ဖျာန်တရား၊ ဝိပဿနာတရားစသောလောကီကုသိုလ်တရားများသာလျှင် တစ်ကြိမ်ဖြစ်ပေါ်ပြီး နောက်၌လည်း တစ်ဖန် ဆုတ်ယုတ် ပျက်ပြားသွား နိုင်သည်။ သောကုတ္တရာဖြစ်သော မင်္ဂလိကတရား တို့သည်ကား ဟပ် ကြိမ်ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ပြန်၍ ဆုတ်ယုတ် ပျက်ပြားသွားခြင်းမရှိပါ။

၉။ နဝမသုတ်

မမေ့လျော့လျှင် ကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ

၅၉၁။ နဝမသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ မမေ့လျော့ခြင်း “အပ္ပဒာဒ” သည် မဖြစ်ပေါ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဆုတ်ယုတ် စေသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဆုတ်ယုတ် စေနိုင်သည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှမည်။ ငါ့မမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မမေ့လျော့သော သူအား မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကုသိုလ်တရား တို့သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်တရား တို့သည်လည်း ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၆၀။ ဒသမသုတ်၌ ပျင်းရိခြင်း ‘ကောသဇ္ဇ’ သည် မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေ၍ ဖြစ်လာသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဆုတ်ယုတ် စေနိုင်ကြောင်း မျှသုတ်များနည်းတူ ဟောပါသည်။

၇။ ဝိရိယာရက္ခာဒိဓက

၁။ ပထမသုတ်

ဝိရိယာရက္ခာဒိဓက ကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ

၆၁။ ဝိရိယကို အားတုတ်ခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကိုဖြစ်စေ၍ ဖြစ်လာသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဆုတ်ယုတ်စေနိုင်ကြောင်း မျှသုတ်များနည်းတူ ဟောပါသည်။

၂-၆။ ဗုဒ္ဓတယသုတ္တံဒိ

အလိုကြီးခြင်း၊ အလိုနည်းခြင်း စသော တရားများ

၆၂-၆၉။ ဒုတိယမှ-နဝမထိ သုတ်တို့၌-

‘အလိုကြီးခြင်း’ ‘မဟိစ္ဆတာ’ က အကုသိုလ် တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေ၍ အလိုနည်းခြင်း ‘သပ္ပိစ္ဆတာ’ က ကုသိုလ်တို့ကို ဖြစ်ပွားစေ၏။

‘ရောင့်ရဲခြင်း’ ‘သန္တုဋ္ဌိတာ’ က အကုသိုလ် တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေ၍ ရောင့်ရဲခြင်း ‘သန္တုဋ္ဌိတာ’ က ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေ၏။

မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း 'အယောနိသော မနိသိကရ' တကုသိုလ် တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေ၍ ဆင်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း 'ယောနိသော မနိသိကရ' တကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေ၏။

မဆင်ခြင်ခြင်း 'အသမုဗ္ဗညိ' တကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေ၍ ဆင်ခြင်ခြင်း 'သမ္ပဗည' တကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွားစေ၏ ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၇၀။ ဒသမသုတ်၌ ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်း ရှိခြင်း 'ပါပ မိတ္တတာ' သည် မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေ၍ ဖြစ်လာသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဆုတ်ယုတ်စေ၏ ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၈။ ကလျာဏမိတ္တာဒိဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

မိက်ကောင်းရှိလျှင် ကုသိုလ်ဖြစ်ပုံ

၇၁။ ပထမသုတ်၌ ကောင်းသော အဆွေခင်ပွန်း ရှိခြင်း 'ကလျာဏမိတ္တတာ' သည် မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေ၍ ဖြစ်လာသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဆုတ်ယုတ်စေ၏ ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၂။ ဒုတိယသုတ်

အကုသိုလ်ကြောင့် ကုသိုလ်ဆုတ်ယုတ်ပုံ

၇၂။ ဒုတိယသုတ်၌ အကုသိုလ်တရားတို့ကို အားထုတ်ခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို အားမထုတ်ခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း ဖြစ်လာကုန်၏။ ဖြစ်လာသော ကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၇၃။ တတိယသုတ်၌ ကုသိုလ် တရားတို့ကို အားထုတ်ခြင်း၊ တကုသိုလ်တရားတို့ကို အားမထုတ်ခြင်းကြောင့် မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း ဖြစ်လာကုန်၏။ ဖြစ်လာသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်လည်း ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၄-၅။ စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမသုတ်

ဗောဇ္ဈင်တရား ဆုတ်ယုတ်ခြင်းနှင့် ကြီးပွားခြင်း

၇၄-၇၅။ စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမသုတ်တို့၌ ‘သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသောသူအား မဖြစ်သေးသော ဗောဇ္ဈင်တရားတို့သည်လည်း’ မဖြစ်ပေါ်ကုန်။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗောဇ္ဈင် တရားတို့သည်လည်း ပွားများမှု ပြည့်စုံခြင်းသို့ မရောက်ကုန်။

သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသောသူအား မဖြစ်ဘေးသော ဗောဇ္ဈင်တရား တို့သည်လည်း ဖြစ်လာကုန်၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗောဇ္ဈင်တရားတို့သည်လည်း ပွားများမှု ပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၆-၇။ ဆဋ္ဌမနှင့် သတ္တမသုတ်

အယုတ်ဆုံး ဆုတ်ယုတ်ခြင်းနှင့် အမြတ်ဆုံး ကြီးပွားခြင်း

၆၆-၇၇။ ဆဋ္ဌနှင့် သတ္တမသုတ်တို့၌ ရဟန်းတို့၊ အကြင် ဆွေမျိုးတို့၏ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်ရှိ၏။ ဤဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် အနည်းငယ်မျှသာ (မပြောပလောက်သာ) ဖြစ်၏။^၁ ရဟန်းတို့၊ အကြင် ပညာ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်ရှိ၏။ ဤ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်ကား ဆုတ်ယုတ်ခြင်း ဟူသမျှ တို့တွင် အယုတ်ဆုံးဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြင် ဆွေမျိုးတို့၏ ကြီးပွားခြင်းသည်ရှိ၏။ ဤကြီးပွားခြင်းသည် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ အကြင်ပညာ၏ ကြီးပွားခြင်းသည်ရှိ၏။ ဤကြီးပွားခြင်းသည် ကြီးပွားခြင်း ဟူသမျှတို့တွင်အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ ထို့ကြောင့် သင်တို့သည် ဤသာသနာ

၁။ ဗောဇ္ဈင်တရား (ဗေ.ဇ္ဈင် ဗော.ဝိ+အင်) သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သော ဗောဓိဉာဏ် (မဂ်ဉာဏ်) ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော တရားများ ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၂။ ဆွေမျိုးတို့ပျက်စီးခြင်းသည် နတ်ပြည်သို့ မရောက်အောင် မဂ်ဖိုလ်ကို မရအောင် မတားဆီးနိုင်။ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဆုတ်ယုတ်မှုကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်၏ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တော်၌ 'ပညာ၏ ကြီးပွားခြင်းဖြင့် ကြီးပွားကုန်အံ့' ဟု နှလုံးသွင်း၍ ကျင့်ကြံရမည်ဟု ဟောပါသည်။

၇၈-၇၉။ အဋ္ဌမသုတ်နှင့် နဝမသုတ်တို့၌ စည်းစိမ် ဥစ္စာတို့၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်၏။ ပညာ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် ကား အယုတ်ဆုံးဖြစ်၏။ စည်းစိမ် ဥစ္စာတို့၏ ကြီးပွားခြင်းသည်လည်း အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်၏။ ပညာ၏ ကြီးပွားခြင်းသည်ကား အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၈၀။ ဒသမသုတ်၌ အခြံအရံ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် အနည်းငယ်မျှသာဖြစ်၏။ ပညာ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်ကား အယုတ်ဆုံး ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၉။ ပမာဒါဒိဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

ပညာတိုးပွားခြင်းသည် အမြတ်ဆုံး

၈၁။ ပထမသုတ်၌ အခြံအရံ တိုးပွားခြင်းသည် အနည်းငယ်မျှသာဖြစ်၏။ ပညာ၏ တိုးပွားခြင်းသည်သာ တိုးပွားခြင်းဟူသမျှတို့တွင် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂။ ဒုတိယသုတ္တံဒိ

အကျိုးမဲ့စေသော တရားနှင့် အကျိုးရှိစေသော တရား

၈၂။ ဒုတိယသုတ်၌ ရဟန်းတို့ မေ့လျော့ခြင်းပမာဒသည် များစွာသော အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့ ထို့အတူ များစွာသော အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေသည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့ခြင်း ပမာဒသည် များစွာသော အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေ၏ဟု ဟောပါသည်။

၈၃။ တတိယသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့ခြင်း အပမာဒသည် များစွာသော အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့ ထို့အတူ များစွာသော အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေသည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့ခြင်း အပမာဒသည် များစွာသော အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေ၏ဟု ဟောပါသည်။

၈၄-၉၇။ တတိယမှသတ္တရသမထိသုတ်တို့၌ ပျင်းရိခြင်းကောသဇ္ဇ၊
 အလိုကြီးခြင်းမဟိစ္ဆတာ၊ မရောင့်ရဲခြင်းအသန္တုဋ္ဌိတာ၊ မသင့်သောအားဖြင့်
 နှလုံးသွင်းခြင်းအယောနိသောမနသိကာရ၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်မရှိခြင်း-အသမ္ပ
 ဇည၊ ယုတ်သော မိတ်ဆွေရှိခြင်း ပါပမိတ္တတာ၊ အကုသိုလ်တရား တို့ကို
 အားထုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ကို အားမထုတ်ခြင်းတို့သည် များစွာသော
 အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေကုန်၏။

အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယ၊ အလိုနည်းခြင်း အပ္ပိစ္ဆတာ၊ ရောင့်ရဲခြင်း
 သန္တုဋ္ဌိတာ၊ သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းယောနိသောမနသိကာရ၊
 ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိခြင်း သမ္ပဇည၊ မိတ်ဆွေကောင်းရှိခြင်း ကလျာဏမိတ္တတာ၊
 ကုသိုလ်တရားတို့ကို အားထုတ်၍ အကုသိုလ်တရားတို့ကို အားမထုတ်ခြင်း
 တို့သည် များစွာသော အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေကုန်၏ဟူ၍ အသီးသီး
 ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ ဒုတိယမဗ္ဗာဒါဒိဝဂ်

၁။ ပထမသုတ္တာဒိ

ကိုယ်တွင်း၌ဖြစ်လျက် အကျိုးမဲ့စေသောတရားနှင့်
 အကျိုးရှိစေသောတရား

၉၈။ ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့ခြင်း ပမာဒ သည် (သတ္တဝါ
 တို့၏) ကိုယ်တွင်း၌ ဖြစ်ပါလျက် များစွာသောအကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေ
 သကဲ့သို့ ထို့အတူ ကိုယ်တွင်း၌ဖြစ်ပါလျက် များစွာသော အကျိုး
 မဲ့မှုကိုဖြစ်စေသည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှ ငါမမြင်ပေ။
 ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့ခြင်းပမာဒသည် များစွာ အကျိုးမဲ့မှုကိုဖြစ်စေ၏ဟု
 ဟောပါသည်။

၉၉။ ဒုတိယသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့ခြင်း အပ္ပမာဒသည်
 (သတ္တဝါတို့၏) ကိုယ်တွင်း၌ဖြစ်ပါလျက် များစွာသော အကျိုးစီးပွားကို
 ဖြစ်စေသကဲ့သို့ ထို့အတူ များစွာသော အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေသည့်
 အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှ ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မေ့
 လျော့ခြင်း အပ္ပမာဒသည် များစွာသော အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေ၏ဟု
 ဟောပါသည်။

၁။ အဇ္ဈတ္တိကံအင်္ဂန္တိကမိတာဟူသော ပါဠိကို တိုက်ရိုက်ပြန်လျှင်အဓိပ္ပာယ်
 မဝင် လှသောကြောင့် ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ ယူ၍ ပြန်ဆို
 ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၁၀-၁၁၉။ တဒိယဗုဒ္ဓါဒမထိ (၁၁) သုတ်တို့၌ပျင်းရိခြင်း
ကောသဇ္ဇ၊ အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယအစရှိသော တရားတို့နှင့် တွဲစပ်၍
ရှေ့သုတ်များနည်းတူ ဟောကြားပါသည်။

၁။ တေရသမသုတ္တာဒိ

ကိုယ်၌ ဖြစ်လျက် အကျိုးမဲ့ စေသောတရားနှင့် အကျိုးရှိစေသောတရား

၁၁၀။ တေရသမသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ မိတ်ဆွေယုတ်ရှိခြင်း ပါပ
မိတ္တတာသည် ကိုယ်၌ဖြစ်လျက် များစွာအကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်သကဲ့သို့
ထို့အတူကိုယ်၌ဖြစ်လျက် များစွာအကျိုးမဲ့ခြင်းငှာဖြစ်သည့် အခြားတစ်
စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှ ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မိတ်ဆွေယုတ်ရှိခြင်းပါပ
မိတ္တတာသည် များစွာအကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၁၁။ ဗုဒ္ဓသမသုတ်၌ရဟန်းတို့၊ မိတ်ဆွေကောင်းရှိခြင်းကလျှင်
မိတ္တတာသည် ကိုယ်၌ဖြစ်လျက် များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာ ဖြစ်သကဲ့သို့
ထို့အတူကိုယ်၌ဖြစ်လျက် များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာဖြစ်သည့် အခြား
တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မိတ်ဆွေ
ကောင်းရှိခြင်း ကလျှင်အမိတ္တတာသည်များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာဖြစ်၏ဟု
ဟောပါသည်။

၁၁၂-၁၁၃။ ပန္နရသမသုတ်နှင့် ယောဠသမသုတ်တို့၌ အကုသိုလ်
တရားတို့ကိုအားထုတ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့ကိုအားထုတ်ခြင်းသည် များစွာ
အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာဖြစ်ပြီး ကုသိုလ်တရားတို့ကို အားထုတ်၍ အကုသိုလ်
တရားတို့ကို အားမထုတ်ခြင်းသည် များစွာအကျိုးရှိခြင်းငှာဖြစ်ကြောင်း
ရှေ့သုတ်များနည်းတူ ဟောကြားပါသည်။

၁၇။ သတ္တရသမသုတ်

သုတော်ကောင်းတရား ကွယ်ခြင်းအကြောင်း

၁၁၄။ ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့ခြင်း ပမာဒသည် သုတော်ကောင်း
တရား ပျောက်ကွယ်ခြင်းငှာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ သုတော်ကောင်းတရား
ပျောက်ကွယ်ခြင်းငှာဖြစ်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း
ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မေ့လျော့ခြင်း ပမာဒသည် သုတော်ကောင်း
တရားပျောက်ကွယ်ခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၈။ အဋ္ဌရသမသုတ်

သုတေဉ်ကောင်းတရားကို တည်စေသောအကြောင်း၊

၁၁၅။ ဟေန်တို့၊ မမေ့လျော့ခြင်း- အပ္ပမာဒသည် သုတေဉ်ကောင်းတရား တည်တံ့ခြင်း၊ မပျောက်ကွယ်ခြင်းငှာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုအထူ သုတေဉ်ကောင်းတရား တည်တံ့ခြင်း၊ မပျောက်ကွယ်ခြင်းငှာ ဖြစ်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ မမေ့လျော့ခြင်း အပ္ပမာဒသည် သုတေဉ်ကောင်း တရား တည်တံ့ခြင်း၊ မပျောက်ကွယ်ခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၁၆-၁၂၉။ ကျေန ဝိသတိမသုတ် စသော (၁၄) သုတ်တို့၌ ပျင်းရိခြင်း ကောသဇ္ဇံစသော တရားထူးတို့သည် သုတေဉ်ကောင်း တရား ပျောက်ကွယ်ခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။ အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယစသော တရားတို့သည် သုတေဉ်ကောင်းတရား တည်တံ့ခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏ဟု ရှေ့သုတ် များနည်းတူ ဟောပါသည်။

၃၃။ တေတ္ထိသတိမသုတ်

အဓမ္မကို ဓမ္မဟု ပြသောရဟန်း

၁၃၀-၁၃၉။ တေတ္ထိသတိမစသော (၁၀) သုတ်တို့၌ အကြင် ရဟန်းတို့သည် အဓမ္မကို ဓမ္မဟုပြကုန်၏။ ဓမ္မကို အဓမ္မဟု ပြကုန်၏။ ဝိနည်း မဟုတ်သည်ကို ဝိနည်းဟုပြကုန်၏။ ဝိနည်းကို ဝိနည်း မဟုတ်ဟု ပြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားမဟောသောစကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောသော စကားဟု ပြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရား ဟောသောစကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောသော စကားမဟုတ်ဟု ပြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ အလေ့အကျင့်မဟုတ်သည်ကို မြတ်စွာဘုရား၏ အလေ့အကျင့်ဟု ပြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ အလေ့အကျင့်ကို မြတ်စွာဘုရား၏ အလေ့အကျင့် မဟုတ်ဟု ပြကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရားမပညတ်သည်ကိုမြတ်စွာဘုရားပညတ်၏ဟုပြကုန်၏။
 မြတ်စွာဘုရား ပညတ်သည်ကို မြတ်စွာဘုရား မပညတ်ဟု ပြကုန်၏။
 ထိုရဟန်းတို့သည် လူအများ၏ အစီးအပွားမဲ့ခြင်း၊ ချမ်းသာ
 မဲ့ခြင်း၊ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ၊ နတ်လူတို့၏ အစီးအပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲ
 ခြင်းငှာ ကျင့်သည်မည်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် များစွာသော
 မကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေကုန်၏။ ဤသူတော်ကောင်း တရားကိုလည်း
 ကွယ်ပျောက်စေကုန်ဟု ဟောပါသည်။

၁၁။ အဓမ္မဝဂ်

၁။ ပထမသုတ္တံ

အဓမ္မကို အဓမ္မဟု ပြသောရဟန်း

၁၄၈-၁၄၉။ အဓမ္မဝဂ်လာ ၁၀-သုတ်တို့၌ အကြင်ရဟန်းတို့
 သည် အဓမ္မကို အဓမ္မဟု ပြကုန်၏။ ဓမ္မကို ဓမ္မဟု ပြကုန်၏။ မြတ်စွာ
 ဘုရား မပညတ်သည်ကို မြတ်စွာဘုရား မပညတ်ဟု ပြကုန်၏။ မြတ်စွာ
 ဘုရား ပညတ်သည်ကို မြတ်စွာဘုရား ပညတ်၏ဟု ပြကုန်၏။ ထိုရဟန်း
 တို့သည် လူအများ၏ အကျိုးစီးပွားဖြစ်ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း၊ နတ်လူ
 တို့၏ အကျိုးစီးပွားဖြစ်ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ ကျင့်သည်မည်ကုန်၏။
 ထိုရဟန်းတို့သည် များစွာသော ကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေကုန်၏။
 သူတော်ကောင်းတရားကိုလည်း တည်တံ့စေကုန်၏ဟုဟောပါသည်။

၁၂။ အနာမတ္တိဝဂ်

၁။ ပထမသုတ္တံ

အာပတ်မဟုတ်သည်ကို အာပတ်ဟု ပြသောရဟန်း

၁၅၀-၁၅၉။ အနာမတ္တိဝဂ်လာ ၁၀-သုတ်တို့၌ အကြင်
 ရဟန်းတို့သည် အာပတ်မဟုတ်သည်ကို အာပတ်ဟု ပြကုန်၏။ အာပတ်
 မဟုတ်သည်ကို အာပတ်မဟုတ်ဟု ပြကုန်၏။
 ပေါ့သော အာပတ်ကို လေးသောအာပတ်ဟု ပြကုန်၏။ လေးသော
 အာပတ်ကို ပေါ့သောအာပတ်ဟု ပြကုန်၏။

ရုန့်ရင်းသော အာပတ်ကိုရုန့်ရင်းသော အာပတ်မဟုတ်ဟု ပြကုန်၏။
ရုန့်ရင်းသောအာပတ် မဟုတ်သည်ကို ရုန့်ရင်းသောအာပတ်ဟု ပြကုန်၏။

သီလ သိက္ခာ အကြွင်းရှိသော အာပတ်ကို သီလသိက္ခာ အကြွင်း
မရှိသော အာပတ်ဟု ပြကုန်၏။ သီလသိက္ခာ အကြွင်းရှိသော အာပတ်ကို
သီလသိက္ခာအကြွင်းမရှိသော အာပတ်ဟု ပြကုန်၏။

ကုစားကောင်းသော အာပတ်ကို မကုစားကောင်းသော အာပတ်
ဟု ပြကုန်၏။ မကုစားကောင်းသော အာပတ်ကို ကုစားကောင်းသော
အာပတ်ဟု ပြကုန်၏။

ထိုရဟန်းတို့သည် လူအများ၏ အစီးအပွားမဲ့ခြင်း၊ ချမ်းသာ
မဲ့ခြင်း၊ အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ၊ နတ်လူတို့၏ အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်း ဆင်းရဲ
ခြင်းငှာ ကျင့်သည်မည်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် များစွာသော
မကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေကုန်၏။ သူတော်ကောင်း တရားကိုလည်း
ကွယ်ပျောက်စေကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၁။ ကောဒသမသုတ်

အာပတ်မဟုတ်သည်ကို အာပတ်မဟုတ်ဟု ပြသောရဟန်း

၁၆၀ ၁၆၆။ ကောဒသမေ ဝိသတိမထိသုတ်တို့၌ အကြင်ရဟန်း
တို့သည် အာပတ်မဟုတ်သည်ကို အာပတ်မဟုတ်ဟု ပြကုန်၏.... မကုစား
ကောင်းသော အာပတ်ကို မကုစားကောင်းသော အာပတ်ဟု ပြကုန်၏။
ထိုရဟန်းတို့သည် လူအများ၏ အကျိုးစီးပွားဖြစ်ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း
ငှာ၊ နတ်လူတို့၏ အကျိုးစီးပွားဖြစ်ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ ကျင့်သည်
မည်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် များစွာသော ကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေ
ကုန်၏။ သူတော်ကောင်းတရားကိုလည်း တည်တံ့စေကုန်၏ဟု ဟော
ပါသည်။

၁။ ပါရာဇိကအာပတ်သည် သီလသိက္ခာအကြွင်းမရှိသော အာပတ်မည်၏။
သံသာဒိသိသ် စသော အာပတ်များသည် သီလသိက္ခာ အကြွင်းရှိသော
အာပတ်မည်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ ပါရာဇိက အာပတ်ကို ကျူးလွန်မိသော
ရဟန်းမှာ ရဟန်းသိက္ခာမ လုံးဝမရှိတော့ဘဲ လူ့ဘာသို့ လျှောက်ကျသွား
သည်။ အခြား အာပတ်များကို ကျူးလွန်မိသော ရဟန်းကား ရဟန်း
သိက္ခာများ ကျန်ရှိနေသေး၏။

၁၃။ ကေပုဂ္ဂလဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

လူအများ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖြစ်ပေါ်လာသူ

၁၂၀။ ရဟန်းတို့၊ တစ်ဦးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လောက၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် လူအများ၏ အကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ၊ လူအများ၏ ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ လောကကို အစဉ်သနားခြင်းငှာ၊ နတ်လူတို့၏ အကျိုးဖြစ်ခြင်း၊ အစီးအပွားဖြဲ ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ တစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည့် အာသံသူနည်းဆိုသော် - ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက်သော တရားအားလုံးကို ကိုယ်တိုင် မှန်စွာသိမြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားပေတည်း။ ရဟန်းတို့၊ ဤတစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လောက၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် လူအများ၏ အစီးအပွားအလို့ငှာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏ဟု ဟောပါသည်။

၂-၄။ ဒုတိယ သုတ္တံဒီ

အံ့ချီးထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်

၁၇၁-၁၇၃။ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထသုတ်တို့၌ မြတ်စွာဘုရားဟူသော တစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို လောက၌ ရခဲ၏။ ထိုတစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လက်ဖျစ်တီး၍ အံ့ချီးထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။ ထိုတစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကွယ်လွန်ခြင်းသည် လူအများအား ပူပန်ခြင်းကို ဖြစ်စေ၏ဟု ဟောပါသည်။

၅။ ပဉ္စမသုတ်

အတုမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်

၁၇၄။ ပဉ္စမသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရား တည်းဟူသော တစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လောက၌ နှစ်ဦးမြောက် ဒုတိယလူမရှိသူ၊ ဂုဏ်ရည်တူ မရှိသူ၊ ပုံတူပုဂ္ဂိုလ် မရှိသူ၊ ပြိုင်ဖက်မရှိသူ၊ တုဖက်မရှိသူ၊ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါ

တို့နှင့် မတူသု၊ ရွေးဘုရားတို့နှင့်သာ တူသု၊ ခြေနှစ်ချောင်း ရှိသော သတ္တဝါတို့တွင် အမြတ်ဆုံးသူ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။^၁

၆။ ဆဋ္ဌသုတ္တံဒိ

ဥာဏ်မျက်စိကို ဖြစ်ပေါ်စေသူ

၁၇၅ ၁၈၆။ ဆဋ္ဌမှ သတ္တရသမထိ သုတ်တို့၌ မြတ်စွာဘုရား ဟူသော တစ်ဦးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ထင်ရှား ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ကြီးစွာသော ဥာဏ်မျက်စိ၊ ကြီးစွာသော ဥာဏ်အလင်း၊ ကြီးစွာသော ဥာဏ်အရောင်၏ ထင်ရှား ပေါ်လာခြင်းသည် ဖြစ်၏။

အမြတ်ဆုံး (အနုတ္တရိယ) တရား ခြောက်ပါး၊^၂ ထင်ရှား ပေါ်လာ ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

လေးပါးသော ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် တို့ကို မျက်မှောက် ပြုခြင်းသည် ဖြစ်၏။

များစွာသော ဓာတ်သဘော၊ အမျိုးမျိုးသော ဓာတ်သဘောတို့ကို မျက်မှောက် ပြုခြင်းသည် ဖြစ်၏။

ဝိဇ္ဇာနှင့် ဝိမုတ္တိဖိုလ်တို့ကို မျက်မှောက်ပြုရခြင်းသည် ဖြစ်၏။

သောတာပတ္တိဖိုလ် အရှေ့သော ဖိုလ်လေးပါးတို့ကို မျက်မှောက် ပြုခြင်းသည် ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁။ ခြေမရှိသော သတ္တဝါ၊ ခြေနှစ်ချောင်းရှိသောသတ္တဝါ၊ ခြေလေးချောင်း ရှိသောသတ္တဝါ စသည့် သတ္တဝါအမျိုးမျိုးတို့တွင် ခြေနှစ်ချောင်းရှိသော သတ္တဝါသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ခြေနှစ်ချောင်း ရှိသော သတ္တဝါတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏ဟု ဆိုခြင်းဖြင့် သတ္တဝါ အားလုံးတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်ကြောင်းလည်း ထင်ရှားပြီး ဖြစ်ပါသည်။

၂။ အနုတ္တရိယတရား ခြောက်ပါးကို ဆက္ကနိပါတ်၊ အနုတ္တရိယသုတ်၌ ရှုပါ။

- ၃။ (၁) အတ္တပဋိသန္ဓိဒါ-အကျိုးကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ သိသော ဥာဏ်၊
- (၂) စမ္ပပဋိသန္ဓိဒါ-အကြောင်းကိုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ သိသောဥာဏ်၊
- (၃) နိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါ-ဘာသာစကားကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍သိသော ဥာဏ်၊

(၄) ပဒါဘာနပဋိသန္ဓိဒါ အသိပညာအမျိုးမျိုးကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ သိသောဥာဏ် ဟူ၍ ပဋိသန္ဓိဒါဥာဏ် လေးပါးရှိပါသည်။

(၄) စက္ခုဓာတ်၊ ရူပဓာတ်စသော ဓာတ်(၁၀)ပါးကို 'များစွာသော ဓာတ်၊ အထူးပြုသောဓာတ်' ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၁၈။ အဋ္ဌာရသမသုတ်
ဓမ္မစက်ကို အတုလိုက်၍ လည်စေနိုင်သူ
တေဒဂ်ရ ရဟန်း (၄၁)ပါး

၁၈၇။ အဋ္ဌာရသမ သုတ်၌ ဤသာရိပုတြာသည် မြတ်စွာဘုရား
လည်စေအပ်သည့် အမြတ်ဆုံးဓမ္မစက်ကို ကောင်းစွာသာလျှင် အတုလိုက်
၍ လည်စေနိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူမြတ်စွာဘုရားလည်စေအပ်သော ဓမ္မစက်
ကို ကောင်းစွာသာလျှင် အတုလိုက်၍ လည်စေနိုင်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်
ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ သာရိပုတြာ
သည် မြတ်စွာဘုရားလည်စေအပ်သည့်အမြတ်ဆုံး ဓမ္မစက်ကိုကောင်းစွာ
သာလျှင် အတုလိုက်၍ လည်စေနိုင်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၄။ တေဒဂ္ဂစဂ် (၁-၄)
တေဒဂ်ရ ရဟန်း ၄၁ ပါး

၁၈၈-၂၃၃။ (၁) ပထမသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ ညဉ့်ကို သိကုန်သောငါ၏
တပည့်ရဟန်းတို့တွင် အကြင် အညာသိ ကောဏ္ဍည
သည်ရှိ၏။ ဤအညာသိ ကောဏ္ဍညသည် အမြတ်ဆုံး
ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ ရတ္တည၊-ညဉ့်ကိုသိသူ၊ တစ်နေ့နှင့် တစ်ညသည် တစ်ရက်ဖြစ်၍တစ်ည
လွန်သွားလျှင် တစ်ရက်ကုန်သွားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ညဉ့်ကိုသိသူ
ဟူသည် နေ့ရက် အပိုင်းအခြားကို သိသူဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။
ရဟန်းပြု၍တရားထူး ရှိသွားသောပုဂ္ဂိုလ်များသည် “ငါသည် ဤမည်
သော နေ့မှစ၍ ရဟန်းပြုခဲ့၏။ ဤမည်သော နေ့မှစ၍ တရားထူးကို
သိမြင်ခဲ့၏”ဟူ၍ မကြာခဏ ပြန်၍ ဆင်ခြင် အောက်မေ့လေ့ရှိကြ
သည်။ အရှင်ကောဏ္ဍညသည် မြတ်စွာဘုရားထံ၌ ပထမဆုံးရဟန်းပြုခဲ့သူ
ပထမဆုံး တရားထူးကို သိမြင်ခဲ့သူဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရဟန်းပြုသည့်
နေ့၊ တရားထူးရသည့်နေ့မှစ၍ နေ့ရက်များကို ပြန်၍ရေတွက်ဆင်ခြင်းသိ
မြင်ရာ၌နေ့ရက်အများဆုံးကိုဆင်ခြင်သိမြင်နိုင်သူဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်
“ညဉ့်ကို သိသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံး”ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်း
အားဖြင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် နေ့ရက် အပိုင်းအခြားကို ထင်ရှားစွာ
သိမြင် နေသူများဖြစ်သည်။ အရှင် ကောဏ္ဍညမှလည်း ပထမဆုံး
ရဟန္တာဖြစ်သူဖြစ်၍ ညဉ့်ကိုသိသူ (၀၁) နေ့ရက် အပိုင်း အခြားကို
သိသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အတူ ဒုတိယသုတ် စသည်တို့၌လည်း-

- (၂) ကြီးသောပညာရှိသောရဟန်းတို့တွင်ရှင်သာရိပုတြ၊
- (၃) ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်။
- (၄) ခုခင် အကျင့်ကို ဟောပြော လေ့ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ရှင်မဟာကဿပ။
- (၅) ဗုဒ္ဓကွယ်အဘိညာဉ်ရသောရဟန်းတို့တွင်ရှင်အနုရုဒ္ဓါ၊
- (၆) မြတ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ကာဠိဂေါတမည်သော သာကီဝင်မင်းသမီး၏သားဖြစ်သူဘဒ္ဒိယ။
- (၇) သာယာသောအသံရှိသောရဟန်းတို့တွင် လက္ခဏကဘဒ္ဒိယ။
- (၈) ခြင်္သေ့ကဲ့သို့ ခဲရင့်သော စကားကို ကြုံးပါးမြက်ဆိုလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ပိဏ္ဍောလ ဘာရဒွါဇ။
- (၉) တရားဟောတတ်သော ရဟန်းတို့တွင် မန္တာနီပုဏ္ဏေးမ၏သားဖြစ်သောပုလ။
- (၁၀) အကျဉ်း အားဖြင့် ဟောကြားအပ်သော တရား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်အားဖြင့် ဝေဖန်တတ်သော ရဟန်းတို့တွင် မဟာကဗ္ဗာန(မဟာကစည်း)။
- (၁၁) အဘိညာဉ် စိတ်ဖြင့် ပြီးသော ကုယ်ကို ဖန်ဆင်းတတ်သောရဟန်းတို့တွင် စူဠပန္နက (ရှင်စူဠပန်)။
- (၁၂) ရူပါဝစရဈာန် အရာ၌ ကျွမ်းကျင်သော ရဟန်းတို့တွင် စူဠပန္နက။
- (၁၃) အရူပါဝစရဈာန် အရာ၌ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာသော ရဟန်းတို့တွင် မဟာပန္နက (မဟာပန်)။
- (၁၄) ကံလေသာကင်းသော နေခြင်းဖြင့် နေလေ့ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် သုဘူတိ။

(၁၅) မြတ်သော အလှူကို ခံထိုက်သော ရဟန်းတို့တွင် သုဘူတိ^၁။

(၁၆) တောကျောင်း၌ နေလေ့ ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ခဒိရ ဝနိယ ခရဝဟ။

(၁၇) ဈာန်၌ ခမ္မ ငလျှင်သော ရဟန်းတို့တွင် ကနံါရဝဟ။

(၁၈) ထက်သန်သော လုံ့လ ဝီရိယရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ကေဠိဝိသ ဘမ္ပါ ခြံ့မြစ်သော မသာဏ။

(၁၉) ချိုသာကောင်းမြတ်မြှောက်ဆိုဆပ်သောတရားစကားသံ ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ကုဋ် ကဏ္ဍ ယောဏ။

(၂၀) လာဘ်ပေါများသော ရဟန်းတို့တွင် သီဝလိ။

(၂၁) လွန်ကဲသောသဒ္ဓါ ပျံ့မသော ရဟန်းတို့တွင် ဝတ္ထလိ။

(၂၂) အကျင့်သိက္ခာကို လိုလားသော ရဟန်းတို့တွင် ဓာတုဇာနိ။

(၂၃) ယုံကြည်ခြင်းသဒ္ဓါဖြင့် ရဟန်းပြုသော ရဟန်းတို့တွင် ရဋ္ဌပါလ။

(၂၄) စာရေးတံမဲ့ကို ပထမဦးစွာ ပုယူဘတ်သော ရဟန်းတို့တွင် ကုဏ္ဍခံန။

(၂၅) ဆန်းကြယ်သော ဥာဏ် ပဋိသာန် ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ဝဂီသ။

၁။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း မြတ်သော အလှူကို ခံထိုက်သော (ဒက္ခိဏေယျ) ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သော်လည်း အရှင်သုဘူတိကား ဆွမ်းခံသွားသည့်အခါ ကုန်း အိမ်တိုင်း၌ မေတ္တာစုရန်ကို ဝတ်စားပြီးမှ ခံမိ၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်သုဘူတိသည် မြတ်သော အလှူကို ခံထိုက်သော ရဟန်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

- (၂၆) အလုံးစုံ ကြည်ညိုဖွယ် ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ဝန်တူ ပုဏ္ဏား၏သားဖြစ်သော ဥပသေနာ^၁။
- (၂၇) ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာကို စီမံခင်းကျင်း တတ်သော ရဟန်းတို့တွင် ဇလ္လမင်းသားဖြစ်သော ဒဗ္ဗ။
- (၂၈) နတ်များ ချစ်ခင် မြတ်နိုးအပ်သော ရဟန်းတို့တွင် ပိလိန္ဒဝစ္ဆ။
- (၂၉) လျင်မြန်စွာ ရအပ်သော မဂ်ဖိုလ် အသိဉာဏ်ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ဗာဟိယ တိုင်းသား ဖြစ်သော ဒါရုစိရိယ။
- (၃၀) ဆန်းကြယ်စွာ တရားဟောတတ်သော ရဟန်းတို့တွင် ကုမာရ ကဿပ။
- (၃၁) ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါးသို့ ရောက်သော ရဟန်းတို့တွင် မဟာကောဠိက။
- (၃၂) အကြားအမြင် များသော ရဟန်းတို့တွင် အာနန္ဒာ။
- (၃၃) ထူးကဲသော ခ တိနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းတို့တွင် အာနန္ဒာ။
- (၃၄) ထူးကဲသော ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းတို့တွင် အာနန္ဒာ။
- (၃၅) ထူးကဲသော လုံ့လဝီရိယနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းတို့တွင် အာနန္ဒာ။
- (၃၆) မြတ်စွာဘုရားကို လုပ်ကျွေးပြုစု တတ်သော ရဟန်းတို့တွင် အာနန္ဒာ။

၁။ အရှင်ဥပသေနသည် မိမိကိုယ်တိုင်သာ ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်အောင် နေထိုင်သည်မဟုတ်။ မိမိ၏ တပည့်များကိုလည်း ကြည်ညိုဖွယ် ဖြစ်အောင် နေထိုင်ကြရန် ဆုံးမ၏။ ထို့ကြောင့် အလုံးစုံ ကြည်ညိုဖွယ် ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

(၃၇) များသော ပရိသတ်ရှိသော ရဟန်းတို့တွင် ဥရုဒဝလကဿပ။

(၃၈) အမျိုးဒါယကာတို့ကို ကြည်ညိုစေတတ်သော ရဟန်းတို့တွင် ကာဠုဒါယီ။

(၃၉) အနာရောဂါ ကင်းသော ရဟန်းတို့တွင် ဗာကုလ။

(၄၀) ရွေးက ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ် (ရွေးဘဝများ) ကို ပြန်ပြောင်း အောက်မေ့နိုင်သော ရဟန်းတို့တွင် သေဝတိတ။

(၄၁) ဝိနည်းကို ဆောင်သော ရဟန်းတို့တွင် ဥပါလိ။

(၄၂) ဘိက္ခုနီကို ဆုံးမတတ်သော ရဟန်းတို့တွင် နန္ဒက။

(၄၃) ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်းသော ရဟန်းတို့တွင် နန္ဒ။

(၄၄) ရဟန်းတို့ကို ဆုံးမတတ်သော ရဟန်းတို့တွင် မဟာကပ္ပဝိနာ။

(၄၅) တေဇောဓာတ် (တေဇော ကသိုဏ်း) ကို ပင်စားနိုင်သော ရဟန်းတို့တွင် သာဂတ။

(၄၆) ဒေသနာဉာဏ် ထင်လာခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော ရဟန်းတို့တွင်^၁ ရာဇ။

(၄၇) ခေါင်းပါးသော သင်္ကန်းကို ဆောင်သော ရဟန်းတို့တွင် မောဃရာဇသည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြားသည်။

(ဘိက္ခုနောဒဂ် ၄၇ မျိုးတို့တွင် ရှင်အာနန္ဒာက ၅ မျိုး၊ ရှင်စူဠပန်က ၂-မျိုး၊ ရှင်သုဘူတိက ၂ မျိုး၊ ရှင်ကျန်ရဟန်း ၃၀-ပါးက ဟစ်မျိုးစီ ရကြသည်။ ထို့ပြင်၊ တေဒဂ်မှ ရဟန်း ၄၁ ပါးရှိသည်။

၁။ တရားဟောနေ အကြောင်းကို ဖြစ်ပေါ်ပေါက်သော ရဟန်းတို့တွင် ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၁၄။ တေဒဂ္ဂဝဂ် (၅)

တေဒဂ်ရ ဘိက္ခုနီ ၁၃ ပါး

- ၂၃၅-၂၄၇။ ၁။ ညဉ့်ကိုသိသော ဘိက္ခုနီတို့တွင် မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီ။
- ၂။ ကြီးသောပညာရှိသော ဘိက္ခုနီတို့တွင် ခေမာ။
- ၃။ ကြီးသောတန်ခိုးရှိသော ဘိက္ခုနီတို့တွင်ဥပ္ပလဝဏ်၊
- ၄။ ဝိနည်းကိုဆောင်သော ဘိက္ခုနီတို့တွင် ပဋ္ဌာစာရာ။
- ၅။ တရားဟောတတ်သော ဘိက္ခုနီတို့တွင် ဓမ္မဒိန္နာ။
- ၆။ ဈာန်ဝင်စားခြင်း၌ မွေ့လျော်သောဘိက္ခုနီတို့တွင် နန္ဒာ။
- ၇။ ထက်သန်သော လုံ့လ ဝီရိယရှိသော ဘိက္ခုနီတို့တွင် သောဏာ။
- ၈။ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်နှင့်ပြည့်စုံသော ဘိက္ခုနီတို့တွင် ဗကုလာ။
- ၉။ လျင်မြန်စွာ ရအပ်သောမဂ်ဖိုလ် အသိဉာဏ်ရှိသော ဘိက္ခုနီတို့တွင် ကုဏ္ဍလကေသာ။
- ၁၀။ ရှေးကနေဖူးသောခန္ဓာအစဉ် (ဘဝဟောင်းများ) ကိုပြန်ပြောင်းအောက်မေ့နိုင်သော ဘိက္ခုနီတို့တွင် ဘဒ္ဒါကာပိလာနီ။
- ၁၁။ မြတ်သော အဘိညာဉ်သို့ရောက်သော ဘိက္ခုနီတို့တွင် ဘဒ္ဒကစ္စနာ (ယသော်ဓရာ)။

၁။ ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာ၌ အဂ္ဂသာဝက ၂ ပါး။ အရှင်ဗာကုလနှင့် ဤယသော်ဓရာထေရီတို့သည် အဘိညာဉ်ဖြင့်တစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းတိုင်အောင် အတိတ်ကို ပြန်၍အောက်မေ့နိုင်ကြသည်။ အခြားသာဝကတို့ကား ကမ္ဘာတစ်သိန်း အထိသာ အောက်မေ့နိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ယသော်ဓရာထေရီကို မြတ်သော အဘိညာဉ်အရာ၌ တေဒဂ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၁၂) ခေါင်းပါးသော သင်္ကန်းကို ဆောင်သော ဘိက္ခုနီတို့တွင် ကိသာဂေါတမီ။

(၁၃) လွန်ကဲသော သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသော ဘိက္ခုနီတို့တွင် သိင်္ဂါလကမာတာသည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြားသည်။

၁၄။ တေဒဂ္ဂဝဂ် (၆)

တေဒဂ်ရ ဥပသကာ ၁၀-ယောက်

- ၂၄၈-၂၅၇။ (၁) ရွေးဦးစွာ ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်ခြင်းသို့ ရောက်သော ဥပါသကာ တို့တွင် တပုဿနှင့် ဘုလ္လိက။
- (၂) ပေးလှူခြင်း၌ မွေ့လျော်သော ဥပါသကာတို့တွင် သုဒတ္တမည်သော အနာထပိဏ်သူကြွယ်။
- (၃) တရားဟောတတ်သော ဥပါသကာတို့တွင် မစ္ဆိကာ သဏ္ဌမြို့သား စိတ္တသူကြွယ်။
- (၄) သင်္ကမဝတ္ထုလေးပါးတို့ဖြင့် ပရိသတ်ကို ချီးမြှောက်တတ်သော ဥပါသကာတို့တွင် ဟတ္ထက အာဠာဝက။
- (၅) မွန်မြတ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ပေးလှူ တတ်သော ဥပါသကာ တို့တွင် သာကီဝင် မင်းမျိုး ဖြစ်သော မဟာနာမ်။
- (၆) မိမိ နှစ်သက်မြတ်နိုးသော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ပေးလှူ တတ်သော ဥပါသကာတို့တွင် ဝေသာလီပြည်သား ဥဂ္ဂသူကြွယ်။
- (၇) သံဃာကို လုပ်ကျွေးတတ်သော ဥပသကာတို့တွင် ဟတ္ထိရွာသား ဥဂ္ဂတသူကြွယ်။

၁။ ဤဝေသာလီပြည်သား ဥဂ္ဂသူကြွယ်၏အကြောင်းကို ပဒ္ဒေကနိပါတ် မနာပဒါယိသုတ်၌ ရှိနိုင်သည်။

- (၈) သာသနာ၌ ခိုင်မြဲစွာ သက်ဝင် ကြည်ညိုသော ဥပါသကာတို့တွင် သုရဗန္ဓ (သုရမ္ပဋ္ဌ)၊
- (၉) ပုဂ္ဂိုလ်၌ ကြည်ညိုသော ဥပါသကာတို့တွင် အဘယ မင်းသား၏ မွေးစားသားဖြစ်သော ဇီဝက^၁။
- (၁၀) ဣကျမ်းဝင်သော (ရင်းနှီးသော) စကားကို ဆိုတတ်သော ဥပါသကာတို့တွင် နကုလပိတာ သူကြွယ်သည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြားသည်။

၁၄။ တေဒ္ဒဂ္ဂဝဂ် (၇)

တေဒဂ်ရ ဥပါသိကာမ ၁၀-ယောက်

- ၂၅၈-၂၆၇။ (၁) ရှေးဦးစွာ ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်ခြင်းသို့ ရောက်သော (သရဏဂုံတည်သော) ဥပါသိကာမတို့တွင် သေနိယ သေဋ္ဌေး၏ သမီးဖြစ်သော သုဇာတာ။
- (၂) ပေးလှူခြင်း၌ မွေ့လျော်သော ဥပါသိကာမတို့တွင် မိဂါရသေဋ္ဌေး၏ မိခင်အရာ၌ တည်သော ဝိသာခါ။
- (၃) အကြားအမြင် (ဗဟုသုတ) များသော ဥပါသိကာမတို့တွင် ခုဇ္ဇုတ္တရာ။
- (၄) မေတ္တာစိတ်ဖြင့် နေလေ့ရှိသော ဥပါသိကာမတို့တွင် သာမာဝတီ။
- (၅) ဈာန်၌ မွေ့လျော်သော ဥပါသိကာမတို့တွင် နန္ဒ သတို့သား၏ မိခင်ဖြစ်သော ဥတ္တရာ။
- (၆) မှန်မြတ်သော ဝတ္ထုကိုပေးလှူတတ်သော ဥပါသိကာမတို့တွင် ကောလိယမင်းသမီးဖြစ်သော သုပ္ပဝါသာ။
- (၇) လူနာရဟန်းကို လုပ်ကျွေးပြုစုတတ်သော ဥပါသိကာမတို့တွင် သုပ္ပိယာ။

၁။ မြတ်စွာဘုရားအား ပုဂ္ဂိုလ်စွဲအားဖြင့် ကြည်ညိုသော ဥပါသကာဟု ဆိုလိုပါသည်။

- (၈) သာသနာ၌ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင် ကြည်ညိုသော ဥပသိကာမတို့တွင် ကာတိယာနီ။
- (၉) အကျမ်းဝင်သော စကားကို ဆိုတတ်သော ဥပသိကာမတို့တွင် နကုလမာတာ။
- (၁၀) တစ်ဆင့်စကားဖြင့် ကြည်ညိုတတ်သော ဥပသိကာမတို့တွင် ကုလသရမ္ပိသုဖြစ်သော ကာဠိသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြားပါသည်။
(အထက်ဖော်ပြပါ တေဒဂ်ရပုဂ္ဂိုလ်ထူးများအကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ၌ အကျယ်ဖော်ပြထားပါသည်။)

၁၅။ အဋ္ဌာနမပါဠိ(ပထမဝဂ်)

သောတာပန်မှာ မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းများ

၂၆၈-၂၇၆။ ပထမဝဂ်၊ ပကမသုတ်မှ နဝမထိ သုတ်တို့၌ မှန်သော ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်စုံတစ်ခုသော သင်္ခါရကို နိစ္စ၊ သုခ ဟု စွဲယူဖွယ် အကြောင်းမရှိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ဓမ္မကို အတ္တ ဟု စွဲယူဖွယ် အကြောင်းမရှိ။

အဓိအဓ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သတ်ခြင်း၊ မြတ်စွာဘုရားဘေး ပြစ်မှားလိုသော စိတ်ဖြင့် သွေးစိမ်းတည်အောင် ပြုခြင်း၊ သံဃာကို သင်းခွဲခြင်း အမှုများကို ပြုလုပ်ဖွယ် အကြောင်းမရှိ။

မြတ်စွာဘုရားမှ တစ်ပါးသော သူကို ဆရာ ဟု ညွှန် ပြ ဖွယ် အကြောင်းမရှိ။

- ၁။ နကုလဝိတာနှင့် နကုလမာတာ ဇနီးဘောင်နှံတို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ပထဦးစွာ ရွေးမြင်သည့် အချိန်မှစ၍ ဖောက်ဆုံးနေသော သားအရင်းကို ပြန်ရွှေ့ရဘိသကဲ့သို့ ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ ပြောဆို ဆက်ဆံခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် သူတို့နှစ်ဦးလုံးအား 'ဝိဿာသိက တေဒဂ်' ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။
- ၂။ မှန်သော ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော 'ဒိဋ္ဌာသမ္ပန္န' ပုဂ္ဂိုလ် ဟူသည် သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ထိုကဲ့သို့သော အမှုများကို ပြုလုပ်ဖွယ် အကြောင်းရှိ၏ဟု ဟောတော်မူပါသည်။

၂၇၇။ ဒသမသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ တစ်ခုသောလောကဓာတ်၌ နှစ်ဆူသော မြတ်စွာဘုရားတို့ တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်း မရှိ၊ တစ်ခုသောလောကဓာတ်၌ တစ်ဆူသော မြတ်စွာဘုရားသည် သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်ရန်အကြောင်းရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၅။ အဋ္ဌာနပါဠိ (ဒုတိယနှင့်တတိယဝဂ်)

မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းများ

၂၇၈။ ဒုတိယဝဂ်၊ ပထမသုတ်၌ တစ်ခုသော လောကဓာတ်၌ စကြဝတေး မင်းနှစ်ပါးတို့ တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်းမရှိ၊ တစ်ပါးစီသာ ဖြစ်ပေါ်ရန်အကြောင်းရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၂၇၉-၂၈၃။ ဒုတိယသုတ် စသည်တို့၌ မိန်းမသည် စကြဝတေး မင်း၊ သိကြားမင်း၊ မာရ်နတ်မင်း၊ ပဟာဗြဟ္မာမင်းဖြစ်နိုင်ရန် အကြောင်း မရှိဟု ဟောကြားပါသည်။

၂၈၄-၂၈၆။ သတ္တမသုတ်စသည်တို့၌ ကာယဒုစရိုက်၊ ပစီဒုစရိုက်၊ မနော-ဒုစရိုက်ဟူသော ဒုစရိုက်သုံးပါးသည် အလိုရှိအပ်၊ နှစ်သက်အပ်၊ မြတ်နိုးအပ်သော အကျိုးကို ဖြစ်စေဖွယ် အကြောင်း မရှိ၊ အလိုမရှိအပ်၊ မနှစ်သက်အပ်၊ မမြတ်နိုးအပ်သော အကျိုးကို ဖြစ်စေဖွယ် အကြောင်း ရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၂၈၇-၂၉၅။ တတိယဝဂ်၌ ကာယသုစရိုက်၊ ပစီသုစရိုက်၊ မနော သုစရိုက်ဟူသော သုစရိုက်သုံးပါးသည် အလိုမရှိအပ်၊ မနှစ်သက်အပ်၊

၁။ တစ်ခုသော လောကဓာတ်ဟူသည် စကြာဠာတစ်သောင်းဖြစ်ပါသည်။ ဇာတိခေတ်၊ အာဏာခေတ်၊ ဝိသယခေတ်ဟု ခေတ်အပိုင်းအခြား သုံးခုရှိပါသည်။ ထိုတွင် စကြာဠာတစ်သောင်းသည် ဘုရားလောင်း ဖွားမြင်ချိန် စသည်တို့၌တစ်ပြိုင်နက် တုန်လှုပ်သောကြောင့် ဇာတိခေတ် မည်၏။ စကြာဠာ ကုဋေ တစ်သိန်းသည် ပရိတ်တရားဟော်တို့၏ အာဏာပျံ့နှံ့ရာဖြစ်၍ အာဏာခေတ်မည်၏။ ပြတ်စွာဘုရား၏ သဒ္ဓည၊ တဉာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုနိုင်သော အရပ်သည် ဝိသယခေတ်မည်၏။ ထိုဝိသယ ခေတ်ကား အပိုင်းအခြားမရှိ၊ စကြာဠာအနှံ့နှံ့ပင်ဖြစ်၏။

မမြတ်နိုးအပ်သော အကျိုးကို ဖြစ်စေဖွယ် အကြောင်းမရှိ၊ အလိုရှိအပ်၊ နှစ်သက်အပ်၊ မြတ်နိုးအပ်သော အကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေဖွယ် အကြောင်း ရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

ဒုစရိုက်သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုဒုစရိုက် သုံးပါး ဟူသော အကြောင်းကြောင့် သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ဖွယ် အကြောင်းမရှိ၊ အပါယ်ငရဲသို့သာ ရောက်ဖွယ် အကြောင်းရှိ၏။

သုစရိုက်သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုသုစရိုက် သုံးပါး ဟူသောအကြောင်းကြောင့် သေလွန်သောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ ရောက်ဖွယ် အကြောင်းမရှိ၊ နတ်ပြည်သို့သာရောက်ဖွယ်အကြောင်းရှိ၏ဟု ဟောတော် မူပါသည်။

၁၆။ ကေဓမ္မပါဠိ (ပထမဝဂ်)

နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုနိုင်ကြောင်း တရားများ

၂၉၆-၂၉၇။ ကေဓမ္မပါဠိ ပထမဝဂ်ပါ ၁၀- သုတ်၌ မြတ်စွာ တရား၏ ဂုဏ်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်း ပုဒ္ဓါ နုဿတိ။

တရားတော်၏ ဂုဏ်တို့ကို 'အဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်း မြှော့နုဿတိ။

သံဃာတော်၏ ဂုဏ်တို့ကိုအဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်း သံဃာနုဿတိ။

မိမိစောင့်ထိန်းသည့် သီလကို အဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ ခြင်း သီလနုဿတိ။

မိမိ၏ စွန့်လွှတ်မှုကို အဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်း စာဂါနုဿတိ။

နတ်တို့၏ သဒ္ဓါသီလစသော ဂုဏ်နှင့်တူသည့် မိမိ၏ သဒ္ဓါသီလ စသောဂုဏ်တို့ကို ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်း -ဒေဝတာနုဿတိ။

ထွက်သက်ငင်သက်ကို ဆင်ခြင်ရှုမှတ်ခြင်း --အာနာပါနုဿတိ။

သေခြင်းတရားကို အဖန်တလဲလဲဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်း -မရဏာ နုဿတိ။

ဆံပင် မွေးညှင်းစသည်တို့၏ အစုအဝေးဖြစ်သော ကိုယ်ခန္ဓာ၌ အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ဆင်ခြင် ဝဘာဏ်မေ့ခြင်း - ကာယဂတာသတိ။

ဒုက္ခငြိမ်းအေးရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင် မအာဏ်မေ့ခြင်း ဥပသမာ နှံ့သတိ -

ဟူသော တရားတစ်ပါးစီသည် ပွားများအပ်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့ အဘ ပြုအပ်သည် ရှိသော သံသရာဝဋ်၌ စင်စစ် ငြီးငွေ့ခြင်း၊ စွဲခက်ကင်းခြင်း၊ ကိလေသာချုပ်ချယ်ကင်းခြင်း၊ ငြိမ်းအေးခြင်း၊ မထူးသိခြင်း၊ ယှဉ်းသွင်း၍သိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း အလိုငှာဖြစ်၏ ဟု ဟောပါသည်။

၁။ ကေဓမ္မဝါဒီ (ဒုတိယဝဂ်)

၁-၂။ ပထမသုတ်နှင့် ဒုတိယသုတ်

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ

၂၉၈-၂၉၉။ ပထမနှင့် ဒုတိယသုတ်တို့၌ မှားသောအမြင် 'မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ' ကဲ့သို့ မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေ၍ဖြစ်ပြီး သော အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း တိုးပွားစေနိုင်သည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်၊ မှန်သောအားဖြင့် 'သမ္မာဒိဋ္ဌိ' ကဲ့သို့ မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေ၍ ဖြစ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း တိုးပွားစေနိုင်သည့်အခြားတစ်စုံတစ်ခုသောတရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ဟု ဟောပါသည်။

၃၀၀-၃၀၁။ တတိယနှင့် စတုတ္ထသုတ်တို့၌ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဲ့သို့ မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေဘဲ ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း ဆုတ်ယုတ်စေနိုင်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသောတရားကိုမျှ ငါမမြင်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဲ့သို့ မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေဘဲ ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း ဆုတ်ယုတ်စေနိုင်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ဟု ဟောပါသည်။

၅-၆ ပဉ္စမသုတ်နှင့် ဆဋ္ဌမသုတ်

အယောနိသော မနသိကာရနှင့်.ယောနိသော မနသိကာရ

၃၀၂-၃၀၃။ မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ‘အယောနိသောမနသိရ’ကဲ့သို့ မဖြစ်သေးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ဖြစ်စေ၍ ဖြစ်ပြီးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို တိုးပွားစေနိုင်သည်။ အခြား တစ်စုံ တစ်ခုသော တရားကိုမျှ ငါမမြင်။ သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ‘ယောနိသောမနသိကာရ’ကဲ့သို့ မဖြစ်သေးသော သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ဖြစ်စေ၍ ဖြစ်ပြီးသော သမ္မာဒိဋ္ဌိကို လည်းတိုးပွားစေနိုင်သည့် အခြား တစ်စုံ တစ်ခုသော တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ဟု ဟောပါသည်။

၇-၈။ သတ္တမနှင့် အဋ္ဌမသုတ်

အပါယ်လေပါးသို့ ရောက်စေသောတရား

၃၀၄-၃၀၅။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ကဲ့သို့ သေလွန်သောအခါ သတ္တဝါတို့ကို အပါယ်ငရဲသို့ ရောက်စေနိုင်သည့် အခြားတစ်စုံ တစ်ခုသော တရားကိုမျှ လည်း ငါမမြင်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဲ့သို့ သေလွန်သော အခါ သတ္တဝါတို့ကို နတ်ပြည်သို့ရောက်စေနိုင်သည့် အခြားတစ်စုံ တစ်ခုသော တရားကိုမျှ ငါမမြင်ဟု ဟောပါသည်။

၉။ နဝမသုတ်

ခါးသောမျိုးစေ့နှင့် တူသောတရား

၃၀၆။ မှားသောအယူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိအယူ ဆားလျော်စွာ အပြည့်အဝ ဆောက်တည် အပ်သော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့သည်လည်းကောင်း၊ စေ့ဆော်မှုမစတနာ၊ ဘောင်မပတ္တနာ၊ စိတ်ကိုထားမှု ပဏိဓိ၊ ပြုပြင်မှု သင်္ခါရ တို့သည်လည်းကောင်း မလိုလားဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ်၊ မမြတ်နိုးဖွယ်အလို့ငှာ ဖြစ်ကုန်၏။ အစီးပွား မဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း အလို့ငှာ ဖြစ်ကုန်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် အယူကယုတ်ညံ့နေသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ဥပမာ စိုစွတ်သောမြေ၌ စိုက်ပျိုး အပ်သောတမာစေ့၊ သပွတ်ခါးစေ့၊ ဗူးခါးစေ့တို့က စုပ်ယူအပ်သော မြေဩဇာနှင့် ရေခတ်တို့သည် ခါးသက်ရန်၊ မချိုရန် အလို့ငှာသာ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ပေတည်းဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ ဒသမသုတ်

ချိုသောမျိုးစေ့နှင့် တုစသာတရား

၃၀၇။ မှန်သောအယူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိအယူအားလျော်စွာ အပြည့်အဝ ဆောက်တည် အပ်သော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့သည်လည်းကောင်း၊ စေ့ဆော်မှု စေတနာ၊ တောင်းတမှု ပတ္တနာ၊ စိတ်ကိုထားမှု ပဏီဓိ၊ ပြုပြင်မှု သင်္ခါရ တို့သည်လည်းကောင်း လိုလားဖွယ်၊ နှစ်သက်ဖွယ်၊ မြတ်နိုးဖွယ် အလိုငှာ ဖြစ်ကုန်၏။ အကျိုးစီးပွား၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းအလိုငှာ ဖြစ်ကုန်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် အယူက ကောင်းမြတ်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ဥပမာ စိုစွတ်သော မြေဦစိုက်ပျိုးအပ်သောကြံမျိုးစေ့၊ သလေးစပါးမျိုးစေ့၊ စပျစ်မျိုးစေ့တို့က စိုပ်ယအပ်သော မြေဩဇာနှင့် မရဓာတ်တို့သည် ချိုမြိန်ခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ပေတည်းဟု ဟောပါသည်။

၁၆။ ဧကဓမ္မပါဠိ (တတိယဝဂ်)

၁၂။ ပထမသုတ်နှင့် ဒုတိယသုတ်

အကျိုးရှိစေမှုနှင့် အကျိုးမဲ့စေသူ

၃၀၈-၃၀၉။ မှားသောအယူ ဖောက်ပြန်သော အမြင်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လောက၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် လူအများ၏အကျိုးကို သူတော် ကောင်းတရားမှ ထမစေ၍ မသူတော်တရား၌ တည်စေ၏။

မှန်သောအယူ ဖောက်ပြန်သော အမြင်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လောက၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် လူအများ၏အကျိုးစီးပွား၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ဟိုသူသည်လူအများကို မသူတော်တရားမှ ထမစေ၍ သူတော်ကောင်းတရား၌ တည်စေ၏ဟု ဟောပါသည်။

၃။ တတိယသုတ်

အပြစ် အကြီးဆုံးတရား

၃၁၀။ ရဟန်းတို့၊ ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် ကြီးလေးသောအပြစ်ရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ ကြီးလေးသော အပြစ်ရှိသည့် အခြား တစ်စုံတစ်ခုသော

တရားကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ ကြီးလေးသော အပြစ်ဟူမျှ တို့သည် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိလျှင် အဆုံး အပိုင်း အခြားကုန်၏' ဟု ဟောမိသည်။

၄။ စတုတ္ထသုတ်

လူမြူးထောင်သူ မကွလိ ဂေါသာလ

၃၁၁။ ရဟန်းတို့၊ မဂ်ဖိုလ်မှ အချည်းနှီးသော ယောက်ျားဖြစ် သည့် မကွလိဂေါသာလကဲ့သို့ လူအများ၏ အစီးအပွားမဲ့ခြင်း၊ ချမ်းသာ မဲ့ခြင်း အကျိုးမဲ့ခြင်းငှာ၊ နတ်လူတို့၏ အစီးအပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ကျင့်သည့် အခြားတစ်စုံ တစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမျှလည်း ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ များစွာသော ငါးတို့၏ အစီး အပွား မဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်းငှာ မြစ်ဆုံမြစ်ဝ၌ မြူးကိုဖွဲ့ထားသကဲ့သို့ ဤအတူ သာလျှင်များစွာသော သတ္တဝါတို့၏ အစီးအပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်းငှာ မဂ်ဖိုလ်မှ အချည်းနှီးသောယောက်ျားဖြစ်သည့် မကွလိ ဂေါသာလသည် လူမြူးပမာ လောက၌ ဖြစ်ပေါ်လာ၏' ဟု ဟောပါသည်။

၀။ အမိသတ်ခြင်း၊ အဖသတ်ခြင်း၊ ရဟန္တာသတ်ခြင်း၊ ဗြဟ္မစွာဘုရားအား သွေးစိမ်းတည်အောင်ပြုခြင်း၊ သံသာသင်းခြင်း ဟူသော ဝဇ္ဇာနန္တရိယ ကံငါးပါးသည် အပြစ်ကြီးသောအကုသိုလ်ကံများဖြစ်၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် ကား ထိုကံငါးပါးထက်ပင်အပြစ်ကြီး၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထို ကံငါးပါး၏အပြစ်မှာ အပိုင်းအခြားရှိပြီး နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အပြစ်မှာ အပိုင်းအခြားမရှိသောကြောင့်ဖြစ်၏။ မှန်၏။ ဝဇ္ဇာနန္တရိယကံငါးပါးကို ကျူးလွန်သူသည် ထိုကံအားလျော်စွာ ငရဲ၌ခံပြီး ထိုအပြစ်မှ လွတ်၏။ နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို စွဲယူသူသည်ကား ထိုအယူကို စွန့်သမျှ သံသရာ ပင်းမှ မသွတ်နိုင်ချေ။

၂။ မကွလိဂေါသာလကား “သတ္တဝါတို့သည် အကြောင်းရှိဘဲ ညစ်ညူး ခြင်း၊ မြှုပ်နှံခြင်း ဖြစ်ကြရသည်။ ဘဝကုန်ဆုံးရန်အတွက် အထူးကျင့်ကြံ ရန်မလို၊ လူမိုက်ဖြစ်စေ၊ သူတော်ကောင်းဖြစ်စေ မဟာကပ်ပေါင်း ရှစ်သန်းလေးသန်း သံသရာ၌ ကျင်လည်ပြီးလျှင် ဘဝကုန်ဆုံးသွား၏” ဟုအယူရှိသော တိတ္ထိဆရာကြီးဖြစ်ပါသည်။ သူ၏အယူဝါဒမှာ သတ္တဝါ တို့၏ နတ်ရွာ၊ နိဗ္ဗာန် ရောက်မှုကို တားဆီး ဖတ်ပင်နေသောကြောင့် မကွလိဂေါသာလကို “လူမြူး”ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၅-၁၂။ ပဉ္စမ သုတ္တံဒိ

မကောင်းသော သာသနာနှင့် ကောင်းသောသာသနာ

၃၁၂-၃၁၉။ ပဉ္စမသုတ်မှ ဒွါဒသသုတ် အထိ (၈) သုတ်တို့၌ မကောင်းသဖြင့်ဟောကြားအပ်သော တရားအဆုံးအမ ဓမ္မဝိနယ၌ ထိုဓမ္မဝိနယကို ဆောက်တည်စေသော ဆရာသည်လည်းကောင်း၊ ဆရာ၏ အဆုံးအမအတိုင်း ကျင့်သော တပည့်သည် လည်း ကောင်း များစွာသော မကောင်းမှုကို ပွားစေကုန်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တရားကမကောင်းသဖြင့် ဟောကြားအပ်သော တရားဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ ထိုဓမ္မဝိနယကို ဆောက်တည်စေသော ဆရာသည်လည်းကောင်း၊ ဆရာ ဆုံးမသည့်အတိုင်း ကျင့်သောတပည့်သည် လည်းကောင်း များစွာသောကောင်းမှုကို တိုးပွားစေကုန်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် တရားက ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သော တရား ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

မကောင်းသဖြင့် ဟောကြားအပ်သောဓမ္မဝိနယ၌ အလှူပေးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အတိုင်းအရှည်ကို သိရမည်။ အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်သည် အတိုင်းအရှည်ကို သိရန်မလို။ ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်သည် အတိုင်းအရှည်ကို သိရမည်။ အလှူပေး ပုဂ္ဂိုလ်သည် အတိုင်းအရှည်ကို သိရန်မလို။

-
- ၁။ မကောင်းသဖြင့် ဟောကြားအပ်သော သာသနာ၌ အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိလှူသည့် အရာနှင့်ချိန်စဉ်းစား၍ သင့်လျော်သော အတိုင်းအတာမျှသာ လှူသကဲ့သို့ များစွာပေးလှူခြင်း မပြုသင့်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် များစွာပေးလှူသော်လည်း များစွာ အကျိုးမရှိ နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်၏။ ထိုသာသနာ၌ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှာမူ ရသမျှ ယူရမည့်သူများဖြစ်၍ အတိုင်းအရှည်ကို သိရန်မလိုဟု ဆိုလိုပါသည်။
 - ၂။ ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သောသာသနာတော်၌ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်သည် ပေးလှူသူ၏ လှူနိုင်အား ရှိသော လှူဖွယ်ပစ္စည်း၏ အပခြ အနေနှင့် မိမိအပွက် လိုအပ်ချက်တို့၏ အတိုင်းအတာ ပမာဏတို့ကို ချိန်ချိန်၍ အလှူခံရသည်။ အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်မှာမူ များများ လှူနိုင်သည်နှင့် အမျှ များများအကျိုးခံစားရမည်ဖြစ်သောကြောင့် အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို သိရန်မလို၊ မိမိလှူနိုင်သမျှ လှူရမည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

မကောင်းသဖြင့် ဟောကြားအပ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ ထက်သန်သော လုံ့လဝီရိယရှိသူသည် ဆင်းရဲစွာနေရ၏။^၁ ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သောဓမ္မဝိနယ၌ ပျင်းရိသောသူသည် ဆင်းရဲစွာ နေရ၏။^၂

မကောင်းသဖြင့် ဟောကြားအပ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ပျင်းရိသူသည် ချမ်းသာစွာနေရ၏။^၃ ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ ထက်သန်သော လုံ့လဝီရိယရှိသူသည် ချမ်းသာစွာနေရ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၃။ စေတသမသုတ်

မချီးမွမ်းအပ်သော ဘဝ

၃၂၀။ ရဟန်းတို့၊ အနည်းငယ်သော စစ်သည်ပင် မကောင်းသောအနံ့ ရှိသကဲ့သို့ ကိုဘတူပင် ငါသည် အနည်းငယ်မျှသော ဘဝကိုပင် ချီးမွမ်းလော့မမှု၊ အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် လက်ဖျက် တစ်တွက် ကလမျှသော ဘဝကိုပင် ချီးမွမ်းတော်မမူဟု ဟောပါသည်။

၃၂၁။ စုဒ္ဓသမသုတ်၌ ကျင်ငယ်၊ တံတွေး၊ ပြည်၊ သွေးတို့နှင့်ဥပမာပြု၍ ရွှေသုတ်နည်းတူ ဟောပါသည်။

၁။ မကောင်းသဖြင့် ဟောကြားအပ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ ထက်သန်သော လုံ့လ ဝီရိယရှိသူသည် ပစ္စုပ္ပန်လည်း လွဲမှားသော အကင်များကို ပင်ပန်းတကြီးကျင်နေရသောကြောင့် ဆင်းရဲစွာနေရ၏။ တမလွန်ဘဝလည်း အံ့ပါယ်ငဲ့သို့ ကျရောက်၍ ဆင်းရဲစွာ နေရ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၂။ ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ ပျင်းရိစိတ်ရူးကို မကျင်သောသူသည် ရဟန်းဘဝမှ လျော့ကျ၍ ပစ္စုပ္ပန်၌ ဆင်းရဲစွာ နေရ၏။ တမလွန်ဘဝလည်း အံ့ပါယ်ငဲ့သို့ ရောက်၍ ဆင်းရဲစွာ နေရ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၃။ မကောင်းသဖြင့်ဟောကြားအပ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ ပျင်းရိသူသည်လွဲမှားသော အကင်တို့ကို အပင်အပန်းခံ၍ မကျင်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်လည်းချမ်းသာစွာနေရ၏။ တမလွန်ဘဝလည်း အံ့ပါယ်ငဲ့သို့မရောက်သဖြင့် ချမ်းသာစွာနေရ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၁၆။ ကေမဗ္ဗပါဠိ (စတုတ္ထဝဂ်)

ပထမ သုတ္တံ

များသော သတ္တဝါနှင့် နည်းသော သတ္တဝါ

၃၂၂-၃၃၅။ ပထမသုတ်မှ စုဒ္ဓသမသုတ်အထိ ၁၄ သုတ်တို့၌ ဤဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း၌ ဓမ္မလျော်ဖွယ် ကောင်းသော ဥယျာဉ်ခြံမြေ၊ တောအုပ်၊ လွင်ပြင်တို့သည် အနည်းငယ်မျှသာ ရှိကုန်၏။ စင်စစ်အားဖြင့် ချိုင့်ဝှမ်း၊ ကုန်းမြင့် အသွား အလာခက်သော မြေမြှောအရပ်၊ ဘစ်ဝိုက် ဆူးငြောင့်ပေါ်သောအရပ် မညီညာဘော တောင်ကုန်းအရပ် တို့သည်သာ များကုန်၏။ ထို့အတူပင် ကုန်းမြေပေါ်၌ ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့သည် အနည်းမျှသာ ဖြစ်ကုန်၏။ စင်စစ် ရေထဲ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့သည်သာ များကုန်၏။

လူ့ပြည်၌ဖြစ်သောသတ္တဝါတို့သည် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်ကုန်၏။ လူ့ပြည်မှ တစ်ပါးသော အပါယ်ဘုံ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါ တို့သည်သာ များကုန်၏။

မဇ္ဈိမဇနပုဒ်တို့၌ ဖြစ်သောသတ္တဝါတို့သည် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်ကုန်၏။ ပစ္စန္တရာဇနပုဒ်အရပ်၊ သစ္စာလေးပါးကို မသိသော လူရိုင်း ‘မိလက္ခမုနိ’တို့၌ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့သည်သာ များကုန်၏။

ထုံထိုင်းဆွံ့အသူမဟုတ်ဘဲ ကောင်းသောစကား၊ မကောင်းသော စကားကို သိနားလည်သော ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထုံထိုင်းဆွံ့ အ၍ ကောင်းသောစကား၊ မကောင်းသောစကား က နားမလည်သောပညာမဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ များကုန်၏။

ပညာမျက်စိနှင့် ပြည့်စုံသော သတ္တဝါတို့သည် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်ကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာအမှောင်တိုက် လွမ်းမိုး၍တွေ့ဝံသောသတ္တဝါတို့သည် သာ များကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ရသောသတ္တဝါတို့သည်အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်ကုန်၏။ မြတ် စွာ ဘုရားကို မဖူးမြင်ရသော သတ္တဝါ တို့သည်သာ များကုန်၏။

ဖိုလ်တည်းဟူသော အရသာ၊ မဂ်တည်းဟူသော အရသာ၊ နိဗ္ဗာန်
တည်းဟူသောအရသာကိုရသော သတ္တဝါတို့သည် နည်းကုန်၏။ မရသော
သတ္တဝါတို့သည်သာ များကုန်၏ဟု ဟောပေသည်။

၁။ ဝေဿဂ္ဂါရဗ္ဗဏန္တိ ဝေဿဂ္ဂေ၊ ဝုဗ္ဗဟိ နိဗ္ဗာနံ။ တံအာရမ္မဏံ ဂရိဟ္မဒုတိ
အတ္ထော-အဋ္ဌကထာ။

ပန္နရသမ သုတ္တာဒိ

လူ့ပြည် နတ်ပြည်တို့၌ဖြစ်သော သတ္တဝါများ နည်းပါးကြောင်း

၃၃၆-၃၆၅။ ပန္နရသမစသောသုတ်တို့၌ ဤဇမ္ဗူ ဒိပ်ကျွန်း၌ဗုဒ္ဓ၊
လျော်ဖွယ် ကောင်းသော ဥယျာဉ်ခြံမြေ၊ တောအုပ်၊ လွင်ပြင်၊ မရကန်တို့
သည် အနည်းငယ်မျှသာ ရှိကုန်၏။ စင်စစ်အားဖြင့် ချိုင့်ဝှမ်း၊ ကုန်းမြင့်၊
အသွားအလာခက်ခဲသော မြစ်မြွှားအရပ်၊ သစ်တော ဆူးငြေ့ငံ ပေါသော
အရပ် ပညီညွှတ်သော တောင်ကုန်းအရပ် စသည့်သာ များကုန်၏။ ထိုနည်း
တူလူ့ပြည်မှတစ်ဆင့် လူ့ပြည်နတ်ပြည်၌ပြန်ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့သည်
နည်းကုန်၏။ လူ့ပြည်မှတစ်ဆင့် ငရဲဘုံ၊ တစ္ဆေန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံတို့၌ဖြစ်
သော သတ္တဝါတို့သည်သာ များကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

နတ်ပြည်မှတစ်ဆင့် နတ်ပြည်၊ လူ့ပြည်၌ ပြန်ဖြစ်သော သတ္တဝါ
တို့သည်နည်းပါးကြောင်း၊ ငရဲ၊တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာဘုံတို့မှ စုံတစ်ခု လူ့ပြည်
နတ်ပြည်တို့၌ဖြစ်သောသတ္တဝါများနည်းပါးကြောင်းကိုလည်း အထက်ပါ
နည်းအတိုင်း ဟောပါသည်။

၁၇။ ပသဒ္ဒကရဓမ္မဝဂ်

၁၇။ ပထမ သုတ္တာဒိ

ကြည်ညိုမှုကို ဖြစ်စေနိုင်သော တရားများ

၃၆၆-၃၈၁။ တောကျောင်း၌နေခြင်း၊ ပိဏ္ဏပါတ် စုတင်ဆောက်
တည်ခြင်း၊ ပုံသကုသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း၊ တိဗ္ဗိ ရိတ် သင်္ကန်းကိုဆောင်
ခြင်း၊ တရုတ်ဟောခြင်း၊ ဝိနည်းကိုဆောင်ခြင်း၊ အကြီးအမြင်များခြင်း၊
သိက္ခာဝါရင်၍ တည်မိမ္မရုံစော ရဟန်းဖြစ်ခြင်း၊ ကြည်ညိုဖွယ် အသွင်
အပြင်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ စင်ကြယ်သော အခြံအရံနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း
ဖြစ်ခြင်း၊ များသောအခြံအရံရှိသော ရဟန်း ဖြစ်ခြင်း၊ အမျိုးကောင်းသား
ရဟန်း ဖြစ်ခြင်း၊ ကိုယ်အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း ဖြစ်ခြင်း၊ ချိုသာ
စေ့စကော ရှိသော ရဟန်း ဖြစ်ခြင်း၊ အလိုနည်းသော ရဟန်း ဖြစ်ခြင်း၊
ကျန်းမာသော ရဟန်း ဖြစ်ခြင်းတို့သည် စင်စစ်တရားပုဒ်၏ အကြောင်း
ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၁၈။ အပရဇာတ္တရာ နယောဂတဝဂ်

၁။ ပထမသုတ္တံ

လက်ဖျစ်တစ်တွက်မျှ ဈာန်ပွားများခြင်းအကျိုး

၃၈၂။ ပဇာမသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ အကယ်၍ရဟန်းသည် လက်ဖျစ် တစ်တွက်ကာလမျှလည်း ပထမဈာန်ကို ပွားများအံ့၊ ဤရဟန်းကို ဈာန် မဆိတ်သည့်ဘဲ နသောရဟန်း၊ မြတ်စွာဘုရား၏အဆုံးအမကိုလိုက်နာသော ရဟန်း ပြည်သူတို့၏ဆွမ်းကိုအချည်းအနှီးဖြေစေဘဲ စားသုံးသောရဟန်း ဟူ၍ဆိုထိုက်၏။ ထိုဈာန်ကို အပန်ဖန် အလေ့အလာပြုသော ရဟန်းတို့၌ ကား အဘယ်သို့ဖွယ် ရှိသော့အံ့နည်း ဟု ဟောပါသည်။

၃၈၃-၅၆၂။ နောက်သုတ်တို့၌ ဒုတိယဈာန်စသော ဈာန်သမာပတ်များ၊ မေတ္တာသရဏာစသော ဗြဟ္မဒွင်္ဂဟာရ ၄ ပါး၊ သမ္ပပ္ပဓာန် ဝိရိယ ၄ ပါး၊ ဣဒ္ဓိဝါဒ် ၄ ပါး၊ ဣန္ဒြေ ၅ ပါး၊ ဗိုလ် ၅ ပါး၊ ဗေဒဗျင် ၇ ပါး၊ ဂွေင် ၈ ပါး၊ ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး၊ အသုဘ ၁၀ ပါး၊ အနိစ္စ သညာစသော သညာ ၁၀ ပါး၊ အနုဿတိ ၁၀ ပါးတို့ကို ပွားများ အပ်သောရဟန်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ပထမသုတ်နည်းတူ ဟောပြောသည်။

၁၉။ ကာယဂတာသတိဝဂ်

၁။ ပထမသုတ္တံ

ကာယဂတာသတိ ပွားခြင်း၏အကျိုး

၅၆၃။ ပထမသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ် သည် ဈာန်အဘိညာဉ်စိတ်ဖြင့် မဟာသမုဒ္ဒရာကိုဖြန့်၍ ကြည့်ခဲ့သော် မဟာ သမုဒ္ဒရာသို့ စီးဝင်သော မြစ်ဟူသမျှတို့သည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်ဖြင့် ဖြန့်အပ် သော မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ ပါဝင်ကုန်သကဲ့သို့ ကို အတူပင် တစ်စုံတစ်ယောက် သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ကိလေသာနှင့်စပ်သော ကာယဂတာသတိကို ပွားများခဲ့ သော်ဝိဇ္ဇာအဖို့၌တည်သော ကုသိုလ်တရားဟူသမျှတို့သည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကာ ယဂတာသတိ ဘာဝနာ၌ ပါဝင်လာကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၅၆၃-၅၇၀။ ဒုတိယသုတ္တံသုတ်တို့၌ ကာယဂတာသတိ တည်းဟူသောတစ်ခုသောတရားကို ပွားများလျှင် ကြီးစွာသော ထိတ်လန့်

ခြင်း သံဝေဂဉာဏ်အလို့ငှာ ဖြစ်၏။ ကြီးစွာသော အကျိုးကို ရရှိခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ကြီးစွာသော ယောဂလေးပါးကုန်ရာ (နိဗ္ဗာန်)သို့ရောက်ခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ သတိသမ္ပဇဉ် အလို့ငှာ ဖြစ်၏။ (ဒိဗ္ဗစက္ခု) ဉာဏ်အမြင်ကို ရခြင်းငှာဖြစ်၏။ မျက်မှောက်တဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ဝိဇ္ဇာနှင့် ဝိမုတ္တိတို့ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ယောပါသည်။

၅၇၁-၅၇၄။ အဋ္ဌမဗ္ဗ ကောဒသမထိ “သုတ်တို့၌ ကာယဂတာ သတိဟူသော တစ်ခုသော တရားကို ပွားများလျှင် ကိုယ်ရော စိတ်ပါ ငြိမ်ချမ်း၏။ ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့သည်လည်း ငြိမ်းအေးကုန်၏။ ဝိဇ္ဇာ အစုံရှိသောတရားအားလုံးတို့သည် ပွားများမှုပြည့်စုံခြင်းသို့ရောက်ကုန်၏။ မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် မဖြစ်ပေါ်ကုန်၊ ဖြစ်ပေါ်လာ သော အကုသိုလ်တရားတို့သည် ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏။ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ် တရားတို့သည်လည်းတိုးပွားကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာသည် ကင်းပျောက်၏။ ဝိဇ္ဇာ ဉာဏ်သည်ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ငါ့ဟူသော “အတိမာန”သည် ကင်းပျောက် ၏။ အနုသယတို့သည် အကြွင်းမဲ့ ကင်းကွာခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။ သံယော ဇဉ်တို့သည် ကင်းပျောက်ကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၅၇၅-၅၉၉။ ဒွါဒသမ စသော သုတ်တို့၌ ကာယဂတာသတိ တည်းဟူသော တစ်ခုသော တရားကို ပွားများလျှင် ပညာဖြင့် ဖောက်ခွဲ သံမြင်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းငှာဖြစ်၏။ အနုပါဒိသေသ ပရိနိဗ္ဗာန် အလို့ငှာ ဖြစ်၏။ များစွာသောဓာတ်တို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်၏။ အမျိုးမျိုးသော ဓာတ်တို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်၏။ များစွာသော ဓာတ်တို့ကို ခွဲခြမ်း၍ သိနိုင်၏။ သောတာပတ္တိဖိုလ် စသော ဖိုလ်လေးပါးကို မျက်မှောက်ပြု ခြင်းငှာဖြစ်၏။ ပညာကုန်ရခြင်း၊ ပညာ၏ တိုးပွားခြင်း၊ ပြန့်ပြောခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ မြတ်သောပညာ၊ ကြီးသောပညာ၊ ပြန့်ပြောသောပညာ၊ နက်နဲ သော ပညာအလို့ငှာ ဖြစ်၏။ မယှဉ်သာသော ပညာ၊ မြေကြီး အထူနှင့် တူသောပညာ၊ လျင်သော ပညာ၊ ပေါ့ပါးသောပညာ၊ မြန်သောပညာ၊ ထက်သောပညာ၊ ကိုလေသာကို ဖောက်ခွဲနိုင်သော ပညာအလို့ငှာ ဖြစ်၏ ဟု ဟောပါသည်။

၂၀။ အမတဝဂ်

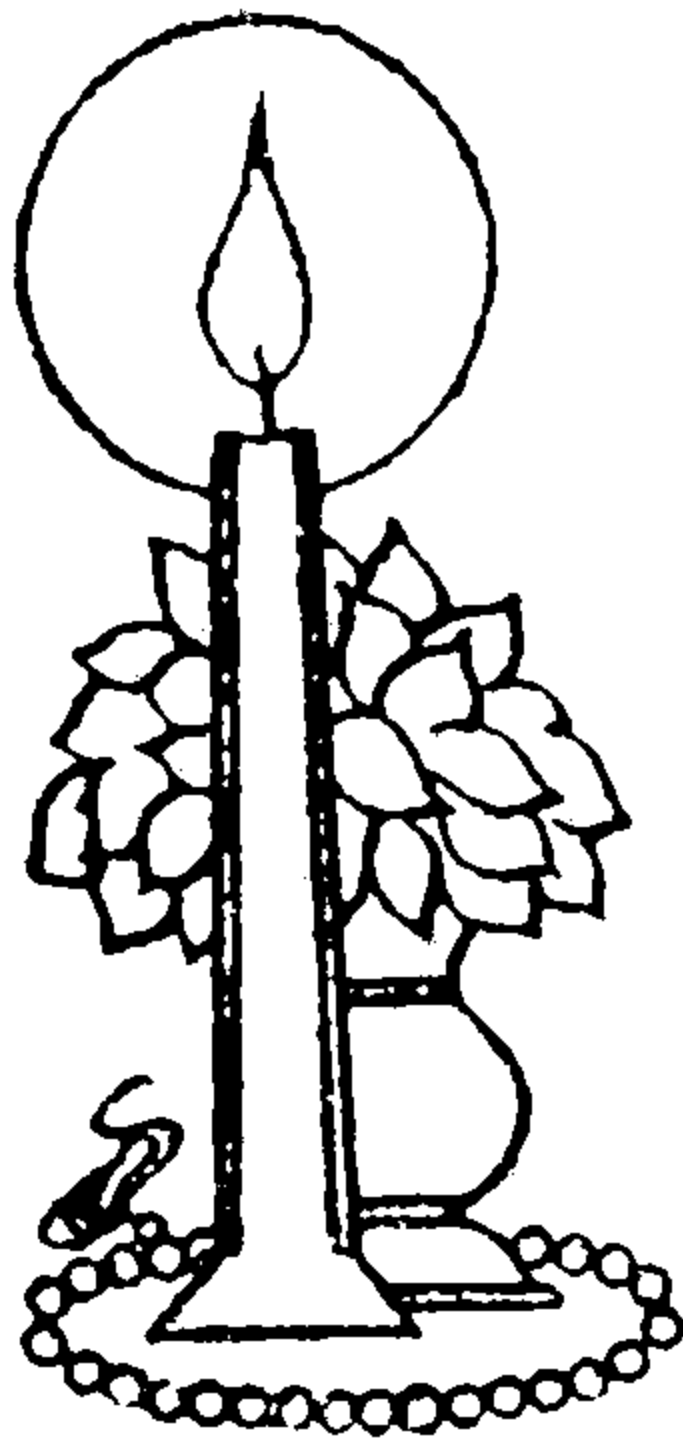
၁။ ပဏမသုတ္တံ

အမြိုက်ချမ်းသာကို သုံးဆောင်သူ

၆၀၀။ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို မသုံးဆောင်ကုန်၊
ထိုသူတို့သည် သေခြင်းကင်းရာ အမြိုက် ချမ်းသာကို မသုံးဆောင်သူများ
ဖြစ်ကုန်၏။ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို သုံးဆောင်ကုန်၏။
ထိုသူတို့သည် သေခြင်းကင်းရာ အမြိုက်ချမ်းသာကို သုံးဆောင်သူများ
ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

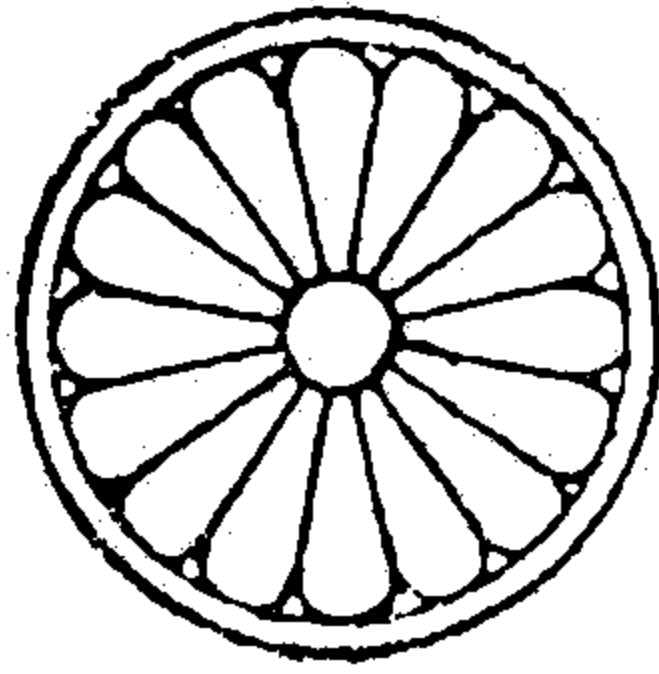
၆၀၁-၆၁၁။ ဒုတိယသုတ် စသည်တို့၌ ပဏမသုတ်ပါ အဓိပ္ပာယ်
ကိုပင် စကားလုံးများ ပြောင်း၍ ဟောကြားပါသည်။

ကေကနိပါတ် ပြီး၏။

ဒုကနိပါတ်

နှစ်ပါးစု တရားများ အပိုင်း

၁။ ကမ္မကရဏဝဂ်

၁။ ဝိဇ္ဇသုတ်

အပြစ်နှစ်မျိုး

၁။ ရဟန်းတို့၊ အပြစ်တို့သည် မျက်မှောက် သဝဋ် ဖြစ်သော အပြစ်၊ တမလွန်သဝဋ်ဖြစ်သောအပြစ် ဟူ၍နှစ်မျိုးရှိကုန်၏။ တို့နှစ်မျိုး တို့တွင်မျက်မှောက်ဘဝဋ် ဖြစ်သော အပြစ်ဟူသည်အဘယ်နည်းဆိုသော် ဤလောက၌ မင်းတို့သည် မကောင်းမှု ပြုကျင့်သော ခိုးသူကို ဖမ်း ဆီး၍ အမျိုးမျိုးသော နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုများကိုပြုစေကြကုန်၏။ အမျိုး မျိုးသော နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု ဟူသည်-

- (၁) နှင်တံဖြင့်ရိုက်နှက်ခြင်း။
- (၂) ကြိမ်လုံးဖြင့် ရိုက်နှက်ခြင်း။
- (၃) တုတ်တုံးဖြင့် ရိုက်နှက်ခြင်း။
- (၄) လက်ကိဖြတ်ခြင်း။
- (၅) ခြေကိဖြတ်ခြင်း။
- (၆) လက်ရောခြေပါ ဖြတ်ခြင်း။
- (၇) နားကိဖြတ်ခြင်း။
- (၈) နှာခေါင်းကိဖြတ်ခြင်း။
- (၉) နားရော နှာခေါင်းပါဖြတ်ခြင်း။
- (၁၀) ဦးခေါင်းကို ဖောက်၍ သံပူခဲများထည့်ပြီး ပုန်းရည်အိုး ဆူပွက်သကဲ့သို့ ဦးနှောက်ဆူပွက်လာအောင်ဖြူလုပ်ခြင်း။
- (၁၁) ဆံပင်များကိုစု၍ တုတ်ဖြင့်ရစ်ပတ်ကာ ဦးရေနှင့် တကွ ဆုတ်ခွာပြီး ခေါင်းကို ခရုသင်းကဲ့သို့ ဖွေးဖွေး ဖြူအောင် ကျောက်ခဲဖြင့် ပွတ်တိုက်ခြင်း။

- (၁၂) ပါးစပ်ကိုသံငုတ်ဖြင့်ထောက်ထားပြီး ရာဟုခံတွင်း၌နေလုံး ကြီး ရောက်နေသကဲ့သို့ အာခေါင်တွင်း၌မီးထွန်းညှိထားခြင်း။
- (၁၃) တစ်ကိုယ်လုံးကို ဆီစိမ်အဝတ်ဖြင့်ပတ်၍ မီးရှို့ကာ မီးပန်းကုံးသဖွယ် ပြုလုပ်ခြင်း။
- (၁၄) လက်ကို ဆီစိမ်အဝတ်ဖြင့်ပတ်၍ မီးရှို့ကာ မီးရှူး မီးတိုင်သဖွယ် ပြုလုပ်ခြင်း။
- (၁၅) ပြုံးမြက်ပမာ ကိုယ်ရေလွှာကို ဆွဲခွာခြင်း။
- (၁၆) ခန္ဓာကိုယ်မှ ဆွဲခွာအပ်သော အရေလွှာတို့ကို လျှော်တေအဝတ်ပမာ ဝတ်စေခြင်း။
- (၁၇) ဇနီးသားကောင်ပမာ လေးဘက် ထောက်သွားစေပြီး ပတ်ပတ်လည်မှ မီးဖြင့်ရံလျက် မြှိုက်ကင်ခြင်း။
- (၁၈) အချွန်နှစ်ခုရှိသောသံချိတ်ဖြင့် အရေအသား အကြောတို့ကို ဆွဲချိတ် ခွာယူခြင်း။
- (၁၉) တစ်ကိုယ်လုံးမှ အရေအသားတို့ကို ထက်စွာသော ဓားဖြင့် တစ်ကျပ်သားခန့်စီ ခုတ်ထစ်ယူခြင်း။
- (၂၀) တစ်ကိုယ်လုံးကို တုတ်ဖြင့် ညက်ညက်ကြေအောင် ရိုက်နှက်ပြီး အရေအသားအကြောတို့ကို သီးကြမ်းဖြင့်ခြစ်၍ ဆားငန်ရေ လောင်းချခြင်း။
- (၂၁) မြေပေါ်၌စောင်း၍အိပ်စေပြီး သံချွန်တစ်ချောင်းကိုနှားပေါက် နှစ်ဖက်မှ မြေကြီးထဲအထိ နှစ်မြှုပ်အောင် ရိုက်သွင်းလျက် မြေနှစ်ဖက်ကို တံခါးကျည်ပမာ ချာချာလည်အောင် ဆွဲလှည့်ခြင်း။
- (၂၂) အသားစုတို့ကို ကောက်ရိုးထိုးကဲ့သို့ အံ့မင်းဖြင့် ရစ်ပတ်ခေါက် လှိပ်ခြင်း။
- (၂၃) ကျိုက်ကျိုက်ဆူသော ဆီပူဖွဲ့ဖြင့် လောင်းခြင်း။
- (၂၄) နှစ်ရက်သုံးရက်အစာဝတ်ထားသဖြင့် အလွန်ဆာနေသော ခွေးတို့ကို ကိုက်စားစေခြင်း။

(၂၅) အရှင်လတ်လတ် သံတံကျင်လျှိုစေခြင်း။

(၂၆) သံလျက်ဖြင့်ခေါင်းကိုဖြတ်စေခြင်း-

စသော နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုများ ဖြစ်၏။

ဤသို့ မကောင်းမှုပြုလုပ်သော ခိုးသူကို အစိုးရခင်းတို့က ဖမ်း၍ အမျိုးမျိုးသောညှဉ်းပန်းမှုများ ပြုစေသည်ကိုမြင်သောသူအား “အကယ်၍ ငါသည်လည်းဤကဲ့သို့သော မကောင်းမှုတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့လျှင် ထိုကဲ့သို့သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို ခံရပေရာ၏” ဟု အကြံဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ထိုသူသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဖြစ်သော အပြစ်ကို ကြောက်သည် ဖြစ်၍ သူတစ်ပါး၏ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမှရှောင်ကြဉ်၏။ ထိုညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုအမျိုးမျိုးခံရခြင်းကို မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဖြစ်သောအပြစ်ဟု ဆိုအပ်၏။

တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော အပြစ်ဟူသည် အဘယ်နည်း ဆိုသော် ဤလောက၌ အချို့သောသူအား “ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့် မကောင်းသော အကျင့်ဒုစရိုက်ကို ကျင့်ခြင်းသည် တမလွန်ဘဝ၌ ယုတ်ညံ့သော ဆင်းရဲသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ အကယ်၍ ငါသည်လည်း ဒုစရိုက်ကို ပြုကျင့်ခဲ့သော် သေလွန်သောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်မည်သာ ဖြစ်၏” ဟုအကြံဖြစ်၏။ ထိုသူသည် တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော အပြစ်ကိုကြောက်သည်ဖြစ်၍ဒုစရိုက်ကိုပယ်ပြီး သုစရိုက်ကို ပြုကျင့်၏။ မိမိကိုယ်ကို စင်ကြယ်စောင့်စောင့်ထိန်း၏။ ဤသို့ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ခြင်းကို တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သောအပြစ်ဟု ဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သောအပြစ်၊ တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သောအပြစ်ကို ဘေးဟု ရှုမြင်ကြောက်ရွံ့သည်ဖြစ်၍ နေကုန်အံ့ဟူ၍အားထုတ်အပ်၏။ အပြစ်ကို ဘေးဟု ရှုမြင် ကြောက်ရွံ့သည် ဖြစ်၍ နေသူသည် အပြစ်အားလုံးမှ လွတ်လိမ့်မည်ဟု မုချ မျှော်လင့်အပ်၏။

၂။ ပဓာနသုတ်

ခက်ခဲသော အားထုတ်ခြင်းနှစ်မျိုး

၂။ လောက၌ ပြုလုပ်ရန်ခက်ခဲသောအားထုတ်ခြင်းသည် နှစ်မျိုးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ လူ့ဘောင်၌နေသူတို့က ရဟန်းတို့အား ထက်န်း ဆွမ်းကျောင်း ဆေး ဟူသော ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ထောက်ပံ့နိုင်ရန် အားထုတ်ခြင်း၊ လူ့ဘောင်မှ ထွက်၍ ရဟန်းပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့က အလုံးစုံသော

ဥပဓိတို့ကို စွန့်လွှတ်ရာ နိဗ္ဗာန်အလိုငှာ အားထုတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်၏။
ထိုအားထုတ်ခြင်းနှစ်မျိုးတို့တွင် ဥပဓိတို့မှ ကင်းလွတ်ရာ နိဗ္ဗာန် အလိုငှာ
အားထုတ်ခြင်းသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရဟန်းတို့သည် ဥပဓိ
တို့မှကင်းလွတ်ရာ နိဗ္ဗာန်အလိုငှာ အားထုတ်ရန် ကြိုးစားရမည်ဟု ဟော
ကြားပါသည်။

၃။ တပနီယသုတ်

ပူပန်စေတတ်သော တရားနှစ်ပါး

၃။ ဤလောက၌ အချို့သူသည် ကိုယ်နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် မကောင်း
သော အကျင့်ကိုကျင့်၏။ ကောင်းသော အကျင့်ကို မကျင့်။ ထိုသူသည်
နောင်အခါ၌ “ငါကားမကောင်းသောအကျင့်ကို ပြုကျင့်မိပြီ”ဟု ပူပန်
ရ၏။ “ငါသည်ကောင်းသောအကျင့်ကိုမပြု ကျင့်ခဲ့မိ” ဟုလည်း ပူပန်ရ၏။
ဤသို့လျှင် ပူပန်စေတတ်သော တရားတို့သည် မကောင်းသော အကျင့်ကို
ပြုကျင့်ခဲ့ခြင်းနှင့် ကောင်းသော အကျင့်ကို မပြုကျင့်ခဲ့ခြင်းဟူ၍ နှစ်မျိုး
ရှိကြောင်း ဟောပါသည်။

၄။ အတပနီယသုတ်

မပူပန်စေတတ်သော တရားနှစ်ပါး

၄။ ကိုယ်နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ကောင်းသော အကျင့်ကို ပြုကျင့်ခဲ့
ခြင်းနှင့် မကောင်းသောအကျင့်ကို မပြုကျင့်ခဲ့ခြင်းတို့သည် မပူပန်စေတတ်
သော တရားနှစ်ပါး ဖြစ်ကြောင်း ဟောပါသည်။

၅။ ဥပညာတသုတ်

ကိုယ်တိုင်သိမြင်ခဲ့သော တရားနှစ်ပါး

၅။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် ကုသိုလ် တရားတို့၌ မရောင့်ရဲခြင်းနှင့်
အားထုတ်မှု၌ မဆုတ်နစ်ခြင်းဟူသော ဤတရား နှစ်ပါးတို့၏ ကျေးဇူးကို
ကိုယ်တိုင်သိမြင်ခဲ့၏။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် “ငါ၏ကိုယ်၌ အရေအကြော
အရိုးမျှသာကြွင်း၍ အသွေးအသားဝန်းခြောက်စေကာမူ ယောက်ျားတို့၏

၁။ ဆင်းရဲဒုက္ခတို့၏ စွဲတည်ရာ အခြေခံကို ‘ဥပဓိ’ ဟုခေါ်သည်။ ယင်းတို့မှာ
ခန္ဓာငါးပါး၊ ကိလေသာ ဆယ်ပါး၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာနှင့်
ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့ ဖြစ်ပါသည်။

စွမ်းအားလုံ့ လဝီရိယဖြင့် ရောက်သင့်ရောက်ထိုက်သော တရားသို့မရောက်ဘဲ ဝီရိယ၏ ဆုတ်နှစ်ခြင်းသည် မဖြစ်စေအံ့” ဟူသော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် မဆုတ်မနှစ်အားထုတ်ခဲ့၏။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် မမေ့မလျော့အားထုတ်ခြင်းဖြင့် ‘သမ္မောဓိဉာဏ်ကိုရခဲ့၏။’ ယောဂလေးပါးမှ ကင်းလွတ်သည့် အမြတ်ဆုံးတရားကိုရခဲ့၏။

ရဟန်းတို့၊ အကယ်၍ သင်တို့သည်လည်း (ငါကဲ့သို့ပင်) မဆုတ်မနှစ်သော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် အားထုတ်ခဲ့သော် ရဟန်းပြုသော အမျိုးကောင်းသားတို့ မျှော်မှန်းအပ်သည့် အကျင့်မြတ်၏အဆုံးဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ပြု၍ နေနိုင်ကြလိမ့်မည်။

ရဟန်းတို့၊ ထို့ကြောင့်သင်တို့သည် “ငါ၏ကိုယ်၌ အရေအကြောအရိုးမျှသာကြွင်း၍ အဆွေးအသားခန်းခြောက်စေကာမူ ယောကျ်ားတို့၏ စွမ်းအားလုံ့ လဝီရိယဖြင့် ရောက်သင့်ရောက်ထိုက်သော တရားသို့ မရောက်ဘဲ ဝီရိယ၏ ဆုတ်နှစ်ခြင်းသည် မဖြစ်စေအံ့” ဟူသော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် မဆုတ်မနှစ် အားထုတ်အပ်၏။

၆။ သယောဇနသုတ်

သံယောဇနနှင့် ရှုမြင်ပုံ နှစ်မျိုး

၆။ သံယောဇနကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်း တရားတို့ အပေါ်၌ ရှုမြင်ခြင်းသည် သာယာဖွယ်ဟု ရှုမြင်ခြင်း၊ ငြီးငွေ့ဖွယ် ဟု ရှုမြင်ခြင်း ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် သာယာဖွယ်ဟု အဖန်တလဲလဲ ရှုမြင်နေသူသည် ဣဂ ဒေါသ မောဟတို့ကို မပယ်နိုင် ။ ဣဂ ဒေါသ မောဟတို့ကို မပယ်လျှင် ဇာတိဇရာစသော ဆင်းရဲဒုက္ခအပေါ် မှ မလွတ်။ ငြီးငွေ့ဖွယ်ဟု အဖန်တလဲလဲ ရှုမြင်သူသည် ဣဂ ဒေါသ မောဟ

- ၁။ ‘သမောဓိဉာဏ်’ ဟူသည့် မဂ်ဉာဏ် လေးပါးနှင့် သဗ္ဗညုဘုရားကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ပါသည်။
- ၂။ ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဗိဗ္ဗိ၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော တရားလေးပါးသည် သတ္တဝါတို့ကို သံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်းစပ် ထားဟု ဆိုသော မကြာခဏ ‘ယောဂ’ မည်၏။ ယောဂကွေ့မ၊ ယောဂ လေးပါးမှ ကင်းလွတ်သော တရားဟူသည် အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ ဖြစ်၏။

တို့ကိုပယ်နိုင်၏။ ထိုက ဒေါသ မောဟတို့ကို ပယ်လျှင် ဇောတိဓရာ စသော ဆင်းရဲဒုက္ခအပေါင်းမှ လွတ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇-၈ ကဏ္ဍသုတ်နှင့် သုက္ကသုတ်

မည်းညစ်သောတရားနှင့် ဖြူစင်သောတရား

၇-၈။ မကောင်းမှုမှ မရှက်ခြင်း “အဟိရိက”နှင့် မလန့်ခြင်း “အနောတပ္ပ”ဟူသည် မည်းညစ်သော တရားနှစ်ပါးဖြစ်၏။ မကောင်းမှု၌ရှက်ခြင်း “ဟိရိ”နှင့် လန့်ခြင်း “ဩတ္တပ္ပ” ဟူသည် ဖြူစင်သော တရားနှစ်ပါးဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ ဝရိယသုတ်

လောက စောင့်သော တရားနှစ်ပါး

၉။ ဟိရိနှင့် ဩတ္တပ္ပတရားနှစ်ပါးတို့က လောကကို စောင့်ထိန်းထား၏။ အကယ်၍ ဤတရားနှစ်ပါးက လောကကို စောင့်ထိန်းမထားခဲ့သော် လောက၌ အမေ၊ မိကြီး၊ မိထွေး၊ ဆရာကတော်ဟူ၍ ထင်ရှားတော့မည်မဟုတ်။ သုံး၊ ဆိတ်၊ ကြက်၊ ဝက်၊ ခွေး၊ မြေခွေးများကဲ့သို့ ထောယှက်ခြင်းသို့ ရောက်ပွယ်ရှိသည်ဟု ဟောကြားသည်။

၁၀။ ဝဿုပနာယိကသုတ်

ဝါကပ်ခြင်း နှစ်မျိုး

၁၀။ ပုရိမ ဝါကပ်ခြင်းနှင့် ပစ္စိမ ဝါကပ်ခြင်းဟူ၍ ရဟန်းတို့၏ ဝါကပ်ခြင်း နှစ်မျိုးရှိကြောင်း ဟောသည်။^၁

၁။ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့မှ သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့ထိ သုံးလကို ‘ပုရိမဝါ’ ဟုခေါ်သည်။ ဝါခေါင် လပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့မှ တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်နေ့ အထိ သုံးလကို ‘ပစ္စိမဝါ’ ဟုခေါ်ပါသည်။

၂။ အဓိကရဏဝဂ်

၁။ ဗလသုတ်^၁

အာနန္ဒပါး

၁၁။ ဆင်ခြင်ခြင်းအား “ပဋိသန္ခိနဗလ” နှင့်ပွားများခြင်းအား “ဘာဝနာဗလ” ဟူ၍ အာနန္ဒပါးရှိသည်။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဒုစရိုက်သုံးပါးသည် မျက်မှောက်ဘဝ တလွန်ဘဝ နှစ်ပါးလုံး၌ ယုတ်ညံ့သော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်ကြောင်း ဆင်ခြင်၍ ဒုစရိုက်သုံးပါးကို ပယ်ပြီး သုစရိုက်သုံးပါးကို ပွားများခြင်းသည် ပဋိသန္ခိနဗလမည်၏။

ဘာဝနာဗလဟူသည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အားကို ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ မှန်၏။ ထိုသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ ဉာဏ်အားကို အကြောင်းပြု၍ ဣဒါသမောဟတို့ကိုပယ်၏။ အကုသိုလ်တို့ကို မပြုလုပ်မမှီဝဲဘဲ ရှောင်ကြဉ်၏။ ထို့ကြောင့် ဘာဝနာဗလဟူသည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အားပင် ဖြစ်သည်ဟု ဟောပါသည်။

၁၂။ ဒုတိယဗလသုတ်၌ ပဋိသန္ခိနဗလမှာ ရှေ့သုတ် အတိုင်း ဖြစ်သည်။ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်စသော ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးကို ပွားများခြင်းသည် ဘာဝနာဗလမည်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၁၃။ တတိယ ဗလသုတ်၌ ပထမချာန်စသော ချာန်လေးဝါး ဝင်စားနိုင်ခြင်းသည် ဘာဝနာ ဗလမည်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၄။ ဓမ္မဒေသနာသုတ်

တရားဟောခြင်း နှစ်မျိုး

၁၄။ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဟောခြင်းသည် အကျဉ်း အားဖြင့် ဧဟာခြင်း၊ အကျယ်အားဖြင့် ဧဟာခြင်းဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိကြောင်း ဟောကြားသည်။

၁။ ဤအဓိကရဏဝဂ် စသည်တို့၌မူရင်း ပါဠိတော်တွင် သုတ်အမည်များ မပါသော်လည်း မှတ်သားရ လွယ်စေရန် ဆီလျော်သော သုတ်အမည်များ တပ်ထားပါသည်။

၅။ အဓိကရုဏ်းသုတ်

အဓိကရုဏ်း၊ နှစ်မျိုး

၁၅။ အကြင်အဓိကရုဏ်း၌ အပြစ် “အာပတ်”သို့ ရောက်သော (အမှုသည်) ရဟန်းသည် လည်းကောင်း၊ အပြစ်ကို ဖော်ထုတ်သော “စောဒက” ရဟန်းလည်းလည်းကောင်း မိမိကိုယ်မိမိ ကောင်းစွာဆင်ခြင် စဉ်းစားခြင်းမပြု၊ ထိုအဓိကရုဏ်း၌ အငြင်းပွားမှုသည် ရှည်ကြာခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းခြင်း၊ ရုန့်ရင်းခြင်းငှာ ဖြစ်လိမ့်မည်။ ရဟန်းတို့ သည်လည်း ချမ်းသာစွာ နေရလိမ့်မည်မဟုတ်ဟူ၍ မုချမျှော်လင့်အပ်၏။

အကြင် အဓိကရုဏ်း၌ အာပတ်သို့ရောက်သော ရဟန်းသည်လည်း ကောင်း၊ အပြစ်ကို ဖော်ထုတ်သော စောဒကရဟန်းသည် လည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်မိမိ ကောင်းစွာဆင်ခြင်စဉ်းစား၏။ ထိုအဓိကရုဏ်း၌ အငြင်းပွား မည် မဟုတ်။ ရဟန်းတို့သည်လည်း ချမ်းသာစွာ နေရလိမ့်မည်ဟု မုချ မျှော်လင့်အပ်၏။

အာပတ်သို့ရောက်သော ရဟန်းသည် အဘယ်သို့ ဆင်ခြင် စဉ်းစား ရမည်နည်းဆိုသော်-“ငါသည် ကိုယ်ဖြင့် တစ်ခုသောအာပတ်သို့ ရောက်ခဲ့ သောကြောင့်သာ ထိုစောဒကရဟန်းသည် မြင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ အကယ်၍ ငါသည် အာပတ်သို့ မရောက်ခဲ့သော် ငါ့စောဒက ရဟန်းသည် မြင်မည် မဟုတ်။ ငါအာပတ်သို့ရောက်သည်ကိုမြင်သောကြောင့်သာလျှင်ထိုစောဒက ရဟန်းသည်ငါ့အား မနှစ်သက်သည်ဖြစ်၍ ပနှစ်သက်သော စကားကို ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ဤသို့ မနှစ်သက်သော စကားကို ဆိုခြင်း ခံရသော ငါကလည်းသူ့အပေါ်၌ တစ်ဖန် မနှစ်သက်သည်ဖြစ်၍ သူတစ်ပါးအား ပြောကြားခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ကင်းစာန်ကို ရှောင်သွားသူအား ကင်းခွန် မဆောင်ခြင်းကြောင့် အပြစ်သည် ကျရောက်သကဲ့သို့ ငါ့အား သာလျှင် အပြစ်သည် ကျရောက်၏”ဟူ၍ ဆင်ခြင်ရမည်။

အပြစ်ကို ဖော်ထုတ်သော စောဒက ရဟန်းကလည်း အဘယ်သို့ ဆင်ခြင်ရမည်နည်းဟု ဆိုသော်-“ ထိုရဟန်းသည် ကိုယ်ဖြင့် တစ်စုံတစ်ခု သော အာပတ်သို့ ရောက်သောကြောင့် သာလျှင် ငါသည် သူ့ကိုမြင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ အကယ်၍ထိုရဟန်းသည် တစ်စုံတစ်ခုသော အာပတ်သို့ မရောက် ခဲ့သော် ငါမြင်မည်မဟုတ်။ အာပတ်သို့ ရောက် သည် ကို မြင်ခြင်းကြောင့်

လည်းငါသည်မနှစ်သက်သည်ဖြစ်၍ မနှစ်သက်သော စကားကို ဆိုခဲ့မိခြင်း ဖြစ်၏။ မနှစ်သက်သောစကားကိုပြောဆိုခြင်းခံရသော ထိုရဟန်းကလည်း ငါ့အားတစ်ဖန် မနှစ်သက်သည်ဖြစ်၍ သူတစ်ပါးတို့အား ပြောကြား ခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ကင်းစခန်းကို ရှောင်သွားသူအား ကင်းခွန် မဆောင်ခြင်းကြောင့် အပြစ်ကျရောက်သကဲ့သို့ ငါ့အားသာလျှင် အပြစ် သည် ကျရောက်၏” ဟူ၍ ဆင်ခြင်ရမည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ အဓမ္မစရိယာသုတ်

မတရားသောအကျင့်နှင့် တရားသောအကျင့်

၁၆။ အခါတစ်ပါး၌ မထင်ရှားသော ပုဏ္ဏား တစ်ယောက်သည် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်၍ ပြဿနာကို မေးလျှောက်၏။

“အရှင်ဂေါတမ၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဤလောက၌ အချို့ သော သတ္တဝါတို့သည် သေလွန်သောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက် ပါကုန်သနည်း”

“ပုဏ္ဏား၊ မကောင်းသောအကျင့်၊ မညီမျှသောအကျင့်ကြောင့် ၊ ဤ လောက၌ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည် သေလွန်သောအခါ အပါယ်ငရဲ သို့ ကျရောက်ခြင်း ဖြစ်၏”

“အရှင်ဂေါတမ၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဤလောက၌ အချို့ သော သတ္တဝါတို့သည် သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ပါကုန် သနည်း”

“ပုဏ္ဏား၊ တရားသောအကျင့်၊ ညီမျှသော အကျင့်ကြောင့် ၊ ဤ လောက၌ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည် သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ကြခြင်း ဖြစ်၏”

ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓ၏အဖြေကို နှစ်သက်၍ ဥပါသကာအဖြစ်ခံယူသွား လေသည်။

၁။ မတရားသောအကျင့်၊ မညီမျှသော အကျင့်ဟူသည် အကုသိုလ် ကမ္မပထ တရား ဆယ်ပါးကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂။ တရားသောအကျင့်၊ ညီမျှသောအကျင့်ဟူသည် ကုသိုလ် ကမ္မပထ တရား ဆယ်ပါးကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၇။ ကတတ္တာသုတ်၌ အထက်သုတ်ပါမေးခွန်းကိုပင် ဇာနည်သာဏိ ပုဏ္ဏားက မေးလျှောက်၏။ ဒုစရိုက်မှုကိုပြုလုပ်၍ သုစရိုက်မှုကို မပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် အပါယ်ငရဲသို့ ရောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ သုစရိုက်မှုကို ပြုလုပ်၍ ဒုစရိုက်မှုကို မပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် နတ်ပြည်သို့ ရောက်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဗုဒ္ဓက ဖြေကြားသည်။

၈။ ကေသ အကရဏီယသုတ်

စင်စစ် မပြုအပ်သောအမှုနှင့် ပြုအပ်သောအမှု

၁၈။ ကာယ ဒုစရိုက်စသော ဒုစရိုက် သုံးပါးကို စင်စစ် မပြုအပ်၊ ကာယသုစရိုက်စသော သုစရိုက် သုံးပါးကို စင်စစ်ပြုအပ်၏ဟု ဗုဒ္ဓက ရှင်အာနန္ဒာအား မိန့်ကြားသည်။ “ဒုစရိုက်မှုကို ပြုမိလျှင် မည်သို့သော အကျိုးကို မျှော်လင့်အပ်ပါသနည်း၊ သုစရိုက်မှုကို ပြုမိလျှင် မည်သို့သော အကျိုးကို မျှော်လင့် အပ်ပါသနည်း”ဟု ရှင်အာနန္ဒာက မေးလျှောက်ရာ ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြား၏။

“အာနန္ဒာ၊ စင်စစ်မပြုအပ်သော ဒုစရိုက်မှုကို ပြုကျင့်သည်ရှိသော် မိမိကိုယ်ကို မိမိ စွပ်စွဲခြင်း၊ ပညာရှိတို့က ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ မကောင်း သတင်း ပျံ့နှံ့ခြင်း၊ တေ့ဝေလျက်သေရခြင်း၊ သေပြီးနောက် အပါယ်ငရဲသို့ ကျခြင်း ဟူသော အကျိုးငါးပါးကို မုချရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏။

“အာနန္ဒာ၊ စင်စစ် ပြုအပ်သော သုစရိုက်သုံးပါးကို ပြုကျင့်သည် ရှိသော် မိမိကိုယ်မိမိ မစွပ်စွဲခြင်း၊ ပညာရှိတို့က ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကောင်းသော သတင်း ပျံ့နှံ့ခြင်း၊ မတေ့မဝေ သေခြင်း၊ သေပြီးနောက် နတ်ပြည်သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော အကျိုးငါးပါးကို မုချရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏”

၉။ အကုသလပဟာနသုတ်

အကုသိုလ်ကို ပယ်၍ ကုသိုလ်ကို ပွားအပ်ကြောင်း

၁၉။ ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် အကုသိုလ်ကို ပယ်ကြသော။ ရဟန်းတို့၊ အကုသိုလ်ကိုပယ်ခြင်းငှာ တတ်ကောင်း၏။ အကယ်၍ အကုသိုလ်ကိုပယ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းခဲ့သော် အကုသိုလ်ကို ပယ်ကြလောဟု ငါမိန့်ကြားမကမဟုတ်၊ စင်စစ်အကုသိုလ်ကို ပယ်ခြင်းငှာ တတ်ကောင်း

သောကြောင့်သာ အကုသိုလ်ကိုပယ်ကြလောဟု ငါမိန့်ကြားခြင်း ဖြစ်၏။
 ရဟန်းတို့၊ အကယ်၍ အကုသိုလ်ကို ပယ်လျှင် အကျိုးစီးပွား မဲ့ခြင်း၊
 ဆင်းရဲခြင်းငှာ ဖြစ်ခဲ့သောအကုသိုလ်ကို ပယ်ကြလောဟု ငါမိန့်ကြားမည်
 မဟုတ်၊ အကုသိုလ်ကိုပယ်လျှင် အကျိုးစီးပွားများခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ
 ဖြစ်သောကြောင့်သာ အကုသိုလ်ကိုပယ်ကြလောဟု ငါမိန့်ကြားခြင်း ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် ကုသိုလ်ကို ပွားကြကုန်လော့၊ ရဟန်းတို့၊
 ကုသိုလ်ကို ပွားခြင်းငှာ တတ်ကောင်း၏။ အကယ်၍ ကုသိုလ်ကို ပွား
 ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းခဲ့သော် ကုသိုလ်ကို ပွားကြလောဟု ငါမိန့်ကြား
 မည်မဟုတ်၊ စင်စစ် ကုသိုလ်ကို ပွားခြင်းငှာ တတ်ကောင်း၏။ ထို့ကြောင့်
 သာလျှင် ကုသိုလ်ကို ပွားကြလောဟု ငါမိန့်ကြားခြင်း ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊
 ကုသိုလ်ကို ပွားလျှင် အကျိုးစီးပွား မဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ဖြစ်ခဲ့သော်
 ကုသိုလ်ကို ပွားကြလောဟု ငါမိန့်ကြားမည်မဟုတ်။ စင်စစ် ကုသိုလ်ကို
 ပွားလျှင် အကျိုးစီးပွားများခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
 သာလျှင် ကုသိုလ်ကို ပွားကြလောဟု ငါမိန့်ကြားခြင်း ဖြစ်၏ဟု ဟော
 ပါသည်။

၁၀။ သဒ္ဓမ္မသမ္ပောသသုတ်

သုတော်ကောင်းတရား ကွယ်ခြင်း အကြောင်း နှစ်ပါး

၂၁။ မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်သော ပုဒ်ဗျည်းနှင့်^၁ မကောင်း
 သဖြင့် သိအပ်သော အနက်တို့သည်^၂ သုတော်ကောင်းတရား ပျက်စီး
 ကွယ်ပျောက်ခြင်း၏ အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။ ပုဒ်ဗျည်းကို မကောင်း
 သဖြင့် ထားအပ်သည်ရှိသော် အနက်ကို သည်း မကောင်းသဖြင့် သိအပ်မည်
 သာ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၁။ သဒ္ဓမ္မဌိတိသုတ်

သုတော်ကောင်းတရား ဟည်ခြင်း၏ အကြောင်းနှစ်ပါး

၂၁။ ကောင်းစွာထားအပ်သောပုဒ်ဗျည်းနှင့် ကောင်းစွာ သိအပ်
 သော အနက်တို့သည် သုတော်ကောင်းတရားတည်တံ့ခြင်း၊ ကွယ်ပျောက်

၁။ မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်သော ပုဒ်ဗျည်းဟူသည် အစီအစဉ် မကျ
 ထားအပ်သော ပုဒ်ဗျည်းကို ဆိုလိုပါသည်။

၂။ မကောင်းသဖြင့် သိအပ်သော အနက်ဟူသည် လွဲမှားစွာ သိအပ်သော
 အနက်ကို ဆိုလိုပါသည်။

မပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။ ပုဒ်ဗျည်းကို ကောင်းစွာထား
အပ်သည်ရှိသော် အနက်ကိုလည်း ကောင်းစွာ သိအပ်သည်သာ ဖြစ်၏ဟု
ဟောပါသည်။

၃။ ဗာလဝဂ်

၁။ ဗာလပဏ္ဏိတသုတ်

လူမိုက်နှစ်မျိုးနှင့် လူလိမ္မာနှစ်မျိုး

၂၂။ အပြစ်ကို အပြစ်ဟု မမြင်သူနှင့် အပြစ်ကို ဝန်ခံပြောကြား
ပါလျက် တရားနှင့်အညီ လက်ခံသူဟူ၍ လူမိုက်နှစ်မျိုးရှိသည်။

အပြစ်ကို အပြစ်ဟု မြင်သူနှင့် အပြစ်ကို ဝန်ခံ ပြောကြားလျှင်
တရားနှင့်အညီ လက်ခံသူဟူ၍ လူလိမ္မာ နှစ်မျိုး ရှိသည်ဟု ဟောပါ
သည်။

၂-၅ အဗ္ဘာစိက္ခနသုတ်များ

မြတ်စွာဘုရားကို စွပ်စွဲသူနှစ်မျိုး

၂၃-၂၆။ ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော သူသည် ဒေါသနှင့်
ယှဉ်သောစိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို စွပ်စွဲ၏။ (အသိဉာဏ်မရှိဘဲ
အချည်းနှီးသော) သဒ္ဓါရှိသူသည် မကောင်းသဖြင့် (လွဲမှားစွာ) စွဲယူ
ခြင်းဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို စွပ်စွဲ၏။ ဤနှစ်ဦးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြတ်
စွာ ဘုရားကို မဟုတ်မမှန် စွပ်စွဲသူများ ဖြစ်ကုန်၏။

၁။ ဒေါသ လွှမ်းမိုးနေသူသည် “ရဟန်း၊ ဝေါတမမှာ လူတို့၏ ကုသိုလ်
တရားထက် အလွန်သော ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားသည် မျှ”ဟု ပြောဆို
သော သုန္ဒကုတ္တ လိစ္ဆဝ မင်းသားကဲ့သို့ မြတ်စွာဘုရားကို မဟုတ်မမှန်
သောစကားဖြင့် စွပ်စွဲ ပြောဆိုတတ်လေသည်။

၂။ အသိဉာဏ်မပါဘဲ အချည်းနှီးသော သဒ္ဓါဖြင့် မြတ်စွာဘုရား အပေါ်၌
အလွန်အကဲ ကြည်ညိုသူသည် “မြတ်စွာဘုရား မည်သည် လောကမှ
လွယ်မြောက်ပြီ သူ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ဆံပင် မွေးညင်း
စသော ၃၂-ကောဠာသတို့သည် လောကုတ္တရာ တရားများ ဖြစ်ကုန်
၏” စသည်ဖြင့် လွဲမှားစွာစွဲယူလျက် မြတ်စွာဘုရားကို မဟုတ်မမှန် စွပ်စွဲ
တတ်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား မဟောသော စကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောသော စကားဟု တင်ပြသုနှင့် မြတ်စွာဘုရားဟောသော စကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟောသော စကားမဟုတ်ဟု တင်ပြသူ တို့သည်လည်း မြတ်စွာဘုရားကို မဟုတ်မမှန် စွပ်စွဲသူများ ဖြစ်ကြ၏။

ဆောင်၍ သိအပ်သော အနက်ရှိသော ‘နေယျတ္ထ’ သုတ်ကို တိုက်ရိုက်သိအပ်သော အနက်ရှိသော ‘နိတတ္ထ’ သုတ်ကို တင်ပြသုနှင့် တိုက်ရိုက် သိအပ်သော အနက်ရှိသော ‘နိတတ္ထ’ သုတ်ကို ဆောင်၍ သိအပ်သော အနက် ရှိသော ‘နေယျတ္ထ’ သုတ်ဟု ညွှန်ပြသူ တို့သည်လည်း မြတ်စွာဘုရားကို မဟုတ်မမှန် စွပ်စွဲသူများ ဖြစ်၏။

၆-၉။ ပဋိစ္ဆန္နကမ္မန္တသုတ်စသည်

ဂတိနှစ်မျိုး ရှိသူများ

၂၇-၃၀။ ဖုံးကွယ်အပ်သော မကောင်းမှု ရှိသူအား ငရဲဘုံနှင့် တိရစ္ဆာန်ဘုံ နှစ်ပါးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကို မျှော်လင့်အပ်၏။ ဖုံးကွယ်အပ် သော မကောင်းမှု မရှိသူအား နတ်ဘုံနှင့် လူ့ဘုံနှစ်မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုး မျိုးကို မျှော်လင့်အပ်၏။

မှားသော အယူရှိသူကို ငရဲနှင့်တိရစ္ဆာန်ဘုံဟူ၍ ကြံဆိုနေကုန်၏။ မှန်သောအယူ ရှိသူကို နတ်ဘုံနှင့်လူ့ဘုံတို့က ကြံဆိုနေကုန်၏ဟု ဟော ပါသည်။

၁၀။ အရညဝနပတ္ထသုတ်

တောကိုမှီခိုခြင်း၏ အကြောင်းနှစ်ပါး

၃၁။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် မိမိ၏ မျက်မှောက် ချမ်းသာစွာနေရ ခြင်းကို မျှော်ကိုးလျက်လည်းကောင်း၊ နောင်လာ နောက်သား လူအများ ကို သနားဝံ့ညွှာသည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ဤအကြောင်း နှစ်ပါးကို ဆင်ခြင်လျက် လူနေ မြို့ရွာနှင့်ဝေးသော တောကျောင်းတို့ကို မှီခို၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၁။ ဝိဇ္ဇာဘာဂီယသုတ်

ဝိဇ္ဇာအဖို့၌ တည်သော တရားနှစ်ပါး

၃၂။ စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်း “သမထ” နှင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို အတူး ရှုမြင်ခြင်း “ဝိပဿနာ” တို့သည် ဝိဇ္ဇာအဖို့၌တည်သော တရားနှစ်ပါး ဖြစ်

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် ပြုအပ်၏ဟု ဆိုလေ့ရှိသူ ‘ကိရိယဝါဒီ’လည်း ဖြစ်၏။ မပြုအပ်ဟုဆိုလေ့ရှိသူ ‘အကိရိယဝါဒီ’လည်း ဖြစ်၏”

“အရှင်ဂေါတမ၊ အရှင်သည်အဘယ်သို့လျှင် ပြုအပ်၏ဟုဆိုလေ့ရှိသူ ‘ကိရိယဝါဒီ’လည်းဖြစ်၊ မပြုအပ်ဟု ဆိုလေ့ရှိသူ ‘အကိရိယဝါဒီ’လည်း ဖြစ်ပါသနည်း”

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် ဒုစရိုက်သုံးပါးနှင့် များစွာသော အကုသိုလ်တရားဆိုးတို့ကို မပြုအပ်ဟု ဟောကြား၏။ သုစရိုက်သုံးပါးနှင့်များစွာသော ကုသိုလ်တရားမြတ်တို့ကို ပြုအပ်၏ဟု ဟောကြား၏။ ပုဏ္ဏား၊ ဤသို့လျှင် ငါသည် ပြုအပ်၏ဟု ဆိုလေ့ရှိသူ ‘အကိရိယဝါဒီ’ လည်းဖြစ်၏”

ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓ၏ ဖြေကြားချက်ကို လွန်စွာနှစ်သက်၍ ဥပါသကာအဖြစ် ခံယူသွားလေသည်။

၄။ ဒက္ခိဏေယျသုတ်

အလ္လခံပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုး

၃၆။ အခါတစ်ပါး၌ အနာထပိုဏ်သေဌေးသည် ဗုဒ္ဓဆံချဉ်းကပ်၍ “အရှင်ဘုရား၊ လောက၌ အလ္လခံပုဂ္ဂိုလ်မည်မျှ ရှိပါသနည်း၊ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အလ္လကို ပေးလှူအပ်ပါသနည်း” ဟု မေးလျှောက်၏။

“သုကြွယ်၊ အလ္လခံပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၊ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၊ ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိကုန်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုးတို့၌ အလ္လကို ပေးလှူအပ်၏” ဟု ဗုဒ္ဓက ဖြေကြားလေသည်။

၅။ သမဓိတ္ထသုတ်

သံဃယာဇဉ် နှစ်မျိုး

၃၇။ အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိပြည်ဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာကား ပုဗ္ဗာရုံကျောင်း

၁။ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာဟူသော သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်နေဆဲဖြစ်သူ၊ ကျင့်မှုတစ်ခု မပြီးသေးသူသည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ ၎င်းမှာ ရဟန္တာမှ တစ်ပါးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်၏။ သီလရှိသော ပုထုဇဉ်သည်လည်း သောတာပန်နှင့်အလားတူ၏ဟုအဋ္ဌကထာ၌ဆိုပါသည်။ ရဟန္တာသည်ကား ကျင့်မှုတစ်ခု ပြီးမြောက်သူဖြစ်၍ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

တိုက် မိဂါရမာတာ မည်သော ဝိသာခါ၏ ပြာသဒ်၌ သီတင်းသုံးတော်
မူ၏။

ထိုအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာက ရဟန်းတို့အား “ငါ့ရှင်တို့၊
ငါသည် သင်တို့အား အဇ္ဈတ္တ သံယောဇဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို လည်း
ကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓသံယောဇဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို လည်းကောင်း ဟောကြားအံ့။
သင်တို့သည် ထိုတရားကို ကောင်းစွာနာကြံကုန်သော၊ ကောင်းစွာနုလုံး
သွင်းကြကုန်လော့’ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။ ရဟန်းတို့ကလည်း “ကောင်း
ပါပြီအရှင်”ဟု စကားတုံ့ပြန်ကြကုန်၏။

အဇ္ဈတ္တ သံယောဇဉ် ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

“ငါ့အရှင်တို့၊ အဇ္ဈတ္တသံယောဇဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် အဘယ်
နည်း။ ငါ့အရှင်တို့၊ ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် သီလရှိသူဖြစ်၏။ ပါတိ
မေက္ခသုံဝရသီလကို စောင့်ထိန်းလျက်နေ၏။ သင့်လျော်သောအကျင့်၊
သင့်လျော်သောကျက်စားရာနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အဏုမူလောက်သော
အပြစ်တို့၌ပင် ဘေးဟု ရှုလျက် နေ၏။ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကောင်းစွာ
ဆောက်တည်၍ကျင့်၏။ ထိုရဟန်းသည် ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီး၍ သေပြီးသည့်
နောက်၌(ကာမာဝစရ) နတ်ခြောက်ဘုံတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော နတ်ဘုံ
သို့ ရောက်၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိုနတ်ပြည်မှ စုတေသည်ရှိသော် ဤ
လူ့အဖြစ်ကို ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်ပြန်လာ၏။ ငါ့အရှင်တို့၊ ဤသို့ လူ့အဖြစ်
သို့ ပြန်လာသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အဇ္ဈတ္တ သံယောဇဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍
ဆိုအပ်၏။”

-
- ၁။ ကာမဘုံ၊ ရူပဘုံ၊ အရူပ ဘုံဟူသော ဘုံ သုံးပါးတို့တွင် ကာမဘုံ
သည် သတ္တဝါတို့ အများဆုံး တွယ်တာ တပ်မက်သော ဘုံဖြစ်သော
ကြောင့် အဇ္ဈတ္တဘုံ (အတွင်းဘုံ) မည်၏။ ထိုအဇ္ဈတ္တ မည်သော
ကာမဘုံ၌ လိုခြင်ကွပ်မက်ခြင်း ဆန္ဒရာဂကို အဇ္ဈတ္တ သံယောဇဉ်ဟု
ခေါ်သည်။ ကာမဘုံမှ တစ်ပါးသော ရူပဘုံ၊ အရူပဘုံတို့၌ လိုချင်
တပ်မက်ခြင်း ဆန္ဒရာဂကို ဗဟိဒ္ဓ သံယောဇဉ်ဟု ခေါ်သည်။ တစ်နည်း
ဩရန္တာဂ္ဂယ သံယောဇဉ်ငါးပါးကို အဇ္ဈတ္တ သံယောဇဉ်၊ ဥဒ္ဓန္တာဂ္ဂယ
သံယောဇဉ်ငါးပါးကို ဗဟိဒ္ဓသံယောဇဉ် ခေါ်သည်ဟု ဖွင့်ပါသည်။
 - ၂။ ဤနတ်ပြည်မှ ပုတေသညရှိသော လူ့ပြည်သို့ ပြန်လာသော ပုဂ္ဂိုလ်
ဟူသည် သမထကို အားမထုတ်ဘဲ ပိပဿနာရှု၍ သောတာပန်၊
သကဒါဂါမ် ဖြစ်သွားသော ‘သုက္ကဝိပဿက’ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုလိုခြင်း၊
ဖြစ်ပါသည်။

မဟိဒ္ဓ သံယောဇဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်

ငါ့အရှင်တို့၊ မဟိဒ္ဓသံယောဇဉ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် အဘယ်နည်း။
 ငါ့ရှင်တို့၊ ဤသာသနာ၌ရဟန်းသည် သီလရှိသူဖြစ်၏။ ပါတိမောက္ခသံဝရ
 သီလကိုစောင့်ထိန်းလျက်နေ၏။ သင့်လျော်သောအကျင့်၊ သင့်လျော်သော
 ကျက်စားရာနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အဏုပ္ပာယ်လောက်သော အပြစ်တို့၌ပင်
 ဘေးဟူလျက်နေ၏။ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကောင်းစွာဆောက်တည်၍ ကျင့်၏။
 ထိုရဟန်းသည် သမာပတ်ရှစ်ပါးတို့တွင်တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်ပြီး စိတ်၏
 ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတို့မှ လွတ်မြောက်ရာဖြစ်သည့် ငြိမ်သက်သော သမာ
 ပတ်ကို^၁ စင်စား၍နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် ကိုယ်ဝန္တာပျက်စီး၍ ဆေးပြီး
 သည့်နောက်၌ (သုဒ္ဓါဝါသငါးဘုံတွင်) တစ်ပါးပါးသော မြဟွာဘုံသို့^၂
 ရောက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုဘုံမှစုတေသည်ရှိသော် ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဤ
 လူ့အဖြစ်သို့ပြန်မလာသူဖြစ်၏။ ငါ့ရှင်တို့၊ ဤသို့ လူ့အဖြစ်ကို ပြန်မလာ
 သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မဟိဒ္ဓသံယောဇဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။^၃

ငါ့ရှင်တို့၊ ထိုမှတစ်ပါးသော ရဟန်းသည်ကား သီလရှိသူ ဖြစ်၏။
 သိက္ခာပုဒ်ကို ကောင်းစွာဆောက်တည်၍ ကျင့်၏။ ထိုရဟန်းသည် ကာမ
 ရုက္ခတို့ကို ငြီးငွေ့ခြင်း၊ မတပ်မက်ခြင်း၊^၄ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းငှာ ကျင့်၏။^၅ ဘဝ
 သုံးပါးတို့ကို ငြီးငွေ့ခြင်း၊ မတပ်မက်ခြင်းငှာ ကျင့်၏။^၆ တဏှာကုန်ခြင်း
 ငှာကျင့်၏။^၇ လောဘကုန်ခြင်းငှာကျင့်၏။^၈ ထိုရဟန်းသည် ခန္ဓာကိုယ်

၁။ အညတရံ သန္တံ စေတောဝိမုတ္တိန္တံ^၁ အဋ္ဌသု သမာပတ္တိသု အညတရံ
 စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပတ္တိ။ (အဋ္ဌကထာ။)
 ၂။ ဤ၌မြဟွာဘုံမှစုတေသည်ရှိသော် ဤလူ့ပြည်သို့ ပြန်မလာသော ပုဂ္ဂိုလ်
 များကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။
 ၃။ ဤစကားရပ်ဖြင့် ကာမရာဂ ကုန်ခန်းစေရန် အားထုတ်သော သောတာပန်
 ပန်း၊ သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝိပဿနာကို ပြပါသည်။
 ၄။ ဤစကားရပ်ဖြင့် ဘဝရာဂ ကုန်ခန်းစေရန် အားထုတ်သော အနာဂါမ်
 ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာကို ပြပါသည်။
 ၅။ ဤစကားရပ်ဖြင့် ကာမရာဂ ကုန်ခန်းစေရန် အားထုတ်သော သောတာပန်
 သကဒါဂါမ်တို့၏ ဝိပဿနာကို ပြပါသည်။
 ၆။ ဤစကားရပ်ဖြင့် ဘဝရာဂကုန်စေရန် အားထုတ်သော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်
 ၏ ဝိပဿနာကို ပြပါသည်။

ပျက်စီး၍သေဦးသည်မှနှောက်၌ (သုန္ဒါဝါသင်္ဂါးတို့တွင်)တစ်ပါးပါး
သော ဗြဟ္မာတို့၌ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုတုံမှ စုတေသည်ရှိသော် ဤ
လူ့အဖြစ် သို့မဟုတ်သန္ဓေအားဖြင့် ပြန်မလာသူဖြစ်၏။ ဝါရှင်တို့၊ ဤလူ့အဖြစ်
သို့ပြန်မလာသောပုဂ္ဂိုလ်ကိုဗဟိဒ္ဓသံယောဇဉ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

နတ်တို့က မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ကြားကြခြင်း

ဤသို့ ရှင်သာရိပုတ္တရာက ရဟန်းတို့အား တရား ဟောကြားသော
အခါ တူသောဝိတ်ရှိသည့်များစွာသော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် မြတ်စွာဘုရား
ထံသို့ချဉ်းကပ်၍ “အရှင်ဘုရား၊ ရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ပုဗ္ဗာရုံကျောင်း
မိဂါယာတာပြာသာဒ်၌ ရဟန်းတို့အား အဇ္ဈတ္တသံယောဇဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
နှင့် ဗဟိဒ္ဓသံယောဇဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုး ကကြောင်းကို ဟောကြားပါ
သည်။ ပရိသတ်အပေါင်းကလည်း ရှင်လမ်းကျေနပ်၍ နေပါသည်။ မြတ်
စွာဘုရားသည် တပည့်တော်တို့အား ထောက်ပံ့ : ကြွင်းနာသော အားဖြင့်
ရှင်သာရိပုတ္တရာ ဘုရားဟောရာအရပ်သို့ ကြွားကပ်မှုပါ” ဟူ၍ လျှောက်
ကြား တောင်းပန်ကြားသသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့၏ တောင်းပန်မှုကိုဆိတ်ဆိတ်
နေခြင်းဖြင့် လက်ခံတော်မူပြီး အားရှိသော ယောက်ျားသည် ကွေးထား
သောလက်ကို ဆန့်တန်းဘိသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဆန့်တန်းထားသော
လက်ကိုကွေးလိုက်ဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဇေတဝန်ကျောင်း၌ (ရုတ်တ
ရက်)ကွယ်ပျောက်ခဲ့ပြီး၊ ပုဗ္ဗာရုံကျောင်း၊ မိဂါယာတာပြာသာဒ်၌ တည်
သောရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ရှေ့မှောက်၌ ထင်ရှားပေါ်လာကာ ခင်းထား
သောခနရာ၌ ထိုင်တော်မူ၏။ ရှင်သာရိပုတ္တရာသည်လည်း မြတ်စွာဘုရား
ကို ရိုဗသစွာရှိခိုး၍ တစ်ခုသောခနရာ၌ ထိုင်နေလေ၏။

ထိုအခါမြတ်စွာဘုရားသည် နတ်ဗြဟ္မာတို့လာရောက်တောင်းပန်ပုံ
နှင့်တကွ အောက်ပါစကားကို ရှင်သာရိပုတ္တရာအား မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“သာရိပုတ္တရာ၊ ထိုနတ်တို့သည် အပ်ဖျားစွန်းထိရှိမျှသာရှိသော ခန
ရာကလေး၌ပင် ဆယ်ယောက် အယောက်နှစ်ဆယ်ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊
အယောက်သုံးဆယ် လေးဆယ်ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ အယောက်ငါးဆယ်

၁။ သမိတ္တ ဒေသာဘတိ စိတ္တဿ သုခုမဘာဝ သမဘာယ သမစိတ္တတာ-
အဋ္ဌကထာ။ နှုတ်သီလဓမ္မ၊ သာစိတ်ရှိခြင်းအားဖြင့် တူညီသော စိတ်
ရှိသောနတ်တို့သည်ဟုဆိုလိုပါသည်။

ခြောက်ဆယ်ဖြစ်၍ လည်းကောင်း တည်ကုန်၏။” ထိုသို့တည်ကုန်သော် လည်းတစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် ထိပါးခြင်းမပြုကြကုန်။ သာရိပုတ္တရာ၊ ဤသို့ အလွန်ကျန်းကျပ်သော အရပ်ကလေး၌ပင် နတ်ဗြဟ္မာပေါင်းများစွာ တည်နေနိုင်ခြင်းသည်ထိုနတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်၌ ပွားများအပ်သောစိတ် တန်ခိုးကြောင့်ဖြစ်၏ဟူ၍ သင်တို့မှတ်ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ သာရိပုတ္တရာ၊ စင်စစ် ကားဤသို့မဟုတ်ချေ။ ဤလူ့ပြည်၌သာသနာ၌ ပွားများအပ်သော စိတ် တန်ခိုးကြောင့်သာ ဖြစ်ပေသည်။

“သာရိပုတ္တရာ၊ ထို ကြောင့်သင်တို့သည် ငြိမ်သက်သော” လူနွေရှိသူ၊ ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိသူဖြစ်ကုန်အံ့” ဟူ၍ လေ့ကျင့် အားထုတ်အပ်၏။ သာရိပုတ္တရာ ငြိမ်သက်သောလူနွေရှိသူ၊ ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိသူတို့အား ငြိမ်သက်သောကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ သာရိပုတ္တရာ၊ သင်တို့သည် သီတင်းသုံးဖော်တို့ အပေါ်၌ အေးချမ်းငြိမ် သက်သော ကိုယ်စိတ်ဖြင့် ရှေးရှုဆောင်ခြင်းကိုသာလျှင် ရှေးရှုဆောင်ကုန် အံ့” ဟူ၍ လေ့ကျင့် အားထုတ်အပ်၏။

“သာရိပုတ္တရာ၊ ဤတရားကို မကြားနာရသည့် တစ်ပါးသောအယူ ရှိသော ပရိဗိုဇ်တို့သည် ကြီးစွာပျက်စီးဆုံးရှုံးရှာကြလေပြီ”။

- ၁။ အခြံအရံများသော နတ်တို့က အပ်များ တစ်ထောက် အရပ်၌ ဆယ် ထောက်စီနေကြသည်။ ၎င်းတို့ထက် အခြံအရံနည်းသော နတ်တို့က နှစ်ဆယ်စီ သုံးဆယ်စီ စသည်ဖြင့် နေကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သိမ်မွေ့သော သမာပတ်ကို ဝင်စားသော နတ်တို့က အပ်များ တစ်ထောက် အရပ်၌ ခြောက်ဆယ်စီ နေကြသည်။ ၎င်းတို့လောက် မသိမ်မွေ့သော သမာပတ်ကို ဝင်စားသော နတ်တို့က ငါးဆယ်စီ လေးဆယ်စီ စသည်ဖြင့် နေကြသည်ဟူ၍ အခြံအရံ အများအနည်း အားဖြင့်လည်း ကောင်း သမာပတ် သိမ်မွေ့မှု မသိမ်မွေ့မှု အားဖြင့် လည်းကောင်း နတ်တို့၏ နေရာယူကြပုံကို ဖွင့်ပါသည်။
- ၂။ ဤသမဓိက္ခယုတ်ကို ရှင်သာဓိပုတ္တရာ ဟောကြားရာသို့ သာဝတ္ထိမြို့နှင့် အနီးပတ်ဝန်းကျင်မှ များစွာသော လူအပေါင်းတို့သည် လည်းကောင်း၊ စကြဝဠာတစ်သောင်းမှ နတ်ဗြဟ္မာ အပေါင်းတို့သည် လည်းကောင်း လာ၍ဟော နာကြသည်။ တရားအဆုံး၌ ကုဋကဏ္ဍသိန်းသော နတ် ဗြဟ္မာတို့ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရရှိကြသည်။ သောစာဝတ္ထိဖိုလ် စသည်ကို ရရှိသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ကား မရေတွက်နိုင်။ မဟာသမဿသုတ်၊ မင်္ဂလ သုတ်နှင့် စူဠရာဟု လောဝါဒသုတ်တို့ကို ဟောကြားရာ၌လည်း ဤသုတ် နည်းတူ ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပါသည်။

၆။ ဝိဝါဒဟေတုသုတ်

ငြင်းခုံခြင်း၏ အကြောင်းနှစ်ပါး

အခါတစ်ပါး၌ အရှင်မဟာကစ္စည်းသည် ဝရဏမြို့၊ ဘဒ္ဒသင်္ဂါ
မြစ်ကမ်း၌ သီတင်းသုံး၏။ ထိုအခါ အာရာမဒဏ္ဍမည်သော ပုဏ္ဏားသည်
အရှင်မဟာကစ္စည်းထံ ချဉ်းကပ်၍ ငြင်းခုံခြင်းနှင့်စပ်သော မေးခွန်းများ
ကို မေးလျှောက်၏။

“အရှင်ကစ္စန၊ မင်းမျိုးတို့သည် မင်းမျိုးတို့နှင့် လည်းကောင်း၊
ပုဏ္ဏားမျိုးတို့သည် ပုဏ္ဏားမျိုးတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ သူကြွယ်မျိုးတို့သည်
သူကြွယ်မျိုးတို့နှင့်လည်းကောင်း ငြင်းခုံနေကြခြင်းသည် အဘယ်အကြောင်း
ကြောင့်ပါနည်း”

“ပုဏ္ဏား၊ ကာမရာဂ၏ လွှမ်းမိုးမှု၊ ဖွဲ့နွှင်မှု၊ ငြိကပ်မှု၊ ထကြမှု၊
ဝါးမျိုမှုကြောင့် ဖြစ်ပေသည်”

အရှင်ကစ္စန၊ ရဟန်းတို့သည် ရဟန်းတို့နှင့် ငြင်းခုံနေကြခြင်း
ကား အဘယ်အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသနည်း

“ပုဏ္ဏား၊ မိစ္ဆာအယူလျှင် အရင်းခံရှိသော ဒိဋ္ဌိရာဂ၏ လွှမ်းမိုးမှု၊
ဖွဲ့နွှင်မှု၊ ငြိကပ်မှု၊ ထကြမှု၊ ဝါးမျိုမှုကြောင့် ဖြစ်ပေသည်”

“အရှင်ကစ္စန၊ ဤရာဂနှစ်မျိုး၏ လွှမ်းမိုးမှု၊ ဖွဲ့နွှင်မှု၊ ငြိကပ်
မှု၊ ထကြမှု၊ ဝါးမျိုမှုကို လွန်မြောက်နိုင်သည့် တစ်စုံ တစ်ယောက်သော
ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤလောက၌ ရှိပါမည်လော”

“ပုဏ္ဏား၊ အရှေ့ဘက် ဇနပုဒ်တို့၌ သာဝတ္ထိမည်သောမြို့သည်ရှိ၏။
ထိုသာဝတ္ထိမြို့၌ ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက်ပြီး တရားအားလုံးကို ကိုယ်တိုင်
မှန်စွာသိမြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။
ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ကာမရာဂ၊ ဒိဋ္ဌိရာဂနှစ်ပါး၏ လွှမ်းမိုးမှု၊ ဖွဲ့နွှင်
မှု၊ ငြိကပ်မှု၊ ထကြမှု၊ ဝါးမျိုမှုတို့ကို လွန်မြောက်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်
ပေသည်”

ဤသို့ အရှင်မဟာကစ္စည်းက ဖြေကြားသောအခါ အာရာမဒဏ္ဍမည်
သောပုဏ္ဏားသည် နေရာမှထ၍ အပေါ်ရုံ အဝတ်ကို ပခုံးတင်ဖက်ပေါ်၌
လက်ကန်တော့ တင်ပြီး လက်ယာဘက်ဒူးကိုမြေကြီး ပေါ်၌ထောက်လျက်
မြတ်စွာဘုရားရှိရာအရပ်သို့ လက်အုပ်ချီကာ “ကာမရာဂ၊ ဒိဋ္ဌိရာဂ နှစ်
ပါးကို လွန်မြောက်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားအား ရှိခိုးပါ၏” ဟူ၍

(နမောတဿစသော)ဥဒါန်းစကားကို 'သုံးကြိမ်မြောက်ဆိုသည်၊ဥပါသကာ
ဆဖြစ်လည်း ဝမ်းမြောက်စွာ ခံယူသွားလေသည်။

၇။ ဝုဇ္ဈဘူမိသုတ်

လူကြီးအဆင့်၌တည်သူနှင့် လူငယ်အဆင့်၌တည်သူ

၃၉။ မရုရာမြို့အနီးပိတ်ချင်းတော၌ ရှင်မဟာကစ္စည်း သီတင်းသုံး
နေစဉ် ကန္တု နှစ်သန့်မည် သော ပုဏ္ဏားသည် ရှင်မဟာကစ္စည်းထံ ချဉ်းကပ်၍
ဤသို့ ပြောဆို၏။

“အရှင်ကစ္စန၊ အရှင်သည် အသက်အရွယ် ကြီးသောပုဏ္ဏားတို့
အား ရှိခိုးခြင်း၊ ခရီးဦးကြွခြင်း၊ နေရာဖြင့် ဖိတ်မန်ခြင်း မပြုဟု ကျွန်ုပ်
ကြားဖူးပါသည်။ လူစကားမှာ ကြားဖူးသည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်နေသည်ကို
ယခု ကျွန်ုပ် တွေ့မြင်နေရပါသည်။ အရှင်ကစ္စန၊ အသက်အရွယ်ကြီးသော
ပုဏ္ဏားတို့အား အမှီအခေါ်မပြုခြင်းသည် မသင့်လျော်ပါ။”

“ပုဏ္ဏား၊ သိတော်မူမြင်ဖော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် လူကြီး
အဆင့် ‘ဝုဇ္ဈဘူမိ’ နှင့် လူငယ်အဆင့် ‘ဒဟရဘူမိ’ တို့ကို ဟောကြား
တော်မူ၏။ ပုဏ္ဏား အသက်တစ်ရာပင် ရှိစေကာမူ ကာမဂုဏ်တို့ကို ခံစား၍
ကာမဂုဏ်ရှားဖွေမှု၌ အားထုတ်နေသူသည်လူကြီးဟူသောအမည်ကိုမခံထိုက်။
ပထမအရွယ်နုနယ်ပါ၍ မျှစ်သူပင် ဖြစ်စေကာမူ ကာမဂုဏ်ကို မခံစား၊ ကာမ
ဂုဏ်ရှားဖွေမှု၌ အားမထုတ်သူသည်သာလျှင် ပညာရှိသော လူကြီးဟူသော
အမည်ကို ခံထိုက်၏”

ဤသို့ ရှင်မဟာကစ္စည်းက ပြောသောအခါ ကန္တရာယနပုဏ္ဏားသည်
နေရာမှထ၍ အပေါ်ရုံအဝတ်ကို လက်ကန်တော့တင်ကာ ငယ်ရွယ်သော
ရဟန်းတို့၏ ခြေတို့ကို ခေါင်းဖြင့် ဦးတိုက်ရှိခိုး၏။ “အရှင်တို့သည် လူကြီး

၁။ ဝမ်းမြောက် နှစ်သက် မှကြောင့် နှလုံးသားထဲမှ လျှို့ဝှက်လာသော
စကားကို ‘ဥဒါန-ဥဒါန်း’ဟု ခေါ်ပါသည်။

အဆင့်၌ တည်သူများ ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည်ကား လူငယ်အဆင့်၌ တည်သူများ ဖြစ်ပါသည်”ဟူ၍လည်း လျှောက်ကြား၏။

၈။ ဗလဝန္တသုတ်

အားကြီးသူနှင့် အားနည်းသူ

၄၀။ လောက၌ သူခိုးခားပြုတို့ အားကြီးသောအခါ မင်း (အစိုးရ)တို့သည် အားနည်းကုန်၏။ မင်းနှင့်တကွ ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့သည် မိမိတို့အလုပ်ကို ဆောင်ရွက်ရန် မလွယ်။ ထိုနည်းတူပင် သာသနာတော်၌ ယုတ်မာဟော ရဟန်းများအားကြီးသောအခါ သီလကို မြတ်နိုးသော ရဟန်းများ အားနည်းကုန်၏။ သံဃာအသယံ၌ ဆိတ်ဆိတ် နေရကုန်၏။ အစွန်အဖျားကျသော ဇနပုဒ်သို့သော်လည်း သွား၍နေကြကုန်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းသည် လူအများ၏ အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေ၏။

လောက၌ မင်းတို့အားကြီးသောအခါ သူခိုးခားပြုတို့ အားနည်း ကုန်၏။ မင်းနှင့်တကွ ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့သည် မိမိတို့အလုပ်ကို ချမ်းသာ စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ကုန်၏။ ထိုနည်းတူပင် သာသနာတော်၌ သီလကို မြတ်နိုးသော ရဟန်းများ အားကြီးသောအခါ ယုတ်မာသော ရဟန်းတို့ သည် အားနည်းကုန်၏။ သံဃာအသယံ၌ ဆိတ်ဆိတ်နေရကုန်၏။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းသည် လူအများ၏အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေ၏ဟု ဟောပါသည်။

၉။ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိသုတ်

လွဲမှားသောအကျင့်ရှိသည့် လူနှင့်ရဟန်း

၄၁။ ရဟန်းတို့၊ လူ၏ဖြစ်စေ၊ ရဟန်း၏ဖြစ်စေ မကောင်းသော အကျင့်ကို ငါမချီးမွမ်း။ လူဖြစ်စေ၊ ရဟန်းဖြစ်စေ မကောင်းသောအကျင့် ကို ကျင့်သူသည် ကုသိုလ်တရားကို မပြီးမြောက်စေနိုင်။ ရဟန်းတို့၊ လူ၏ ဖြစ်စေ၊ ရဟန်း၏ဖြစ်စေ ကောင်းသော အကျင့်ကို ကျင့်သူသည် ကုသိုလ် တရားကို ပြီးမြောက်စေနိုင်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ ဒုက္ခဟိတသုတ်

လွဲမှားစွာ သင်ယူအပ်သောတရားနှင့် မှန်ကန်စွာ
သင်ယူအပ်သောတရား

၄၂။ အကြင် သူတို့သည် လွဲမှားစွာ သင်ယူအပ်ကုန်သော၊ သဒ္ဓါ
အားဖြင့် အတုအပ ဖြစ်ကုန်သော သုတ္တန်တို့ဖြင့် 'ကောင်းစွာ သင်ယူ
အပ်သော သုတ္တန်တို့၏ ပါဠိအနက်တို့ကို တားမြစ်ကုန်၏။ ထိုသူတို့သည်
လူအများ၏ အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေကုန်၏။ များစွာသော မကောင်းမှု
ကိုလည်း ပွားစေကုန်၏။ သူတော်ကောင်း တရားကိုလည်း ကွယ်ပျောက်
စေကုန်၏။ အကြင်သူတို့သည်ကား ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်ကုန်သော
သဒ္ဓါအားဖြင့် အတုအပ ဖြစ်ကုန်သော သုတ္တန်တို့ဖြင့် ပါဠိအနက်ကို
လျော်စေကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် လူအများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေ
ကုန်၏။ များစွာသော ကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေကုန်၏။ သူတော်ကောင်း
တရားကိုလည်း တည်တံ့စေကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

(ပါဠိအနက် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲခြင်း မရှိဘဲ ညီညွတ်စေသူသည် ပါဠိ
အနက်ကို လျော်စေသူ မည်၏။ အနုလောမေတိ၊ လျော်စေ၏။)

၅။ ပရိသဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

တိမ်သောပရိသတ်နှင့် နက်သောပရိသတ်

၄၃။ တိမ်သော ပရိသတ်နှင့် နက်သော ပရိသတ်ဟူ၍ ပရိသတ်
နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အကြင် ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည်
ပျံ့လွင့်သောစိတ်၊ ထေ့ငါးလွှား မခန့်၊ ကြွမ်းသော နှုတ် ရှိကုန်၏။
သတိသမ္ပဇဉ် မရှိကုန်။ ဤပရိသတ်သည် တိမ်သော ပရိသတ်မည်၏။

၁။ ဗုဒ္ဓနပတိ ရူပကေဟိတိ ဗုဒ္ဓနသော ပတိ ရူပကေဟိ၊ အက္ခရစိတ္တဘာ
ယ လဒ္ဓကေဟိ၊ (အဋ္ဌကထာ၊ မူရင်း ဟေ ကြားချက်ကို ဆန်းကြယ်
သော အဖွဲ့အနွဲ့တို့ဖြင့် တစ်မျိုးပြောင်း၍ ဖွဲ့ဆိုထားသော ဟောကြား
ချက်များကို ဆိုလိုပါသည်။)

အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် ပျံ့လွင့်သောစိတ်၊ ထောင်လွှားသောမင်း၊ ကြမ်းသောနှုတ်မရှိကုန်၊ သတိသမ္ပဇ်ရှိကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် နက်သော ပရိသတ်မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂။ ဒုတိယသုတ်

မညိညွတ်သောပရိသတ်နှင့် ညိညွတ်သောပရိသတ်

၄၄။ မညိညွတ်သော ‘ဝဂ္ဂ’ပရိသတ်နှင့် ညိညွတ်သော “သမဂ္ဂ” ပရိသတ်ဟူ၍ ပရိသတ် နှစ်မျိုးရှိသည်။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည်ခိုက်ရန်ဖြစ်ကုန်၊ ငြင်းခုံကုန်လျက်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားကို ပြောဆိုကုန်လျက်၊ အချင်းချင်း နှုတ်လှံထိုးကုန်လျက်နေကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် မညိညွတ်သောပရိသတ်မည်၏။

အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် ညိညွတ်ဝမ်းမြောက်ကုန်လျက်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားကို မပြောဆိုကုန်ဘဲ နို့နှင့်ရေကဲ့သို့တစ်သားတည်း ဖြစ်ကုန်လျက်၊ အချင်းချင်း ချစ်ခင်သော မျက်စိတို့ဖြင့် ကြည့်ကုန်လျက် နေကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် ညိညွတ်သော ပရိသတ်မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၃။ တတိယသုတ်

မြတ်သောပရိသတ်နှင့် မမြတ်သောပရိသတ်

၄၅။ မြတ်သောအကျင့် မရှိသောပရိသတ်နှင့် မြတ်သောအကျင့်ရှိသော ပရိသတ်ဟူ၍ ပရိသတ် နှစ်မျိုးရှိသည်။

ထိုနှစ်မျိုးတွင် အကြင် ပရိသတ်၌ မထေရ်ကြီး ရဟန်းတို့သည် ပစ္စည်းပရိက္ခရာ ပေါများခြင်းငှာ ကျင့်ကုန်၏။ လျော့ရဲသော အကျင့် ရှိကုန်၏။ ဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းရေး၌ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝိဝေက ရရှိရေး၌ ပစ်ချထားသောဝန် ရှိကုန်၏။ မရေးသေးသော တရားကိုရရှိရန် အားမထုတ်ကြကုန်။ ထိုမထေရ်ကြီးတို့၏ ဟပည့်ဖြစ်သော

၁။ အဂ္ဂိဝတိကိ ဥတ္တမ ပုဂ္ဂလဝကိ၊ အဂ္ဂါယဝါ ဥတ္တမာယ ပဒိပတ္တိယာ သမန္တာဝတာ။ အဋ္ဌကထာ၊ ယင်းအဖွင့်အရ မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသော ပရိသတ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မြတ်သော အကျင့်ရှိသော ပရိသတ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပြန်ဆိုနိုင်ပါသည်။

နောင်လာနောက်သား အပေါင်းသည်လည်း ထိုမထေရ်ကြီးများသို့ အတုလိုက်၍ ကျင့်ကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် မြတ်သောအကျင့်မရှိသော ပရိသတ်မည်၏။

အကြင် ပရိသတ်၌ မထေရ်ကြီးဖြစ်သော ရဟန်းတို့သည် ပစ္စည်းပရိက္ခရာပေါများခြင်းငှာ မကျင့်ကုန်၊ လျော့ရဲသောအကျင့် မရှိကုန်၊ ဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းရေး၌ ပစ်ချထားသော ဝန်ရှိကုန်၏။ ဝိဝေကရရှိရေး၌ ရွှေသွား ခေါင်းဆောင် ဖြစ်ကုန်၏။ မရသေးသော တရားကို ရရှိရန် အားထုတ်ကုန်၏။ ထိုမထေရ်ကြီးရဟန်းတို့၏ တပည့်ဖြစ်သော နောင်လာနောက်သား အပေါင်းသည်လည်း ထိုမထေရ်ကြီးများသို့ အတုလိုက်၍ ကျင့်ကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် မြတ်သော အကျင့်ရှိသော ပရိသတ်မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၄။ စတုတ္ထသုတ်

ပုထုဇဉ်ပရိသတ်နှင့် အရိယာပရိသတ်

၄၆။ ပုထုဇဉ်ပရိသတ်နှင့် အရိယာပရိသတ်ဟူ၍ ပရိသတ် နှစ်မျိုးရှိသည်။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အကြင် ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် ဤကားဒုက္ခတည်း၊ ဤကားဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဤကားဒုက္ခချုပ်ရာတည်း၊ ဤကားဒုက္ခချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဟည်း” ဟူ၍ ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာမသိကုန်။ ဤပရိသတ်သည် ပုထုဇဉ် ပရိသတ်မည်၏။

အကြင် ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် “ဤကားဒုက္ခတည်း...ဤကားဒုက္ခချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်တည်း” ဟု ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ သိကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် အရိယာပရိသတ်မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၅။ ပဉ္စမသုတ်

အနှစ်ကင်းသော ပရိသတ်နှင့် အနှစ်ရှိသော ပရိသတ်

၄၇။ အနှစ်ကင်း၍ သိမ်ဖျင်းသော ပရိသတ်နှင့် အနှစ်ရှိ၍ ကြည်လင်သောပရိသတ်ဟူ၍ ပရိသတ် နှစ်မျိုးရှိသည်။

၁။ ပရိသာကသဇ္ဇောတိ ကသဇ္ဇပရိသာ ကစဝပရိသာ၊ ပလာပပရိသာတိ အတ္ထော (အဋ္ဌကထာ) အမှိုက်သရိုက်နှင့် ဣသော ပရိသတ်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၂။ ပရိသာမဇ္ဈောတိ ပသန္နပရိသာ သာရပရိသာတိ အတ္ထော (အဋ္ဌကထာ)၊

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည်-
 ချစ်သဖြင့် မလိုလားအပ်သော အရာသို့လားခြင်း ‘ဆန္ဒာဂတိ’။
 မုန်းသဖြင့် မလားအပ်သော အရာသို့လားခြင်း ‘ဒေါသဂတိ’။
 တွေဝေသဖြင့် မလားအပ်သော အရာသို့လားခြင်း ‘မောဟဂတိ’။
 ကြောက်သဖြင့် မလားအပ်သော အရာသို့လားခြင်း ‘ဘယဂတိ’
 ဟူသော အဂတိ လေးပါးသို့ လိုက်ကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည်
 အနှစ်ကင်း၍ သိမ်မွေ့သော ပရိသတ်မည်၏။

အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် အဂတိ လေးပါးသို့ မလိုက်ကုန်။
 ဤပရိသတ်သည် အနှစ်ရှိ၍ ကြည်လင်သော ပရိသတ်မည်၏ဟု ဟောပါ
 သည်။

၆။ ဆဋ္ဌသုတ်

ဆုံးမခက်သော ပရိသတ်နှင့် ဆုံးမလွယ်သော ပရိသတ်

၄၈။ အဆုံးမခက်သော မမေးမြန်းမှု၍ ဆုံးမအပ်သော ပရိသတ်
 နှင့်မေးမြန်း၍ ဆုံးမအပ်သော၊ အဆုံးမခက်သော ပရိသတ်ဟူ၍
 ပရိသတ် နှစ်မျိုးရှိသည်။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် နှက်နဲကုန်၊
 နှက်နဲသော အနက်ရှိကုန်သော၊ လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်
 သော အတ္တမူကင်းဆိတ်ခြင်းနှင့် စပ်ကုန်သော ဘုရားဟော သုတ္တန်တို့ကို
 ဟောကြားအပ်ကုန်သည်ရှိသော် ကောင်းစွာ မနာယူကုန်။ ထိုတရားတို့ကို
 သင်ယူလေ့လာထိုက်၏ဟူ၍ မမှတ်ထင်ကုန်။ ဆန်းကြယ်သော အက္ခရာ
 ဗျည်းတို့ဖြင့် ကဗျာဆန်ဆန် ဖွဲ့ဆိုထားသည့် သာဝကဘာသိတဖြစ်သော
 သုတ္တန်တို့ကို ဟောကြားအပ်ကုန်သည်ရှိသော် ကောင်းစွာ နာယူကြကုန်
 ၏။ ထိုသုတ္တန်တို့ကို သင်ယူလေ့လာထိုက်၏ဟု မှတ်ထင်ကုန်၏။ သို့သော်
 လည်း ထိုရဟန်းတို့သည် ထို‘သာဝကဘာသိတ’ တရားကို သင်ယူပြီး ထို့
 တရားတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အချင်းချင်း မေးမြန်းဆွေးနွေးခြင်းမပြု
 ကြကုန်။ မရှင်းလင်းသည်ကို ရှင်းလင်းအောင် မပြုကုန်၊ ယုံမှားဖွယ်ရှိ

၁။ ‘သာဝကဘာသိတာတိ ဧတသံ ဧတသံ သာဝကံကမိ ဘာသိတာ’ ဟု
 ဖွဲ့ပါသည်။ ထိုထို သာသနာပု ဆရာတို့၏ တပည့်တို့ သည် ဟောအပ်
 သောဟု ဆိုလိုပါသည်။

သော တရားတို့၌ ယုံမှားခြင်းကို မပယ်ဖျောက်ကုန်။ ဤပရိသတ်သည် အဆုံးမခံသော^၁ မမေးမြန်းမှု၍ ဆုံးမအပ်သော ပရိသတ်မည်၏။

အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် ဆန်းကြယ်သော အက္ခရာပုဒ် ဗျည်းတို့ဖြင့် ကဗျာဆန်ဆန် ဖွဲ့ဆိုထားသည့် သာဝကဘာသိတဖြစ်သော သုတ္တန်တို့ကို ဟောကြားအပ်ကုန်သည် ရှိသော် မနာယူကုန်၊ စိတ်မဝင် စားကုန်။ ထိုတရားတို့ကို သင်ယူလေ့လာထိုက်၏ဟု မမှတ်ထင်ကုန်။ နက်နဲကုန်၊ နက်နဲသော အနက်ရှိကုန်သော၊ လောကမှ လွတ်မြောက် ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်ခြင်းနှင့် စပ်ကုန်သော ဘုရား ဟော သုတ္တန်တို့ကို ဟောကြားအပ်ကုန်သည်ရှိသော် ကောင်းစွာ နာယူ ကုန်၏။ စိတ်ဝင်စားကုန်၏။ ထိုတရားတို့ကို သင်ယူ လေ့လာထိုက်၏ ဟူ၍ မှတ်ထင်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် ထိုဘုရားဟောတရားကို သင်ယူ လေ့လာပြီး ထိုတရား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အချင်းချင်း မေးမြန်း ဆွေးနွေးကုန်၏။ မရှင်းလင်းသည်ကို ရှင်းလင်းအောင် ပြုကုန်၏။ ယုံမှား ဖွယ်ရှိသော တရားတို့၌ ယုံမှားမှုကို ပယ်ဖျောက်ကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် မေးမြန်း၍ ဆုံးမအပ်သော အဆုံးအမ မခံသော ပရိသတ်မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၇။ သတ္တမသုတ်

အာမိသကို အလေးပြုသော ပရိသတ်နှင့်

တရားကို အလေးပြုသော ပရိသတ်

၄၉။ ပခုည်းလေးပါးဟူသော အာမိသကို^၁ အလေးပြု၍ သူတော် ကောင်းတရားကို အလေး မပြုသော ပရိသတ်နှင့်သူတော်ကောင်းတရားကို အလေးပြု၍ အာမိသကို အလေးမပြုသော ပရိသတ်ဟူ၍ ပရိသတ် နှစ်မျိုးရှိသည်။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အကြင်ပရိသတ်၌ရဟန်းတို့သည် လူဝတ်ကြောင် တို့၏ မျက်မှောက်၌ အချင်းချင်း၏ ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကုန်၏။ ထိုရဟန်း

၁။ ဩက္ကမိတ ပိနိဘူတိ ဒုဗ္ဗဓိနိတာ (အဋ္ဌကထာ)

၂။ ကိုလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတော၊ အာမိသံ ဣရော ဝစ္စယာဒိကာ၊ ကိုလေသာတို့ဖြင့် သုံးသပ်သာယာအပ်သောကြောင့် ပစ္စည်းလေးပါး သည် အာမိသမည်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

တို့သည် ထိုသို့ပြောဆိုခြင်းကြောင့် လာဘ်ချကုန်သည့်ရှိသော် ထိုလာဘ်ကို မက်မောစေတော့ဝကုန်လျက် အပြစ်မရှိဘဲ သုံးဆောင်ကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် အာမိသကို အလေးပြု၍ သူတော်ကောင်းတရားကို အလေးမပြုသော ပရိသတ်မည်၏။

အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် လူဝတ်ကြောင်တို့၏ရွှေမွှောက်၌ အချင်းချင်း၏ဂုဏ်ကို မပြောဆိုကုန်။ ထိုရဟန်းတို့သည် ထိုသို့မပြောဆိုခြင်းကြောင့် လာဘ်ချကုန်သည့်ရှိသော် ထိုလာဘ်ကို မိန်းမောစေတော့ဝခြင်းမရှိဘဲ အပြစ်ကို ရှုကုန်လျက် သုံးဆောင်ကုန်၏။ ဤ ပရိသတ်သည် သူတော်ကောင်းတရားကို အလေးပြု၍ အာမိသကို အလေးမပြုသော ပရိသတ်မည်ဟု ဟောပါသည်။

ပ။ အဋ္ဌမသုတ်

မညီမျှသော ပရိသတ်နှင့် ညီမျှသောပရိသတ်

၅၀။ မညီမျှသော ပရိသတ်နှင့် ညီမျှသော ပရိသတ်ဟူ၍ ပရိသတ်နှစ်မျိုးရှိ၏။^၁

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အကြင်ပရိသတ်၌ တရားနှင့် မညီမျှသော အမှုတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ တရားနှင့်ညီသော အမှုတို့သည် မဖြစ်ကုန်၏။ ဝိနည်းနှင့်မညီသော အမှုတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဝိနည်းနှင့်ညီသော အမှုတို့သည် မဖြစ်ကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် မညီမျှသော ပရိသတ် မည်၏။

အကြင်ပရိသတ်၌ တရားနှင့်ညီသော အမှုတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ တရားနှင့်မညီသော အမှုတို့သည် မဖြစ်ကုန်၏။ ဝိနည်းနှင့်ညီသော အမှုတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဝိနည်းနှင့်မညီသော အမှုတို့သည် မဖြစ်ကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် ညီမျှသော ပရိသတ်မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၅၁။ နဝမသုတ်၌ တဏှာနှင့်မယှဉ်သော ပရိသတ်နှင့်ယှဉ်သော ပရိသတ် ဟူ၍ ပရိသတ် နှစ်မျိုးရှိကြောင်း အထက်သုတ် နည်းတူ ဟောပါသည်။

၁။ ဝိသမောတိ သမက္ခသနတ္ထေန ဝိသမာ၊ သမာတိ နိပက္ခလနတ္ထေန သမာ--အဋ္ဌကထာ။ ချွတ်ချော် ထိမ်းပါးမှုရှိသော ပရိသတ်သည် မညီမျှသော ပရိသတ်မည်၏။ ချွတ်ချော် ထိမ်းပါးမှုမရှိသော ပရိသတ်သည် ညီမျှသော ပရိသတ်မည်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၁၀။ အသမသုတ်

အမှန်ကို မဆိုသောပရိသတ်နှင့် ဆိုသောပရိသတ်

၅၂။ အမှန်တရားကို ဆိုလေ့ မရှိသော ‘အဓမ္မဝါဒီ’ပရိသတ်နှင့် အမှန်တရားကိုဆိုလေ့ ရှိသော ‘ဓမ္မဝါဒီ’ ပရိသတ်ဟူ၍ ပရိသတ် နှစ်မျိုး ရှိသည်။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် တရားလမ်းကြောင်းကျသော အဓိကရုဏ်းဖြစ်စေ၊ တရားလမ်းကြောင်း မကျသော အဓိကရုဏ်းကိုဖြစ်စေ စွဲကိုင်ပြီး အချင်းချင်း နားလည် သဘောပေါက်အောင် ပြောဆို ဆွေးနွေးခြင်း မပြုကြကုန်။ ထိုရဟန်းတို့သည် အချင်းချင်း နားလည်သဘောပေါက်အောင် မပြောခြင်းဟူသော အားရှိကုန်လျက် (အယူမှားကို) စွန့်လွှတ်ရန် တိုင်ပင် ဆွေးနွေးခြင်း မရှိကုန်ဘဲ ထိုအဓိကရုဏ်းကိုပင် မှားသောအမြင်၊ မှားသောသုံးသပ်ခြင်းဖြင့် သက်ဝင်စွဲလမ်း၍ “ငါ့အယူသာ မှန်၏။ တစ်ပါးသော အယူသည် အချည်းနှီးသာတည်း” ဟု ပြောဆိုကုန်၏။ ဤပရိသတ်သည် အမှန်တရားကိုဆိုလေ့ မရှိသော ပရိသတ်မည်၏။

အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် တရားလမ်းကြောင်းကျသော အဓိကရုဏ်းကို ဖြစ်စေ၊ တရားလမ်းကြောင်း မကျသော အဓိကရုဏ်းကိုဖြစ်စေ စွဲကိုင်ပြီး အချင်းချင်း နားလည်သဘောပေါက် အောင်ပြောဆို ဆွေးနွေးခြင်း ပြုကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် အချင်းချင်း နားလည်သဘောပေါက်အောင် ပြောဆိုခြင်းဟူသော အားရှိကုန်လျက် (အယူမှားကို) စွန့်လွှတ်ရန် တိုင်ပင် ဆွေးနွေးခြင်း ရှိကြကုန်လျက် ထိုအဓိကရုဏ်းကို မှားသောအမြင်၊ မှားသောသုံးသပ်ခြင်းဖြင့် သက်ဝင်

၁။ အသညတ္တိဗလာ = “သူတို့ သဘောမပေါက်လဲ အရေးမစိုက်ပါဘူး” ဟု သဘောပေါက်ထားကုန်လျက်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ အသညတ္တိဗလာဝိပလ္လင် အက္ခရာဝဟိတ ပက္ခဿ မလံ ဝေဟသန္တံ အသညတ္တိဗလာ ဝိကာ။
၂။ သညတ္တိဗလာ အချင်းချင်း နားလည် သဘောပေါက်အောင် ပြောဆို ဆွေးနွေးပြီးမှ အဓိကရုဏ်းကို ဖြေရှင်းမည်ဟု သဘော လားကုန်လျက် ဟု ဆိုလိုပါသည်။ အချင်းချင်းနားလည်အောင် ပြောဆိုဆွေးနွေးခြင်းကို အားကိုးကုန်လျက်ဟုလည်း ပြန်နိုင်ပါသည်။

စွဲလမ်း၍ “ငါ့အယူသာ မှန်၏။ တစ်ပါးသော အယူသည် အချည်းနှီးသာတည်း” ဟု ပြောဆိုကြကုန်။ ဤပရိသတ်သည် အမှန်တရားကို ဆိုလေ့ရှိသော ပရိသတ်မည်၏။

ဤပရိသတ်နှစ်မျိုးတို့တွင် အမှန်တရားကို ဆိုလေ့ရှိသော ပရိသတ်သည် မြတ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ ပုဂ္ဂလဝဂ်

၁-၄။ ပုဂ္ဂလသုတ်များ

လောက၏ အကျိုးပြု ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုး

၅၃-၅၆။ မြတ်စွာဘုရားနှင့် စက္ကဝတ်မင်းတို့သည် လူအများ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် လောက၌ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ အံ့ဖွယ်လူသား ‘အစ္စရိယမနုဿ’ များ ဖြစ်သည်။ စေတီပုထိုး တည်ထားကိုးကွယ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ပါးတို့၏ ကွယ်လွန်ခြင်းကြောင့် လူအများမှာ ပူပန်သောက ဖြစ်ရသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ဗုဒ္ဓသုတ်

ဗုဒ္ဓမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုး

၅၇။ ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက်၍ တရားအားလုံးကို ကိုယ်တိုင် မှန်စွာ သိမြင်တော်မူသော ‘သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ’ မြတ်စွာဘုရားနှင့် သစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို ကိုယ်တိုင် သိခြင်း သိမြင်သော ‘ပစ္စေကဗုဒ္ဓ’ ဟူ၍ ဗုဒ္ဓမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ပါးရှိကြောင်း ဟောကြားပါသည်။

၆-၈။ အသနိသုတ်များ

မိုးဦးပစ်သော်လည်း မထိတ်လန့်သူ နှစ်မျိုး

၅၈-၆၀။ အာသဝေါ ကုန်ပြီးသောရဟန်းနှင့် ဆင်အာဇာနည်။ အာသဝေါ ကုန်ပြီးသော ရဟန်းနှင့် မြင်းအာဇာနည်။ အာသဝေါ ကုန်ပြီးသော ရဟန်းနှင့်သားတို့ သနင်းခြင်သွေးစိုက်သည် မိုးကြိုးပစ်သော်လည်း မထိတ်လန့်သူများ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ ကိပုရိသသုတ်

ကိန္နရာများ စကားမပြောခြင်း အကြောင်းနှစ်မျိုး

၆၁။ ငါတို့သည် မုသာစကား မဆိုမိကြပေစေကုန်သင့်၊ ငါတို့သည် သူတစ်ပါးကို မဟုတ်မမှန်သော အကြောင်းဖြင့် မစွပ်စွဲမိကြပေ။

စေကုန်လင့် ဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးကို 'မြော်မြင်ကုန်လျက် ကိန္နရာ
တို့သည် လူစကားကို မပြောကြခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ မာတုဂါမသုတ်

မိန်းမများ မရောင့်ရဲနိုင်သော အရာနှစ်မျိုး

၆၂။ မာတုဂါမ (မိန်းမ)သည် မေထုန်မှီဝဲခြင်းနှင့် သားဖွား
ခြင်းတို့၌ မရောင့်ရဲ မငြီးငွေ့သည် ဖြစ်၍သာ ကွယ်လွန်ခြင်းကို ပြုရ၏ဟု
မိန့်ကြားပါသည်။

၁၁။ အသန္တသန္တဝါသသုတ်

သူယုတ်၏နေခြင်းနှင့် သူမြတ်၏နေခြင်း

၆၃။ သူယုတ်တို့နှင့် နေခြင်းနှင့် သူမြတ်တို့၏ နေခြင်းဟူ၍ နေ
ခြင်း နှစ်မျိုးရှိသည်။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် သီတင်းကြီး၊ သီတင်းလတ်၊ သီတင်းငယ်အား
ဖြင့် သုံးမျိုးသော အကြင်ရဟန်းတို့သည် တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး အပြစ်
ကိုမြင်သော်လည်း ပြောဆိုဆုံးမခြင်းမပြု၊ တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့က
မိမိအား ဆိုဆုံးမခြင်းပြုလျှင်လည်း အပြစ်ကို ဝန်ခံခြင်း၊ အပြစ်ကို
ကုစားခြင်းမပြုဘဲ နေကြကုန်ခြင်းအံ့။ ထိုရဟန်းတို့၏ နေခြင်းကို သူယုတ်
တို့၏ နေခြင်းဟု ဆိုအပ်၏။

အကြင်ရဟန်းတို့သည်ကား တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး အပြစ်ကိုမြင်
လျှင် ပြောဆို ဆုံးမကုန်၏၊ တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့က မိမိအားပြောဆို
ဆုံးမလျှင်လည်း အပြစ်ကို ဝန်ခံခြင်း၊ ကုစားခြင်းပြုလျက် နေကြကုန်
၏။ ထိုရဟန်းတို့၏ နေခြင်းကို သူမြတ်တို့၏ နေခြင်းဟု ဆိုအပ်၏ဟူ၍
ဟောကြားပါသည်။

၁၂။ အဓိကရဏသုတ်

အဓိကရဏ်း ဂ္ဂည်ကြာခြင်း အကြောင်းနှစ်ပါး

၆၄။ ရဟန်းတို့၊ အကြင်အဓိကရဏ်း၌ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အပြန်
အလှန် ပုတ်ခတ် ပြောဆိုခြင်း၊ မိမိအယူကို မှီ၍ ဂုဏ်ပြိုင်ခြင်း၊ စိတ်

၁။ ဥဘတော ဝစီသံသာရောတိ ဒွဝိသုပိ ပက္ခေသု အဿမညံ အက္ခောသန
ပစ္စက္ခောသနဝသေန သံသရမ္ပာနာ ဝါဘ ဝစီသံသာရော (အဓိ
ကဏာ) နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ကြား၌ ဖြစ်ပွားသော စကားသံသရာသည်-ဟု
ပြန်နိုင်ပါသည်။

မကျေနပ်ခြင်း၊ မနှစ်မြို့ခြင်းတို့သည် အတွင်း အဇ္ဈတ္တပိုင်း၌ ငြိမ်းအေးခြင်းမရှိငြားအံ့၊ ထိုအဓိကရုဏ်းသည် ရှည်မြင့်စွာတည်ခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းခြင်း၊ ရုန့်ရင်းခြင်းငှာ ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ရဟန်းတို့သည်လည်း ချမ်းသာစွာ နေရလိမ့်မည် မဟုတ်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြင် အဓိကရုဏ်း၌ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အပြန်အလှန် ပုတ်ခတ်ပြောဆိုခြင်း၊ မိမိအယူကိုမှီ၍ ဂုဏ်ပြိုင်ခြင်း၊ စိတ်ထိုခိုက်ခြင်း၊ စိတ်မကျေနပ်ခြင်း၊ မနှစ်မြို့ခြင်းတို့သည် အတွင်းအဇ္ဈတ္တ၌ ကောင်းစွာ ငြိမ်းအေးသည် ဖြစ်ငြားအံ့၊ ထိုအဓိကရုဏ်းသည် ရှည်မြင့်စွာ တည်ခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းခြင်း၊ ရုန့်ရင်းခြင်းငှာ ဖြစ်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ ရဟန်းတို့သည်လည်း ချမ်းသာစွာ နေရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏ ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၇။ သုခဝဂ်

ပထမသုတ္တံဒိ

ချမ်းသာခြင်းနှစ်မျိုး

၆၅-၇၇။ သုခဝဂ်၁၊ သုတ်(၁၃)သုတ်တို့၌ - လူ၏ချမ်းသာခြင်း 'ဝီဟိသုခ' နှင့် ရဟန်း၏ ချမ်းသာခြင်း 'ပဗ္ဗဇိတသုခ'။

ကာမဂုဏ်နှင့်စပ်သော ချမ်းသာခြင်း 'ကာမသုခ' နှင့် ကာမဂုဏ်မှ ထွက်မြောက်မှုနှင့်စပ်သော ချမ်းသာခြင်း 'နေက္ခမ္မသုခ'

ခန္ဓာငါးပါးဟူသောဥပဓိနှင့်စပ်သောချမ်းသာခြင်း 'ဥပဓိသုခ' နှင့် ဥပဓိနှင့် မစပ်သော ချမ်းသာခြင်း - နိရူပဓိသုခ အာသဝေဝါတရားတို့နှင့် တကွဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်း သာသဝသုခနှင့်အာသဝေဝါတရား တို့မှ ကင်းလွတ်သောချမ်းသာခြင်း အနာသဝသုခ

ကိုလေသာဟူသော အာမိသနှင့်တကွဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်း 'သာမိသသုခ' နှင့် ကိုလေသာဟူသော အာမိသကင်းသော ချမ်းသာခြင်း 'နိရာမိဘသုခ'။

အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ချမ်းသာခြင်း 'အရိယသုခ' နှင့် အရိယာ မဟုတ်သူတို့။ ချမ်းသာခြင်း 'အနရိယသုခ'။

၁။ အဇ္ဈတ္တ အဝုပသန္တံ ဧဝေါတိတံ သဗ္ဗမ္ပေတံ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေ အတ္တနော စိတ္တေစ သန္တဝိဟာရိကန္တေဝါသိက သင်္ခါတာယ အတ္တနော ပရိသာယစ အဝုပသန္တံ ဟောတိ-အပ္ပကထာ၊ မိမိစိတ် မိမိပရိသတ် အတွင်း၌ ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ကိုယ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်း ‘ကာယိကသုခ’နှင့် စိတ်၌ဖြစ်သောချမ်းသာခြင်း ‘စေတသိကသုခ’။

နှစ်သိမ့်မှု ပီတိနှင့်တကွ ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်း ‘သပ္ပိတိကသုခ’ နှင့် နှစ်သိမ့်မှု ပီတိကင်းကော ချမ်းသာခြင်း ‘နိပ္ပိတိကသုခ’။

သာယာအပ်သော ချမ်းသာခြင်း ‘သာတသုခ’နှင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဟူသော ချမ်းသာခြင်း ‘ဥပေက္ခာသုခ’။

စိတ်တည်ကြည်မှုကို မိရုံ ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်း ‘သမာဓိသုခ’ နှင့်စိတ်တည်ကြည်မှုနှင့် ကင်းသော ချမ်းသာခြင်း ‘အသမာဓိသုခ’။

ပီတိနှင့်တကွ ဖြစ်သော် ဈာန်လျှင် အာရုံရှိသော ချမ်းသာခြင်း ‘သပ္ပိတိကာရမ္မဏသုခ’နှင့် ပီတိကင်းသည့် ဈာန်လျှင် အာရုံရှိသော ချမ်းသာခြင်း ‘နိပ္ပိတိကာရမ္မဏသုခ’။

သာယာအပ်သော ဈာန်လျှင် အာရုံရှိသော ချမ်းသာခြင်း ‘သာတာရမ္မဏသုခ’နှင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သည့် ဈာန်လျှင် အာရုံရှိသော ချမ်းသာခြင်း ‘ဥပေက္ခာရမ္မဏသုခ’။

ရုပ်လျှင်အာရုံရှိသော ချမ်းသာခြင်း ‘ရူပါရမ္မဏသုခ’နှင့်နာမ်လျှင် အာရုံရှိသော ချမ်းသာခြင်း ‘အရူပါရမ္မဏသုခ’။

ဟူ၍ ချမ်းသာခြင်း အမျိုးမျိုးရှိသည်။ ယင်းတို့တွင် ရွေးရွေး ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်းတို့သည်နောက်နောင် ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်း တို့ထက် သာလွန်ကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။ (ဝိဟိသုခယကံ ပဗ္ဗဇိတသုခက သာလွန်သည် ရူပါရမ္မဏသုခထက် အရူပါရမ္မဏသုခက သာလွန်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။)

၁။ ကာယိကန္တံ ကာယဝိညာဏသဟဇာတံ၊ စေတသိကန္တံ မနောဒွါရိကသုခံ (အဋ္ဌကထာ)

၂။ ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်တို့၌ရှိသော ချမ်းသာခြင်းသည် သပ္ပိတိကသုခ၊ တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်တို့၌ရှိသော ချမ်းသာခြင်းသည် နိပ္ပိတိကသုခဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပါသည်။

၃။ ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယဈာန်တို့၌ရှိသော ချမ်းသာခြင်းသည် သာတသုခ၊ စတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော ချမ်းသာခြင်းသည် ဥပေက္ခာသုခဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပါသည်။

၈။ သနိမိတ္တဝဂ်

၁။ ပထမသုတ္တံခဏ်

အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော တရားများ

၇၈-၈၃။ ပထမသုတ်၌ ရဟန်းတို့၊ အကုသိုလ် တရားဆိုးတို့သည် အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ အကြောင်းကင်းလျက် မဖြစ်ပေါ်ကုန်၊ ထိုအကြောင်းတရားကို ပယ်ခြင်းကြောင့် ထိုအကုသိုလ် တရားဆိုးတို့သည် မဖြစ်တော့ကုန်ဟု ဟောပါသည်။

ဒုတိယမှ ဆဋ္ဌထိသုတ်တို့၌ အကြောင်းတရားကိုပင် နိမိတ္တ၊ နိဒါန၊ ဟေတု၊ သင်္ခါရ၊ ပစ္စယ၊ ရူပ ဟူသော အနှက်တူပုဒ်များဖြင့် ပြောင်းလဲ၍ ဟောကြားထားပါသည်။

၇။ သတ္တမသုတ္တံခဏ်

အကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်ဖက် တရားများ

၈၄-၈၆။ သတ္တမ၊ ဆဋ္ဌမ၊ နဝမသုတ်တို့၌ အကုသိုလ် တရားဆိုးတို့သည် ယှဉ်ဖက်(သမ္ပယုတ်)ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ သညာ ဝိညာဏ်တို့နှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်းတို့နှင့် ကင်း၍ ပဖြစ်ကုန်၊ ယင်းတို့ကို ပယ်ခြင်းကြောင့် (ယင်းတို့ကို ပယ်နိုင်လျှင်) အကုသိုလ် တရားဆိုးတို့ မဖြစ်ပေါ်တော့ကုန်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ ဒသမသုတ်

အကုသိုလ်နှင့် သင်္ခတကရားများ

၈၇။ ရဟန်းတို့၊ အကုသိုလ် တရားဆိုးတို့သည် သင်္ခတကရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ အသင်္ခတ တရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သည် ဖြစ်၍ မဖြစ်ပေါ်ကုန်။ ထိုသင်္ခတ တရားကို ပယ်ခြင်းကြောင့် (ပယ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်) အကုသိုလ် တရားဆိုးတို့သည် မဖြစ်ပေါ်တော့ကုန်ဟု ဟောကြားသည်။

၉။ ဓမ္မဝဂ်

ပထမသုတ္တံခဏ်

စုံတွဲတရားများ

၈၈-၉၈။ ဓမ္မဝဂ်ပါ သုတ်(၁၁)သုတ်တို့၌-

- (၁) စိတ်၏ ကိလေသာဘို့မှ လွတ်ခြင်း ‘စေတောဝိမုတ္တိ’ နှင့် ပညာဖြင့် ကိလေသာဘို့မှ လွတ်ခြင်း ‘ပညာဝိမုတ္တိ’။
- (၂) ယှဉ်ဖက်တရားတို့အား ချီးမြှောက်ခြင်း ‘ပဂ္ဂဟ’ နှင့် စိတ် မပျံ့လွင့်ခြင်း ‘အဝိက္ခေပ’။
- (၃) အာရုံသို့ ညွတ်တတ်သော နှာမိတ်တရားနှင့် ဖောက်ပြန်တတ်သော ရုပ်တရား။
- (၄) နိဗ္ဗာန်ကို သိမြင်တတ်သော ဖိုလ်ဉာဏ်ဟူသော ဝိဇ္ဇာနှင့်ထိုဖိုလ်ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော တရားအပေါင်းဟူသော ဝိမုတ္တိ။
- (၅) အတ္တနှင့် လောကသည် ‘မပြတ်မစဲ အမြဲတည်၏ဟု ယူသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် မဟညမမြဲ ပြတ်စဲ၏ဟုယူသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ။
- (၆) မကောင်းမှုမှ မရှောင်ခြင်း ‘အဟီရိက’ နှင့် မကောင်းမှုမှ မလန့်ခြင်း အနောတ္တပ္ပ’။
- (၇) မကောင်းမှုမှ ရှောင်ခြင်း ‘ဟီရိ’ နှင့် မကောင်းမှုမှ လန့်ခြင်း ‘ဩတ္တပ္ပ’။
- (၈) ဆိုဆုံးမ ခက်ခြင်း ‘ဒေါဝစဿတာ’ နှင့် မိတ်ဆွေယုတ်ရှိခြင်း ‘ပါပမိတ္တတာ’။
- (၉) ဆိုဆုံးမ လွယ်ခြင်း ‘သောဝစဿတာ’ နှင့် မိတ်ဆွေကောင်းရှိခြင်း ‘လျာဏမိတ္တတာ’။
- (၁၀) ဓာတ်သဘော၌လိမ္မာခြင်း ‘ဓာတုကုသလတာ’ နှင့် နှလုံးသွင်းမှု၌ လိမ္မာခြင်း ‘မနသိကာရကုသလတာ’။
- (၁၁) အာပတ်၌လိမ္မာခြင်း ‘အာပတ္တိကုသလတာ’ နှင့် အာပတ်ထမူ၌ လိမ္မာခြင်း ‘အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလတာ’- ဟူသော တရားစုံတွဲများကို ဟောကြားပါသည်။

၁၀ မာလဝဂ်

ပထမသုတ္တံ

လူမိုက်နှစ်မျိုးနှင့် လူလိမ္မာနှစ်မျိုး

၉၉-၁၀၀။ ပထမမှ ဒဿမထိ (၁၀) သုတ်တို့၌-

- (၁) မိမိသို့ ကျရောက်သော တာဝန်ကို ထမ်းဆောင် သူနှင့် မိမိသို့ ကျရောက်သော တာဝန်ကို ထမ်းဆောင် သူတို့ သည် လူမိုက်များဖြစ်သည်။
- (၂) မိမိသို့ ကျရောက်သော တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်သူ နှင့် မိမိသို့ ကျရောက်သော တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်သူ တို့သည် လူလိမ္မာများ ဖြစ်သည်။
- (၃) မအပ်စပ်သောအရာ၌ အပ်စပ်၏ဟု အမှတ်ရှိသူနှင့် အပ် စပ်သော အရာ၌ မအပ်စပ်ဟု အမှတ် ရှိသူ တို့သည် လူမိုက်များ ဖြစ်သည်။
- (၄) မအပ်စပ်သော အရာ၌ မအပ်စပ်ဟု အမှတ် ရှိသူနှင့် အပ်စပ်သော အရာ၌ အပ်စပ်၏ဟု အမှတ်ရှိသူ တို့သည် လူလိမ္မာများ ဖြစ်သည်။
- (၅) အာပတ် မဟုတ်သည်၌ အာပတ်ဟု အမှတ် ရှိသူနှင့် အာပတ်ဟုတ်သည်၌ အာပတ်မဟုတ်ဟု အမှတ် ရှိသူတို့ သည် လူမိုက်များ ဖြစ်သည်။
- (၆) အာပတ် မဟုတ်သည်၌ အာပတ် မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသူနှင့် အာပတ် ဟုတ်သည်၌ အာပတ်ဟု အမှတ်ရှိသူ တို့သည် လူလိမ္မာများ ဖြစ်သည်။
- (၇) ဇမ္ဗု၌ ဓမ္မဟု အမှတ် ရှိသူနှင့် ဓမ္မ၌ အဓမ္မဟု အမှတ် ရှိသူတို့သည် လူမိုက်များ ဖြစ်သည်။
- (၈) ဓမ္မ၌ ဓမ္မဟု အမှတ်ရှိသူနှင့် အဓမ္မ၌ အဓမ္မဟုအမှတ်ရှိ သူတို့သည် လူလိမ္မာများ ဖြစ်သည်။

(၉) ဝိနည်း မဟုတ်သည်၌ ဝိနည်းဟု အမှတ်ရှိသူနှင့် ဝိနည်း၌ ဝိနည်းမဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသူ တို့သည် လူမိုက် များ ဖြစ်သည်။

(၁၀) ဝိနည်း မဟုတ်သည်၌ ဝိနည်း မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသူနှင့် ဝိနည်း၌ ဝိနည်းဟု အမှတ်ရှိသူတို့သည် လူလိမ္မာများဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၁။ ကောဒသမသုတ်

အာသဝ တိုးပွားသူနှင့် မတိုးပွားသူ

၁၀၉။ ကောဒသမသုတ်၌-

ကုက္ကုစ္စ [တွေ့တော့ ယုံမှားမှု] မရှိသင့်သောအရာ၌ ကုက္ကုစ္စရှိသူနှင့် ကုက္ကုစ္စရှိသင့်သော အရာ၌ ကုက္ကုစ္စ မရှိသူတို့အား အာသဝတရားတို့သည် တိုးပွားကုန်၏။

ကုက္ကုစ္စ မရှိသင့်သော အရာ၌ ကုက္ကုစ္စမရှိသူနှင့် ကုက္ကုစ္စ ရှိသင့်သော အရာ၌ ကုက္ကုစ္စရှိသူတို့အား အာသဝ တရားတို့သည် မတိုးပွားကုန်ဟု ဟောပါသည်။

၁၁၀-- ၁၁၁။ ဒွါဒသမသုတ်မှ ဝိသတိမထိ သုတ်တို့၌ မအပ်သော အရာ၌ အပ်အံ့ဟု အမှတ်ရှိသူ၊ အာပတ် မဟုတ်သည်၌ အာပတ်ဟု အမှတ်ရှိသူ စသည်တို့အား အာသဝ တိုးပွားပုံကို အထက်သုတ် နည်းတူ ဟောပါသည်။

၁၁။ အာသာ ဒုပ္ပဇဟဝဂ်

၁။ အာသာသုတ်

ဖြေဖျောက်နိုင်ခဲ့သော အာသာနှစ်မျိုး

၁၁၉။ လာဘ်၌တပ်မက်ခြင်း အာသာနှင့် အသက်၌တပ်မက်ခြင်း အာသာတို့သည် ဖြေဖျောက်နိုင်ခဲ့သော အာသာများ ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂-၃။ ဒုလ္လဘ သုတ်များ

ရခဲသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်မျိုး

၁၂၀-၁၂၁။ ရှေးဦးစွာ ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပြုဖူးသော ကျေးဇူးကိုသိ၍ ကျေးဇူးတုံ့ပြန်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊

တရားသဖြင့် ရောင့်ရဲကို လုံ့ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သူ့တစ်ပါးကို တရားဖြင့် ရောင့်ရဲ ကုန်လုံ့ပြည့်စုံစေနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဘောဇ္ဈိ ရခဲသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄-၅။ တပ္ပယသုတ်

ရောင့်ရဲစေရန် ခက်သူနှင့်လွယ်သူ

၁၂၂-၁၂၃။ ရတိုင်းရတိုင်းသော ပစ္စည်းကို မသုံးစား သိမ်းဆည်း၍ ထားသူနှင့် ရတိုင်းရတိုင်းသော ပစ္စည်းကို သူတစ်ပါး တို့အား ပေးစွန့်ပစ်သူတို့သည် နှစ်သိမ့် ရောင့်ရဲစေရန် လွယ်သူများ ဖြစ်သည်။

ရတိုင်းရတိုင်းသော ပစ္စည်းကို သိမ်းဆည်း၍ မထားသူနှင့်ရတိုင်းရတိုင်းသောပစ္စည်းကို သူတစ်ပါးတို့အား ပေးစွန့်၍ မပစ်သောသူတို့သည် နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲစေရန် လွယ်သူများ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆-၇။ ဥပ္ပါဒသုတ်များ

ရာဂဒေါသ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း တရားနှစ်ပါး

၁၂၄-၁၂၅။ တင့်တယ်သော အာရုံ ‘သုဘနိမိတ်’ နှင့် မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ‘အဒယာနိသော မနသိယာရ’ တို့သည် ရာဂ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။

စိတ်မကျေနပ်ဖွယ် အာရုံ ‘ပဋိသနိမိတ်နှင့်’ မသင့်သော အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ‘အဒယာနိသော မနသိကာရ’ တို့သည် ဒေါသ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းများဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈-၉။ ဒိဋ္ဌိသုတ်များ

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း နှစ်ပါး

၁၂၆-၁၂၇။ သူတစ်ပါးတို့ထံမှ မသုတော်တရားကို ကြားနာရခြင်းနှင့် မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းတို့သည် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းများ ဖြစ်၏။

သူတစ်ပါးတို့ထံမှ သုတော်ကောင်း တရားကို ကြားနာရခြင်းနှင့် သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း တို့သည် သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းများ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀-၁၂။ အာပတ္တိသုတ်များ

အာပတ်နှစ်မျိုးစီကို ဟောခြင်း

၁၂၈-၁၃၀။ ပေါ့သော ‘လဟုက’ အာပတ်နှင့် လေးစသော ‘ဂရုက’ အာပတ်။

ရုန့်ရင်းသော ‘ဒုဠုလ္လ’ အာပတ်နှင့် ရေ့န့်ရင်းသော ‘အဒုဠုလ္လ’ အာပတ်။

သီလသိက္ခာအကြွင်းရှိသော ‘သာဝဿေသ’ အာပတ်နှင့် သီလသိက္ခာ အကြွင်းမရှိသော ‘အနဝဿေသ’ အာပတ်။^၁

ဟူ၍ အာပတ်နှစ်မျိုးရှိကြောင်း ဟောကြားပါသည်။

၁၂။ အာယာစနဝဂ်

၁-၄။ အာယာစနသုတ်များ

ဘောဇိတထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ပါး

၁၃၁။ ရဟန်းထီး၊ သဒ္ဓါတရားရှိသော ရဟန်းသည် ကောင်းစွာ တောင့်တလိုက်၍ ရှိသော ‘ငါသည် ရှင်သာရိပုတ္တရာ ရှင်မောဂ္ဂလာန်တို့

၁ ပရတော ဘောသောတိ ပရဿ သန္တိကာ အဿဒ္ဓမ္မသဝနံ၊ (အဋ္ဌကထာ)။

၂။ ပရတော ဘောသောတိ ပရဿ သန္တိကာသဒ္ဓမ္မသဝနံ [အဋ္ဌကထာ]

၃။ ပါရာဇိကအာပတ်သို့ ရောက်သူမှာ ရဟန်းထီး၊ ရဟန်း သိက္ခာ ဘာမှ မကုန်ရှိတော့ပါ။ ထို့ကြောင့် ပါရာဇိက အာပတ်သည် သီလသိက္ခာ အကြွင်းမရှိသော အာပတ်မည်၏။ သံဝါဒီသီလ အာပတ် စသည်တို့ကား သီလသိက္ခာ အကြွင်းမရှိသော အာပတ်မည်၏။

ကဲ့သို့ (ပညာကြီးသူ၊ တန်ခိုးကြီးသူ) ဖြစ်ရပါလိမ့်”ဟု တောင့် တရုတ်။ ရဟန်းတို့ ဝါ၏တပည့်ဖြစ်သော ရဟန်းတို့တွင်သာရိပုတ္တရာနှင့်မောဂ္ဂလ္လာန်တို့သည် ချိန်စက်စံထားထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၃၂ ၁၃၄။ သဒ္ဓါတရားရှိသော ဘိက္ခုနီသည် ခေမာနှင့် ဥပ္ပလဇ္ဈိတတို့ ကဲ့သို့ ဖြစ်ရန် လည်းကောင်း၊

သဒ္ဓါ တရားရှိသော ဥပါသကာသည် စိတ္တသုကြယ်နှင့် ဟတ္တကအာဠာဝကတို့ကဲ့သို့ဖြစ်ရန် လည်းကောင်း၊

သဒ္ဓါတရားရှိသော ဥပါသိကာမသည် ခုဋ္ဌတ္တရာနှင့် ခေဋ္ဌဟတ္ထကီ မြို့သူ နန္ဒမာတာ ကဲ့သို့ ဖြစ်ရန် လည်းကောင်း၊ တောင့်တ သင့်ကြောင်း အထက်သုတ် နည်းတူ ဟောကြားပါသည်။

၅။ ခေတသုတ်

တူးဖြိုအပ်သော ကိုယ်ကိုဆောင်သူ၏ အင်္ဂါနှစ်ပါး

၁၃၅။ ရဟန်းတို့၊ နှစ်ပါးသော တရားတို့နှင့်ပြည့်စုံသည့်မလိမ္မာသော သူယုတ်သည် တူးဖြို ဖျက်ဆီးအပ်သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်၏။ အပြစ်ရှိသူ၊ ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့ အပ်သူဖြစ်၏။ များစွာသော မကောင်းမှုကို လည်းပွားစေ၏။ အဘယ်တရား နှစ်ပါးနည်းဆိုသော် ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်း မသက်ဝင်မှု၍ မချီ မွမ်းဆိုက်သူကို ချီးမွမ်းခြင်း၊ ချီးမွမ်းဆိုက်သူကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းတို့ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ နှစ်ပါးသော တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသည့်ပညာရှိသော သူတော်ကောင်းသည် မဘူးဖြို မဖျက်ဆီးအပ်သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်၏။

- ၁။ ဘိက္ခုနီတို့တွင် ခေမာသည် ပညာအကြီးဆုံး၊ ဥပ္ပလဇ္ဈိတသည် တန်ခိုးအကြီးဆုံး ဖြစ်၏။
- ၂။ ဥပါသကာတို့တွင် စိတ္တသည် ပညာအကြီးဆုံး၊ ဟတ္တကသည် တန်ခိုးအကြီးဆုံး ဖြစ်၏။
- ၃။ ဥပါသိကာမတို့တွင် ခုဋ္ဌတ္တရာသည် ပညာအကြီးဆုံး၊ နန္ဒမာတာသည် တန်ခိုးအကြီးဆုံး ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။
- ၄။ ဧကံ ဥပဟတံ အတ္ထဝနံ ဝရိဟရတိ။ အကုန့်သီသ လုံးဝ ဖျက်စီး၍ အချည်းနှီးသော ကိုယ်ခန္ဓာကို ဆောင်ထားသူ ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

အပြစ်မရှိသူ ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့ အပ်သူလည်း ဖြစ်၏။ များစွာသော ကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေ၏။ အဘယ်တရားနှစ်ပါးနည်းဆိုသော် ဥာဏ် ဖြင့်စူးစမ်းသက်ဝင်၍ကဲ့ရဲ့ ထိုက်သူကိုကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ချီးမွမ်းထိုက်သူကိုချီးမွမ်း ခြင်းတို့ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၃၆။ ဣတိယ ခဏသုတ်၌ မကြည်ညိုသင့်သော အရာ၌ ကြည်ညို မှုကို ဖြစ်စေသူ ကြည်ညိုသင့်သော အရာ၌ မကြည်ညိုမှုကို ဖြစ်စေသူ သည် တူးဖွဲ့ဖျက်ဆီးအပ်သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်သူဖြစ်သည်။ မကြည်ညို သင့်သော အရာ၌ မကြည်ညိုမှုကို ဖြစ်စေသူ၊ ကြည်ညိုသင့်သော အရာ၌ ကြည်ညိုမှုကို ဖြစ်စေသူသည် မတူးဖွဲ့ မဖျက်ဆီးအပ်သော မိမိ ကိုယ်ကို ဆောင်သူ ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားသည်။

၁၃၇။ တတိယ ခဏသုတ်၌ မိခင်နှင့် ဖခင်တို့၌ မကောင်းသဖြင့် ကျင့်သူသည် တူးဖွဲ့ဖျက်ဆီး အပ်သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်သူ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၃၈။ တေုတ္တ ခဏသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရားနှင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ဓမ္မညီသာဝကတို့အပေါ်၌ မကောင်းသဖြင့် ကျင့်သူသည် တူးဖွဲ့ ဖျက်ဆီး အပ်သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်သူဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၃၉-၁၄၁။ နဝမ၊ ဒသမနှင့် ကောဒသမသုတ်တို့၌-
မိမိစိတ်ကို ဖြူစင်စေခြင်းနှင့် တစ်စုံ တစ်ခုကိုမျှ မစွဲလမ်းခြင်း။
အမျက်ထွက်ခြင်းနှင့် ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း။
အမျက်ကို ဖြေဖျောက်ခြင်းနှင့် ရန်ငြိုးကို ဖြေဖျောက်ခြင်း
ဟူသော စုံတွဲ တရားများကို ဟောပါသည်။

၁၃။ ဒါနဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

ဒါနနှစ်မျိုး

၁၄၂။ ပစ္စည်းကို ပေးလှူခြင်း အာမိသဒါနနှင့် တရားကိုပေးလှူ ခြင်း ဓမ္မဒါနဟူ၍ ဒါနနှစ်မျိုးရှိသည်။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် ဓမ္မဒါနက ပို၍ မြတ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၄၃-၁၅၁။ ဒုတိယသုတ် စသည်တို့၌ ပူဇော်ခြင်း ယာဂ၊ စွန့်လွှတ်ခြင်းစာဂ၊ စွန့်ကြဲခြင်း ပရိစာဂ၊ သုံးဆောင်ခြင်း ဝောဂ၊ ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း သံဝိဘာဂ၊ ထောက်ပံ့ခြင်း သင်္ဂဟ၊ ချီးမြှောက်ခြင်း အနုဂ္ဂဟ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း အနုကမ္မာ စသည်လည်း အာမိသယာဂ၊ မ္မယာဂ စသည်ဖြင့် နှစ်ပါးစီ ရှိကြောင်း ဟောကြားပါသည်။

(အာမိသယာဂ- ပစ္စည်းဖြင့် ပူဇော်ခြင်း၊ မ္မယာဂ- တရားဖြင့် ပူဇော်ခြင်း၊ အာမိသစာဂ-ပစ္စည်းကို စွန့်ခြင်း၊ မဲဗ္ဗစာဂ- တရားကို စွန့်ခြင်း၊ အာမိသသင်္ဂဟ ပစ္စည်းဖြင့် ထောက်ပံ့ခြင်း၊ မ္မေသင်္ဂဟ-တရားဖြင့် ထောက်ပံ့ခြင်းစသည်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူပါ။)

၁၄။ သန္တာရဝဂ်

၁။ ပထမသုတ်

အစေ့အစပ်ပြုခြင်း နှစ်မျိုး

၁၅၂။ ပစ္စည်းဖြင့် အစေ့အစပ်ပြုခြင်း ‘အာမိသ သန္တာရ’ တရားဖြင့် အစေ့အစပ်ပြုခြင်း ‘မဲဗ္ဗသန္တာရ’ ဟူ၍ အစေ့အစပ်ပြုခြင်း နှစ်မျိုးရှိသည်။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် မဲဗ္ဗသန္တာရက သာလွန်ကောင်းမြတ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၅၃။ ဒုတိယသုတ်၌ ‘သန္တာရ’ ဟူသော ပုဒ်ကို ‘ပဋိသန္တာရ’ ဟူသော အနက်တူပုဒ်နှင့် ပြောင်းလဲ ဟောခြင်းသာ ထူးပါသည်။

၁၅၄-၁၆၃။ တတိယသုတ် စသည်တို့၌-

ပစ္စည်းကိုရွာမှီးခြင်း၊ တရားကိုရွာမှီးခြင်းဟူ၍ ရွာမှီးခြင်းနှစ်မျိုး၊ ပစ္စည်းဖြင့် ပူဇော်ခြင်း၊ တရားဖြင့် ပူဇော်ခြင်းဟူ၍ ပူဇော်ခြင်း နှစ်မျိုး၊

၁။ စဘူဟိပစ္စယေဟိ အတ္တနောစ ပရဿစ အန္တရပဋိစ္ဆာဒန ဝသေနသန္တာရဏံ အာမိသ သန္တာရော၊ (အဋ္ဌကထာ)။ မိမိနှင့် သူတစ်ပါးတို့ကြား၌ ကွာဟနေသည့် အပေါက် အကြားကို ပစ္စည်း လေးပါးဖြင့် ဖုံးဖိဆက်စပ်ပေးခြင်းသည် အာမိသ သန္တာရမညစ်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။ သန္တာရမှာ ပဋိသန္တာရနှင့် အနက်တူပင် ဖြစ်ပါသည်။ အစေ့အစပ်ပြုခြင်းဟု ပြန်ရိုးရှိပါသည်။ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ခင်မင်နှိုးရင်းနှီးအောင် ပြေပြစ်ယှဉ်းစွာ ဆက်ဆံခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ပစ္စည်းဖြင့်ညွှတ်ပြခြင်း၊ တရားဖြင့် ညွှတ်ပြခြင်းဟူ၍ ညွှတ်
ဝတ်ပြခြင်း နှစ်မျိုး၊

ပစ္စည်းပြည့်စုံခြင်း၊ တရားပြည့်စုံခြင်းဟူ၍ ပြည့်စုံခြင်း နှစ်မျိုး၊
ပစ္စည်းဖြင့်ကြီးပွားခြင်း၊ တရားဖြင့် ကြီးပွားခြင်းဟူ၍ ကြီးပွား
ခြင်း နှစ်မျိုး၊

ပစ္စည်းဟူသော ရတနာ တရားဟူသော ရတနာဟူ၍ ရတနာ
နှစ်မျိုး၊

ပစ္စည်းဖြင့် ပွားစီးခြင်း၊ တရားဖြင့် ပွားစီးခြင်းဟူ၍ ပွားစီးခြင်း
နှစ်မျိုး၊

ပစ္စည်း၏ ပြန့်ပြောခြင်း၊ တရား၏ ပြန့်ပြောခြင်းဟူ၍ ပြန့်ပြော
ခြင်း နှစ်မျိုးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၅။ သမာပတ္တိဝဂ်

၁။ ပထမသုတ္တံ

သမာပတ်၌ လိမ္မာခြင်း စသော တရား စုံတွဲများ

၁၆၄-၁၈၁။ သမာပတ္တိဝဂ်လာ (၁၇) သုတ်၌-

- (၁) သမာပတ်၌ လိမ္မာခြင်းနှင့် သမာပတ်မှ ထမ္ဘလိမ္မာ
ခြင်း။
- (၂) ပြောဆိုခြင်း 'အဇ္ဈိတ' နှင့် နူးညံ့ခြင်း 'မဒ္ဒဝံ'။
- (၃) သည်းခံခြင်း 'ခန္တီ' နှင့် ကောင်းသော အမှု၌ မွေ့
လျော်ခြင်း 'သောရစုံ'။
- (၄) နူးညံ့ပြေပြစ်သောစကားရှိခြင်း 'သာဓလျ' နှင့် အစေ့
အစပ်ပြုခြင်း 'ပဋိသန္တာရ'။
- (၅) မညှဉ်း ဆဲခြင်း 'အဝိဟိသာ' နှင့် စင်ကြယ်ခြင်း
'သောစေယျ'။
- (၆) ဣန္ဒြေကြီးကပ်ပါးတို့၌ မလုံခြုံသော ဝင်ပေါက်ရှိခြင်း
'ဣန္ဒြေယေသု အဂ္ဂတ္တဒ္ဓါရတာ' နှင့် ဘောဇဉ်၌ အတိုင်း
အရှည်ကို မသိခြင်း 'တောဇန အမတ္တညုတာ'။

- (၇) ဣန္ဒြေ ခြောက်ပါးတို့၌လုံခြုံသော ဝင်ပေါက်ရှိခြင်း
'ဣန္ဒြေ' ယေသုံ ဂုတ္တဒ္ဓါရတာ' နှင့် ဘောဇဉ်၌ အတိုင်း
အရှည်ကို သိခြင်း 'ဘောဇနေ မတ္တညုတာ'။
- (၈) ဆင်ခြင်မှုအား 'ပဋိသန္ဓ် နိဗ္ဗာန်' နှင့် ပွားများမှုအား
'ဘဝနာဗလ'။
- (၉) သတိအားနှင့် သမာဓိအား။
- (၁၀) သမထနှင့် ဝိပဿနာ။
- (၁၁) သီလပျက်ခြင်း 'သီလဝိပတ္တိ' နှင့် အယူ ပျက်ခြင်း
'ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိ'။
- (၁၂) သီလစင်ကြယ်ခြင်း 'သီလဝိသုဒ္ဓိ' နှင့် အယူ စင်ကြယ်
ခြင်း 'ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ'။
- (၁၃) အယူ စင်ကြယ်ခြင်းနှင့် စင်ကြယ်သော အယူ အား
လျော်စွာ အားထုတ်ခြင်း။
- (၁၄) ကုသိုလ် ဟုတ်တို့၌ မရောင့်ရဲခြင်းနှင့် အားထုတ်မှု၌
နှောင့်နှေးခြင်း။
- (၁၅) ဘတိကမ်းလွတ်ခြင်းနှင့် ဆင်ခြင်ဉာဏ် သမ္ပဇဉ်မရှိခြင်း၊
- (၁၆) သတိရှိခြင်းနှင့် ဆင်ခြင်ဉာဏ် သမ္ပဇဉ် ရှိခြင်းဟူသော
တရားစုံတွဲများကို ဟောကြား ပါသည်။

၁။ ကောဓ ပေယျာလ

အမျက်ထွက်ခြင်း ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းစသော တရားစုံတွဲများ၊

၁၈၁။ ပထမသုတ်၌ အမျက်ထွက်ခြင်းကောဓနှင့် ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း
ဥပနာဟ။

သို့.ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း မကွနှင့် ဂုဏ်ပိုင်ပြုခြင်း ပဋိပသ။
 ငြူစုခြင်း ဣဇာနှင့် ဝန်တိုခြင်း မစ္ဆရိယ။
 လှည့်လမ်းခြင်း ဟယနှင့် စဉ်းလဲခြင်း သာဓဋ္ဌယျ။
 မရှက်ခြင်း အဟိဒ္ဓါနှင့် မလန့်ခြင်း အနောတ္တပ္ပ ဟူသော အကုသိုလ်
 တရားစုံတွဲများကို ဟောကြားပါသည်။

၁၈၂။ ဒုတိယသုတ်၌ အမျက်မထွက်ခြင်း၊ ရန်ငြိုးမဖွဲခြင်းစသော ကုသိုလ်တရား စုံတွဲများကို ငဟံပါသည်။

၁၈၃-၁၈၄။ တတိယနှင့် စတုတ္ထသုတ်တို့၌ အမျက် ထွက်ခြင်း စသော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် ဆင်းရဲစွာ နေရ၏။ အမျက် မထွက်ခြင်းစသော ကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် ချမ်းသာစွာ နေရ ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၈၅-၁၈၆။ ပဉ္စမနှင့် ဆဋ္ဌသုတ်တို့၌ အမျက်ထွက်ခြင်း စသော အကုသိုလ် တရားတို့သည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်အား ဆုတ်ယုတ်မှုကို ဖြစ်စေ၏။ အမျက် မထွက်ခြင်းစသော ကုသိုလ်တရားတို့သည် သေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်အား မဆုတ်ယုတ်မှု (တိုးတက်မှု)ကိုဖြစ်စေ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၈၇-၁၈၈။ သတ္တမနှင့် အဋ္ဌမသုတ်တို့၌ အမျက်ထွက်ခြင်းစသော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချသကဲ့သို့ ငရဲသို့ ရောက်ရ၏။ အမျက်မထွက်ခြင်းစသောကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချသကဲ့သို့ နတ်ပြည် ရောက်ရ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၈၉-၁၉၀။ နဝမနှင့် ဒဿမသုတ်တို့၌ အမျက်ထွက်ခြင်းစသော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် သေလွန်သောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ ရောက်ရ၏။ အမျက်မထွက်ခြင်းစသောကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ရ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

(ဤကောဓ ဝေယျာလမှူးသုတ်ပေါင်း (၅၀) ကို တူရာပေါင်း၍ပြ ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂။ အကုသလ ဝေယျာလ

အကုသိုလ်တရားနှင့် ကုသိုလ်တရား

၁၉၁-၂၀၀။ အကုသလဝေယျာလ၌ အမျက်ထွက်ခြင်း စသော တရားတို့သည် အကုသိုလ်တရား၊ အပြစ်ရှိသော တရား၊ ဆင်းရဲကို ပွားစေ တတ်သောတရား၊ ဆင်းရဲနှင့်ပတ်သက် ဖြစ်သော တရား များ ဖြစ်သည်။

အမျက်မထွက်ခြင်းစသော တရားတို့သည် ကုသိုလ်တရား အပြစ်မဲ့ သောတရား၊ ချမ်းသာကို ပွားစေသောတရား၊ ဆင်းရဲခြင်းမရှိသောတရား များဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

(ဤအကုသလ ဝေယျာလမှူးလည်း သုတ်ပေါင်း (၅၀)ကို တူရာ ပေါင်း၍ ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)

၃။ ဝိနယပေယျာလ

ဝိနည်း ညွတ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်စုံတွဲများ

၂၀၁-၂၃၀။ ဝိနယပေယျာလသ၌

- (၁) သံဃာက ကောင်းစွာသက်ဝံ့စေရန်နှင့် သံဃာများ ချမ်းသာစွာ နေစေရန်။
- (၂) သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို နှိမ်နင်းရန်နှင့် သီလကို ချစ်မြတ်နိုးသော ရဟန်းတို့ကို ချမ်းသာစွာနေစေရန်။
- (၃) မျက်မှောက်၌ ဖြစ်သော ဒုက္ခတို့ကို ပိတ်ဆို့ရန်နှင့် တမလွန်၌ဖြစ်သော ဒုက္ခတို့ကို ဟားဆီးရန်။
- (၄) မျက်မှောက်၌ ဖြစ်သော ရန်တို့ကို ပိတ်ဆို့ရန်နှင့် တမလွန်၌ဖြစ်သော ရန်တို့ကို ဟားဆီးရန်။
- (၅) မျက်မှောက်၌ဖြစ်သော ဆပြစ်တို့ကို ပိတ်ဆို့ရန်နှင့် တမလွန်၌ဖြစ်သော ဆပြစ်တို့ကို ဟားဆီးရန်။
- (၆) မျက်မှောက်၌ဖြစ်သော ဘေးတို့ကို ပိတ်ဆို့ရန်နှင့် တမလွန်၌ဖြစ်သော ဘေးတို့ကို ဟားဆီးရန်။
- (၇) မျက်မှောက်၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်တို့ကို ပိတ်ဆို့ရန်နှင့် တမလွန်၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်တို့ကို ဟားဆီးရန်။
- (၈) လူတို့ကိုစောင့်ရှောက်ရန်နှင့် အလိုဆိုးရှိသော ရဟန်းတို့၏ အသင်းအပင်းတို့ကို ဖြတ်တောက်ရန်။
- (၉) မကြည်ညိုသောသူတို့ ကြည်ညိုစေရန်နှင့် ကြည်ညိုပြီးသောသူတို့ အကြည်အညို ပွားစေရန်။
- (၁၀) သူတော်ကောင်းတရား တည်တံ့ရန်နှင့် ဝိနည်းကို ချီးမြှောက်ရန်။

ဟူသော အကျိုးထူးတို့ကို ရည်ရွယ်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် တပည့် သာဝကတို့အား သိက္ခာပုဒ်များနှင့်ပ တို့မောက်ပြုခြင်း၊ ပဝါရဏာပြုခြင်း

စသောဝိနည်းကံတို့ကို ပညတ်တော်မူခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

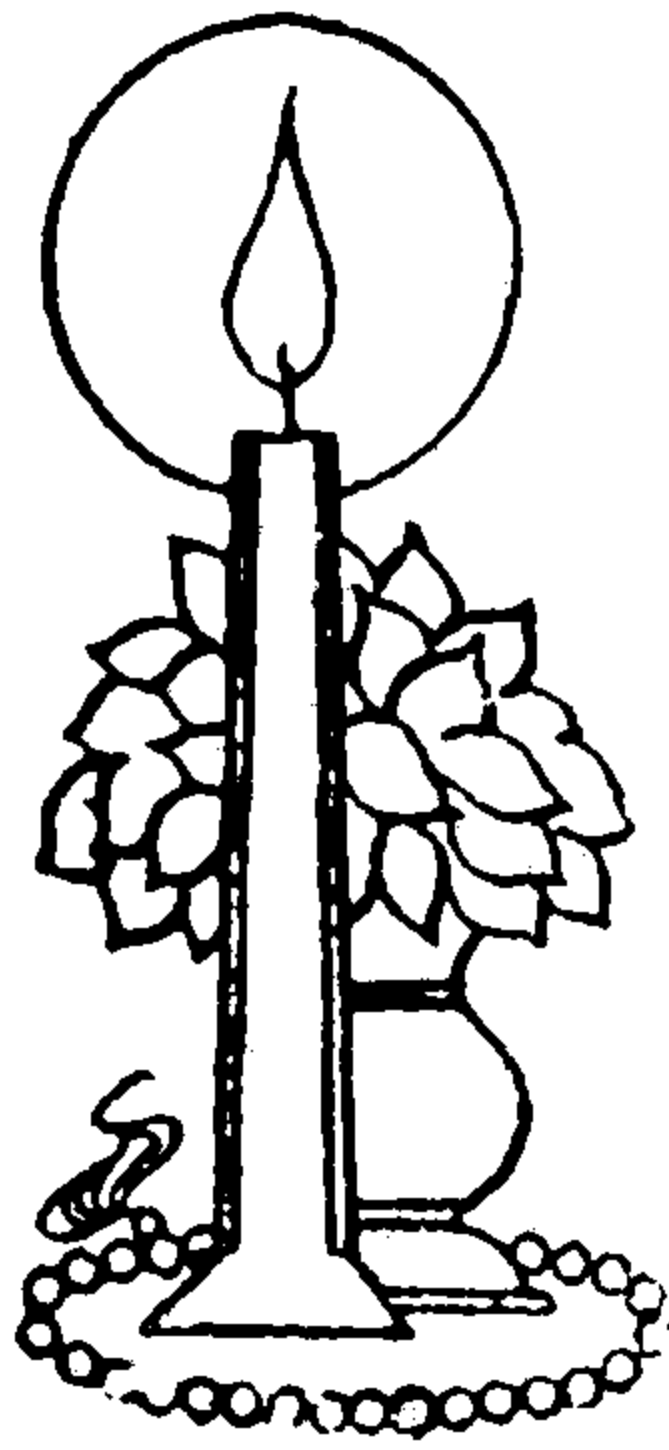
(ဤဝိနယပေယျာလမှာ သုတ်ပေါင်း(၃၀၀) ကို စုစုပေါင်း၍ ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ရာဂပေယျာလ

ရာဂကိုပယ်ရန် ပွားရမည့် တရားနှစ်ပါး

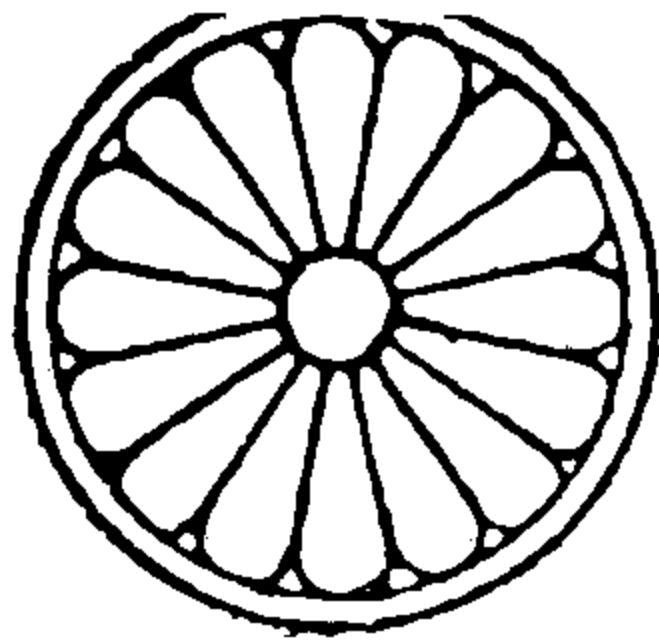
၂၃၁-၂၄။ ရာဂပေယျာလ၌ (၁) ရာဂ-တပ်မက်ခြင်း၊ (၂) ဒေါသ-စိတ်ဆိုးစိတ်ပျက်ခြင်း၊ (၃) မောဟ-တွေဝေခြင်း၊ (၄) ကောဓ-အမျက်ထွက်ခြင်း၊ (၅) ဥပနာဟ-ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၊ (၆) မက္ခ-သို့ကျေးဆူးကို ချေဖျက်ခြင်း၊ (၇) ပဠာသ-တုပြိုင်ခြင်း၊ (၈) ဣဿာ-မနာလိုခြင်း၊ (၉) မစ္ဆရိယ-ဝန်တိုခြင်း၊ (၁၀) မာယာ-လှည့်စားခြင်း၊ (၁၁) သာဠေယျ-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း၊ (၁၂) ထမ္ဘ-မာကျောခက်ထန်ခြင်း၊ (၁၃) ဆာရမ္ဘ-သူတစ်ပါးထက်သာလွန်ရန် အားထုတ်ခြင်း၊ (၁၄) မာန-ထောင်လွှားခြင်း (၁၅) အတ္တိမာန-မိမိကိုယ်ကိုအထင်ကြီးလွန်းခြင်း၊ (၁၆) မဒ-မူးယစ်ခြင်း၊ (၁၇) ပမာဒ-မေ့လျော့ခြင်းဟူသော အကုသိုလ်တရား၁၇ပါးတို့ကိုအထူး သိရန်၊ ပိုင်းခြား၍ သိရန်၊ ကုန်ခန်းစေရန်၊ ပျက်စီးစေရန်၊ ကင်းပျောက်စေရန်၊ ချုပ်ငြိမ်းစေရန်၊ စွန့်လွှတ်ရန်၊ ထပ်ဆင့်စွန့်လွှတ်ရန်အလို့ငှာသမထနှင့် ဝိပဿနာနှစ်ပါးကို ပွားများအပ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။
(ဤ ရာဂပေယျာလ၌ ဆင်တူသုတ်ပေါင်း (၁၇၀)တို့ကို ချုံး၍ ပြထားပါသည်။)

ဒုကနိပါတ်ဇြီး၏။

တိကနိပါတ်

သုံးပါးစု တရားများ အပိုင်း

၁။ ဗလဝဂ်

၁။ ဘယသုတ်

လူမိုက်ကြောင့်ဖြစ်သော ဘေးသုံးမျိုး

၁။ ရဟန်းတို့၊^၁ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘေးဟူသမျှတို့သည် လူမိုက်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ပညာရှိကြောင့် မဖြစ်ကုန်။ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်ချောက်ချားဖွယ် အန္တရာယ် ဟူသမျှတို့သည် လူမိုက်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ပညာရှိကြောင့် မဖြစ်ကုန်။ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်ဆင်းရဲဖွယ် နှောင့်ယှက်မှု ဟူသမျှတို့သည် လူမိုက်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ပညာရှိကြောင့် မဖြစ်ကုန်။

ရဟန်းတို့၊ ကျူးမိုးကျူးကာ အိမ်မှဖြစ်စေ၊ မြက်မိုး-မြက်ကာအိမ်မှ ဖြစ်စေ လောင်စွဲလွင့်ထွက်သော မီးသည် အတုင်းအပြင် အင်္ဂါတလိမ်းကျဆုံးသော စေ့စပ်သော တံခါးပေါင် တံခါးရွက် ရှိသော၊ လုံသော လေသာပြတင်းပေါက်ရှိသော အထွတ်တင်ထားသည့် အိမ်ကြီး အိမ်ကောင်းတို့ကိုလည်း လောင်ကျွမ်းသကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘေးဟူသမျှတို့သည် လူမိုက်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသို့လျှင် လူမိုက်သည် ဘေးရှိသူ ဖြစ်၏။ ပညာရှိသည်ဘေးကင်းသူ ဖြစ်၏။ လူမိုက်သည်အန္တရာယ်ရှိသူ ဖြစ်၏။ ပညာရှိ

၁။ ဤအင်္ဂုတ္တရာနိကာယ်၌ သုတ်အစကွင် အထူးဖော်ပြထားသော သုတ်အားလုံးသည် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ ဟောကြားသော သုတ်များ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူပါ။

သည် အန္တရာယ်ကင်းသူ ဖြစ်၏။ လူမိုက်သည် စိတ်ဆင်းရဲဖွယ် နှောင့်ယှက်မှု ရှိသူဖြစ်၏။ ပညာရှိသည် စိတ်ဆင်းရဲဖွယ် နှောင့်ယှက်မှု ကင်းသူဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ ပညာရှိကြောင့်၊ ဘေးဖြစ်ပေါ်ခြင်း မရှိ၊ စိတ်ချောက်ချားမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိ၊ ရဟန်းတို့၊ သို့ကြောင့် ဤသောသနာ၌ သင်တို့သည် လူမိုက်ဟု သိကြောင်း တရားသုံးမျိုးကို ရှောင်ပြီး ပညာရှိဟု သိကြောင်းတရား သုံးမျိုးကို ဆောက်တည်၍ ကျင့်ကုန်အံ့ဟူ၍ အားထုတ်အပ်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ လက္ခဏသုတ်

လူမိုက်လက္ခဏာသုံးပါးနှင့် ပညာရှိလက္ခဏာသုံးပါး

၂။ လူမိုက်သည် လည်းကောင်း၊ ပညာရှိသည် လည်းကောင်း၊ မိမိပြုအပ်သော အလုပ်လျှင် မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ပညာမည်သည် သတ္တဝါတို့၏ ပြုအမှု အားလျော်စွာ ဖြစ်ရှား၏။^၁ မကောင်းသော ကိုယ်အကျင့် ‘ကာယဒုစရိုက်’၊ မကောင်းသော နှုတ်အကျင့် ‘ဝေစီဒုစရိုက်’၊ မကောင်းသော စိတ်အကျင့် ‘မနောဒုစရိုက်’ဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို လူမိုက်ဟူ၍ သိရမည်။

ကောင်းသော ကိုယ်အကျင့် ‘ကာယဒုစရိုက်’၊ ကောင်းသော နှုတ်အကျင့် ‘ဝေစီသုစရိုက်’၊ ကောင်းသော စိတ်အကျင့် ‘မနောသုစရိုက်’ ဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို ပညာရှိဟု သိရမည်။ လူမိုက်ဟု သိကြောင်း တရားသုံးပါးကို ရှောင်ပြီး ပညာရှိဟု သိကြောင်း တရားသုံးပါးကို ဆောက်တည်၍ ကျင့်ရမည်ဟု ဟောပါသည်။

၃။ စိန္တိသုတ်၌ မကောင်းသော အကြံကိုကြံခြင်း၊ မကောင်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၊ မကောင်းသောအမှုကို ပြုခြင်းတို့သည် လူမိုက်၏ လူမိုက်ဟု သိမှတ်ကြောင်း လက္ခဏာသုံးပါး ဖြစ်၏။

၁။ အပဒါနုသောဘိနီ ပညာတိ ယာ ပညာနာမ အပဒါနေန သောဘတိ မာလာစ ပဏ္ဍိတာစ အတ္တနာ အတ္တနော ဧရိဗေနေဝ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တတိ အတ္ထော၊ (အဋ္ဌကထာ)၊ (ပုဒ်နက်အဖွင့်ကို ခိုကာဦးပါ)

ကောင်းသော အကြံကို ကြံခြင်း၊ ကောင်းသော စကားကိုပြောဆိုခြင်း၊ ကောင်းသော အမှုကို ပြုခြင်းတို့သည် ပညာရှိ၏ ပညာရှိဟု သိမှတ်ကြောင်း လက္ခဏာ သုံးပါးဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄။ အဇ္ဈယသုတ်၌ မိမိ။ အပြစ်ကို အပြစ်ဟု မမြင်ခြင်း အပြစ်ကို အပြစ်ဟု မြင်သော်လည်း တရားနှင့်အညီ မကုစားခြင်း၊ သူတစ်ပါးက အပြစ်ကို ဝန်ခံပြောကြားလျှင် တရားနှင့်အညီ လက်ခံခြင်း ဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို လူမိုက်ဟု သိရမည်။

မိမိအပြစ်ကို အပြစ်ဟု မြင်ခြင်း၊ အပြစ်ကို အပြစ်ဟု မြင်ပြီးတရားနှင့်အညီ ကုစားခြင်း၊ သူတစ်ပါးက အပြစ်ကို ဝန်ခံ ပြောကြားလျှင် တရားနှင့်အညီ လက်ခံခြင်းဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို ပညာရှိဟု သိရမည်ဟူ၍ ဟောပါသည်။

၅။ အယေ နိဿေသုတ်၌ မသင့်သော အားဖြင့် မေးခြင်း၊ မသင့်သော အားဖြင့် ဖြေခြင်း၊ သူတစ်ပါးက ပြည့်စုံသော ပုဒ်ဗျည်းတို့ဖြင့် သင့်လျော်စွာ ဖြေဆိုအပ်သော ပြဿနာကို ဝမ်းမြောက်စွာ ထောက်ခံခြင်း ဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို လူမိုက်ဟု သိရမည်။

သင့်သော အားဖြင့် မေးခြင်း၊ သင့်သော အားဖြင့် ဖြေခြင်း၊ သူတစ်ပါးက ပြည့်စုံသော ပုဒ်ဗျည်းတို့ဖြင့် သင့်လျော်စွာ ဖြေဆိုအပ်သော ပြဿနာကို ဝမ်းမြောက်စွာ ထောက်ခံခြင်း ဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို ပညာရှိဟု သိရမည်ဟု ဟောပါသည်။

၆။ အကုသလသုတ်၌ အကုသိုလ် ကာယကံ၊ ဇစိကံ၊ မနောကံတို့နှင့် ပြည့်စုံသူကို လူမိုက်ဟု သိရမည်။ ကုသိုလ် ကာယကံ၊ ကုသိုလ် ဇစိကံ၊ ကုသိုလ်မနောကံတို့နှင့် ပြည့်စုံသူကို ပညာရှိဟု သိရမည်ဟု ဟောပါသည်။

၇။ သာဇေသုတ်၌ အပြစ်ရှိသော ကာယကံ၊ အပြစ်ရှိသော ဇစိကံ၊ အပြစ်ရှိသော မနောကံတို့နှင့် ပြည့်စုံသူကို လူမိုက်ဟု သိရမည်။ အပြစ်ကင်းသော ကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို ပညာရှိဟု သိရမည်ဟု ဟောပါသည်။

၈။ သဗျာဗဇ္ဈသုတ်၌ ဆင်းရဲမှုဖြစ်စေသော ကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို လူမိုက်ဟု သိရမည်။ ဆင်းရဲမှုမဖြစ်စေသော ကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို ပညာရှိဟု သိရမည်ဟု ဟောပါသည်။

၁။ သဗျာဗဇ္ဈန္န ၀၊ သဒ္ဓကံ၊ အတ္တနာ ဥပ္ပါဒောဓမ္မန ဒုက္ခေန သဒ္ဓကန္တံ အတ္ထော၊ ဒုက္ခသံဝတ္တနကရန္တိဟံ ဟောတိ၊ ဇီကာ ၂-၃၀။

၉။ ခဏသုတ်

မိမိကိုယ်ကို တူးဖွဲ့သူ၏ အင်္ဂါသုံးပါး

၉။ ကာယဒုစရိုက် စသော ဒုစရိုက်သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မလိမ္မာသော၊ မိုက်မဲသော သူယုတ်သည် တူးဖွဲ့ ဖျက်ဆီးအပ်သော မိမိကိုယ်ကိုဆောင်၏။ အပြစ်ရှိသူတို့ စွပ်စွဲထိုက်သူလည်း ဖြစ်၏။ များစွာသော မကောင်းမှုကိုလည်းပွားစေ၏။ သုစရိုက် သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပညာရှိသော လိမ္မာသောသူတော်ကောင်းသည် မတူးဖွဲ့ မဖျက်ဆီးအပ်သော မိမိကိုယ်ကိုဆောင်၏။ အပြစ်ကင်းသူ၊ ပညာရှိတို့ မစွပ်စွဲထိုက်သူ ဖြစ်၏။ များစွာသောကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေ၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ မလသုတ်

အညစ်အကြေးသုံးပါးကို မပယ်သူ

၁၀။ သီလမရှိခြင်း၊ ငြူစူခြင်း၊ ဝန်တိုခြင်းဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ထိုတရားသုံးပါး တည်းဟူသော အညစ်အကြေးများကို မပယ်ခြင်းကြောင့် ပစ်ချလိုက် သကဲ့သို့ ငရဲ၌ဖြစ်ရ၏။

သီလရှိခြင်း၊ မငြူစူခြင်း၊ ဝန်မတိုခြင်းဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် သီလမရှိခြင်း စသော အညစ်အကြေး သုံးပါးကို ပယ်ခြင်းကြောင့် ပစ်ချသကဲ့သို့ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရ၏ဟု ဟောပါသည်။

၂။ ရထကာရဝဂ်

၁။ ဉာတသုတ်

အင်္ဂါသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသည့် ထင်ရှားသော ရဟန်း

၁၁။ မသင့်လျော်သော ကာယကံ၌ သူတစ်ပါးတို့အား ဆောက်တည်စေခြင်း၊ မသင့်လျော်သော ဝစီကံ၌ သူတစ်ပါးတို့အား ဆောက်တည်စေခြင်း၊ မသင့်လျော်သော မနောအံ၌ သူတစ်ပါးတို့အား ဆောက်တည်စေခြင်း တူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသည့်ထင်ရှားသော ရဟန်းတည် လူအများ၏ အစီးအပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ကျင့်သူဖြစ်၏။

သင့်လျော်သော ကာယကံ၌ သူထစ်ပါးတို့အား ဆောက်တည်စေခြင်းစသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသည့် ထင်ရှားသော ရဟန်းသည် လူအများ၏ အကျိုးစီးပွားများခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ ကျင့်သူ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂။ သာရဏိယသုတ်

သတိရထိုက်သော အရပ်သုံးပါး

၁၂။ အဘိသိက် ခံယူပြီးသော ပြည့်ရှင် မင်းတို့အား အသက်ထက် ဆုံး သတိရထိုက်သော အရပ်သုံးပါးရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ မွေးဖွားရာ အရပ်၊ ဘိသိက်ခံရာ အရပ်၊ စစ်အောင်ရာ အရပ်တို့ဖြစ်၏။

ထိုနည်းတူပင် ရဟန်းတို့အားလည်း အသက်ထက်ဆုံး သတိရထိုက်သော အရပ်သုံးပါးရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ ရဟန်းဖြစ်ရာ အရပ်၊ သဗ္ဗာလေးပါးကို သိရာ မြင့်ရာ အရပ်၊ အာသဝေါ ကုန်ခန်းသည့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုအရပ်တို့ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၃။ အာသံသသုတ်

တောင့်တခြင်း မရှိသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၁၃။ လောက၌ တောင့်တခြင်း မရှိသူ၊ တောင့်တခြင်း ရှိသူ၊ တောင့်တခြင်း ကင်းပြီးသူ ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိ၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် ဒွန်းစကားမျိုး မဆိုးမျိုးစသော ယုတ်ညံ့သော အမျိုး၌ဖြစ်သူအား “ဤမည်သော မင်းမျိုးကို မင်းအဖြစ် ဘိသိက်သွန်းလိုက်ပြီတဲ့” ဟူသော သတင်းကို ကြားသိစကားမူ “ငါသည်လည်း ဘယ်အခါ ဘိသိက်သွန်း ခံရပါမည်နည်း” ဟူ၍ တောင့်တခြင်းမဖြစ်၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို တောင့်တခြင်း မရှိသူဟု ဆိုအပ်၏။

အဘိသိက် ခံယူပြီးသော ပြည့်ရှင်မင်း၏ အရွယ် ရောက်ပြီးသော သားကြီးအားတစ်ပါးသော မင်းအဘိသိက်ခံယူသည့်သတင်းကို ကြားသိရသည့်အခါ “ငါသည်လည်း ဘယ်အခါ အဘိသိက်ခံယူ ရပါအံ့နည်း” ဟူ၍ တောင့်တခြင်းဖြစ်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို တောင့်တခြင်း ရှိသူဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

မိမိကိုယ်တိုင် အဘိသိက်ခံယူပြီးသော ပြည့်ရှင်မင်းမှကား တစ်ပါးသော မင်းအဘိသိက် ခံယူသည့်သတင်းကို ကြားသိရငြားသော်လည်း

မည်သို့သော တောင့်တခြင်းမျှ မဖြစ်စေဘဲ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို တောင့်တခြင်း ကင်းပြီးသူဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

လို့ အတူပင် ရဟန်းတို့သည်လည်း တောင့်တခြင်းမရှိသူ၊ တောင့်တခြင်း ရှိသူ၊ တောင့်တခြင်း ကင်းပြီးသူဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် အကျင့်သီလ မရှိသော ရဟန်းသည် တစ်ပါးသော ရဟန်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုကြောင်း ကြားသိရစေကာမူ “ငါ့လည်း ဘယ်အခါ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ပါအံ့နည်း” ဟူ၍ တောင့်တလေ့ မရှိသောကြောင့် တောင့်တခြင်း မရှိသူမည်၏။

အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် တစ်ပါးသော ရဟန်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုသည့် ဆတင်းကို ကြားသိလျှင် “ငါ့လည်း ဘယ်အခါ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ပါအံ့နည်း” ဟူ၍ တောင့်တလေ့ ရှိသောကြောင့် တောင့်တခြင်း ရှိသူမည်၏။

အာသဝေါ ကုသိုလ်ပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား တစ်ပါးသော ရဟန်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုကြောင်း ဆတင်းကို ကြားသိကြားသော်လည်း မည်သို့သော တောင့်တမှုမျှ မဖြစ်ပေါ်ရန် မရှိသောသောကြောင့် တောင့်တခြင်းကင်းပြီးသူ မည်၏ဟု ကြားကြားပါသည်။

၄။ စက္ကဝတ္တိသုတ်

ကံသုံးပါး၌ စောင့်ရှောက်ခြင်း

၁၄။ “ရဟန်းတို့၊ တရားမင်းဖြစ်သော စကြဝတေး မင်းသည် လည်း မှီရာမင်း မရှိဘဲ စကြာရတနာကို ပယ်လည်စေနိုင်”

ဤသို့ ဗုဒ္ဓက မိန့်ကြားသောအခါ ရဟန်းတစ်ပါးက “အရှင်ဘုရား၊ တရားမင်းဖြစ်သော စကြဝတေးမင်း၏ မှီရာမင်းကား အဘယ်သူပါနည်း” ဟု မေးလျှောက်၏။ ထိုအခါမေးကို ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြားတော်မူ၏။

“ရဟန်း၊ စကြဝတေးမင်း၏ မှီရာမင်းကား တရားပင်တည်း။ “ရဟန်း၊ ဤလောက၌ စကြဝတေးမင်းသည် တရားကိုသာလျှင် အမှီပြု၍

တရားကိုသာလျှင် အလေး အမြတ်ပြုလျက် အတွင်းလူအပေါင်း^၁ လက်
အောက်ခံ မင်းအပေါင်း စစ်သည်ဗိုလ်ပါအပေါင်း နိဂုံးဇနပုဒ်သား
ရဟန်း ပုဏ္ဏား^၂ သားငှက်တို့အပေါ်၌ တရားနှင့် လျော်သော စောင့်
ရှောက်မှု၊ ကာကွယ်မှု၊ လုံခြုံမှုကို စီစဉ်၏။ ဤသို့စီစဉ်၍ တရားဖြင့်သာ
လျှင် စကြာ ရတနာကို လည်စေ၏။ သို့စကြာရတနာကို ဆန့်ကျင်ဘက်
လိုလားသည့် တစ်စုံတစ်ယောက်သော လူသားကမ္ပ တားဆီးခြင်းငှာ
မစွမ်းနိုင်ချေ”

ရဟန်းတို့ ထိုနည်းတူပင် တရားမင်းဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားသည်
လည်း တရားကိုသာမှီ၍ တရားကိုသာလျှင် အလေးအမြတ်ပြုလျက်တရား
ကိုသာလျှင် အကြီးအမှူးပြုလျက် “ဤသို့ သဘောရှိသော ကာယကံမှုကို
မှီဝဲအပ်၏။ ဤသို့ သဘောရှိသော ကာယကံမှုကို မမှီဝဲအပ်”ဟူ၍ ကာယ
ကံမှု၌ တရားနှင့်လျော်သော စောင့်ရှောက်မှု၊ ကာကွယ်မှု၊ လုံခြုံမှုကို
စီရင်၏။ ထို့အတူဝစီကံမှု၊ မနောကံမှုတို့၌လည်း တရားနှင့်လျော်သော
စောင့်ရှောက်မှု၊ ကာကွယ်မှု၊ လုံခြုံမှုကိုစီရင်၏။ ဤသို့စီရင်၍ တရားဖြင့်
သာလျှင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော တရားစက်ကို လည်စေ၏။ ထိုတရားစက်ကို
ရဟန်းပုဏ္ဏား အစရှိသော တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်မျှ တားဆီး
ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ချေဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ သစေတနသုတ်

ကိုယ်နှုတ်စိတ် သုံးပါး၏ အပြစ်များ

၁၅။ ဗုဒ္ဓသည် ဗာရာဏသီမြို့နယ်၊ ဣသိပတန မည်သော မိဂဒါ
ဝန်တော၌ သီတင်းသုံးစဉ် ရဟန်းတို့အား အောက်ပါ အကြောင်းကို
မိန့်ကြားဟောပြော၏။

ရဟန်းတို့၊ ရှေးအခါက သစေတန မည်သော မင်းသည် ဖြစ်ခဲ့
၏။ ထိုမင်းသည် ရထားလုပ်သား တစ်ယောက်ကို ခေါ်၍ “အချင်း
ရထားအလုပ်သမား၊ ဤနေ့မှ ခြောက်လ လွန်သောအခါ ဖော်ဖြစ်လိမ့်

၁။ အန္တောဇန သင်္ခါတံ ပုတ္တဒါရံဟု ဖွင့်သည်။ သားမယားကို အတွင်း
လူဟု ဆိုလိုပါသည်။

မည်။ သင်သည် ငါ့အတွက် ရထားဘီးသစ် တစ်စုံကို ပြုခြင်းငှာ စွမ်း
နိုင်မည်လော’’ဟု မေး၏။ ရထားလုပ်သမားက စွမ်းနိုင်ကြောင်းပြော
ကြားပြီး ခြောက်ရက်လျော့သော ခြောက်လတို့ဖြင့် ရထားဘီး တစ်ဖက်
ကို ပြီးမြောက်စေ၏။

ထိုအခါ သစေတနမင်းသည် ရထားလုပ်သမားကို ခေါ်၍ ရထားဘီး
တစ်စုံပြီးပြီလောဟု မေး၏။ ဘီးတစ်ဖက်သာ ပြီးသေးကြောင်းလျှောက်
ထင်သောအခါ ကျန်ဘီးတစ်ဖက်ကို ခြောက်ရက်ဖြင့် ပြီးနိုင်မည်လောဟု
မေးမြန်း၏။ ရထားလုပ်သမားက ပြီးနိုင်ကြောင်း ဖြေကြားပြီး ခြောက်
ရက်အတွင်း၌ ဒုတိယ ရထားဘီးကို အပြီးလုပ်ကာ မင်းကြီးအား ဆက်သ
လေသည်။

ထိုအခါ သစေတနမင်းက ခြောက်ရက်လျော့သော ခြောက်လ
ဖြင့် ပြီးသည့် ရထားဘီးနှင့် ခြောက်ရက်ဖြင့်သာပြီးသည့် ရထားဘီးနှစ်ခု
တို့သည် ဖွဲ့သို့ ခြားနား သနည်းဟု မေး၏။ ရထားလုပ်သမားက “အရှင်
မင်းကြီး ထိုဘီးနှစ်ခုတို့၏ ထူးခြားပုံကို ရှုပါလော့”ဟု ဆိုကာ ခြောက်
ရက်ဖြင့်ပြီးသည့် ဘီးကို ရှေးဦးစွာ လှိမ့်ပြ၏။ ထိုဘီးသည် ငါးလှိမ့်မှု
အင်အား အရှိန်ရှိသလောက် လှိမ့်သွားပြီး ပတ်ပတ်လည်ကာ ဖြေ၍ လဲကျ
၏။ ခြောက်ရက်လျော့သော ခြောက်လဖြင့် ပြီးသည့် ရထားဘီးကို လှိမ့်
သောအခါ၌ကား ထိုရထားဘီးမှ တွန့်လှိမ့်မှု အင်အား အရှိန်ရှိသ
လောက် လှိမ့်သွားပြီး ဝင်ရိုး၌ စွပ်ထားသကဲ့သို့ ရပ်တည်နေ၏။

ဤသို့ ရထားဘီးနှစ်ခု အစွမ်းတိက္ကံပြားရခြင်းမှာ ခြောက်ရက်
ဖြင့်ပြီးသည့် ဘီး၏အကွပ်၊ အကန့်၊ ပုန့်တောင်းတို့သည် ကွေးကောက်
ကုန်၏။ အပြစ်အနာပါကုန်၏။ အကာအဆွေးများ ဖြစ်ကုန်၏။ ခြောက်
ရက်လျော့သော ခြောက်လဖြင့်ပြီးသည့် ဘီး၏အကွပ်၊ အကန့်၊ ပုန့်တောင်း
တို့သည် တော ပကောက်ကုန်၊ အပြစ်အနာကင်းကုန်၏။ အကာအဆွေး
များလည်း ပဟုတ်ကုန်။ ယင်းအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့ ထိုရထားလုပ်သမားကား အခြားသူမဟုတ်၊ ငါတရား
ပင်ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့ ငါသည် ထိုအခါက ကွေးကောက်သော အပြစ်
အနာရှိသော အကာအဆွေးဖြစ်သော ငယ်သားတို့၌ ကျင်းကျင်လိမ့်မာ
သည့် ရထားလုပ်သမား ဖြစ်ခဲ့၏။ ယခုအချိန်၌ကား ငါသည် ကိုယ်နှုတ်စိတ်

တို့၏ကွေးကောက်ခြင်း၊ အပြစ်အနာရှိခြင်း၊ အကာအဆွေးဖြင့်ခြင်းတို့၌ လိမ္မော်သောမြေ၊ သောတုရား ဖြစ်လာ၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်ရဟန်း၊ ရဟန်းမိန်းမတို့သည် ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့၏ အကွေးအကောက်၊ အပြစ်အနာ၊ အကာအဆွေးတို့ကို မပယ်အပ်၊ ထိုရဟန်း၊ ရဟန်းမတို့သည် ခြောက်ရက်ဖြင့်ပြီးသည့် ရထားဘီးကဲ့သို့ ဤသာသနာမှ လျောကျကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်ရဟန်း၊ ရဟန်းမိန်းမတို့သည် ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့၏ အကွေးအကောက်၊ အပြစ်အနာ၊ အကာအဆွေးတို့ကို ပယ်အပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်း၊ ရဟန်းမိန်းမတို့သည်ကား ခြောက် ရက် လျော့သော ခြောက်သဖြင့် ပြီးသည့် ရထားဘီးကဲ့သို့ ဤသာသနာ၌ တည်ကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ ထို့ကြောင့် သင်တို့သည် ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့၏ အကွေးအကောက်၊ အပြစ်အနာ အကာ အဆွေးတို့ကို စွန့်ပယ်ရန် အားထုတ်အပ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ အပဏ္ဏကသုတ်

မလွဲမချော်နိုင်သော အကျင့်သုံးပါး

၁၆။ ရဟန်းတို့၊ ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌ ပိတ်ဆို့အပ်သော ဝင်ပေါက်ရှိခြင်း၊ ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကိုသိခြင်း၊ နိုးကြားမှု၌ အားထုတ်ခြင်းဟူသော တရားသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် မလွဲမချော်နိုင်သော အကျင့်ကို ကျင့်သူဖြစ်၏။ အာသဝေါတရားများ ကုန်ခန်းစေရန် သင့်လျော်သောအကျင့်ကို အားထုတ်သူလည်း ဖြစ်၏။

“ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် ဣန္ဒြေ ခြောက်ပါး၌ လုံခြုံသော ဝင်ပေါက်ရှိသူ ဖြစ်နည်းဆိုသော်- ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်သည့်ရှိသော နိမိတ်ပုံကို စွဲယူလေ့ မရှိ။ အမူအရာ လက္ခဏာကို စွဲယူလေ့ မရှိ။ အကယ်၍ မျက်စိတည်း ဟူသော ဣန္ဒြေ (စက္ခုဣန္ဒြေ)ကို မစောင့်စည်းဘဲနေလျှင် ယင်းသို့ မစောင့်စည်းခြင်းဟူသော မဝကြောင်းကြောင့်မက်မောခြင်း- အဘိဇ္ဈာ၊ နှလုံးမသာခြင်း-

၁။ အပဏ္ဏကကပဋိပဒန္တိ အဝိရဒ္ဓပဋိပဒံ ဧကံသပဋိပဒံ နိယျာနိကပဋိပဒံ ၊ (အဋ္ဌကထာ)သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ အမှန်ဟုကယ် လွတ်မြောက်စေနိုင်သော အကျင့်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဒေါမနဿ ဟူသော အကုသိုလ်တရားဆိုသည် ထို မစောင့်စည်းသူကို
 အစဉ်လိုက်၍ နှိပ်စက်ကုန်ရာ၏။ ထို့ကြောင့်ထိုရဟန်းသည် ဗန္ဓုလုနွေကို
 စောင့်စည်းခြင်းငှာ ကျင့်၏။ နားဖြင့်အသံကိုကြားခြင်း စသည်တို့၌လည်း
 ထိုနည်းတူစောင့်စည်း၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းတို့သည် ဣန္ဒြေခြောက်ပါး၌
 လုံခြုံသော ပင်ပေါက်ရှိသူ ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် ဘောဇဉ်၌အတိုင်းအရှည်
 ကို သိသူဖြစ်သနည်းဆိုသော် ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည်သင့်သောအား
 ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ အာဟာရကို မှီဝဲ၏။ ပျော်မြူးရန်၊ မာန်ယစ်ရန်၊ တန်ဆာ
 ဆင်ရန်၊ အရေအဆင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးပွားရန် အာဟာရကို မှီဝဲ သည် မဟုတ်။ ဤ
 ကိုယ်တက်တံ့ရန်၊ မျှတရန်၊ ဆာလောင်မှတ်သိပ်မှုကြောင့်ဖြစ်သော ပင်
 ပန်းခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ရန်၊ မြတ်သောအကျင့်ကို ချီးမြှောက်နိုင်ရန်
 အတုကံသာလျှင် အာဟာရကို မှီဝဲ၏။ ဤသုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ဝေဒနာ
 ဟောင်းကိုလည်း ပယ်ဖျောက်အံ့၊ ဝေဒနာသစ်ကိုလည်း မဖြစ်စေအံ့၊ ငါ
 အား မျှော်ခြင်း၊ အပြစ်မရှိခြင်းနှင့် ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်သည်
 ဖြစ်လိုမှန်၍ နှလုံးသွင်းကာ အာဟာရကို မှီဝဲ၏။ ရဟန်းတို့၊ ဤသို့
 လျှင် ရဟန်းသည် ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသူဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အဘယ်သို့လျှင် ရဟန်းသည် နှိုးကြားမှု၌အားထုတ်သူ
 ဖြစ်သနားဆိုသော်—ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် နေ့အခါ၌ လည်းကောင်း၊
 ည၌ဦးဖံ၌ လည်းကောင်း၊ စကြံသွားခြင်းထိုင်ခြင်းတို့ဖြင့် နိဝရဏတရား
 တို့မှ စိတ်ကိုသုတ်သင်၏။ သန်းခေါင်ယံ၌ လက်ယာခြေပေါ်၌ လက်ဝဲ
 ခြေကို စဉ်းငယ်လွန်းတင်ကာ သတိသမ္ပဇာန်ရှိလျက် (မည်သည့်အချိန်၌)
 ထအံ့ဟူသောအမှတ်ကို နှလုံးသွင်း၍ လက်ယာနံဖောင်းဖြင့် ခြင်္သေ့မင်း
 ကဲ့သို့ မြတ်သောအိပ်ခက်ခြင်းကိုပြု၏။ မိုးဆောက်ယံ၌ စောစောထ၍
 စကြံသွားခြင်း၊ ယိုင်ခြင်းတို့ဖြင့် နိဝရဏတရားတို့မှ စိတ်ကိုသုတ်သင်၏။
 ရဟန်းတို့၊ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် နှိုးကြားမှုကို အားထုတ်သူဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသုံးပါးသောတရားတို့နှင့်ပြည့်စုံသောရဟန်းသည်မလွဲ
 မချော်နိုင်ဘောအကျင့်ကို ကျင့်သူဖြစ်၏။ အသေခံတရားများ ကုန်ခန်း
 စေရန် သင့်လျော်သောအကျင့်ကို ကျင့်သူလည်း ဖြစ်ပေ၏ဟု ဟောကြား
 ပါသည်။

၁၇။ အဗျဗျာဗာဓသုတ်၌ ဒုစရိုက်သုံးပါးတို့သည် မိမိသူတစ်ပါး
 နှစ်ပါးစုံအားဆင်းရဲခြင်းကိုဖြစ်စေသောတရားများဖြစ်သည်။ ဒုစရိုက်သုံး

ပါးတို့သည် မိမိသုတေသနပါးနှစ်ပါးစုံအား ဆင်းရဲခြင်းကို မဖြစ်စေသော တရားများဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၁၈။ ဒေဝလောကသုတ်၌ တစ်ပါးသော အယူရှိသော ပရိမိုဇ်တို့က 'သင်တို့သည် နတ်ပြည်ရောက်ရန်အတွက် ရဟန်းဂေါတမထံ၌ အကျင့် မြတ်ကို ကျင့်ကြံပါသလေ' ဟု မေးလျှင် ရဟန်းများသည် စက်ဆုပ်ရွက် ရွံ့ကြသကဲ့သို့ ဒုစရိုက်သုံးပါးမှလည်း စက်ဆုပ် ရွက်ရွံ့သင့်ကြောင်း ဟော ကြားပါသည်။

၉။ ပဌမ ပါပဏိကသုတ်

မကြီးပွားထိုက်သော ဈေးသည်၏ အင်္ဂါသုံးပါး

၁၉။ နံနက်ချိန်၌ အလုပ်ကို ကောင်းစွာ စီမံခြင်း၊ နေ့ခင်းအချိန် ၌လည်း အလုပ်ကို ကောင်းစွာ စီမံခြင်း၊ ညနေပိုင်း၌လည်း အလုပ်ကို ကောင်းစွာ စီမံခြင်း ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် မပြည့်စုံသော ဈေးသည် သည် မရသေးသော စည်းစိမ်ကို ရခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ရပြီးသော စည်းစိမ်ကို ပွားစီးဆောင် ပြုခြင်းငှာ လည်းကောင်း ဖောက်။ ထိုအင်္ဂါ သုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ဈေးသည်သည်သာလျှင် ကြီးပွားခြင်းငှာထိုက်၏။

ထို့နည်း တူပင် သာသနာတော်၌လည်း နံနက်ချိန်၌ သမာဓိနိမိတ် ကို ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ခြင်း၊ နေ့ခင်းအချိန်၌ သမာဓိနိမိတ်ကို ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ခြင်း၊ ညနေပိုင်းအချိန်၌ သမာဓိနိမိတ်ကိုကောင်း စွာဆောက်တည်ခြင်း ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် မပြည့်စုံသော ရဟန်း သည် မရသေးသော ကုသိုလ်တရားကို ရခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ရပြီး သော ကုသိုလ်တရားကို ပွားစီးဆောင် ပြုခြင်းငှာ လည်းကောင်း ဖောက်။ ထို အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည်သာလျှင် ကုသိုလ်တရားကို ရရှိပွားစီးစခြင်း ငှာ ထိုက်၏။ ဟု ဟောပါသည်။

၉။ ဒုတိယ ပါပဏိကသုတ်

ကြီးပွားထိုက်သော ဈေးသည်၏ အင်္ဂါသုံးပါး

၁၀။ မျက်စိအမြင်ရှိခြင်း၊ ဥာဏ်နှင့်ယှဉ်သည့် ထူးကဲသော ဝိနိယ ရှိခြင်း၊ မှီရာနှင့်ပြည့်စုံခြင်း ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဈေးသည် သည် မကြာမီပင် စည်းစိမ်ဥစ္စာများ ပေါများခြင်းသို့ရောက်၏။ ထိုအင်္ဂါ သုံးပါးတို့တွင် -

‘ဤပစ္စည်းကိုဤသို့ဝယ်၍ဤသို့ရောင်းလျှင် အရင်းမည်မျှဖြစ်မည်၊ အမြတ်မည်မျှဖြစ်မည်ဟူ၍ သိခြင်းကို ‘မျက်စိအမြင်ရှိခြင်း’ဟု ဆို၏။

ကုန်ပစ္စည်းကို ဝယ်ခြင်း၊ ရောင်းခြင်းငှာ ကျွမ်းကျင်လိမ္မော်ခြင်းကို ‘ဥာဏ်နှင့်ယှဉ်သည့် ထူးကဲသော ဝီရိယရှိခြင်း’ဟု ဆိုသည်။

‘ဤသူကားမျက်စိအမြင်ရှိ၍ ထူးကဲသော ဝီရိယနှင့် ပြည့်စုံသော ဈေးသည်ဖြစ်၏’ဟု သိ၍ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော သူကြွယ်တို့၏ ပစ္စည်းဖြင့် ထောက်ပံ့ကူညီမှုကို ရယူသူကို ‘မိရာနှင့် ပြည့်စုံသောဈေးသည်’ဟု ဆိုသည်။

ထို့အတူပင် မျက်စိအမြင်ရှိခြင်း၊ ဥာဏ်နှင့်ယှဉ်သည့် ထူးကဲသော ဝီရိယရှိခြင်း၊ မိရာနှင့်ပြည့်စုံခြင်းဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ကုသိုလ်တရားတို့၌ မြင့်မြတ်ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်၏။

ထိုအင်္ဂါသုံးပါးတို့တွင် သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်ခြင်းကို ‘မျက်စိအမြင်ရှိခြင်း’ဟု ဆို၏။

အကုသိုလ်တရားများကို ပယ်၍ ကုသိုလ်တရားများ ပြည့်စုံစေရန် စွဲမြဲထက်သန်စွာ အားထုတ်ခြင်းကို ‘ဥာဏ်နှင့်ယှဉ်သည့် ထူးကဲသောဝီရိယရှိခြင်း’ဟု ဆို၏။

ဓမ္မဝိနာယကို ဆောင်သည့် အကြားအမြင်များသော ရဟန်းများထံ ချဉ်းကပ်၍ မေးမြန်းဆွေးနွေးခြင်းကို ‘မိရာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း’ဟု ဆို၏ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၃။ ပုဂ္ဂလဝဂ်

၁။ သမိဒ္ဓသုတ်

ရှင်သမိဒ္ဓနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၂၁။ အခါတစ်ပါး၌ ရှင်သမိဒ္ဓနှင့် ရှင်မဟာ ကောဠိကတို့သည် ရှင်သာရိပုတ္တရာထံ သွားကြသည်။ ရှင်သာရိပုတ္တရာက လောက၌ နာမကာယဖြင့် ဈာန်သို့ရောက်ပြီးမှ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသော ‘ကာယသက္ခိယပုဂ္ဂိုလ်၊ သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သော သောတာပတ္တိမဂ်၏ အခြားမဲ့၌ပင် အထက်မဂ်သို့ ရောက်သော ‘ဒိဋ္ဌိပတ္တိ’ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သဒ္ဓါဖြင့် ကိုလေသာတို့မှ

လွတ်မြောက်သော ‘သဒ္ဓါဝိမုတ္တ’ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ . ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး ရှိရာတွင်
 အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုအနှစ်သက်ဆုံး ဖြစ်ပါသနည်းဟုမေးသည့်အခါ ရှင်သမိန္ဒက
 “သဒ္ဓါဝိမုတ္တ လွန်ကဲသော ‘သဒ္ဓါဝိမုတ္တ’ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အနှစ်သက်ဆုံး ဖြစ်ပါ
 သည်” ဟု ဖြေ၏။ ရှင်မဟာကောဠိကမူ “သမာဓိန္ဒြ လွန်ကဲသော
 ‘ကာယသက္ခိယ’ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အနှစ်သက်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်” ဟု ဖြေ၏။
 ရှင်သာရိပုတ္တရာကလည်း “ပညိဇ္ဇေလွန်ကဲသော ‘ဒိဋ္ဌိပုတ္တ’ ပုဂ္ဂိုလ်ကို မိမိ
 အနှစ်သက်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း” မိန့်ကြား၏။

ထို့နောက် မထေရ်သုံးပါးတို့သည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံသွား၍ မိမိတို့
 သုံးပါး ပြောဆိုဆွေးနွေးသည့်စကားကို ဗုဒ္ဓအားလျှောက်ထားကြသည်။
 ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးတို့တွင် “ဤ ပုဂ္ဂိုလ်သည် . နှစ်သက်ဖွယ်
 အကောင်းဆုံး၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏” ဟူ၍ ကပ်ဆက်ချပြောရန် မလွယ်။
 အကြောင်းမှာ ထိုပုဂ္ဂိုလ် အသီးသီးသည် အရဟတ္တဖိုလ်အလို၊ ဌာနျင်္ဂနေ
 သူသော် လည်းကောင်း၊ သောတာပန်၊ သကဒါဂါမိသော်လည်းကောင်း
 ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်းဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။

၂။ ဂိလာနသုတ်

လူနာနှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၂၂။ လောက၌လူနာ သုံးမျိုးရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ....

- (၁) သင့်လျော်သောအစားအစာ၊ ဆေးဝါး၊ သူနာပြုတို့ကို
 ရသည်ဖြစ်စေ၊ မရသည်ဖြစ်စေ အနာမှထမည် မဟုတ်
 သော လူနာ။
- (၂) သင့်လျော်သောအစားအစာ၊ ဆေးဝါး၊ သူနာပြုတို့ကို
 ရသည် ဖြစ်စေ၊ မရသည် ဖြစ်စေ အနာမှ ထမည့်
 လူနာ။
- (၃) သင့်လျော်သော အစားအစာ၊ ဆေးဝါး၊ သူနာပြုတို့ကို
 ရလျှင် အနာမှ ထမည်၊ မရလျှင် အနာမှ မထမည့်
 လူနာတို့ ဖြစ်၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် တတိယလူနာမျိုးကို အကြောင်းပြု၍ လူနာစ-
 ‘ဂိလာနသုတ်’ ဆေးဝါးနှင့် သူနာပြုတို့ကို ဗုဒ္ဓက ခွင့်ပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။

သို့သော် ဤတတိယ လူနာမျိုးကိုပင် အကြောင်းပြု၍ အခြားလူနာများကိုလည်း လုပ်ကျွေးပြုစုရမည်ဟု မိန့်ကြားတော်မူသည်။

လူနာသုံးမျိုးနည်းတူပင် လောက၌ လူနာနှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ....

- (၁) မြတ်စွာဘုရားအား ဖူးမြင်ခွင့်၊ မြတ်စွာဘုရားဟောသောတရားကို ကြားနာခွင့်ရသည် ဖြစ်စေ၊ မရသည်ဖြစ်စေ ကုသိုလ်တရားတို့၌ မှန်ကန်သော သဘောရှိသော နိယာမသို့ရောက်မည် ဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၂) မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ခွင့်၊ မြတ်စွာဘုရား ဟောသော တရားကို ကြားနာခွင့် ရသည် ဖြစ်စေ၊ မရသည်ဖြစ်စေ ကုသိုလ် တရားတို့၌ မှန်ကန်သော သဘောရှိသော နိယာမသို့ သက်ရောက်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၃) မြတ်စွာဘုရားအား ဖူးမြင်ခွင့်၊ မြတ်စွာဘုရားဟောသောတရားကို ကြားနာခွင့် ရမည်လျှင်ကုသိုလ်တရားတို့၌ မှန်ကန်သောသဘော ရှိသောနိယာမသို့ သက်ရောက်မည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် တတိယပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို အကြောင်းပြု၍ တရားဟောခြင်းကို မြတ်စွာဘုရားက ခွင့်ပြုခြင်းဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုတတိယ ပုဂ္ဂိုလ်များကိုပင် အကြောင်းပြု၍ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များအားလည်း တရားဟောရမည်ဟု မိန့်ကြားတော်မူသည်။

၃။ သင်္ခါရသုတ်

စေ့ဆော်အားထုတ်မှု သင်္ခါရသုံးပါးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၂၃။ ဤလောက၌ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည်ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ကိုယ်ဖြင့် စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်း ‘ကဿသင်္ခါရ’၊ နှုတ်ဖြင့် စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်း ‘ပစိသင်္ခါရ’၊ စိတ်ဖြင့် စေ့ဆော် အားထုတ်ခြင်း ‘မိတ္တသင်္ခါရ’တို့ကို စေ့ဆော်အားထုတ်၍ ဆင်းရဲခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော လောကသို့ရောက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော

သော ဖဿတို့သည် တွေ့ထိကုန်၏။ ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သောဖဿတို့ သည် တွေ့ထိအပ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော စင်စစ် ဆင်းရဲသော ဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ ဥပမာ ငရဲ၌ ဖြစ်သော သတ္တဝါများဖြစ်၏။

ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကားဆင်းရဲခြင်းကင်းသော သင်္ခါရသုံးပါးကို စေ့ဆော်အားထုတ်၍ ဆင်းရဲခြင်း ကင်းသောလောက သို့ ရောက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆင်းရဲခြင်းကင်းသော ဖဿတို့သည် တွေ့ထိ ကုန်၏။ ဆင်းရဲခြင်း ကင်းသော ဖဿတို့သည် တွေ့ထိအပ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ် သည် ဆင်းရဲခြင်းကင်း၍ စင်စစ် ချမ်းသာသော ဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ ဥပမာ သုဘတိဏှာဗြဟ္မာများ ဖြစ်၏။

ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော သင်္ခါရ၊ ဆင်းရဲခြင်းကင်းသော သင်္ခါရနှစ်ပါးစုံကို စေ့ဆော် အားထုတ်၍ ဆင်းရဲခြင်း ရှိသည်လည်း ဖြစ်၊ မရှိသည်လည်း ဖြစ်သော လောကသို့ရောက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆင်းရဲခြင်း ရှိခေ့ အားဖြင့် နှစ်ပါး စုံသော ဖဿတို့သည် တွေ့ထိကုန်၏။ နှစ်ပါးစုံသော ဖဿတို့ တွေ့ထိအပ် သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဆင်းရဲ ချမ်းသာ နှစ်ပါး ရောပြွမ်းသော ဝေဒနာ ကို ခံစားရ၏။ ဥပမာ လူများ အချို့သော နတ်များနှင့် အချို့သော ဝိနိပါတိက ဘုံသားများဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် စေ့ဆော် အားထုတ်မှု ‘သင်္ခါရ’ အားလျော်စွာ ပုဂ္ဂိုလ် သုံးမျိုးရှိကြောင်း ဟောကြားပါသည်။

- ၁။ အောက်မြဟ္မာဘုံတို့၌ ရှိသော ချမ်းသာမှုသုခမှာ ဝိတိနှင့်တကွဖြစ်သော သုခဖြစ်၍ စင်စစ် ချမ်းသာဟု မဆိုနိုင်၊ သုဘတိဏှာဘုံ၌ ဖြစ်သော သုခမှာမူ ဝိတိကင်းသော သုခဖြစ်၍ စင်စစ် ချမ်းသာသော သုခ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သုဘတိဏှာ မြဟ္မာတို့ကိုသာ ပြခြင်းဖြစ်၏။
- ၂။ အချို့သော နတ်တို့သည် ကာမာဝစရ နတ်များကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။ ယင်းတို့၌ မိမိထက်တန်ခိုးကြီးသော နတ်များ ပါလျှင် နေရာမှ ထပေးခြင်း၊ အမှိုက်သပြေရခြင်း စသည်တို့သည် ဆင်းရဲနှင့် ဖြစ် ပါသည်။
- ၃။ ဝိနိပါတိက ဘုံသားတို့သည် တစ်ခါတစ်ရံ နက်နည်းစိတ်ကို ခံစားရပြီး၊ တစ်ခါတစ်ရံ အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော ဒုက္ခတို့ ခံစားရသည့် ဝေမာနိက ပြိတ္တာများ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဗဟုကၠာရသုတ်

ကျေးဇူးများသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဘုရား တရား သံဃာတို့အား ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ကျေးဇူးများသူ ဖြစ်၏။

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို အကြောင်းပြု၍ သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်၏။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ကျေးဇူးများသူ ဖြစ်၏။

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုအကြောင်းပြု၍ အာသဝေါကင်းသော အရဟတ္တ ဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြု၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ကျေးဇူးများသူ ဖြစ်၏။

အထက်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးထက် ပို၍ ကျေးဇူးများသော အခြား ပုဂ္ဂိုလ်ရှိ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးအား ရှိခိုးခြင်း၊ အရိုအသပြုခြင်း၊ ပစ္စည်း လေးပါး ပေးလှူခြင်းသို့ဖြင့် ကောင်းစွာ ကျေးဇူးတုံ့ပြန်ခြင်း(ကျေးဇူး ဆပ်ခြင်း)ငှာ မလွယ်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ဝဇီရစိန်မသုတ်

ဝဇီရစိန်နှင့်တူသူ စသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၂၅။ ငလောက၌ အနာဟောင်းနှင့် တူသည့် စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ လျှပ်စီးအင်နှင့်တူသည့် စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝဇီရစိန်နှင့် တူသည့် စိတ်ရှိ သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိ၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်—

(၁) ဤလောက၌ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် အမှန်ဒေါသ ကြီး၏။ အနည်းငယ် ပြောဆိုရုံဖြင့်ပင် စိတ်ဆိုးတတ်၏။ ဥပမာ အနာ ဟောင်းသည် တုတ်ချောင်း၊ ဒိုးခြမ်းကဲ့တို့ဖြင့် ထိခိုက်မိရုံဖြင့် များစွာသော သွေးပြည်များကို ယိုစီးစေသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ သော သူသည် အနာဟောင်းနှင့် တူသည့် စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။

(၂) ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ‘ဤကားဆင်းရဲတည်း’ ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။ ‘ဤကားဆင်းရဲ ဖြစ်ကြောင်းတည်း’ ဟု

ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။ ဤကား ဆင်းရဲချုပ်ရာတည်းဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ဤကား ဆင်းရဲချုပ်ရာသို့ ရောက်စေနိုင်သော အကျင့်တည်း'ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။ ဥပမာ မျက်စိကောင်းသော ယောက်ျားသည် မှောင်မိုက်သည့် ညအချိန်၌ လျှပ်စီးရောင်ဖြင့် အဆင်းအာရုံတို့ကို မြင်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့သောသူသည် လျှပ်စီးရောင်နှင့်တူသည့် စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

(၃) ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အာသဝေါတရားလေးပါး ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့် ကံလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်ပညာကို မျက်မှောက်တဝှံ့ပင် ကိုယ်တိုင် ဉာဏ်အထူးဖြင့် မျက်မှောက်ပြုကာ ရရောက်၍ နေ၏။ ဥပမာအားဖြင့် ဝဇီရစိန်ဖြင့် မဖောက်ခွဲနိုင်သည့် တစ်စုံတစ်ခုသော ပတ္တမြား၊ သို့မဟုတ် ကျောက်ဟူ၍ မရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့သောသူသည် ဝဇီရစိန်နှင့်တူသည့်စိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ဟူ၍ ဟောင်းကြားပါသည်။

၆။ သေဝိတဗ္ဗသုတ်

မှီဝဲထိုက်သူစသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၂၆။ လောက၌ မှီဝဲဆည်းကပ်ရန် မထိုက်သူ၊ မှီဝဲဆည်းကပ်ရန် ထိုက်သူ၊ အရိအသေ အလေးအမြတ် ပြု၍ မှီဝဲဆည်းကပ်ရန် ထိုက်သူဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်—

(၁) မိမိထက် သီလ သမာဓိ ပညာအားဖြင့် နိမ့်ကျသူကို သနား ကြင်နာခြင်း၊ ကူညီစောင့်ရှောက်ခြင်းမှ တစ်ပါး အခြားနည်းဖြင့် မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း မပြုလိုက်။

(၂) မိမိနှင့် သီလ သမာဓိ ပညာအားဖြင့် တူညီသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်းငှာ ထိုက်၏။ အကြောင်းမှာ သီလ သမာဓိ ပညာအားဖြင့် တူသူကချင်းချင်း သီလ သမာဓိ ပညာနှင့် စပ်သော စကားများကို ပြောဆိုဆွေခွေး နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

(၃) မိမိထက် သီလ သမာဓိ ပညာ အားဖြင့် သာလွန်သူကိုမူ အရိအသေ အလေးအမြတ် ပြု၍ မှီဝဲဆည်းကပ်ရန် ထိုက်ပေသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲ ဆည်းကပ်ခြင်းဖြင့် မပြည့်သေး

သော သီလ သမာဓိ ပညာတို့ ပြည့်စုံ လာနိုင်ပြီး ပြည့်ပြီးသော သီလ သမာဓိ ပညာတို့ကိုလည်း ခိုင်မာအောင် အထောက်အကူ ပြုနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗသုတ်

စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၂၇။ လောက၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်း၍ မှီဝဲဆည်းကပ်ရန် မထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ လျစ်လျူရှုထားထိုက်၍ မှီဝဲဆည်းကပ်ရန် မထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မှီဝဲဆည်းဆည်းကပ် ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိ၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်—

(၁) ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလရှိ၊ ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိ၏။ မစင်ကြယ်သော အကျင့်ရှိ၏။ ယုံမှားဖွယ် ဖြစ်သော အကျင့်ရှိ၏။ ဖုံးလွှမ်းအပ်သော အမှုရှိ၏။ ရဟန်းမဟုတ်ဘဲလျက် ရဟန်းဟု ဝန်ခံ၏။ အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သူမဟုတ်ဘဲ အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သူဟု ဝန်ခံ၏။ အတင်းပုပ်၏။ ကိုလေသာဖြင့် စွတ်စို၏။ ဤသို့သော သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို စက်ဆုပ်အပ်၏။ မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်းငှာ မထိုက်။ ဤသို့သောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်သူသည် လိုပုဂ္ဂိုလ်သို့ အတု ပလိုက်ငြားသော်လည်း “ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်း ရှိသူဖြစ်၏”ဟူသော မကောင်းသတင်းကားပျံ့နှံ့သည်သာ ဖြစ်၏။ ဥပမာ မစင်တွင်းသို့ ကျနေသော မြွေသည် မိမိအား ဆယ်သူကို မကိုက်ငြားသော်လည်း မစင်ဖြင့် လိမ်းကျံစေနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

၂။ အနာဟောင်းသည် တုတ်ချောင်း အိုးခြမ်းကဲ့သို့ဖြင့် ထိခိုက်မိလျှင် သွေးပြည်တို့ကို လွန်စွာ ယိုစီးစေသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မီးလောင်နေသော ဘည်သား ထင်းမီးစသည် တုတ်ချောင်း၊ အိုးခြမ်းကဲ့သို့ဖြင့် ထိခိုက်မိလျှင် လွှင့်စွာ ဖျစ်ဖျစ်သည်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မစင်တွင်းသည် တုတ်ချောင်း အိုးခြမ်းကဲ့သို့ဖြင့် ထိခိုက်မိလျှင် မကောင်းသော အနံ့ကို လွန်စွာဖြစ်စေသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ထို့အတူ လောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အမျက်ဒေါသကြီး၏။ အနည်းငယ် ပြောဆိုရုံဖြင့်ပင် စိတ်ဆိုးစွတ်၏။ ဤကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို လျစ်လျူရှုအပ်၏။ မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း

မပြုအပ်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆဲရေးခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အကျိုးမဲ့စေခြင်းများကို ပြုလုပ် တတ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

(၃) အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မှီဝဲဆည်းကပ် ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။ အကြောင်းမှာ ထိုကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်းဖြင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အတုကို မလိုက်နိုင်စေကာမူ “ကောင်းသော အဆွေခင်ပွန်းရှိသူဖြစ်၏” ဟူသော ဂုဏ်သဘင်းကား ထွက်ပေါ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ ဂူထဘာဏ်သုတ်

မစင်နှင့်တူသော စကားရှိသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၂၀။ မစင်နှင့်တူသော စကားရှိသူ၊ ပန်းနှင့်တူသော စကားရှိသူ၊ ပျားရည်နှင့်တူသော စကားရှိသူဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိသည်။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်-

(၁) ဤသောက၌ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပွဲသဘင်၊ ပရိသတ်၊ ဆွေမျိုး၊ သမားအဖွဲ့၊ မင်းအိမ်တို့၌ တည်လျက် လက်သေထေး၍ မေးမြန်းအပ်မည့်ရှိသော မေးမြင်ဘဲလျက် သိမြင်၏ဟု ပြောဆို၏။ သိမြင်ပါလျက်လည်း မသိမြင်ပါဟု ပြောဆို၏။ မိမိဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ သူငယ်ပါးဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်စေ၊ တံစိုးလက်ဆောင်ပစ္စည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ သိလျက်လဲမှားသောစကားကို ပြောဆို၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် မစင်နှင့်တူသော စကားရှိသူမည်၏။

(၂) ဤသောက၌ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပွဲသဘင်၊ ပရိသတ် စသည်တို့၏ အလယ်၌ တည်လျက် လက်သေထေး၍ မေးမြန်းအပ်သည်ရှိသော် မိမိသိမြင်သည်ကို သိမြင်ပါသည်ဟု ပြောဆို၏။ မိမိ မသိမမြင်သည်ကိုမသိပါ။ မမြင်ပါဟု ပြောဆို၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ပန်းနှင့်တူသော စကားရှိသူမည်၏။

(၃) ဤသောက၌ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြမ်းတမ်းသော စကားကိုပယ်၍ အပြစ်ကင်းသော၊ နားချမ်းသာသော၊ ယဉ်ကျေးသော၊ လူအများ နှစ်သက်မြတ်နိုးသောစကားကို ပြောဆိုတတ်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ပျားရည်နှင့်တူသော စကားရှိသူမည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၉။ အနွံသုတ်

နှစ်ဖက်ကန်းသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးပါး

၂၉။ လောက၌ မျက်စိနှစ်ဖက်လုံး ကန်းသူ၊ တစ်ဖက်မြင်သူ၊ နှစ်ဖက်လုံးမြင်သူဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိသည်။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်—

(၁) အကြင်သူအား မရသေးသောစည်းစိမ်များ ရအောင်၊ ရပြီး စည်းစိမ်များတိုးပွားအောင် ပြုနိုင်သော ဉာဏ်မျက်စိလည်းမရှိ၊ ကုသိုလ် တရားနှင့် အကုသိုလ်တရား၊ အပြစ်ရှိတရားနှင့် အပြစ်မဲ့ တရား၊ ယုတ်သော တရားနှင့်မြတ်သောတရား၊ မည်းညစ်သောအဖို့ရှိသော တရားနှင့် ဖြူစင် သောအဖို့ရှိသောတရားတို့ကို ခွဲခြားသိနိုင်သော ဉာဏ်မျက်စိလည်း မရှိ။ ထိုသူသည် မျက်စိနှစ်ဖက်လုံးကန်းသော အန္ဓပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

(၂) အကြင်သူအား မရသေးသောစည်းစိမ်တို့ကိုရအောင်၊ ရပြီး သော စည်းစိမ်တို့ကိုလည်း တိုးပွားအောင် ပြုနိုင်သော ဉာဏ်မျက်စိ ရှိ၏။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို ခွဲခြား သိမြင်နိုင်သော ဉာဏ်မျက်စိကား မရှိ၊ ထိုသူသည် မျက်စိတစ်ဖက်သာမြင်သော ‘ကေ စက္ခု’ ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

(၃) အကြင်သူအား ဥစ္စာ စည်းစိမ်တို့ကို ရရှိတိုးပွားအောင်ပြုနိုင် သော ဉာဏ်မျက်စိလည်း ရှိ၏။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို ခွဲခြားသိနိုင်သော ဉာဏ်အမြင်လည်းရှိ၏။ ထိုသူသည် မျက်စိနှစ်ဖက် လုံးမြင်သော ‘ဒွိစက္ခု’ ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ အဝကုဇ္ဇသုတ်

မှောက်ထားသည့်အိုးနှင့်တူသူ စသောပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၃၀။ လောက၌ မှောက်ထားသော အိုးနှင့်တူသည့် ပညာရှိသူ၊ ခါးပိုက်နှင့်တူသည့် ပညာရှိသူ၊ ကြီးသောပညာရှိသူဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး ရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုး တို့တွင်—

(၁) ဤလောက၌ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ကျောင်းသို့မပြတ် သွား၍ ရဟန်းတို့ထံ၌ တရားနာ၏။ သို့သော် သူသည်နာနစဉ် အခါ ၌လည်းတရားစကား၏အစအလယ်အဆုံးကို ကောင်းစွာ နှလုံးမသွင်း။ တရားနာရာမှထလာသောအခါ၌လည်း ကောင်းစွာနှလုံးမသွင်း၊ ဥပမာ

မှောက်ထားသောအိုးထဲသို့လောင်းလိုက်သောရေသည်၊ ရအိုးထဲ၌မတည်ဘဲ
လျှောကျသွားသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် မှောက်ထားသောအိုးနှင့်တူ
သော ပညာရှိသူမည်၏။

(၂) အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် တရားကို နာနေစဉ်၌သာလျှင်
ကောင်းစွာနှလုံးသွင်း၏။ တရားနာရာမှထသွားသောအခါ၌ကားကောင်း
စွာ နှလုံးမသွင်း။ ဥပမာ-ယောက်ျားတစ်ယောက်၏ ခါးပိုက်ထဲ၌ထည့်
ထားသည့် စားဖွယ်တို့သည် ထိုယောက်ျား အမှတ်တမဲ့နေရာမှ ထလိုက်မိ
ပါက ဖရိုဖရဲပြန်ကျသွားကုန်သကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ခါးပိုက်နှင့်တူ
သော ပညာရှိသူမည်၏။

(၃) အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကား တရားကို နာကြားနေစဉ်၌
လည်းကောင်း၊ တရားနာရာမှ ထလာသောအခါ၌လည်းကောင်း၊ နာကြား
အပ်သောတရား၏ အစ အဟယ် အဆုံးသုံးပါးကို ကောင်းစွာနှလုံးသွင်း
၏။ ဥပမာ လှန်ထားသောအိုးထဲသို့ သွန်းလောင်းအပ်သောရေသည် စား
သို့လျှော့မကျဘဲ အိုးထဲ၌ ကောင်းစွာတည်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်
သည် ကြီးသော ပညာရှိသူမည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄။ ဒေဝဒူတဝဂ်

၁။ သဗြဟ္မကသုတ်

ဗြဟ္မာစသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးနှင့် အတူခန့်သူ

၃၁။ ရဟန်းတို့၊ အကြင်အမျိုးတို့၏သားသမီးတို့သည် မိမိတို့အိမ်
၌ မိဘများကို ပူဇော်ထားကုန်၏။ ထိုအမျိုးတို့သည် ဗြဟ္မာနှင့်တကွ နေ
သူများဖြစ်ကုန်၏။ လက်ဦးဆရာနှင့်တကွ နေဟူ၍၊ ပြစ်ကုန်၏။ အဝေးမှ
ယူဆောင်လာသော ပစ္စည်းကို ခံယူထိုက်သူနှင့်တကွ နေသူများဖြစ်ကုန်၏။
ရဟန်းတို့၊ ‘ဗြဟ္မာ’ ဟူသောအမည်၊ ‘လက်ဦးဆရာ’ ဟူသောအမည်၊
‘အဝေးမှ ယူဆောင်လာသော ပစ္စည်းကို ခံယူထိုက်သူ’ ဟူသော အမည်တို့
သည် မိဘ၏အမည်များဖြစ်၏။ အကယ်ကြောင့်ဆိုသော် မိဘတို့သည်
သားသမီးတို့အား ကျေးဇူးများသူ၊ စောင့်ရှောက် ကျွေးမွေးသူ၊ လောက
ကိုပြုသူများ ဖြစ်သောကြောင့် ပေတည်းဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ အာနန္ဒသုတ်

တဏှာမာနဒိဋ္ဌိသုံ ပါးကို ကင်းကွာစေနိုင်သော သမာဓိ

၃၂။ “အရှင်ဘုရား၊ အကြင်သမာဓိကိုရခြင်းဖြင့် စိတ်ဝိညာဏ်နှင့် တကွဖြစ်သော ဤကိုယ်၌ လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓနီမိတ်အာရုံ ဟူသမျှ တို့၌ မည်းကောင်း၊ ငါ့ဟုထင်မှတ်ခြင်း ဒိဋ္ဌိ၊ ငါ့ဟာဟု ထင်မှတ်ခြင်း တဏှာ၊ တောင်လွှားခြင်းမာန၊ ဟူသော အနုသယတို့သည်မဖြစ်ကုန်ရာ၊ ထိုအနုသယများ မဖြစ်နိုင်ကြောင်းဖြစ်သည့် လွတ်မြောက်သော စိတ်နှင့် လွတ်မြောက်သော ပညာတို့ကိုလည်း ရရောက်၍ နေနိုင်ရ၏။ ထိုကဲ့သို့ သမာဓိကို ရခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ရာပါသလော”

“အာနန္ဒာ၊ ထိုကဲ့သို့သောသမာဓိကို ရခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ပေ၏”

“အရှင်ဘုရား၊ အဘယ်သို့လျှင် ထိုကဲ့သို့သော သမာဓိကိုရခြင်းဖြစ် သနည်း”

“အာနန္ဒာ၊ ဤသဒ္ဓါနှင့် ရဟန်းအား သင်္ခါရအားလုံးငြိမ်းအေး ရာ ဥပဓိအားလုံးကို ဖွန်လွှတ်ရာ၊ တဏှာကုန်ရာ၊ တပ်မက်ခြင်းကင်းရာ၊ ဆင်းရဲချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် အေးချမ်း၏။ မွန်မြတ်၏” ဟူ၍ အကြံဖြစ်၏။ အာနန္ဒာ၊ ဤသို့လျှင် ထိုကဲ့သို့သော သမာဓိကို ရခြင်း သည်ဖြစ်၏။ အာနန္ဒာ၊ ဤအနက်သဘောကို ရည်ရွယ်၍ ပါရာယနဝဂ် ပုဏ္ဏကပဉ္စ၌—

“အကြင်သူအား လောက၌ သူတစ်ပါး၏ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ မိမိ၏ ကိုယ်ခန္ဓာတို့ကို ဥပဓိဖြင့်ဆင်ခြင် သိမြင်၍ လောကဝယ် တစ်စုံတစ်ခု သော အာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ၊ ငြိမ်းအေးသူ၊ ကိလေသာ အစိုးအငွေ့ ကင်းသူ၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ တောင့်တခြင်း ကင်းပြီးသူ ဖြစ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ် သည် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်းတို့ကို လွန်မြောက်လေ၏” ဟူ၍ ဟောကြားခဲ့ပေသည်။

(ငါ့ဟု ထင်မြင်ခြင်းဒိဋ္ဌိ၊ ငါ့ဟာဟု ထင်ခြင်းတဏှာ၊ တောင်လွှား ခြင်း မာနဟူသော တရားသုံးပါး ပါပင်သောကြောင့် ဤသုတ်ကိုတိက နိပါတ်၌ ထည့်ထားခြင်းဖြစ်ဖွယ် ရှိပါသည်။)

၃။ သာရိပုတ္တသုတ်

တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ သုံးပါးကို ကင်းလွှာစေသော အကျင့်

၃၃။ အခါတစ်ပါး၌ ရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်၏။
ဗုဒ္ဓက ရှင်သာရိပုတ္တရာအား အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော် မူ၏။
“သာရိပုတ္တရာ၊ ငါသည် အကျဉ်းအားဖြင့်လည်း တရားကို ဟောကြား
ရာ၏၊ အကျယ်အားဖြင့်လည်း ဟောကြားရာ၏။ အကျဉ်းအကျယ်အား
ဖြင့်လည်း ဟောကြားရာ၏။ သို့သော် သိမြင်နားလည်သူတို့ကား ရခဲ
ကုန်၏”

“အရှင်ဘုရား၊ ယခုအချိန်သည် အကျဉ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊
အကျယ်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အကျဉ်းအကျယ် နှစ်ပါးစုံအားဖြင့်
လည်းကောင်း တရားကို ဟောကြားရန်အချိန် ဖြစ်ပါသည်။ (ဟောကြား
တော်မူပါ) သိမြင်နားလည်သူများ ရှိပါလိမ့်မည်”

“သာရိပုတ္တရာ၊ သို့ဖြစ်သော် “စိတ် ဝိညာဏ်နှင့် တကွသော
ဤကိုယ်၌သည်းစသော၊ ဗဟိဒ္ဓနိမိတ်အစုတို့၌ လည်းကောင်း ငါတို့
ထင်မှတ်မြင် ဒိဋ္ဌိ၊ ငါ့ဟာဟု ထင်မှတ်ခြင်းဟော၊ ထောလွှားခြင်းမာန
ဟူသော အနုသယတို့သည် မဖြစ်စေကုန်အံ့။ ထိုအနုသယများ မဖြစ်
နိုင်ကြောင်းဖြစ်သည့် လွတ်မြောက်သောစိတ်နှင့် လွတ်မြောက်သောပညာ
တို့ကိုလည်း မရောက်၍ နေကုန်အံ့”ဟူ၍ သင်တို့သည် အားထုတ်အပ်၏။
သာရိပုတ္တရာ၊ ဤသို့နေသောရဟန်းသည် တဏှာကိုဖြတ်ပြီးသူ၊ သံယောဇဉ်
ကို လွန်မြောက်ပြီးသူ၊ မာနကို ကောင်းစွာ ပယ်ခြင်းကြောင့် ဝဋ်ဆင်းရဲ
၏ အဆုံးကို ပြုပြီးသူ ဖြစ်၏ဟု ဆိုအပ်၏။ သာရိပုတ္တရာ၊ ဤအနက်
သဘောကို ရည်ရွယ်၍ ပါရာယနဝဂ်၊ ဥဒယဉာဉ် -

“ကမ္မသညာနှင့် ဓမ္မာမနဿ နှစ်ပါးကို ပယ်ရှားကတ်သော၊
ထိုင်းမှိုင်းမှု ထိနကိုပယ်နုတ်တတ်သော၊ နောင်တ တစ်ဖန် ပူဇန်းမှုကုက္ကုစ
ကို တားဆီးတတ်သော၊ ဥပေက္ခာနှင့် သတိတို့ဖြင့် စင်ကြယ်သော၊
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပုလ္လင် ရှေ့သွားရှိသော၊ အဝိဇ္ဇာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော
အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပညာဖြင့် ကံလသောတို့မှ လွတ်မြောက်သော တရားဟူ၍
ငါဆို၏”ဟူသော ဤဂါထာကို ဟောကြားခဲ့ပေ၏။

၄။ နိဒါနသုတ်

ကံဖြစ်ပေါ်ကြောင်း တရားသုံးပါး

၃၄။ ရဟန်းတို့၊ ကံဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည် လောဘဒေါသ၊ မောဟ ဟူ၍ သုံးပါးရှိကုန်၏။

ရဟန်းတို့ အကြင်ကံသည် လောဘဖြင့် ပြုအပ်၏။ လောဘကြောင့်ဖြစ်၏။ လောဘလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏။ ထိုကံသည် ထိုကံကို ပြုသူ၏ အတ္တဘော ဖြစ်ရာတို့၌ ရင့်ကျက်၏။ ကံပြုသူသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌သော် လည်းကောင်း၊ ဒုတိယဘဝ၌သော်လည်းကောင်း အဆက်ဆက်သော ဘဝ၌သော်လည်းကောင်း ကံ၏အကျိုးကို ခံစားရ၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်ကံသည် ဒေါသဖြင့် ပြုအပ်၏...အဆက်ဆက်သောဘဝ၌ သော်လည်းကောင်း ထိုကံ၏ အကျိုးကို ခံစားရ၏။

ရဟန်းတို့ အကြင်ကံသည် မောဟဖြင့် ပြုအပ်၏...အဆက်ဆက်သော ဘဝ၌သော်လည်းကောင်း ထိုကံ၏ အကျိုးကို ခံစားရ၏။

ရဟန်းတို့ ဥပမာကား မကျိုးမပျက် မပုပ်မဆွေးသော လေ နေပူတို့သည် မနှိပ်စက်အပ်သော ကောင်းစွာ သိမ်းဆည်းထားသည့် မျိုးစေ့တို့ကို ကောင်းစွာ ပြုပြင်ထွန်ယက်ထားသော မြေ၌ ကြေး စိုက်ပျိုးထားပြီး မိုးကလည်း ကောင်းစွာ ရွာသွန်းခဲ့သော် ထိုမျိုးစေ့တို့သည် ကြီးပွားစည်ပင်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သကဲ့သို့ ပေတည်း။

ရဟန်းတို့၊ ကံဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည် အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ ဟူ၍လည်း သုံးပါးရှိကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်ကံသည် အလောဘဖြင့် ပြုအပ်၏။ အလောဘကြောင့်ဖြစ်၏။ အလောဘလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏။ ထိုကံသည် လောဘကင်းသည် ရှိသော် ပယ်အပ်ပြီး၊ အမြစ်ပြတ်ပြီး ဖြစ်၏။ နောက်တစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း သဘော မရှိတော့ချေ။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်ကံသည် အဒေါသဖြင့် ပြုအပ်၏...ထိုကံသည် ဒေါသကင်းသည်ရှိသော် ပယ်အပ်ပြီး ဖြစ်၏။ အမြစ်ပြတ်ပြီးဖြစ်၏။ နောက်တစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း သဘော မရှိတော့ချေ။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်ကံသည် အမောဟဖြင့် ပြုအပ်၏...ထိုကံသည် မောဟကင်းသည် ရှိသော် ပယ်အပ်ပြီး ဖြစ်၏။ အမြစ်ပြတ်ပြီး ဖြစ်၏။ နောက်တစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း သဘော မရှိတော့ချေ။

ရဟန်းတို့၊ ဥပမာကား မကျိုးမပျက် မဆွေးမပုပ်သော ဓလ နေပူ
တို့သည် မနှိပ်စက်အပ်သော ကောင်းစွာ သိမ်းဆည်းထားသည့် မျိုးစေ့
တို့ကို မီးရှို့၍ မီးသွေးဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ပြီး ရေထဲ၌ မျှောလိုက်သည် ရှိ
သော် ထိုမျိုးစေ့တို့သည် နောက်တစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း သဘော မရှိ
ကုန်သကဲ့သို့ပင်တည်းဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ဟတ္ထကသုတ်

ပူလောင်ခြင်း သုံးမျိုးမှ ကင်းပြီးသူ

၃၅။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် အာဠဝီပြည် နွားများ
သွားရာလမ်းဖြစ်သော ယင်းတိုက်တောမြက်အခင်းပေါ်၌ ထိုင်နေတော်
မူ၏။ ထိုအခါ ဟတ္ထကအာဠာဝကမင်းသားသည် လမ်းလျှောက်ရင်း ဗုဒ္ဓ
ကိုမြင်၍ ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်ပြီး၊

“မြတ်စွာဘုရားသည် ချမ်းသာစွာ အိပ်စက်ရပါ၏လော” ဟုမေး
လျှောက်၏။

“မင်းသား၊ ငါသည် ချမ်းသာစွာအိပ်စက်ရာ၏။ လောက၌
ချမ်းသာစွာ အိပ်စက်ရသူတို့တွင် ငါသည် တစ်ဦးအပါအဝင် ဖြစ်၏”

“အရှင်ဘုရား၊ ဆောင်းရာသီ ညသည်ချမ်းအေးလှပါသည်။ တပို့
တွဲနှင့် တပေါင်းအကူး ကြားရှစ်ရက်သည် ဆီးနှင်းများစွာ ကျသော
အခါဖြစ်ပါသည်။ နွားခွာရာများထပ်နေသော မြေပြင်သည် ကြမ်းတမ်း
လှပါသည်။ သစ်ရွက်အခင်းသည်လည်း ပါးလှပါသည်။ သစ်ပင်၏အရွက်
များမှာလည်း ကျဲလှပါသည်။ ဆက်နန်းများလည်း အေးစက်နေပါသည်။
အေးသောလေသည်လည်း တိုက်ခတ်နေပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါလျက် မြတ်စွာ
ဘုရားသည် ချမ်းသာစွာအိပ်စက်ရ၏ဟု မိန့်ကြားတော်မူဘိ၏”

“မင်းသား၊ ဤအရာ၌ သင့်ကိုငါတစ်ခုမေးအံ့။ သင်နှစ်သက်
သလိုဖြေလော။ ဤလောက၌ သူကြွယ်၊ သို့မဟုတ် သူကြွယ်သားအား

၁။ မဇ္ဈိမ ဒေသ အိဒ္ဓိယနိုင်ငံ၌ လဘတ်မှတ်ပုံ* ရိန်ဒာနှင့်မကူ၊ လပြည့်
ကျော် ၁-ရက်မှ နောက်လပြည့်နေ့အထိကို တစ်လဟုသတ်မှတ်သည်။
ထို့ကြောင့် ‘တပို့တွဲနှင့် အပေါင်းအကူးအကြား ရှစ်ရက်’ဟူသည် မြန်မာ
လို တပို့တွဲလဆန်း ၁၂ ရက်မှ တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၄ ရက်အထိ
ဖြစ်သည်။ ၎င်းကား အအေးဆုံးအချိန် ဖြစ်ပါသည်။ ‘အန္တရဋ္ဌက’ဟု
ခေါ်သည်။

လေလုံသော အတွင်းအပြင် အင်္ဂတေလိမ်းကျသော၊ စေ့စပ်သော တံခါး ပေါင်တံခါးရွက်ရှိသော၊ လုံသော လေသာပြတင် ရှိသော၊ အတွတ်တပ် သော အိမ်ကြီးတစ်ဆောင်ရှိရာ၏။ ထိုအိမ်ကြီး၌လည်း မွေးရှည် ကော် ဇောကြီးဖြင့်သော်လည်း ခင်းထားအပ်သော၊ သာမဗ္ဗေဖြူ အခင်းဖြင့် သော်လည်း ခင်းထားအပ်သော ပန်းပြောက်ခြယ်သည့် သားမွေးအခင်း ဖြင့်သော်လည်း ခင်းထားအပ်သော ကောင်းမြတ်သောဝံပိုင်ခရီးခင်းဖြင့် သော်လည်း ခင်းထားအပ်သော၊ နိသောအာပေါလွမ်းခင်းနှင့်တကွဖြစ် သော၊ အုန်းနှိုးနှစ်ဖက်ထားအပ်သောအိပ်ရာခုတင်ရှိရာ၏။ ထိုတိုက်အိမ်ကြီး ၌ ဆိမီးတိုင်များကိုလည်း ညှိထွန်းထားရာ၏။ နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် မယား လေးယောက်တို့ကလည်း နှစ်သက်ဖွယ်ပြုစုခြင်းအမျိုးမျိုးဖြင့်ပြုစုနေရာ၏။ မင်းသား၊ သင်မည်သို့ထင်သနည်း၊ ထိုသူကြွယ်၊ သို့မဟုတ် သူကြွယ် သားသည် ချမ်းသာစွာအိပ်စက်ရမည်လော၊ ချမ်းသာစွာ မအိပ်စက်ရ မည်လော”

“အရှင်ဘုရား၊ ထိုသူကြွယ် သို့မဟုတ် သူကြွယ်သားသည် ချမ်း သာစွာ အိပ်စက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။”

မင်းသား၊ ရာဂဒေါသ ဗောဟတို့ကြောင့်ဖြစ်သည့် အကြင်ကိုယ်၏ ပူလောင်ခြင်း၊ စိတ်၏ပူလောင်ခြင်းတို့ဖြင့် ပူလောင်လေသည် ဆင်းရဲ စွာအိပ်စက်ရရာ၏။ ထိုသူကြွယ်၊ သို့မဟုတ် သူကြွယ်သား သား ထိုကဲ့သို့ သော ကိုယ်၏ပူလောင်ခြင်း၊ စိတ်၏ပူလောင်ခြင်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ရာ သည် မဟုတ်လော”

“အရှင်ဘုရား၊ ထိုသူကြွယ် သို့မဟုတ် သူကြွယ်သားအား ထိုကဲ့သို့ သော ပူလောင်ခြင်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ရာပါသည်။”

“မင်းသား၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုကဲ့သို့သော ပူလောင်ခြင်းများ ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် ရာဂ ဒေါသ ဗောဟတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်အပ်ပြီးဖြစ် ၏။ ထို့ကြောင့်ငါသည် ကောင်းစွာအိပ်စက်ရခြင်းဖြစ်ပေ၏” ဟု မိန့် ကြားပါသည်။

၆။ ဒေဝဒုတသုတ်

ယမမင်းနှင့်နတ်တမန်သုံးမျိုး

၃၆။ ဤလောက၌ ဒုစရိုက်သုံးပါးကိုပြုကျင့်သူသည် သေလွန် သောအခါ အင်္ဂါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ရာ၏။ ထိုသတ္တဝါကို ငရဲစောင့်တို့က လက်မောင်းတစ်ဖက်စီ၌ကိုင်၍ ယမမင်းအားပြကြသည်။

“အရှင်မင်းကြီး၊ ဤယောကျ်ားသည် မိဘတို့၌ ဝတ္တရားပျက်ကွက်သူ၊ ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့၌ ဝတ္တရားပျက်ကွက်သူ၊ အသက်အရွယ်ကြီးသူတို့အား မလေးစားသူဖြစ်ပါသည်။ ဤယောကျ်ားအား ခဏခဏပေါ့လော”

ထိုအခါ ယမင်းက ထိုယောကျ်ားအား ပထမ နတ်တမန်ကိုမေးစစ်၏။

“အချင်းယောကျ်ား၊ သင်သည် လူတို့၌ ပထမနတ်တမန်ထင်ရှားပေလောသည်ကို မမြင်ခဲ့ပါလော”

“ကျွန်ုပ်မမြင်ခဲ့ပါ အရှင်”

“အချင်းယောကျ်ား၊ သင်သည် လူ့ပြည်၌ ခါးကုန်း၍ တောင်တန်းကို အားပြုသွားရသော၊ သွားကျိုးဆံဖြူ၍ အရေတွန့်လိပ်နေသော၊ အသက် ရှစ်ဆယ်ကိုးဆယ်ရှိသောအဘိုးအိုကို မမြင်ခဲ့ပါသလော”

“ကျွန်ုပ်မြင်ခဲ့ပါသည် အရှင်”

“အချင်းယောကျ်ား၊ အရွယ်ရောက်၍ တတ်သိလိမ္မာသူဖြစ်လာသောသင့်အား ‘ငါသည်လည်း အိုခြင်းသသောရှိ၏။ အိုခြင်းသဘောကို မလွန်ဆန်နိုင်ချေ။ ယခု ငါသည် ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့် ကောင်းသောအမှုကိုပြုတော့အံ့’ ဟူ၍ ‘အကြံမဖြစ်ခဲ့ပါသလော’

“အရှင်၊ ကျွန်ုပ်သည် ဤသို့ကြံစည်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ပါ၊ မေ့လျော့ခဲ့ပါသည်”

“အချင်းယောကျ်ား၊ မေ့လျော့သဖြင့် ကောင်းသောအမှုကို မပြုလုပ်ခဲ့သော သင့်အားမေ့လျော့သူများအား ပြုလုပ်မြဲအတိုင်း ပြုလုပ်ကြလိမ့်မည်။ ထိုမကောင်းမှုကို သင်၏ မိဘဆွေမျိုးများက ပြုလုပ်သည်မဟုတ်။ အခြားသော နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏားတို့က ပြုလုပ်ကြသည်လည်း မဟုတ်။ လင်ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်၏။ ထိုမကောင်းမှု၏ အကျိုးကိုလည်း သင်သာလျှင် ခံစားရလိမ့်မည်”

ဓုတိယနတ်တမန်

ယမင်းသည် ထိုယောကျ်ားအား ပထမနတ်တမန်ကို မေးစစ်ပြီး ဓုတိယနတ်တမန်ကို မေးစစ်၏။

“အချင်းယောက်ျား၊ သင်သည် လူတို့၌ ဒုတိယနတ်တမန်ထင်ရှား ပေပါလောသည်ကို မတွေ့မြင်ခဲ့ပါသလော”

“ကျွန်ုပ် မတွေ့မြင်ခဲ့ပါ အရှင်”

“အချင်းယောက်ျား၊ သင်သည် လူတို့၌ ပြင်းထန်စွာ နာမကျန်း ဖြစ်နေ၍ မိမိ၏ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်တို့ဖြင့် လိမ်းကျပ်ပေးရလျက် အိပ်နေ ရသေး၊ သူတစ်ပါးတူပေးမှ ထနိုင်သော လူမမာ မိန်းမ၊ သို့မဟုတ် လူမမာ ယောက်ျားကို မမြင်ခဲ့ပါသလော”

“ကျွန်ုပ် မြင်ခဲ့ပါသည် အရှင်”

“အချင်းယောက်ျား၊ အရွယ်ရောက်၍ သိ ကြား လိမ္မာသူ ဖြစ်လာသော သင့်အား ‘ငါသည် ဘည်း နာခြင်းသဘော ရှိ၏၊ နာခြင်း သဘောကို ဝလွန်ဆီနိုင်ချေ။ ယခု ငါသည် ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်တို့ဖြင့် ကောင်းသော အမှုကို ပြုတော့အံ့’ ဟူ၍ အကြံ မမြင်ခဲ့ပါသလော”

“အရှင်၊ ကျွန်ုပ်သည် ဤကဲ့သို့ ကြံစည်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ပါ။ မေ့လျော့ခဲ့ပါသည်”

“အချင်းယောက်ျား၊ မေ့လျော့သဖြင့် ကောင်းသော အမှုကို မပြုလုပ်ခဲ့သော သင့်အား မေ့လျော့သူမျှသာ အား ပြုလုပ်မြဲအတိုင်း ပြုလုပ်ကြလိမ့်မည်။ ထိုမကောင်းမှုကို သင်၏ မိဘဆွမျိုးများက ပြုလုပ် သည်မဟုတ်၊ ခြားသော နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏားတို့က ပြုလုပ် ကြသည်မည် မဟုတ်၊ ခင်ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုမကောင်း မှု၏ အကျိုးကိုလည်း သင်သာလျှင် ခံစားရလိမ့်မည်”

ဇာတိယနတ်တမန်

တို့နောက် ယမင်းသည် ထိုယောက်ျားအား ဇာတိယနတ်တမန် ကို မေးစစ်ပြန်၏။

“အချင်းယောက်ျား၊ သင်သည် လူတို့၌ ဇာတိယနတ်တမန် ထင် ရှားပေပါလောသည်ကို မတွေ့မြင်ခဲ့ပါသလော”

“အရှင်၊ ကျွန်ုပ် မတွေ့မြင်ခဲ့ပါ”

“အချင်းယောက်ျား၊ သင်သည် လူတို့၌ သေ၍ နှစ်ရက် သုံးရက် လွန်သဖြင့် ဖူးရောင် ပုပ်ပွနေသော မိန်းမ၊ သို့မဟုတ် ယောက်ျားကို မတွေ့မြင်ခဲ့ပါသလော”

“အရှင်၊ ကျွန်ုပ် တွေ့မြင်ခဲ့ပါသည်”

“အချင်းယောက်ျား၊ အရွယ်ရောက်၍ သိကြား လိမ္မာသူဖြစ်လာ သော သင့်အား ‘ငါသည်လည်း သေခြင်းသဘောရှိ၏။ သေခြင်းသဘော ကို မလွန်ဆန်နိုင်ချေ။ ယခု ငါသည် ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်တို့ဖြင့် ကောင်းသော အမှုကို ပြုတော့အံ့’ ဟူ၍ အကြံ မဖြစ်ခဲ့ပါသလော”

“အရှင်၊ ကျွန်ုပ်သည် ဤသို့ကြံစည်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ခဲ့ပါ။ မေ့ လျော့ခဲ့ပါသည်”

“အချင်းယောက်ျား၊ မေ့လျော့သဖြင့် တောင်းသောအမှုကိုမပြု လုပ်ခဲ့ဘူးသင့်အား မေ့လျော့သူများအားပြုလုပ်မြဲအတိုင်းပြုလုပ်ကြလိမ့် မည်။ ထိုမကောင်းမှုကို သင်၏မိဘဆွေမျိုးများက ပြုလုပ်သည်မဟုတ်။ အခြားသော နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ရဟန်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ပြုလုပ်ကြသည်လည်း မဟုတ်။ သင်ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ သို့မကောင်းမှု၏ အကျိုး ကိုလည်း သင်ကိုယ်တိုင် ခံစားရလိမ့်မည်”

ငရဲထိန်းတို့က နှိပ်စက်ပုံ

ဤသို့လျှင် ယမမင်းသည် ထိုယောက်ျားအား တဟိယ နတ်တမန် ကို မေးစစ်ပြီး ဆိတ်ဆိတ်နေလေ၏။ ထိုအခါ ငရဲထိန်းတို့သည် ထိုသတ္တဝါ အား လောလော ပူသော သံစို့တို့ကို လက်နှစ်ဖက်၊ ခြေနှစ်ဖက်နှင့် ရှင်အလယ်တို့၌ရိုက်သွင်း၍ အနှောင်အဖွဲ့ ငါးမျိုး၌သောနှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း မှုကို ပြုကြကုန်၏။ ထိုယောက်ျားသည် မကောင်းမှုကို မကုန်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး မသေဘဲ ပြင်းထန်သော ဒုက္ခမ၊ ဒုနာတို့ကို ခံစားနေရ၏။

ထို့နောက် ငရဲထိန်းတို့သည် ထိုယောက်ျားအား—

- တောက်ထုံ မိုးမျှော်ဆွဲကိုင်၍ ပဲခွပ်တို့ဖြင့် ခုတ်ရွှေ့ခြင်း၊
- မုထား၌တပ၍ မီးတောက်မီးလျှံတို့ဖြင့် အလျှံဟပြောင်ပြောင် တောက်လောင်နေသော မြေပြင်၌ အခေါက်ခေါက် အပြန်ပြန် မောင်းနှင်ခြင်း၊

- မီးတောက် မီးလျှံတို့ဖြင့် အလျှံတပြောင်ပြောင် တောက်နေသောမီးတောက်ကြီးပေါ်သို့ တက်စေ ဆင်းစေခြင်း၊
- ဇောက်ထိုးမိုး မျှော်ဆွဲကိုင်၍ မီးတောက် မီးလျှံတို့ဖြင့် အလျှံတပြောင်ပြောင် တောက်လောင်နေသော သံအိုးကြီး ထဲ၌ပစ်ချခြင်း။

စသော ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်မှုများကိုလည်း ပြုလုပ်ကြကုန်၏။ သံအိုးကြီးထဲ၌ ပစ်ချခြင်းခံရသော ဆိုယောကျာ်းသည် အမြှုပ်တစ်စုံထလျက် ကျက်သည်ဖြစ်၍ အထက်သို့လည်း တစ်ကြိမ် ပေါ်၏။ အောက်သို့လည်း တစ်ကြိမ်မြှုပ်၏။ ဖိလာလည်း တစ်ကြိမ် မျော၏။

ထိုယောကျာ်းသည် မကောင်းမှု ကံမကုန်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး မသေဘဲ ပြင်းထန်သော ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို ခံစားနေရ၏။

ထို့နောက် ငရဲထိန်းတို့သည် ထိုယောကျာ်းကို (အဝီစိ) ငရဲကြီး၌ ပစ်ချကြကုန်၏။ ထိုအဝီစိ ငရဲကြီးသည်ကား ထောင်စုစုထောင် ရှိ၏။ တံခါးငါးစုပေါက် ရှိ၏။ ညီညာသော အပိုင်းအခြားဖြင့် ပိုင်းခြားထား၏။ သံတံတိုင်းဖြင့် ကာရံထား၏။ သံပြားဖြင့် မိုးထား၏။ ဆီငရဲ၏ မြေပြင်သည် သံပြေပြင် ဖြစ်၏။ မီးတောက် မီးလျှံတို့ဖြင့် အလျှံတပြောင်ပြောင် တောက်လောင်နေ၏။ ထက်ဝန်းကျင် ယူဇနာပေါင်းရာ တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။

ရှေးအခါက ယမမင်းအား “လောက၌ မကောင်းမှု ပြုသူများသည် အမျိုးမျိုးသော ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်မှုကို ခံရ၏။ ငါသည် လူအဖြစ် ရ၍ လောက၌လည်း မြတ်စွာဘုရား ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ တရားကို ကြားနာ သိမြင်ခွင့် ရပါမူကောင်းသေစွာ” ဟု အကြံ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။

“ရဟန်းတို့၊ ငါသည် ဤအကြောင်းများကို တစ်ပါးသော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကံမှ ကြားသိ၍ ဟောသည်မဟုတ်၊ ကိုယ်တော်တိုင် ထင်ရှားစွာ သိမြင်၍သာ ဟောကြားခြင်း” ဟု မိန့်ကြားပါသည်။ (မဇ္ဈိမနိကာယ် ဥပရိပဏ္ဏာသ၊ ဒေဝဒုတသုတ်ကိုလည်း ကြည့်ပါ)

၇။ စတုမဟာရာဇသုတ်

နတ်မင်းကြီးလေးယောက်နှင့် ဥပုသ်သုံးမျိုး

၃၇။ လဆန်း ပက္ခ၊ လဆုတ် ပက္ခ၏ ရှစ်ရက်မြောက်နေ့ တို့၌ စတုမဟာရာဇ် နတ်မင်းကြီးလေးယောက်၏ အလုပ်အကျွေး ဖြစ်သောနတ် တို့သည် ဤလူ့လောက၌ လှည့်လည်ကာ “ဗျားစွာသော လူတို့သည် မိဘ တို့ကို လုပ်ကျွေးပြုစုကြရဲ့လား၊ ဥပုသ်စောင့်ကြရဲ့လား၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုကြရဲ့လား” ဟူ၍ လေ့လာစုံစမ်းကြသည်။

လဆန်း ပက္ခ၊ လဆုတ်ပက္ခတို့၏ တစ်ဆယ် လေးရက်မြောက် နေ့ တို့၌ နတ်မင်းကြီး လေးယောက်တို့၏ သားတို့သည် အလုပ်အကျွေးတို့ လှည့်လည် စုံစမ်း ကြသည်။

လဆန်း ပက္ခ၊ လဆုတ်ပက္ခတို့၏ တစ်ဆယ် ငါးရက်မြောက်နေ့ များ၌ကား စတုမဟာရာဇ် နတ်မင်းကြီး လေးယောက်ကိုယ်တိုင်လှည့်လည် စုံစမ်းကြသည်။

ထိုသို့ လေ့လာစုံစမ်း၍ သိရှိရသော အကြောင်းကို သုဓမ္မာနတ် သဘင်၌ အစည်းအဝေး တက်လာသော နတ်တို့အား ပြောကြားကြည့်သော လေ့ရှိသည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုသော သူများ နည်းပါးနေကြောင်း သိရသည့်အခါ နတ်တို့သည် စိတ်မကောင်းဖြစ်ကြသည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုသောလူများ များပြားနေကြောင်း သိရသောအခါ၌ကား နတ်တို့သည် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဝစ်ခါက နတ်မင်းကြီးသည် တာဝတိံသာ နတ်တို့ အားဆောက် ပါ ဝါတံကို မြက်ကြားခဲ့သည်။

‘အကြင်သူသည် ငါ့ကဲ့သို့ ဖြစ်လို၏။ ထိုသူသည် လဆန်း ပက္ခ၊ လဆုတ်ပက္ခ၏ တစ်ဆယ်လေးရက်၊ တစ်ဆယ်ငါးရက်နေ့တို့၌ လည်ကောင်း လဆန်း ပက္ခ၊ လဆုတ် ပက္ခ ရှစ်ရက်နေ့တို့၌ လှည့်ကောင်း၊ ရက်ရှည်

မပြတ် စောင့်ထိန်းအပ်သော ဥပုသ်နေ့တို့၌ လည်းကောင်း၊ အင်္ဂါရွှစ်ပါး နှင့်ပြည့်စုံသော ဥပုသ်ကို ကျင့်သုံး ဆောက်တည်ရာ၏”

ရဟန်းတို့၊ ဓာတုဒေဝီသ မကင်းသေးသော သိကြားမင်းက ထို ဂါထာကို ရွတ်ဆိုခြင်းသည် ကောင်းသော ရွတ်ဆိုခြင်း မမည်။ ဓာတု ဒေဝီသကင်းပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်က ရွတ်ဆိုမှုသာ ကောင်းသောရွတ်ဆို ခြင်း မည်၏ဟု ဗုဒ္ဓက ဟောကြားသည်။

၃၈။ ဒုတိယ စတုမဟာရာဇသုတ်၌ အထက်ပါ ဂါထာကို ‘ဇာတိ စသော ဒုက္ခမှ လွတ်သေးသော သိကြားမင်းက ရွတ်ဆိုခြင်းသည် ကောင်းသော ရွတ်ဆိုခြင်းမဟုတ်၊ ဇာတိစသော ဒုက္ခအပေါင်းမှ လွတ် ပြီးသော ရဟန္တာက ရွတ်ဆိုခြင်းသည်သာ ကောင်းသော ရွတ်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏’ ဟု ပြောင်းလဲ၍ ဟော ခြင်းသာပထမသုတ်နှင့် ကွဲပြားပါသည်။

၉။ သုခုမာလသုတ်

မာန်ယစ်ခြင်းသုံးပါးမှကွပ် သောပုဂ္ဂိုလ်

၃၉။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် အလွန် နူးညံ့သိပ်ပေမူ သူ ဖြစ်၏။ ငါ့ ခမည်းတော်၏ နန်းတော်၌ ငါ့အတွက် မျက်နှာမျှား ပြုလုပ်၍ ကြွယ်၊ ကြွာပြု။ ကြွာနီပန်းတို့ကို စုံကပ်ပျိုးထား၏။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် ကာသိ တိုင်းထွက် မဟုတ်သော စန္ဒကူးနံ့သာကို မသုံး၊ ခေါင်းပေါင်း ပုဆိုး အင်္ကျီ အပေါ်ရုံ အဝတ်တို့ကိုလည်း ကာသိတိုင်းဖြစ် များကိုသာ သုံးစွဲ ၏။ အဆေး အပူ စသည်တို့ မတွေ့ထိစေရန် ငါ့အပေါ်၌ နေ့ညမပြတ် ထီးဖြူကုဆောင်းမိုးထား၏။

၁။ ပါဠိဟာရိယပက္ခ၊ ရက်ရှည် မပြတ် စောင့်ထိန်းအပ်သော ဥပုသ်နေ့ ဟူသည် ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး စောင့်ထိန်းအပ်သော ဥပုသ်နေ့များကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို သုံးလပတ်လုံး မစောင့်ထိန်းနိုင် သူသည် သီတင်းကျွတ် လပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့မှ တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်နေ့ အထိဖြစ်စေ၊ သီတင်းကျွတ် လပြည့်ကျော် တစ်ရက်မှ သီတင်းကျွတ် လကျယ်နေ့အထိ ဖြစ်စေ ရက်ရှည်ဥပုသ် စောင့်နိုင်၏။ ထိုသို့ တစ်လ ဖြစ်စေ လဝက်ဖြစ်စေ စောင့်ထိန်း အပ်သော ဥပုသ် သည်လည်း ‘ပါဠိဟာရိယပက္ခ’ ပင် မည်၏ဟု ဖွင့်ပါသည်။

ရဟန်းတို့၊ ဆောင်း၊ နွေ၊ မိုး ရာသီအလိုက် ငါနေရန် ပြာသာဒ် သုံးဆောင် ရှိ၏။ ငါသည် မိုးရာသီ နှစ်ဆောင်၌ မိုးသားလပတ်လုံး ယောက်ျားမဖက် မိန်းမချည်းသက်သက် တီးဝိုက်အပ်သော တူရိယာတို့ ဖြင့် ပျော်ပါးလျက် နန်းပြာသာဒ်မှ အောက်သို့ မဆင်းဘဲ နေခဲ့၏။ ရဟန်း တို့၊ သူတစ်ပါး အိမ်တို့၌ ကျွန်အမှုလုပ် ယောက်ျားတို့အား ပုန်းရည်ဟင်း လျှင် အဖော်ရှိသော ဆန်ကဲ့ ထမင်းကို ကျွေးသကဲ့သို့၊ ငါ့မည်းတော်၏ နန်းတော်၌ ကျွန်အမှုလုပ် ယောက်ျားတို့အား သလေးဆန်ဖြင့် ချက် သော သားပြမ်း ထမင်းကို ကျွေး၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသို့သော်လည်း စိတ်ချမ်းသာ၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့ခြင်းတို့ နှင့် ပြည့်စုံသောငါ့အား “ငါသည် အိုခြင်းသဘောရှိသူဖြစ်ပါလျက် အို မသာသုကိုမြင်လျှင် စက်ဆုပ်ခြင်းငှာမသင့်” ဟု အကြံဖြစ်ခဲ့၏။ ဤသို့စဉ်း စားဆင်ခြင်သောငါ့အား အရွယ်နုပျိုခြင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောမာန်ယစ်မှု သည် လုံးဝကင်းပျောက်ခဲ့၏။

ထို့အတူ “ငါသည် နာခြင်းလဘောရှိသူဖြစ်လျက် နာသောသူကို မြင်လျှင် စက်ဆုပ်ရန်မသင့်” ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်သောငါ့အား အနာရောဂါကင် ခြင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်သောမာန်ယစ်မှုသည် လုံးဝကင်းပျောက်ခဲ့၏။

“ငါသည် သေခြင်းသဘောရှိသူဖြစ်လျက် သေသောသူကိုမြင်လျှင် စက်ဆုပ်ရန်မသင့်” ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်သောငါ့အား အသက်ရှည်ခြင်းကို စွဲ၍ ဖြစ်သောမာန်ယစ်မှုသည် လုံးဝကင်းပျောက်ခဲ့၏။

ဗုဒ္ဓသည် ဤသို့ မိမိအား မာန်ယစ်မှု သုံးပါးကင်းပျောက်ခဲ့ပုံကို ဟောကြားပြီး “အကြာအမြင်နည်းသော ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့သည် မာန် ယစ်မှုသုံးပါးဖြင့် မာန်ယစ်ကာ ဒုစရိုက်မှုတို့ကိုပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် အပါယ် ငရဲသို့ ကျရောက်ကြကုန်၏။ အချို့သောရဟန်းတို့သည်လည်း ကံမာန်ယစ် မှုသုံးမျိုးဖြင့်ပင် မာန်ယစ်ကာ လူထွက်သွားကြကုန်၏” ဟု မိန့်ကြားတော် မူလေသည်။

၁၀။ အာဓိပတေယျသုတ်

အကြီးအမှူးပြုခြင်းသုံးပါး

၄၀။ မိမိကိုယ်ကို အကြီးအမှူးပြုခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ လောကုတ္တံ၊ လောကကို အကြီးအမှူးပြုခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောဂုဏ်၊ တရားကို

အကြီးအမှူးပြုခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောဂုဏ်ဟူ၍ အကြီးအမှူးပြုခြင်း ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောဂုဏ် သုံးပါးရှိ၏။

ထိုသုံးပါးတို့တွင် ရဟန်းတစ်ပါးသည် ကောတောင်သစ်ပင် ရင်း စသောအရမ်များသို့ချဉ်းကပ်လျက် ‘ငါသည် ဆွမ်းသင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းလေးပါး’ ဟူသောအကြောင်း၊ ထိုထို ဘဝစည်းစိမ်ဟူသော အကြောင်းနှင့် ရဟန်းပြုသည်မဟုတ်။ ဇာတိ စသောဆင်းရဲ၏ ကုန် ဆုံးမှုပြုခြင်းငှာ ရဟန်းပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ငါသည် ကာရေဏ် တို့ကို ရှားမှီးခြင်းငှာ မသင့်’ ဟု ကြံစည်၏။ ထို့နောက် ထိုရဟန်းသည် ‘ငါ သည် ဝီရိယကို မတန်ဖန်ဆုတ်အားထုတ်အံ့၊ သတိကိုစွဲမြဲစေအံ့၊ ကိုယ်ကို ငြိမ်းစေအံ့၊ ခိတ်ကိုတည်ကြည်စေအံ့’ ဟု ကြံလျက် မိမိကိုသလျှင် အကြီး အကဲပြု၍ အကုသိုလ်ကိုစွန့်ပယ်၏။ ကုသိုလ်ကိုပွားစေ၏။ အပြစ်ရှိသော တရားကို စွန့်ပယ်၏။ အပြစ်မဲ့သောတရားကိုပွားစေ၏။ မိမိကိုယ်ကို စင် ကြယ်အောင် စောင့်ထိန်း၏။ ဤသို့ စောင့်ထိန်းခြင်းသည် ‘မိမိကိုယ်ကို အကြီးအမှူးပြုခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောဂုဏ်မည်၏။

တစ်ပါးသောရဟန်းသည် “ဤလောက၌ နတ်မျက်စိနှင့်တူသော ဥဒဏ်အမြင်ရှိသော၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကိုသိမြင်သော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ တန်ခိုးကြီးသော နတ်တို့သည်လည်းကောင်း ရှိကုန်၏။ အကယ်၍ ငါသည် မကောင်းသော အကြံကိုကြံမိလျှင် ထိုသူတို့ကသိကြလိမ့် မည်” ဟု ကြံလျက် လောကကို အကြီးအမှူးပြု၍ အကုသိုလ်ကိုစွန့်ပယ်၏။ ကုသိုလ်ကိုပွားစေ၏။ ဤသို့ပွားစေခြင်းသည် လောကကို အကြီးအမှူးပြု ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောဂုဏ်မည်၏။

တစ်ပါးသောရဟန်းသည်ကား “မြတ်စွာဘုရား၏ တရားသည် ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သောတရားဖြစ်၏။ ငါ၏သီတင်းသုံးဖော်တို့ တွင် အသိအမြင်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ မနုဿပုဂ္ဂိုလ်များရှိ၏။ ငါသည် ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဝိနည်း၌ရဟန်း ပြုသူဖြစ်ပါလျက် ပျင်းရိ၍နေခြင်းငှာမသင့်” ဟုကြံလျက် တရားကိုအကြီး အမှူးပြု၍ အကုသိုလ်ကိုစွန့်ပယ်၏။ ကုသိုလ်ကိုပွားစေ၏။ ဤသို့ပွားခြင်း သည် တရားကိုအကြီးအမှူးပြုခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောဂုဏ်မည်၏ဟူ၍

၁။ ဣတိဟဝါဘဝ ဟေတုတိ ဣတိဘဝေါ၊ ဣတိဘဝေါတိ ဧဝံအာယတိ န တဿ တဿ သမ္ပတ္တိဘဝဿ ဟေတု-အဋ္ဌကထာ။

ဟောကြားတော် မူပါသည်။ (အတ္တနံ ဇေဋ္ဌကံ ကတု နိဗ္ဗတ္တိတံ ဂုဏ ဇာတံ အတ္တခိပတေယျံ စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ပါသည်။)

၅။ ဂူဠဝဂ်

၁။ သမ္ပုဒိတာဝသုတ်

မျက်မှောက်ထင်ရှားရှိခြင်း သုံးမျိုး

၄၁။ သဒ္ဓါတရား၊ အလှူဝတ္ထု၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အကြောင်း သုံးပါး မျက်မှောက်ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါတရားရှိသော အမျိုး ကောင်းသားသည် များစွာသောကောင်းမှုကို ပွားစေ၏ဟု ဟောကြား ပါသည်။

၂။ တိဌာနသုတ်

သဒ္ဓါရှိသူဟု သိနိုင်ကြောင်းသုံးပါး

၄၂။ နှလုံးနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဖူးမြင်လိုသူဖြစ်ခြင်း၊ သူတော်ကောင်းထရားကို ကြားနာလိုသူဖြစ်ခြင်း။ လွတ်လွယ်စွန့်ကြဲခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ဝန်တိုမှု အညစ်အကြေး ကင်း သောစိတ်ဖြင့် အိမ်၌နေသူ ဖြစ်ခြင်း။ ဟူသော အကြောင်းသုံးမျိုးတို့ဖြင့် သဒ္ဓါတရားရှိသူ ကြည်ညိုသူ ကို သိသိပေ၏ဟု ဟောကြားသည်။

၃။ အတ္တဝေသသုတ်

တရားဟောသူ ရှုမြင်အပ်သော အကျိုးထူးသုံးပါး

၄၃။ တရားဟောသောသူသည် ပါဠိအနက်ကို သိမြင်၏။ တရားနာသောသူသည်လည်း ပါဠိအနက်ကို သိမြင်၏။ ဟောသူ နာသူ နှစ်ဦးလုံးသည်လည်း ပါဠိအနက်ကို သိမြင်၏။ ဤအကျိုးထူးသုံးပါးကို ရှုမြင်သဖြင့် သူတစ်ပါးတို့အား တရား ဟောအပ်၏ဟူ၍ မိန့်ကြားသည်။
၄၄။ ကထာပဝတ္တိသုတ်၌ အထက်ပါအကြောင်း သုံးပါးတို့ဖြင့် တရားစကားကို အဆက်မပြတ်ဖြစ်စေအပ်၏ဟူ၍ ဟောကြားသည်။

၅။ ပဏ္ဍိတသုတ်

ပညာရှိသူများ၊ ပညတ်အပ်သော တရားသုံးပါး

၄၅။ အလှူပေးခြင်း၊ ရှင်ရဟန်းပြုခြင်း၊ မိဘတို့အား လုပ်ကျွေးခြင်းတို့သည် ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ ပညတ်အပ်သောတရားသုံးပါး ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ သီလဝန္တသုတ်

သီလရှိသော ရဟန်းကိုမှီ၍ ရရှိသည့် အကျိုးသုံးပါး

၄၆။ အကြွေခွာနိဂုံးကိုအမှီပြု၍ သီလရှိသောရဟန်းတို့သည် နေကုန်၏။ ထိုခွာနိဂုံး၌ နေသောလူတို့သည် ကိုယ်နှုတ်စိတ်သုံးပါးတို့ဖြင့်များစွာသော ကောင်းမှုကို ပွားစေကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ သင်္ခတလက္ခဏသုတ်

၄၇။ အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းစုပြုပြင် စီမံအပ်သော ‘သင်္ခတ’တရား၏ အမှတ်လက္ခဏာသုံးပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဖြစ်မှု ‘ဥပါဒ်’ လက္ခဏာ ထင်ရှားခြင်း၊ ပျက်မှု ‘ဘင်္ဂ’ လက္ခဏာ ထင်ရှားခြင်း၊

တည်နေစဉ် တစ်ပါးသောအခြင်းအရာသို့ရောက်မှု ‘ဌီ’ လက္ခဏာ ထင်ရှားခြင်းတို့ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄၈။ အသင်္ခတလက္ခဏသုတ်၌ အကြောင်းတရားတို့၏ ပေါင်းစုပြုပြင် စီမံခြင်း မခံရသော ‘အသင်္ခတ’တရား၏ အမှတ်လက္ခဏာသုံးပါးမှာ အထက်ပါ အခြင်းအရာသုံးပါး မထင်ရှားခြင်းပင် ဖြစ်ကြောင်း ဟောသည်။

၁။ ‘ဋီတဿ အညဟတ္ထိန္တာမ ဇရာ’ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ဌမဇရာသို့ ရောက်ခြင်းသည်ပင် ရင့်ရော်မှု ‘ဇရာ’ ဖြစ်ပါသည်။

၉။ ပဗ္ဗတရာသုတ်

ဟိမဝန္တာတောင်မှ ရရှိသော အိကျိုးသုံးပါး

၄၉။ ဟိမဝန္တာတောင်မင်းကိုမှီ၍ သစ်ပင်ကြီးတို့သည် အကိုင်း
အခက် အရွက်ဖြင့် ကြီးပွားခြင်း၊ အခေါက်အပွားဖြင့် ကြီးပွားခြင်း၊
အကာအနှစ်ဖြင့် ကြီးပွားခြင်းဟူသော ကြီးပွားခြင်း သုံးပါးတို့ဖြင့်
ကြီးပွားကုန်သကဲ့သို့ တို့အတူ သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသော အိမ်ထောင်
အကြီးအကဲကို အမှီပြု၍ သားမယား၊ အဆွေခင်ပွန်း၊ ချစ်ကျွမ်းဝင်သူ
ဆွေမျိုးအပေါင်းတို့သည် သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ ပညာဟူသော ကြီးပွားခြင်း
သုံးပါးတို့ဖြင့် ကြီးပွားကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ အာတပ္ပကရဏီယသုတ်

အားထုတ်မှုပြုသင့်သော အကြောင်းသုံးပါး

၅၀။ မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားများ မဖြစ်စေရန်၊
မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်စေရန်၊
ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပြင်းထန်ကြမ်းတမ်းသော ကိုယ်ဆင်းရဲ
ဝေဒနာတို့ကို သည်းခံနိုင်စေရန်-

ဟူသော အကြောင်းသုံးပါးဖြင့် အပ္ပတပြင်း အားထုတ်ခြင်းကို
ပြုအပ်၏။ ယင်းသို့အားထုတ်သော ရဟန်းကို 'ဆင်းရဲကုန်ဆုံးမှု ပြုရန်
အပ္ပတပြင်း အားထုတ်ခြင်းရှိသူ၊ မှင့်ကျက်သော ပညာရှိသူ၊ သတိနှင့်
ပြည့်စုံသူ'ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၁။ မဟာစောရသုတ်

ခိုးသူကြီး၏ မှီရာသုံးပါး

၅၁။ ကူးသန်းသွားလာချန်ခက်ခဲသောမြစ်၊ တောတောင်တို့ကို
အမှီချခြင်း၊ ထူထပ်သောတောအုပ်ကို အမှီချခြင်း၊
မိမိအား အကာအကွယ်ပေးမည့် မင်း၊မင်း၏အမတ်ကြီးကို
အမှီချခြင်း-

ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ခိုးသူကြီးသည် အိမ်ကို ဖောက်ထွင်းခြင်း၊ ရွာကို တိုက်ခိုက်လုယက်ခြင်း၊ လမ်း၌တိုက်ခိုက်လုယက် ခြင်းစသောတို့ကို ပြုသကဲ့သို့ ထိုအတူ ဤသာသနာ၌လည်း-

ဧည့်ညွတ်သော ကိုယ်မှု၊ နှုတ်မှု၊ စိတ်မှုနှင့်^၁ ပြည့်စုံခြင်း၊

မှားသောအယူရှိခြင်း၊

မိမိအား ကာကွယ်ပေးပည့် ငင်း၊ မင်း၏ အမတ်ကြီးကို အမှီ ခြင်း-

ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် တူးပြို ဖျက်ဆီး အပ်သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်သူဖြစ်၏။ အပြစ်ရှိသူ၊ ပညာရှိများ ကဲ့ရဲ့ အပ်သူဖြစ်၏။ များစွာသော မကောင်းမှုကိုလည်း ပွားများစေသူဖြစ်၏ဟု ဖောကြားပါသည်။

၆။ ဗြဟ္မဏဝဂ်

၁။ ပဌမဒွေဗြဟ္မဏသုတ်

ကိုယ်နှုတ်စိတ်သုံးပါးကို စောင့်စည်းခြင်း

၅၂။ အခါတစ်ပါး၌ အသက် တစ်ရာနှစ်ဆယ်ရှိသော ပုဏ္ဏား အိုကြီးနှစ်ယောက်သည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍ ‘အရှင်ဂေါတမ၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် အသက် တစ်ရာနှစ်ဆယ်ရှိပြီ ဖြစ်သော်လည်း ဒုဂ္ဂတိဘေးမှ ကာကွယ် တားဆီးနိုင်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မပြုရသေးသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အား အကျိုးစီးပွား ဖြစ်စေနိုင်သော ဆုံးမဩဝါဒကို ပေးပါ လော’ဟု တောင်းပန်ကြသည်။

ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက ‘ပုဏ္ဏားတို့၊ ဤလောကကို အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းတို့က ဆွဲဆောင်နေ၏။ ဤသို့ဆွဲဆောင်ခံနေရသော လောက၌ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်၊ သုံးပါးဖြင့် စောင့်စည်းခြင်းသည် လမလွန်ဘဲသို့ ပြောင်းသွားသူ၏ မှီခိုအားထားရာ ဖြစ်ပေ၏’ဟု ဆုံးမတော်မူလေသည်။

၁။ ဝိသမေဓ ကာယကမ္မောနာတိ သပက္ခလနဋ္ဌေန ဝိသမေဓ ကာယဒွါရိက တဗ္ဗေဓ-အဋ္ဌကထာ၊ ချွတ်ချော်လွဲမှားသော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ တို့နှင့်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၅၃။ ဒုတိယဒွေဗြဟ္မဏသုတ်၌ အထက်သုတ်နည်းတူလျှောက်ကြားသော ပုဏ္ဏားအိုနှစ်ယောက်အား အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ ခောခြင်းသုံးပါးဖြင့် တောက်လောင်နေသော ဤလောက၌ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ် သုံးပါးဖြင့် စောင့်စည်းခြင်းသည် တမလွန်ဘဝသို့ ပြောင်းသွားသူ၏ မှီခိုအေးထားရာ ဖြစ်ပေ၏ဟု ဟောကြားသည်။

၃။ အညတရ ဗြဟ္မဏသုတ်

တရားကို ကိုယ်တိုင်သိနိုင်သော အကြောင်းသုံးပါး

၅၄။ အပျင်ဂေါတမ၊ တရားကို မျက်မှောက်ထင်ထင် ကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်၏၊ ကိုယ်တိုင်သိမြင်နိုင်၏'ဟု ပြောဆိုကြပါသည်။ အဘယ်မျှဖြင့် တရားကိုမျက်မှောက်ထင်ထင် ကိုယ်တိုင်သိမြင်နိုင်ပါသနည်း။

ပုဏ္ဏားတစ်ယောက်က ဗုဒ္ဓအား ဤသို့ လာရောက်မေးသည်။ ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြားတော်မူသည်။

‘ပုဏ္ဏား၊ တပ်မက်သော စိတ်ရှိသူသည် ဣဒဗြဟ္မဏလွမ်းမိုးဖိစီးအပ်သည်ဖြစ်၍ မိမိဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်၏။ သူတစ်ပါးဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်၏။ မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးလုံးဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်၏။ ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကိုလည်း ခံစားရ၏။ ဣဒဗြဟ္မဏလွမ်းမိုးဖိစီးအပ်သည့်အခါ မိမိဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်းမပြု။ ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကိုလည်း မခံစားရ။’

ပုဏ္ဏား၊ အမျက်ထွက်သော စိတ်ရှိသူသည် ဒေါသဖြင့် လွမ်းမိုးဖိစီးအပ်သည်ဖြစ်၍ မိမိဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်၏။ ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကိုလည်း ခံစားရ၏။ ဒေါသကို ပယ်အပ်သည့်အခါ မိမိဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်းမပြု။ ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကိုလည်း မခံစားရ။

ပုဏ္ဏား၊ တွေဝေသော စိတ်ရှိသူသည် မောဟဖြင့် လွမ်းမိုးဖိစီးအပ်သည်ဖြစ်၍ မိမိဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်၏။ ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကိုလည်း ခံစားရ၏။ မောဟကို ပယ်အပ်သည့်အခါ မိမိဆင်းရဲခြင်းငှာလည်း စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်းမပြု။ ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကိုလည်း မခံစားရ။

ပုဏ္ဏား၊ ဤသို့လျှင် တရားကို မျက်မှောက်ထင်ထင် ကိုယ်တိုင်သိ
မြင်နိုင်ပေ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄။ ပရိဗ္ဗာဏသုတ်

တရားကို ကိုယ်တိုင်သိမြင်နိုင်သော အကြောင်းသုံးပါး

၅။ ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်သော ပရိဗ္ဗင်္ဂတစ်ပါးက အထက်သုတ်နည်းတူ
မေးလျှောက်ရာ ပုဒ္ဓိက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြားတော်မူသည်။

“ပုဏ္ဏား၊ တပ်မက်သောစိတ်ရှိသူသည် ရာဂဖြင့် လွှမ်းမိုးဖိစီးအပ်
သည်ဖြစ်၍ မိမိဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်၏။...ကိုယ်စိတ်ဆင်းရဲ
ခြင်းကိုလည်း ခံစားရ၏။ ရာဂကို ပေးအပ်သည်ရှိသော် မိမိဆင်းရဲရန်လည်း
စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်းမပြု...ကိုယ်စိတ် ဆင်းရဲခြင်းကိုလည်း မခံစားရ။

ပုဏ္ဏား၊ တပ်မက်သောစိတ်ရှိသူသည် ရာဂဖြင့် လွှမ်းမိုးဖိစီးအပ်
သည်ဖြစ်၍ ကိုယ်ဖြင့်လည်း မကောင်းသော အကျင့်ကိုကျင့်၏။ နှုတ်ဖြင့်
လည်း မကောင်းသော အကျင့်ကိုကျင့်၏။ စိတ်ဖြင့်လည်း မကောင်းသော
အကျင့်ကို ကျင့်၏။ ရာဂကိုပယ်အပ်သည်ရှိသော် ကိုယ်ဖြင့်လည်း မကောင်း
သောအကျင့်ကို မကျင့်၊ နှုတ်ဖြင့်လည်း မကောင်းသော အကျင့်ကိုမကျင့်၊
စိတ်ဖြင့်လည်း မကောင်းသော အကျင့်ကို မကျင့်။

ပုဏ္ဏား၊ တပ်မက်သော စိတ်ရှိသူသည် ရာဂဖြင့် လွှမ်းမိုးဖိစီးအပ်
သည်ဖြစ်၍ မိမိအကျိုးကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိ၊ သူတစ်ပါးအကျိုးကို
လည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိ၊ မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးလုံး၏အကျိုးကိုလည်း
ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိ၊ ရာဂကို ပယ်အပ်သည်ရှိသော် မိမိအကျိုးကိုလည်း
ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ သူတစ်ပါးအကျိုးကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။
မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးလုံး၏ အကျိုးကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။

ပုဏ္ဏား၊ ဤသို့လျှင် တရားကိုမျက်မှောက်ထင်ထင် ကိုယ်တိုင်သိမြင်
နိုင်ပေ၏။

(အမျက်ထွက်သော စိတ်ရှိသူ၊ တွေဝေသော စိတ်ရှိသူတို့၌လည်း
ထိုနည်းတူ ဟောကြားသည်)

၅၆။ နိဗ္ဗာန်သုတ်၌ ဇနုဿဏိပုဏ္ဏားက “အဘယ်မျှဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက် ထင်ထင် ကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်ပါသနည်း” ဟုမေးလျှောက်ရာ ဗုဒ္ဓက အညဟရဗြာဟ္မဏသုတ် နည်းတူ ဖြေကြားသည်။

၆။ ပလောကသုတ်

လူ့လောကပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းသုံးပါး

၅၇။ အခါတစ်ပါး၌ ပစ္စည်းတို့က ချမ်းသာကြွယ်ဝသော ပုဏ္ဏားတစ်ယောက်က ဗုဒ္ဓအား မေးလျှောက်၏။

“အရှင်ဂေါတမ၊ ရှေးအခါကဤလူ့လောကသည် အဝီစိငရဲကဲ့သို့ လူတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေ၏။ ရွာနိဂုံးမင်းနေပြည်တို့သည် ကြက်ပျံတစ်ကျ စည်ကားကုန်၏ဟူ၍” ဆရာတော်ရှင်သော ရှေးပုဏ္ဏားတို့ ပြောသည်ကို ကျွန်ုပ်ကြားဖူးပါသည်။ ယခုအခါ၌ကား လူဦးရေနည်းပါး၌ ကျိုးတိုးကျဲတဲသာထင်ပါသည်။ မြို့ရွာနိဂုံး ဇနုပုဒ်တို့သည် မြို့ရွာနိဂုံး ဇနုပုဒ် မဟုတ်သည့် အဖြစ်သို့ ရောက်နေပါသည်။ ယင်းသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ အဘယ် အကြောင်းကြောင့်ပါသနည်း”

ထိုအခါမေးကို ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြားတော်မူ၏။

“ပုဏ္ဏား၊ ယခုအခါ လူတို့သည် မတရားသော အဓမ္မရာဂဖြင့်၊ တပ်စက်ကုန်၏။ မညီမျှသော လိုချင်မှု ဝိသမလောဘဖြင့်၊ နှိပ်စက်အပ်ကုန်၏။ မေ့မိသောအကျင့် “မိစ္ဆာဓမ္မ”^၁ နှင့်ပြည့်စုံကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် ထက်ခွာစားစားလက်နက်များကို စွဲငိုင်၍ တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် သတ်ဖြတ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် လူအများ သေကြကုန်၏။ ဤသို့ သေခြင်းသည် လူဦးရေ လျော့ပါး၍ ကျိုးတိုးကျဲတဲသာ ထင်ခြင်း၏ ပထမ အကြောင်းဖြစ်၏။

၁။ ကုတ္တရာ သံပါတ်ကား = သည်ဘက်ရွာ၏ အိမ်မိုး ပေါ်မှ ချသော သော ကြက်တို့သည် ဟိုဘက်ရွာ၏ အိမ်မိုး ပေါ်သို့ သက်ဆင်းနိုင်လောက်အောင် ရွာချင်း နီးကပ်နေကုန်၏ ဟုဆိုလိုသည်။ ကြက်ပျံတစ်ကျ စည်ကားသည်” ဟူသော မြို့သာ စည်ကားမှာ ဤ အဆိုနှင့် မညီပါ။

၂။ သူတစ်ပါးတို့၏ ပစ္စည်း၌ တပ်စက်ခြင်းကို ‘အဓမ္မရာဂ’ ဟု ဆိုပါသည်။

၃။ တစ်ပါးသူတို့၏ ပစ္စည်း၌ လိုချင်မှုကို ‘ဝိသမလောဘ’ ဟုဆိုပါသည်။

၄။ ဆက်စပ်မှုမရှိသော (မိစ္ဆေး မိကြီး စသည်) တို့၌ မှီခိုဆက်ဆံခြင်းကို ‘မိစ္ဆာဓမ္မ’ ဟု ဆိုပါသည်။

ပုဏ္ဏား၊ ထိုမှတစ်ပါး အဓမ္မရာဂဖြင့် တပ်မက်ကုန်သော၊ ဝိသမ
 လောဘဖြင့် နှိပ်စက်ကုန်သော၊ မိစ္ဆာဓမ္မနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော ထိုလူတို့
 အား မိုးကောင်းစွာ မရွာသဖြင့် ဆန်စပါး ရွာပေါ်၍ ဝတ်မှုတ်ခေါင်း
 ပါးခြင်းသည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လူများ သေကြကုန်၏။ ဤသို့ သေ
 ခြင်းသည် လူဦးရေ လျော့ပါး၍ ကျိုးတိုကျဲတဲ့သာ ထင်ခြင်း၏ ဒုတိယ
 အကြောင်းဖြစ်၏။

ပုဏ္ဏား၊ ထိုမှတစ်ပါး အဓမ္မရာဂဖြင့် တပ်မက်ကုန်သော၊ ဝိသမ
 လောဘဖြင့် နှိပ်စက်ကုန်သော၊ မိစ္ဆာဓမ္မနှင့် ပြည့်စုံသော ထိုလူတို့ထံတို့
 အကြီးအဘဲ ဖြစ်သော ဘီလူးတို့သည် ကြမ်းကြုတ်သော ဘီလူးတို့ကို
 စေလွှတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် လူအများ သေကြကုန်၏။ ဤသို့ သေခြင်း
 သည် လူဦးရေ လျော့ပါး၍ ကျိုးတိုကျဲတဲ့သာ ထင်မြင်ခြင်း၏ တတိယ
 အကြောင်း ဖြစ်၏ဟု ဖြေကြားပါသည်။

၇။ ဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ်

အလှူကို တားမြစ်သုနှင့် အန္တရာယ်သု၊ပါး

၅၈။ အမာဇဇ်ပါး၌ ဝစ္ဆဂေါတ္တ ပရိဗိုဇ်သည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍
 “အရှင် ဂေါတမသည် ငါနှင့်ငါ့တပည့်တို့အား သာလျှင် အလှူကိုပေးလှူ
 အပ်၏” တစ်ပါးသူတို့အား မပေးလှူအပ်၊ ငါနှင့်ငါ့တပည့် တို့အား
 လှူသော အလှူသည်သာလျှင် အကျိုးကြီး၏၊ တစ်ပါးသော သူတို့အား
 လှူသော အလှူသည် အကျိုးမကြီး ဟူ၍ ဟောပြောလေ့ ရှိကြောင်း
 ကျွန်ုပ် ကြားဖူးပါသည်။ ထိုစကား မှန်ပါသလော”ဟု မေးလျှောက်၏။

ထိုအမေးကို ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြားတော် မူသည်။
 “ဝစ္ဆ၊ ထိုစကားသည် မမှန်၊ မဟုတ်မှန် စွပ်စွဲခြင်းသာ ဖြစ်၏။ ဝစ္ဆ၊ သူ
 တစ်ပါး အလှူ ပေးသည်ကို တားမြစ်သူသည် အလှူရှင်၏ ကောင်းမှု
 အန္တရာယ်ကိုပြုသည် မည်၏။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ သာသနာအန္တရာယ်ကိုပြုသည်
 မည်၏။ ထိုသူသည် ပထမဦးဆုံး မိမိကိုယ်မိမိ တူးဖွံ့ ဖျက်ဆီးအပ်ပြီး
 ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ထိုသူသည် မိမိနှင့်တကွ သုံးဦးသားတို့၏ အန္တရာယ်ကို
 ပြုသူဖြစ်၏။

“ဝစ္ဆ၊ စင်စစ် ငါသည် မစင်တုန်း၊ မစင် မြောင်းထဲ၌ ရှိသော သတ္တဝါတို့သည် ဤရေဖြင့် မျှတကြပါစေ’ ဟူသော စံဘ်ဖြင့် အိုးဆေး၊ ရေခွက်ဆေးရည်တို့ကို ထိုတုန်းထဲ မြောင်းထဲသို့ စွန့်သွန်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ပင် ကောင်းမှုဖြစ်ခြင်းကို ဟောကြား၏။ လူဖြစ်သူအား ပေးလှူရာ၌မှ အဘယ်ဆိုဖွယ် ရှိအံ့နည်း။ ဝစ္ဆ၊ သို့သော်လည်း ငါသည် သီလရှိသူအား ပေးလှူခြင်းကို အကျိုးကြီး၏ဟုဆို၏။ သီလမရှိသူအား ပေးလှူခြင်းကို အကျိုးကြီး၏ဟု မဆိုပေ။ ထိုသီလရှိသူသည် သည်းပယ် အပ်ပြီးသော အင်္ဂါငါးပါးရှိ၍ ပြည့်စုံသော အင်္ဂါငါးပါးရှိသူ ဖြစ်ရ၏။ ပယ်အပ်ပြီးသော အင်္ဂါငါးပါးဟူသည် ကာမဂုဏ်ကို လိုလားခြင်း ကာမစွန္ဒ၊ သူတစ်ပါး ပျက်စီး စေလိုခြင်း ဗျာပါဒ၊ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်း ထိန မိဒ္ဓ၊ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းနှင့် နောင်တ တစ်ဖန်ပူပန်ခြင်း ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၊ တွေးတေ ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာတို့ဖြစ်၏။

ပြည့်စုံရမည့် အင်္ဂါငါးပါးကား အသေကွ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သီလအစု၊ သမာဓိအစု၊ ပညာအစု၊ ဝိမုတ္တိအစု၊ ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်အစုတို့ ဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြားတော်မူပါသည်။

၈။ တိကဏ္ဍသုတ်

ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူ

၅၉။ အခါတစ်ပါး၌ တိကဏ္ဍမည်သော ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်၍ ဗုဒ္ဓ၏ရှေ့မှောက်၌ ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဏ္ဏားတို့၏ ဂုဏ်ကို ချီးကျူးပြောဆို၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက ‘ပုဏ္ဏားတို့သည် အဘယ်သို့လျှင် ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဏ္ဏားကို ပညတ်ကြပါသနည်း’ ဟု မေးမြန်းရာ ဘိုးဘေး ခုနစ်ဆက်တိုင်အောင် မျိုးရိုးအားဖြင့် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း၊ ဗေဒင်သုံးပုံတို့၌ တစ်ဖက်ကမ်းခတ် တတ်မြောက်ခြင်း၊ လောကဘယတကျမ်း၊ မဟာပုရိသ လက္ခဏာကျမ်းတို့၌ အကြွင်းမဲ့ တတ်မြောက်ခြင်းဟူသော အင်္ဂါသုံးရပ်နှင့် ပြည့်စုံသူကို ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဏ္ဏားဟူ၍ ပညတ်ကြကြောင်း တိကဏ္ဍပုဏ္ဏားက ဖြေဆို၏။

“ပုဏ္ဏား၊ ပုဏ္ဏားတို့သည် တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူကို ပညတ်ကြကုန်၏။ အရိယာအဆုံးအမ၌ကား

တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ဖြစ်၏”

“အရှင်ဂေါတမ၊ အရိယာအဆုံးအမ၌ကား အဘယ်သို့လျှင် ဝိဇ္ဇာ သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်ပါသနည်း၊ ဟောကြားဦးလော”

‘ပဏ္ဏား ဤသာသနာ၌ရဟန်းသည် ကာမဂုဏ်တို့မှလည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်ကဏ္ဍတို့မှလည်းကောင်း၊ ကင်းဆိတ်၍ ကြံစည်ခြင်း၊ ဝိတက်၊ သုံးသပ်ခြင်း ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော ကိုလေသာ ကင်းဆိတ်မှုကြောင့် ဖြစ်သည် နှစ်သိမ့်ခြင်းပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း သုခရှိသော ပထမဈာန်ကို ဝင်စား၍ နေ၏။

‘ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် မိမိသန္တာန်၌ စိတ်ကို ကြည်လင် စေတတ်သော၊ တည်ကြည်ခြင်း သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝိတက် ဝိစာရမရှိတော့ဘဲ သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သည့် ပီတိသုခ ရှိသော ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စား၍ နေ၏။

ထိုရဟန်းသည် ပီတိလည်း ကင်းကွာသွားခြင်းကြောင့် လျစ်လျူ ရှုလျက် သတိသမ္ပဇဉ်ရှိလျက် နေ၏။ ချမ်းသာခြင်းသုခကိုလည်း ကိုယ်မြှင့် ခံစား၏။ လျစ်လျူရှုလျက် သတိရှိလျက် ချမ်းသာစွာ နေသူ ဖြစ်၏ဟု အရိယာတို့ ချီးကျူးကြောင်း ဖြစ်သော တတိယဈာန်ကို ဝင်စားနေ၏။

ချမ်းသာခြင်းသုခ၊ ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခတို့ကို ပယ်ခြင်း ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ရှေးမဆွကပင်ဝမ်းမြောက်ခြင်း သောမနဿ၊ နှလုံးမသာခြင်း ဝေါမနဿတို့၏ ကင်းကွာ ချုပ်ငြိမ်းပြီးဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းချမ်းသာခြင်းမရှိသော လျစ်လျူရှုခြင်း၊ ဥပေက္ခာကြောင့် ဖြစ် သည့် သတိ၏စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စား၍ နေ၏။

ထိုရဟန်းသည် ဤသို့ ဈာန်၏အစွမ်းအားဖြင့် တည်ငြိမ်သန့်စင်၊ ကြည်လင်နူးညံ့ကျန်းသော စိတ်ရှိလတ်သော ထိုစိတ်ကို ရှေးဘဝက မိမိ နေခဲ့ဖူးသော အဝဖြစ်စဉ်များကို ပြန်ပြောင်းဆောက်မေ့နိုင်သည့် သတိနှင့် ယှဉ်သော ဥပဇာတိအလိုငှာ ရှေးရှုညွှတ်စေ၏။ ထိုရဟန်းသည် တစ်ဘဝ၊ နှစ်ဘဝမှစ၍ ထောင်သောင်းမက များစွာသော အာတိုင်အောင် လည်း ကောင်း၊ များစွာသော ကပ်ကမ္ဘာတိုင်အောင် လည်းကောင်း မိမိဖြစ်ခဲ့ သောအာတိုင်ဖြစ်စဉ်တို့ကိုအမည်အနွယ်စသည်ဟို့နှင့်ဟကွ ပြန်ပြောင်းဆောက်

မေ့နိုင်၏။ ဤပုဗ္ဗနိဝါသ နံသတိဉာဏ်တည်းဟူသော ပထမဝိဇ္ဇာကိုရရှိသော ထိုရဟန်းအားဘာကို ဖုံးကွယ်နေသည့် အဝိဇ္ဇာမှောင်ကင်းပျောက်လေ၏။

ထိုရဟန်းသည် တည်ကြည်နူးညံ့ ခံကျန်းသောစိတ်ကို သတ္တဝါတို့၏သေခြင်းဖြစ်ခြင်း(စုတိပဋိသန္ဓေ)ကို သိမြင်သော ‘စုတုပပါတ’ဉာဏ်အလိုငှာ ရွေးရှုညွတ်စေ၏။ ထိုရဟန်းသည် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၍ လူတို့၏မျက်စိအမြင်ထက်သာလွန်၍ နတ်မျက်စိနှင့်တူသောဉာဏ်အမြင်ဖြင့် သေလွန်သောသတ္တဝါပဋိသန္ဓေ နေသောသတ္တဝါတို့ကို သိမြင်၏။ သတ္တဝါတို့သေလွန်သောအခါ မိမိသို့ပြုလုပ်ခဲ့သော ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုအား လျော်စွာ အပါယ်ငရဲသို့လည်းကောင်း၊ နတ်ပြည်သို့လည်းကောင်း လားရောက်ကြရပုံကို သိမြင်၏။ ဤစုတုပပါတဉာဏ်တည်းဟူသော ဒုတိယဝိဇ္ဇာကိုရရှိသော ထိုရဟန်းအား စုတိပဋိသန္ဓေကို ဖုံးကွယ်နေသည့် အဝိဇ္ဇာမှောင်ကင်းပျောက်လေ၏။

ထိုရဟန်းသည်တည်ကြည်နူးညံ့ ခံကျန်းသောစိတ်ကိုအာသဝေါတရားလေးပါး ကုန်ခန်းကြောင်းဖြစ်သည်။ ‘အာသဝက္ခယ’ဉာဏ်အလိုငှာ ရွေးရှုညွတ်စေ၏။ ထိုရဟန်းသည် “ဤကားဆင်းရဲတည်း၊ ဤကားဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဤကားဆင်းရဲချုပ်ရာတည်း၊ ဤကားဆင်းရဲချုပ်ရာသို့ ရောက်စေသော အကျင့်တည်း” ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ “ဤကား အာသဝေါတရားတို့တည်း၊ ဤကား အာသဝေါတရား ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဤကား အာသဝေါတရားချုပ်ရာတည်း၊ ဤကား အာသဝေါတရားချုပ်ရာသို့ ရောက်စေသောအကျင့်တည်း” ဟုဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ဤသို့သိမြင်သော ထိုရဟန်း၏စိတ်သည် ကာမာသဝဉ္စ၊ ဘဝါသဝ၊ အဝိဇ္ဇာဘဝတို့မှလွတ်မြောက်၏။ လွတ်မြောက်သော် လွတ်မြောက်ပြီဟု သိသောဉာဏ်ဖြစ်၏။ ထိုရဟန်းသည် “ဝါအား ဘဝဉ္စဖြစ်ခြင်း ‘ဇာတိ’ ကုန်ပြီ။ အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သုံးပြီးပြီ၊ ပြုဖွယ်ကိစ္စကုန်ပြီ၊ ဇာတိကုန်ရန် တစ်ပါးယောပြုဖွယ်ကိစ္စ မရှိတော့’ ဟု သိမြင်၏။ အာသဝက္ခဉာဏ်တည်းဟူသော တတိယဝိဇ္ဇာကိုရသော ထိုရဟန်းသား သစ္စာလေးပါးကိုဖုံးကွယ်နေသည့် အဝိဇ္ဇာမှောင်ကင်းပျောက်လေ၏။

“ပုဏ္ဏား၊ ဤသို့လျှင် အရိယာအဆုံးအမ၌ ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသဖြစ်၏”

ဗုဒ္ဓက ဤသို့ဟု ကြားသောအခါ တိကဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် “အရှင်ဂေါတမ၊ ပုဏ္ဏားတို့ပညတ်သော ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူကား အရိယာ

အဆုံးအမ၌ ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူ၏ တစ်ဆယ့်ခြောက်စိတ်တစ်စိတ်မျှ ကိုပင် မမိပါ”ဟူ၍ ဝမ်းမြောက်စွာလျှောက်ကြား၍ ဥပသကာအဖြစ် ခံယူသွားလေသည်။

၆၀။ ဇာဏုဿာဏီသုတ်၌ “လူဒါန်းပူဇော်ဖွယ် တစ်စုံတစ်ခုရှိ သောသူသည် ဝိဇ္ဇာသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဏ္ဏားတို့အား ပေးလှူသင့်ပါ သည်”ဟု ပြောဆိုသော ဇာဏုဿာဏီပုဏ္ဏားအား ပုဏ္ဏားတို့၏ဝိဇ္ဇာသုံး ပါးနှင့် အရိယာတို့၏ ဝိဇ္ဇာသုံးပါး ခြားနားပုံကို အထက်သုတ်နည်းတူ ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ သင်္ဂါရဝသုတ်

သင်္ဂါရဝပုဏ္ဏားနှင့် ပြာဋိဟာသုံးပါး

၆၁။ အဝါတစ်ပါး၌ သင်္ဂါရဝမည်သောပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်း ကပ်၍ ဤသို့လျှောက်ကြားသည်-

“အရှင်ဂေါတမ၊ ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်သောကျွန်ုပ်တို့သည် ကိုယ်တိုင် လည်း ယစ်ပူဇော်ကြပါသည်။ သူတစ်ပါးကိုလည်း ယစ်ပူဇော်စေကြပါ သည်။ ထိုသို့ပူဇော်ရာ၌ ပူဇော်သူနှင့် ပူဇော်စေသူအားလုံးသည် များစွာ သော ကိုယ်၌ဖြစ်သော ကောင်းမှုအကျင့်ကို ကျင့်သူများဖြစ်ပါသည်။ အရှင်ဂေါတမ၊ တစ်ခုခုသောအမျိုးမှထွက်၍ ရဟန်းပြုပြီး မိမိတစ်ကိုယ် တည်းကိုဆုံးမသောမိမိတစ်ကိုယ်တည်းကိုအေးငြိမ်းစေသောသူသည်ကား တစ်ခုခုသောကိုယ်၌ဖြစ်သော ကောင်းမှုအကျင့်ကို ကျင့်သူဖြစ်ပါသည်။

‘ပုဏ္ဏား၊ သို့ဖြစ်လျှင် သင့်ကို ငါတစ်ခုမေးအံ့၊ သင်နှစ်သက်သလို ဖြေလော၊ ဤလောက၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၍ “ငါသည် အကြင်အကျင့်ကိုကျင့်သဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု၍ နေနိုင်၏။ ထို အံ့အကျင့်ကို ကျင့်တည်ရှိသော် သင်တို့သည်လည်း နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြု ၍ နေနိုင်ကြလိမ့်မည်”ဟု မိန့်ကြား၏။

ဤသို့လျှင်မြတ်စွာဘုရားကလည်း တရားကိုဟောကြား၏၊ တစ်ပါး သောသူတို့ကလည်း ဟောသည့်အတိုင်းကျင့်ကုန်၏။ ထိုသို့ကျင့်သူများမှာ လည်းရာထောင်မကများလှကုန်၏။ ပုဏ္ဏား၊ သင်မည်သို့ထင်သနည်း၊ ဤသို့ ဖြစ်သည်ရှိသော်ရဟန်းပြုခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်တစ်ခုခုသောကိုယ်

၌ ဖြစ်သော ကောင်းမှု အကျင့်သည် ဖြစ်သလော၊ သို့မဟုတ် များစွာသော ကိုယ်၌ဖြစ်သော ကောင်းမှုအကျင့်သည် ဖြစ်သလော”

“အရှင်ဂေါတမ၊ ဤသို့ဖြစ်သည်ရှိသော် များစွာသော ကိုယ်၌ ဖြစ်သော ကောင်းမှုအကျင့်သည် ဖြစ်ပါ၏”

ထိုအခါ ရှင်အာနန္ဒာက ကြားဝင်၍ သင်္ဂါရဝပုဏ္ဏားအား မေးခွန်းထုတ်လေသည်။

“ပုဏ္ဏား၊ ဤအကျင့်နှစ်မျိုးတို့တွင် အသယ်အကျင့် နည်းသောကိစ္စ၊ နည်းသော ညည်းဆဲနှိပ်စက်မှုရှိပြီး ကြီး သောအကျိုးအာနိသင် ရှိသည်ဟု သင်ထင်သနည်း”

“အရှင်ဂေါတမနှင့် အရှင်အာနန္ဒာကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကျွန်ုပ်အဖို့ ပူဇော်ထိုက်၊ ချီးကျူးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ပါသည်”

“ပုဏ္ဏား၊ သင့်အဖို့ အဘယ်သုတို့သည် ပူဇော်သိုက်သူ၊ ချီးကျူးထိုက်သူများ ဖြစ်သနည်းဟု သင့်အား ဝေါင်းသည်မဟုတ်၊ အကျင့်နှစ်မျိုးတို့တွင် အသယ်အကျင့်သည် နည်းသောကိစ္စ၊ နည်းသောညည်းဆဲနှိပ်စက်မှု ရှိပြီး များသော အကျိုးအာနိသင်ရှိ၏ဟု သင်ထင်သနည်း ဟူ၍ မေးခြင်းသာ ဖြစ်၏”

ဤသို့ ရှင်အာနန္ဒာက သုံးကြိမ်တိုင်အောင်ထင်၍ မေးသော်လည်း သင်္ဂါရဝပုဏ္ဏားသည် မေးသည်ကိုမ ဖြတ် စကားကိုသာ လှီးလွှဲ၍ပြောဆိုနေ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓသည် သူတို့နှစ်ဦးအား ထိုအကျပ်အတည်းမှ လွတ်မြောက်စေရန် ရည်ရွယ်လျက် ဤသို့မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ပုဏ္ဏား၊ ယနေ့ မင်း၏နန်းတော်၌ စည်းဝေးသောမင်းပရိသတ်အား အဘယ်သို့သော ‘ကြားပေါက်စကား’သည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သနည်း”

“အရှင်ဂေါတမ၊ ယနေ့ မင်း၏နန်းတော်၌ စည်းဝေးသောမင်းပရိသတ်အား ရှေးအခါက ရဟန်းတို့သည် အရေးအတွက်အားဖြင့် နည်းပါးခဲ့ကြောင်းကိုလည်း တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြနိုင်သူတို့ကား များခဲ့ကုန်၏။ ယခုအခါ၌မူ ရဟန်းတို့သည် အရေးအတွက်အားဖြင့် များပြားကုန်သော်လည်း ဟုခိုးပြာဋိဟာကို ပြနိုင်သူတို့ကား နည်းကုန်၏’ဟူ၍ ကြားပေါက်စကား ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်”

၁။ အန္တရာ ကထာ ဥပပါဒိဟိ အညိဿာကထာယ အန္တရန္တရေကတရာ ကထာ ဥပ္ပန္နိတိ ပုစ္ဆိတိ-အဋ္ဌကထာ။

“ပုဏ္ဏား၊ တန်ခိုးပြခြင်း ဣဒ္ဓိပြာဋိဟာ၊ အတပ်ဟောခြင်း- အာဒေသနာပြာဋိဟာ၊ ဆုံးမခြင်း အနုသာသနီပြာဋိဟာဟူ၍ ပြာဋိဟာ သုံးပါးရှိ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် တန်ခိုးပြခြင်း ဣဒ္ဓိပြာဋိဟာဟူသည် အဘယ် နည်းဆိုသော်- ဤလောက၌ အချို့သူသည် အမျိုးမျိုးသော တန်ခိုး ဖန်ဆင်းမှုကို ပြီးပြောက်စေ၏။ တစ်ယောက်တည်း ဖြစ်လျက် အများ ဖြစ်၏၊ အများဖြစ်လျက် ဘည်း တစ်ယောက်တည်း ဖြစ်၏။ ကိုယ်ထင်ရှား ဖြစ်စေ၏။ ကိုယ်ပျောက်စေ၏။ နှံရံတစ်ဖက်၊ တံတိုင်းတစ်ဖက်၊ တောင် တစ်ဖက်၊ ထိစေဘဲ ကောင်းကင်၌ ကဲ့သို့ သွားနိုင်၏။ မြေပေါ်၌ လည်း ကုမ္ပဏိကဲ့သို့ ငုပ်ခြင်း၊ ပေါ်ခြင်းကို ပြု၏။ ရှေးပေါ်၌လည်း မြေပေါ်မှ ကဲ့သို့ မကွဲစေဘဲ သွား၏။ ကောင်းကင်၌လည်း တောင်ပံ ရှိသော ငှက်တို့ကဲ့သို့ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေလျက် သွား၏။ အလွန် တန်ခိုးကြီး သော နေလတို့ကိုလည်း လက်ဖြင့်သုံးသပ်၏။ ဆုပ်ကိုင်၏။ ဗြဟ္မာပြည် တိုင်အောင်လည်း ကိုယ်ဖြင့် မိမိအလိုအတိုင်း ဖြစ်စေ၏။ ဤသို့ ဖြစ်စေ ခြင်းသည် တန်ခိုးပြခြင်း ဣဒ္ဓိပြာဋိဟာမည်၏။

“ပုဏ္ဏား၊ အတပ်ဟောခြင်း အာဒေသနာ ပြာဋိဟာ ဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော်- ဤလောက၌ အချို့သူသည် ကောက်ယူအပ်သော အတိတ်နိမိတ် အမှတ်အသားဖြင့် ‘သင့်စိတ်သည် ဤသို့သော သဘော ရှိ၏။ ဤသို့သော အခြင်းအရာရှိ၏။ သင်၏စိတ်အကြံသည် ဤသို့ဖြစ်၏’ ဟု အတပ်ဟောသည်အတိုင်းလည်း အမှန်ဟုကယ်ဖြစ်၏။

“ဤလောက၌ အချို့သောသူသည်ကား လူ၊ ဘီလူး၊ နတ်တို့၏ အသံကို ကြား၍ ‘သင့်စိတ်သည် ဤသို့သဘောရှိ၏။ ဤသို့သောအခြင်း အရာရှိ၏။ သင်၏ စိတ်အကြံသည် ဤသို့ဖြစ်၏’ ဟု အတပ်ဟော၏။ သူဟောသည့်အတိုင်းလည်း ဖြစ်၏။

“ဤလောက၌ အချို့သောသူသည်ကား ကြံစည်သုံးသပ်သော သူ ၏ ကြံစည်ခြင်းဝိတက် ပျံ့နှံ့မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည့်အသံကိုကြား၍ ‘သင့် စိတ်သည် ဤသို့သဘောရှိသည်။ သင့်စိတ်သည် ဤသို့သော အခြင်းအရာ ရှိ၏။ သင်၏စိတ်အကြံသည် ဤသို့ဖြစ်၏’ ဟု အတပ်ဟော၏။ သူဟော သည့်အတိုင်းလည်း အမှန်ဟုကယ်ဖြစ်၏။

“ဤလောက၌ အချို့သောသူသည်ကား ကြံစည်သုံးသပ်ခြင်းဝိတက်၊ ဝိစာရမရှိသော သမာဓိကို ဝင်စားသူ၏စိတ်ကို မိမိစိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ “ဤအရှင်သည် ဤစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ ဤသို့သောအကြံကိုကြံလိမ့်မည်”

ဟု သိ၏။ ဤသို့ပိုင်းခြားသိ၍ သူ့အတပ်ဟောသည်အတိုင်းလည်းအမှန်တကယ် ဖြစ်၏။ ဤသို့ဟောခြင်းသည် အတပ်ဟောခြင်း အာဒေသနာ ပြာဋိဟာမည်၏။

“ပုဏ္ဏား၊ ဆုံးမခြင်းအနုသာသနီ ပြာဋိဟာသည်အတယ်နည်း ဆိုသော် ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ဤသို့ကြံကြံလော၊ ဤသို့ မကြံကြံလင့်၊ ဤသို့နုလုံးသွင်းကြလော၊ ဤသို့နုလုံးထွင်းကြလင့်၊ ဤတရားကို ပယ်ကြလော၊ ဤတရားကိုပြည်စုံစေ၍ နေကြလော ဟုဆုံးမ၏။ ဤသို့ဆုံးမခြင်းသည် ဆုံးမခြင်း အနုသာသနီ ပြာဋိဟာမည်၏။

“ပုဏ္ဏား၊ ဤသို့လျှင် ပြာဋိဟာသုံးမျိုးရှိ၏။” ဤသုံးမျိုးတို့တွင် အတယ်ပြာဋိဟာကို နှစ်သက်ဖွယ်အကောင်းဆုံး၊ အမှန်မြတ်ဆုံးဟု သင် ထင်သနည်း။”

“အရှင်ဂေါတမ၊ တန်ခိုးပြခြင်း ဣဒ္ဓိပြာဋိဟာနှင့် အတပ်ဟောခြင်း သာဒေသနာ ပြာဋိဟာတို့သည် မျက်လှည့်နှင့် တူသော သဘောရှိသကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်အားထင်ပါသည်။” ဆုံးမခြင်း၊ အနုသာသနီပြာဋိဟာသည်သာလျှင် နှစ်သက်ဖွယ်အကောင်းဆုံး၊ အမှန်မြတ်ဆုံးဟူ၍ ကျွန်ုပ်အား ထင်ပါသည်။

“အရှင်ဂေါတမ၊ အံ့ဩဖွယ် ကောင်းလှပါသည်။” မပြစ်ဖူးမြဲ တူးကဲလှပါသည်။ အရှင်ဂေါတမ မိန့်ကြားအပ်သောစကားသည် ကောင်းစွာ မိန့်ကြားအပ်သောစကား ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် အရှင်ဂေါတမကို ပြာဋိဟာသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ မှတ်ယူကြပါကုန်၏။

“ပုဏ္ဏား၊ စင်စစ်သင်သည် ငါ့အား ထိပါးပုတ်ခတ်၍ စကားကို ပြောဆို၏။ သို့သော် ငါသည် သင့်အား အတိုအသင်း ပြောကြားအံ့၊ ငါသည် အမျိုးမျိုးသော ဟန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းကို ပြီးမြောက်စေနိုင်၏။

၁။ ငါ့ပြောဆိုလာနိတိ ပစ္စနိကပရိယာရဏာသေန ပါဠိဟောဆိုသာနိ-အဋ္ဌကထာ။ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို ပယ်ရှားပစ်နိုင်သောကြောင့် ပြာဋိဟာမည်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၂။ ဓာယာယကဓမ္မရှုပ် ဝိယ ခါယတိတိ ဓာယာယ သမာနသရဏဇာတိ-ဝိယ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ-အဋ္ဌကထာ။ မျက်လှည့်နှင့် တူသလို ဖြစ်နေပါသည်ဟု ဆိုလို၏။

ငါသည် ဆင်ခြင်ခြင်း၊ သုံးသပ်ခြင်း၊ ဝိတက်ဝိစာရမရှိသည့် သမာဓိကို ဝင်စားသောသူ၏စိတ်ကို မိမိစိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိ၏။ ငါသည် ‘ဤသို့ကြံကြမလော၊ ဤသို့မကြံလင့်’ စသည်ဖြင့် ဆုံးမ၏။

“အရှင်ဂေါတမ၊ အရှင်ဂေါတမမှတစ်ပါး ဤပြာဒ္ဒိဟာသုံးပါး နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း ရှိပါသေးသလော”

“ပုဏ္ဏ၊ ၊ ဤပြာဒ္ဒိဟာ သုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းတို့ကား တစ်ရာမက၊ နှစ်ရာမက၊ လေးရာငါးရာ ခည်းမက မြောက် မြား စွာ ရှိကုန်၏။

“အရှင်ဂေါတမ၊ ထိုရဟန်းတို့သည် ယခု ဘယ်မှာရောက်နေကြ ပါသနည်း”

“ပုဏ္ဏ၊ ၊ ထိုရဟန်းတို့သည် ဤရဟန်းသံဃာထဲ၌ပင်ရှိကုန်၏”
ဗုဒ္ဓ ၊ ဤသို့မိန့်ကြားသောအခါ သင်္ဂါ၂၀ပုဏ္ဏားသည် လွန်စွာ ကျေနပ်နှစ်သက်၍ ဥပါသကာအဖြစ် ခံယူသွားလေသည်။

(၇) ၂။ မဟာဝဂ်

၁။ တိတ္ထာယတနသုတ်

တိတ္ထ^၁တို့၏ မိစ္ဆာအယူ သုံးပါး

၆၂။ ရဟန်းတို့၊ အယူလွဲမှားသူတို့၏ပေါက်ဖွားရာမိစ္ဆာအယူတို့ သည် ၂ သုံးပါးရှိကုန်၏။ ထိုမိစ္ဆာအယူတို့သည်ပညာရှိတို့က ကောင်းစွာ

၁။ ဝိတက် ဝိစာရမရှိသော ‘အဝိတက္ကံ အဝိစာရ’ ဂမာဓိဟူသည့်ဒုတိယ ဈာန်၊ ကတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်တို့ဖြစ်ပါသည်။
၂။ တိတ္ထာယတနာနီတိ တိတ္ထဘူတာနိ အာယတနာနိ၊ တိတ္ထိယာနိဝါအာ ယတနာနိ၊ (အဇကထာ)။ အယူလွဲမှားသူတို့ပေါင်းစုံရာ ဖြစ်သော မိစ္ဆာအယူတို့သည်။ ဝါ။ အယူလွဲမှားသူတို့ စွဲကိုင်အပ်သောအကြောင်း တို့သည် ဟူ၍လည်း ပြန်နိုင်ပါသည်။ တိတ္ထာယတနပုဒ်မှ အာယတန သဒ္ဒါသည် သဇ္ဇာတိဌာန-ပေါက်ဖွားရာအရပ်၊ သမောဿရဏဌာန- ပေါင်းစုံရာအရပ်၊ ကာရဏ=အကြောင်းဟူသော အနက် သုံးပါးကို ဟောနိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

မေးမြန်း စိစစ်အပ်ကုန်သည်ရှိသော် အဆင့်ဆင့် လိုက်သော်လည်း မပြုလုပ်ခြင်း(ပြုလုပ် တိထွင်းသူ မရှိခြင်း)၌ သာလျှင် တည်ကုန်၏။^၁

ထိုမိစ္ဆာအယူ သုံးပါးတို့ဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော်....

(၁) ရဟန်းတို့၊ ဤသတ္တဝါသည် အကြင် ချမ်းသာခြင်းသုခ၊ အကြင် ဆင်းရဲခြင်းဒုက္ခ၊ အကြင်ချမ်းသာ ဆင်းရဲမဟုတ်သော ဥပေက္ခာကို ခံစား၏။ ထိုခံစားမှု အားလုံးသည် ရှေးဘဝကပြုခဲ့သည့်ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်၏ ဟူ၍ ပြောဆိုလေ့ရှိသည့် သမဏဗြာဟ္မဏတို့သည် ရှိကုန်၏။ (ပုဗ္ဗေကတဟေတုဝါဒ)

(၂) ရဟန်းတို့၊ ဤသတ္တဝါသည် အကြင် ချမ်းသာခြင်း သုခ၊ ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခ၊ ချမ်းသာ ဆင်းရဲမဟုတ်သော ဥပေက္ခာကို ခံစား၏။ ထိုခံစားမှု အားလုံးသည်လောကကို အစိုးရသော တန်ခိုးရှင်၏ဖန်ဆင်းမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်၏ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသည့် သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည် ရှိကုန်၏။ (ဣဿရနိမ္မာန ဝါဒ)

(၃) ရဟန်းတို့၊ ဤသတ္တဝါသည် အကြင်ချမ်းသာခြင်း သုခ၊ ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခ၊ အကြင်ချမ်းသာ ဆင်းရဲခြင်း မဟုတ်သောဥပေက္ခာကို ခံစား၏။ ထိုခံစားမှုအားလုံးသည် အကြောင်းအထောက်အပံ့ မရှိမူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏ ဟူ၍ ပြောဆိုလေ့ရှိသော သမဏဗြာဟ္မဏ တို့သည် ရှိကုန်၏။(အဟေတုကဝါဒ)

မိစ္ဆာအယူသုံးပါးကို နှိပ်ကွပ်ပုံ

ရဟန်းတို့၊ ငါသည်ထိုအယူသုံးမျိုးရှိသောမဂ္ဂိုလ်တို့တွင် ‘ခံစားမှု အားလုံးသည် ရှေးဘဝက ပြုခဲ့သည့် ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်၏’ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသော သမဏဗြာဟ္မဏတို့ထံ ချဉ်းကပ်၍ ‘ငါတို့သည် ဤသို့ ပြောဆိုသော ရှိကြကုန်၏ဟု ဆိုသည်မှာ မမှန်ပါသလော’ဟု မေးခဲ၏။ သူတို့ကလည်း ‘မှန်ပေ၏’ဟု ဝန်ခံခဲ့ကြကုန်၏။ ထိုသို့ခေါ်ဝေါ်က ‘သို့ဖြစ်သော် ရှေးဘဝကပြုခဲ့သည့်

၁။ “ဤအယူ သို့မည်သို့ စ၍ ဟောကြားခဲ့သနည်း” ဟု ဆရာစဉ်ဆက်သို့ ပြန်လိုက်၍ မေးမြန်း စိစစ်သောအခါ “မည်သို့က စ၍ ဟောကြားခဲ့သည်”ဟု အထောက်အထား မပြနိုင်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင် သူ့ အသက်ကို သတ်သူ၊ သူ့ဥစ္စာကို ခိုးသူ စသည်တို့ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်'ဟု ပြောဆိုခဲ့၏။

ရဟန်းတို့၊ ရွေးဘဝကပြုခဲ့သည့် ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုကိုသာလျှင် အနှစ်သာရအားဖြင့် ယုံကြည်စွဲလမ်းသူတို့အား 'ဤအမှုကိုပြုသင့်၏။ ဤအမှုကို မပြုသင့်'ဟူ၍ လိုလားသူဆန္ဒ၊ အားထုတ်မှုဝီရိယသည် မဖြစ်တော့ချေ။ ဤသို့ပြုသင့်သော အမှုကို အမှန်အကန်အခိုင်အမာအားဖြင့် ဆုပ်ကိုင်၍ မရခဲ့သော် သတိလွတ်ကင်း စောင့်စည်းခြင်း မရှိဘဲ နေသူတို့အား အသီးအခြား အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော 'သမဏဝါဒ'သည် မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။

ရဟန်းတို့၊ ရွေးဘဝကပြုခဲ့သည့် ကံကိုသာ ပြောဆိုလေ့ရှိသော သမဏ ပြာဟုဏတို့၌ ခိုင်လုံသော အကြောင်းနှင့် တကွ ငါ၏ ပထမနှိပ်ကွပ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ငါသည် 'ခံစားမှုအားလုံးသည် လောကကိုအစိုးရသူ တန်ခိုးရှင်၏ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်၏'ဟုဆိုလေ့ရှိသော သမဏ ပြာဟုဏတို့ထံ ချဉ်းကပ်၍ 'သင်တို့သည် ဤသို့ဆိုလေ့ရှိကြ၏ဟုဆိုသည် မှာ မှန်ပါသလော'ဟု မေးခဲ့၏။ သူတို့ကလည်း 'မှန်ပေ၏'ဟုဝန်ခံခဲ့ကြကုန်၏။ ထိုအခါ ငါက 'သို့ဖြစ်သော် လောကကိုအစိုးရသော တန်ခိုးရှင်၏ ဖန်ဆင်းမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင် သူ့ အသက်ကို သတ်သူ၊ သူ့ဥစ္စာကိုခိုးသူစသည်တို့သည်ဖြစ်ကြလိမ့်မည်'ဟု ပြောဆိုခဲ့၏။

ရဟန်းတို့ လောကကို အစိုးရသူ တန်ခိုးရှင်ကို သာလျှင် အနှစ်သာရအားဖြင့် ယုံကြည်စွဲလမ်းသူတို့အား 'ဤအမှုကို ပြုသင့်၏။ ဤအမှုကို မပြုသင့်'ဟူ၍ လိုလားမှုဆန္ဒ၊ အားထုတ်မှု ဝီရိယသည် မဖြစ်တော့ချေ။ ဤသို့ ပြုသင့်သော အမှု၊ မပြုသင့်သောအမှုကို အမှန်အကန်အခိုင်အမာအားဖြင့် ဆုပ်ကိုင်၍မရခဲ့သော် သတိလွတ်ကင်းစောင့်စည်းခြင်း မရှိဘဲ နေသူတို့အား အသီးအခြား အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော 'သမဏဝါဒ'သည် မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။

ရဟန်းတို့၊ လောကကို အစိုးရသူ တန်ခိုးရှင်၏ဖန်ဆင်းမှုကိုပြောဆိုလေ့ရှိသော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့၌ ခိုင်လုံသော အကြောင်းနှင့် တကွ ဤ ငါ၏ဒုတိယ နှိပ်ကွပ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ငါသည် ‘ခံစားမှုအားလုံးသည် အကြောင်းအထောက်အပံ့ရှိဘဲ ဖြစ်ပေါ်၏’ ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့ထံ ချဉ်းကပ်၍ “သင်တို့သည် ဤသို့ပြောဆိုလေ့ ရှိကြကုန်၏” ဟု ဆိုသည်မှာ မှန်ပါသလောဟု မေးခဲ့၏။ သူတို့ကလည်း ‘မှန်ပေ၏’ ဟု ဝန်ခံခဲ့ကြကုန်၏။ ထိုအခါ ငါက ‘သို့ဖြစ်သော် အကြောင်းအထောက်အပံ့ မရှိမူ၍သာလျှင် သူ့အသက်ကိုသတ်သူ၊ သူ့ဥစ္စာကို ခိုးသူ စသည် တို့သည် ဖြစ်ကြလိမ့်မည်’ ဟု ပြောဆိုခဲ့၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြောင်း အထောက်အပံ့ မရှိခြင်းကို သာလျှင် အနှစ်သာရအားဖြင့် ယုံကြည်စွဲလမ်းသူတို့အား ‘ဤအမှုကို ပြုအပ်၏၊ ဤ အမှုကို မပြုအပ်’ ဟူ၍ လိုလားမှုဆန္ဒ၊ အားထုတ်မှုလုံ့လသည် မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။ ဤသို့ပြုသင့်သောအမှု၊ မပြုသင့်သောအမှုကို အမှန်အကန် အခိုင်အမာအားဖြင့် ဆုပ်ကိုင်၍ မရခဲ့သော် ‘သတိလွတ်ကင်းစောင့်စည်းခြင်း’ ရှိဘဲ နေသူတို့အား အသီးအခြားအကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်သော ‘သမဏဝါဒ’ သည် မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။

ရဟန်းတို့၊ အကြောင်းအထောက်အပံ့ရှိဘဲ ခံစားမှု အားလုံးသည် ဖြစ်၏ဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့၌ ခိုင်လုံသော အကြောင်းနှင့်တကွ ဤငါ၏ တတိယနှိပ်ကွပ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

သူတစ်ပါးတို့ မနှိပ်ကွပ်အပ်သောတရား

ရဟန်းတို့၊ ငါဟောကြားအပ်သော ဤတရားသည်ကား သူတစ်ပါးတို့မနှိပ်ကွပ်အပ်သောတရားဖြစ်၏။ ပညာရှိကိုမကဲ့ရဲ့ အပ်သောတရား ဖြစ်၏။ ထိုတရားသည် အဘယ်နည်းဆိုသော်- ဓာတ်ခြောက်ပါး၊ ဖဿာယတန ခြောက်ပါး၊ အာရုံသို့ကပ်ရောက်၍ စိတ်၏ဖြစ်ခြင်း-မနေ့ပဝိစာရ တစ်ဆယ် ရှစ်ပါး၊ သစ္စာဒလးပါးတို့ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဓာတ်ခြောက်ပါးဟူသည်အဘယ်နည်း ဆိုးသ်-ပထဝီ ဓာတ်၊ အာပေါဓာတ်၊ ဇေတဇောဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ်၊ အာကာသဓာတ်၊ ဝိညာဏဓာတ်တို့ဖြစ်၏။ ဖဿာယတန (၆)ပါးဟူသည် စက္ခုသောတစသော အာယတန (၆)ပါးဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ စိတ်၏အာရုံသို့ ကပ်ရောက်၍ဖြစ်ခြင်း ‘မနောပဝိစာရ’ တစ်ဆယ် ရှစ်ပါး ဟူသည် အဘယ်နည်း ဆိုသော်- မျက်စိဖြင့် ရူပါပုံကိုမြင်သောအခါ နှစ်သက်မှု၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရူပါရုံသို့ ကပ်ရောက်၍လည်း စိတ်သည်ဖြစ်၏။ မနှစ်သက်မှု၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ရူပါရုံသို့ ကပ်ရောက်၍လည်း စိတ်သည်ဖြစ်၏။ လျစ်လျူရှုမှု၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရူပါရုံသို့ ကပ်ရောက်၍လည်း စိတ်သည်ဖြစ်၏။ နားဖြင့်သဒ္ဓါရုံကို ကြားသောအခါ၊ နှာခေါင်းဖြင့် ဂန္ဓာရုံကို နံသောအခါ၊ လျှာဖြင့် ရသာရုံကို ခံစားသောအခါ၊ ကိုယ်ဖြင့် ဇောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို တွေ့ထိသောအခါ စိတ်ဖြင့် ဓမ္မာရုံကို သိသောအခါ နှစ်သက်မှု၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ဓမ္မာရုံသို့ ကပ်ရောက်၍လည်း စိတ်သည် ဖြစ်၏။ မနှစ်သက်မှု၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ဓမ္မာရုံသို့ ကပ်ရောက်၍လည်း စိတ်သည်ဖြစ်၏။ လျစ်လျူရှုခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဓမ္မာရုံသို့ ကပ်ရောက်၍လည်း စိတ်သည် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် စိတ်၏အာရုံသို့ ကပ်ရောက်၍ ဖြစ်ခြင်း ‘မနောပဝိစာရ’ တို့သည် တစ်ဆယ် ရှစ်ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ အရိယသစ္စာလေးပါး ဟူသည် အဘယ်နည်း ဆိုသော် ဓာတ်ခြောက်ပါးကိုစွဲ၍ သန္ဓေသား၏အမိဝမ်းသို့ သက်ဝင်ခြင်းသည်ဖြစ်၏။ သန္ဓေသားသက်ဝင်သည်ရှိသော် နာမ်ရုပ်သည်ဖြစ်၏။ နာမ်ရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် အာယတန ခြောက်ပါးသည် ဖြစ်၏။ အာယတန ခြောက်ပါးဟူသော အကြောင်းကြောင့် တွေ့ထိမှုဖဿသည်ဖြစ်၏။ ဖဿ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ခံစားမှုခေဒနာသည်ဖြစ်၏။ ခံစားမှုခေဒနာ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဤကား ဆင်းရဲတည်း၊ ဤကား ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်း တဦး၊ ဤကား ဆင်းရဲချုပ်တည်း၊ ဤကား ဆင်းရဲချုပ်ဆူသို့ ရောက်ပြောင်း အကျင့်တည်း’ ဟု ငါဟောကြား၏။

ရဟန်းတို့၊ ဆင်းရဲခြင်း ‘ဒုက္ခအရိယသစ္စာ’ ဟူသည် အဘယ်နည်း ဆိုသော်- ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည် ဆင်းရဲတည်း၊ အိုရခြင်း၊ သေရခြင်းတို့ သည် ဆင်းရဲတည်း။ စိုးရိမ်ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်နှလုံး မသင့်ခြင်း၊ စိတ်ပိတ်ပန်းခြင်းတို့သည်လည်း ဆင်းရဲတို့တည်း။ မချစ်မနှစ်သက်မှုတို့နှင့် ခေါင်းဖော်ရခြင်း၊ ချစ်နှစ်သက်မှုတို့နှင့် ကွေ့ကွင်းရခြင်း

၁။ မနောပဝိစာရဟု တံ တံ အာရမ္မဏံ ဥပေစ္စ မနသော ဝိဝိစေရဏာ ကာရော ဇ္ဇိကာ။

သည်ဆင်းရဲတည်း။ လိုချင်သောအရာကိုမရခြင်းသည် ဆင်းရဲတည်း။ အကျဉ်းအာဖြ်ဆိုသော် စွဲလမ်းအပ်သော ဥပါဒါနုက္ခသင်္ခါရပါးသည် ဆင်းရဲတို့တည်း။ ဤတရားများကို ‘ဒုက္ခသစ္စာ’ဟု ဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်း ‘ဒုက္ခသမုဒယအရိယသစ္စာ’ဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော် အဝိဇ္ဇာဟူသောအကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ သင်္ခါရဟူသောအကြောင်းကြောင့် ဝိညာဏ်သည်ဖြစ်၏... ဇာတိ ဟူသောအကြောင်းကြောင့် ဇရာမရဏသည်ဖြစ်၏။ သောကပရိဒေဝသည် တို့သည်ဖြစ်ကုန်၏။ ဤဆင်းရဲဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏အကြောင်းများကို ‘ဒုက္ခသမုဒယအရိယသစ္စာ’ဟု ဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဆင်းရဲချုပ်ငြိမ်းရာ ‘ဒုက္ခနိရောဓအရိယသစ္စာ’ ဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော်- အဝိဇ္ဇာအကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်းကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ကုန်၏။ သင်္ခါရချုပ်ငြိမ်းကြောင့် ဝိညာဏ်သည်ချုပ်၏... ဇာတိချုပ် ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏသည်ချုပ်၏။ သောကပရိဒေဝသည်တို့သည်ချုပ် ကုန်၏။ ဤသို့ဆင်းရဲချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို ဒုက္ခနိရောဓအရိယသစ္စာ’ဟု ဆို အပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဆင်းရဲချုပ်ငြိမ်းရာသို့ ရောက်စေသောအကျင့် ‘ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋ္ဌိပဒါအရိယသစ္စာ’ဟူသည်အဘယ်နည်းဆိုသော်- မှန်သော အမြင်သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မှန်းသောအကြံ-သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ မှန်သော ပြောဆိုခြင်း သမ္မာဝါစာ၊ မှန်သောပြုလုပ်ခြင်း-သမ္မာကမ္မန္တ၊ မှန်သောအသက်မွေးခြင်း သမ္မာအာဇီဝ၊ မှန်သောအားထုတ်ခြင်း-သမ္မာဝါယာမ၊ မှန်သောအောက် မေ့ခြင်း-သမ္မာသထိ၊ မှန်သောတည်ကြည့်ခြင်း-သမ္မာသမာဓိ ဟူသော အင်္ဂါ ၈-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အရိယမဂ်ပင်တည်းဟု ဟောကြားတော် မူပါသည်။

၂။ ဘယသုတ်

သားအမိခြင်းပင် မကောကွယ်နိုင်သည့်ဘေးသုံးပါး

၆၃။ ရဟန်းတို့၊ အမိနှင့်သား အချင်းချင်းပင်မက ကွယ်နိုင်သည့် ဘေးကြီးသုံးမျိုးရှိ၏ဟု အကြား အမြင်နည်းသောပုထုဇဉ်သည် ပြောဆို၏။ ထိုဘေးကြီးသုံးမျိုးကား အဘယ်နည်းဆိုသော်-

- (၁) မြို့ရွာနိဂုံးများကို မီးကြီးစွာလောင်ခြင်း၊
- (၂) မြို့ကြီးစွာရှာ၍ မြို့ရွာနိဂုံးများမျောပါသွားခြင်း၊
- (၃) တေးပုန်းဓားပြ ထကြွသောင်းကျန်း၍ ဇနပုဒ်နေသူများ လက်လွတ်ထွက်ပြေးရခြင်းတို့ ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ စင်စစ်ထိုဘေးသုံးမျိုးတို့သည် အမိနှင့်သား အချင်းချင်း ကာကွယ်နိုင်သည့် ဘေးများသာဖြစ်ကုန်၏။ အိုခြင်းဇရာဘေး၊ နာခြင်း ဗျာဓိဘေး၊ သေခြင်းမရကဘေးတို့သည်လော 'စင်စစ်အမိနှင့်သား အချင်းချင်းပင် မကာကွယ်နိုင်သည့် ဘေးများဖြစ်ကုန်၏။ ရဟန်းတို့၊ အမိသည် သားကို 'မအိုပါစေလင့်၊ မနာပါစေလင့်၊ မဗျာဓိပါစေလင့်' ဟူ၍ တောင့်တ၍ မရနိုင်၊ သားသည်လည်း အမိကို 'မအိုပါစေလင့်၊ မနာပါစေလင့်၊ မဗျာဓိပါစေလင့်' ဟူ၍ တောင့်တ၍ မရနိုင်။

ရဟန်းတို့၊ အမိနှင့်သား အချင်းချင်းကာကွယ်နိုင်သည့် ဘေးသုံးမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ အမိနှင့်သား အချင်းချင်း မကာကွယ်နိုင်သည့်ဘေးသုံးမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ပယ်ရှားလွန်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သောအကျင့်လမ်းစဉ်သည်ရှိ၏။ ထိုအကျင့်လမ်းစဉ်ကား အဘယ်နည်းဆိုသော် အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော အရိယမဂ်ပတ်ည်းဟူဟောကြားတော်မူပါသည်။

၃။ ဝေနာဂပုရသုတ်

မြင့်မြတ်သောအိပ်ရာနေရာ သုံးမျိုး

၆၄။ အခါလစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓသည် ရဟန်းသံဃာအပေါင်းနှင့်တကွ ကောသလတိုင်းအတွင်း၌ ခရီးလှည့်တော်မူရာ ဝေနာဂပုရ မည်သော ပုဏ္ဏားရွာသို့ဆိုက်ရောက်၏။ ဝေနာဂပုရရွာသား ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့သည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်လာကြ၏။ ထိုရွာသားတို့တွင် ဝစ္ဆာနွယ်ငင် ဖြစ်သော ပုဏ္ဏားတစ်ယောက်က ဗုဒ္ဓအား ဤသို့လျှောက်၏-

“အရှင်ဂေါတမ၊ အံ့ဖွယ်ကောင်းလှပါသည်။ မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲလှပါသည်။ အရှင်ဂေါတမ၏ မျက်စိစသောဣန္ဒြေတို့သည် မုည့်စဆီသီးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အညှာမှကြွစ ထန်းသီးမုည့်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ကမ္မလာနီပေါ်၌တင်ထားသော ဇမ္ဗူရစ်ရွှေကဲ့သို့လည်းကောင်း အလွန်ကြည်လင်လှပါသည်။ အရေအဆင်းသည်လည်း ဖြူစင်တောက်ပလှပါသည်။ အရေအဆင်းသည်လည်း ဖြူစင်တောက်ပလှပါသည်။ အရှင်ဂေါတမသည် မြင့်သော အခြေရှိသောညောင်စောင်း၊ ပလ္လင်၊ မွေးရှည်ကော်ဇောသားမွေးအခင်းစသည့် မြင့်မြတ်သောအိပ်ရာနေရာတို့ကို အလိုရှိတိုင်း ရရှိနေပါသလော”

“ပုဏ္ဏား၊ မြင့်သောအခြေရှိသောညောင်စောင်း၊ ပလ္လင်၊ မွေးရှည်
 ကော်ငော စသည့် မြင့်မြတ်သော အိပ်ရာနေရာတို့သည် ရဟန်းတို့အား
 ရခဲကုန်၏’ ရလျှင်လည်း မသုံးစွဲအပ်ကုန်။ ပုဏ္ဏား၊ ယခုအခါ ငါသည်
 အလိုရှိတိုင်း မပင်မပန်း ရရှိနေသည့် မြင့်မြတ်သော အိပ်ရာနေရာတို့ကား
 နတ်တို့၏ မြင့်မြတ်သော အိပ်ရာနေရာ၊ ဗြဟ္မာတို့၏ မြင့်မြတ်သောအိပ်ရာ
 နေရာ၊ အရိယာတို့၏ မြင့်မြတ်သော အိပ်ရာ နေရာဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏”

“အရှင်ဂေါတမ၊ အရှင်အလိုရှိတိုင်းရရှိနေသောနတ်တို့၏ မြင့်မြတ်
 သော အိပ်ရာနေရာဟူသည် အဘယ်ပါနည်း”

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် နံနက်အချိန်တွင် သပိတ်သင်္ကန်းတို့ဆောင်၍
 မိမိအမှီပြု၍နေရာဖြစ်သော ရွာနိဂုံးသို့ ဆွမ်းအလို့ငှာဝင်၏။ ဆွမ်းစားပြီး
 နောက် ဆွမ်းခံရာမှထွက်ခဲ့ပြီးလျှင်တောအရပ်သို့သာလျှင်ဝင်၏။ ထိုတော
 အရပ်၌ရှိသော မြက်သစ်ရွက်တို့ကိုစုရုံး၍ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွဲပြီးကိုယ်ကိုဖြောင့်
 မတ်စွာထား၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရွှေ့ရှုသတိကိုဖြစ်စေလျက် ထိုင်နေ၏။ ထို့
 နောက် ငါသည် ကာမဂုဏ်တို့မှလည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်တို့မှ လည်း
 ကောင်း ကင်းဆိတ်၍ ဝိဘက်ဝိစာရ ပီတိသုခတို့နှင့်တကွ ဤသော ပထမ
 ဈာန်တို့ဝင်စား၍ နေ၏။ စတုတ္ထဈာန်ကိုပင်စား၍ နေ၏။ ထိုအချိန်၌ငါ၏
 စင်္ကြံ လျှောက်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းတို့သည် နတ်တို့၏ စင်္ကြံ
 လျှောက်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းတို့သည် နတ်တို့၏ စင်္ကြံ
 လျှောက်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းတို့ပင်ဖြစ်ကုန်၏။ ပုဏ္ဏား၊
 ငါအလိုရှိတိုင်းရရှိနေသော နတ်တို့၏မြင့်မြတ်သောအိပ်ရာနေရာ ဟူသည်
 ဤဈာန်လေးပါးဖြင့် နေခြင်းပင်တည်း”

“အရှင်ဂေါတမ၊ အရှင်သည်အလိုရှိတိုင်းရရှိနေသောဗြဟ္မာတို့၏
 မြင့်မြတ်သော အိပ်ရာနေရာဟူသည် အဘယ်ပါနည်း”

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် နံနက်အချိန်တွင်သပိတ်သင်္ကန်းတို့ဆောင်၍
 မိမိအမှီပြု၍နေရာဖြစ်သော ရွာနိဂုံးသို့ ဆွမ်းအလို့ငှာဝင်၏။ ငါသည်
 ဆွမ်းစားပြီးနောက် ဆွမ်းခံရာမှ ထွက်ခဲ့ပြီးလျှင်တောအရပ်သို့သာ လျှင်ဝင်
 ၏။ ထိုတော အရပ်၌ရှိသော မြက်သစ်ရွက်တို့ကိုစုရုံး၍ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွဲပြီး
 ကိုယ်ကို ဖြောင့်မတ်စွာထား၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ရွှေ့ရှုသတိကိုဖြစ်စေလျက်ထိုင်
 နေ၏။ ထို့နောက် ငါသည် စေတ္တနှင့်တကွ ဤသောစိတ်ဖြင့် အနုပုလေး
 မျက်နှာတို့ကိုမြန်၍ နှုတ်၏။ အထကအရပ်၊ အောက်အရပ်၊ ပီလာ ဝန်းကျင်
 အရပ်တို့၌ရှိသော သတ္တဝါအားလုံးနှင့်တကွ တစ်လောကလုံးကို ပြန့်ပြော

မြင့်မြတ်၍ အကန့်အသတ်မရှိသည့်မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်ဖြင့်ဖြန့်၍
 နေ၏။ ထို အတူကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာတို့နှင့်တကွ ဖြစ်သော စိတ်ဖြင့်
 လည်းဖြန့်၍ နေ၏။ ထိုအချိန်၌ ငါ၏စင်္ကြံသွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်
 ခြင်းတို့သည် ဗြဟ္မာတို့၏စင်္ကြံသွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းတို့ပင်
 ဖြစ်ကုန်၏။ ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် အလိုရှိတိုင်း ရရှိနေသောဗြဟ္မာတို့၏ မြင့်မြတ်
 သောအိပ်ရာနေရာဟူသည် ဤမေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာတို့ဖြင့်
 နေခြင်းပင်တည်း။

“အရှင်ဂေါတမ၊ အရှင်သည် အလိုရှိတိုင်း ရရှိနေသောအရိယာ
 တို့၏ မြင့်မြတ်သော အိပ်ရာနေရာဟူသည် အဘယ်နည်း”

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် နံနက်အချိန်တွင် သပိတ်သင်္ကန်းကိုဆောင်၍
 မိမိအမှီပြု၍ နေရာဖြစ်သောရွာနိဂုံသို့ ဆွမ်းအလို့ငှာဝင်၏။ ဆွမ်းစားပြီး
 နောက်ဆွမ်းခံရာမှထွက်လျှင် တောအရပ်သို့သာဝင်၏။ ထိုတော အရပ်၌
 ရှိသော မြက်သစ်ရွက်တို့ကိုစုရုံး၍ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေပြီး ထိုင်နေ၏။ ထိုအခါ
 ငါသည် ရာဂကိုအကြွင်းမဲ့ ပယ်အပ်ပြီးပြီ၊ ဒေါသကိုအကြွင်းမဲ့ ပယ်အပ်
 ပြီးပြီ၊ မောဟကိုအကြွင်းမဲ့ ပယ်အပ်ပြီးပြီ” ဟုသိ၏။ ထိုအချိန်၌ ငါ၏စင်္ကြံ
 သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းတို့ပင် ဖြစ်ကုန်၏။ ပုဏ္ဏား၊ ငါသည်
 အလိုရှိတိုင်း ရရှိနေသောအရိယာတို့၏မြင့်မြတ်သော အိပ်ရာနေရာဟူသည်
 ဤသို့ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို ပယ်၍နေခြင်းပင်တည်း”

ဤသို့ ဗုဒ္ဓကဖြေကြားသောအခါ ဝေဇာဂပုရ ရွာသား ပုဏ္ဏား
 သူကြွယ်တို့သည် လွင်စွာနှစ်သက်၍ ဥပါသကာအဖြစ် ခံယူသွားကြလေ
 သည်။

၄။ သရဘသုတ်

သရဘပရိမိုဇ်နှင့်စပ်၍ မြက်ကြားသော စကားသုံးခွန်း

၆၇။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန်ကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓသီတင်းသုံးစဉ်သာ
 သနာတော်မှ ပြကြမီကပင်ထွက်ခွာသွားသည့်သရဘပရိမိုဇ်သည်ပရိသတ်
 အလယ်၌ “ငါသည် သကျဆန္ဒယံဝင် ရဟန်းတို့၏ တရားကိုသိခဲ့ပြီ” ဟု
 ပြောဆို၏။ ထိုသို့ပြောဆိုသည်ကို မြို့ထဲ၌ဆွမ်းခံသောရဟန်းတို့က ကြား
 ခဲ့၍ ဗုဒ္ဓအား လျှောက်တင်ကြလေသည်။

ထိုအခါဗုဒ္ဓသည် ညချမ်းအချိန်တွင် သိပ္ပိနိကာမြစ်ကမ်းရှိ ပရိပိုင်တို့၏ ကျောက်အရံသို့ကြွသွား၍ ခင်ထားသောနေရာ၌ ထိုင်တော်မူပြီး သရဘပရိပိုင်အား ထိုကဲ့သို့သောစကားကို ပြောကြားသည့် ဆိုပြင်းမှာ မှန်ပါသည်ဟု မေးတော်မူသည်။ ဗုဒ္ဓကသုံးကြိမ်တိုင်အောင်ထပ်၍မေးသော်လည်း သရဘပရိပိုင်သည် အဖြေမပေးဘဲ မျက်နှာမသာမယာဖြင့် ခေါင်းငိုက်စိုက်ကျကာ ထိုင်နေ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓကပရိပိုင်တို့အား ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ပရိပိုင်တို့၊ အကြင်သူသည် ငါ့ကို ‘သင်သည် တရားအားလုံးကို ကိုယ်တို့မှန်ကန်စွာသိ၏ဟု ဝန်ခံသော်လည်း၊ ဤတရားတို့ မှန်ပင်မသိ’ ဟုဆိုငြားအံ့။ ထိုသူသည် ငါကပြန်၍မေးသည်ရှိသော် နောက်စကားဖြင့် ရှေ့စကားကိုလုံးကွယ်လျက် စကားလမ်းကြောင်းပြောင်းပစ်ခြင်း၊ အမျက်ဒေါသထွက်ခြင်း၊ သရဘပရိပိုင်ကဲ့သို့ ခေါင်းငိုက်စိုက်ကျကာထိုင်နေရခြင်းဟူသော အကြောင်းသုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အကြောင်းသို့သာ ရောက်ရာ၏။

ပရိပိုင်တို့၊ အကြင်သူသည် ငါ့ကို ‘အာသဝေါတရားကုန်ပြီးသူ ဖြစ်၏ဟု ဝန်ခံသောသင့်အား ဤဧည့်သော အာသဝေါတရားတို့ကားမကုန်သေးချေ’ဟု ဆိုငြားအံ့။ ထိုသူသည် ငါကပြန်၍ မေးစစ်သည်ရှိသော် အကြောင်းသုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အကြောင်းသို့သာ ရောက်ရာ၏။

ပရိပိုင်တို့၊ အကြင်သူသည် ငါ့ကို ‘သင်ဟောကြားအပ်သောတရားသည် ငွေဆင်းရဲကုန်ခြင်းငှာမဖြစ်’ဟု ပြောဆိုငြားအံ့။ ထိုသူသည် ငါကပြန်၍မေးစစ်သည်ရှိသော် အကြောင်းသုံးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အကြောင်းသို့သာ ရောက်ရာ၏”

ဤသို့လျှင် ဗုဒ္ဓသည် သိပ္ပိနိကာမြစ်ကမ်းရှိ ပရိပိုင်တို့၏ အရံ၌ ခြေသုံးဟောက်သကဲ့သို့ ရဲရင့်သောစကားကို သုံးကြိမ်မြောက်ဆိုပြီး ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ကြွသွားတော်မူ၏။

ထိုအခါ ပရိပိုင်တို့သည် သရဘပရိပိုင်အား “လင်တည်း ခြေသုံးကို တု၍ဟိန်းဟောက်သောမြေခွေးအို့၊ ကြက်ဖက်တု၍တုန်သောကြက်၊ နွားမရိုသောခြံတပ်၊ ဘာနွားလားကဲ့သို့ ရဟန်းဂေါတမကွယ်ရာ၌သာအချည်းနှီးကြုံးဝါးဘို၏”ဟု ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ကြလေသည်။

(ဗုဒ္ဓပင်္ဂလသောအခါ ဗုဒ္ဓကိကြည်ညိုသူများ တစ်နေ့တခြား တိုးလာပြီးတိတ္ထိပရမိုဇ်တို့ကိကြည်ညိုသူများ တဖြည်းဖြည်းဆုတ်ယုတ်သွားသည်။ ထိုအခါ ရဟန်းဂေါတမသည် ‘အာဝဇ္ဇနိမာယာ’ခေါ် လျှို့ဝှက်ပညာဖြင့် လူတွေကိုလှည့်ပတ်ဆွဲဆောင်သောကြောင့် သူ့ကိကြည်ညိုသူတွေများလာခြင်းဖြစ်လိမ့်မည်’ဟု တိတ္ထိတို့ကထင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုလျှို့ဝှက်ပညာကို ခိုးယူရန်အကြံဖြင့် သရဘပရိမိုဇ်သည် ရဟန်းတို့ထံ၌ ရတန်းပြုသည်။ သူသည် ဥပုသ်နေ့တိုင်း ရဟန်းများရွတ်ဆိုကြားနာသည့်ပါကိမောက်ကိုပင်လျှို့ဝှက်ပညာဟု မှတ်ထင်သဖြင့် ပါတိမောက်ကို နှုတ်တက်ရအောင်သင်ယူပြီး ပရိမိုဇ်ကျောင်းသို့ပြန်သွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)

၅။ ကေသမုတ္တိသုတ်^၁

ပယ်ရမည့်တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံရမည့်တရားသုံးပါး

ကာလာမင်းများ လျှောက်ကြားပုံ

၆၆။ အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် များစွာသောရဟန်းအပေါင်းနှင့်တကွ ကောသလတိုင်းအတွင်း၌ ခဲဒသစာရီကြွချီစဉ်ကာလာမင်းတို့၏ ကေသမုတ္တိ မည်သော နိဂုံးသို့ ဆိုက်ရောက်လေ၏။

ကာလာမင်းတို့သည် “သင်္ကဓိဝင် မင်းမျိုးဖြစ်သော ရဟန်းဂေါတမသည် ကေသမုတ္တိနိဂုံးသို့ဆိုက်ရောက်သားသတဲ့”ဟူသောသတင်းစကားကို ကြားသိပြုလျှင် မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ချဉ်းကပ် လာကြပြီး ဝမ်းမြောက်စွာပင် ပဋိသန္ဓေမှ စကားကို ပြောဆိုကြသည်။ ထို့နောက် ကာလာမင်းတို့က မြတ်စွာဘုရားအား အောက်ပါစကားကို လျှောက်ကြားကြသည်။

“အရှင်ဘုရား၊ အချို့သော သာမဏဗြဟ္မာတို့သည် ကေသမုတ္တိနိဂုံးသို့ ရောက်လာကြပါသည်။ သူတို့သည် မိမိတို့၏အယူဝါဒကိုသာလျှင်

၁။ ဤသုတ်ကို ယခင်က ‘ကာလာမသုတ်’ ဟု လူသိများခဲ့ပါသည်။ ကေသမုတ္တိနိဂုံး၌ ဟောသောကြောင့် ကေသမုတ္တိသုတ်ဟု ဆင့်မူ၌ အမည်တပ်ပါသည်။ သီဟိုဠ်နှင့်အင်္ဂလိပ်မူတို့၌ကား ‘ကေသပုတ္တ’ဟု ရှိပါသည်။

အမှမ်းတင်ပြောဆို၍ သူတစ်ပါးတို့၏ အယူဝါဒကို ရှုတ်ချပြောဆိုကြပါသည်။ တစ်ဖန် အခြားသော သမဏဗြဟ္မဏတို့ ရောက်လာပြန်သော အခါ၌လည်း ထိုနည်းတူပင် ပြောဆိုကြပြန်ပါသည်။

အရှင်ဘုရား၊ ထိုသမဏ ဗြဟ္မဏတို့တွင် အဘယ်သူတို့၏ စကားသည် မှန်၍ အဘယ်သူတို့၏ စကားသည် မှားသနည်း ဟူ၍ ကျွန်ုပ်တို့အား ယုံမှားမှု တွေးတောမှုမျှာ ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။”

ကာလာမ မင်းတို့က ထိုသို့ လျှောက်ကြား သောအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ကာလာမ မင်းတို့အား သူတစ်ပါး ပြောကားမျှဖြင့် မယုံဘဲ ကိုယ်တိုင် သိမြင်ဆောင် ဆင်ခြင် စူးစမ်းပြီးမှ ပယ်သင့်သောတရားကို ပယ်၍၊ ဆောင်သင့်သောတရားကို ဆောင်ကြရန် ဟောကြားလမ်းညွှန်တော် မူပါသည်။

“ကာလာမ မင်းတို့၊ သင်တို့သည် ယုံမှားခြင်းငှာ သင့်ပေ၏။ တွေးတောခြင်းငှာ သင့်ပေ၏။ ယုံမှားသင့်သော အရာ၌သာလျှင် သင်တို့အား ယုံမှားခြင်းသည် ဖြစ်ခဲ့၏။

မယုံကြည်ရာ အကြောင်းဆယ်ပါး

ကာလာမမင်းတို့၊ သင်တို့သည် တစ်ဆင့်စကား ကြားရုံမျှဖြင့် အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။

မိဘဘိုးဘွား အဆက်ဆက် ပြောစကားမျှာဖြင့်လည်း အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။

“ဒီဟာက ဒီလိုတဲ့” ဟူ၍ မသေမချာ ပြောစကားဖြင့်လည်း အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။

စာပေကျမ်းဂန်နှင့် ညီညွတ်ရုံဖြင့်လည်း အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။

‘ဤအတိုင်းသာ ဖြစ်လောက်ရာ၏’ ဟူ၍ ကြံဆယူခြင်း ဟူသော အကြောင်းဖြင့်လည်း အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။

နည်းလမ်းယုတ္တိဖြင့် ချိန်ဆနိုင်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းဖြင့်လည်း အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။

အကြောင်းခြင်းရာကို ကြံဆခြင်းဖြင့်လည်း အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။

“တို့ကြံ စဉ်းစား၍ ကျေနပ်နှစ်သက် လက်ခံထားသော မိမိ အယူ အဆနှင့် ညီညွတ်မှုဖြင့်လည်း အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။

နာယူထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စကားဖြစ်ခြင်းမျှဖြင့်လည်း အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။

မိမိတို့၏ ဆရာဖြစ်သော ရဟန်း၏ စကား ဖြစ်မှုမျှဖြင့်လည်းအမှန် ဟု မယူကြကုန်လင့်။

ကိုယ်တိုင်သိလျှင် စွန့်ပယ်ကြ

ကာလာမ မင်းတို့၊ အကြင်အခါ၌ “ဤတရားတို့သည် အကုသိုလ် တရားများဖြစ်၏။ အပြစ်ရှိသော တရားများဖြစ်၏။ ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ် သော တရားများဖြစ်၏။ ပြည့်စုံစွာ စွဲယူဆောက်တည်အပ်သည် ရှိသော် အစီးအပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာဖြစ်ကုန်၏” ဟူ၍ သင်တို့ကိုယ်တိုင် သိလျှင် သိကုန်ရာ၏။ ထိုအခါ၌ သင်တို့သည် ထိုတရားတို့ကို ပယ်စွန့်ကြ ကုန်လော။

ပယ်ရစဉ် တရားသုံးပါး

“ကာလာမမင်းတို့၊ ထိုအရာကို သင်တို့ မည်သို့ထင်ကြသနည်း။ လောကသည် သတ္တဝါ၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည် ရှိသော် အကျိုးစီးပွား တိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်သလော၊ အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်သလော”

“အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား”

“ကာလာမ မင်းတို့၊ တပ်မက်ခြင်းရှိသော သတ္တဝါသည် လောက ဖြင့်လွှမ်းမိုးအပ်၊ သိမ်းကျုံးဆွဲယူအပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ သတ္တဝါကို လည်း သတ်၏။ သူမပေးအပ်သော နှုတ်ကိုလည်း ယူ၏။ သူတစ်ပါး သားယောကိုလည်း သွားလာ၏။ မုသားစားကိုလည်း ပြေ၏။ သူ တစ်ပါးကိုလည်း ထိုအမှုများပြုကျင့်ရန် စေခိုင်းကိုက်တုန်း၏။ သတ္တဝါ ကိုသတ်ခြင်း စသော အမှုသည် ထိုသတ္တဝါအား ရှည်မြင့်စွာ အကျိုး စီးပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ဖြစ်သေ၏။

ကာလာမ မင်းတို့၊ ထိုအရာကို သင်တို့ မည်သို့ထင်ကြသနည်း။ လောကသည် သတ္တဝါ၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည် ရှိသော်

အကျိုးစီးပွား တို့ ပွားခြင်းငှာ ဖြစ်သလော၊ အကျိုးစီးပွား မဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်သလော”

‘အကျိုးစီးပွား မဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘ကာလာမ မင်းတို့၊ ဒေါထွက်သော သတ္တဝါသည် ဒေါသဖြင့် လွမ်းမိုးအပ် သိမ်းကြုံး ဆွဲယူအပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ သတ္တဝါ ကို လည်းသတ်၏။...မုသားစကားကိုလည်းပြော၏၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း ထို အမှုများဖြင့်ပြုကျင့်ရန်စေခိုင်းတိုက်တွန်း၏။ သတ္တဝါကို သတ်ခြင်းစသော အမှုသည် ထိုသတ္တဝါအား ရှည်မြင့်စွာ အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း ငှာ ဖြစ်လေ၏။

‘ကာလာမ မင်းတို့၊ ထိုအရာကို သင်တို့ မည်သို့ ထင်ကြသနည်း။ မောဟသည် သတ္တဝါ၏ အတွင်းသန္တန်၌ ဖြစ်သည်ရှိသော် အကျိုးစီးပွား တို့ပွားခြင်းငှာ ဖြစ်သလော၊ အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်းငှာဖြစ်သလော

‘အကျိုးစီးပွား မဲ့ခြင်းငှာ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘ကာလာမ မင်းတို့၊ တွေဝေသောသတ္တဝါသည်မောဟဖြင့်လွမ်းမိုး အပ်၊ သိမ်းကျုံး ဆွဲယူ အပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ သတ္တဝါကိုလည်း သတ်၏။ မုသားစကားကိုလည်းပြော၏။ သူတစ်ပါးကိုလည်းထိုအမှုများ ပြုကျင့်ရန် စေခိုင်းတိုက်တွန်း၏။ သတ္တဝါကို သတ်ခြင်းစသောအမှုသည် ထိုသတ္တဝါအား ရှည်မြင့်စွာ အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ဖြစ် လေ၏။

ကာလာမ မင်းတို့၊ ထိုအရာကို သင်တို့မည်သို့ ထင်ကြသနည်း။ ဤ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့သည်ကုသိုလ်တရားများဖြစ်သလော၊ အကုသိုလ် တရားများ ဖြစ်ပါသလော’

‘အကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘အပြစ်ရှိသော တရားများဖြစ်သလော၊ အပြစ်ကင်းသော တရား များ ဖြစ်သလော’

‘အပြစ်ရှိသော တရားများ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘ပညာရှိကို ကဲ့ရဲ့အပ်သော တရားများ ဖြစ်သလော၊ ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်သော တရားများ ဖြစ်သလော’

‘ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်သော တရားများ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘ဤတရားတို့သည် အပြည့်အစုံဆွဲယူဆောက်တည်အပ်သည်ရှိသော် အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်သလော၊ မဖြစ်ကုန်သလော ဤအရာ၌ သင်တို့၏ဘင်မြင်ချက် မည်သို့ရှိပါသနည်း’

‘ဤတရားတို့သည် အပြည့်အစုံဆွဲယူဆောက်တည်အပ်သည်ရှိသော် အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာဖြစ်ပါကုန်၏။ ဤအရာ၌ ဤသို့လျှင် ကျွန်ုပ်တို့ ထင်မြင်ချက် ရှိပါသည်ဘုရား’

‘ကာလာမ မင်းတို့၊ ဤသို့ လောဘ ဒေါသမောဟတို့၏ အစီးအပွားမဲ့မှု၊ ဆင်းရဲမှုကို ဖြစ်စေခြင်းဟူသော အနက်သဘောကို ရည်ရွယ်၍ ‘သင်တို့သည် တစ်ဆင့်စကား ကြားရုံမျှစသည်ဖြင့် အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်၊ အကြင်အခါ၌ ဤတရားတို့သည် အကုသိုလ်တရား၊ အပြစ်ရှိသော တရား၊ ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်သောတရား၊ အစီးအပွားမဲ့မှု၊ ဆင်းရဲမှုကိုဖြစ်စေနိုင်သော တရားများ ဖြစ်ကုန်၏ ဟူ၍ သင်တို့ကိုယ်တိုင် သိကုန်၏။ ထိုအခါ၌ ထိုတရားတို့ကို ပယ်စွန့်ကြကုန်လော့’ ဟူ၍ ငါးမိန့်ကြားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

ပြည့်စုံရမည့် တရားသုံးပါး

‘ကာလာမ မင်းတို့၊ သင်တို့သည် တစ်ဆင့်စကား ကြားရုံမျှဖြင့် အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့် - မိမိတို့၏ဆရာဖြစ်သောရဟန်း၏ စကား ဖြစ်ရုံမျှဖြင့်လည်း အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်’

‘ကာလာမ မင်းတို့၊ အကြင်အခါ၌ဤတရားတို့သည်ကုသိုလ်တရားများဖြစ်၏။ အပြစ်ကင်းသော တရားများ ဖြစ်၏။ ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်သောတရားများဖြစ်၏။ ပြည့်စုံစွာဆွဲယူဆောက်တည်အပ်သည်ရှိသော် အကျိုးစီးပွားတိုးပွားခြင်းခမ်းသာခြင်းငှာဖြစ်ကုန်၏’ ဟူ၍ကိုယ်တိုင်သာ လျှင်သိကုန်ရာ၏။ ထိုအခါ၌ သင်တို့သည် ထိုတရားတို့ကိုပြည့်စုံစေ၍နေကြကုန်လော့’

‘ကာလာမမင်းတို့၊ ထိုအရာကို သင်တို့ မည်သို့ ထင်ကြသနည်း၊ အလောဘသည် သတ္တဝါ၏အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ရှိသော် အကျိုးစီးပွားတိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်သလော၊ အကျိုးစီးပွား မဲ့ခြင်းငှာဖြစ်သလော’

‘အကျိုးစီးပွား တိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘ကာလာမ မင်းတို့၊ မတပ်မက်သော သတ္တဝါသည် လောဘဖြင့် မလွမ်းမိုးအပ်၊ သိမ်းကျုံးဆွဲငင်၍ မယူအပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ သူ့ အသက်ကိုမသတ်၊ သူ့ ဥစ္စာကို မခိုးယူ၊ သူတစ်ပါး သားမယားကို မသွား လာ၊ မုသားစ ကားမဆို၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း ထိုအမှုများ ပြုကျင့်ရန် စေခိုင်း တိုက်တွန်းခြင်းမပြု၊ ယင်းသို့မပြုခြင်းသည် ထိုသတ္တဝါအား ရှည်မြင့်စွာ အကျိုးစီးပွားတိုးပွားခြင်း ချမ်းသာခြင်းငှာ ဖြစ်၏။’

‘ကာလာမ မင်းတို့ ထိုအရာကို သင်တို့ မည်သို့ ထင်ကြသနည်း၊ အဒေါသသည် သတ္တဝါတို့၏ အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်သည်ရှိသော် အကျိုး စီးပွားတိုးပွားခြင်းငှာဖြစ်သလော အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်းငှာဖြစ်သလော’
 ‘အကျိုးစီးပွား တိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘ကာလာမမင်းတို့၊ အမျက်မထွက်သောသတ္တဝါသည် ဒေါသဖြင့် မလွမ်းမိုးအပ်၊ သိမ်းကျုံးဆွဲငင်၍ မယူအပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ သူ့ အသက်ကိုမသတ်၊ -မုသားစကားကိုမဆို၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း ထိုအမှုများ ပြုကျင့်ရန် စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်းမပြု၊ ယင်းသို့မပြုခြင်းသည်ထိုသတ္တဝါ အား ရှည်မြင့်စွာ အကျိုးစီးပွားတိုးပွားခြင်း ချမ်းသာခြင်းငှာဖြစ်ပေ၏။’

‘ကာလာမ မင်းတို့၊ ထိုအရာကိုသင်တို့ မည်သို့ ထင်ကြသနည်း၊ အမောဟသည် သတ္တဝါတို့၏အတွင်းသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် အကျိုးစီးပွားတိုးပွားခြင်းငှာဖြစ်သလော၊ အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်းငှာဖြစ် သလော’

‘အကျိုးစီးပွား တိုးပွားခြင်းငှာ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘ကာလာမ မင်းတို့၊ မတွေ့ဝေသော သတ္တဝါသည် မောဟဖြင့် မလွမ်းမိုးအပ်၊ သိမ်းကျုံးဆွဲငင်၍ မယူအပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ သူ့ အသက်ကို မသတ်၊ မုသားစကားကိုမဆို၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း ထိုအမှုများ ပြုကျင့်ရန် စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်းမပြု၊ ယင်းသို့မပြုခြင်းသည် ထိုသတ္တဝါ အားရှည်မြင့်စွာ အကျိုးစီးပွားတိုးပွားခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ ဖြစ်ပေ၏’

‘ကာလာမမင်းတို့၊ ထိုအရာကို သင်တို့ မည်သို့ ထင်ကြသနည်း၊ ဤအလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ သုံးပါးတို့သည်ကုသိုလ် တရားများ ဖြစ်သလော၊ အကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်သလော’

‘ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘အပြစ်ရှိသောတရားများ’ ဖြစ်သလော၊ အပြစ်ကင်းသော တရားများ ဖြစ်သလော’

‘အပြစ်ကင်းသော တရားများ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်သော တရားများ ဖြစ်သလော၊ ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်သော တရားများ ဖြစ်သလော’

‘ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်သော တရားများ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘ဤတရားတို့သည် ပြည့်စုံစွာ စွဲယူဆောက်တည်အပ်သည် ရှိသော် အကျိုးစီးပွားတိုးပွားခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်သလော၊ မဖြစ်ကုန်သလော၊ ဤအရာ၌ သင်တို့ထင်မြင်ချက် မည်သို့ရှိသနည်း’

‘ဤတရားတို့သည် ပြည့်စုံစွာ စွဲယူ ဆောက်တည်အပ်သည်ရှိသော် အကျိုးစီးပွားတိုးပွားခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာ ဖြစ်ပါသည်။ ဤအရာ၌ ဤသို့လျှင် ကျွန်ုပ်တို့ ထင်မြင်ချက် ရှိပါသည်ဘုရား’

‘ကလေးမမင်းတို့၊ ဤသို့အလောတ၊ အဒေါသ၊ အမောဟတို့၏ အကျိုးစီးပွားတိုးတက်မှု၊ ချမ်းသာမှုကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းဟူသော ဤအနက် သဘောကိုရည်ရွယ်၍ ‘သင်တို့သည် တစ်ဆင့်စကား ကြားရုံမျှစသည့်ဖြင့် အမှန်ဟုယူကြကုန်လင့်၊ အကြင်အခါ၌ ဤတရားတို့ ည် ကုသိုလ်တရား အပြစ်ကင်းသောတရား’ ပညာရှိတို့ချီးမွမ်းအပ်သောတရား၊ အကျိုးစီးပွား တိုးတက်မှု၊ ချမ်းသာမှုကို ဖြစ်စေသောတရားဟူ၍ သင်တို့ကိုယ်တိုင် သိကုန် ၏။ ထိုအခါ၌ ထိုတရားတို့ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေကြကုန်လော့’ ဟူ၍ ငါမိန့်ကြားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

မေတ္တာပွားပုံ

ကလေးမမင်းတို့၊ ကုသိုလ်တရားသုံးပါးကိုပယ်၍ ကုသိုလ်တရားသုံး ပါးနှင့် ပြည့်စုံသောထိုအနက် သဘော၌ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါနနှင့်ပြင်းစွာ တွေ့ဆုံခြင်းမေး ဟတို့ကင် ကွာပြီးကောင်းစွာဆင်ခြင်တတ်သော သမ္ပဇဉ် ဉာဏ်နှင့်စွဲမြဲသော သတိရှိလျက်မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် တစ်ခု သောအရပ်မျက်နှာကိုဖြန့်၍ နေ၏။ ထို အတူ ခုတိယအရပ်မျက်နှာ တတိယ အရပ်မျက်နှာ၊ စတုတ္ထအရပ်မျက်နှာတို့ကို ဖြန့်၍ နေ၏။ ဤသို့လျှင် အထက် အောက်ဝန်းကျင်အလုံးစုံသောအရပ်တို့၌သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်ဝယ်မိမိ

နှင့် ထပ်တူပြုခြင်းဖြင့် သတ္တဝါအားလုံး ပါဝင်သော သတ္တ လောကကို ကျယ်ပြန့်သော၊ မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ အတိုင်းအဆမရှိသော၊ ရန်လိုမှု၊ စိတ်ငြိငြင်မှုမရှိသော၊ မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် ဖြန့်၍နေ၏။

ကရုဏာနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်၊ မုဒ္ဒိတာနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်၊ ဥပပက္ခာနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်ဖြင့် ဖြန့်၍နေ၏။

ဆောက်တည်ရာ လေးပါးကို ရခြင်း

“ကာလာမမင်းတို့၊ အကြင်အရိယာတပည့်သည် ရန်လိုမှုကင်းသော စိတ်ရှိ၏၊ ငြိငြင်မှုကင်းသောစိတ် ရှိ၏၊ မညစ်နွမ်းသောစိတ်ရှိ၏။ စင်ကြယ်သောစိတ်ရှိ၏။ ထိုအရိယာတပည့်သည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် လေးပါးသော ထောက်တည်ရာတို့ကို ရလေသည်။

(၁) အကယ်၍ တမလွန်လောကသည် ရှိငြားအံ့၊ ကောင်းစွာပြုဆပ်သောအမှု၊ မကောင်းသဖြင့်ပြုဆပ်သောအမှုတို့၏ အကျိုးဝိပါက်သည် အကယ်၍ရှိငြားအံ့၊ ငါသည် သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ရောက်ရလိမ့်မည်ဟူ၍ ပထမထောက်တည်ရာကို ရ၏။

(၂) အကယ်၍ တမလွန်လောကသည် မရှိငြားအံ့၊ ကောင်းစွာပြုဆပ်သောအမှု၊ မကောင်းသဖြင့်ပြုဆပ်သောအမှုတို့၏ အကျိုးဝိပါက်သည် အကယ်၍မရှိငြားအံ့၊ ငါသည် ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ရန်မရှိ၊ ကြောင့်ကြမှုမရှိသော ဆင်းရဲကင်း၍ ချမ်းသာသော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်ရပေ၏ဟူ၍ ဤ ဒုတိယထောက်တည်ရာကို ရလေ၏။

(၃) မကောင်းမှုကို ပြုလုပ်သူသည် အကယ်၍မကောင်းမှုကိုပြုလုပ်မှားရောက်ငြားအံ့၊ စင်စစ်ငါသည် တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူအပေါ်၌ မကောင် မှုကို စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်းမပြုခဲ့၊ မကောင်းမှုပဉ္စသောငါ့ကို ဆင်းရဲခြင်းဒုက္ခသည် အဘယ်မှာတွေ့ထိအံ့နည်းဟူ၍ ဤတတိယထောက်တည်ရာကို ရ၏။

(၄) အကယ်၍ မကောင်းမှုကိုပြုသော်လည်း ပြုရာ မရောက်ငြားအံ့၊ ငါသည် မကောင်းမှုကိုပြုလည်းမပြုခြင်း၊ ပြုသော်လည်းပြုရာမရောက်

ခြင်းဟူသောအကြောင်းနှစ်ပါးလုံးဖြင့်ပင် စင်ကြယ်သော မိမိကိုယ်ကို တွေ့မြင်နေရ၏ဟူ၍ ဤစတုတ္ထ ထောက်တည်ရာရ၏။

ကာလာမမင်းတို့ စင်ကြယ်သော စိတ်ရှိသော ထိုအရိယာ တပည့် သည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ဤလေးပါးသော ထောက်တည်ရာ တို့ကို ရလေပြီ’

ဤသို့မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားသောအခါ ကေသမုတ္တနီရုံး၌ နေသော ကာလာမမင်းတို့သည် ‘မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားသော တရား ကား နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းလှပါပေသည်’ဟု ချီးကျူးစကားလျှောက် ကြားကြပြီး ဥပါသကာ အဖြစ်ခံယူသွားကြ လေသည်။

၆။ သာဠသုတ်

ပယ်ရမည့်တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံရမည့်တရားသုံးပါး

၆၇။ အရှင်နန္ဒက မထေရ်သည် သာဝတ္ထိပြည် ပုဗ္ဗာရုံ ကျောင်း မိဂါရမာတာဝိသာခါ၏ပြာဒ်၌သီတင်းသုံးစဉ်မိဂါရသေဋ္ဌေး၏မြေးသာဠ နှင့် သေခနိယသေဋ္ဌေး၏ မြေးသံဃာတို့အား အောက်ပါအတိုင်း ဟော ကြားခဲ့သည်။ ‘သာဠတို့၊ သင်တို့သည် တစ်ဆင့်စကားကြားရုံဖြင့် အမှန်ဟု မယူကြကုန်လင့်။ ငါတို့ကြည်ညိုလေးစားသော ရဟန်းဖြစ်၏ဟူ၍လည်း သူ့စကားကို အမှန်ဟု မယူကြလင့်။ သာဠတို့၊ အကြင်တရားများကို ‘ဤ တရားများကားအကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏။ ပညာရှိတို့ကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်၏။ ကျင့်သုံး ဆောက်တည်အပ်သည်ရှိသော် အကျိုးမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏’ ဟူ၍ သင်တို့ကိုယ်တိုင်သိကုန်၏။ ထိုတရားတို့ကို ပယ်စွန့်ကြကုန်လော့။

‘သာဠတို့၊ သင်တို့ မည်သို့ထင်ကြသနည်း။ လောဘဟူသည် ရှိ သလော’

‘ရှိပါသည်ဘုရား’

‘သာဠတို့၊ ဤလောဘကို ‘အဘိဇ္ဈာ’ဟု ငါဆို၏။ သာဠတို့၊ တပ်မက် ခြင်း၊ မက်မောခြင်းရှိသူသည်သူ အသက်ကိုလည်းသတ်၏၊ သူ့ဥစ္စာကိုလည်း ခိုး၏။ သူတစ်ပါးဘားမယားကိုလည်း ပြစ်မှား၏။ မုသားစကားကိုလည်း ပြောဆို၏။ သူတစ်ပါးကိုလည်း ထိုအမှုများပြုကျင့်ရန် စေခိုင်းတိုက်တွန်း ၏’

‘သာဠတို့၊ သင်တို့မည်သို့ထင်ကြသနည်း။ ဒေါသဟူသည်ရှိသလား’
‘ရှိပါသည် ဘုရား’

‘သာဠတို့၊ ဤဒေါသကို ‘ဗျာပါဒ’ဟူ၍ ငါဆို၏။ သာဠတို့၊ ဒေါသထွက်၍ စိတ်ဆိုးနေသူသည် သူ့အသက်ကိုလည်း သတ်၏။ သူ့ဥစ္စာကိုလည်း ခိုးယူ၏...။’

‘သာဠတို့၊ သင်တို့ မည်သို့ထင်ကြသနည်း။ မောဟဟူသည် ရှိသလော’
‘ရှိပါသည် ဘုရား’

‘သာဠတို့၊ မောဟကို ‘အဝိဇ္ဇာ’ဟု ငါဆို၏။ သာဠတို့၊ မောဟဖြင့် တွေ့ဝေ၍ အဝိဇ္ဇာကပ်ရောက်နေသူသည် သူ့အသက်ကိုလည်း သတ်၏။ သူ့ဥစ္စာကိုလည်း ခိုးယူ၏။’

‘သာဠတို့၊ သင်တို့ မည်သို့ထင်ကြသနည်း။ ဤလောက၊ ဒေါသ၊ မောဟသုံးပါးတို့သည် ကုသိုလ်တရားများဖြစ်သလော၊ အကုသိုလ်တရားများဖြစ်သလော’

အကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

(အပြစ်နှင့် တကွဖြစ်သောတရား၊ ပညာရှိတို့ကဲ့ရဲ့ အပ်သောတရား ကျင့်သုံးဆောက်တည်အပ်သည်ရှိသော် အကျိုးမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ဖြစ်စေတတ်သော တရားများဖြစ်ပုံကိုလည်း နည်းတူမိန့်ကြားသည်။)

‘သာဠတို့၊ ဤအကြောင်းများကိုရည်ရွယ်၍ ‘သင်တို့သည်တစ်ဆင့် စကားကြားရုံဖြင့် အမှန်ဟုမယူကြလင့်’ စသောစကားကိုငါမိန့်ကြားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေ၏။’

‘သာဠတို့၊ သင်တို့သည်တစ်ဆင့်စကားကြားရုံမျှဖြင့် အမှန်ဟုမယူလင့်၊ ငါတို့ရှိသလေးစားသောရဟန်းဖြစ်၏ဟူ၍လည်း သူ့စကားကိုအမှန်ဟု မယူကြလင့်၊ သာဠတို့၊ အကြင်တရားတို့ကို ‘ဤတရားတို့သည် ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်၏။ အပြစ်ကင်းကုန်၏။ ပညာရှိတို့ချီးမွမ်းအပ်ကုန်၏။ ကျင့်သုံးဆောက်တည်အပ်သည်ရှိသော် အကျိုးများခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းငှာဖြစ်ကုန်၏’ဟူ၍ သင်တို့ကိုယ်တိုင်သင်တို့သိကုန်၏။ ထိုတရားတို့ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေကြကုန်လော့။’

‘သာဠတို့၊ သင်တို့ မည်သို့ထင်ကြသနည်း။ အလောဘဟူသည် ရှိသလော’

‘ရှိပါသည် ဘုရား’

‘သာဠတို့၊ ဤအလောဘကို ‘အနဘိဇ္ဈာ’ ဟု ငါဆို၏။ သာဠတို့၊ လိုချင်ခြင်း၊ မက်မောခြင်း၊ မရှိသူသည် သူ့ အသက်ကိုလည်း မသတ်၊ သူ့ ဥစ္စာကိုလည်း မခိုးယူ... သူတစ်ပါးကိုလည်း ထိုအမှုမျိုးကို ပြုကျင့်ရန် စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်း မပြု’

‘သာဠတို့၊ သင်တို့ မည်သို့ထင်ကြသနည်း။ အဒေါသဟူသည် ရှိသလော’

‘ရှိပါသည် ဘုရား’

‘သာဠတို့၊ ဤအဒေါသကို ‘အဗျာပါဒ’ ဟု ငါဆို၏။ သာဠတို့၊ ဒေါသမထွက်၍ ဖောက်ပြန်သော စိတ်မရှိသူသည် သူ့ အသက်ကိုလည်း မသတ်၊ သူ့ ဥစ္စာကိုလည်း မခိုးယူ...

‘သာဠတို့၊ သင်တို့ မည်သို့ထင်ကြသနည်း။ အမောဟူသည် ရှိသလော’

‘ရှိပါသည် ဘုရား’

သာဠတို့၊ ဤအမောဟကို ‘ဝိဇ္ဇာ’ ဟု ငါဆို၏။ သာဠတို့၊ မောဟဖြင့် မတွေ့ဝေ၍ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်သက်ဝင်နေသူသည် သူ့ အသက်ကိုလည်း မသတ်၊ သူ့ ဥစ္စာကိုလည်း မခိုးယူ...

‘သာဠတို့၊ သင်တို့ မည်သို့ထင်ကြသနည်း ဤအလောဘ အဒေါသ အမောဟ သုံးပါးတို့သည် ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်သလော။ အကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်သလော’

‘ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပါသည် ဘုရား’

(အပြစ်ကင်းသောတရား၊ ပညာရှိတို့ချီးမွမ်းအပ်သောတရား၊ ကျင့်သုံးဆောက်တည်အပ်သည်ရှိသော် အကျိုးများခြင်း၊ ချမ်းသုံးခြင်းငှာ ဖြစ်သော တရားများ ဖြစ်ပုံကိုလည်း နည်းတူမိန့်ကြားသည်)

‘သာဠတို့၊ ဤအကြောင်းများကို ရည်ရွယ်၍ သင်တို့သည် တစ်ဆင့် ကြားရုံမျှဖြင့် အမှန်ဟု မယူကြလင့်’ စသောစကားကို ငါမိန့်ကြားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေ၏’

“သင်္ဃတို့၊ ဤသို့လျှင် အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒကင်း၍ တွေဝေခြင်းမရှိသော အရိယာတပည့်သည် သတိသမ္ပဇ်နှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ မေတ္တာကရုဏာစသည်တို့နှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ်ဖြင့် တစ်လောကလုံးကိုဖြန့်၍နေ၏။ ထိုအရိယာတပည့်သည် ‘ခန္ဓာငါးပါးဟူသောဒုက္ခသစ္စာသည်ရှိ၏။ သမုဒယသစ္စာဟူသော ယုတ်ညံ့သောတရားသည်ရှိ၏။ မဂ္ဂသစ္စာဟူသော မှန်မြတ်သောတရားသည်ရှိ၏။ ဤဝိပဿနာသညာထက်သာလွန်သော လွတ်မြောက်ရာ(နိဗ္ဗာန်)သည် ရှိ၏ဟု သိ၏။ ဤသို့သိမြင်သော အရိယာတပည့်၏စိတ်သည် အာသဝေါတရားတို့မှလွတ်မြောက်၏။ လွတ်မြောက်သော လွတ်မြောက်ပြီဟုသိသောဉာဏ်ဖြစ်၏။” ငါ့အား ရှေးအခါက လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့သည်ဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုတရားများသည် အကုသိုလ်ဖြစ်၏။ ထိုတရားများသည် ယခု ငါ့အားပရိတော့။ ဤသို့မရှိခြင်းသည် ကောင်းမွန်၏” ဟူ၍ ထိုအရိယာတပည့်သည် သိမြင်လေ၏။ ဤသို့လျှင် ထိုအရိယာတပည့်သည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် တဏှာဖြင့်ဆာလောင်ခြင်းမရှိသည်ဖြစ်၍၊ ငြိမ်းချမ်းအေးမြလျက် ချမ်းသာသုခကိုခံစားကာ မြတ်သောအတ္တတောဖြင့် နေလေ၏’ ဟု ဟောကြားပါသည်။ (၁-ဣမဿ သညာဂတဿ ဥတ္တရိနိဿရဏန္တိ ဣမဿ ဝိဿနာသညာ သင်္ခါတဿသညာဂတဿ ဥတ္တရိနိဿရဏန္တိ နာမ နိဗ္ဗာနံ-အဋ္ဌကထာ)

၇။ ကထာဝတ္ထုသုတ်

စကားဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းသုံးမျိုး

၆၈။ “အတိတ်ကာလ၌ ဤသို့ဖြစ်ခဲ့၏” ဟူ၍ အတိတ်ကာလကို အကြောင်းပြု၍ စကားဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊
 “အနာဂတ်ကာလတို့၌ ဤသို့ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟူ၍ အနာဂတ်ကာလကို အကြောင်းပြု၍ စကားဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊
 “ယခုမျက်မှောက်၌ ဤသို့ဖြစ်နေ၏” ဟူ၍ ယခုပွန်ကိုအကြောင်းပြု၍ စကားဖြစ်ပေါ်ခြင်းအားဖြင့် စကားဖြစ်ပေါ်ခြင်း သုံးပါးရှိ၏။
 စကားနှိုးနှောပြောဆိုခြင်းဖြင့် ဆွေးနွေးထိုက်သူ ဟုတ်မဟုတ်ကို သိရမည်။
 ပြဿနာမေးသည့်အခါ တိုက်ရိုက်ဖြေဆိုရမည့်ပြဿနာကိုတိုက်ရိုက်မေးဖြ။
 ဝေဖန်၍ဖြေရမည့်ပြဿနာကို ဝေဖန်၍မေးဖြ။

တစ်ဖန်မေး၍ ဖြေရမည့်ပြဿနာကို တစ်ဖန်မေး၍ မဖြေ၊မဖြတ်
ထားရမည့်ပြဿနာကို မဖြတ်မထားသူသည် မဆွေးနွေးထိုက်သူ ဖြစ်၏။
တိုက်ရိုက်ဖြေဆိုရမည့်ပြဿနာကို တိုက်ရိုက်ဖြေသူ.... မဖြတ်ထားရမည့်
ပြဿနာကို မဖြတ်ထားသူသည် ဆွေးနွေးထိုက်သူဖြစ်၏။

ပြဿနာမေးသည့်အခါ အကြောင်းဟုတ်မဟုတ်၌မတည်သူ၊ပြော
ဆိုရန် ကြံစည်သောအရာ၌ မတည်သူ၊ မိမိသိထားသောဝါဒ၌မတည်သူ၊
မေးသူဖြေသူတို့၏ ကျင့်ဝတ်၌မတည်သူသည် မဆွေးနွေးထိုက်သူဖြစ်၏။

အကြောင်းဟုတ်မဟုတ်၌ မတည်သူ....မေးသူ ဖြေသူတို့၏ကျင့်ဝတ်၌
မတည်သူသည် ဆွေးနွေးထိုက်သူဖြစ်၏။

ပြဿနာကိုမေးသည့်အခါ စကားတစ်ခုဖြင့်တစ်ခုကို ဖုံးကွယ်သူ၊
အပြင်သို့စကားကိုထုတ်သူ၊ အမျက်ဒေါသကိုထင်ရှားပြုသူသည် မဆွေး
နွေးထိုက်သူဖြစ်၏။

စကားတစ်ခုဖြင့် စကားတစ်ခုကို မဖုံးကွယ်သူ....အပြင်သို့စကားကို
မထုတ်သူသည် ဆွေးနွေးထိုက်သူဖြစ်၏။

ပြဿနာမေးသည့်အခါ ပါဠိပါဌ်သားရွတ်၍ လွှမ်းမိုးဖိနှိပ်သူ၊
ပြင်းစွာရယ်သူ၊ အသေးအဖွဲ့လွှဲမှားမှုကိုဆုပ်ကိုင်သူသည် မဆွေးနွေးထိုက်သူ
ဖြစ်၏။ ပါဠိပါဌ်သားရွတ်၍ လွှမ်းမိုးဖိနှိပ်ခြင်းမပြုသူ၊ ပြင်းစွာမရယ်သူ၊
အသေးအဖွဲ့လွှဲမှားမှုကို မဆုပ်ကိုင်သူသည် ဆွေးနွေးထိုက်သူ ဖြစ်၏။

စကားနှိုးနှောပြော ဆိုခြင်းဖြင့် မှီရာအကြောင်းရှိသူ ဟုတ်မဟုတ်ကို
သိရမည်။ နားမထောင်သူသည် မှီရာ အကြောင်းမရှိသူဖြစ်၏။ နားထောင်
သူသည် မှီရာအကြောင်းရှိသူဖြစ်၏။ ဤသို့ မှီရာ အကြောင်းရှိသူသည်
အရိယမဂ်တရားကို အထူးသိ၏။ ဒုက္ခသစ္စာတရားကို ပိုင်းခြား သိ၏။
အကုသိုလ်တရားကို စွန့်ပယ်၏။ အရဟတ္တဖိုလ်တရားကို မျက်မှောက်ပြု၏။
လွတ်မြောက်မှုတို့ ကောင်းစွာ တွေ့ထိ၏။

ပြောဆိုခြင်း၊ တိုင်ပင်ခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်း၊ မှီရာရှိခြင်း၊ နားထောင်
ခြင်းတို့သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မစွဲယူမူ၍ စိတ်၏ကိလေသာတို့မှလွတ်မြောက်
ခြင်းဟူသော အကျိုးငှာသာ ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ အညတိတ္ထိယသုတ်

ရာဂ ဒေါသ မောဟ တရားသုံးပါး ထူးခြားပုံ

၆၉။ “ငါ့ရှင်တို့၊ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ဟူသော ဤတရားသုံးပါးသည် မည်သို့ ထူးခြားမှု ရှိပါသနည်း’ ယူ၍ အယူတစ်ပါးရှိသော ပရိဗိုဇ်တို့က မေးခဲ့သော် မည်ကဲ့သို့ ဖြေကြားရမည်ကို ဗုဒ္ဓက ရဟန်းတို့အား ဟောကြားတော်မူသည်။

ရာဂသည် အပြစ်နည်း၏။ နှေးနှေးကင်းပျောက်၏။ ဒေါသသည် အပြစ်ကြီး၏။ လျင်မြန်စွာ ကင်းပျောက်၏။ မောဟသည် အပြစ်ကြီး၏။ နှေးနှေးကင်းပျောက်၏။ ဤကား တရားသုံးပါးတို့၏ ထူးခြားပုံဖြစ်၏။

တင်တယ်သောအာရုံ ‘သုဘနိမိတ်’သည် မဖြစ်သေးသော ရာဂ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရာဂတိုးပွားခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ မတင်တယ်သော အာရုံ ‘အသုဘနိမိတ်’သည် မဖြစ်ပေါ်သေးသော ရာဂ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရာဂကင်းပျောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။

မနှစ်သက်ဖွယ်အာရုံ ‘ပဋိသနိမိတ်’သည် ဒေါသ ဖြစ်ပေါ်တိုးပွားခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ မေတ္တာပွားများခြင်း ‘မေတ္တာစေတတ ပိမုတ္တိ’သည် ဒေါသမဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ကင်းပျောက်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၏။

မသင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ‘အယောနိသော မနသိကာရ’ သည် မောဟဖြစ်ပေါ်တိုးပွားခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ‘ယောနိသော မနသိကာရ’သည် မောဟ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ကင်းပျောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် တိတ္ထိတို့အား ဖြေကြားရမည်ဟု ဟောကြားတော်မူသည်။

၉။ အကုသလမူလသုတ်

အကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်းသုံးပါး

၇၀။ အကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်း ‘မူလ’တို့သည် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟအားဖြင့် သုံးပါးရှိ၏။

လိုချင်ခြင်း “လောဘ”သည် အကုသိုလ်၏အကြောင်းရင်း“အကုသလ မူလ”ဖြစ်၏။ လိုချင်သည်ဖြစ်၍ ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့် စေ့ဆော်အားထုတ်ပြုလုပ်ခြင်းသည် အကုသိုလ်ဖြစ်၏။ လိုချင်သူသည် ကောဘဖြင့် လွှမ်းမိုးအပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ “ငါသည် အားရှိ၏၊ စွမ်းနိုင်၏” ဟု သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၊ ဆုံးရှုံးစေခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ နှင်ထုတ်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် မမှန်သော အကြောင်းကို ပြ၍ သူတစ်ပါးအား ဆင်းရဲကိုဖြစ်စေ၏။ ဤသို့ ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေခြင်းသည်လည်း အကုသိုလ်ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ထိုသူအား လောဘလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသည့် များစွာသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

စိတ်ဆိုးခြင်း “ဒေါသ”သည် အကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။ စိတ်ဆိုးသည်ဖြစ်၍ ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့် စေ့ဆော်အားထုတ် ပြုလုပ်ခြင်းသည် အကုသိုလ်ဖြစ်၏။ စိတ်ဆိုးသူသည် ဒေါသဖြင့် လွှမ်းမိုးအပ်သည်ဖြစ်၍ သူတစ်ပါး တို့အား သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း စသည်ဖြင့် ဆင်းရဲကိုဖြစ်စေ၏။ ဤသို့ ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေခြင်းသည်လည်း အကုသိုလ် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ထိုသူအား ဒေါသလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသည့် များစွာသော အကုသိုလ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

တွေဝေခြင်း “မောဟ”သည် အကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။ တွေဝေသည်ဖြစ်၍ ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် စေ့ဆော်အားထုတ် ပြုလုပ်ခြင်းသည် အကုသိုလ်ဖြစ်၏။ တွေဝေသူသည် မောဟဖြင့် လွှမ်းမိုးအပ်သည် ဖြစ်၍ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့အား ဆင်းရဲကိုဖြစ်စေ၏။ ဤသို့ ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေခြင်းသည်လည်း အကုသိုလ် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ထိုသူအား မောဟလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသည့် များစွာသော အကုသိုလ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

ဤသို့ သူတစ်ပါးတို့အား ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အချိန်အခါမဟုတ်သည့်၌ ဆိုလေ့ရှိသူ၊ မဟုတ်မမှန်သည်ကို ဆိုလေ့ရှိသူ၊ အကျိုးမဲ့ကို ဆိုလေ့ရှိသူ၊ တရားဝိနည်းမဟုတ်သည်ကို ဆိုလေ့ရှိသူဟု ဆိုအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် မမှန်သော အကြောင်းကို ပြ၍ သတ်ခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် သူတစ်ပါးအား ဆင်းရဲကိုဖြစ်စေ၏။ ဟုတ်မှန်သော အကြောင်းဖြင့် ပြောဆိုအပ်သည်ရှိသော် ငြင်းပယ်၏။ ဝန်ခံ၏။ မဟုတ်မမှန်သော အကြောင်းဖြင့် ပြောဆိုအပ်သည်ရှိသော် မဟုတ်မှန်ကြောင်း ဖြေရှင်းရန်လုံ့လမပြု။ ထို့ကြောင့် ဤသို့ဆိုအပ်ခြင်းဖြစ်၏။

ဤသို့ သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ
 တို့ကြောင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်တရား တို့သည် လွှမ်းမိုးအပ်သည် ဖြစ်၍
 မျက်မှောက်ဘဝ၌လည်း ဆင်းရဲခြင်း၊ ပင်ပန်းခြင်း၊ ပူပန်ခြင်းနှင့် တကွ
 နေရ၏။ သေလွန်ပြီးနောက်၌လည်း မကောင်းသော လားရာဂတိကိုသာ
 မျှော်လင့်အပ်၏။ ဥပမာ ခွေးတောက်နွယ် သုံးခုဖြင့် ရစ်သတ်အပ်သော
 အင်ကြင်းပင်၊ မျောက်ငိုပင်၊ ကြို့ပင်တို့သည် ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ကုန်
 သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

ကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်း သုံးပါး

ကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်း ‘ကုသလမူလ’တို့သည် အလောဘ၊
 အဒေါသ၊ အမောဟဟူ၍ သုံးပါးရှိသည်။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် မလိုချင်ခြင်း
 အလောဘသည် ကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။ လိုချင်မက်မောမှု မရှိ
 သည်ဖြစ်၍ ကိုယ်နှုတ်စိတ်သုံးပါးဖြင့် စေ့ဆော် အားထုတ် ပြုလုပ်ခြင်း
 သည် ကုသိုလ်ဖြစ်၏။ လိုချင်မက်မောမှု မရှိသူသည် လောကဇာလွှမ်းမိုးခြင်း
 မခံရသည်ဖြစ်၍ သူတစ်ပါးတို့အား သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း စသည်
 တို့ဖြင့် ဆင်းရဲကို မဖြစ်စေ။ ဤသို့ဆင်းရဲကို မဖြစ်စေခြင်း သည်လည်း
 ကုသိုလ်ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ထိုသူအား အလောဘလျှင် အကြောင်းရင်း
 ရှိသည့် များစွာသော ကုသိုလ်တရားတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

အမျက်မထွက်ခြင်း အဒေါသသည် ကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်း
 ဖြစ်၏။ အမျက်မထွက်သည် ဖြစ်၍ ကိုယ်နှုတ်စိတ် သုံးပါးဖြင့် စေ့ဆော်
 အားထုတ် ပြုလုပ်ခြင်းသည် ကုသိုလ်ဖြစ်၏။

မတွေဝေခြင်း အမောဟသည် ကုသိုလ်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။
 မတွေဝေသည်ဖြစ်၍ ကိုယ်နှုတ်စိတ် သုံးပါးဖြင့် စေ့ဆော် အားထုတ်
 ပြုလုပ်ခြင်းသည် ကုသိုလ်ဖြစ်၏။

ဤသို့သူတစ်ပါးတို့အား ဆင်းရဲကို မဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အချိန်
 အခါ၌ ဆိုလေ့ရှိသူ၊ အမှန်ကိုဆိုလေ့ရှိသူ၊ အကျိုးစီးပွားကို ဆိုလေ့ရှိသူ
 တရားဝိနည်းကိုဆိုလေ့ရှိသူဟုဆိုအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပုဂ္ဂိုလ်
 သည် သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း စသည်ဖြင့်သူ တစ်ပါးအား ဆင်းရဲကို
 မဖြစ်စေ၊ ဟုတ်မှန်သော အကြောင်းဖြင့် ပြောဆိုအပ်သည်ရှိသော် ဝန်ခံ၏။
 မဟုတ်မှန်သော အကြောင်းဖြင့် ပြောဆိုအပ်သည်ရှိသော် မဟုတ် မမှန်
 ကြောင်း ဖြေရှင်းရန်အားထုတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤသို့ဆိုအပ်ခြင်းဖြစ်၏။

ဤသို့သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ
 ကြောင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ခွာအပ်ကုန်
 သည်ဖြစ်၍ လင်ပန် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မရှိတော့ချေ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်
 မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဆင်းရဲခြင်း၊ ပင်ပန်းခြင်း၊ ပူမန်ခြင်း မရှိသည်ဖြစ်၍
 ချမ်းသာစွာခနုရ၏။ မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ငြိမ်းအေးလေ၏ဟု ဟော
 ကြားပါသည်။

၁၀။ ဥပေါသထသုတ်

ဝိသဘာဝိအား ဟောသော ဥပုသ်သုံးမျိုး

ဥပုသ်သုံးမျိုး

၇၁။ သာဓကတ္ထိပြည် ပုဗ္ဗရုံကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓ သီတင်းသုံးစဉ် မိဂါရ
 မာဟာဝိသဘာဝိသည် ဥပုသ်နှင့် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်သွားလေသည်။ ဗုဒ္ဓက
 ဝိသဘာဝိအား ‘ဝိသဘာဝိ။ သင်သည်နေ့လယ်မွန်းတည့်ချိန်၌အဘယ်မှလော
 သနည်းဟု မေးရာ ဝိသဘာဝိက ‘ယနေ့တပည့်တော် ဥပုသ်စောင့် နေပါ
 သည်’ဟု ဖြေကြား၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက ဝိသဘာဝိအား ဥပုသ်သုံးမျိုးကို
 ဟောကြားလေသည်။

ဝိသဘာဝိ နွားကျောင်းသားဥပုသ်၊ နိဂဏ္ဌဥပုသ်၊ အရိယာဥပုသ်
 ဟူ၍ ဥပုသ်သုံးမျိုးရှိ၏။

နွားကျောင်းသားဥပုသ်

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် နွားကျောင်းသားသည် ညနေခင်းတွင်နွားရှင်
 တို့အား နွားတို့ကိုအပ်ပြီး ‘နွားများသည် ယနေ့ ဤမည်သော အရပ်၌
 အစာစားခဲ့ကြ၏။ ဤမည်သော အရပ်၌ ရေသောက်ခဲ့ကြ၏။ နက်ဖြန်
 နွားများသည် ဤမည်သောအရပ်၌အစာစားကြရလိမ့်မည်။ ဤမည်သော
 အရပ်၌ ရေသောက် ကြရလိမ့်မည်’ဟု ဆင်ခြင်သကဲ့သို့ ထိုအတူ အချို့
 သော ဥပုသ်သည်သည် ‘ယနေ့သည် ဤမည်သော စားသောက်ဖွယ်
 တို့ကို စားသောက်ခဲ့ရ၏။ နက်ဖြန် ဤမည်သော စားသောက်ဖွယ်တို့ကို
 စားသောက်ရလိမ့်မည်’ဟု ဆင်ခြင်လျက် မက်မေးခြင်းအဘိဇ္ဈာန်နှင့်တကွ
 ဖြစ်သောစိတ်ဖြင့် နေ့အဖို့ကို ကုန်လွန်စေ၏။ ဝိသဘာဝိ ဤသို့ စောင့်သုံး
 အပ်သော ဥပုသ်သည် နွားကျောင်းသား ဥပုသ်မည်၏။ ဤဥပုသ်သည်
 ကြီးသော အကျိုးအာနိသင် မရှိ။

နိဂဏ္ဌဥပုသ်

ဝိသာခါ နိဂဏ္ဌမည်သော ရဟန်းတို့သည် မိမိတို့၏တပည့်ကို 'သင်သည် အာရှ၊ အနေ ကံဒဏင်မြောက် အရပ်လေးချက်နှင့် ယူဇနာတစ်ရာ ထက်ဝန်းကျင်၏ အပြင်ဘက်တွင်ရှိသော သတ္တဝါတို့၌ ညည်းဆဲ နှိပ်စက်ကြောင်းဖြစ်သောလက်နက်ကိုချထားသော (ညည်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းမပြုလင့်) ဟုဆက်တည်စေ၏။ ဤသို့လျှင် အချို့သော သတ္တဝါတို့အား သနားကြင်နာခြင်းမပြုရန် ဆောက်တည်စေပြီး အချို့သော သတ္တဝါတို့အားမူ သနားကြင်နာခြင်း မပြုရန် ဆောက်တည်စေ၏။

ထိုနိဂဏ္ဌတို့သည် ဥပုသ်နှင့် မိမိတို့၏တပည့်ကို အဝတ်အစားအားလုံးကိုချွတ်စေပြီး 'ဝါသည် တစ်စုံတစ်ခုသောအရပ်၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အချိန်၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူအတွက်မျှ ဪဠာဠာကြမှုမဖြစ်။ ငါ့မ္မာလည်း အတွင်းအပ သန္တာန်ဝယ် တစ်စုံတစ်ခုသော ပစ္စည်း ပရိက္ခရာ၌မျှ ဪဠာဠာကြမှု မရှိ'ဟုဆိုစေ၏။ ထိုသို့ ဆိုစေခြင်းသော်လည်း ထိုတပည့်၏ မိဘသားမယားတို့သည် ဤသူကား ငါတို့သားတည်း၊ ငါ့ခင်ပွန်းတည်းဟူ၍ သိကြကုန်၏။ ထိုတပည့်ကလည်း 'ဤသူ၏လည်း ငါ့မိဘများတည်း၊ ဤသူသည် ငါ့ဇနီးတည်း'ဟုသိ၏။ ဤသို့မှန်သောသစ္စာစကား၌ ဆောက်တည်စေရာ၌ အချိန်ဝယ် မှားသော မုသားစကား၌ ဆောက်တည်စေကြကုန်၏။ ဤသို့ ဆောက်တည်ခြင်းကို မုသားပြောခြင်း 'မုသာဝါဒ' ဟု ငါဆို၏။ ထိုတပည့်သည် ထိုညလွန်သောအခါ မည်သူကမျှ မပေးဘဲ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ကို ခံစားသုံးဆောင်၏။ ဤသို့ခံစား သုံးဆောင်ခြင်းကို မပေးဘဲယူခြင်း အဒ္ဓိန္နာဒါန'ဟု ငါဆို၏။ ဝိသာခါ ဤသို့စောင့်သုံးအပ်သောဥပုသ်သည် နိဂဏ္ဌ ဥပုသ်မည်၏။ ထိုဥပုသ်သည် ကြီးသောအကျိုး အနိဿင် ရရှိချေ။

အရိယဥပုသ်

ဝိသာခါ အရိယဥပုသ်ဟူသည် အဘယ်နည်း ဆိုသော် ညစ်နွမ်းသောစိတ်ကို လုံ့လထုတ်ခြင်းဖြင့် ဖြူစင်စေခြင်းသည် ရှိ၏။ ဝိသာခါ အဘယ်သို့လျှင် ညစ်နွမ်းသော စိတ်ကို လုံ့လစိုက်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ဖြူစင်စေခြင်းသည် ဖြစ်သနည်းဆိုသော် ဤသောက၌ အရိယာတပည့်သည်-

- (၁) မြတ်စွာဘုရား၏အရဟံစသော ဂုဏ်တော်၊
- (၂) တရားတော်၏သွာက္ခာတစသော ဂုဏ်တော်၊
- (၃) သံဃာ၏ သုပ္ပဋိပန္နစသော ဂုဏ်တော်၊
- (၄) မိမိ၏ မကျိုးမပေါက် မပြောက်မကျားသောသီလ၊
- (၅) စတုမဟာရာဇ် တာဝတိံသာစသော နတ်တို့၏သဒ္ဓါ၊ သီလ စသောဂုဏ်—

တို့ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့၏။ ထိုသို့ ဆင်ခြင် အောက်မေ့သော အရိယာတပည့်အား စိတ်ကြည်လင်၏။ ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်၏။ စိတ်၏ အညစ်အကြေးများ ကင်းပျောက်ကုန်၏။ ဝိဘာခါ ဤသို့လျှင် ညစ်နွမ်းသောစိတ်ကိုလုံ့ လစိုက်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ဖြူစင်စေခြင်းသည်ဖြစ်၏။

ဝိသာခါ၊ ထိုအရိယာ တပည့်သည် ဤသို့ဆင်ခြင်၏-

‘ရဟန္တာတို့သည် အသက်ထက်ဆုံး သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကာ သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ သနားကြင်နာလျက် နေကုန်၏။ ငါသည်လည်း ယနေ့တစ်နေ့နှင့် တစ်ညပတ်လုံး သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကာ၊ သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ သနားကြင်နာလျက် နေ၏။ ဤအင်္ဂါဖြင့်လည်းငါသည်ရဟန္တာတို့အား အတုလိုက်၍ ကျင့်၏။ ငါသည် ဥပုသ်ကိုလည်း ကျင့်သုံးပြီးဖြစ်လိမ့်မည်’

‘ရဟန္တာတို့သည် အသက်ထက်ဆုံးပေးသည်ကိုယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကုန်၏။ ပေးသည်ကိုသာယူကုန်လျက် ပေးသည်ကိုသာ အလိုရှိကုန်လျက်၊ မခိုးမဝှက် စင်ကြယ်သောကိုယ်ဖြင့် နေကုန်၏။ ငါသည်လည်း ယနေ့တစ်နေ့နှင့် တစ်ညပတ်လုံး မပေးသည်ကို ယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ ပေးသည်ကိုသာယူသည်ဖြစ်၍ ပေးသည်ကိုသာ အလိုရှိသည်ဖြစ်၍၊ မခိုးမဝှက်စင်ကြယ်သောကိုယ်ဖြင့်နေ၏။ ဤအကြောင်းအင်္ဂါဖြင့်လည်းငါသည် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အတုလိုက်၍ ကျင့်၏။ ငါသည် ဥပုသ်ကိုလည်း မစောင့်သုံးပြီး ဖြစ်လိမ့်မည်’

‘ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်အသက်ထက်ဆုံးမမြတ်သောမထုန်အမှုကို ပယ်၍ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိကုန်၏။ မထုန်အမှုမှ ဝေးသော အကျင့်ရှိကုန်၏။ ရွာသူတို့၏အကျင့်ဖြစ်သော မထုန်အမှုမှ ရှောင်ကြဉ်

ကုန်၏။ ငါသည်လည်း ယနေ့တစ်နေ့နှင့် တစ်ညပတ်လုံး မမြတ်သော
 မေထုန်အကျင့်ကို ဗယ်၍ မြတ်သော အကျင့်ကိုကျင့်၏။ မေထုန်အမှုမှ
 ဘေးသော အကျင့်ရှိ၏။ ရွာသူတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော မေထုန်အမှုမှ
 ရှောင်ကြဉ်၏။ ဤအကြောင်းအင်္ဂါဖြင့်လည်း ငါသည် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်
 တို့ကို အတုလိုက်၍ ကျင့်၏။ ထိုငါသည် ဥပုသ်ကိုလည်း စောင့်သုံးပြီး
 ဖြစ်လိမ့်မည်’

‘ရဟန္တာတို့သည် အသက်ထက်ဆုံး မုသား ပြေ ခြင်းကိုပယ်
 ၍ မုသားပြေခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကုန်၏။ မွန်သောစကားကို ပြောဆို
 လေ့ရှိကုန်၏။ မွန်သောစကားချင်း ဆက်စပ်တတ်ကုန်၏။ ခိုင်မြဲသော
 စကားရှိကုန်၏။ ယုံကြည်ထိုက်သောစကား ရှိကုန်၏။ လူအပေါင်းကိုမလွဲ
 ချော်စေတတ်ကုန်။ ယနေ့ငါသည်လည်း ဤနေ့ ဤည၌ပတ်လုံး မုသား
 ပြေခြင်းကိုပယ်၍ မုသားပြေခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ လူအပေါင်းကို
 မလွဲချော်စေတတ်။ ဤအကြောင်းအင်္ဂါဖြင့်လည်း ငါသည် ရဟန္တာ
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အတုလိုက်၍ကျင့်၏။ ငါသည် ဥပုသ်ကိုလည်းစောင့်သုံးပြီး
 ဖြစ်လိမ့်မည်။

“ရဟန္တာတို့သည် အသက်ထက်ဆုံး မူးယစ် မေ့လျော့ခြင်း၏
 အကြောင်းဖြစ်သော သေရည်အရက်သောက်စားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကုန်
 ၏။ ငါသည်လည်း ယနေ့ တစ်နေ့နှင့်တစ်ညပတ်လုံး သေရည်အရက်
 သောက်စားခြင်းမှ မှောင်ကြဉ်၏။ ဤအကြောင်းအင်္ဂါဖြင့်လည်း ငါသည်
 ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အတုလိုက်၍ကျင့်၏။ ငါသည် ဥပုသ်စောင့်သုံးပြီး
 ဖြစ်လိမ့်မည်”

ရဟန္တာတို့သည် အသက်ထက်ဆုံး အကျင့်မြတ်၏ ဆူးငြောင့်သဖွယ်
 ဖြစ်သည့် အက အဆို အတီး အမှုတ်တို့ကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်း၊ ပန်းပန်
 ခြင်း၊ နံ့သာမှုန့်၊ နံ့သာရည်တို့ဖြင့် လိမ်းကျံ ခြယ်သခြင်းတို့မှရှောင်ကြဉ်
 ကုန်၏။ ငါသည်လည်း ယနေ့တစ်နေ့နှင့် တစ်ညပတ်လုံး အကျင့်မြတ်၏
 ဆူး ငြောင့်သဖွယ် ဖြစ်သည့် အက အဆို အတီး အမှုတ်ကို ကြည့်ရှု
 နားထောင်ခြင်း၊ ပန်းပန်ခြင်း၊ နံ့သာမှုန့် နံ့သာရည်တို့ဖြင့် လိမ်းကျံ
 ခြယ်သခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်၏။ ဤအကြောင်းအင်္ဂါဖြင့်လည်း ငါသည်
 ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အတုလိုက်၍ ကျင့်၏။ ငါသည် ဥပုသ်ကိုလည်း
 စောင့်သုံးပြီး ဖြစ်လိမ့်မည်”

“ရဟန္တာတို့သည် အသက်ထက်ဆုံး မြင့်သော အိပ်ရာနေရာ၊ မြတ်သော အိပ်ရာနေရာတို့၌ အိပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကုန်၏။ နိမ့်သော နေရာ၌ အိပ်ခြင်းကို ပြုကုန်၏။ ဧညာဉ်စောင်းငယ်၌ ဖြစ်စေ၊ မြက်ခင်း၌ ဖြစ်စေ၊ အိပ်ကုန်၏။ ငါသည်လည်း ယနေ့ တစ်နေ့နှင့် တစ်ညပတ်လုံး မြင့်သောနေရာ မြတ်သောနေရာသို့ အိပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ နိမ့်သော နေရာ၌ အိပ်ခြင်းကို ပြု၏။ ဧညာဉ်စောင်းငယ်၌ ဖြစ်စေ၊ မြက်ခင်း၌ ဖြစ်စေအိပ်၏။ ဤအကြောင်းအင်္ဂါဖြင့်လည်း ငါသည် ရဟန္တာတို့ကို အတုလိမ့်မည်။ ငါသည် ဥပုသ်ကိုတည်း စောင့်သုံးပြီး ဖြစ်လိမ့်မည်။

ဝိသာခါ ဤသို့ စောင့်သုံးအပ်သော ဥပုသ်သည် အရိယာပုသ် မည်၏။ ထိုဥပုသ်သည် အကျိုးအာနိသင်လည်း ကြီး၏။ အဘယ်မျှအကျိုး အာနိသင် ကြီးသနည်းဆိုသော်-အင်္ဂါ မဂဇ၊ ကာသိ၊ ကောသလ၊ ဝဇ္ဇီ၊ မလ္လ၊ စေတီ၊ ဂင်္ဂ၊ ကုရု၊ ပဉ္စာလ၊ မစ္ဆ၊ သူရသေန၊ အဿက၊ အဝန္တိ၊ ဂန္ဓာရ၊ ကာမ္ဘာဇဟူသော ‘မဟာဇနပဒ’ခေါ် တိုင်းကြီး(၁၆) ရပ်တို့၌ အစိုးရသော မင်းအဖြစ်သည် အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ဥပုသ်၏တစ် ဆယ့်ခြောက်စိတ်စိတ် တစ်စိတ်ကိုပင်မမီချေ။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် လူမင်းစည်းစိမ်သည် နတ်ချမ်းသာနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။

နတ်တို့၏ သက်တမ်း

ဝိသာခါ လူတို့၏ နှစ်ပေါင်း(၅၀)သည် စတုမဟာရာဇ် နတ်တို့၏ တစ်ညနှင့် တစ်နေ့ဖြစ်၏။^၁ ထိုညဖြင့် ညပေါင်း သုံးဆယ်သည် တစ်လ၊ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လသည်တစ်နှစ် ဖြစ်၏။ သို့နှစ်ပေါင်း(၅၀၀)သည် စတုမဟာရာဇ် နတ်တို့၏ သက်တမ်းဖြစ်၏။ ဝိသာခါ-ဤလူ့ပြည်မှ မိန်းမ ဖြစ်စေ၊ ယောက်ျား ဖြစ်စေ အချို့သောသူသည် အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံ သောဥပုသ်ကိုစောင့်သုံး၍ သေလွန်သည်ရှိသော် စတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်ရန်အကြောင်းရှိ၏။ ဤအကြောင်းကို ရည်ရွယ်၍ “လူမင်းစည်းစိမ်သည် နတ်ချမ်းသာနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အနည်း ငယ်မျှသာ ဖြစ်သည်”ဟု ငါဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။

၁။ တစ်ညနှင့်တစ်နေ့=ဧကောရတ္ထိန္ဒြဝေါ၊ ပါဠိသုံးဖြစ်ပါသည်။ မိန့်မာလိုက တစ်နေ့နှင့်တစ်ည၊ (ဝါ)တစ်ရက်ဖြစ်ပါသည်။ ပါဠိမှာလည်း အချို့ နေရာ၌ ‘အဟောရတ္ထိ’-နေ့ည’ဟု ဆိုပါသည်။

ဝိသာခါ၊ လူတို့၏ နှစ်ပေါင်း (၁၀၀) သည် တာဝတိံသာ နတ်တို့၏ တစ်ညနှင့် တစ်နေ့မျှသာ ဖြစ်၏။ ထိုညဖြင့် ညပေါင်း သုံးဆယ်သည် တစ်လ ဖြစ်၏။ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လသည် တစ်နှစ် ဖြစ်၏။ ထိုနှစ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၁၀၀၀) သည် တာဝတိံသာ နတ်တို့၏ သက်တမ်း ဖြစ်၏။

ဝိသာခါ၊ လူတို့၏ နှစ်ပေါင်း (၂၀၀) သည် ယာမာနတ်တို့၏ တစ်နေ့နှင့် တစ်ည ဖြစ်၏။ ထိုညဖြင့် ညပေါင်း သုံးဆယ်သည် တစ်လ ဖြစ်၏။ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လသည် တစ်နှစ် ဖြစ်၏။ ထိုနှစ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၂၀၀၀) သည် ယာမာနတ်တို့၏ သက်တမ်း ဖြစ်၏။

ဝိသာခါ၊ လူတို့၏ နှစ်ပေါင်း (၄၀၀) သည် တုသိတာနတ်တို့၏ တစ်နေ့နှင့် တစ်ည ဖြစ်၏။ ထိုညဖြင့် ညပေါင်း သုံးဆယ်သည် တစ်လ ဖြစ်၏။ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လသည် တစ်နှစ် ဖြစ်၏။ ထိုနှစ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၄၀၀၀) သည် တုသိတာနတ်တို့၏ သက်တမ်း ဖြစ်၏။

ဝိသာခါ၊ လူတို့၏ နှစ်ပေါင်း (၈၀၀) သည် နိမ္မာနရတိ နတ်တို့၏ တစ်နေ့နှင့် တစ်ည ဖြစ်၏။ ထိုညဖြင့် ညပေါင်း သုံးဆယ်သည် တစ်လ ဖြစ်၏။ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လသည် တစ်နှစ် ဖြစ်၏။ ထိုနှစ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၈၀၀၀) သည် နိမ္မာနရတိ နတ်တို့၏ သက်တမ်း ဖြစ်၏။

ဝိသာခါ၊ လူတို့၏ နှစ်ပေါင်း (၁၆၀၀) သည် ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တိ နတ်တို့၏ တစ်နေ့နှင့် တစ်ည ဖြစ်၏။ ထိုညဖြင့် ညပေါင်း သုံးဆယ်သည် တစ်လ ဖြစ်၏။ ထိုလဖြင့် တစ်ဆယ့်နှစ်လသည် တစ်နှစ် ဖြစ်၏။ ထိုနှစ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၁၆၀၀၀) သည် ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တိ နတ်တို့၏ သက်တမ်း ဖြစ်၏။ ဝိသာခါမိန်းမဖြစ်စေ၊ ယောက်ျားဖြစ်စေ အချို့သော သူသည် အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဥပုသ်ကို စောင့်သုံးပြီးလျှင် ကိုယ်ခန္ဓာ ပျက်စီး၍ လေပြီးသည်ရှိသော် ရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ နတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ရောက်ရန် အကြောင်းရှိ၏။ ဤ အကြောင်းကို ရည်ရွယ်၍ 'လူမင်း စည်းစိမ်သည် နတ်မင်း စည်းစိမ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အနည်းငယ်မျှ ဖြစ်၏' ဟု ငါဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ တာယရတ္ထိယာ ဟိံသရတ္ထိယာ - ထိုညဖြင့် ညပေါင်း သုံးဆယ်သည် လူအရေအတွက်နှင့် နှစ်ပေါင်း ဟစ်ရာရှိသော တာဝတိံသာ နတ်တို့၏ ရက်အားဖြင့် ရက်ပေါင်း သုံးဆယ်ရှိသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ 'ရတ္ထိ-ည' ဟူသောစကားဖြင့် ဟစ်ရာကို ဖော်ပြပါသည်။

အာနန္ဒဝဂ်

၁။ ဆန္ဒသုတ်

ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့၏အပြစ်များ

၇၂။ အခါတစ်ပါး၌ ဆန္ဒမည်သော ပရိမိုဇ်သည် ရှင်အာနန္ဒာထံ ချဉ်းကပ်၍ ဤသို့မေးလျှောက်၏ -

‘ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ သင်တို့သည်လည်း ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို ပယ်ခြင်းကို ပညတ်ကြပါကုန်သလော’

‘ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ ငါတို့သည် ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို ပယ်ခြင်းကို ပညတ်ကြကုန်၏’

‘ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ သင်တို့သည် ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့၌ အဘယ် သို့သော အပြစ်ကိုမြင်၍ ထိုတရားတို့ကို ပယ်ခြင်းကိုပညတ်ကြပါသနည်း’

‘ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ တပ်မက်ခြင်းရှိသူသည် ရာဂဖြင့် လွှမ်းမိုးအပ်သည် ဖြစ်၍ မိမိဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်၏။ သူတစ်ပါးဆင်းရဲရန် လည်းစေ့ဆော်အားထုတ်၏။ မိမိသူတစ်ပါးနှစ်ပါးလုံးဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်၏။ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်း ကိုလည်း ခံစားရ၏။ ရာဂကိုပယ်အပ်သည်ရှိသော် မိမိ ဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော် အားထုတ်ခြင်းမပြု၊ သူတစ်ပါးဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်း မပြု၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်းကိုလည်း မခံစားရ။

ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ တပ်မက်ခြင်းရှိသူသည် ရာဂဖြင့် လွှမ်းမိုးအပ်သည်ဖြစ် ၍ ကိုယ်ဖြင့်လည်း မကောင်းသော အကျင့်ကိုကျင့်၏၊ နှုတ်ဖြင့်လည်း မကောင်းသောအကျင့်ကိုကျင့်၏။ စိတ်ဖြင့်လည်း မကောင်းသောအကျင့် ကိုကျင့်၏။ ရာဂကိုပယ်အပ်သည်ရှိသော် ကိုယ်ဖြင့်လည်း မကောင်းသော အကျင့်ကိုမကျင့်၊ နှုတ်ဖြင့်လည်း မကောင်းသော အကျင့်ကိုမကျင့်၊ စိတ် ဖြင့်လည်း မကောင်းသော အကျင့်ကိုမကျင့်။

ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ တပ်မက်ခြင်းရှိသူသည် ရာဂဖြင့်လွှမ်းမိုးအပ်သည်ဖြစ်၍ မိမိ အကျိုးကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိ၊ သူတစ်ပါး အကျိုးကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိ၊ မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံး၏ အကျိုးကိုလည်း

ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိ၊ ရာဂကိုပယ်ဘိသည်ရှိသော် မိမိအကျိုးကိုလည်း
ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ သူတစ်ပါးအကျိုးကိုလည်းဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။
မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံး၏ အကျိုးကိုလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။

‘ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ ရာဂသည် ကန်းအောင် ပြုတတ်၏။ မျက်စိမမြင်
အောင်ပြုတတ်၏။ အသိဉာဏ် ကင်းမဲ့အောင်ပြုတတ်၏။ ပညာကိုချုပ်
ကွယ်စေတတ်၏။ ပပ်ပန်းခြင်း အဖို့ရှိ၏။ ငြိမ်းအေးမှုကို မဖြစ်စေနိုင်။’

ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ စိတ်ဆိုးသူသည် ဒေါသဖြင့် လွမ်းမိုးအပ်သည်ဖြစ်၍
မိမိ ဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော် အားထုတ်၏... ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ ဒေါသသည်
ကန်းအောင်ပြုတတ်၏... ငြိမ်းအေးမှုကို မဖြစ်စေနိုင်။

ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ တွေဝေသူသည် မောဟဖြင့် လွမ်းမိုးအပ်သည် ဖြစ်၍
မိမိဆင်းရဲရန်လည်း စေ့ဆော် အားထုတ်၏... ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ မောဟသည်
ကန်းအောင်ပြုတတ်၏... ငြိမ်းအေးမှုကို မဖြစ်စေနိုင်။

ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ ငါတို့သည် ရာဂဒေါသမောဟတို့၌ ဤသို့သောအပြစ်
တို့ကိုမြင်၍ ထိုတရားတို့အား ပယ်ရှားခြင်းကို ပညာကြံ့ကျန်၏။

ငါ့ရှင်အာနန္ဒ၊ ထိုရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ကို ပယ်ရန် အကျင့်
လမ်းစဉ်သည် ရှိပါသလော’

‘ငါ့ရှင်ဆန္ဒ၊ ထိုရာဂ ဒေါသမောဟတို့ကို ပယ်ရန်အကျင့်လမ်းစဉ်
သည်ရှိ၏။ ထိုအကျင့်လမ်းစဉ်ကား အဘယ်နည်းဆိုသော် အင်္ဂါရှစ်ပါး
နှင့်ပြည့်စုံသော အရိယာမဂ်ပင် ဖြစ်၏’

‘ငါ့ရှင်အာနန္ဒ၊ ထိုရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ကို ပယ်ရန် အကျင့်
လမ်းစဉ်ကား ကောင်းမွန်လှပေ၏။ မမေ့မလျော့ခြင်းငှာလည်း သင့်လှ
ပေ၏’ ဟု ဆန္ဒပရိပိုင်က ပြောဆိုလေသည်။

၂။ အာဇီဝက သုတ်

ရာဂ ဒေါသ မောဟ ဆုံးပါးကိုပယ်ရန်ကျင့်သူ

၇၃။ ကောသမ္မိပြည်သောသံတာရုံကျောင်း၌ရှင်အာနန္ဒာယိတင်း
သုံးနေစဉ် တက္ကတုန်းတို့၏ တပည့်ဖြစ်သော သုကြွယ် ဟစ်ယောက် နည်း
ရှင်အာနန္ဒာထံ လာရောက်ပြီး ဤသို့မေးလျှောက်၏-

‘အရှင်အာနန္ဒာ၊ အဘယ်သူတို့၏ တရားသည် ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သော တရား ဖြစ်ပါသနည်း၊ လောက၌ အဘယ်သူတို့သည် ကောင်းစွာကျင့်သူများ ဖြစ်ပါသနည်း၊ လောက၌ အဘယ်သူတို့သည် ကောင်းစွာပြုပြီးသူများ ဖြစ်ပါသနည်း’

‘သူကြွယ်၊ ဤအရာ၌ သင့်ကို ငါပြန်မေးအံ့၊ သင်ကြိုက်သလို ဖြေလော့၊ အကြင်သူတို့သည် ရာဂဒေါသမောဟတို့ကို ပယ်ရန် ဟောကြားကုန်၏။ ထိုသူတို့၏ တရားသည် ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သော တရား၊ ဟုတ်သလော၊ မဟုတ်သလော’

‘ထိုသူတို့၏တရားသည် ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သော တရား ဖြစ်ပါသည် ဘုရား’

‘သူကြွယ်၊ အကြင်သူတို့သည် ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့ကို ပယ်ရန် ကျင့်ကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် လောက၌ ကောင်းစွာကျင့်သူများ ဟုတ်သလော၊ မဟုတ်သလော’

‘ထိုသူတို့သည် ကောင်းစွာ ကျင့်သူများ ဖြစ်ပါသည်ဘုရား’

‘သူကြွယ်၊ အကြင်သူတို့သည် ရာဂဒေါသမောဟတို့ကို နှောင်တစ်ဖန် ဖြစ်အောင် ကကြွင်းမဲ့ ပယ်အပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် လောက၌ ကောင်းစွာ ပြုပြီး သူများ ဖြစ်သလော၊ မဖြစ်သလော’

‘ထိုသူတို့သည် လောက၌ ကောင်းစွာ ပြုပြီးသူများ ဖြစ်ပါသည် ဘုရား’

‘သူကြွယ်၊ သင်၏အမေးကို သင်ကိုယ်တိုင် ဖြေဆိုအပ်ပြီးဖြစ်ပေ၏’

ဤသို့ ရှင်အာနန္ဒာက မေးသောအခါ ထိုသူကြွယ်သည် ‘မိမိတို့ကိုလည်း မချီးမြှောက်၊ သူတစ်ပါး တရားကိုလည်း မရှုတ်ချဘဲ အကြောင်းအရာလျော်စွာ ဖြေကြားခြင်းမှာ ထူးကဲလှ ပေသည်’ ဟု ဝမ်းမြောက်စွာ လျှောက်ကြားပြီး ဥပသကာအဖြစ် ခံယူသွားလေသည်။

၃။ မဟာနာမသက္ကသုတ်

သီလ သမာဓိ ပညာ သုံးပါး ခွဲခြားပုံ

၇၄။ ကပိလဝတ်ပြည် နိဂြောဓာရုံကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓ သီတင်းသုံးစဉ် မဟာနာမမည်သော သာကီဝင်မင်းသည် ရောဂါမှထစဖြစ်သော ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာထံ ချဉ်းကပ်၍ ဤသို့ မေးလျှောက်လေ၏။

‘အရှင်ဘုရား၊ တည်ကြည်သော စိတ်ရှိသူအား ဥာဏ်သည်ဖြစ်၏။ တည်ကြည်သော စိတ်ရှိသူအား ဥာဏ်သည် ဖြစ်’ ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားသည်ကို ကြားမြင်စွာကာလမှစ၍ တပည့်တော် ကြားသိခဲ့ရပါ သည်။ သို့ဖြစ်သော် သမာဓိသည် ရှေးဦးစွာဖြစ်၍ ဥာဏ်သည် အစက်မှဖြစ် ပါသလော၊ သို့မဟုတ် ဥာဏ်သည် ရှေးဦးစွာဖြစ်၍ သမာဓိသည် နောက်မှ ဖြစ်ပါသလော’

ထို့အခါ ရှင်အာနန္ဒာအား ‘မဟာနာမ်သည် အနာမု ထပ်ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားအား နက်နဲသော ပြဿနာကိုမေးလျှောက်၏။ ဝေါဟာရ မဟာ နာမ်ကို သင့်တော်ရာ အရပ်သို့ ခေါ်၍ တရားဟောအံ့’ ဟု အကြံဖြစ်၏။

ထို့နောက် ရှင်အာနန္ဒာသည် မဟာနာမ်၏ လက်မောင်းကိုဆွဲ၍ သင့်တော်ရာအရပ်သို့ ခေါ်သွားပြီး ဤသို့ မိန့်ကြားလေသည်-

‘မဟာနာမ်၊ မြတ်စွာဘုရားသည် သီလကို ထေက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော သီလ၊ အသေကပ္ပပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သီလ ဟူ၍ နှစ်မျိုးခွဲ၍ ဟောကြား၏။ သမာဓိနှင့် ပညာတို့ကိုလည်း ထို့အတူနှစ်မျိုးခွဲ၍ ဟော ကြား၏’

‘မဟာနာမ်၊ သေကပ္ပ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သီလဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော် ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် သီလရှိသူဖြစ်၏။ ပါတိ မောက်သီလကို စောင့်စည်းလျက် နေ၏။ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏။ ဤသို့ ကျင့်ခြင်းကို သေကပ္ပပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သီလဟု ဆို၏။

‘မဟာနာမ်၊ သေကပ္ပပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော် ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ကာမဂုဏ် တို့မှသည်း ကောင်း၊ အကုသိုလ်တရားတို့မှလည်းကောင်း ကင်းဆိတ်၍ ဝဏ္ဏ ဈာန်ကို ဝင်စားနေ၏။ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားနေ၏။ ဤသို့ ဈာန်ဝင်စား၍နေ ခြင်းကို သေကပ္ပပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သမာဓိဟု ဆို၏။

‘မဟာနာမ်၊ သေကပ္ပပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖြစ်သော ဥစ္စာ ပညာဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော် ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ဤကား ဆင်းရဲတည်း ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ‘ဤကား ဆင်းရဲချုပ်ရာသို့ရောက်စေတတ်သော အကျင့်တည်း’ ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။ ဤသို့ သိခြင်းကို သေကပ္ပ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ပညာဟုဆို၏။

‘မဟာနာမ်၊ ဤသို့လျှင် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သီလ၊ သမာဓိပညာတို့နှင့် ပြည့်စုံသော အရိယာတပည့်သည် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါကင်းစင်သော ဖြစ်သည့် စိတ်၏လွတ်မြောက်မှု၊ ပညာဖြင့်လွတ်မြောက်မှု (အရဟတ္တဖိုလ်) ကိုကိုယ်တိုင်ထူးခြားသောဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပျက်ကာ ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။

‘မဟာနာမ်၊ ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် သီလကို သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သီလ၊ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သီလဟူ၍ နှစ်မျိုးဟောကြား၏။ သမာဓိနှင့်ပညာတို့ကိုလည်း ထိုအတူ နှစ်မျိုးစီခွဲ၍ ဟောကြားတော်မူ၏’ ဟု မိန့်ကြားလေသည်။

(ဤဟောပြောချက်ဖြင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖိုလ်ဉာဏ်သည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သမာဓိမှ နောက်၌ဖြစ်၏။ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သမာဓိသည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝိပဿနာဉာဏ်မှ နောက်၌ဖြစ်၏ဟု ပြလိုခြင်းဖြစ်ကြောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်သည်။)

၄။ နိဂဏ္ဌသုတ်

ကိုလေသာ ဆွေမြည့်ကြောင်း အကျင့်သုံးပါး

၇၅။ ဝေသာလီပြည် ကုဋ္ဌဝေါရကျေး၌ ရှင်အာနန္ဒာ သီတင်းသုံးစဉ် အဘယနှင့် ပဏ္ဍိတ ကုမာရမည်သော လိစ္ဆဝီမင်းသား နှစ်ယောက်တို့သည် ရှင်အာနန္ဒာထံချဉ်းကပ်လာကြပြီး အဘယက ရှင်အာနန္ဒာအား ဤသို့လျှောက်၏။

‘အရှင်ဘုရားအာနန္ဒာ၊ နာဠပုတ္တမည်သော လက္ခတုန်းက ငါသည် အားလုံးကို သိမြင်သူဖြစ်၏။ ငါ့အား သွားနေစဉ်၊ ရပ်နေစဉ်၌ လည်းကောင်း၊ အိပ်နေစဉ်၊ နိုးနေစဉ်၌လည်းကောင်း ဉာဏ်အမြင်သည် အမြဲ မပြတ်ထင်၏’ ဟူ၍ ခြင်းချက် မရှိသော ဉာဏ်အမြင်ကို ဝန်ခံပါသည်။ ထိုလက္ခတုန်းသည် ခြုံခြံသော အကြံဖြင့် ကံဟောင်းတို့၏ ကုန်ခန်းခြင်းကို ပညတ်၏။ ကံအသစ်ကို မပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် အကြောင်းကံကို ပယ်ဘတ်ခြင်းကို ပညတ်၏။ ဤသို့လျှင် ‘ကံကုန်ခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲကုန်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဆင်းရဲကုန်ခြင်းကြောင့် ခံစားမှု ဝေဒနာ ကုန်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဝေဒနာကုန်ခြင်းကြောင့် ဒုက္ခအားလုံး ဆွေမြည့်ပျက်စီးလိမ့်မည်။ ဤသို့

လျှင် ကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော ကိလေသာကို ဆွေးမြည့်စေတတ်သည့် စင်ကြယ်သော အကျင့်ဖြင့် ငဋ်ဆင်းရဲကို လွန်မြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏” ဟု ဆိုပါသည်။ အရှင်ဘုရား အာနန္ဒာ၊ ဤအရာ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အဘယ်သို့ ဟောကြားပါသနည်း။”

“အဘယ၊ လတ္တဝါတို့စင်ကြယ်ရန်၊ ဓိုးရိပ်ခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်းတို့ ကို လွန်မြောက်ရန်၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန်အတွက် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သော ကိလေသာကို ဆွေးမြည့်စေနိုင်သည့်စင်ကြယ်သော အကျင့်တို့သည် သုံးပါးရှိကုန်၏။ ထိုသုံးပါးကားအဘယ်နည်းဆိုသော်.... ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် သီလရှိသူ ဖြစ်၏။ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏။ ထိုရဟန်းသည် ကံသစ်ကိုလည်း မပြုလုပ်၊ ကံဟောင်းကိုလည်း တွေ့ထိတွေ့ထိ၍ ကုန်ဆုံးအောင်ပြု၏။ ဤသို့ပြုခြင်း သည် ကိုယ်တိုင်သိမြင်နိုင်သော ကိလေသာကို ဆွေးမြည့် စေတတ်သည့် အကျင့်ဖြစ်၏။

အဘယ၊ ဤသို့သီလနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ကာမဂုဏ်တို့မှ လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်ဘုရားတို့မှလည်းကောင်း ကင်းဆိတ်၍ ပထမ ဈာန်ကို ဝင်စား၍နေ၏။ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စား၍နေ၏။...ထိုရဟန်း သည် ကံသစ်ကိုလည်း မပြုလုပ်၊ ကံဟောင်းကိုလည်း တွေ့ထိ တွေ့ထိ၍ ကုန်ဆုံးအောင်ပြု၏။ ဤသို့ပြုခြင်းသည်လည်း ကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်သော ကိလေသာကို ဆွေးမြည့်စေတတ်သည့် အကျင့် ဖြစ်၏။

အဘယ၊ ဤသို့သီလသမာဓိနှင့်ပြည့်စုံသောရဟန်းသည်အာသဝေါ တရားတို့၏ ကုန်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါကင်းရာ ဖြစ်သော စိတ်၏ လွတ်မြောက်မှု၊ ပညာဖြင့် လွတ်မြောက်မှု(အရဟတ္တဖိုလ်)ကို ကိုယ်တိုင် ဉာဏ်အထူးဖြင့် မျက်မှောက်ပြုကာ ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် ကံသစ်ကိုလည်း မပြုလုပ်၊ ကံဟောင်းကိုလည်း တွေ့ထိ တွေ့ထိ၍ ကုန်ဆုံး အောင်ပြု၏။ ဤသို့ပြုခြင်းသည်လည်း ကိုယ်တိုင်သိမြင်နိုင်သော ကိလေ သာကို ဆွေးမြည့်စေတတ်သည့်အကျင့် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ကိလေသာကို ဆွေးမြည့်စေတတ်သော အကျင့်တို့သည် သုံးပါးရှိကုန်၏”

ဤသို့ ရှင်အာနန္ဒာက ဖြေကြားလေသော် ပဏ္ဍိတကုမ္မာရကမည် သော လိစ္ဆဝိမင်းသားက အဘယအား “အဆွေအဘယ၊ သင်သည်အဘယ် ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာ၏စကားကို မချီးကျူးဘိသနည်း” ဟု ဆို၏။

ထိုအခါ အဘယက “အဆွေ ပဏ္ဍိတကုမာရက၊ ဝါသည့်အဘယ်ကြောင့်
အရှင်အာနန္ဒာ၏စကားကို မချီးကျူးဘဲ နေနိုင်အံ့နည်း၊ ရှင်အာနန္ဒာ၏
စကားကို မချီးကျူးသူကား ဦးခေါင်းခုနစ်စိတ်ကဲ့ဖွယ်ရာသာရှိပေ၏” ဟု
ပြန်ပြောလေသည်။

၅။ နိဝေသကသုတ်

ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့အား တည်စေသင့်သော တရားသုံးပါး

၇၆။ အဘိတဏ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ရှင်အာနန္ဒာအားအောက်
ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“အာနန္ဒာ၊ သင်တို့သည် အကြင်ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့ကိုသနားကြင်
နာကုန်၏။ အကြင်ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့သည်လည်း သင်တို့၏စကားကိုနာယူ
သင့်၏ဟု မှတ်ထင်ကုန်၏။ သင်တို့သည် ထိုဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့ကို သုံးပါး
သော အရာတို့၌တည်စေအပ်ကုန်၏။ ထိုသုံးပါးသော အရာတို့ ဟူသည်
အဘယ်နည်းဆိုသော်-ဘုရား၌စွဲမြဲစွာသက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း၊ တရား၌စွဲမြဲ
စွာသက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း၊ သံဃာ၌ စွဲမြဲစွာသက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းတို့ဖြစ်၏။

အာနန္ဒာ၊ ပထဝီစသော ဇာတ်လေးပါးတို့၏ သဘော လက္ခဏာ
အားဖြင့် တစ်မျိုးတစ်မည် ပြောင်းသွားခြင်းသည် ဖြစ်မည်ဆိုကဖြစ်နိုင်ရာ
၏။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာတို့၌ စွဲမြဲစွာယုံကြည်သော အရိယာတပည့်၏
လားရာဂတို့အားဖြင့် တစ်မျိုးတစ်မည် ဖြစ်သွားခြင်းကား မရှိနိုင်ချေ။
အာနန္ဒာ၊ ထိုစကားမှန်၏။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာတို့၌စွဲမြဲစွာ ယုံကြည်
သော အရိယာတပည့်သည် ငရဲဘုံ၊ တိရိစ္ဆာန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံသို့ ရောက်ရန်
အကြောင်းလုံးဝ မရှိချေ” ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ ပထမဘဝသုတ်

ဘဝသုံးပါးဖြစ်ပုံ

၇၇။ “အရှင်ဘုရား၊ ‘ဘဝ ဘဝ’ဟုဆိုရာ၌အဘယ်မျှဖြင့် ဘဝ
သည် ဖြစ်ပါသနည်း”

ဤသို့ ရှင်အာနန္ဒာကမေးလျှောက်ရာ ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း
ဖြေကြားတော်မူ၏။

“အာနန္ဒာ၊ အကယ်၍ ကာမဓာတ်၌ အကျိုးပေးတတ်သော ကံသည် မရှိခဲ့သော် ကာမဘဝသည် ထင်ရှားပါမည်လော”

“ထင်ရှားမည် မဟုတ်ပါဘုရား”

“အာနန္ဒာ၊ ဤသို့လျှင် ကံသည် လယ်မြေဖြစ်၏။ ဝိညာဏ်သည် မျိုးစေ့ဖြစ်၏။ တဏှာသည် အစေး(အရည်)ဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာဖုံးကွယ်အပ်သည် ဖြစ်၍၊ တဏှာ အနောင် အဖွဲ့ရှိသောသတ္တဝါတို့အား ယုတ်နိမ့်သော ကာမဓာတ်၌ ဝိညာဏ်သည်တည်၏။ ဤသို့လျှင် တစ်ဖန်ဘဝသစ်သည် ဖြစ်ရ၏။

“အာနန္ဒာ၊ အကယ်၍ ရူပဓာတ်၌ အကျိုးပေးတတ်သောကံသည် မရှိခဲ့သော် ရူပဘဝသည် ထင်ရှားပါမည်လော”

“ထင်ရှားမည် မဟုတ်ပါဘုရား”

“အာနန္ဒာ၊ ဤသို့လျှင် ကံသည် လယ်မြေဖြစ်၏။ ... အဝိဇ္ဇာဖုံးကွယ်အပ်သည်ဖြစ်၍ တဏှာအနောင်အဖွဲ့ရှိသောသတ္တဝါတို့အား အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ရူပဓာတ်၌ ဝိညာဏ်သည်တည်၏။ ဤသို့လျှင် တစ်ဖန်ဘဝသစ်သည် ဖြစ်ရ၏”

“အာနန္ဒာ၊ အကယ်၍ အရူပဓာတ်၌ အကျိုးပေးတတ်သောကံသည် မရှိခဲ့သော် အရူပဘဝသည် ထင်ရှားပါမည်လော”

“ထင်ရှားမည်မဟုတ်ပါ ဘုရား”

“အာနန္ဒာ၊ ဤသို့လျှင်ကံသည် လယ်မြေဖြစ်၏။ ... အဝိဇ္ဇာဖုံးကွယ်အပ်သည်ဖြစ်၍ တဏှာအနောင်အဖွဲ့ရှိသော သတ္တဝါတို့အား မြင့်မြတ်သော အရူပဓာတ်၌ ဝိညာဏ်သည် တည်၏။ ဤသို့လျှင် တစ်ဖန်ဘဝသစ်သည် ဖြစ်ရ၏။ အာနန္ဒာ၊ ဤသို့လျှင်ဘဝသည် ဖြစ်၏” ဟု မိန့်ကြားတော်မူပါသည်။

၇၈။ ဒုတိယဘဝသုတ်၌ ‘ဝိညာဏ်သည်တည်၏’ ဟူသောစကား ရပ်အစား ‘စေတနာသည် တည်၏’ ဟူ၍ ပြောင်းလဲ ဟောကြားခြင်းသာ ပထမသုတ်နှင့်ထူး၏။

၈။ သီလဗ္ဗတသုတ်

အလေ၊ အကျင့် သုံးပါးဆိုင်ရာ ပြဿနာ

၇၉။ “အာနန္ဒာ၊ မိမိအသက်ကိုမငဲ့ကွက်ဘဲ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ ကျင့်အပ်သော အလေ၊ အကျင့်အားလုံးသည် လည်းကောင်း၊ မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းအားလုံးသည်လည်းကောင်း၊ ကောင်းမြတ်၏ဟု စိတ်၌ထင်လာသောတရားအားလုံးသည်လည်းကောင်း၊ အကျိုးရှိပါသလော”

“အရှင်ဘုရား၊ ဤအရာ၌ တစ်ထစ်ချအားဖြင့် မဖြေဆိုသင့်ပါ”

“အာနန္ဒာ၊ သို့ဖြစ်လျှင် ခွဲခြားစေဖန်၍ ဖြေပါလော”

“အရှင်ဘုရား၊ အကြင် အလေ၊ အကျင့်စသည်ကို မှီဝဲသူအား အကုသိုလ်တရား တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရားဆုတ်ယုတ်၏။ ထိုအလေ၊ အကျင့် စသည်သည် အကျိုးမရှိပါ။ အကြင်အလေ၊ အကျင့်စသည်ကို မှီဝဲသူအား အကုသိုလ်တရား ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရား တိုးပွား၏။ ထိုအလေ၊ အကျင့် စသည်ကား အကျိုးရှိပါသည်”

ရှင်အာနန္ဒာ၏အဖြေကို ဗုဒ္ဓက ကျေနပ်စွာ လက်ခံတော်မူသည်။

“ရဟန်းတို့၊ အာနန္ဒာသည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်မျှသာဖြစ်သော်လည်း ပညာအရာ၌ အာနန္ဒာနှင့်တူညီသူကို ရရှိရန် မလွယ်လှပေ” ဟူ၍လည်း ရဟန်းတို့အား မိန့်ကြားတော်မူသည်။

၉။ ဂန္ဓဇာတသုတ်

နံ့သာသုံးမျိုးထက်သာသော နံ့သာ

၈၀။ “အရှင်ဘုရား၊ အမြစ်နံ့သာ၊ အနှစ်နံ့သာ၊ အပွင့်နံ့သာ ဟူသော နံ့သာမျိုးသုံးပါးတို့၏ ရနံ့သည်လေအောက်သို့သာ သွားပါသည်။ လေညှာသို့မသွားပါ။ လေအောက်လေညှာနှစ်ပါးလုံးသို့ ရနံ့ သွားနိုင်သည့် တစ်စုံတစ်ခုသော နံ့သာမျိုးသည် ရှိပါသလော”

“အာနန္ဒာ၊ ထိုကဲ့သို့သော နံ့သာမျိုးသည် ရှိ၏”

“အရှင်ဘုရား၊ ထိုကဲ့သို့သော နံ့သာမျိုးကား အဘယ်ပါနည်း”

၁။ ဥပဋ္ဌာနသာရန္တံ ဥပဋ္ဌာနေန သာရံ၊ ဣဒံ သာရံ၊ ဣဒံ ဝရံ၊ ဣဒံ နိဋ္ဌာတိ ဧဝံ ဥပဋ္ဌိတန္တံ အတ္ထော-အဋ္ဌကထာ။

“အာနန္ဒာ၊ အကြင်ရွာနိဂုံး၌ နေသော မိန်းမ၊ ယောက်ျားသည် ဘုရားကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်၏၊ တရား၊ သံဃာတို့ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်၏။ သူ့အသက်သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာခိုးယူခြင်း စသည်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်၏။ သီလရှိ၏။ ဝန်တို့မှ အညစ်အကြေးကင်းသောစိတ်ဖြင့် အိမ်ထောင်ကိုဦးစီး၍နေ၏။ လွတ်လွတ်စွန့်ကြဲခြင်းရှိ၏။ ထိုမိန်းမ ယောက်ျား၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ကလည်း ပြောဆိုကြကုန်၏။ နတ်တို့ကလည်း ပြောဆိုကြကုန်၏။ အာနန္ဒာ၊ လေအောက်သို့လည်းကောင်း၊ လေညာသို့လည်းကောင်း သွားနိုင်သောနံ့သမီးကား ဤဘုရားကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်းစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးပေသည်။”

ထို့နောက် ဗုဒ္ဓက အောက်ပါဂါထာကိုလည်း မြွက်ကြားတော်မူပါသည်။

“ပန်းတို့၏ရနံ့သည်လေညာသို့မသွားနိုင်၊ စန္ဒကူပန်း၏ရနံ့သည်လည်းကောင်း၊ တောင်စလပ် ကြက်ရုံးပန်းတို့၏ ရနံ့သည်လည်းကောင်း လေညာသို့မသွားနိုင်၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ရနံ့သည်ကားလေညာသို့သွားနိုင်၏။ သူတော်ကောင်းသည်အရပ်မျက်နှာအားလုံးသို့ ဂုဏ်ရနံ့ဖြင့် သင်းပျံ့လွှမ်းမိုး၏”

၁၀။ စူဠနိကာသုတ်

စူဠနိကာစသော လောကဒုတ် သုံးမျိုးအကြောင်း

၈၁။ “အရှင်ဘုရား၊ သိခိမြတ်စွာဘုရား၏အဘိဘူမည်သောတပည့်သည် ဗြဟ္မာပြည်၌တည်လျက် တစ်ထောင်သောလောကဒုတ်ကိုအသံဖြင့် သိစေနိုင်၏” ဟုမြတ်စွာဘုရားဟောကြားသည်ကို တပည့်တော် ကြားဖူးပါသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည်ကား အဘယ်မျှသောအရပ်ကို အသံဖြင့်သိစေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ပါသနည်း။

“အာနန္ဒာ၊ ထိုအဘိဘူမည်တပည့် သာဝကမျှသာဖြစ်၏။ မြတ်စွာဘုရားတို့သည်ကား နှိုင်းယှဉ်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်၏”

၁။ နိဂုံး-နိဂုံး မိန်းမ၊ ယောက်ျားတန်းများရှိ၍ မြို့ကလေးတစ်မြို့မျှစည်ကားသော ရွာကြီးကို နိဂုံးဟုခေါ်သည်။ တစ်နည်းဆိုသော် ဈေးမြို့ကလေးပင် ဖြစ်ပါသည်။ [Market Town]

ဤသို့ ဗုဒ္ဓကဖြေကြားသော်လည်း ချစ်အာနန္ဒာက အထက်ပါမေးခွန်းကို သုံးကြိမ်တိုင်အောင် ထပ်၍လျှောက်၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက ဤသို့မိန့်ကြားတော်မူ၏။

အာနန္ဒာ၊ စကြာဝဠာတစ်ထောင်ရှိသည့် ‘စူဠနိကာ’ လောကဓာတ်ကို သင်ကြားဖူးသလော’

‘အရှင်ဘုရား၊ ယခု ထိုစူဠနိကာလောကဓာတ်အကြောင်းကိုဟောရန်အချိန်ဖြစ်ပါသည်။ ဟောကြားတော်မူပါလော’

‘အာနန္ဒာ၊ လနှင့်နေတို့လှည့်လည်လျက် အရပ်မျက်နှာတို့ကို ထွန်းလင်းတောက်ပရာစကြာဝဠာတစ်ခုအပိုင်းအခြားကို တစ်ထောင်ဖြင့်မြှောက်ယူရသော လောကသည်ရှိ၏။ ထိုလောကဓာတ်၌ လတစ်ထောင်၊ နေတစ်ထောင်၊ မြင်းမိုရ်တောင်၊ ဇမ္ဗူဒိပ်(တောင်)ကျွန်း၊ အပရဂေါယာန(အာနာသ)ကျွန်း၊ ဥတ္တရကုရု(မြောက်ကျွန်း)၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟ(အရှေ့)ကျွန်းတစ်ထောင်စီရှိ၏။ မဟာသမုဒ္ဒရာလေးထောင်၊ နတ်မင်းကြီးလေးထောင်ရှိ၏။ စတုမဟာရာဇ် တာဝတိံသာစသော နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာဘုံများလည်း တစ်ထောင်စီရှိ၏။ ဤသို့လ၊ နေစသည်တို့ တစ်ထောင်စီရှိသော စကြာဝဠာအုပ်စုသည် ‘စူဠနိကာ’လောကဓာတ် မည်၏။

အာနန္ဒာ၊ ထိုလနေစသည်တို့ တစ်ထောင်စီရှိသော ‘စူဠနိကာ’လောကဓာတ်ပေါင်းထစ်ထောင် (၁၀-စကြာဝဠာပေါင်းတစ်သန်း)သည် မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်မည်၏။

အာနန္ဒာ၊ ထိုမဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်ဟု ဆိုအပ်သော စကြာဝဠာပေါင်းတစ်သန်းကိုတစ်ထောင်ဖြင့်နှစ်ကြိမ်ဆင့်၍မြှောက်ခြင်းဖြင့်ရှိသည့် စကြာဝဠာပေါင်းကုဋေတစ်သိန်းသည် ‘မဟာသမာဿိလောကဓာတ်’မည်၏။

(မဇ္ဈိမိကာ လောကဓာတ်ပေါင်း တစ်ထောင်၏ တစ်ထောင်သည် မဟာသမာဿိ လောကဓာတ်မည်၏ဟု ဆိုလို၏။)

အာနန္ဒာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အလိုရှိခဲ့သော် ထိုမဟာသမာဿိလောကဓာတ် တစ်ခုလုံးကို အသံဖြင့်ကြားသိနိုင်၏။ ထို့ထက်အလွန်လည်း အလိုရှိသမျှသော အရပ်အပိုင်းအခြားကို အသံဖြင့်ကြားသိစေနိုင်၏’

“အရှင်ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အတယ်သို့လျှင် မဟာသမာဿိတစ်ခုလုံးကို အသံဖြင့် ကြားသိစေပါသည်နည်း’

‘အာနန္ဒာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်ရှေးဦးစွာမဟာသမာဿိလောကဓာတ်

ကို အလင်းရောင်ဖြင့် ပျံ့နှံ့စေရ၏။ အကြင်အခါ၌ထိုမဟာသဟဿိလောက
ဓာတ်၌ရှိသော သတ္တဝါတို့သည် ထိုအလင်းရောင်ကို သိကုန်ရ၏။ ထိုအခါ
မြတ်စွာဘုရားသည်အသံပြုရ၏။ အာနန္ဒာ၊ ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည်
မဟာသဟဿိ လောကဓာတ်တစ်ခုလုံးကို အသံဖြင့် ကြားသိစေနိုင်၏။”

ဗုဒ္ဓက ဤသို့မိန့်ကြားသောအခါ ရှင်အာနန္ဒာသည် ‘ဤမျှတန်ခိုးကြီး
သော ဆရာကိုရရှိသောငါ့အား အရတော်လှပေစွာ’ ဟု မြွက်ဆို၏။ ထို
အခါ ရှင်ဥဒါယိက “ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ ဤမျှတန်ခိုးကြီးသောဆရာကို
ရရှိသောသင့်အား အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း” ဟု ဆို၏။ ထိုရှင်ဥဒါယိ
ကအား ဗုဒ္ဓက ‘ဥဒါယိ သင်ဤသို့ မဆိုလင့်၊ အကယ်၍ အာနန္ဒာသည်
ရာဂမကင်းဘဲ ကွယ်လွန်ခဲ့သော် ငါဘုရား၌ ကြည်ညိုသောစိတ်ဖြင့် နတ်
ပြည်တို့၌ နတ်ဇင်း ခုနစ်ကြိမ်ဖြစ်ရ၏။ ဤဇမ္ဗူဒိပ်၌ပင် ကြီးမြတ်သော
စကြဝဠာတေးမင်း ခုနစ်ကြိမ် ဖြစ်ရ၏။ ဥဒါယိ၊ သို့သော်လည်း အာနန္ဒာ
သည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ‘ရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်မည်’ ဟု မိန့်ကြားတော်
မူလေသည်။

(စကြဝဠာတစ်ထောင်သည် စူဠနိကာလောကဓာတ်၊
စကြဝဠာ(၁၀၀၀x၁၀၀၀)တစ်သန်းသည်မဇ္ဈိမိကာလောက
ဓာတ်၊

စကြဝဠာ တစ်သန်းကိုတည်း၊ စကြဝဠာတစ်ထောင်ဖြင့် နှစ်ကြိမ်
ဆင့်၍မြှောက်လျှင် စကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်းရ၏။ ၎င်းကို မဟာ
သဟဿိလောကဓာတ်ဟု ခေါ်သည်။

ထိုလောကဓာတ်သုံးမျိုးတွင် သာဝကတို့သည် စူဠနိကာလောက
ဓာတ်မျှကိုသာ အာရုံပြုနိုင်ကြသည်။ ကျန်လောကဓာတ်နှစ်မျိုးကို အာရုံ
မပြုနိုင်ကြ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာတို့ကားလောကဓာတ်သုံးမျိုးလုံးနှင့်တကွစကြဝဠာ
အနန္တကို အာရုံပြုနိုင်ကြသည်။ ထို့ပြင် ဘုရားလောင်းပဋိပက္ခန္ဓာနုဿော
အခါဖွားမြင်သောအခါ စသည်တို့၌ စကြဝဠာပေါင်းတစ်သောင်းတစ်
ပြိုင်နက်တုန်လှုပ်သည်။ ထို့ကြောင့် စကြဝဠာတစ်သောင်းသည် ဇာတိ
ခေတ်မည်၏။ အာဇ္ဇာနာဠိယသုတ်စသော ပရိတ်တော်တို့၏အာဏာသည်
စကြဝဠာပေါင်းကုဋေတစ်သိန်းတိုင်အောင် ပျံ့နှံ့သည်။ ထို့ကြောင့် စကြ
ဝဠာကုဋေတစ်သိန်းသည် အာဏာခေတ်မည်၏။ ဗုဒ္ဓ၏သဗ္ဗညုတဥပုသ်သည်
စကြဝဠာအနန္တကို အာရုံပြုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် စကြဝဠာအနန္တသည်
ဝိသယခေတ်မည်၏ဟု အခြားအဋ္ဌကထာတို့၌ ဖွင့်သည်။ ဤစူဠနိကာသုတ်
အဋ္ဌကထာ၌ကား ဇာတိခေတ်ကို စကြဝဠာတစ်သန်းဟု ပြပါသည်။)

၉။ သမဏဝဂ်

၁။ သမဏသုတ်

ရဟန်းကိစ္စ သုံးပါး

၈၂။ ရဟန်းတို့ ပြုလုပ်ရမည့် ကိစ္စသုံးပါးရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ အဓိသီလသိက္ခာကို ဆောက်တည်ခြင်း၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာကို ဆောက်တည်ခြင်း၊ အဓိပညာသိက္ခာကို ဆောက်တည်ခြင်းတို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရဟန်းတို့သည် ထိုသိက္ခာ သုံးပါးကို ဆောက်တည်မှု၌ ထက်သန်သောဆန္ဒကိုဖြစ်စေ ရမည်ဟု ဟောကြားသည်။

၂။ ဂဒြဘသုတ်

မြည်းသတ္တဝါနှင့်တူသော ရဟန်း

၈၃။ မြည်းသတ္တဝါသည် မိမိကိုယ်မိမိ နွားဟုထင်မှတ်လျက် နွားတို့၏ နောက်မှလိုက်သော်လည်း သူ၏အဆင်း၊ အသံ၊ ခွါတို့ကား နွားနှင့် တူနေချေ။ ထို့အတူပင် ဤသာသနာ၌ အချို့သောရဟန်းသည် မိမိကိုယ်မိမိ ရဟန်းဟု ထင်မှတ်လျက် ရဟန်းသံဃာ၏ နောက်မှလိုက်နေသော်လည်း သိက္ခာသုံးပါးကို ဆောက်တည်မှု၌ ထိုရဟန်းအား အခြားရဟန်းကဲ့သို့ ထက်သန်သော ဆန္ဒမရှိချေ။ ထို့ကြောင့်ရဟန်းတို့သည် သိက္ခာသုံးပါးကို ဆောက်တည်မှု၌ ထက်သန်သောဆန္ဒကို ဖြစ်စေရမည်ဟု ဟောကြားသည်။

၃။ ခေတ္တသုတ်

လယ်သမား၏ကိစ္စသုံးပါးနှင့် ရဟန်းကိစ္စသုံးပါး

၈၄။ လယ်သမားအား လယ်စိုက်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော ကိစ္စသုံးရပ်ရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ လယ်မြေကို ကောင်းစွာ ထွန်ယက်ခြင်း၊ အချိန်သင့်သောအခါမျိုးစေ့ချခြင်း၊ အခါအားလျော်စွာ ရေသွင်း ရေထုတ်ပြုခြင်းတို့ ဖြစ်၏။ ထို့အတူ ရဟန်းတို့အားလည်း အဓိသီလသိက္ခာကိုဆောက်တည်ခြင်းစသော ဦးစားပေးပြုလုပ်ရမည့် ကိစ္စသုံးရပ်ရှိ၏ဟု ဟောကြားသည်။

၄။ ဝဇ္ဇိပုတ္တသုတ်

ဝဇ္ဇိ^၁တိုင်းသား ရဟန်းတစ်ပါးနှင့် သိက္ခာသုံးပါး

၈၅။ ဝေသာလီပြည် ၊ ဣဂါရကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓသီတင်းသုံးစဉ် ဝဇ္ဇိတိုင်းသားရဟန်းတစ်ပါးသည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍ ‘အရှင်ဘုရား၊ တစ်ရံငါးဆယ်ကျော်မျှသောသိက္ခာပုဒ်တို့ကို’ တပည့်တော်တို့ လာခဲ့တစ်ကြိမ်ရှုတ်ဆိုကြားနာနေရပါသည်။ တပည့်တော်သည် ဤသိက္ခာပုဒ်ကို ကျင့်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပါ’ဟု လျှောက်၏။

‘ရဟန်း၊ သင်သည် အဓိသီလသိက္ခာစသော သိက္ခာသုံးပါး၌ ကျင့်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်မည်လော’

‘စွမ်းနိုင်ပါသည် ဘုရား’

‘ရဟန်း၊ ချီဖြစ်သော် သင်သည် အဓိသီလ သိက္ခာစသော သိက္ခာသုံးပါးတို့၌ ကျင့်လော၊ ထိုသို့ကျင့်သည်ရှိသော် သင့်အား ရာဂဒေါသမောဟ ကင်းပျောက်လိမ့်မည်။ ရာဂ ဒေါသ မောဟ ကင်းပျောက်လျှင် အကုသိုလ်ကို ပြုတော့မည်မဟုတ်။ မကောင်းမှုကို မှီဝဲတော့မည် မဟုတ်’ ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။

နောင်အခါ၌ ဗုဒ္ဓမိန့်ကြားသည့်အတိုင်း သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်သောထိုရဟန်းအား ရာဂ ဒေါသ မောဟ ကင်းပျောက်သွားစေသည်။

၅။ သေက္ခသုတ်

သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်သူ

၈၆။ ရဟန်းတစ်ပါးက ဗုဒ္ဓအား ‘သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ဟုဆိုရာ၌ အသက်မျှသောအကြောင်းဖြင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ပါသနည်း’ ဟု မေးလျှောက်၏။

အဓိသီလသိက္ခာစသောသိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ဆဲဖြစ်စေကာမူ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ဟု ဆိုအပ်၏ဟူ၍ ဗုဒ္ဓက ဖြေကြားတော်မူသည်။

၁။ ထိုအချိန်ကသိက္ခာပုဒ် (၁၅၀) ကျော်မျှသာ ပညတ်ရသေးသောကြောင့် ဤသို့ဆိုခြင်းဖြစ်သည်ဟု အဗ္ဗကထာ ဖွင့်၏။

၆။ ပထမသိက္ခာသုတ်

သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်လှ

၈၇။ ရဟန်းတို့၊ မိမိအကျိုးကိုလိုလားသော အမျိုးကောင်းသားတို့ ကျင့်သုံးလိုက်နာရမည့် တစ်ခုခု ငါးဆယ်ကျော်မျှသော သိက္ခာပုဒ် အပေါင်းသည် လဝက်တစ်ကြိမ် အကျဉ်း ရွတ်ဆိုခြင်းသို့ ရောက်၏။^၁ ထိုသိက္ခာပုဒ် အပေါင်း သည်လည်း အဓိသီလစာသော သိက္ခာသုံးပါး ဌ် ပေါင်းဆုံခြင်းသို့ ရောက်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် သီလတို့၌ ပြည့်စုံစွာဖြည့် ကျင့်လေ့ရှိ၏။ သမာဓိပညာတို့၌ တစ်စုံတစ်ခုသော အတိုင်းအတာအားဖြင့် သာပြုလေ့ရှိ၏။ ထိုရဟန်းသည် သေးငယ်သောသိက္ခာပုဒ်၊ ပို၍သေးငယ်သောသိက္ခာပုဒ်များသို့ သင့်ရောက်လည်း သင့်ရောက်၏။ ထိုအာပတ်တို့မှ ထလည်းထ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သေးငယ်သောအာပတ်သို့ သင့်ရောက်ခြင်းငှာ မထိုက်ကြောင်း မဟောကြားအပ်သောကြောင့်ဖြစ်၏။ ထိုရဟန်းသည် အကျင့်မြတ်၏ အဦးအစ ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ခိုင်မြဲ တည်တံ့သော အကျင့် သီလရှိ၏။ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ဆောက်တည်၍ သည်းကျ၏။ ထိုရဟန်းသည် (ဗုဒ္ဓ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတ ပရာမာသဟူသော) သံယောဇဉ်သုံးပါးကို နှံ့ခြင်းကြောင့် အပါယ်သို့ကျ ရောက်ခြင်းမရှိတော့သော၊ ကုန်းသေမြဲသော၊ အထက်မဂ်ဉာဏ်လျှင် လဲလျောင်းရာရှိသော ‘သောတာပန်’ ဖြစ်၏။

‘ရဟန်းတို့၊ ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသောရဟန်းသည် ကားသီလတို့၌ ပြည့်စုံစွာဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိ၏။ သမာဓိပညာတို့၌ တစ်စုံတစ်ခုသော အတိုင်းအတာအားဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။ ထိုရဟန်းသည် သံယောဇဉ် သုံးပါးကို နှံ့၍ ရာဂဒေါသမောဟခေါင်းပါးခြင်းကြောင့် ဤလူ့ပြည်သို့ တစ်ကြိမ်သာ လာ၍ ဒုက္ခကုန်ဆုံးခြင်းကိုပြုမည့် သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။

၁။ ဧကောင်းတိုက် ဟစ်ခုအတွင်း၌ နေသော ရဟန်းတို့သည် လပြည့်လကွယ် နေ့တိုင်းသိမ်အတွင်း၌ ရဝေး၍ သံသဉ္ဇပုဒ်ပြုကြရသည်။ သံသဉ္ဇပုဒ်ဟူသည် ပါတိမောက်ခေါ်ဝန်ခံသည့် သိက္ခာပုဒ်များကို ရဟန်း တစ်ပါးက ရွတ်ဆိုပြပြီး ကျန်ရဟန်းများက ကြားနာကြခြင်းပင် ဖြစ်၏။
၂။ ရဟန်းတို့၏ (၂၂၇) ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့တွင် ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ် ငါးပါးကို အကျင့်မြတ်၏ အဦးအစဖြစ်သော ‘အာရမ္မဗျာဓိရိယက’ သိက္ခာပုဒ်ဟု ဆိုပါသည်။

ရဟန်းတို့၊ ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသောရဟန်းသည်ကား သီလတို့၌ ပြည့်စုံစွာဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိ၏။ သမာဓိ၌လည်း ပြည့်စုံစွာဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိ၏။ ပညာတို့၌ တစ်စုံတစ်ခုသောအတိုင်းအတာအားဖြင့်ပြုလေ့ရှိ၏။ ထိုရဟန်းသည် အောက်အဖို့၌ရှိသော သံယောဇဉ်ငါးပါး ကုန်ခြင်းကြောင့် အာမဘုံသို့ ပြန်မလာတော့ဘဲ ထိုဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုမည့် 'ဥပပတ်' ပဋိသန္ဓေနေစေသာ ဗြဟ္မာဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသောရဟန်းသည်ကား သီလတို့၌ လည်းကောင်း၊ သမာဓိပညာတို့၌ လည်းကောင်း ပြည့်စုံစွာဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိ၏။ ထိုရဟန်းသည် အာသဝေါတရားလေးပါး ကုန်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါကင်းရာဖြစ်သော စိတ်၏လွတ်မြောက်မှု ပညာဖြင့်လွတ်မြောက်မှုကို မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ကိုယ်တိုင်ဉာဏ်အထူးဖြင့် မျက်မှောက်ပြုစာပြည့်စုံစေ၍နေ၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသို့လျှင် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသူသည် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ လွတ်မြောက်မှုကိုရ၏။ ပြည့်စုံစွာဖြည့်ကျင့်မှုကိုပြုလေ့ရှိသူသည် ပြည့်စုံသော လွတ်မြောက်မှုကိုရ၏။ ရဟန်းတို့၊ သိက္ခာပုဒ်တို့သည် မမြဲ (အချည်းအနှီး မဖြစ်) ဟူ၍သာလျှင် ငါးဟောကြား၏-ဟု မိန့်ကြားတော်မူပါသည်။

၇။ ဒုတိယသိက္ခာသုတ်

သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်သူများ

၈၈။ ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်ခပေါင်း တစ်ရာငါး ဆယ်ကျော်သည် သိက္ခာသုံးပါး၌ အကျုံးဝင်ကြောင်း ပထမသုတ်နည်းတူ ဟောကြားပြီး ဖြည့်ကျင့်မှု ကွဲပြားပုံနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြား၏။
သီလတို့၌ပြည့်စုံစွာ ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိပြီး သမာဓိပညာတို့၌ တစ်စုံတစ်ခုသောအတိုင်းအတာအားဖြင့်ပြုလေ့ရှိသောရဟန်းသည်သံယောဇဉ်

၁။ သံယောဇဉ်ဆယ်ပါးတို့တွင် ကာမရာဂသံယောဇဉ်၊ ပဋိသိသံယောဇဉ်၊ ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်၊ ဝိစိကိုစ္ဆာသံယောဇဉ်၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသံယောဇဉ် ဟူသော သံယောဇဉ် ငါးပါးသည် ကာမဘုံဟူသော အောက်အဖို့သို့ ရောက်နိုင်သော 'ဩရန္တာယဂီ သံယောဇဉ်' မည်၏။

သုံးပါး ကုန်ဆုံးခြင်းကြောင့် နတ်ပြည် လူ့ပြည်တို့၌ ခုနစ်ကြိမ်သာ ကျင်လည်၍ ဒုက္ခကုန်ဆုံးခြင်းကိုပြုမည့် “သတ္တကုတ္တုပရမ”သောတာပန် ဖြစ်၏။ နှစ်ဘဝ သုံးဘဝ ကျင်လည်၍ ဒုက္ခ ကုန်ဆုံးခြင်းကို ပြုမည့် ‘ကောလံ ကောလ’ သောတာပန်သော်လည်း ဖြစ်၏။ လူ့ဘဝ၌ တစ်ကြိမ်သာဖြစ်၍ ဒုက္ခကုန်ဆုံးခြင်းကို ပြုမည့် ‘ကေဗီဇီ’ သောတာပန် သော်လည်းဖြစ်၏။ သံယောဇဉ်သုံးပါးကုန်၍ နဂါး ခေါသ မောဟ ခေါင်းပါးခြင်းကြောင့် လူ့ပြည်သို့ တစ်ကြိမ်သာလဒ်၍ ဒုက္ခကုန်ဆုံးခြင်း ကို ပြုမည့် သဏ္ဌါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်သော်လည်း ဖြစ်၏။

သီလ သမာဓိတို့၌ ပြည့်စုံစွာ ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိပြီး ပညာ၌ တစ်စုံ တစ်ခုသော အတိုင်းအတာအားဖြင့် ပြုလေ့ရှိသော ရဟန်းသည်အောက် အဖို့ရှိသော သံယောဇဉ်ငါးပါး ကုန်ခြင်းကြောင့် ဘုံစဉ်အတိုင်းအကနိဋ္ဌ ဘုံအထိ တက်သွားမည့် ‘ဥဒ္ဓ’သောတ’ အနာဂါမ် ဖြစ်၏။ အားထုတ်မှုဖြင့် ကိလေသာငြိမ်းအေးစေမည့် ‘အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယ’ အနာဂါမ်သော်လည်း ဖြစ်၏။ အားထုတ်မှုမှ ရှိဘဲ ကိလေသာငြိမ်းအေးမည့် ‘အသင်္ခါရ ပရိနိဗ္ဗာယ’ အနာဂါမ်သော်လည်းဖြစ်၏။ သက်တမ်းတစ်ပတ်သို့ ရောက်ပြီး မှ ကိလေသာအေးငြိမ်းမည့် ‘ဥပဟစ္စ ပရိနိဗ္ဗာယ’ အနာဂါမ်သော် လည်းဖြစ်၏။ သက်တမ်းတစ်ဝက်သို့ မရောက်ကြား၌ ကိလေသာငြိမ်းအေး မည့် ‘အန္တရာ ပရိနိဗ္ဗာယ’ အနာဂါမ်သော်လည်း ဖြစ်၏။

သီလ၊ သမာဓိ ပညာ သုံးပါးလုံး၌ ပြည့်စုံစွာ ဖြည့်ကျင့်လေ့ ရှိသော ရဟန်းသည်ကား အသဝေါတရား သုံးပါး ကုန်ခြင်းကြောင့် အသဝေါကင်းရာ ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ် မျက်မှောက် ပြုလေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈၉။ ထက္ခိယ သိက္ခာသုတ်၌ သီလ သမာဓိ ပညာ သုံးပါးလုံး၌ ပြည့်စုံစွာ ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိသော ရဟန်းသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် အသဝေါကင်းရာဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြု၏။ ထို အရဟတ္တဖိုလ်သို့မရောက်ခဲ့သော် အန္တရာ ပရိနိဗ္ဗာယ၊ ဥပဟစ္စ ပရိနိဗ္ဗာယ

၁။ ကောလံ ကောလောတိ ကုလာ ကုလံ ဂမနကော၊ ဣလန္တီစေတ္တ ဘဝေါ အပိဓ္ဓေတော-အဋ္ဌကထာ။

၂။ ကေဗီတိ ကေသေ ဘဝဿ ဗီဇီ တေဿ အတ္ထိတိ ကေဗီဇိ- အဋ္ဌကထာ။

စသော အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးပါး ဖြစ်နိုင်၏။ အနာဂါမ် အဖြစ်သို့ မရောက်ခဲ့သော် သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်၏။ သကဒါမ် အဖြစ်သို့ မရောက်ခဲ့သော် ကေဗလစသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ပါးပါးဖြစ်၏။ ဟု ဟောကြားသည်။

၉။ ပထမ သိက္ခတ္ထယသုတ်
သိက္ခာသုံးပါးကိုဟောကြားခြင်း

၉၀။ ပါတိမောက် သီလကို စောင့်ထိန်းခြင်း၊ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ဆောက်တည်၍ ကျင့်ခြင်းသည် အဓိသီလ သိက္ခာမည်၏။ ပထမစံ့ခနဲ စသော စွန့်တို့ကို ဝင်စားနေခြင်းသည် အဓိစိတ္တ သိက္ခာ မည်၏။ ‘ဤကားဆင်းရဲတည်း’ စသည်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ သိမြင်ခြင်းသည် အဓိပညာ သိက္ခာမည်၏ ဟု ဟောကြားသည်။

၉၁။ ဒုတိယသိက္ခတ္ထယသုတ်၌ ဂါထာများပါခြင်းသာ ထူးသည်။

၁၁။ သင်္ကဝါသုတ်
သင်္ကဝါနိဂုံး၌ သိက္ခာသုံးပါးကို ဟောခြင်း

၉၂။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓသည် ကောသလတိုင်း အတွင်း၌ ခရီး လှည့်စဉ် သင်္ကဝါမည်သော နိဂုံးသို့ ဆိုက်ရောက်လေ၏။ ထိုနိဂုံး၌ ကဿပဂေါတ္တမည်သော ရဟန်းသည် ကျောင်းနေရဟန်းဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓသည် ထိုနိဂုံး၌ ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်နှင့်စပ်သော တရား စကားကို ရဟန်းတို့အား ဟောကြား၏။ ထိုအခါ အရှင်ကဿပဂေါတ္တအား ‘ဤရဟန်းသည် အလွန် ကုတ်ကုတ်ခြစ်ခြစ် ပြောဆိုဘိ၏’ ဟူ၍ မနှစ်သက်ခြင်း ဖြစ် လေ၏။

သင်္ကဝါ နိဂုံးမှ ဗုဒ္ဓ ကြွသောအခါ ရှင်ကဿပဂေါတ္တအား နှလုံးမသာယာခြင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၍ မိမိအပြစ်ကို တောင်းပန်ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓသီတင်းသုံးရာ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ လိုက်သွား၏။ ဗုဒ္ဓထံသို့ ရောက်သည့် အခါ အကြောင်းစုံကို လျှောက်ကြားပြီး မိမိအပြစ်ကို ခွင့်လွှတ်ရန် တောင်းပန်လေသည်။ ဗုဒ္ဓကလည်း အပြစ်ကို အပြစ်ဟုမြင်၍ ဝန်ချ

၁။ အဓိသလ္လံ ခဏတိ အတိဝိယ သလ္လံတိ၊ အတိဝိယ သလ္လံဒိတံ ကက္ခာ သဏ္ဌံ၊ ကဏ္ဍံ ကထေတိတိ အတ္ထော- အဋ္ဌကထာ။

တောင်းပန်ခြင်းကို လက်ခံတော်မူပြီး ဆောက်ပါအတိုင်း ဆုံးမစကား မိန့်ကြားလေသည်။

‘ကဿပ၊ သီတင်းကြီး၊ သီတင်းလတ်၊ သီတင်ငယ် အားဖြင့် သုံး ပါးသောရဟန်းတို့တွင် မည်သည့်ရဟန်းပင်ဖြစ်စေကာမူ အကြင်ရဟန်း သည် သိက္ခာကိုအလိုမရှိ၊ သိက္ခာကို ဆောက်တည်ခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို လည်း ဆိုလေ့မရှိ၊ သိက္ခာကို အလိုမရှိသည့်တစ်ပါးသော ရဟန်းများကို လည်း သိက္ခာ၌ ဆောက်တည်စေခြင်းမပြု၊ သိက္ခာကိုအလိုရှိသောရဟန်းတို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုလည်း ပြောဆိုလေ့မရှိ။ ဤသို့သဘောရှိသောရဟန်း၏ဂုဏ် ကျေးဇူးကို ငါသည်မပြောဆိုပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ‘ဤရဟန်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို မြတ်စွာဘုရားသည် မိန့်ကြား၏’ဟူ၍ တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့သည် ထိုရဟန်းကိုဆည်းကပ်ကုန်ရာ၏။ ထိုရဟန်း၏ အတုသို့လိုက် ၍ကျင့်ကြကုန်ရာ၏။ ထိုသို့အတုလိုက်၍ ကျင့်ခြင်းဖြင့်ထိုရဟန်းတို့အား ရည် မြင့်စွာအကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းသည် ဖြစ်ပေရာ၏။ ထို့ကြောင့် ဤသို့သဘောရှိသော ရဟန်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ငါမဆိုခြင်းဖြစ်၏။

ကဿပ၊ အကြင်ရဟန်းသည် သိက္ခာကို အလိုရှိ၏။ သိက္ခာကို ဆောက်တည်ခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုလည်း ပြောဆိုလေ့ရှိ၏။ သိက္ခာကို အလိုမရှိသည့် တစ်ပါးသောရဟန်းတို့ကိုလည်း သိက္ခာ၌ ဆောက်တည်စေ ၏။ သိက္ခာကိုအလိုရှိသောရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုလည်း ပြောဆိုလေ့ ရှိ ၏။ ဤသို့သဘောရှိသောရဟန်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ငါသည် ချီးမွမ်း၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ‘ဤရဟန်း၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို မြတ်စွာဘုရားသည် ချီးမွမ်း၏’ဟူ၍တစ်ပါးသောရဟန်းတို့သည် ထိုရဟန်းကို ဆည်းကပ်ကုန် ရ၏။ ထိုရဟန်းသို့အတုလိုက်၍ ကျင့်ကုန်ရာ၏။ ထိုသို့အတုလိုက်၍ ကျင့် ခြင်းဖြင့် ထိုရဟန်းတို့အား ရည်မြင့်စွာအကျိုးစီးပွားများခြင်း ချမ်းသာ ခြင်းသည်ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ဤသို့သဘောရှိသောရဟန်း၏ ဂုဏ်ကျေး ဇူးကို ငါချီးမွမ်းခြင်းဖြစ်၏’ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ လောကကပဇ္ဇဝဂ်

၁။ အစွာယိကသုတ်

အလျင်အမြန် ပြုရမည့် ကိစ္စသုံးမျိုး

၉၃။ ရဟန်းတို့၊ လယ်သမားအား အလျင်အမြန် ပြုရမည့်ကိစ္စ သုံးပါးရှိ၏။ ထိုသုံးပါးမှာ အဘယ်နည်းဆိုသော်-

လယ်သမားသည် လျင်လျင်မြန်မြန် လယ်ကို ကောင်းစွာညှက်
အောင် ထွန်ယက်ရ၏။

လျင်လျင်မြန်မြန် မျိုးစေ့တို့ကိုချရ၏။

လျင်လျင်မြန်မြန် ရေသွင်းခြင်း၊ ရေထုတ်ခြင်းကို ပြုရ၏။

ရဟန်းတို့ ထိုလယ်သမားအား “ငါ၏စပါးတို့သည် ယနေ့ပင်
ပေါက်ပါစေ။ နက်ဖြန်ဖုံးပါစေ။ သန်ဘက်ခါမှည့်ပါစေ” ဟူ၍ တောင့်တ
တိုင်းပြီးစီးစေနိုင်သော တန်ခိုးစွမ်းသည်မရှိ၊ စင်စစ်သော်ကား ထိုလယ်
သမား၏စပါးတို့သည် မျှတသောဥတုကိုရရှိသည်ရှိသော် ပေါက်သင့်သော
အချိန်၌ ပေါက်ကုန်၏။ ဖုံးသင့်သောအချိန်၌ ဖုံးကုန်၏။ မှည့်သင့်သော
အချိန်၌ မှည့်ကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ ထိုနည်းတူပင် ရဟန်းအားလည်း အလျင်အမြန်ပြုရ
မည့်ကိစ္စသုံးပါး ရှိ၏။ ထိုကိစ္စသုံးပါးကား အဘယ်နည်းဆိုသော်-

အဓိသိလသိက္ခာကို ဆောက်တည်ခြင်း၊

အဓိစိတ္တသိက္ခာကို ဆောက်တည်ခြင်း၊

အဓိညာသိက္ခာကို ဆောက်တည်ခြင်းတို့ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းအား “ငါ၏စိတ်သည် ယနေ့ပင်မစွဲလမ်းဘဲ
အာသဝတို့မှ လွတ်မြောက်ပါစေ။ နက်ဖြန် သို့မဟုတ် သန်ဘက်ခါပင်
လွတ်မြောက်ပါစေ” ဟူ၍ တောင့်တတိုင်းပြီးစီးနိုင်သော တန်ခိုးစွမ်းရည်
သည်မရှိ။ စင်စစ်သော်ကား သိက္ခာသုံးပါးကိုကျင့်သော ထိုရဟန်း၏စိတ်
သည် လွတ်မြောက်သင့်သောအချိန်၌ မစွဲလမ်းဘဲ အာသဝတို့မှ လွတ်
မြောက်၏။

ရဟန်းတို့၊ ထို့ကြောင့် သင်တို့သည် သိက္ခာသုံးပါးကို ဆောက်
တည်မှု၌ ထက်သန်သောဆန္ဒကိုဖြစ်စေအပ်၏ဟုဟောကြားဖော်မူပါသည်။

၂။ ပဝိဝေကသုတ်

ကိလေသာကင်းဆိတ်ခြင်း သုံးမျိုး

၉၄။ ရဟန်းတို့၊ တစ်ပါးသောအယူရှိသော ပရိဒိုဇ်တို့သည်-

သင်္ကန်းကိုမှီ၍ ကိလေသာ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊

ဆွမ်းကိုမှီ၍ ကိလေသာကင်းဆိတ်ခြင်း

ကျောင်းကိုမှီ၍ ကိလေသာကင်းဆိတ်ခြင်း။

ဟူ၍ ကိလေသာကင်းဆိတ်ခြင်းသုံးမျိုးကို ပညတ်ကုန်ကြ၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် သင်္ကန်းကိုမှီ၍ ကိလေသာကင်းဆိတ်ခြင်းဟူသည် ပိုက်ဆံလျှော်အဝတ်၊ သူခသကောင်လွှမ်းသောအဝတ်၊ ပံသုကူအဝတ်၊ သစ်ခေါက်အဝတ်၊ သစ်နက်ရေအဝတ်၊ သမန်းမြက်အဝတ်၊ လျှော်တေ ပျဉ်ချပ်အဝတ်၊ စသည်တို့ကို ဆောင်ခြင်းဖြစ်၏။

ဆွမ်းကိုမှီ၍ ကိလေသာ ကင်းဆိတ်ခြင်းဟူသည် ဟင်းရွက်စိမ်း၊ ပြောင်းဆန်စိမ်း၊ ကျိတ်သီးဆန်၊ သားရေဖတ်၊ မွှော်၊ ဆန်ကွဲ၊ ထမင်း ချိုး၊ နှမ်းမှုန့်၊ မြက်၊ နွားချေး၊ သစ်မြစ်၊ သစ်သီးစသည်တို့ကို စား၍ နေခြင်းဖြစ်၏။

ကျောင်းကိုမှီ၍ ကိလေသာ ကင်းဆိတ်ခြင်းဟူသည် သစ်ပင်ရင်း၊ သင်္ချိုင်း၊ တောအုပ်၊ လွင်ပြင်၊ ထောက်ရိုးပုံ စသည်တို့၌ နေခြင်းဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသာသနာ၌ ရဟန်း၏ ကိလေသာ ကင်းဆိတ်ခြင်း တို့သည် သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးကား အဘယ်နည်းဆိုသော်-

ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် သီလရှိသူဖြစ်၏။ သီလပျက်ခြင်းကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ ထိုသီလပျက်ခြင်းမှ ကင်းဆိတ်သူဖြစ်၏။

မှန်သော အမြင်ရှိသူဖြစ်၏။ မှားသောအမြင်ကို ပယ်ပြီးသူဖြစ်၍ ထိုမှားသောအမြင်မှ ကင်းဆိတ်သူဖြစ်၏။

အာသဝေါတရားကုန်ပြီးသူဖြစ်၏။ အာသဝေါတရားတို့ကိုပယ်ပြီး သည်ဖြစ်၍ ထိုအာသဝေါတရားတို့မှ ကင်းဆိတ်သူဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသို့ ကိလေသာကင်းဆိတ်သော ရဟန်းကို အထွတ် ‘အထိတ်သို့ ရောက်သူ၊ အနှစ်သို့ရောက်သူ၊ စင်ကြယ်သူ၊ အနှစ်၌တည်သူ’ ဟု ဆိုအပ်၏ဟူ၍ ဟောပါသည်။

၃။ သရဒသုတ်

သံယောဇဉ်သုံးပါးကြင်းကွာသူ

၉၅။ ရဟန်းတို့၊ တန်ဆောင်မုန်းလ သရဒဉာတု၌ တိမ်သားကင်း စင်၍ ကြည်လင်သောမိုးကောင်းကင်ဝယ် ရွေးရှုတက်လာသော နေမင်း သည် ကောင်းကင်ရှိအမှိုက်တိုက်အားလုံးကို ဖျက်ဆီး၍ထွန်းလင်းတောက် ပသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အရိယာတပည့်အား ကိလေသာ မြူအညစ် အကြေးကင်းသော ‘တရားမျက်စိ’ ဖြစ်ပေါ်လာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်

သက္ကာယဗ္ဗိဒ္ဓိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဟူသော သံယောဇဉ် သုံးပါးတို့သည် ကင်းပျောက်ကုန်၏။ ထိုမှ နောက်၌ အရိယာတပည့်သည် အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒတို့မှ လွတ်မြောက်၏။ ထိုအရိယာတပည့်သည် ကာမဂုံ၏ တို့မှ လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်မှလည်းကောင်း ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် ကြံစည်ခြင်း၊ ဝိတက်၊ သုံးသပ်ခြင်း၊ ဝိစာရ နှင့်တကွဖြစ်သော ကိလေသာ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည့် နှစ်သိမ့်ခြင်းပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်း သုခ ရှိသော ပထမဈာန်သို့ ရောက်၍နေ၏။

ရဟန်းတို့၊ ထိုအရိယာတပည့်သည် အကယ်၍ ထိုအချိန်၌ သေလွန် ငြားအံ့၊ ဤလူ့ပြည်သို့ တစ်ဖန် ပြန်လာကြောင်း သံယောဇဉ် မရှိတော့ ပေဟု ဟောကြားပါသည်။

(ဤသုတ်၌ လူ့ပြည်တွင် ဈာန်ရ၍ ဗြဟ္မာဘုံသို့ရောက်ပြီး လူ့ပြည် သို့ တစ်ဖန် ပြန်မလာတော့ဘဲ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော့မည့် ‘ဈာန်အနာဂါမိ’ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟောကြားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်သည်)

၄။ ပရိသာသုတ်

ပရိသတ်သုံးမျိုး

၉၆။ ရဟန်းတို့၊ ပရိသတ်တို့သည်-

အထွတ်အမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသော “အဂ္ဂဝတီ” ပရိသတ်၊

မညီညွတ်သော “ဝဂ္ဂ” ပရိသတ်၊

ညီညွတ်သော “သမဂ္ဂ” ပရိသတ်ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏။

ရဟန်းတို့၊ အထွတ်အမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသော ‘အဂ္ဂဝတီ’ ပရိသတ် ဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော်-အကြင်မရိတ်သတ်၌ မထေရ်ကြီးဖြစ်သော ရဟန်းတို့သည်ပစ္စည်းလေးပါးပေါ်များရန်ကျင့်သူ၊ လျော့ရဲသောအကျင့် ရှိသူများမဟုတ်။ ဆောက်၍ သက်ဆင်းကြောင်းတရား၌ ချထားအပ် သော ဝန်ရှိကုန်၏။^၁ ကိလေသာ ကင်းဆိတ်ရေး၌ ရှေ့ဆောင် သူများ

၁။ ဩက္ကဓနော နိက္ခိတ္တရုံရာတိ ဩက္ကမနံ စုစ္စတိ အဝဂမနတ္ထေန ပဉ္စနိဝရဏာ န။ တေသု နိက္ခိတ္တရုရာ-အဋ္ဌကထာ၊ အောက်ဘုံများသို့ ကျဆင်း ကြောင်း ဖြစ်သည့် နိဝရဏ ငါးပါးကို တိုးပွားစေသူများ မဟုတ်ဟု ဆိုရပါသည်။

ဖြစ်ကုန်၏။ မရသေးသောသောတရားရရှိရန်ဝီရိယတို့အားထုတ်ကြကုန်၏။
နောက်လိုက်ဖြစ်သော ရဟန်းအပေါင်းသည်လည်း ထိုမထေရ်ကြီးများသို့
အတူလိုက်၍ကျင့်ကုန်၏။ ဤပရိသတ်ကို အထွတ်အမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသော ‘အဂ္ဂ
ဝတီ’ ပရိသတ်ဟု ဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ မညီညွတ်သော ‘ဝဂ္ဂ’ ပရိသတ်ဟူသည် အဘယ်နည်း
ဆိုသော်- အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည်ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း၊ ငြင်းခုံခြင်း၊
ဆန့်ကျင်ဘက်စကား ပြောဆိုခြင်း ပြုကုန်လျက်၊ အချင်းချင်း နှုတ်လှံ
ထိုးကုန်လျက် နေကြကုန်၏။ ဤပရိသတ်ကို မညီညွတ်သော ‘ဝဂ္ဂ’ ပရိသတ်
ဟု ဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ညီညွတ်သော ‘သမဂ္ဂ’ ပရိသတ်ဟူသည် အဘယ်နည်း
ဆိုသော်- အကြင်ပရိသတ်၌ ရဟန်းတို့သည် အချင်းချင်း ညီညွတ်ကြကုန်
လျက်၊ အချင်းချင်းချစ်ခင်သောမျက်စိတို့ဖြင့် ကြည့်ကုန်လျက် နေကုန်၏။
ဤပရိသတ်ကို ညီညွတ်သော ‘သမဂ္ဂ’ ပရိသတ်ဟု ဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ တောင်ပေါ်၌ မိုးသည်းထန်စွာရွာသည်ရှိသော် နိမိတ်သို့
စီးဆင်းသော မိုးရေကြောင့် တောင်ကြား၊ ချောက်ကြား၊ မြောင်းငယ်တို့မှ
စ၍ မြစ်ငယ်၊ မြစ်ကြီး၊ သမုဒ္ဒရာတို့ပြည့်လျှင် ကုန်သကဲ့သို့ ထို အတူပင် ရဟန်း
တို့ အချင်းချင်း ညီညွတ်စွာနေကြသောအခါ၌ ထို ရဟန်းတို့သည်
များစွာသော ကောင်းမှုကိုပွားစေကုန်၏။ ဆန့်ကျင်ဖက်တရားတို့မှ လွတ်
မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း မုဒိတာဖြင့် မြင့်မြတ်သော
နေခြင်းကို နေကြကုန်၏။ ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသူအား နှစ်သိမ့်ခြင်းပီတိ
သည်ဖြစ်၏။ နှစ်သိမ့်သောစိတ်ရှိသူအား ကိုယ်သည်ငြိမ်ချမ်း၏။ ငြိမ်းချမ်း
သော ကိုယ်ရှိသူသည် ချမ်းသာခြင်းသုခကို ခံစားရ၏။ ချမ်းသာခြင်းရှိသူ၏
စိတ်သည် တည်ကြည်၏-ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ပထမအာဇာနိယသုတ်

မြင်းအာဇာနည်နှင့် ရဟန်းအင်္ဂါမြတ်သုံးပါး

၉၇။ အဆင်း၊ ခွန်အား လျင်မြန်ခြင်းဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့်
ပြည့်စုံသောမြင်းအာဇာနည်သည် မင်းနှင့်သာထိုက်သန်၍ မင်းအင်္ဂါဟူ၍
ခေါ်ဆိုခြင်းသို့ ရောက်သကဲ့သို့ ထို အတူ အဆင်း၊ ခွန်အား၊ လျင်မြန်ခြင်း
ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ရပ်ဝေးမှဆောင်လာ

သောပစ္စည်းကိုခံယူထိုက်သူဖြစ်၏။ ညွှန်သည်တို့အတွက်စီမံအပ်သောပစ္စည်းကိုခံယူထိုက်သူဖြစ်၏။ မြတ်သောအလှူကိုခံယူထိုက်သူဖြစ်၏။ လက်အုပ်ချီခြင်းကို ခံယူထိုက်သူ ဖြစ်၏။ လောက၏အမြတ်ဆုံး ကောင်းမှု မျိုးစေ့ စိုက်ပျိုးရာ လယ်မြေဖြစ်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသူ ဖြစ်သနည်း ဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ရဟန်းသည် သီလရှိသူဖြစ်၏။ ပါတိပေဓာန်သီလကို စောင့်စည်းလျက်နေ၏။ လျှောက်ပတ်သောအကျင့်ကျက်စားရာနှင့် ပြည့်စုံလျက်နေ၏။ အဏုပ္ပပါမာသေးငယ်စွာသောအပြစ်ကို၌ပင်တေးဟုရှုလျက် နေ၏။ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသူ ဖြစ်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် ခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်သနည်း ဆိုသော် ဤသာသနာ၌ရဟန်းသည် အကုသိုလ်တရားများ ကိုပယ်၍ ကုသိုလ်တရားများပြည့်စုံစေရန် အားထုတ်အပ်သောဝိရိယ ရှိသည်ဖြစ်၍ နေ၏။ ခိုင်မြဲသော အားထုတ်ခြင်းရှိ၏။ ကုသိုလ်တရားတို့၌ချေအပ်သောဝန်ရှိ၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် ခွန်အားရှိသူဖြစ်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့ လျင်လျင်မြန်မြန်နှင့်ပြည့် သူဖြစ်သနည်း ဆိုသော် ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် “ဤကားဆင်းရဲတည်း” ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။... “ဤကား ဆင်းရဲချုပ်ရာသို့ ရောက်စေသော အကျင့်တည်း” ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် လျင်မြန်ခြင်းနှင့်ပြည့်စုံသူဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉၈။ ဒုတိယ အာဇာနိယသုတ်၌ အင်္ဂါသုံးပါးကို ပထာသုတ်နည်းတူဟောကြားပြီးလျှင်မြန်မြန်နှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်းဖြစ်ပုံ ကိုဟောကြားရာ၌ “အောက်အဖို့ရှိသော သံယောဇဉ် ငါးပါးကုန်၍ဤအမတ်သို့ မပြန်လာတော့ဘဲ ထိုဗြဟ္မာတို့၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုမည့် ‘ဥပပတ်’ ဗြဟ္မာ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ဤရဟန်းသည် လျင်မြန်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသူ ဖြစ်၏။ ဟူ၍ ပြောင်းလဲလျော့နည်းကြားခြင်းသာ ထူး၏။

၁။ အနိက္ခရနိက္ခရရောဂ်ကုသိုလ်တရားများကို အားထုတ်မှုနှင့် လုံ့လကိုမလျော့သူဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

၉၉။ တတိယ အာဇာနိယသုတ်၌ “ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် အာသဝေါတရားသုံးပါးကုန်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါကင်းရာ ဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှု (အရဟတ္တဖိုလ်)ကို မျက်မှောက်ပြု၍ နေ၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည်လျင်မြန်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်၏”ဟု ပြောင်းလဲဟောကြားခြင်းသာ ထူး၏။

ဂ။ ပေါတ္တကသုတ်

လျှော်မျှင်ပုဆိုး ဥပမာနှင့် အင်္ဂါသုံးပါးရှိသောရဟန်း

၁၀၀။ လျှော်မျှင်ပုဆိုးသည်အသစ်ဖြစ်စေ၊ တစ်ပတ်နှုန်းဖြစ်စေ၊ အဟောင်းဖြစ်စေ အဆင်းမလှ။ ကြမ်းတမ်းသော အတွေ့ရှိ၏။ တန်ဖိုးလည်းနည်း၏။ဟောင်းနှုန်းသော လျှော်မျှင်ပုဆိုးကို လက်နှိုးဆော်လည်း ပြုလုပ်ကြကုန်၏။ အမှိုက်ပုံ၌သော်လည်း စွန့်ပစ်ကြကုန်၏။

ထို့အတူပင် ရဟန်းသည်လည်း သီတင်းငယ်ဖြစ်စေ၊ သီတင်းလတ်ဖြစ်စေ၊ သီတင်းကြီးမထေရ်ဖြစ်စေ သီလပျက်သူ၊ မကောင်းသော အကျင့်ရှိသူဖြစ်ခဲ့သော် အဆင်းမလှ၊ ကြမ်းတမ်းသောအတွေ့ရှိ၏။ တန်ဖိုးနည်း၏။

ဤသို့သီလပျက်ခြင်း၊ မကောင်းသော အကျင့်ရှိခြင်းကို ရဟန်း၏ ‘အဆင်းမလှခြင်း’ဟု ဆို၏။

ထိုရဟန်းကို မှီဝဲဆည်းတပ်သူ၊ အတုလိုက်၍ကျင့်သူတို့အားအကျိုးမဲ့စေခြင်းကို ရဟန်း၏ ‘ကြမ်းတမ်းသော အတွေ့ရှိခြင်း’ ဟုဆို၏။

ထိုရဟန်းအားပစ္စည်းလေးပါးလှူဒါန်းသူတို့အားအကျိုးကျေးဇူးမမျှော်ခြင်းကို ရဟန်း၏ ‘တန်ဖိုးနည်းခြင်း’ဟု ဆိုသည်။

ထိုသို့ အကျင့်သီလ မကောင်းသော မထေရ်ကြီး ရဟန်းသည် သံဃာ့အလယ်၌တစ်ဖု် တစ်ခုသောစကားကိုပြောဆိုငြားအံ့။ “မှိုက်မဲသော သင်၏စကားဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း”ဟူ၍ ငစ်ပါးသော ရဟန်းတို့က ပစ်ပယ်ကြကုန်၏။ ထိုမထေရ်ကြီးသည်လည်း ိုက်ဆိုးသည်ဖြစ်၍ ရဟန်းတို့က လက်မခံနိုင်ဖွယ် ပစ်ပယ်စရာ စကားကိုပင် ပြောဆိုမိလေသည်။

ကာသီတိုင်းဖြစ် အဝတ်သည် အထစ်ဖြစ်စေ၊ တစ်ပတ်နှုန်းဖြစ်စေ၊ အဟောင်းဖြစ်စေ အဆင်းမလှ၏။ ကောင်းသော အကျင့်ရှိ၏။ တန်ဖိုး

လံည်းရှိ၏။ ထို့အတူပင် ရဟန်းသည်လည်း သီတင်းငယ် ဖြစ်စေ၊ သီတင်းလတ်ဖြစ်စေ၊ သီတင်းကြီးမထေရ်ဖြစ်စေ သိလရှိသူ၊ ကောင်းသော အကျင့်ရှိသူ ဖြစ်ခဲ့သော် အဆင်းလှ၏၊ ကောင်းသော အတွေ့ရှိ၏။ တန်းဖိုး ကြီး၏။

ဤ၌ အကျင့်သီလရှိခြင်းကို ရဟန်း၏ ‘အဆင်းလှခြင်း’ ဟု ဆိုသည်။

ထိုရဟန်းကို မှီဝဲ ဆည်းကပ်သူ၊ အတုလိုက်၍ ကျင့်သူတို့အား အကျိုး များခြင်းကို ရဟန်း၏ ‘ကောင်းသော အတွေ့ရှိခြင်း’ ဟု ဆိုသည်။

ထိုရဟန်းအား ပစ္စည်းလေးပါး လူဒါန်း ထောက်ပံ့သူတို့အား အကျိုး များခြင်းကို ရဟန်း၏ ‘တန်ဖိုးရှိခြင်း’ဟု ဆိုသည်။

ဤသို့ အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံသော မထေရ်ကြီး ရဟန်းသည် သံဃာ့အသယံ၌ တစ်စုံတစ်ခုသော စကား နှိုးဆော်ခြင်းအံ့၊ “အရှင်တို့ ဆိတ်ဆိတ်နေကြပါ။ မထေရ်သည် ဓမ္မဝိနည်းကို ဟောပြောနေ၏” ဟူ၍ တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့က ဆိုကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ‘ရဟန်းတို့သည် ကာသီတိုင်း၌ အဝတ်နှင့်တူသူဖြစ်အောင် ကျင့်ရမည်။ လျော်မျှင်ပုဆိုး နှင့် တူသူဖြစ်အောင် မကျင့်ရ’ဟု မိန့်ကြား ဆုံးမတော်မူသည်။

၉။ လောကကပလ္လသုတ်

ဆားခွက်ဥပမာနှင့် ကံသုံးမျိုး

ပြုသမျှကို ခံစားရသည် မဟုတ်

၁၀၁။ ရဟန်းတို့၊ ဤသတ္တဝါသည် အကြင်အကြင် အခြင်းအရာ အားဖြင့် ကံကိုပြု၏။ ထိုထို အခြင်းအရာအားဖြင့် ထိုကံ ၏(ကံကျိုး)ကို ခံစားရ၏” ဟူ၍ တစ်စုံတစ်ယောက်က ပြောဆိုခြင်းအံ့။ ထိုသူ ပြောဆိုတိုင်း ဖြစ်ခဲ့သော် အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သုံးခြင်း မည်သည် ရှိတော့သည် မဟုတ်။ ကောင်းစွာ (နည်းလမ်းမှန်စွာ) ဆင်းရဲ ဒုက္ခ ကုန်ဆုံးခြင်းကို ပြုရန် အခွင့်အလမ်းသည်လည်း ထင်ပေါ် တော့မည် မဟုတ်ပေ။

(သတ္တဝါ တစ်ဦးသည် မိမိ ပြုလုပ်သမျှစသော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ၏အကျိုးများကို မလွဲမသွေ ခံစားရမည်။ ထိုကံ၏အကျိုး များကို မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ တားဆီး၍မရဟုဆိုလျှင် အရိယာမဂ်တည်း ဟူသော အကျင့်မြတ် ကို ကျင့်သုံးမှုသည် ရှိနိုင်တော့မည် မဟုတ်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အရိယာမဂ်သည် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့ကို ကုန်ခန်းစေသော အကျင့်မြတ် ဖြစ်သောကြောင့် တည်း ဟု ဆိုလို ပါသည်)

ခံစားခွင့် ရှိသည့်အားလျော်စွာ ခံစားရ

ရဟန်းတို့၊ ဤသတ္တဝါသည် အကြင်အကြင်သို့သောအခြင်းအရာ အားဖြင့် ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော ကံကိုပြု၏။ ထိုထို သို့သော အခြင်း အရာအားဖြင့် ထိုကံ၏ အကျိုးကို ခံစားရ၏။ ဟူ၍ တစ်စုံ တစ်ယောက်က ပြောဆိုကြားအံ့။ ထိုသူတို့ ပြောဆိုတိုင်း ဖြစ်ခဲ့သော် အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သုံးခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်၏။ ကောင်းစွာ ဆင်းရဲဒုက္ခ ကုန်ဆုံးခြင်းကို ပြုရန်အခွင့်အလမ်းသည် ထင်ပေါ်နိုင်၏။

သတ္တဝါ တစ်ဦး ပြု လုပ် ခဲ့ သော ကံတို့တွင် အချို့ကံသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေးနိုင်၏။ အချို့ကံသည် ဒုတိယ ဘဝ၌ အကျိုးပေးနိုင်၏။ အချို့ကံသည် တတိယဘဝမှစ၍ ဘဝအဆက်ဆက်၌ အကျိုးပေးနိုင်၏။ ဤသို့မိမိတို့ အကျိုးပေးခွင့် ရှိသည့် အားလျော်စွာ သာအကျိုးပေးနိုင်သည်။ မိမိတို့၏ အကျိုးပေးရမည့်ဘဝ၌ အကြောင်း ဧည့်ညွတ်၍အကျိုးမပေးနိုင်သော ကံများသည် အဟောသိကံ ဖြစ်သွား၏ ဟုဆိုလျှင်ကား အရိယာမဂ်ဖြင့် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့ကို ကုန်ခန်းစေ နိုင်သောကြောင့် အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သုံးခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်၏။ ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဝဋ်ဒုက္ခကို မဖြစ်ပေါ်လာအောင်လည်း ပြုနိုင်၏ ဟု ဆိုလိုပါသည်။)

ငရဲသို့ ပို့ဆောင်နိုင်သော ကံ

ရဟန်းတို့၊ ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနည်းငယ်မျှ ပြုအပ်သော မကောင်းမှုကံသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ငရဲသို့ ပို့ဆောင်၏။ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုသို့သဘောရှိသည့်သဘာလျှင် ဖြစ်သော အနည်း ငယ်မျှပြုအပ်သော မကောင်းမှုကံကိုသာ မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် ခံစား

ရ၏။ ထိုကံ၏အနည်းငယ်မျှသော အကျိုးသည်ပင် ဒုတိယ ဘဝ၌ မထင်ချေ။ များစွာသော အကျိုးကား အဘယ်မှာ ထင်ပါအံ့နည်း။ ဆားခွက်ဥပမာ

ရဟန်းတို့၊ အဘယ်သို့ သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနည်းငယ်မျှ ပြုအပ်သော မကောင်းမှုကံသည် ငရဲသို့ ပို့ဆောင်သနည်း ဆိုသော်- ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မပွားများအပ်သော ကိုယ်ရှိ၏။ မပွားများအပ်သော သီလ၊ မပွားများအပ်သော စိတ်၊ မပွားများအပ်သော ပညာရှိ၏။ သေးသိမ်သောဂုဏ်ရှိ၏။ အကျင့်ဂုဏ်အားဖြင့် သေးသိမ်သော ကိုယ်ရှိ၏။ အနည်းငယ်သော မကောင်းမှုဖြင့် ဆင်းရဲစွာ နေရ၏။ ဤသို့ သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနည်းငယ်မျှ ပြုအပ်သော မကောင်းမှုကံသည် ငရဲသို့ ပို့ဆောင်၏။

ရဟန်းတို့၊ အဘယ်သို့ သဘောရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ အနည်းငယ်မျှ ပြုအပ်သော မကောင်းမှုကံသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌သာ ခံစားအပ်သည် ဖြစ်၍၊ ဒုတိယဘဝ၌ အနည်းငယ်မျှပင် အကျိုးမထင်သနည်း ဆိုသော်- ဤလောက၌ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည်ပွားများအပ်သောကိုယ်ရှိ၏။ ပွားများအပ်သော သီလ၊ ပွားများအပ်သောစိတ်၊ ပွားများအပ်သောပညာရှိ၏။ သေးသိမ်သော ဂုဏ်ရှိ၏။ အကျင့်ဂုဏ်အားဖြင့် မသေးသိမ်သော ကိုယ်ရှိ၏။ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပြုတတ်သည်ရာ စသည်တို့ ရရှိတတ်ခြင်း နှလေ့ ရ၏။ ဤသို့ သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနည်းငယ်မျှ ပြုအပ်သော မကောင်းမှုကံသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌သာ ခံစားအပ်သည်ဖြစ်၍ ဒုတိယဘဝ၌ အနည်းငယ်မျှ အကျိုးမထင်ချေ။ ရဟန်းတို့၊ ဥပမာကား နေငယ်သော နေခွက်၌ ဆားခွက်ကို ထည့်လျှင် ဆားငန်ချေ ဖြစ်သွားသော်လည်း ဂင်္ဂါမြစ်ထဲ၌ ဆားခွက်ကိုထည့်သော် ဆားငန်ချေမဖြစ်သကဲ့သို့ပင်တည်း။

၁။ သတ္တဝါတို့၏စိတ်ဓာတ်ကို သာမန်အခါ၌ ထင်ထင်ရှားရှားမသိနိုင်။ ရောဂေဝါသ မောဟတို့ဖြစ်ပေါ်လာသော အခါ၌ကား သူတို့၏ စိတ်ဓာတ် မည်သို့ရှိကြောင်းထင်ရှားစွာ ပေါ်လာ၏။ ရောဂေဝါသ မောဟတို့သည် သတ္တဝါတို့ကို ဤသို့သည် အကျင့်ဂုဏ်အားဖြင့်၍ ရွေး- ခွဲမှု ပမာဏရှိ၏ ဟူ၍ နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာမှု ပြပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းဟုတ်သုံးပါးသည် နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာခြင်း ပြုတတ်သော တရားမည်၏။ နှိုင်းယှဉ်မှုပြုတတ်သည့် တရားများမရှိသည် ဖြစ်၍ နေလေ့ရှိသူ (အပ္ပမာဏဝိဟာရီ) ဟူသည်ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ချမ်းသာသုန္ဒနှင့် ဆင်းရဲသူ ဥပမာ

ရဟန်းတို့၊ ဤလောက၌ ပစ္စည်းဥစ္စာနည်းပါး၍ ဆင်းရဲသောသူသည် တစ်သပြာဝက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တစ်သပြာဖြင့် လည်းကောင်း၊ အသပြာတစ်ရာဖြင့်လည်းကောင်း နှောင်းဖွဲ့ခံရခြင်းသို့ ရောက်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မပွားအပ်သောကိုယ်ရှိသော '... အနည်းငယ်သော မကောင်းမှုဖြင့် ဆင်းရဲစွာနေရသောပုဂ္ဂိုလ်၏ အနည်းငယ်မျှပြုအပ်သောမကောင်းမှုကံသည် ငရဲသို့ ပို့ဆောင်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤလောက၌ ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများ၍ ကြွယ်ဝချမ်းသာသောသူသည် တစ်သပြာဝက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တစ်သပြာဖြင့် လည်းကောင်း၊ အသပြာတစ်ရာဖြင့် လည်းကောင်း နှောင်းဖွဲ့ခံရခြင်းသို့ မရောက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ပွားများအပ်သော ကိုယ်ရှိသော၊ နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာမှု ပြုတတ်သည့် ရာဂစသည်တို့ မရှိသည်ဖြစ်၍ နေလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏အနည်းငယ်မျှပြုအပ်သော မကောင်းမှုကံသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌သာ ခံစားအပ်သည်ဖြစ်၍ ဒုတိယဘဝ၌ အနည်းငယ်မျှပင် အကျိုးမထင်ချေ။

ဆိတ်ခိုးသူ ဥပမာ

ရဟန်းတို့၊ ဤလောက၌ ဆိတ်ပိုင်ရှင်သည် လည်းကောင်း၊ ဆိတ်သတ်သမားသည် လည်းကောင်း၊ မိမိဆိတ်ကိုခိုးယူသည့်ဆင်းရဲသောသူကို သတ်ခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၊ စသော အမှုများကို ပြုလုပ်နိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ မပွားများအပ်သော ကိုယ်ရှိသော... အနည်းငယ်သော မကောင်းမှုဖြင့် ဆင်းရဲစွာနေရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနည်းငယ်မျှ ပြုအပ်သော မကောင်းမှုကံသည် ငရဲသို့ပို့ဆောင်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤလောက၌ ဆိတ်ပိုင်ရှင်သည်လည်းကောင်း၊ ဆိတ်သတ်သမားသည် လည်းကောင်း၊ မိမိဆိတ်ကို ခိုးယူသည့် ကြွယ်ဝချမ်းသာသူကို လည်းကောင်း၊ မင်း မင်း၏အမတ်ကို လည်းကောင်း သတ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်းစသော အမှုများကို မပြုလုပ်နိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူပွားများအပ်သော ကိုယ်ရှိသော... နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာမှုပြုတတ်သည့် ရာဂစသည်တို့ မရှိသည်ဖြစ်၍ နေလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနည်းငယ်မျှပြုအပ်သော

၁။ ကာယနုပဿနာ (ကိုယ်ခန္ဓာ၏စက်ဆုပ်ဖွယ်အခြင်းအရာကိုရှုမှတ်မှု) ကိုပစ္စည်းများသည် 'ပွားအပ်သောကိုယ်ရှိသူ' မည်၏။
၂။ အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရီတိ အပ္ပ ကေနဝိ ပါပေန ဒုက္ခဝိဟာရိ-အဋ္ဌကထာ။

မဆောင်းမှုကံသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌သာ ခံစားဆပ်သည်ဖြစ်၍ ဒုတိယဘဝ၌ အနည်းငယ်မျှပင်အကျိုးမထင်စော့ချေဟု ဟောကြားပါသည်။
 (ဤသုတ်၌ ငရဲသို့ပို့ဆောင်နိုင်သောကံနှင့်မပို့ဆောင်နိုင်သောကံနှစ်မျိုးကို ဥပမာသုံးမျိုးဖြင့် ဟောကြားထားပါသည်။ ဥပမာသုံးမျိုးပါသောကြောင့် ဤသုတ်ကိုတိဏှိပါတ်၌ ထည့်ထားခြင်း ဖြစ်ဖွယ်ရှိပါသည်။)

၁၀။ ပံသုဇောဝကသုတ်

ရွှေ၏အညစ်အကြေးသုံးပါးနှင့် စိတ်၏အညစ်အကြေးသုံးပါး

၁၀။ မြေကြီးမှ ရွှေကိုကျင်ယူရာ၌ ထိုရွှေ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း ဖြစ်သည့် မြေမှုန့်၊ သဲမှုန့်၊ ကျောက်စရစ်ခဲစသော အညစ်အကြေးများမှာ အကြမ်းစား၊ အလတ်စားနှင့် အနုစားဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုအညစ်အကြေးများကို ရွှေကျင်သောယောက်ျားက အကြိမ်ကြိမ်ဆေး၍ သန့်စင်အောင် ပြုလိုက်သောအခါ ရွှေသားချည်းသာကျန်၏။ သို့သော် ထိုရွှေမှာလည်း အညစ်အကြေး မကင်းသေးသည်ဖြစ်၍ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းခြင်းမရှိ အရောင်မထွက်၊ ကြွပ်ဆတ်၏။ လက်ဝတ်တန်ဆာလုပ်၍ မရသေးချေ။ ရွှေပန်းတိမ်သည်က မိုက်ခွက်ကိုထည့်၍ အကြိမ်များစွာ မီးဖြင့်မှုတ်သောအခါ၌ကားထိုရွှေသည်အညစ်အကြေးကင်းသည်ဖြစ်၍ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းလာ၏။ အရောင်တောက်လာ၏။ လက်ဝတ်တန်ဆာလုပ်ရန်လည်း သင့်လျော်လာ၏။

ထို့အတူပင် ထူးမြတ်သော(သမထဝိပဿနာ)စိတ်ကို အားထုတ်သောရဟန်းသည် ကာယဒုစရိုက်၊ ဝစီဒုစရိုက်၊ မနောဒုစရိုက်ဟူသော အကြမ်းစားအညစ်အကြေးတို့ကို ရှေးဦးစွာ ပယ်ခွါရ၏။ ထိုအကြမ်းစားအညစ်အကြေးများ ကင်းကွာသော် ကာမဂုဏ်နှင့်စပ်သော ကြံခြင်း 'ကာမဝိတက်'၊ ပျက်စီးမှုနှင့်စပ်သောကြံခြင်း 'ဗျာပါဒဝိတက်'၊ ညည်းဆဲမှုနှင့်စပ်သောကြံခြင်း 'ဝိဟိသဒဝိတက်'ဟူသော အလတ်စားအညစ်အကြေးများကို ပယ်ခွာရာ၏။ ထိုအလတ်စား အညစ်အကြေးများ ကင်းကွာသော် ဆွေမျိုးတို့နှင့်စပ်သော ကြံခြင်း 'ဥာတိဝိတက်'၊ ဇနပုဒ်နှင့်စပ်သော ကြံခြင်း 'ဇနပဒဝိတက်'၊ မထိမဲ့မြင်အပြုမခံလိုခြင်းနှင့် စပ်သောကြံခြင်း 'အဝိနုညတ္တိပဋိသယုတ္တဝိတက်'ဟူသော သိမ်မွေ့သောအညစ်အကြေးတို့ကို ပယ်ခွါရ၏။

ဤသို့ အညစ်အကြေးသုံးမျိုးကိုပယ်ခွာပြီးသည်ရှိသော် ထရားနှင့်စပ်သော ကြံစည်ခြင်း 'ဓမ္မဝိတက်'မျှသာ ကြွင်းကျန်၏။ သို့သော် ထိုဓမ္မ

ဝိတက်နှင့်ယှဉ်သော သမာဓိသည် ငြိမ်သက်ခြင်းမရှိသေး၊ မှန်မြတ်ခြင်း မရှိသေး၊ ကိလေသာငြိမ်းအေးခြင်းဖြင့် ရအပ်သော သမာဓိမဟုတ်။ စိတ် ၏ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်သေး၊ အားထုတ် ခြင်းပယောဂဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ဖိနှိပ်တားမြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော တရားသာ ဖြစ်၏။

ထကြွင်းအခါ၌ စိတ်သည် အတွင်းသန္တာန်၌ ကောင်းစွာ ငြိမ်ဝပ်စွာတည်၏။ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည် ဖြစ်၏။ ထိုအခါ၌ ထို သမာဓိသည် ငြိမ်သက်၏၊ မှန်မြတ်၏၊ ကိလေသာငြိမ်းအေးခြင်းဖြင့် ရအပ် သောတရားဖြစ်၏။ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ လုံ့လပယောဂဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ဖိနှိပ်တားမြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော တရားမဟုတ်၊ ကိလေသာပြတ်စဲခြင်း၏ အဆုံး၌ဖြစ်ပေါ်လာသော တရား ဖြစ်၏။ ထိုအခါ၌ ရဟန်းသည် ဉာဏ်အထူးဖြင့်သိ၍ မျက်မှောက်ပြုအပ် သောတရားကို မျက်မှောက်ပြုရန် စိတ်ကညွတ်စေခြင်းအံ့၊ အကြောင်း အထောက်အပံ့နှင့် ပြည့်စုံသည့်အခါတိုင်း လိုတရားကို မျက်မှောက်ပြု ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။ ထိုရဟန်းသည် အလိုရှိခဲ့သော်-

- (၁) အများဖြစ်လျက် တစ်ဦးတည်းဖြစ်ခြင်း၊ တစ်ဦးတည်း ဖြစ်လျက် အများဖြစ်ခြင်း၊ ကိုယ်ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၊ ကိုယ် ပျောက်စေခြင်းစသော တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ပြီးမြောက် စေနိုင်၏(ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဏ်ကိုရ၏။)
- (၂) နတ်တို့၏နားနှင့်တူသော အသိဉာဏ်ဖြင့် အဝေး၌တည် သော လူနတ်တို့၏အသံများကို ကြားနိုင်၏။ ဒိဗ္ဗသောတ အသိဉာဏ်ကိုရ၏။)
- (၃) တစ်ပါးသောသူတို့၏စိတ်ကို မိမိစိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိနိုင် ၏။ (စေတောပရိယအဘိညာဏ်ကိုရ၏။)

၁။ (သတိ သတိ အာယတန) အဘိညာဏ်ကိုရရှိရန် ရှေးဘဝက ထူးကဲ စွာအားထုတ်ခဲ့သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုနှင့် ယခုဘဝ၌ အဘိညာဏ်၏ အခြေခံဖြစ်သည့် ဈာန်ကို ရရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါး ပြည့်စုံ သည့်အခါတိုင်း၌ဟု ဆိုလိုပါသည်။

- (၄) ရှေးက မိမိဖြစ်ခဲ့သော ဆရာများစွာတို့ကို ပြန်ပြောင်း
အောက်မေ့ နိုင်၏။ (ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါဝါသနုဿတံ အဘိညာဏ်
ကိုရ၏။)
- (၅) နတ်တို့၏ မျက်စိနှင့်တူသော အဘိညာဉ်ဖြင့်စုတေဆဲ၊ ပဋိ
သန္ဓေနေဆဲဖြစ်သောသတ္တဝါကံအားလျော်စွာ လားသော
သတ္တဝါတို့ကိုသိမြင်နိုင်၏။ (ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ကိုရ၏။)
- (၆) အာသဝေါတရားကင်းရာဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှု (အရ
ဟတ္ထဖိုလ်)ကို မျက်မှောက်ပြု၍ နေနိုင်၏။ (အာသဝေက္ခယ
ဉာဏ်ကိုရ၏)ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ နိမိတ္တသုတ်

နိမိတ်သုံးပါးကို နှလုံးသွင်းအပ်ပု^၁

၁၀၃။ ထူးမြတ်သော (သမထဝိပဿနာ)စိတ်ကို အားထုတ်သော
ရဟန်းသည် သမာဓိနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ဥပေက္ခာနိမိတ်ဟူသော^၁ နိမိတ်
သုံးပါးကို အခါအားလျော်စွာ ပြောင်းလဲ၍ နှလုံးသွင်းရမည်။ ထိုရဟန်း
သည် အကယ်၍ သမာဓိနိမိတ်ကိုသာ နှလုံးသွင်းခဲ့သော် စိတ်သည်
ပျင်းရိခြင်းငှာ ဖြစ်ပွယ်ရှိ၏။ အကယ်၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုသာ နှလုံးသွင်း၍
နေခဲ့သော် စိတ်သည် ပျံ့လွင့်ခြင်းငှာ ဖြစ်ပွယ်ရှိ၏။ အကယ်၍ ဥပေက္ခာနိမိတ်
ကိုသာ နှလုံးသွင်း၍ နေခဲ့သော် စိတ်သည် အာသဝေါတရားများ ကုန်စေ
နိုင်လောက်အောင် တည်တံ့ခိုင်မြဲမည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် နိမိတ်သုံးပါး
ကို အခါအားလျော်စွာ ပြောင်းလဲ၍ နှလုံးသွင်းရမည်ဟု ဆိုမြင်းဖြစ်သည်။

ဥပမာ ရွှေပန်းကိမ်သည်သည် ရွှေတုံးရွှေခဲကို မီးဖိုပေါ်၌ လှေကပ်ဖြင့်
ထည့်၍ တင်ထားပြီး ရံခါမီးကို မှုတ်ပေးရ၏။ ရံခါ ရေဖြင့် ဆွတ်ဖြန်းပေးရ၏။
ရံခါ လျှစ်လျူရှုခန့်၏။ သို့မှသာ ထိုရွှေသည် မပူလွန်း မအေးလွန်းသည်
ဖြစ်၍ ကောင်းစွာ မှည့်ရင်းခြင်းသို့ ရောက်ကာ နူးညံ့ ပျော့ပျောင်းလာပြီး
လက်စောက် နားတောင်းစသော လက်ဝတ်တန်ဆာ အမျိုးမျိုး ပြုလုပ်၍
ရမည် ဖြစ်၏။

၁။ သမာဓိနိမိတ်-သမာဓိဟူသော အကြောင်းတရား၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်=ဝိရိယ
ဟူသော အကြောင်းတရား၊ ဥပေက္ခာနိမိတ်=ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်း
တရားဟု ဖွင့်ပါသည်။

ထိုနည်းတူပင် ထူးမြတ်သော အမထဝိပဿနာ) ခိတ်ကိုအားထုတ်
သောရဟန်းသည်လည်းနိမိတ်သုံးပါးကို အခါအားလျော်စွာပြောင်းလဲ၍
နှလုံးသွင်းမှသာလျှင်စိတ်သည်နူးညံ့ခံ ကျန်း၍ ဣဒ္ဓိဝိစေသောအဘိညာဏ်
ခြောက်ပါးကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်ဟုဟောကြားတော်မူသည်။

၁၁။ သဗ္ဗောဓဝဂ်

၁။ ပုဗ္ဗေဝ သဗ္ဗောဓသုတ်

အဿာဒစသော တရားသုံးပါးကို စဉ်းစားခွဲပုံ

၈၀၄။ ရဟန်းတို့၊ သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း၍ မသိမီ ဘုရား
လောင်းဖြစ်စဉ်ကပင်* လောက၌ သာယာဖွယ် ‘အဿာဒ’သည် အဘယ်
နည်း။ အပြစ် ‘အာဒိနဝ’သည့် အဘယ်နည်း။ လွတ်မြောက်ရာ ‘နိဿရဏ’
သသည် အဘယ်နည်းဟူ၍ ငါ့အား အကြံဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုနောက် တစ်ဖန်
ငါ့အား ဤသို့အကြံဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။ “လောက၌ စွဲ၍ဖြစ်သော ကိုယ်စိတ်
ချမ်းသာခြင်းသည် လောက၌ သာယာဖွယ် ‘အဿာဒ’ဖြစ်၏။ လောက၏
ဆင်းရဲခြင်း၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောသည် လောက၏အပြစ် ‘အာဒိနဝ’
ဖြစ်၏။ လောက၌ ဆန္ဒရာဂကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းသည် လောက၏ လွတ်
မြောက်ရာ ‘နိဿရဏ’ဖြစ်၏။”

ရဟန်းတို့၊ ငါသည်လောက၌သာယာဖွယ် ‘အဿာဒ’၊ အပြစ် ‘အာဒိ
နဝ’နှင့် လွတ်မြောက်ရာ ‘နိဿရဏ’တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိမီအ
ခါမျက်ဆုံးဖြစ်သော သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်ကို ရပြီဟု ဝန်ခံခဲ့။ ယင်းတို့ကို
ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိမြင်သော အခါမှစ၍သာလျှင် သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်ကို
ရပြီဟု ဝန်ခံခဲ့ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ ဘုရားလောင်း- မောဓိဘတ္တ သစ္စာလေးပါးတို့ ကေနမလွဲ သိမြင်တော့
ညွှန်ပုဂ္ဂိုလ် (ဝါ) သစ္စာလေးပါးကိုသိမြင်သော မောဓိဉာဏ်၌တွယ်တာ
ကပ်၍နေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၂။ သစ္စာလေးပါးနှင့်အခြားသိဖွယ်ရှိသမျှကိုကိုယ်တိုင်မှန်စွာသိမြင်နိုင်သော
အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်နှင့် သဗ္ဗညုညဉာဏ်ကို ‘သမ္မာသမ္ဗောဓိ’ ဉာဏ်ဟု
ဆိုပါသည်။

၂။ ပထမအဿာဒသုတ်

အဿာဒစသောတရားသုံးပါးကိုရှာနဲ့ပု°

၁၀၂။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက မိမိသည် လောက၏ သာယာဖွယ် အဿာဒ၊ အပြစ်အာဒိနဝနှင့်လွတ်မြောက်ရာ နိဿရဏတို့ ရှာဖွေခဲ့သည့် အတိုင်းယင်းတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်ခဲ့ကြောင်း၊ ထိုသို့သိမြင်ခြင်းကြောင့် သာလျှင် လောက၌ အမြတ်ဆုံးသော သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်ကို ရရှိပြီဟု ဝန်ခံခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဟောကြားသည်။

၃။ ဒုတိယအဿာဒသုတ်

အဿာဒစသော တရားသုံးပါးထင်ရှားရှိကြောင်း

၁၀၆။ ရဟန်းတို့၊ အကယ်၍ လောက၌ သာယာဖွယ်အဿာဒ သည် မရှိငြားအံ့။ သတ္တဝါတို့သည် လောက၌ တပ်မက်ကြမည်မဟုတ်။ စင်စစ် လောက၌ သာယာဖွယ်အဿာဒသည် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါ တို့သည် လောက၌ တပ်မက်ကြခြင်း ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အကယ်၍ လောက၌ အပြစ်အာဒိနဝ သည် မရှိငြားအံ့။ သတ္တဝါတို့သည် လောက၌ ငြီးငွေ့ကြမည်မဟုတ်။ စင်စစ် လောက၌ အပြစ်အာဒိနဝသည် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သာလျှင် သတ္တဝါတို့သည် လောက၌ ငြီးငွေ့ကြခြင်း ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အကယ်၍ လောက၌ လွတ်မြောက်ရာနိဿရဏသည် မရှိငြားအံ့။ သတ္တဝါတို့သည် လောကမှ လွတ်မြောက်ကြမည်မဟုတ်။ စင်စစ် လောက၌ လွတ်မြောက်ရာနိဿရဏသည်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သာလျှင် သတ္တဝါတို့သည် လောကမှ လွတ်မြောက်နိုင်ကြခြင်း ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ သတ္တဝါတို့သည် လောက၏ သာယာဖွယ် အဿာဒ၊ အပြစ် အာဒိနဝနှင့် လွတ်မြောက်ရာနိဿရဏတို့ကို ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ မသိသေးသမျှကာလပတ်လုံးလောကမှကျွတ်လွတ်ကင်းကွဲလျက် အပိုင်းအ ခြားကင်းဆေးစိတ်ဖြင့် နေနိုင်ကြမည်မဟုတ်။ ယင်းတို့ကိုဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ

၁။ ဒီဗန်ဂေါတမိကထာနာမိ ဗိမ္ဗူဝါသီကထာနာမိ ဘင်္ဂေါက္ကန္တမရိယာနေဒ စေတသဟိကထော၊ သံဠ-၁၄၄၊ ကိလေသာအပိုင်းအကန့်၊ ဝဋ်ဒုက္ခ အပိုင်းအကန့်ကို ဧည့်ရှုလွှန်ပြီးသောဟု ဆိုလိုပါသည်။

သိမြင်သောအခါမှသာလျှင် လောကဗျူဟာ ကျွမ်းလွတ်ကင်းကွာလျက်အပိုင်း အခြားကင်းသောစိတ်ဖြင့် ခန့်နိုင်ကြကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၁၇။ သမဏံ ဗြာဟ္မဏသုတ်၌ လောကဏိ သာယာဖွယ် အသာဒ၊ အပြစ် အာဒိနဝနှင့် လွတ်မြောက်ရာ နိဿရဏ တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိသူများသည် စင်စစ် ရဟန်း ပုဏ္ဏား မဟုတ်၊ ရဟန်းပုဏ္ဏားပြုခြင်း၏ အကျိုးကိုလည်းမခံစားရ။ ယင်းတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိသူများသာလျှင် ရဟန်းပုဏ္ဏား စင်စစ် ဖြစ်သည်။ ရဟန်းပုဏ္ဏားပြုခြင်း၏ အကျိုးကိုလည်းခံစားရသည်ဟုဟောကြားသည်။

၅။ ရုက္ခသုတ်

ပယ်အပ်သောအပြုအမူသုံးမျိုး

၁၁၈။ ရဟန်းတို့၊ သီချင်းဆိုခြင်းသည် အရိယာအဆုံးအမ၌ ငိုကြွေးခြင်းမည်၏။ က၊ ခြင်းသည်အရိယာအဆုံးအမ၌ရှူးလွပ်ခြင်းမည်၏။ အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍ သွားပေါ်အောင် ပြင်းစွာရယ်ခြင်းသည် အရိယာ အဆုံးအမ၌ ကလေးသူငယ်တို့၏ အပြုအမူမည်၏။ ထို့ကြောင့် သီချင်း ဆိုခြင်း၊ ကခြင်းတို့ကို အကြောင်းရင်းကိုလေသာနှင့်တကွပယ်သတ်ရမည်။ တရားနှင့်စပ်သော အကြောင်းဖြင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြစ်ခဲ့သော် သင်တို့ သည် ပြုံးရုံမျှ ပြုံးခြင်းငှာသာ သင့်၏ဟု မိန့်ကြားပါသည်။

၆။ အတိတ္ထိသုတ်

မရောင့်ရဲနိုင်သော တရားသုံးပါး

၁၁၉။ အိပ်ခြင်း၊ သေအရက်သောက်ခြင်း၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်းတို့ သည် မရောင့်ရဲနိုင်သော တရားသုံးပါးဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြားသည်။

၇။ အရက္ခိတသုတ်

စိတ်ကိုမထိန်းလျှင် ကံသုံးပါး မလုံခြုံကြောင်း

၁၂၀။ အထွတ်ဟပ်သောအိမ်၌ အထွတ်ကို ကောင်းစွာမမိုးလျှင် ကပ်အိပ်သုံး မိုးစိုပျက်စီးနိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ စိတ်ကိုမစောင့်ထိန်းလျှင် ကံသုံးပါးမလုံခြုံ၍ ကောင်းသောသေခြင်းမဖြစ်နိုင်။

အထွတ်တပ်သောအိမ်၌ အထွတ်ကို ကောင်းစွာမိုးလျှင် တစ်အိမ်
လုံးခြုံသကဲ့သို့ ထို့အတူ စိတ်ကိုစောင့်ထိန်းလျှင် ကံသုံးပါးလုံး လုံခြုံ၍
ကောင်းသော သေခြင်း ဖြစ်နိုင်၏ ဟူ၍ အနာထပိဏ် သေဌေးအား
ဟောကြားသည်။

၁၁၁။ ဗျာပပန္နသုတ်၌ စိတ်ပျက်စီးလျှင် ကံသုံးပါး ပျက်စီး၍
ကောင်းသောသေခြင်း မဖြစ်နိုင်၊ စိတ်မပျက်စီးလျှင် ကံသုံးပါးလည်း
မပျက်စီးဘဲ ကောင်းသောသေခြင်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဟောကြားသည်။

၉။ ပထမ နိဒါနသုတ်

ကံဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်းရင်းသုံးပါး

၁၁၂။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့သည် ဝဋ်ဆင်းရဲကိုဖြစ်စေ
တတ်သည့်ကံများ ဖြစ်ပေါ်ရန်^၁ အကြောင်းရင်းသုံးပါးဖြစ်၏။ ထို့တရား
သုံးပါးလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ကံသည် အကုသိုလ်ကံမည်၏။ အပြစ်
နှင့်တကွ ဖြစ်၏။ ဆင်းရဲခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ထိုကံသည် ဝဋ်ဆင်းရဲကို
ဖြစ်စေတတ်သည့် အခြားကံများ ဖြစ်ပေါ်ရန်အကြောင်း ဖြစ်၏။

အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟတို့သည် ဝဋ်ဆင်းရဲချုပ်ငြိမ်းရာ
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေနိုင်သည့် ကံများဖြစ်ပေါ်ရန်^၂ အကြောင်း ဖြစ်၏။
ထို့တရားသုံးပါးလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ကံသည် ကုသိုလ်ကံမည်၏။
အပြစ်ကင်း၏။ ချမ်းသာခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ ထိုကံသည် ဝဋ်ဆင်းရဲကို
ဖြစ်စေတတ်သည့် အခြားကံများ ချုပ်ငြိမ်းရန် အလို့ငှာ ဖြစ်၏ဟုဟော
ကြားပါသည်။

၁၀။ ဒုတိယ နိဒါနသုတ်

ကံဖြစ်ပေါ်ရန် အကြောင်းရင်းသုံးပါး

၁၁၃။ ဝဋ်ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သည့် ကံများ ဖြစ်ပေါ်ရန်^၁
အကြောင်းတို့သည် သုံးပါးရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ ဆန္ဒရာဂ၏ တည်ရာအတိုက်

၁။ ကမ္မာနံ သမုဒယာယာတိ ဝဋ်ဂါမိကမ္မာနံ ပိဏ္ဏကရဏတ္ထာယ - အဋ္ဌ
ကထာ။ ဝဋ်ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သည့် ကံများ ပေါင်းဆုံမိခြင်းငှာဟု
ဆိုလိုသည်။
၂။ ကမ္မာနံသမုဒယာယာတိ ဝိပဇ္ဇဂါမိကမ္မာနံ သမုဒယတ္ထာယ - အဋ္ဌကထာ

တရားတို့ကို စွဲ၍ အလိုဆန္ဒဖြစ်ခြင်း၊ အနာဂတ်တရားတို့ကိုစွဲ၍ အလိုဆန္ဒ ဖြစ်ခြင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်တရားတို့ကို စွဲ၍ အလိုဆန္ဒဖြစ်ခြင်းတို့ ဖြစ်၏။

အဘယ်သို့လျှင်ဆန္ဒရာဂ၏တည်ရာ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် တရားတို့ကို စွဲ၍ အလိုဆန္ဒဖြစ်သနည်းဆိုသော်— ထိုတရားတို့ကို အာရုံပြု၍ စိတ်ဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ကြံ့ချည်သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် အလိုဆန္ဒသည် ဖြစ်၏။ အလိုဆန္ဒ ဖြစ်သည့် ထိုတရားတို့နှင့် စပ်ယှဉ်နေ၏။ စိတ်၏ ပြင်းစွာ တပ်မက်ခြင်းကို သံယောဇဉ်ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤသို့လျှင် အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် တရားတို့ကို စွဲ၍ အလိုဆန္ဒသည် ဖြစ်၏။

ငဋ်ဆင်းရဲကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေနိုင်သောကံများ ဖြစ်ပေ၍ ရန် အကြောင်းရင်းတို့သည်လည်း ဆန္ဒရာဂ၏တည်ရာ အတိတ်တရားတို့ကို စွဲ၍ အလိုဆန္ဒမဖြစ်ခြင်း၊ အနာဂတ်တရားတို့ကို စွဲ၍ အလိုဆန္ဒမဖြစ်ခြင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်တရားတို့ကိုစွဲ၍ အလိုဆန္ဒမဖြစ်ခြင်းဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။

အဘယ်သို့လျှင် ဆန္ဒရာဂ၏တည်ရာ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် တရားတို့ကိုစွဲ၍ အလိုဆန္ဒ မဖြစ်သနည်းဆိုသော်—ထိုတရားတို့မှ နောင်တွင် ဖြစ်ပေ၍ လာမည့် အကျိုးကိုသိ၏။ နောင်တွင် ဖြစ်ပေ၍ လာမည့်အကျိုးကို သိ၍ ထိုအကျိုးကို (ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်ဉာဏ်ဖြင့်) ဆုတ်နှစ်စေ၏။ စိတ်ဖြင့် လွှမ်းမိုး၍ ပညာဖြင့် ထိုးဖောက်၍ သိမြင်၏။ ဤသို့လျှင် အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် တရားတို့ကိုစွဲ၍ အလိုဆန္ဒသည် မဖြစ်ဟု ဟောကြား ပါသည်။

၁၂။ အာပါယိကဝဂ်

၁။ အာပါယိကသုတ်

အပါယ်လားမည့်သူ သုံးဦး

၁၁၄။ မြတ်သောအကျင့်ရှိသူ မဟုတ်ဘဲလျက် မြတ်သောအကျင့် ရှိသူဖြစ်၏ဟု ဝန်ခံသူ၊

စင်ကြယ်သော အကျင့်မြတ် ကျင့်နေသူကို အခြေအမြစ်မရှိသည့် ယုတ္တိသောအကျင့်ဖြင့် စွပ်စွဲသူ၊ (ယုတ်ညံ့သော မေထုန်အကျင့်ကိုကျင့်၏ စသည်ဖြင့်စွပ်စွဲသူ)

ကာမဂုဏ်တို့၌ အပြစ်မရှိဟူသောအယူဖြင့် ကာမဂုဏ်တို့ကိုခံစားသူ။

ဤသုံးယောက်သောသူတို့သည် ထိုအပြစ်များကို မစွန့်ပယ်ခဲ့သော်
အပါယ်ငရဲသို့ ရောက်မည့်သူများ ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ ဒုလ္လဘသုတ်

ရဲသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၁၁၅။ တဆူးအားလုံးကို ကိုယ်ဘိုင်မှန်စွာ သိမြင်သော မြတ်စွာဘုရား၊
ထိုမြတ်စွာဘုရား၏တရားဝိနည်းကို ဟောကြားတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
သူ့ကျေးဇူးကို သိ၍ ထင်စွာပြုလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
ဤသုံးယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို လောက၌
ရဲလှပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ အပ္ပမေယျသုတ်

မနှိုင်းယှဉ်အပ်သူ စသော ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၁၁၆။ နှိုင်းယှဉ်ရန်လွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
နှိုင်းယှဉ်ရန် ခက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်
ဟူ၍ လောက၌ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိ၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် စိတ်ပျံ့လွင့်၏။ ထောင်လွှား
၏။ လျှပ်ပေါ်၏။ နှုတ်ကြမ်း၏။ ဖရိုဖရဲ ပြန့်ကျဲသော စကားရှိ၏။ သတိ
သမ္ပဇဉ်မရှိ၊ မတည်ငြိမ်ဘဲ တုန်လှုပ်သောစိတ်ရှိ၏။ ပေါ်လွင်သော ဣန္ဒြေ
ရှိ၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် နှိုင်းယှဉ်ရန်လွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် စိတ်မပျံ့လွင့်၊ မထောင်လွှား၊ လျှပ်ပေါ်ခြင်း
မရှိ၊ နှုတ်မကြမ်း၊ ဖရိုဖရဲ ပြန့်ကျဲသောစကားမရှိ၊ သတိသမ္ပဇဉ်နှင့် ပြည့်
စုံ၏။ တည်ကြည်၏။ စောင့်စည်းအပ်သော ဣန္ဒြေရှိ၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်
နှိုင်းယှဉ်ရန်ခက်ခဲသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်၏။

အာသဝေါကုန်ပြီးသော ရဟန္တာသည် မနှိုင်းယှဉ်အပ်သောပုဂ္ဂိုလ်
ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

(အနည်းငယ်မျှသာရှိသော ဓရ၏အတိုင်းအတာ ပမာဏကို တိုင်း
တာတွက်ဆရန် လွယ်သကဲ့သို့ စိတ်ပျံ့လွင့်သူ၊ ထောင်လွှားသူ စသည်တို့၏။

အရည်အချင်းကို တိုင်းတာရန် လွယ်သည်။ မဟာသမုဒ္ဒရာ၏ ပမာဏကို တွက်ဆရန် ခက်ခဲသကဲ့သို့ စိတ်မပျံ့လွင့်သူ၊ မထောင်လွှားသူ စသည်တို့၏ အရည်အချင်းကို တွက်ဆရန် ခက်ခဲသည်။ ကောင်းကင်ပြင်ကြီး၏ ပမာဏကို တိုင်းတာတွက်ဆ၍ မရသကဲ့သို့ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အရည် အချင်းကိုလည်း တိုင်းတာတွက်ဆ၍ မရနိုင်ဟု ဆိုလိုပါသည်။)

၄။ အာနေဉ္ဇသုတ်

တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည့် အရူပဇာန်ကိုရလှသုံးမျိုး

၁၁၇။ ဤလောက၌ ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးရှိ၏၊ ၎င်းတို့မှာ—

(၁) အချို့ သောပုဂ္ဂိုလ်သည် အာကာသာနဉ္ဇာယတန ဈာန်ကို ရ၍ ထိုဈာန်မှမလျော့ဘဲ သေလွန်သည်ရှိသော် အာကာသာနဉ္ဇာယတနဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းကား ကမ္ဘာပေါင်း နှစ်သောင်း ဖြစ်၏။

(၂) အချို့ သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိညာနဉ္ဇာယတနဈာန်ကိုရ၍ ထိုဈာန်မှမလျော့ဘဲ သေလွန်သည်ရှိသော် ဝိညာနဉ္ဇာယတနဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းကား ကမ္ဘာပေါင်း လေးသောင်း ဖြစ်၏။

(၃) အချို့ သောပုဂ္ဂိုလ်သည် အာကိဉ္ဇညာယတန ဈာန်ကိုရ၍ ထိုဈာန်မှမလျော့ဘဲ သေလွန်သည်ရှိသော် အာကိဉ္ဇညာယတနဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ရောက်၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းကား ကမ္ဘာပေါင်း ခြောက်သောင်း ဖြစ်၏။

ဖော်ပြပါပုဂ္ဂိုလ်သုံးဦးသည် ပုထုဇဉ်ဖြစ်လျှင် ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ဘက်တမ်း ဆုံးအောင်တည်၍ သေလွန်သောအခါ ငရဲဘုံသို့လည်း ရောက်နိုင်၏။ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံများသို့လည်း ရောက်နိုင်၏။ အရိယာ ဟုလည်းကောင်း၊ ထိုဗြဟ္မာဘုံတို့၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု၏။ ဤသို့လျှင် ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာ ဟုလည်းကောင်း၊ လား၊ ရှား၊ တိအားဖြင့် ကွဲပြားခြားနားခြင်းသည် ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၅။ ဝိပတ္တိသမ္ပဒါ သုတ်

ဗျာကိစ္ဆာခြင်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်း သုံးပါး

၁၁၀။ သီလပျက်စီးခြင်း၊ စိတ်ပျက်စီးခြင်း၊ အယူပျက်စီးခြင်း ဟူ၍ ပျက်စီးခြင်းသုံးပါးရှိ၏။

ထိုသုံးပါးတို့တွင် သူ့အသက် သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာ ခိုးယူခြင်း၊ မမုန်သောစကား၊ ကြမ်းကြုတ်သော စကား၊ ကုန်းချောသောစကား၊ သိမ်ဖျင်းသော စကားတို့ကို ပြောဆိုခြင်းသည် သီလပျက်စီးခြင်း ‘သီလ ဝိပတ္တိ’မည်၏။

သူငယ်ပါးပစ္စည်းကို မိမိသို့ရှေးရှုကြံစည်ခြင်း ‘အသိဇ္ဈာ’၊ သူတစ်ပါးကို ပျက်စီးစေလိုခြင်း ‘ဗျာပါဒ’ တို့နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ရှိခြင်းသည် စိတ်ပျက်စီးခြင်း ‘စိတ္တဝိပတ္တိ’ မည်၏။

“ပေးလှူခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်းသည် မရှိ၊ ကောင်းမှု မကောင်းမှုတို့၏ အကျိုးသည်မရှိ၊ မျက်မြင်လောက မျက်ကွယ်လောကဟူ၍ မရှိ၊ အမိအဖ တို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးသည် မရှိ” စသည်ဖြင့် ဖောက်ပြန်လွဲမှားသော အယူရှိခြင်းသည် အယူပျက်စီးခြင်း ‘ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိ’ မည်၏။

ဗျာကိစ္ဆာခြင်း သုံးပါးကြောင့် သတ္တဝါတို့သည် အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ကြရခြင်းဖြစ်၏။

သီလပြည့်စုံခြင်း၊ စိတ်ပြည့်စုံခြင်း၊ အယူပြည့်စုံခြင်း ဟူ၍ ပြည့်စုံခြင်းသုံးပါး ရှိ၏။

ထိုသုံးပါးတို့တွင်သူ့ အသက်သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာခိုးယူခြင်း စသော မကောင်းမှုတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သီလပြည့်စုံခြင်း ‘သီလသမ္ပဒါ’ မည်၏။

အသိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒကင်းသော စိတ်ရှိခြင်းသည် စိတ်ပြည့်စုံခြင်း ‘စိတ္တသမ္ပဒါ’ မည်၏။

ပေးလှူခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်းသည် အကျိုးရှိ၏။ စသည်ဖြင့်မဖောက်ပြန် မှုန်သောအယူရှိခြင်းသည် အယူပြည့်စုံခြင်း ‘ဒိဋ္ဌိသမ္ပဒါ’ မည်၏။

ထို ပြည့်စုံခြင်းသုံးပါးကြောင့် သတ္တဝါတို့သည် နတ်ပြည်သုဂတိသို့ ရောက်ကြရခြင်း ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၉။ အပဏ္ဏကသုတ်၌ ပျက်စီးခြင်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသုံးပါးကို အထက်သုတ်နည်းတူ ဟောသည်။ ခြောက်မျက်နှာ ရှိသောအန်စာတုံးသည်အထက်သို့ပစ်မြှောက်အပ်သော် ကျရာကျရာမျက်နှာဖြင့်သာလျှင် ကောင်းစွာထောက်လျက် တည်သကဲ့သို့ထို အတူသတ္တဝါတို့သည် ပျက်စီးခြင်းသုံးပါးကြောင့် အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ကုန်၏။ ပြည့်စုံခြင်းသုံးပါးကြောင့် နတ်ပြည်သို့ ရောက်ကြရသည်ဟု ဥပမာထည့်၍ ဟောခြင်းသာ ထူးပါသည်။

၁၂၀။ ကမ္မန္တသုတ်၌ အလုပ်ပျက်စီးခြင်း ကမ္မဝိပတ္တိ၊ အသက်မွေးမှု ပျက်စီးခြင်း အာဇီဝဝိပတ္တိ၊ အယူပျက်စီးခြင်း ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိဟူ၍ ပျက်စီးခြင်း သုံးပါးရှိသည်။ ထိုအတူပြည့်စုံခြင်း သမ္ပဒါသည်လည်း ကမ္မန္တသမ္ပဒါ၊ အာဇီဝသမ္ပဒါ၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပဒါဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။ ထိုတွင် သူ့အသက်သတ်မှုစသည်မကောင်းသောအလုပ်ကိုလုပ်ခြင်းသည် ကမ္မန္တဝိပတ္တိမည်၏။ သူ့အသက်သတ်ခြင်း စသည့် မကောင်းမှုတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် ကမ္မန္တသမ္ပဒါမည်၏။ မကောင်းသောအလုပ်ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းသည် အာဇီဝဝိပတ္တိမည်၏။ ကောင်းသောအလုပ်ဖြင့်အသက်မွေးခြင်းသည် အာဇီဝသမ္ပဒါမည်၏။ ဖောက်ပြန်လွဲမှားသော အယူရှိခြင်းသည် ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိမည်၏။ မဖောက်ပြန် မှန်သော အယူရှိခြင်းသည် ဒိဋ္ဌိသမ္ပဒါ မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

ဂ။ ပထမ သောစေယုသုတ်

စင်ကြယ်ခြင်းသုံးပါး

၁၂၁။ ကိုယ်စင်ကြယ်ခြင်း၊ နှုတ်စင်ကြယ်ခြင်း၊ စိတ်စင်ကြယ်ခြင်းဟူ၍ စင်ကြယ်ခြင်းသုံးပါး ရှိသည်။

ထိုသုံးပါးတို့တွင် သူ့အသက် သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာ ခိုးယူခြင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၌ ဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်ခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် ကိုယ်စင်ကြယ်ခြင်း ‘ကာယသောစေယု’ မည်၏။

လွဲမှားသောစကား၊ ကုန်းချောသောစကား၊ ကြမ်းကြုတ်သောစကား၊ သိပ်ဖျင်းသောစကားတို့ကို ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် နှုတ်စင်ကြယ်ခြင်း ‘ဝစီသောစေယု’ မည်၏။

အဘိဇ္ဈာ၊ဗျာပါဒကင်း၍ ဖြောင့်မတ်သော၊အယူရှိခြင်းသည် စိတ်စင်ကြယ်ခြင်း ‘မနောသောစေယျ’ မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၂၂။ ဒုတိယ သောစေယျသုတ်၌ စင်ကြယ်ခြင်း သုံးပါးကို ပထမသုတ်အတိုင်း ဟောသည်။ စိတ်စင်ကြယ်ခြင်း‘မနောသောစေယျ’၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုရာ၌ မိမိသန္တာန်၌ ကာမစွန္ဒစသော နိဝရဏငါးပါး ရှိလျှင်ရှိ၏၊ မရှိလျှင် မရှိဟုသိခြင်း၊ မဖြစ်ပေါ်သေးသော နိဝရဏများ မဖြစ်ပေါ်ကြောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော နိဝရဏများ ကင်းပျောက်ကြောင်း၊ တစ်ဖန် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း တရားများကို သိခြင်းသည်‘မနောသောစေယျ’ မည်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၁၂၃။ မောနေယျသုတ်၌ ကာယမောနေယျ၊ ဝစီမောနေယျ၊ မနောမောနေယျဟူ၍ မောနေယျ သုံးပါးကို ဟောသည်။ ကာယနှင့် ဝစီမောနေယျတို့မှာ သောစေယျနှင့် အတူပင်ဖြစ်သည်။ အာသဝေါ ကင်းဝေးရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းသည် စိတ်လိမ္မာခြင်း ‘မနောမောနေယျ’မည်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၁၃။ ကုသိနာရဝဂ်

၁၃။ ကုသိနာရသုတ်

ဝိတက်သုံးပါးနှင့် ဒါနအကျိုး

၁၂၄။ ကုသိနာရုံမြို့ ဗလိနတ်စာကျေးရာ ‘ဗလိကရဏ’တော အုပ်၌ သီဟင်းသုံးစဉ် ဗုဒ္ဓက ရဟန်းတို့အား ဟောကြားသည်။

တစ်စုံတစ်ခုသောရွာနိဂုံးကိုအမှီပြု၍နေသောရဟန်းအားသူကြွယ် တစ်ဦးက ဆွမ်းစားပင့်၏၊ ထိုရဟန်းသည် နံနက်အချိန်တွင် ထုံသူကြွယ်

၁။ မုနိနော ဘာဝါ မောနေယျာနိ၊ ယေဟိ ဓမ္မဟိ ဥပသယိတ မုနန တော မုနိနာမ ဟောတိ၊ တေ မုနိဘာဝဏှရာ မောနေယျာ ပဉ္စပဒါ ဓမ္မာဝေ ပုတ္တာ။ မုနိနောဝါ ဟောနိ မောနေယျာနိ၊ ယယာမုတ္တ ဓမ္မာဝေ ဝိကာ။ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ နှစ်မြှာသောအကျိုးစီးပွားကို သိသူ သည် မုနိမည်၏။ မုနိဖြစ်အောင် ပြုတတ်သောအရပ်၌ သို့မဟုတ် မုနိတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အညွှင်တို့သည် ‘မောနေယျ’မည်၏ဟု ဆိုလို ပါသည်။

အိမ်သို့ချဉ်းကပ်၍ ထိုသူကြွယ်ဆက်ကပ်သည့်မှန်မြတ်သောဆွမ်းကိုခံယူသုံးဆောင်၏။ ထို့နောက်ထိုရဟန်းအား 'ဤသူကြွယ်ဆက်ကပ်သောဆွမ်းကား ကောင်းလှပေ၏။ နောင်တွင်လည်း ဤသို့ပင်ဆက်ကပ်ပါမူ ကောင်းလေစွဟု ကြံဖြစ်၏။ ထိုရဟန်းသည် ဆွမ်းကို မက်မောစွာဖြင့် အပြစ်ကိုမရှုဘဲ သုံးဆောင်ပြီး ကာမဝိတက်စသော အကုသိုလ်ဝိဟက် သုံးပါးကို ကြံ၏။ ဤသို့သောရဟန်းအား ပေးလှူခြင်းသည် အကျိုးမကြီး။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မေ့လျော့စွာနေသော ရဟန်းဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်း။

အခြားသောရဟန်းကား ဤကဲ့သို့ ပင့်ဖိတ် ဆက်ကပ်သောဆွမ်းကို သုံးဆောင်ပြီး “နောင်၌လည်း ဤကဲ့သို့ ကပ်လှပါမူ ကောင်းလေစွ”ဟု မတောင့်ပဲ၊ ထိုဆွမ်းကို မက်မောခြင်းမရှိဘဲ အပြစ်ကိုရှုလျက် သုံးဆောင်၏။ နေကုမ္မဝိတက်စသော ကုသိုလ်ဝိတက်သုံးပါးကိုသာ ကြံစည်၏။ ဤသို့သော ရဟန်းအား ပေးလှူခြင်းသည် အကျိုးကြီး၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မေ့လျော့စွာနေသော ရဟန်းဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပေတည်းဟု ဟောကြားသည်။

၂။ ဘဏ္ဍနသုတ်

ခိုက်ရန်ပြုသောရဟန်းများနှင့် ဝိတက်သုံးပါး

၁၂၅။ ရဟန်းတို့၊ အကြင်အရပ်၌ ရဟန်းတို့သည် ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း ငြင်းခုံခြင်းပြုလျက် နေကုန်၏။ ထိုအရပ်သည် ငါ့အား နှလုံးသွင်းရခြင်း သည်ပင် ချမ်းသာသော သွားရခြင်းကား ဆိုဖွယ်မရှိချေ။ ထိုအရပ်၌နေသော ရဟန်းတို့သည် နေကုမ္မဝိတက်စသော ဝိတက်သုံးပါးကို စွန့်၍ ကာမဝိတက် စသော ဝိတက်သုံးပါးကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုကြ၏ဟူ၍ ငါသည် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်အရပ်၌ ရဟန်းတို့သည် ညီညွတ်ကုန်လျက် နိရုဓ်နှင့် ရေပမာတစ်သားတည်း ဖြစ်ကုန်လျက် အချင်းချင်းချစ်ခင်သော မျက်စိဖြင့် ကြည့်ကုန်လျက် နေကုန်၏။ ထိုအရပ်သည် ငါ့အား နှလုံးသွင်းရခြင်း သည်ပင် ချမ်းသာလှပေ၏။ သွားရခြင်းကား ဆိုဖွယ်မရှိချေ။ ထိုအရပ်၌ နေသော ရဟန်းတို့သည် ကာမဝိတက်စသော ဝိတက်သုံးပါးကို စွန့်၍ နေကုမ္မဝိတက်စသော ဝိတက်သုံးပါးကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုကြကုန်၏ဟူ၍ ငါသည် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့ ရောက်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ ဂေါတမက စေတီယသုတ်

ရဗ္ဗဟောကြားသောတရားသုံးမျိုး

၁၂၆။ ဝေသာလီပြည် ဂေါတမက စေတီ၌ သီတင်းသုံး ခဉ်ဗုဒ္ဓက ရဟန်းတို့အား အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားတော်မူသည်။

ရဟန်းတို့၊ ငါသည် ဉာဏ်အထူးဖြင့် သိ၍သာလျှင် တရားကိုဟော၏။ ဉာဏ်အထူးဖြင့် မသိမူ၍ တရားကို ဟောသည်မဟုတ်။ အကြောင်းရင်း ရှိသောတရားကိုသာလျှင် ဟောကြား၏။ အကြောင်းရင်းမရှိသောတရားကိုမဟော။ ဆန့်ကျင်ဘက်များကိုပယ်ရှားနိုင်သောတရားကိုသာလျှင်ဟောကြား၏။ ဆန့်ကျင်ဘက်များကို မပယ်ရှားနိုင်သော တရားကိုမဟော။ ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် ဤသို့သောတရားကို ဟောကြားသည့် ငါ၏ဆုံးမဩဝါဒကိုလိုက်နာသင့်၏။ ရဟန်းတို့ “မြတ်စွာဘုရားသည် တရားအားလုံးကို ကိုယ်တိုင် မှန်စွာသိမြင်သော မြတ်စွာဘုရားဖြစ်၏။ တရားသည်ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သောတရားဖြစ်၏။ သံဃာသည် ကောင်းစွာကျင့်သော သံဃာဖြစ်၏” ဟူ၍ သင်တို့သည် ဝမ်းမြောက်ကျေနပ်ခြင်းငှာ သင့်ပေ၏ ဟုမိန့်ကြား၏။

ဤတရားကို ဟောကြားစဉ် တစ်ထောင်သောလောကဓာတ်သည် တုန်လှုပ်လေ၏။ (ဤသုတ်ကို ကြားနာသောရဟန်းများမှာ မဇ္ဈိမနိကာယ် မူလပရိယာယသုတ်ကို ကြားနာရသောရဟန်းများဖြစ်၍၊ ဤသုတ်အဆုံး၌ ရင်းတို့အားလုံး ရဟန္တာဖြစ်သည်ဟု မူလပရိယာယသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်သည်။)

၄။ ဘရဏ္ဍုကာလာမသုတ်

ဆရာသုံးမျိုးတို့၏ နောက်ဆုံးပန်းတိုင်

၁၂၇။ အခါတစ်ပါး၌ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ကောသလတိုင်းအတွင်း၌ ခရီးလှည့်တော်မူရင်း ကပိလဝတ်မြို့သို့ ဆိုလ်ခရောက် လေ၏။ ဗုဒ္ဓကြွရောက်လာကြောင်း ကြားသိသဖြင့် ဟောနပ်သည်သော သာကီဝင်သည် ဗုဒ္ဓထံသို့မျှင် ကပ်၏။ သို့အခါ ဗုဒ္ဓက ဟောတော်မူသော ‘ဟောနပ်၊ ကပိလဝတ်မြို့၌ ယနေ့ဟန်ဉာဏ် ငါတို့တည်းခိုရန် သင့်လျော်သော နေရာကို ရွာချေလော့’ ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။

မဟာနာမ်သည်ကပိလဝတ်တစ်မြို့လုံးလှည့်လည်ရှာဖွေသော်လည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာတည်းခိုရန် သင့်လျော်သော နေရာကို မတွေ့သဖြင့် ဗုဒ္ဓထံ ပြန်သွားပြီး “အရှင်ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးရန် သင့်လျော်သည့် အခြားနေရာကို တပည့်တော် မတွေ့ပါ။ မြတ်စွာဘုရား၏ သီတင်းသုံး ဖော်ဟောင်းဖြစ်သော သရဏ္ဍ၊ ကာလာမ၏၊ ကျောင်းသင်္ခမ်းမူကား ရှိပါ သည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌ တစ်ညတာ သီတင်းသုံး တော်မူပါလော့” ဟု လျှောက်၏။

ဗုဒ္ဓသည် မဟာနာမ် လျှောက်သည့်အတိုင်း ကာလာမ၏ ကျောင်း သင်္ခမ်းသို့ကြွ၍ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ မဟာနာမ်သည် ထိုနေ့ည၌ ဗုဒ္ဓအားရှိခိုး၍ ပြန်သွားပြီးနောက်နေ့တွင် တစ်ဖန် ဗုဒ္ဓထံသို့ ချဉ်းကပ် လာ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက မဟာနာမ်အား ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“မဟာနာမ်၊ လောက၌ ဆရာသုံးမျိုး ရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးကား အဘယ်နည်းဆိုသော် အချို့သောဆရာသည် ကာမဂုဏ်တို့ကို ပိုင်းခြား သိခြင်းကိုသာ ပညတ်၏။ ရုပ်ဝေဒနာတို့ကို ပိုင်းခြားသိခြင်းကို မပညတ်။

အချို့သောဆရာသည် ကာမဂုဏ်နှင့် ရုပ်တို့ကို ပိုင်းခြားသိခြင်း ကိုသာ ပညတ်၏။ ဝေဒနာတို့ကို ပိုင်းခြားသိခြင်းကို မပညတ်။

အချို့သောဆရာသည်ကား ကာမဂုဏ်၊ ရုပ်၊ ဝေဒနာ သုံးပါးကို ပိုင်းခြားသိခြင်းကို ပညတ်၏။

- ၁။ သရဏ္ဍ၊ ကာလာမရသေ့၏ ကျောင်းသင်္ခမ်း၌ တည်းခိုလျှင် တရား ဒေသနာတစ်ပုဒ်ကို ဟောကြားရန်အခွင့်ရလိမ့်မည်ဟုမြင်၍ မြတ်စွာဘုရား က အခြားနေရာများကို ရှာမတွေ့အောင် တန်ခိုးဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်ထား သောကြောင့် မဟာနာမ်သည် မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးရန်သင့်လျော် သောနေရာကို ရှာမတွေ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။
- ၂။ ဘုရားလောင်းသည် တောထွက်စ အချိန်က အာဠာရကာလာမ မည် သော ရသေ့ကြီးထံ၌ တရားထူး ရလုံရငြား နည်းခံခဲ့ဖူးသည်။ ထို အချိန်က ဤသရဏ္ဍ၊ ကာလာမသည်လည်း ထိုရသေ့ကြီး၏ တပည့် တစ်ဦးအဖြစ်ဖြင့် ရှိခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် “မြတ်စွာဘုရား၏ သီတင်းသုံး ဖော်ဟောင်း” ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။
- ၃။ ဤဆရာ သုံးယောက်တို့တွင် ပထမဆရာသည် ရူပါဝစရဈာန်ကို ရသူ ဖြစ်၏။ ဒုတိယဆရာသည် အရူပါဝစရဈာန်ကိုလည်း ရသူဖြစ်၏။ တတိယဆရာကား မြတ်စွာဘုရားကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်၏။ (ပုဂ္ဂလပညတ္တိ ပါဠိ-၁၄၂)

ဤသို့လျှင် ဆရာသုံးမျိုးရှိပေ၏။

“မဟာနာမ်၊ ဤဆရာသုံးယောက်တို့၏ နောက်ဆုံးပန်းတိုင်သည် တူသလော၊ ထူးသလော”

ဗုဒ္ဓက ဤသို့မေးသောအခါ အနီး၌ရှိနေသည့် ဘရဏ္ဍုကာလာမက မဟာနာမ်အား “တူပါသည်ဟု ဖြေလော” ဟုဆို၏။ ဗုဒ္ဓကလည်း “ထူးပါသည်ဟု ဖြေလော” ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။ ကာလာမက ရှေးနည်းတူ သုံးကြိမ်တိုင်အောင် ပြော၍ဗုဒ္ဓကလည်း သုံးကြိမ်တိုင်အောင် မိန့်ကြား၏။

ထိုအခါ ဘရဏ္ဍုကာလာမသည် “ရဟန်း ဒဂါတမကား အရှိန် အဝါကြီးသော မဟာနာမ်၏ မျက်မှောက်၌ ငါ့ကိုသုံးကြိမ်တိုင်အောင် ဖိနှိပ်ပြောဆို၏”ဟု ကြံ၍ ကပိလဝတ်မြို့မှ အပြီးတိုး တွက်ခွာသွား လေသည်။

၅။ ဟတ္ထကသုတ်

တရားသုံးပါးဖြင့် မရောင့်ရဲသော နတ်သား

၁၂၈။ သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ ဗုဒ္ဓသီတင်းသုံး စဉ် ဟတ္ထကမည်သော နတ်သားသည် သန်းခေါင်ယံအချိန်၌ အလွန် နှစ်သက်ဖွယ်သော အဆင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ဇေတဝန် တစ်ကျောင်းလုံးကို ထွန်းလင်း တောက်ပစေကာ ဗုဒ္ဓမြတ်စုံ ချဉ်းကပ်လာ၏။ ချဉ်းကပ် လာပြီးနောက် ဗုဒ္ဓမြတ်စုံ၏ရှေ့၌ ရပ်အံ့ဟု ရပ်သည်ရှိသော် မြေပြင်၌ ကျွဲနှစ်၍သွား၏။ နှစ်မြုပ်၍သွား၏။ ရပ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ချေ။ ဥပမာ ဆီကိုဖြစ်စေ၊ ထောပတ်ကိုဖြစ်စေ သဲ့ထဲ၌ လောင်းသည်ရှိသော် ဖိပ်ဝင် နှစ်မြုပ်သွားသကဲ့သို့ဖြစ်၏။

ထိုအခါဗုဒ္ဓက နတ်သားအား “ဟတ္ထက၊ သင်သည်ကြမ်းတမ်းသော အတ္တဘောကို ဖန်ဆင်းလော” ဟုမိန့်တော်မူ၏။ နတ်သားသည်ကြမ်းတမ်း

၁။ ဟတ္ထကမှာ နတ်သား (ဒေဝပုတ္တ) ဟုဆိုသော်လည်း စင်စစ် ဗြဟ္မာ ပြည်မှ ဗြဟ္မာတစ်ပါးဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မာတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်မှာ အလွန်နူးညံ့ သောကြောင့်မြေကြီးပေါ်၌ ရပ်တည်သူလျှင် ကြမ်းတမ်းသော ဣန္ဒြိယခန္ဓာ ဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းပြီးမှ ရပ်တည်နိုင်ကြလေသည်။

သော အတ္တဘောကို ဖန်ဆင်း၍ ဗုဒ္ဓအားရှိခိုးပြီး တစ်ခုသောအရပ်၌ရပ်
တည်လေ၏။ ထိုနတ်သားအား ဗုဒ္ဓက ဤသို့မိန့်ကြားလေ၏။

“ဟတ္ထက၊ ရှေးလူဖြစ်စဉ်က သင်လေ့ကျက်မှတ်သားခဲ့သောတရား
တို့ကို ယခုနတ်သားဖြစ်သောအခါ၌လည်းလေ့ကျက်မှတ်သားထားနိုင်ပါ
သေး၏လော”

“အရှင်ဘုရား ရှေးလူဖြစ်စဉ်က လေ့ကျက်မှတ်သားခဲ့သောတရား
တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရှေးလူဖြစ်စဉ်ကလေ့ကျက်မှတ်သားခြင်းမပြုခဲ့သော
တရားတို့ကိုလည်းကောင်း တပည့်တော်သည် ယခုနတ်ဖြစ်သော အခါ၌
လေ့ကျက်မှတ်သားလျက် ရှိပါသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်း
စောကျား၊ ရဟန်းမိန်းမ စသည်တို့နှင့် ရောနှောလျက် နေရဘိသကဲ့သို့
ထိုအတူ တပည့်တော်သည်လည်း နတ်သားတို့နှင့် ရောနှောလျက် နေရ
ပါသည်။ နတ်သားတို့သည် အဝေးမှပင် တပည့်တော်ထံသို့တရားနာရန်
လာကြပါသည်။ တပည့်တော်သည် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ရခြင်း၊ သူ
တော်ကောင်းတရားကို ကြားနာရခြင်း၊ သံဃာအား လုပ်ကျွေးပြုစုရခြင်း
ဟူသောတရား သုံးပါး၌မရောင့်ရဲ မတင်းတိမ်သည်ဖြစ်၍သာလျှင် ကွယ်
လွန်ခဲ့ရပါသည်” ဟု ဖြေကြားလေသည်။

၆။ ကဋုပိယသုတ်

ထွေးအန်ဖတ်စသည်နှင့်တူသောတရားသုံးပါး

၁၂၉။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓသည် ဗာရာဏသီပြည် ဣသိပတန
မိဂဒါဝုန်ကောဠသီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါဗုဒ္ဓသည် နံနက်ချိန်၌
ဗာရာဏသီမြို့တွင်းသို့ဆွမ်းခံကြွတော်မူစဉ်နွားအရောင်းအဝယ်ပြုရာညောင်
ကြတ်ပင်အနီး၌ သာယာဖွယ်စုံချန်ချမ်းသာမှု ဆိတ်သုဉ်းလျက် အပြင်
ချမ်းသာဖြစ်သော ကာမဂုဏ်ကို သာယာနှစ်သက်ကာ သတိသမ္ပဇဉ်ကင်း
လွတ်သဖြင့်မတည်ကြည်သော စိတ်ရှိလျက်၊ ပေါ်လွင်သောဇလ္လန္တရီလျက်
နေသော ရဟန်းတစ်ပါးကိုတွေ့မြင်လေသည်။

ဗုဒ္ဓသည် ထိုရဟန်းအား “ရဟန်း၊ သင်သည် မိမိကိုယ်ကိုထွေးအန်
ဖတ်မပြုလင့်၊ မိမိကိုယ်ကို ထွေးအန်ဖတ်ပြုသည်ဖြစ်၍ သားစိမ်းရည်ဖြင့်

၁။ ဂေါယောဂ ပိလက္ခသ္မိန္ဒ^၁ ဂါဝိန္ဒ ဝိက္ခယဌာနေ ဥပ္ပပါဒပိလက္ခဿ
သန္တ^၂ ကေ-အဋ္ဌကထာ။

စိုစွတ်နေသော သင့်ကို ယင်ကောင်တို့သည် ကျရောက် နှိပ်စက်လိမ့်မည်” ဟု ဆုံးမစကား မိန့်ကြားတော်မူ၏။ ရဟန်းသည် ဗုဒ္ဓ၏ ဩဝါဒစကားဖြင့် ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်လေသည်။

ဗုဒ္ဓသည် ဆွမ်းခံရာမှ ပြန်ကြွလာသော အခါ ရဟန်းတို့အား ထို အကြောင်းကို ပြန်၍ မိန့်ကြားတော်မူ၏။ ထိုအခါ ရဟန်းတစ်ပါးက “အရှင်ဘုရား၊ ထွေးအန်ဖတ်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်းသားစိမ်းရည်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း၊ ယင်ကောင်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း” ဟု မေးလျှောက်၏။

“ရဟန်း၊ အဘိဇ္ဈာသည် ထွေးအန်ဖတ်မည်။ ဗျာပါဒသည် သားစိမ်းရည် မည်၏။ အကုသိုလ်ဝိတက်တို့သည် ယင်ကောင်မည်၏” ဟု ဗုဒ္ဓက ဖြေကြားတော်မူပါသည်။

၇။ ပထမ အနုရုဒ္ဓသုတ်

မာတုဂါမဏိ အပါယ်ကျကြောင်း သုံးပါး

၁၃၀။ မာတုဂါမဗျား အပါယ်ကျခြင်း အကြောင်းကို ရှင်အနုရုဒ္ဓါ က မေးလျှောက်၍ ဗုဒ္ဓက ဖြေကြားသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် သေလွန်ပြီးနောက် အပါယ်ငရဲ သို့ ကျရောက်သော မာတုဂါမဗျားကို ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်ရ ပါသည်။ အဘယ်မျှသောတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသော မာတုဂါမသည် သေလွန်သောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ပါသနည်း”

“အနုရုဒ္ဓါ၊ ဤလောက၌ မာတုဂါမသည် နံနက်ချိန်၌ဝန်တိုခြင်း ‘မေတ္ထရ’ ထကြွသောစိတ်ဖြင့် အိပ်မှုကိစ္စတို့ စီမံခန့်ခွဲ၍ နေ၏။ နေ့လယ် အချိန်၌ ပနာလိခြင်း ‘ဣဿာ’ ထကြွသောစိတ်ဖြင့် အိပ်မှုကိစ္စတို့ကို စီမံ ခန့်ခွဲ၍ နေ၏။ ညချမ်းအချိန်၌ ကာမရာဂထကြွသောစိတ်ဖြင့် အိပ်မှုကိစ္စ တို့ကို စီမံခန့်ခွဲ၍ နေ၏။ အနုရုဒ္ဓါ၊ ဤသုံးပါးသောတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံ သော မာတုဂါမသည် သေလွန်သောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်၏” ဟု ဖြေကြားတော်မူသည်။

ဂ။ ဒုတိယ အနုရုဒ္ဓသုတ်

အကုသိုလ်တရားသုံးပါးကို ရှင်အနုရုဒ္ဓါပယ်ခြင်း

၁၃၁။ အခါတစ်ပါး၌ ရှင်အနုရုဒ္ဓါသည်ရှင်သာရိပုတ္တရာထံချဉ်းကပ်၍ ဤသို့ လျှောက်၏-“အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ တပည့်တော်သည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဖြင့်တစ်ထောင်သော လောကဓာတ်ကို မြင်အောင်ကြည့်နိုင်ပါသည်။ ဝီရိယကို မတွန့်ဆုတ်အောင် အားထုတ်ပါသည်။ စွဲမြဲသော သတိရှိလျက် စိတ်ကိုလည်း တည်ကြည်အောင် ထားနိုင်ခဲ့ပါသည်။ သို့ပါသော်လည်း တပည့်တော်၏စိတ်သည် အာသဝေါတရားတို့မှ မလွတ်မြောက်သေးပါ”

“ငါ့ရှင်အနုရုဒ္ဓါ၊ ‘ငါသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဖြင့် တစ်ထောင်သော လောကဓာတ်ကို မြင်အောင်ကြည့်နိုင်၏’ဟု အကြံဖြစ်ခြင်းသည် မာနပင်ဖြစ်၏။ ‘ငါသည် ဝီရိယကို မတွန့်ဆုတ်အောင် အားထုတ်၏၊ စွဲမြဲသော သတိရှိလျက် စိတ်ကိုလည်း တည်ကြည်အောင် ထားနိုင်၏’ဟု အကြံဖြစ်ခြင်းသည် စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း ‘ဥဒ္ဓစ္စ’ပင် ဖြစ်၏။ ‘သို့ပါလျက် ငါ၏စိတ်သည် အာသဝေါတရားတို့မှ မလွတ်မြောက်သေး’ ဟူ၍ အကြံဖြစ်ခြင်းသည် နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်ခြင်း ‘ကုက္ကုစ္စ’ပင် ဖြစ်၏။ ငါ့ရှင်အနုရုဒ္ဓါ၊ သင်သည် ဤတရားသုံးပါးကိုပယ်၍ အမတဓာတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုပို့ဆောင်ပါလော့”

ဤသို့ ရှင်သာရိပုတ္တရာက မိန့်ကြားတော်မူသည်။ တစ်ပါးသော အခါ၌ ရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ထိုကရာ သုံးပါးကို နှလုံးသွင်းခြင်းမပြုဘဲစွန့်ပယ်၍ အမတဓာတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ စိတ်ကိုပို့ဆောင်လေ၏။ ယင်းသို့ ပို့ဆောင်၍ တစ်ပါးတည်းနေကာ တရားကို အပ္ပတပြင်း အားထုတ်ရာ မကြာမီ ရဟန္တာဖြစ်သွားသည်။

ဇ။ ပဋိစ္ဆန္နသုတ်

ဖုံးကွယ်အပ်ဘော အရာသုံးပါး

၁၃၂။ မာတုဂါမ၊ ပုဏ္ဏားတို့၏မန္တန်နှင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအားဖြင့် သုံးပါးသောအရာတို့သည် ဖုံးကွယ်အပ်သည်ရှိသော် (ဆိုင်ရာကိုစွဲကို) ရွက်ဆောင်ကုန်၏။ ဖွင့်ပြအပ်သည်ရှိသော် (ဆိုင်ရာကိုစွဲကို) မရွက်ဆောင်နိုင်ကုန်။

လဝန်း၊ နေဝန်းနှင့် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားအပ်သော တရား
အားဖြင့်သုံးပါးသောအရာတို့သည် ဖွင့်ပြအပ်သည်ရှိသော် တင့်တယ်ကုန်
၏။ ဖုံးကွယ်အပ်သည်ရှိသော် မတင့်တယ်ကုန်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၁၀။ လေခသုတ်

အရေးအကြောင်း သုံးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုး

၁၃၃။ ကျောက်ပြားပေါ်၌ ရေးသော အရေးအကြောင်းနှင့်
တူသောပုဂ္ဂိုလ်၊

မြေကြီးပေါ်၌ ရေးသော အရေးအကြောင်းနှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
ရေပေါ်၌ရေးသော အရေးအကြောင်းနှင့် တူသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍
ပုဂ္ဂိုလ် သုံးမျိုးရှိသည်။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် ကျောက်ပြားပေါ်၌ရေးသောအရေးအကြောင်း
သည် လေ၊ ရေတို့ကြောင့် ပျက်မသွားဘဲကြာမြင့်စွာ တည်သကဲ့သို့ ထို့
အတူ ကြာခဏအမျက်ထွက်ပြီး လွယ်လွယ်နှင့် အမျက်မပြေ နိုင်သောသူ
သည် ‘ကျောက်ပြားပေါ်၌ ရေးသော အရေးအကြောင်းနှင့် တူသော
ပုဂ္ဂိုလ်’ မည်၏။

မြေကြီးပေါ်၌ ရေးသော အရေးအကြောင်းသည် ကြာမြင့်စွာ
တည်ဘဲ လေ၊ ရေတို့ကြောင့် ပျက်စီးသွားသကဲ့သို့ ထို့အတူ ကြာခဏ
အမျက်ထွက်သော်လည်း လျင်မြန်စွာအမျက်ပြေလေ့ရှိသူသည် ‘မြေကြီး
ပေါ်၌ရေးသော အရေးအကြောင်းနှင့် တူသော ပုဂ္ဂိုလ်’ မည်၏။

ရေပေါ်၌ရေးအပ်သောအရေးအကြောင်းသည်အရေးအကြောင်း
လင်မနေဘဲ ချက်ချင်းပင် ကင်းပျောက်သွားသကဲ့သို့ ထို့အတူ ကြမ်းတမ်း
သောစကား၊ ရုန်ရင်းသောစကား၊ မနှစ်သက်ဖွယ်သော စကားတို့ဖြင့်
ပြောဆိုအပ်သော်လည်း စိတ်မဆိုးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရေပေါ်၌ ရေးသော
အရေးအကြောင်းနှင့် တူသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ - ဟူ၍ ဟောကြားပါ
သည်။

၁၄။ ယောဓာဇိဝဂ်

၁။ ယောဓာဇိဝဂ်သုတ်

စစ်သူရဲကောင်းနှင့် ရဟန်းမြတ်၏ စွမ်းရည် သုံးရပ်

၁၃၄။ အဝေး၌ မြားကိုကျစေနိုင်ခြင်း၊ မချွတ်မလွှဲ စူးဝင်စေနိုင်ခြင်း (ပစ်မှတ်ကို မလွဲအောင် ပစ်နိုင်ခြင်း)ကြီးစွာသောကိုယ်ထည်ကို ဖောက်ထွင်းစေနိုင်ခြင်းဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော စစ်သူရဲကောင်းသည် မင်းနှင့်သာထိုက်တန်၍ မင်း၏အင်္ဂါဟူ၍ ခေါ်ဆိုခြင်းသို့ ရောက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အဝေး၌ ကျရောက်စေနိုင်ခြင်း၊ မချွတ်မလွဲစူးဝင်စေနိုင်ခြင်း၊ ကြီးစွာသောကိုယ်ထည်ကို ဖောက်ခွဲစေနိုင်ခြင်း ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းမြတ်သည် အဝေးမှ ယူဆောင်လာသည့် ပစ္စည်းကို ခံယူထိုက်သူဖြစ်၏။ လောက၏ အမြတ်ဆုံး ကောင်းမှုလယ်မြေ ဖြစ်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် အဝေး၌ ကျရောက်စေနိုင်သူ ဖြစ်သနည်းဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အတွင်းအပြင်၊ အကြမ်းအနု၊ အယုတ်အမြတ်၊ အနီးအဝေး အားဖြင့် ကွဲပြားသောရုပ်ဟူသမျှကို “ဝါဟာဟုတ်၊ ငါဟုတ်၊ ငါ၏ကိုယ်မဟုတ်” ဟူ၍ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပညာဖြင့် ရှုမြင်၏။ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်တို့ကိုလည်း ထို့အတူရှုမြင်၏။ ဤသို့ ရှုမြင်သော ရဟန်းသည် ‘အဝေး၌ ကျရောက်စေနိုင်သူ’မည်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် မချွတ်မလွဲ စူးဝင်စေနိုင်သူ ဖြစ်သနည်းဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ‘ဤကား ဆင်းရဲတည်း’ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ဤကားဆင်းရဲချုပ်ရာသို့ရောက်စေသောအကျင့်တည်းဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ဤသည်လျှင်ရဟန်းသည် ‘မချွတ်မလွဲစူးဝင်စေနိုင်သူ’ ဖြစ်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် ကြီးစွာသော ကိုယ်ထည်ကို ဖောက်ထွင်းစေနိုင်သူ ဖြစ်သနည်းဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ကြီးစွာသော အဝိဇ္ဇာအစိုင်အခဲကို ဖောက်ခွဲ၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် ‘ကြီးစွာသောကိုယ်ထည်ကို ဖောက်ခွဲနိုင်သူ’ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ ပရိသဘသုတ်

ပရိသတ် သုံးမျိုး

၁၃၅။ အဆုံးအမခက်သဖြင့် မမေးမူ၍ ဆုံးမအပ်သော ပရိသတ်၊
အဆုံးအမလွယ်သဖြင့် မေး၍ ဆုံးမအပ်သော ပရိသတ်၊ ပမာဏကို သိ၍
ဆုံးမအပ်သော ပရိသတ် ဟူ၍ ပရိသတ် သုံးမျိုးရှိကြောင်း ဟောသည်။
(ဤပရိသတ် သုံးမျိုးအနက် ပထမနှစ်မျိုးအကြောင်းကို ဒုက
နိပါတ် သုတ်အမှတ် ၄၈ ၌ ပြန်ရှုပါ)

၃။ မိတ္တသုတ်

မှီဝဲအပ်သော မိတ်ဆွေ အင်္ဂါသုံးပါး

၁၃၆။ ပေးနိုင်ခဲ့သည်ကို ပေးခြင်း၊ ပြုနိုင်ခဲ့သည်ကို ပြုခြင်း၊
သည်းခံနိုင်ခဲ့သည်ကို သည်းခံခြင်း ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော
မိတ်ဆွေကို မှီဝဲထိုက်၏ဟု ဟောသည်။

၄။ ဥပ္ပါဒါသုတ်

ဘုရားမပွင့်သော အခါ၌လည်း ရှိသော တရားသုံးပါး

၁၃၇။ ဘုရားရှင်တို့ပွင့်သည်ဖြစ်စေ၊ မပွင့်သည်ဖြစ်စေ ‘အလုံးစုံ
သော သင်္ခါရတို့သည် မမြဲကုန်၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့သည် ဆင်းရဲ
ကုန်၏၊ အလုံးစုံသော တရားသဘော ဟူသမျှတို့သည် အတ္တမဟုတ်ကုန်’
ဟူသော ဤခေတ်သဘောသည် တည်ရှိနေသည်သာဖြစ်၏။ ထိုသို့ အမြဲ
ထည်ရှိနေသည့် ခေတ်သဘောကိုပင် မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုးထွင်းသိမြင်၍
ထုတ် ဖော်ဟောကြားခြင်း ဖြစ်ပေသည်ဟု မိန့်ကြားတော်မူသည်။

၅။ ကေသကဗ္ဗလသုတ်

မက္ခလိ၏ မိစ္ဆာ ဝါဒသုံးပါး

၁၃၈။ ချည်မျှင်ဖြင့် ရက်လုပ်သည့် အဝတ် ဟူသမျှတို့တွင် လူ၏
ဆံပင်ချည်ဖြင့် ရက်လုပ်သည့် အဝတ်သည် အယုတ်ညံ့ဆိုး ဖြစ်၏။ လူ၏
ဆံပင်ချည်ဖြင့် ရက်လုပ်သည့် အဝတ်သည် အေးသော အခါ၌ အလွန်
အေး၏။ ပူသော အခါ၌ အလွန်ပူ၏ မကောင်းသော အဆင်း၊ အနံ့၊

အတူ ရှိ၏။ ထို့အတူပင် ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့၏ ဝါဒ ဟံသမျှတို့တွင် မကွလိ၏ အယူဝါဒသည် အယုတ်ညံ့ဆုံးဖြစ်၏။

မကွလိသည် ‘ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မရှိ၊ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်ခြင်းမရှိ၊ အားထုတ်ခြင်းဝိရိယမရှိဟု’ ပြောဆိုလေ့ရှိ၏။ ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ကာလတို့၌ ပွင့်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားတို့သည် ‘ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ရှိ၏။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်ခြင်း ရှိ၏။ အားထုတ်ခြင်း ဝိရိယရှိ၏ဟု’ ဟောကြားလေ့ရှိကုန်၏။ မကွလိသည်ကား ထိုဘုရားရှင်တို့ကို ဆန့်ကျင်သူဖြစ်၏။ ဥပမာ မြစ်ဝဋ်ငါးမျှားကို ပျက်စီးစေရန် မြူးကို ထောင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ မကွလိသည် သတ္တဝါများကို ပျက်စီးစေရန်လောက၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ‘လူထောင်မြူး’ သဖွယ် ဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြားတော်မူသည်။

၁၃၉။ သမ္ပဒါသုတ်၌ သဒ္ဓါပြည့်စုံခြင်း ‘သဒ္ဓါသမ္ပဒါ’၊ သီလပြည့်စုံခြင်း ‘သီလသမ္ပဒါ’၊ ပညာဖြင့်ပြည့်စုံခြင်း ‘ပညာသမ္ပဒါ’ ဟူ၍ သမ္ပဒါတရား သုံးပါးရှိကြောင်း ဟောသည်။

၁၄၀။ ဝုဒ္ဓိသုတ်၌သဒ္ဓါ၏ ကြီးပွားခြင်း၊ သီလ၏ ကြီးပွားခြင်း၊ ပညာ၏ ကြီးပွားခြင်း ဟူ၍ ကြီးပွားခြင်းသုံးပါးရှိကြောင်းဟောသည်။

၈။ အဿခဋ္ဌုကံသုတ်

မြင်းငယ်သုံးမျိုးနှင့် ယောက်ျားငယ်သုံးမျိုး

၁၄၁။ လျင်မြန်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံ၍ အဆင်း၊ အလုံး အရပ်တို့နှင့် မပြည့်စုံသော မြင်းငယ်။

လျင်မြန်ခြင်းနှင့် လည်းတောင်း၊ အဆင်းနှင့် လည်းတောင်း ပြည့်စုံ၍ အလုံးအရပ်နှင့်မပြည့်စုံသော မြင်းငယ်။

ယင်းသုံးချက်လုံးနှင့် ပြည့်စုံသောမြင်းငယ်ဟူ၍ မြင်းငယ်သုံးမျိုး ရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ ယောက်ျားငယ် သုံးမျိုးရှိကြောင်းဟောကြားသည်။

အကြင်ရဟန်းသည် ဆင်းရဲခြင်း၊ ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်းစသည်တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ လွန်မြတ်သော ဓမ္မဝိယနှင့် ပြဿနာမေးလျှင်မှု တွန့်ဆုတ်၏။ မပြောနိုင်။ သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးပစ္စည်းလေးပါး

ကိုလည်းရခြင်းမရှိ။ ဤရဟန်းသည် လျင်မြန်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံ၍ အဆင်း အလုံးအရပ်တို့နှင့် မပြည့်စုံသော ယောက်ျားငယ် မည်၏။

အကြင်ရဟန်းသည် ဆင်းရဲခြင်း၊ ဆင်းရဲဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း စသည်တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ လွန်မြတ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ ပြဿနာ မေးလျှင်လည်း မတွန့်ဆုတ်ဘဲ ဖြေဆိုနိုင်၏။ သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း စသော ပစ္စည်းလေးပါးကိုမူ ရခြင်းမရှိ။ ဤရဟန်းသည် လျင်မြန်ခြင်းနှင့် လည်းကောင်း၊ အဆင်းနှင့် လည်းကောင်း ပြည့်စုံ၍ အလုံးအရပ်နှင့် မပြည့်စုံသော ယောက်ျားငယ် မည်၏။

အကြင်ရဟန်းသည် ဆင်းရဲခြင်း၊ ဆင်းရဲဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း စသည်တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ လွန်မြတ်သော ဓမ္မဝိနယ၌ ပြဿနာ မေးလျှင်လည်း မတွန့်ဆုတ်ဘဲ ဖြေနိုင်၏။ ပစ္စည်းလေးပါးကိုလည်းရခြင်း ရှိ၏။ ဤရဟန်းသည် ‘လျင်မြန်ခြင်း၊ အဆင်း၊ အလုံး အရပ်ဟူသော အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ယောက်ျားငယ်’ မည်၏ ဟူ၍ ဟောကြား ပါသည်။

၁၄၂။ အဿပရဿသုတ်၌ မြင်းတို့၌ လွန်ကဲသော မြင်းသုံးမျိုး ရှိသကဲ့သို့ လူတို့၌လွန်ကဲသော ယောက်ျား သုံးမျိုးရှိကြောင်း ဟောသည်။ လွန်ကဲသော ယောက်ျားသုံးမျိုးကို ဖော်ပြရာတွင် ‘အကြင်ရဟန်းသည် ဆင်းရဲ၊ ဆင်းရဲဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း စသည်တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏’ ဟူသောစာပိုဒ်အစား “အကြင်ရဟန်းသည် အောက်အပို့ ရှိသော ဆံယောဇဉ် ငါးပါး ကုန် ခြင်းကြောင့် ကာမဘုံသို့ ပြန်မလာတော့ဘဲ ထိပြဟောတို့၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုမည်သဖြစ်၏” ဟူ၍ ပြောင်းလဲဟောခြင်းသာ အဿခဋ္ဌကံသုတ်နှင့် ထူးသည်။

၁၄၃။ အဿာဇာနိယသုတ်၌ မြင်းအာဇာနည် သုံးမျိုးရှိသကဲ့သို့ ယောက်ျားအာဇာနည် သုံးမျိုးရှိကြောင်း ဟောသည်။ ယောက်ျား အာဇာနည်သုံးမျိုးကို ဖော်ပြရာတွင် ပထမအချက်၌ ‘အကြင်ရဟန်းသည် အာဇာနည် ‘အဆင်း ကုန်ခြင်းကြောင့် အာဇာဇာနိယသုတ်၌ ဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှုကို မျက်မှောက်ပြု၍နေ၏’ ဟု ပြောင်းလဲ ဟောခြင်းသာ ထူးသည်။

၁၁။ ပထမ မောရနိဝါပသုတ်

အတ္တုတ်အထိပ်သို့ ရောက်သောရဟန်း၏ အင်္ဂါသုံးပါး

၄၄။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် မောရနိဝါပ မည်သော ဗရိဒ္ဓိတို့၏ ကျောင်းအရံ၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဗုဒ္ဓက ရဟန်းတို့အား ဟောသည်။

ရဟန်းတို့၊ သုံးပါးသော တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်းသည် စင်စစ် အတ္တုတ်အထိပ်သို့ ရောက်သူဖြစ်၏။ စင်စစ် ယောဂလေးပါး ကင်းဝေးရာသို့ ရောက်သူဖြစ်၏။ စင်စစ် အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သူဖြစ်၏။ စင်စစ် ပြီးဆုံးခြင်းရှိသူ ဖြစ်၏။ နတ်လူတို့ထက် မြတ်သူဖြစ်၏။ သုံးပါးသော တရားဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော် - အသေကွ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သီလအစုံ၊ သမာဓိအစုံ၊ ပညာအစုံတို့ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄၅။ ဒုတိယမောရနိဝါပသုတ်၌ တန်ခိုးပြခြင်း၊ ဣဒ္ဓိပြာဋိဟာ၊ အဟပ်ဟေ၊ ခြင်း၊ အာဒေသနာ ပြာဋိဟာ၊ ဆုံးမခြင်း၊ အနုသာသနီ ပြာဋိဟာဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် စင်စစ် အတ္တုတ်အထိပ်သို့ ရောက်သူဖြစ်၏ဟု ဟောသည်။

(ပြာဋိဟာသုံးပါးအကြောင်းကိုတိကနိပါတ် ၆-သင်္ဂါရဝသုတ်၌ ရှုပါ)

၄၆။ တတိယမောရနိဝါပသုတ်၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာညုဏ်၊ သမ္မာဝိမုတ္တိဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် စင်စစ် အတ္တုတ်အထိပ်သို့ ရောက်သူဖြစ်၏ဟု ဟောသည်။

၁။ ရှောင်ရှစ်ပါးတွင် သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ ဟူသော သီလမဂ္ဂင်သုံးပါးသည် သီလက္ခန္ဓ-သီလအစုံမည်၏။ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိဟူသော သမာဓိမဂ္ဂင်၊ သုံးပါးသည် သမာဓိက္ခန္ဓ-သမာဓိ အစုံမည်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော ပညာမဂ္ဂင် နှစ်ပါးသည် ပညာက္ခန္ဓ ပညာအစုံမည်၏။

၁၅။ မင်္ဂလဝဂ်

၁။ အကုသလသုတ်

အကုသိုလ်ကံသုံးပါး၏ အကျိုး

၁၄၇။ အကုသိုလ်ဖြစ်သော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် ယူဆောင်ပစ်ချသကဲ့သို့ ငရဲသို့ ရောက်၏။ အကုသိုလ်ဖြစ်သော ကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ယူဆောင်ပစ်ချသကဲ့သို့ နတ်ပြည်သို့ရောက် ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၄၈။ သာဝဇ္ဇသုတ်၌ အပြစ်နှင့် တကွဖြစ်သော ကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ငရဲသို့ရောက်၍ အပြစ်ကင်းသော ကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံ သူသည် နတ်ပြည်သို့ ရောက်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၄၉။ ဝိသမသုတ်၌ မညီမျှသောကံသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူ ငရဲသို့ ရောက်၍၊ ညီမျှသော ကံသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူ နတ်ပြည်သို့ ရောက်၏ဟု ဟောသည်။

၁၅၀။ အသုစိသုတ်၌ မစင်ကြယ်သော ကံသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူငရဲ သို့ရောက်၍ စင်ကြယ်သော ကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူ နတ်ပြည်သို့ရောက်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂။ ပထမ ခတသုတ်

တူးဖွိုအပ်သော မိမိကိုယ်ကိုဆောင်သူ

၁၅၁။ ပထမခတသုတ်၌ အကုသိုလ်ဖြစ်သော ကံသုံးပါးနှင့်ပြည့် စုံ၍ မိုက်မဲသော၊ မလိမ္မာသော သူယုတ်သည် တူးဖွို ဖျက်ဆီးအပ်သော မိမိကိုယ်ကိုဆောင်၏။ ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ် သူလည်းဖြစ်၏။ များစွာသော မကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေ၏။ အကုသိုလ်ဖြစ်သော ကံသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံ၍ ပညာရှိသော၊ လိမ္မာသော သူတော်ကောင်းသည် မတူးဖွို မဖျက်ဆီးအပ် သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်၏။ ပညာရှိတို့ မကဲ့ရဲ့ မစွပ်စွဲအပ်သူလည်းဖြစ်၏။ များစွာသော ကောင်းမှုကိုလည်းပွားစေ၏ဟူ၍ဟောကြားသည်။

၁၅၂-၁၅၄။ ဒုတိယခတသုတ် စသည်တို့၌ အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ် သော ကံသုံးပါး၊ အပြစ်ကင်းသောကံသုံးပါး စသည်တို့ဖြင့် နည်းတူ ဟောကြားပါသည်။

၁၅၅။ ဝန္တနာသုတ်၌ ကိုယ်ဖြင့် ရှိခိုးခြင်း၊ နှုတ်ဖြင့်ရှိခိုးခြင်း၊ စိတ်ဖြင့်ရှိခိုးခြင်းဟူ၍ ရှိခိုးခြင်းသုံးမျိုးရှိကြောင်း ဟောသည်။

၁၀။ ပုဗ္ဗကုသုတ်

ကောင်းသောနံနက်ခင်း

၁၅၆။ ရဟန်းတို့၊ အကြင်သတ္တဝါတို့သည် နံနက်ချိန်၌ ကိုယ်ဖြင့် ကောင်းသောအကျင့်ကို ကျင့်ကုန်၏။ နှုတ်ဖြင့် ကောင်းသောအကျင့်ကို ကျင့်ကုန်၏။ စိတ်ဖြင့် ကောင်းသော အကျင့်ကိုကျင့်ကုန်၏။ ထိုသတ္တဝါတို့အား ကောင်းသော နံနက်ခင်းသည် ဖြစ်၏။

အကြင် သတ္တဝါတို့သည် နေ့လယ် အချိန်၌ ကိုယ်ဖြင့် ကောင်းသော အကျင့်ကိုကျင့်ကုန်၏။ နှုတ်ဖြင့်ကောင်းသော အကျင့်ကို ကျင့်ကုန်၏။ စိတ်ဖြင့်ကောင်းသော အကျင့်ကို ကျင့်ကုန်၏။ ထိုသတ္တဝါတို့အား ကောင်းသော နေ့လယ်ခင်းသည် ဖြစ်၏။

အကြင် သတ္တဝါတို့သည် ညနေအချိန်၌ ကိုယ်ဖြင့် ကောင်းသော အကျင့်ကို ကျင့်ကုန်၏။ နှုတ်ဖြင့် ကောင်းသော အကျင့်ကို ကျင့်ကုန်၏။ စိတ်ဖြင့် ကောင်းသော အကျင့်ကို ကျင့်ကုန်၏။ ထိုသတ္တဝါတို့အား ကောင်းသော ညနေသည် ဖြစ်၏ဟု တောကြားသည်။

ထို့နောက် အောက်ပါ ဂါထာများကို မြွက်ကြားတော်မူသည်။

“ကောင်းသော အမှုကို ပြုလုပ်သူတို့အား ကောင်းသော နက္ခတ်သည်ဖြစ်၏။ ကောင်းသောမင်္ဂလာသည်ဖြစ်၏။ ကောင်းသောမိုးသောက်ခြင်းသည်ဖြစ်၏။ ကောင်းသော အိပ်ရာမှ ထခြင်းသည်ဖြစ်၏။ ကောင်းသောခရီး၊ ကောင်းသောမုဟုတ်သည် ဖြစ်၏။ မြတ်သောအကျင့်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ပူဇော်ခြင်းသည် ကောင်းသော ပူဇော်ခြင်းဖြစ်၏။

ကောင်းသော အကျင့်ကို ပြုကျင့်သော နေ့၌ ပွားစီးကြောင်း ဖြစ်သော ကာယကံ၊ ပွားစီးကြောင်း ဖြစ်သော ဝီရိယကံ၊ ပွားစီးကြောင်း ဖြစ်သော ဓနောကံသည် ဖြစ်၏။ ပွားစီးကြောင်း ဖြစ်သော စိတ်တောင့်တခြင်းတို့သည်ဖြစ်ကုန်၏။ ပွားစီးကြောင်း အမှုတို့ကို ပြုသည် ရှိသော် ပွားစီးသော အကျိုးတို့ကိုရ၏။

အကျိုးစီးပွားကို ရရှိသော ထိုသူတို့သည် အလုံးစုံသော ဆွေမျိုးတို့နှင့်အတူ မြတ်စွာဘုရား သာသနာ၌ ချမ်းသာစွာ စည်ပင် တိုးပွားကုန်လျက်၊ ရောဂါကင်းကွာ ချမ်းသာသူများ ဖြစ်ကြပါစေ”

(ဤသုတ်မှ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် “သုနက္ခတ္တံ သုခင်္ဂလံ” စသော ဂါထာများကိုယူ၍ ဖရိတ်ကြီး (၁၁)သုတ်၌ပုဗ္ဗဏှသုတ်ကို ရွေးဆရာများ ဖွဲ့ဆိုထားခဲ့ကြပါသည်။)

၁၆။ အလောကဝဂ်

၁။ ပထမ ပဋိပဒါသုတ်

အကျင့်သုံးမျိုး

၁၅၇။ မြဲမြံစွာ စွဲယူအပ်သော အကျင့်၊
မိမိကိုယ်ကို လောင်မြိုက်စေတတ်သော အကျင့်၊
ဖြောင့်တန်းတည့်မတ်သော အကျင့်ဟူ၍ အကျင့်သုံးမျိုး ရှိသည်။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်ကာမဂုဏ်တို့၌အပြစ်မရှိဟုစွဲယူ၍ယင်း ကာမဂုဏ် တို့ကို ခံစားနေခြင်းသည် မြဲမြံစွာစွဲယူအပ်သော ‘အာဂဠပဋိပဒါ’ အကျင့် မည်၏။

အဝတ်မဝတ်ဘဲနေခြင်း၊ ရပ်လျက် ကျင်ငယ်စွန့်ခြင်း၊ မစင်ကိုလက် ဖြင့်သုတ်ခြင်း၊ အစာကို ရက်ခြားစားခြင်း၊ ဟင်းရွက်စိမ်း၊ ပြောင်းဆန်၊ ကျိတ်သီးဆန် စသည်ကိုသာစား၍နေခြင်း၊ ပိုက်ဆံလျှော်အပ်တ်၊ သစ် ခေါက်အဝတ်စသည်တို့ကိုသာဝတ်၍နေခြင်း၊ မဆိုင်ဘဲရပ်၍နေခြင်း၊ ဆူး အခင်းပေါ်၌ အိပ်ခြင်းစသောအကျင့်များသည် မိမိကိုယ်ကို လောင်မြိုက် စေတတ်သော ‘နိဗ္ဗာမပဋိပဒါ’ အကျင့်မည်၏။

ကိုယ်၌ကိုယ်ဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်နေခြင်း၊ ဝဒနာတို့၌ ဝဒနာဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်နေခြင်း၊ စိတ်၌စိတ်ဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်နေခြင်း၊ တရား သဘောတို့၌ တရားသဘောဟု အဖန်ဖန်ရှုလျက်နေခြင်း ဟူသော သတိ ပဋ္ဌာန်းလေးပါးသည် ဖြောင့်တန်းတည့်မတ်သော ‘မဇ္ဈိမပဋိပဒါ’ အကျင့် မည်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၁၅၈-၁၆၃။ ဒုတိယပဋိပဒါသုတ်စသည်တို့၌သမ္ပပ္ပဝန်လေးပါး၊ ဣဒ္ဓိပါဒ်သေးပါး၊ ဣန္ဒြေငါးပါး၊ ဗိုလ်ငါးပါး၊ ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါး၊ မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးတို့ကို ‘မဇ္ဈိမပဋိပဒါ’ အဖြစ် ပြောင်းလွှဲ ဟောကြားခြင်းသာ ထူး ပါသည်။

၁၇။ ကမ္မပထပေယျာလ

ပါဏာတိပါတ သုတ်

သု. အသက်ကိုသတ်ခြင်းသုံးမျိုး

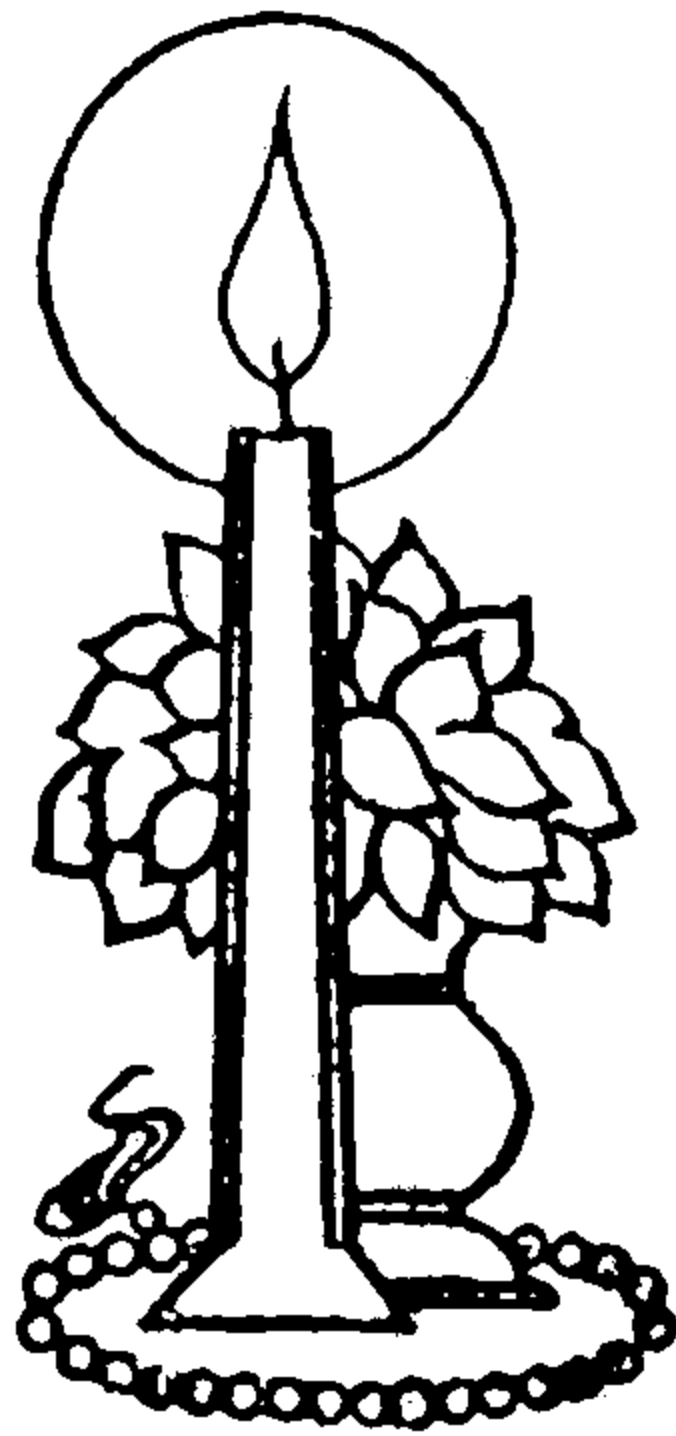
၁၆၄။ ကိုယ်တိုင် သု. အသက်ကိုသတ်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း သု. အသက်သတ်မှု၌ ဆောက်တည်စေခြင်း၊ သု. အသက်သတ်မှု၌ အလိုတူခြင်းဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ ငရဲသို့ ရောက်ရ၏။

ကိုယ်တိုင်သု. အသက်သတ်မှုမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း ရှောင်ကြဉ်ရန် တိုက်တွန်းခြင်း၊ သု. အသက်သတ်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်ရန် အလိုတူခြင်းဟူသော တရားသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ရ၏-ဟုဟောကြားသည်။

၁၆၅-၁၈၃။ အဒိန္နာဒါနမှ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအထိ ကျန် ဒုစရိုက် (၉) ပါးတို့၌လည်း ပါဏာတိပါတနည်းတူ ဟောသည်။

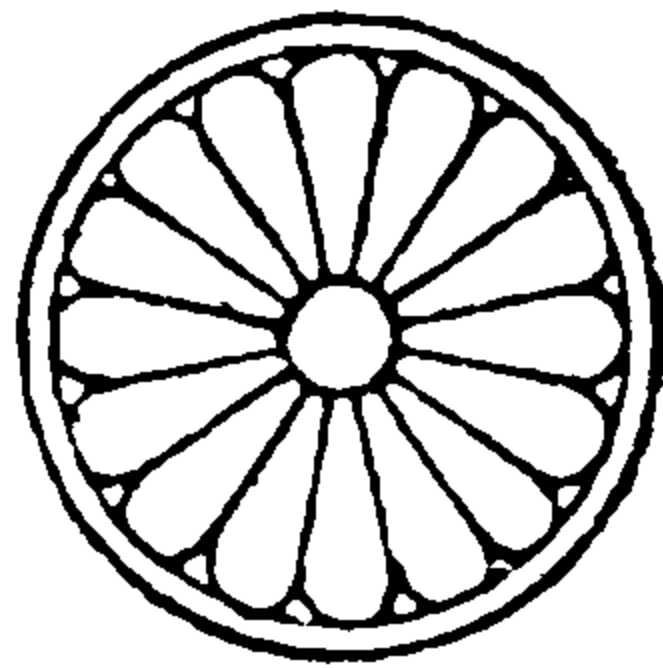
၁၈၄။ ရာဂပေယျာလ၌ ရာဂ ဒေါသစသော တရား(၁၇)ပါး တို့ကိုအထူးသိခြင်း၊ ပိုင်းခြားသိခြင်းငှာ၊ သုညတ သမာဓိ၊ အနိမိတ္တသမာဓိ၊ အပ္ပဏိဟိတ သမာဓိ ဟူသော သမာဓိသုံးပါးကို ပွားရမည်ဟု ဟောပါသည်။

တိကနိပါတ် ပြီး၏။

စတုတ္ထနိပါတ်

လေးပါးစု တရားအပိုင်းများ

၁။ ဘဏ္ဍဂါမဝဂ်

၁။ အနုဗုဒ္ဓသုတ်

လျော်စွာသိအပ်သော တရားလေးပါး

၁။ ငဇ္ဇိတိုင်း ဘဏ္ဍရွာ၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဗုဒ္ဓက ရဟန်းတို့အား ဟောကြားသည်။

“ရဟန်းတို့၊ လေးပါးသော တရားတို့ကို လျော်စွာမသိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ငါသည် လည်းကောင်း၊ သင်တို့သည် လည်းကောင်း ရှည်မြင့်စွာ သော ကာလပတ်လုံး သံသရာ၌ ကျင်လည်ပြေးသွားခဲ့ကြရကုန်၏။ ထိုလေးပါးသော တရားတို့ဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော် အရိယာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ လွတ်မြောက်ခြင်း ‘ဝိမုတ္တိ’တို့ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ ယခုငါသည် ထိုတရားလေးပါးကို လျော်စွာ သိအပ်ပြီ၊ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီ၊ ဘဝဇာတာကို ပြတ်အပ်ပြီ။ ဘဝ နှောင်ကြီးသည် ကုန်ပြီ၊ တစ်ဖန်ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်းသည် မရှိတော့ပေ” (ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်သိခြင်းသည် အနုဗောဓ- လျော်စွာ သိခြင်းမည်၏။ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းသည် ပဋိဗောဓ ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်း မည်၏။)

၂။ ပပတိတသုတ်၌ အရိယာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သည့် သီလစသော တရားလေးပါးနှင့်မပြည့်စုံသူကို ဤသာသနာမှ လျှောကျသူဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုတရားလေးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူကို ဤသာသနာမှမလျှောကျသူဟုဆိုအပ်၏ ဟူ၍ ဟောပါသည်။

၃။ ပထမဒေသသုတ်

တူးမြို့အပ်သော မိမိကိုယ်ကိုဆောင်သူ

၃။ လေးပါးသောတရားတို့နှင့်ပြည့်စုံ၍မိုက်မဲသော၊ မလိုမ္မာသော သူယုတ်သည် တူးမြို့ဖျက်ဆီးအပ်သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်၏။ ပညာရှိတို့

ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲအပ်သူလည်းဖြစ်၏။ များစွာသော မကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေ၏။ ထိုတရားလေးပါးမှာ-

- (၁) ဥာဏ်ဖြင့်မစိစစ်မှု၍ မချီးမွမ်းထိုက် သူကို ချီးမွမ်းခြင်း၊
- (၂) ဥာဏ်ဖြင့် မစိစစ်မှု၍ ချီးမွမ်းထိုက် သူကို ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊
- (၃) ဥာဏ်ဖြင့် မစိစစ်မှု၍ မကြည်ညိုသင့်သောအရာ၌ကြည်ညိုမှုကိုပြုခြင်း၊

(၄) ဥာဏ်ဖြင့် မစိစစ်မှု၍ ကြည်ညိုသင့်သောအရာ၌ မကြည်ညိုမှုကို ပြုခြင်းတို့ဖြစ်၏။

လေးပါးသော တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ လိမ္မာသော ပညာရှိသော သူတော်ကောင်းသည် မတူးဖွဲ့အပ်သော မိမိကိုယ်ကိုဆောင်၏။ ပညာရှိတို့ မကဲ့ရဲ့ မစွပ်စွဲထိုက်သူလည်း ဖြစ်၏။ များစွာသော ကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေ၏။ ထိုတရားလေးပါးမှာ-

- (၁) ဥာဏ်ဖြင့်စိစစ်၍ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူကို ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊
- (၂) ဥာဏ်ဖြင့်စိစစ်၍ ချီးမွမ်းထိုက်သူကို ချီးမွမ်းခြင်း၊
- (၃) ဥာဏ်ဖြင့်စိစစ်၍ မကြည်ညိုသင့်သော အရာ၌ မကြည်ညိုမှုကို ပြုခြင်း၊

(၄) ဥာဏ်ဖြင့်စိစစ်၍ ကြည်ညိုသင့်သော အရာ၌ ကြည်ညိုမှုကို ပြုခြင်းတို့ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄။ ဒုတိယခေတ်သုတ်၌ အဓိအဖျတ်စွာဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သာသကဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးပါး၌ ဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်သူသည် တူးဖွဲ့အပ်သောမိမိကိုယ်ကိုဆောင်သူဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ် လေးပါး၌ကောင်းစွာကျင့် သူသည် မတူးဖွဲ့အပ်သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်သူ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၅။ အနုသောတသုတ်

ရေစုန်သို့ လိုက်သူစသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၅။ ရေစုန်သို့ မျှောလိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊

ရေဆန်သို့တက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊

တည်တံ့သော သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊

တစ်ဖက်ကမ်းသို့ရောက်ပြီး၍ ကုန်းထက်၌တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိသည်။

ထိုလေးမျိုးတို့တွင် ကာမဂုဏ်တို့ကိုလည်း မှီဝဲ၍ မကောင်းမှုကိုလည်း ပြုလုပ်သူသည် ရေစန်သို့မျော၍ လိုက်သောပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။

အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမဂုဏ်တို့ကိုလည်း မမှီဝဲ၊ မကောင်းမှုကိုလည်း မပြု၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းများကိုခံကာ မျက်ရည်ပြည့်သော မျက်မှာဖြင့် ငိုယိုလျက်သော်လည်း ပြည့်စုံစင်ကြယ်သောအကျင့်မြတ်ကို ကျင့်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ရေဆန်သို့ တက်သောပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။

အောက်အဖို့ရှိသော သံယောဇဉ် ၁၂ ပါး ကုန်ခြင်းကြောင့် ကာမဘုံသို့ ပြန်မလာတော့ဘဲ ဗြဟ္မာဘုံ၌ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုမည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် တည်တံ့သောသဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

အာသဝေါဟရား လေးပါး ကုန်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါကင်းရာ ဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှုကိုမျက်မှောက်ပြု၍ နေသောပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်ဖက်ကမ်းသို့ရောက်၍ ဂုဏ်းထက်၌တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ အပ္ပဿတသုတ်

အကြားအမြင်နည်းသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၆။ အကြားအမြင်နည်း၍ ကြားနာအပ်သော တရားနှင့်လည်း မပြည့်စုံသူ၊

အကြားအမြင်နည်းသော်လည်း ကြားနာအပ်သော တရားနှင့် ပြည့်စုံသူ၊

အကြားအမြင်များသော်လည်း ကြားနာအပ်သော တရားနှင့် မပြည့်စုံသူ၊

အကြားအမြင်များ၍ ကြားနာအပ်သော တရားနှင့်လည်း ပြည့်စုံသူဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိသည်။

ထိုလေးမျိုးတို့တွင် အနည်းငယ်သော သုတ္တံ၊ ဂေယျ၊ ဝေယျာကရဏစသော တရားကိုသာ ကြားနာဖူးပြီးထိုတရားနှင့် လျော်စွာမကျင့်သူသည် အကြားအမြင်နည်း၍ ကြားနာအပ်သောတရားနှင့်လည်း ပြည့်စုံသူမည်၏။

အနည်းငယ်သောတရားကိုသာ ကြားနာဖူးသော်လည်း ထိုတရားနှင့်လျော်စွာ ကျင့်သူသည် အကြားအမြင်နည်းသော်လည်း ကြားနာအပ်သောတရားနှင့် ပြည့်စုံသူမည်၏။

များစွာသောတရားကိုကြားနာဖူးတော်လည်း ထိုတရားနှင့် လျော်စွာ မကျင့်သူသည် အကြားအမြင် များသော်လည်း ကြားနာအပ်သော တရားနှင့် မပြည့်စုံသူမည်၏။

များစွာသောတရားကို ကြားနာဖူးပြီး ထိုတရားနှင့် လျော်စွာ ကျင့်သူသည်ကား အကြားအမြင်များ၍ ကြားနာအပ်ဟော တရားနှင့် လည်း ပြည့်စုံသူမည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ သောဘနသုတ်

သံဃာကို တင့်တယ်စေသူလေးယောက်

၇။ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာ၍ ကိုယ်နှုတ်နှလုံး ယဉ်ကျေးသော၊ ရဲရင့်၍ အကြားအမြင်များသောတရားကိုဆောင်၍တရားနှင့်လည်းလျော်စွာကျင့်သော ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာမတို့သည် သံဃာကို တင့်တယ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ ဝေသာရဇ္ဇသုတ်

မြတ်စွာဘုရား၏ ရဲရင့်ခြင်းလေးပါး

၈။ ရဟန်းတို့၊ မြတ်စွာဘုရားသည်အကြင်ရဲရင့်ခြင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ မြင့်မြတ်သောအရာကိုဝန်ခံ၏။ ပရိသတ်တို့၌ ခြင်္သေ့ဟောက်သကဲ့သို့ရဲရင့်သောစကားကိုမြွက်ဆို၏။ မြတ်သောတရားစက်ကိုလည်စေ၏။ ထိုရဲရင့်ခြင်းတို့သည်လေးပါးရှိကုန်၏။ အဘယ်လေးပါးတို့နည်းဆိုသော်-

“အလုံးစုံသော တရားတို့ကို ကိုယ်တိုင်မှန်စွာသိမြင်၏” ဟုဝန်ခံသောသင်သည်၍ မည်သည့်သောတရားတို့ကိုထိုးထွင်း၍မဆီဟူ၍ လေခက၌ ထပ်စုံတစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်က အကြောင်းယူတ္တိနှင့်တကွငါ့ကိုစောဒနာလိမ့်မည်ဟူသော အရိပ်နိမိတ်ကို ငါမမြင်။ ထိုသို့မမြင်သောကြောင့် ငါသည် ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ဘေးကင်းခြင်း၊ ရဲရင့်ခြင်းသို့ရောက်လျက်နေ၏။

“အာသဝေါကုန်ပြီးသူ ဖြစ်၏” ဟုဝန်ခံသောသင့်အား “ဤမည်သော အာသဝေါတရားတို့သည် မကုန်သေး” ဟူ၍လောက၌တစ်စုံတစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ကအကြောင်းယူတ္တိနှင့်တကွငါ့ကိုစောဒနာလိမ့်မည်ဟူသောအရိပ်နိမိတ်ကို ငါမမြင်။ ထိုသို့မမြင်သောကြောင့် ငါသည်ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ဘေးကင်းခြင်း၊ ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက်နေ၏။

“ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ပြုတတ်သော တရားများဖြစ်၏” ဟု သင်ဟောကြားသော တရားတို့သည် ဆိုတရားတို့ကို မှီဝဲသောသူအား ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကိုပြုခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ကုန်” ဟူ၍ လောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်က အကြောင်း ယုတ္တိနှင့်တကွ ငါ့ကို စောဒနာ လိမ့်မည်ဟူသော အရိပ်နိမိတ်ကို ငါမမြင်။ ထိုသို့ မြင်သောကြောင့်ငါသည် ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ဘေးကင်းခြင်း၊ ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက်နေ၏။

“ဆင်းရဲကုန်ခြင်းအကျိုးငှာ သင်ဟောကြားအပ်သောတရားသည် ဟောကြားသည့် အတိုင်း ကျင့်သူအား ဆင်းရဲကုန်ရာသို့ မပို့ဆောင်နိုင်” ဟူ၍ လောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်က အကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွ ငါ့ကို စောဒနာ လိမ့်မည်ဟူသော အရိပ်နိမိတ်ကို ငါမမြင်။ ထိုသို့ မမြင်သောကြောင့် ငါသည် ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ဘေးကင်းခြင်း၊ ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက်နေ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ တဏှုပ္ပာဒသုတ်

တဏှာဖြစ်ပေါ်ရာ အကြောင်းလေးပါး

- ၉။ ရဟန်းအား တဏှာဖြစ်ပေါ်ရာ အကြောင်းလေးပါးရှိသည်။
- (၁) သင်္ကန်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း ရဟန်းအား တဏှာသည် ဖြစ်ပေါ်၏။
 - (၂) ဆွမ်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း ရဟန်းအား တဏှာသည် ဖြစ်ပေါ်၏။
 - (၃) ကျောင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း ရဟန်းအား တဏှာသည် ဖြစ်ပေါ်၏။
 - (၄) မွန်မြတ်သော ကောပတ်ဆီဦး စသည့် ဆေးဖျည်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း ရဟန်းအား တဏှာသည်ဖြစ် ပေါ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

(ဣဒိဗဟပါ ဟဝဟေကူတိ ဧတ္ထ ဣတိသိ နိဒဿနတ္ထံ ဝေလသော ဝိပဇ္ဇန္တိ ဟေတု။ ဧဝံ ဟဝါသဟေကူတိ ဧတ္ထံ ဝေလသော ဟေတု ဘေဝါတိတေတ္ထံ ပဏီတတရာနိ သပ္ပိနဝနိတာဒိနိ အဓိဝေပုတာနိ။

သမ္ပတ္တိဘဝေသု ပဏိတတရ ပဏိတတမ ဘဓေါတိပိ ဝဒန္တိ ဟု
အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ပါသည်။ ထိုအဖွင့်အရ ဣတိဘဝါဘဝဟေတု-ယုတ်
သောဘဝ မြတ်သော ဘဝဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဟု ပြန်နိုင်
ပါသည်။)

၁၀။ ယောဂသုတ်

ယောဂ လေးပါး

၁၀။ ကာမယောဂ၊ ဘဝယောဂ၊ ဒိဋ္ဌိယောဂ၊ အဝိဇ္ဇာယောဂ
ဟူ၍ ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်စေတက်သော ယောဂလေးပါးရှိသည်။ ယိုလေး
ပါးတို့တွင် ကာမဂုဏ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ပျောက်ခြင်း၊ သာယာဖွယ်၊
အပြစ်တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာမသိသည်ဖြစ်၍ ကာမဂုဏ်တို့၌ တပ်မက်ခြင်း၊
နှစ်သက်ခြင်း၊ ဆာလောင်ခြင်း၊ ဖွပ်နှံခြင်းသည် ကာမဒယောဂမည်၏။

ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝတို့၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ပျောက်ခြင်း စသည်တို့ကို
ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိသည်ဖြစ်၍ လိုဘဝတို့၌ တပ်မက်ခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်း
သည် ဘဝဒယောဂမည်၏။

ဒိဋ္ဌိတို့၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ပျောက်ခြင်း စသည်တို့ကို ဟုတ်တိုင်း
မှန်စွာ မသိသည်ဖြစ်၍ ထိုဒိဋ္ဌိတို့၏ တပ်မက်ခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်းသည် ဒိဋ္ဌိ
ယောဂမည်၏။

ဖဿ၏ တည်ရာအကြောင်း ‘ဖဿာယတန’ ခြောက်ပါးတို့၏
ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ပျောက်ခြင်းစသည်တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိသည်ဖြစ်၍
ထိုဖဿာယတန ခြောက်ပါးတို့၌ အမှန်ကိုမသိခြင်းသည် အဝိဇ္ဇာယောဂ
မည်၏။

ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်စေတက်သော ‘ယောဂ’ လေးပါးရှိသကဲ့သို့ ဝဋ်
ဆင်းရဲမှ ကင်းလွတ်စေတက်သော ‘ဝိသယောဂ’ လေးပါးရှိသည်။ ထိုဝိသ
ယောဂ လေးပါး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ယောဂလေးပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
အားဖြင့် ဟောကြားပါသည်။

၂။ စရဝဂ်

၁။ စရသုတ်

ဣရိယာပုထ်လေးပါးနှင့်

အကုသိုလ်ဝိတက်များ

၁။ အကြင်ရဟန်းသည် သွားနေစဉ်၊ ရပ်နေစဉ်၊ ထိုင်နေစဉ်၊ အိပ်နေစဉ် တို့၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမ ဝိတက်၊ ဗျာပါဒ ဝိတက်၊ ဝိဟိံသာဝိတက် တို့ကို ကင်းပျောက်သွားအောင် ပယ်ဖျောက်ဘဲ သာယာ၍နေကြားအံ့၊ လိုရဟန်းကို 'အားထုတ်ခြင်း ရှိသူ၊ ထိတ်လန့်ခြင်း ရှိသူ၊ အမြဲ ပျင်းရိနေသူ၊ ယုတ်လျော့သောဝီရိယရှိသူ' ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

အကြင်ရဟန်းသည် သွားနေစဉ်၊ ရပ်နေစဉ်၊ ထိုင်နေစဉ်၊ အိပ်နေစဉ် တို့၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို သာယာ၍ မနေဘဲ ကင်းပျောက်အောင် ပယ်ဖျောက်ကြားအံ့၊ လိုရဟန်းကို 'အားထုတ်ခြင်းရှိသူ၊ ထိတ်လန့်ခြင်းရှိသူ၊ အမြဲပြတ် အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသူ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ စေလွှတ်အပ်သော စိတ်ရှိသူ' ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၂။ သီလသုတ်

သီလရှိသူနှင့် ဣရိယာပုထ် လေးပါး

၁၂။ ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် သီလနှင့်ပြည့်စုံလျက်၊ ပါတိမောက္ခနှင့် ပြည့်စုံလျက် နေကြကုန်လော့။ ပါတိမောက္ခသီလကို စောင့်ထိန်းကုန်လျက်၊ လျှောက်ပတ်သောအကျင့်၊ လျှောက်ပတ်သော ကျက်စားရာနှင့် ပြည့်စုံကုန်လျက် နေကြကုန်လော့။ အဏုမြူသဖွယ် သေးငယ်သော အပြစ်တို့၌ပင် သေးဟု ရှုကုန်လျက်၊ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ဆောက်တည်၍ ကျင့်ကြကုန်လော့။

ရဟန်းတို့၊ သီလနှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ နေသော သင်တို့အား တစ်ဆင့်တက်၍ ပြုဖွယ်ကိုစွသည်အဘယ်နည်းဆိုသော်—ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းအား သွားလာနေစဉ်၌လည်း အတိဇ္ဈာဗျာပါဒ ကင်းကွာကြားအံ့၊ ထိုနမိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို ပယ်နိုင်ကြားအံ့၊ ဝီရိယကို မတုန်

မဆုတ်၊ အားထုတ်ငြားအံ့၊ ဆုတ်သည် စွဲမြဲငြားအံ့၊ ကိုယ်သည်ငြိမ်းအေး၍ စိတ်သည် တည်ကြည်ငြားအံ့၊ သွားလာနေစဉ်၌ ဤသဘောရှိသော ရဟန်းကိုလည်း ‘အားထုတ်ခြင်းရှိသူ၊ ထိတ်လန့်ခြင်းရှိသူ၊ အမြဲမပြတ် အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသူ၊ နိဗ္ဗာန်သို့လေ့လာအပ်သော စိတ်ရှိသူ’ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းအား ရပ်နေစဉ်၊ ထိုင်နေစဉ်၊ အိပ်နေစဉ်၊ ၌လည်း အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒကင်းကွာငြားအံ့—စိတ်တည်ကြည်ငြားအံ့၊ အိပ်ပျော်နေစဉ်၌ ဤသို့ သဘောရှိသော ရဟန်းကိုလည်း ‘အားထုတ်ခြင်းရှိသူ... နိဗ္ဗာန်သို့ လေ့လာအပ်သော စိတ်ရှိသူ’ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ ပဓာနသုတ်

ကောင်းစွာ အားထုတ်မှု လေးပါး

၁၃။ ကောင်းစွာအားထုတ်မှု ‘သမ္မပ္ပဓာန်’ တို့သည် လေးပါးရှိကုန်၏၊ အဘယ် လေးပါးတို့နည်း ဆိုလော့—

ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တရားဆိုးများ ဖြစ်စေခြင်းငှာ ဆန္ဒကို ဖြစ်စေ၏။ လုံ့လပြု၏၊ အားထုတ်၏၊ စိတ်ကို ပင့်မြှောက်၏။

ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်တရားဆိုးများကို ပယ်ရှားခြင်းငှာ ဆန္ဒကိုဖြစ်စေ၏... စိတ်ကိုပင့်မြှောက်၏။

မဖြစ်သေး။ သာ အကုသိုလ်တရားများဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာ ဆန္ဒကိုဖြစ်စေ၏... စိတ်ကိုပင့်မြှောက်၏။

ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်တရားများ တည်တံ့ တိုးပွားခြင်းငှာ ဆန္ဒကိုဖြစ်စေ၏... စိတ်ကိုပင့်မြှောက်၏။

ရဟန်းတို့၊ ကောင်းစွာ အားထုတ်မှု ‘သမ္မပ္ပဓာန်’ တို့သည် ဤလေးပါးတို့ပင်တည်းဟု ဟောကြားပါသည်။

၄။ သံဝရသုတ်

သံဝရ ပဓာနစသော အားထုတ်ခြင်း လေးပါး

၁၄။ အားထုတ်ခြင်းတို့သည် -

စောင့်စည်းသောအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း 'သံဝရပဓာန'၊

ပယ်အပ်သောအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း 'ပဟာနပဓာန'၊

ပွားများသောအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း 'ဘာဝနာ ပဓာန'၊

စောင့်ရှောက်သောအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း 'အနုရက္ခဏာ ပဓာန'

ဟူ၍ လေးပါးရှိသည်။

ထိုလေးပါးတို့တွင် မျက်စိဖြင့် အဆင်းကို မြင်သောအခါ စသည်တို့၌ အဘိဒဓါမနဿ စသော အကုသိုလ် တရားဆိုးများ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ဖြစ်သည့် နိမိတ်ပုံ၊ အမူအရာ လက္ခဏာစသည်တို့ကို စွဲယူခြင်း မပြုဘဲ မျက်စိနားစသည်တို့၌ စောင့်စည်းခြင်းသည် စောင့်စည်းသော အားဖြင့်အားထုတ်ခြင်း 'သံဝရပဓာန'မည်၏။

ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမဝိတက် စသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ် တရားများကို လည်းကောင်း၊ လက်ခံမထားဘဲ ကင်းပျောက်သွားအောင် ပျောက်ပယ်ပစ်ခြင်းသည် ပယ်သော အားဖြင့်အားထုတ်ခြင်း 'ပဟာနပဓာန' မည်၏။

ကိလေသာ ကင်းဆိတ်မှု၊ တပ်မက်ခြင်း ကင်းမှု၊ ချုပ်ငြိမ်းမှုကို မှီဝဲသော နိဗ္ဗာန်သို့ကိုင်းညွတ်သော သတိသမ္ပေသနာဖြင့်၊ ဓမ္မဝိစယသမ္ပေသနာဖြင့် အစရှိသော ဗောဇ္ဈင် ခုနစ်ပါးကိုပွားများခြင်းသည် ပွားများသောအားဖြင့်အားထုတ်ခြင်း 'ဘာဝနာပဓာန' မည်၏။

ဖြစ်ပေါ်လာသည့် 'အကုသိုလ်သညာ' စသော ကေခင်းသောသမာဓိ နိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် စောင့်ရှောက်သော အားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း 'အနုရက္ခဏာ ပဓာန' မည်၏ဟုဟောကြားပါသည်။

၁။ အရိုးစုကို အာရုံပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းရှာသူအား ထိုအရိုးစု အာရုံသည် မျက်စိထဲ၌စွဲမြဲစွာ ထင်ရှားလျက် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂ နိမိတ်များ ဖြစ်ပေါ်၏လောသည့်အခါ ထိုနိမိတ်များ တစ်ဖန် ပျောက်မသွားအောင် အမြဲသတိထား၍ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရပါသည်။ အခြား ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်း ထိုနည်းတူပင် စောင့်ရှောက် ရပါသည်။

၅။ ပညတ္တိသုတ်

အသာလွန်ဆုံးဟု ဆိုအပ်သူလေးမျိုး

၁၅။ ကြီးစွာသောအတ္တဘောဓ်ရှိသူတို့တွင် ရာဟုအသူရိန်။
 ကာမဂုဏ် ခံစားသူတို့တွင် မန္တာတ်မင်း။
 အစိုးရခြင်း ရှိသူတို့တွင် မင်္ဂလာနတ်ကို အသာလွန်ဆုံးဟု သတ်မှတ်
 အပ်၏။

နတ်နှင့်တကွသောလောက၌ မြတ်စွာဘုရားကို အမြတ်ဆုံးဟု ဆို
 အပ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ သောဓုမ္မသုတ်

သိမ်မွေ့မှုကိုသိသော ဥာဏ်လေးပါး

၁၆။ ရုပ်၌ သိမ်မွေ့သော သဘောလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိ
 သောဥာဏ်၊ ဝေဒနာ၌ သညာ၌ သင်္ခါရတို့၌ သိမ်မွေ့သော သဘော
 လက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိသော ဥာဏ်ဟူ၍ သိမ်မွေ့သော သဘော
 လက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိသော ဥာဏ်လေးပါး ခြုံငုံခြင်း ဟောပါသည်။

၇။ ပထမအဂတိသုတ်

မလားသင့်သော အဂတိ လေးပါး

၁၇။ ချစ်ခြင်းကြောင့် မလားသင့်သော အရာသို့ လားခြင်း
 ‘ဆန္ဒာဂတိ’၊ မုန်းခြင်းကြောင့် မလားသင့်သောအရာသို့ လားခြင်း ‘ဒေါ
 သာဂတိ’၊ တွေ့မငြင်းကြောင့် မလားသင့်သော အရာသို့ လားခြင်း ‘မော
 ဟာဂတိ’၊ ကြောက်ခြင်းကြောင့် မလားသင့်သော အရာသို့ လားခြင်း
 ‘ဘယာဂတိ’ဟူ၍ မလားသင့်သောအရာသို့ လားခြင်း ‘အဂတိ’ လေးပါး
 ရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၈။ ခုတိယ အဂတိသုတ်၌ ချစ်ခြင်းကြောင့် မလားသင့်သော
 အရာသို့ မလားခြင်းစသည်ဖြင့် မလားသင့်သောအရာသို့ မလားခြင်းလည်း
 လေးပါးရှိကြောင်း ဟောပါသည်။

၁၉။ တတိယ အဂတိသုတ်၌ မလားသင့်သော အရာသို့လားခြင်း လေးပါးနှင့် မလားခြင်းလေးပါးတို့ကို ဟောပါသည်။

၂၀။ ဘတ္တုဒ္ဓေသကသုတ်၌ အာတိ လေးပါးလိုက်သော ဆွမ်း ညှန်းရဟန်းသည် ငရဲသို့ ကျရောက်၏။ အဂတိ လေးပါးသို့ မလိုက်သော ရဟန်းသည် နတ်ပြည်သို့ ရောက်ဟတ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၃။ ဥရုဇေလဝဂ်

၁။ ပထမ ဥရုဇေလသုတ်

အလေးမြဲအပ်သော တရားလေးပါး

၂၁။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌သီတင်း သုံးစဉ်ဘုရားဖြစ်ပြီးစ အဇပါလညောင်ပင်ရင်း၌ နေစဉ်က မိမိအားအကြံ ဖြစ်ခဲ့ပုံကို ရဟန်းတို့အား ပြန်လည် မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ရဟန်းတို့၊ သစ္စာလေးပါးကိုထိုးထွင်း၍ သိပြီးစဖြစ်တဲ့ဥရုဇေလ တော နေရဉ္စရာမြစ်အနီး အဇပါလပညောင်ပင်ရင်း၌ တစ်ပါးတည်းနေ သောငါ့အား ‘ရိုသေ ကျိုးနွံ’ရမည့်သူ မရှိသည်ဖြစ်၍ နေရခြင်းသည်ဆင်း ရဲ၏။ ငါသည် အဘယ်သို့သော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်ကို အမှီပြု၍ နေရအံ့နည်း’ ဟု အကြံဖြစ်ခဲ့၏။

ထို့နောက်‘ငါသည် မပြည့်စေသေးသော သီလအစုံ၊ သမာဓိအစုံ၊ ပညာအစုံ၊ဝိမုတ္တိအစုံတို့ကို ပြည့်စုံစေခြင်းငှာ တစ်ပါးသောရဟန်းပုဂ္ဂိုလ် တို့ကိုမှီဝဲရာ၏။ သို့သော် နတ်နှင့်တကွသော လောက၌ ငါ့ထက် သီလ သမာဓိစသည်အားဖြင့်သာလွန်သည့်တစ်စုံ ဇာတိယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမျှ ငါမမြင်၊ ထို့ကြောင့် ငါသည် ငါ့သိမြင်အပ်သော တရားကိုသာလျှင် အလေးအမြတ်ပြု၍ အမှီပြု၍နေတော့အံ့’ဟူ၍ငါ့အား အကြံဖြစ်ခဲ့ပြန်၏။

ထိုအခါ သဟမ္ပတိ ဗြဟ္မာသည် ဝါ၏ရှေ့၌ ထင်ပေါ်လာပြီး လက်အုပ်ချီကာ ဤသို့ လျှောက်ကြားခဲ့၏။

“အရှင်ဘုရား၊ ဤအကြံသည် မှန်လှပါသည်။ ရှေးအခါက ပွင့် ထော်မှုခဲ့သော မြတ်စွာဘုရားတို့သည် တရားကိုသာ အလေးအမြတ်ပြု၍

နေခဲ့ကြပါသည်။ နောင်အနာဂတ်၌ပွင့်တော်မူမည့်မြတ်စွာဘုရားတို့သည် လည်း တရားကိုသာ အလေးအမြတ်ပြု၍ နေကြပါလိမ့်မည်။ ယခုပွင့်တော် မူဆဲဖြစ်သောမြတ်စွာဘုရားသည်လည်း တရားကိုသာ အလေးအမြတ်ပြု၍ နေတော်မူပါလော့။”

“ရဟန်းတို့၊ ငါသည်ဗြဟ္မာ၏ တောင်းပန်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မိမိအား လျှောက်ပတ်မှုကိုလည်းကောင်း သိတော်မူပြီး ငါ့ကိုယ်တိုင် ထိုး ထွင်း၍ သိအပ်သောတရားကိုသာလျှင် အရှိအသေ အလေးအမြတ်ပြု၍ အမှီအဟဲ ပြု၍ နေခဲ့၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်အခါ၌သံဃာသည် မြင့်မြတ်သောသီလသမာဓိ စသည် ဂုဏ်လေးပါးနှင့်ပြည့်စုံ၏။ ထိုအခါငါ့အား သံဃာ၌လည်းရှိသေ လေးစားခြင်းလည်းဖြစ်၏’ဟု မိန့်ကြားတော်မူပါသည်။

၂။ ဒုတိယဥရုဝေလသုတ်

လူကြီးဖြစ်ကြောင်း တရားလေးပါး

၂၂။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် ဘုရားဖြစ်ပြီးစ အပေါလ ညောင်ပင် ရင်း၌ တစ်ပါးတည်းနေစဉ်က များစွာသော ပုဏ္ဏားအိုကြီးတို့သည် ငါ့ ထံသို့ချဉ်းကပ်၍ ‘အရှင်ဂေါတမသည် အသက်အရွယ် ကြီးသောပုဏ္ဏား တို့ကို ရှိခိုးခြင်း၊ ခရီးဦးကိုဆိခြင်း၊ နေရာဖြင့် ဖိတ်ခြင်းမပြုဘဲနေသည်မှာ မသင့်လျော်ပါ’ဟု ပြောဆိုကြကုန်၏။ ထိုအခါ ငါ့အား ဤသို့အကြံ ဖြစ်ခဲ့၏။ ‘ဤပုဏ္ဏားတို့သည် လူကြီးကိုလည်းကောင်း၊ လူကြီးဖြစ်အောင် ပြုတတ်သောတရားကိုလည်းကောင်း၊ မသိကြကုန်။ အသက် ရှစ်ဆယ်ကိုး ဆယ်ရှိသူဖြစ်စေကာမူ မမှန်သောစကား၊ အကျိုးမရှိသော စကားကို ဆိုလေ့ရှိသူ၊ တရားဝိနည်းနှင့် မညီသော စကားကို ဆိုလေ့ ရှိသူကို ‘မိုက်သောလူကြီး’ဟူ၍သာလျှင် ခေါ်ဆိုရ၏။ ပထမအရွယ် နုနယ်ပျိုမျစ် သူပင်ဖြစ်စေကာမူ မှန်သောစကား အကျိုးရှိသော စကားကို ဆိုလေ့ ရှိသူ၊ တရားဝိနည်းနှင့်ညီသော စကားကို ဆိုလေ့ရှိသူကို ‘လိမ္မာသာ လူကြီး’ဟူ၍သာလျှင် ခေါ်ဆိုရ၏။

ရဟန်းတို့လူကြီးဖြစ်အောင်ပြုတတ်သော တရားသည် ဤလေးပါး တို့တည်း။ အဘယ်လေးပါးတို့နည်း ဆိုသော်-

ရဟန်းတို့၊ ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် သီလရှိသူဖြစ်၏။
 များသော အကြားအမြင်ရှိသူ၊ အကြားအမြင်ကို ဆောင်သူ၊
 အကြားအမြင်ကိုဆည်းမှူးသူဖြစ်၏။

မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေကြောင်း၊ ဖြစ်ကုန်သောထူးကဲ
 လွန်မြတ်သောစိတ်နှင့်ယှဉ်းသာ စွဲနိမိတ်ကို မပြုပြင် မပင်ပန်းဘဲရသူ
 ဖြစ်၏။

အာသဝေါကင်းရာဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှုကိုမျက်မှောက်ပြုကာ
 ဝင်စား၍နေ၏။

ရဟန်းတို့၊ လူကြီးဖြစ်အောင် ပြုတတ်သော တရား တို့သည်
 ဤလေးပါးတို့ပင်တည်းဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ လောကသုတ်

လောကကိုသိမြင်ပုံ လေးမျိုး

၂၃။ ရဟန်းတို့၊ မြတ်စွာဘုရားသည် လောကကို ထိုးထွင်း၍
 သိတော်မူ၏။ ထိုလောကမှလည်းကင်းကာတော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည်လောက၏ ဖြစ်ကြောင်းကိုထိုးထွင်း၍ သိတော်
 မူ၏။ ထိုလောက၏ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ပယ်စွန့်တော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည်လောက၏ ချုပ်ရာကိုထွင်း၍ သိတော်မူ၏။
 ထိုလောက၏ချုပ်ရာကိုလည်းမျက်မှောက်ပြုတော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် လောက၏ ချုပ်ရာသို့ ရောက်စေသောအကျင့်
 ကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူ၏။ ထိုလောက၏ ချုပ်ရာသို့ ရောက်စေသော
 အကျင့်ကိုလည်း ပွားများတော်မူပြီး ဖြစ်၏။

၁။ သမ္ဘဝိစေတသိကာနန္တံ အဘိစေတသိ အဘိစေတသိ ပိသုဒ္ဓိံ ခိတ္တံ
 ဝုစ္စဟိ အင်္ဂါက္ခံဝါ။ အဘိစေတသိ ဇာတာနိ အဘိစေတသိကနိ၊
 အသိစေတသန္တံ သမ္ဘိတာနိဟိ အဘိစေတသိကာနိ-အဋ္ဌကထာ။

ရဟန်းတို့၊ နတ်နှင့်တကွသော လောကသည်မြင်အပ်၊ ကြားအပ်
တွေ့ထိအပ်၊ ရောက်အပ်၊ ရွာဖွေအပ်၊ စိတ်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော အရာ
မှန်သမျှကို ငါသည်လည်း ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
'တထာဂတ' ဟုဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်ကို ရရှိသည့်
ညနှင့်ခန္ဓာအကြွင်းမရှိသောနိဗ္ဗာန်နဇာတ်ဖြင့်ငြိမ်းအေးသော ညအကြား၌
မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောကြား ညွှန်ပြ အပ်သော တရားဟူသမျှသည်
ထိုဟောကြားညွှန်ပြသည့် အတိုင်းသာဖြစ်၏၊ တစ်ပါးသော အခြားအရာ
အားဖြင့်မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် 'တထာဂတ'ဟုဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ပြုလုပ်လေ့
ရှိ၏။ ပြုလုပ်သည့်အတိုင်းလည်း ပြောဆိုလေ့ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် 'တထာ
ဂတ' ဟုဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ နတ်နှင့် တကွသော လောက၌ မြတ်စွာဘုရားသည်
သူတစ်ပါးတို့ကိုလွှမ်းမိုးနိုင်သူဖြစ်၏။ သူတစ်ပါးတို့က လွှမ်းမိုးအပ်သူ
ဖြစ်၏။ အမှန်တကယ် သိမြင်သူ၊ မိမိအလိုသို့ လိုက်စေနိုင်သူ ဖြစ်၏။
ထို့ကြောင့် 'တထာဂတ' ဟုဆိုအပ်၏ ဟုမိန့်ကြားပါသည်။

၄။ ကာဠကရာမသုတ်

မြတ်သော တဒိဂုံဏ်လေးပါး

၂၄။ သာဓကမမြို့ ကာဠကရာမ ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးစဉ်
ဗုဒ္ဓက ရဟန်းတို့အားဟောကြားသည်။

“ရဟန်းတို့၊ နတ်နှင့်တကွသော လောကသည်မြင်အပ်၊ ကြားအပ်၊
တွေ့ထိအပ်၊ သိအပ်၊ ရောက်အပ်၊ ရွာဖွေအပ်၊ စိတ်ဖြင့်သုံးသပ်အပ်သော
အရာဟူသမျှကို ငါသည်သိ၏။

ထိုအရာအားလုံးကိုငါသည် ထိုးထွင်း၍သိ၏။ ထိုအရာ အားလုံး
ကိုမြတ်စွာဘုရားသည် ထင်ရှားသိခဲ့၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုအရာများ
သို့ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မကပ်ရောက်။

ရဟန်းတို့၊ နှုတ်နှင့်တကွသော လောကသည် မြင်အပ်၊ ကြားအပ် စိတ်ဖြင့်သုံးသပ်အပ်သော အရာဟူသမျှကို ငါမသိဟုဆိုငြားအံ့၊ ထိုစကား သည် အမှားသာ ဖြစ်ရာ၏။

ထိုအရာများကို ငါသိလည်းသိ၏၊ မသိလည်းမသိဟု ဆိုငြားအံ့၊ ထိုစကားသည်လည်း အမှားသာဖြစ်ရာ၏။

ထိုအရာများကို ငါသိသည်လည်းမဟုတ်၊ မသိသည်လည်းမဟုတ်ဟု ဆိုငြားအံ့၊ ထိုစကားသည်လည်း ချွတ်ချော်မှုသာ ဖြစ်ရာ၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသည်လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် မြင်အပ်သောအာရုံကို မြင်၍ မြင်ပြီးသည်ကို 'ငါ့ဟာ၊ ငါ' စသည်ဖြင့် မထင်မှတ်၊ မမြင်အပ် သေးသည်ကို 'ငါ့ဟာ၊ ငါ' စသည်ဖြင့် မထင်မှတ်။ မြင်ဆဲအာရုံကို 'ငါ့ဟာ၊ ငါ' စသည်ဖြင့် မထင်မှတ်၊ မြင်တတ်သူကို 'ငါ့ဟာ၊ ငါ' စသည်ဖြင့် မထင်မှတ်။

ကြားအပ်သော အာရုံကိုကြား၍...

တွေ့ထိအပ်သော အာရုံကို တွေ့ထိ၍...

အတွင်းစိတ်ဖြင့် သိအပ်သောအာရုံကိုသိ၍ သိပြီးသည်ကို 'ငါ့ဟာ၊ ငါ' စသည်ဖြင့် မထင်မှတ်၊ မသိသေးသည်ကို 'ငါ့ဟာ၊ ငါ' စသည်ဖြင့် မထင်မှတ်၊ သိဆဲအာရုံကို 'ငါ့ဟာ၊ ငါ' စသည်ဖြင့် မထင်မှတ်။

ရဟန်းတို့၊ ဤသည်လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် မြင်အပ်၊ ကြားအပ် တွေ့အပ်၊ သိအပ်သောအရာတို့၌ ထပ်တူထပ်မျှ သဘောရှိသည် သာလျှင် ဖြစ်၍ 'တာဒိ' မည်၏။ ဤတာဒိဂုဏ်ဟက် သာလွန်မြင့်မြတ်သည့် တစ်ပါး သော တာဒိဂုဏ်သည် မရှိဟု ငါဆို၏။

၅။ ဗြဟ္မစရိယသုတ်

အကျင့်မြတ်ကို လျင့်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်လေးပါး

၂၅။ ရဟန်းတို့၊ ဤအကျင့်မြတ်ကို လူ့အများအပြားစုရန်မကျင့် အပ်၊ သူ့အများအပြားအကျင့်အပ်၊ ဗုဒ္ဓညးလေးပါး၊ ဗြဟ္မစရိယလေး အမြတ်ပြုခြင်း၊ ဂုဏ်သတင်းကျော်ကြားခြင်း အကျိုးငှာ မကျင့်အပ်၊ သူ့ အစပ်ပါးကဲ့ရဲ့မှုတို့မှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှာမကျင့်အပ်၊ 'ငါ့ကို လူအများသိ

ပါစေ့ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်လည်း မကျင့်အပ်။ ရဟန်းတို့၊ စင်စစ် ကား ကိုယ်နှုတ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်း၊ ကိလေသာတို့ကို စွန့်ပယ်ခြင်း၊ တဏှာ ရာဂကင်းကွာခြင်း၊ ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင် ဤ အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သုံးအပ်ပေ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ ကုဟသုတ်

အံဩဖွယ်ပြီသော ရဟန်းများ ကြီးပွား

၂၆။ ရဟန်းတို့၊ အကြင်ရဟန်းတို့သည် အံဩဖွယ်ကို ပြုတတ်ကုန် ၏။ ခက်ကန်ကုန်၏။ ဖြားယောင်း မြူဆွယ်တတ်ကုန်၏။ ဥ ချီအာယာ ထင်ရှားသော ကိလေသာသာရှိကုန်၏။ အချည်းနှီး ထောင်လွှားကုန်၏။ မထည်ကြည်ကုန်။ ထိုရဟန်းတို့သည် ငါ့ကိုမြတ်နိုးသူများ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤဓမ္မဝိနယမှ ကင်းကွာသူများ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် ဤဓမ္မ ဝိနယ၌ ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းသို့ မရောက်နိုင်ကုန်။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်ရဟန်းတို့သည်ကားအံဩဖွယ်ကိုမပြု ဟတ် ကုန် ဖြားယောင်းမြူဆွယ်မှု မပြု တတ်ကုန်၊ ဥပဇာတ်ပညာနှင့်ပြည့်စုံကုန်၏။ ခက် ထန်ကုန်။ တည်ကြည်သောစိတ်ရှိကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် ငါ့ကိုမြတ် နိုးသူများဖြစ်၏။ ဤဓမ္မဝိနယမှ မကင်းကွာသူများ ဖြစ်၏။ ထိုရဟန်းတို့ သည် ဤဓမ္မဝိနယ၌ ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းသို့ ရောက်နိုင်ကုန်၏ဟု ငဟော ကြားပါသည်။ (ဤသုတ်၌ တရားဝေပေါ် သရုပ်ကို စဉ်းစားဖော်ထုတ် ရန် လိုပါသည်။)

၇။ သန္တုဋ္ဌိသုတ်

ပစ္စည်းလေးပါး၌ ရောင့်ရဲမှု

၂၇။ ပုံသဉ္စသင်္ကန်း၊ လှည့်လည်ဆွမ်းခံ၍ ရသေ့ဆွမ်း၊ သစ်ပင် ရင်းဟူသောကျောင်း၊ နွားကျင်ငယ်ပုပ်ဟူသော ဆေးအားဖြင့် ဤလေး ပါးသော ပစ္စည်းတို့သည် ရလွယ်၍ အပြစ်ကင်းသော ပစ္စည်းများဖြစ် သည်။ ထိုပစ္စည်းများဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်းကို ရဟန်းအကျင့်၏ အင်္ဂါတစ်ပါး ဟု ဆိုအပ်ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

ဂ။ အရိယဝံသ သုတ်

အရိယာတို့၏ အစဉ်အလာလေးပါး

၂၈။ ရဟန်းတို့၊ အရိယာတို့၏ အစဉ်အလာတို့သည် လေးပါး ရှိကုန်၏။ ထိုလေးပါးတို့သည် အထွတ်အမြတ်ဟု သိအပ်သောတရားများ ဖြစ်၏။ ကြာမြင့်စွာက သိအပ်သော တရားများ ဖြစ်၏။ အစဉ်အလာ ဟုသိအပ်သော တရားများဖြစ်၏။ ရှေးကျသောတရားများဖြစ်၏။ ပညာ ရှိသော သမ္မာဗြဟ္မဏတို့သည် မပယ်အပ်သော ရှေးကလည်း မပယ်ခဲ့ ယခုလည်းမပယ်၊ နောင်လည်းမပယ်မည် မကုတ်သော တရားများဖြစ်၏။ မကဲ့ရဲ့အပ်သော တရားများဖြစ်၏။

ထိုအရိယာတို့၏ အစဉ်အလာ လေးပါးတို့ကား-

(၁) ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် အယုတ် အမြတ်သမ္ပုတမထား တစ်ပါးပါးသောသင်္ကန်းဖြင့်ရောင့်ရဲ၏။ ထိုရောင့်ရဲခြင်း၏။ ဂုဏ်ကိုလည်း ပြောလေ့ရှိ၏။ သင်္ကန်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် မသင့်သော ရွာမှီး ခြင်းသို့လည်း မရောက်။ သင်္ကန်းကို မရခြင်းကြောင့်လည်း မတောင့်တ၊ သင်္ကန်းကိုရ၍လည်းမက်မောခြင်း၊ တွေဝေခြင်း၊ မျှီ သိပ်ခြင်းမရှိ ဘဲအပြစ် ကိုရှုလျက်၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း ပညာရှိလျက် သုံးဆောင်၏။ အမှတ် မထား တစ်ပါးပါးသော သင်္ကန်းဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်း မိမိကိုယ် မိမိ မချီးမြှောက်၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း မရှုတ်ချ။

အကြင်ရဟန်းသည် အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောသင်္ကန်းဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်း၌ကျွမ်းကျင်လိမ္မာ၏။ မပျင်းရိ၊ သတိသမ္ပဇဉ် ရှိ၏။ ဤ ရဟန်းကိုရှေးကျ၍ အထွတ်အမြတ်ဟု သိအပ်သော အရိယာတို့၏။ အစဉ် အလာ၌ တည်သော ရဟန်းဟု ဆိုအပ်၏။

(၂) ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် အယုတ်အမြတ် အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ဆွမ်းဖြင့် ရောင့်ရဲ၏။...

(၃) ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် အယုတ်အမြတ် အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောကျောင်းဖြင့် ရောင့်ရဲ၏။...

(၄) ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်၏။ ကာမတ္တန္တ စသော နိဝရဏတို့ကို ပယ်ပျောက်မွေ့လျော်၏။ ထိုမွေ့လျော်ခြင်း ဖြင့်မိမိကိုယ်ကို မိမိမချီးမြှောက်၊ သူတစ်ပါးကိုလည်းမရှုတ်ချ။ အကြ

ရဟန်းသည် ထို ဘာဝနာဖြင့် မေ့လျော့ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာ၏။ မပျင်းရိ၊ သတိ သမ္ပဇဉ်ရှိ၏။ ဤရဟန်းကိုရွေးကျ၍ အထွတ် အမြတ် ဖြစ်သောအရိယာတို့၏ အစဉ်အလာ၌ တည်သော ရဟန်းဟုဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အရိယာတို့၏ အစဉ်အလာ ‘အရိယဝံသ’ လေးပါး တို့နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အရှေ့အရပ်၌ နေလျှင်လည်း မေ့လျော့ခြင်းကို လွမ်းမိုးနိုင်သည်သာဖြစ်၏။ အနောက်အရပ်၊ မြောက်အရပ်၊ တောင်အရပ်၌ နေလျှင်လည်း မေ့လျော့ခြင်းကို လွမ်းမိုးနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ မေ့လျော့ခြင်းသည်ကား ထိုရဟန်းကို ဘယ်အခါမျှ လေ့မိုး မိုးနိုင်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ကြံ့ခိုင်သော လုံ့လ ဝီရိယ ရှိသူ သည် မေ့လျော့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မေ့လျော့ခြင်းကို သည်းကောင်း ခံနိုင်ပျည်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ ဓမ္မပဒသုတ်

အတ္တအမြတ်ဟု သိအပ်သော တရားအဖို့လေးပါး

၂၉။ အတ္တအမြတ်ဟု သိအပ်သော၊ ပညာရှိ ရဟန်း ပုဏ္ဏား တို့ကဲ့ရဲ့ အပ်သောတရားအဖို့တို့သည် သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို မမက်မောခြင်း ‘အနုဘိဇ္ဈာ’၊ သူတစ်ပါးကိုပျက်စီးစေလိုခြင်း ‘ဆဗျာပါဒ’၊ ကောင်းစွာ အေးကပ်မေ့ခြင်း ‘သမ္မာသတိ’ ကောင်းစွာတည်ကြည်ခြင်း ‘သမ္မာသမာဓိ’ ဟူ၍လေးပါးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

ပရိဗ္ဗာဏသုတ်

ပရိဗ္ဗိတိတို့အား တရားအဖို့လေးပါးကိုဟောကြားခြင်း

၃၀။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌သီတင်းသုံး စဉ် အနုသမ္မာ၊ ဓရဒမ္မာသကုလုဒါယိစသည့်ထင်ရှားသောပရိဗ္ဗိတိများစွာ

၁။ ဓမ္မပဒါနီကိ ဓမ္မကောဠာသာ အဗ္ဘကထာ၊ ဈာနာဒိဘေဒေါ ဓမ္မော ပဇ္ဇတိ ဧတေနာဟိ ဓမ္မပဒ- ဣကာ၊ ယင်းဣကာနည်းအရ ‘‘ဓမ္မပဒါနီ- ဈာန်စသောတရားထူးကို ရနိုင်ကြောင်းဖြစ်သော၊ အခြေခံရှိသည်’’ဟု ပြန်နိုင်သည်။

တို့သည် သိပ္ပံနိကာမြစ်ကမ်းရှိ (ရိဗိုဇ်ကျောင်းတိုက်၌) နေကြကုန်၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ညနေအချိန်တွင် ပရိဗိုဇ်ကျောင်းတိုက်သို့ ကြွသွား၍ ခင်းထားသော နှာရင်း၌ ထိုင်ကာ အထွတ်အမြတ်ဟု သိအပ်သော တရားအဖို့လေးပါးကို ဟောကြားတော်မူ၏။

တရားအဖို့လေးပါးကို ဟောကြားတော်မူပြီး ထိုတရားအဖို့လေးပါးကို ကဲ့ရဲ့ပစ်ပယ်သူသည် အဘိဇ္ဈာအာကြီးသူ၊ ဗျာပါဒအားကြီးသူ၊ သတိလက်လွတ်နေသူ၊ မတည်ကြည်သောစိတ် ရှိသူတို့ကို ချီးမွမ်းရာရောက်ကြောင်း၊ သဟေတုကဝါဒ၊ အင်္ဂုရိယဝါဒ၊ နတ္ထိကဝါဒကို စွဲယူသည့် ဥက္ကလဇနပုဒ်မှ စသော နှာရင်းတို့သည် ပရိဗိုဇ်နှစ်ပါးတို့သည် ပင်၍ တရားအဖို့လေးပါးကို ကဲ့ရဲ့ပစ်ပယ်တတ်၏ဟု မထင်ခဲ့ကြကြောင်း ဗုဒ္ဓကမိန့်ကြားတော်မူ၏။

၄။ စက္ကဝဂ်

၁။ စက္ကသုတ်

သမ္ပတ္တိစက်လေးပါး

၃၁။ နတ်လူတို့အား စည်းစိမ်ဥစ္စာပေါများ တိုးတက်ကြောင်း ဖြစ်သော ‘သမ္ပတ္တိစက်’ တို့သည်-

သင့်လျော်သော အရပ်၌နေခြင်း ‘ပဋိရူပဒေသဝါသ’
သူတော်ကောင်းတို့အား မှီဝဲသည့် ကပ်ခြင်း ‘သပ္ပုရိသုပနိဿယ’
မိမိကိုယ်ကို ကောင်းစွာဆောင်ရွက်တတ်ခြင်း ‘အတ္တသမ္မာပဏိဓိ’

ရှေးကပြုခဲ့သည့် ကောင်းမှုရှိခြင်း ‘ပုဗ္ဗေစကတပုညဘာ’ ဟူ၍ လေးပါးရှိ၏ဟု ဟောကြားသည်။

၁။ အဟေတုကဝါဒ-သတ္တဝါတို့မှာ စင်ကြယ်ခြင်း၊ ညစ်နွမ်းခြင်း၏ အကြောင်း မရှိဟု ပြောဆိုသောဝါဒ၊ အင်္ဂုရိယဝါဒ-ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုစုသော်လည်း ပြုရာမရောက်ဟု ပြောဆိုသောဝါဒ၊ နတ္ထိကဝါဒ-ပေးလှူခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်း စသည်တို့၏ အကျိုးမရှိဟု ပြောဆိုသောဝါဒ။

၂။ သင်္ဂဟသုတ်

သင်္ဂဟဝတ္ထုလေးပါး

၃၂။ ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့မှု သင်္ဂဟဝတ္ထုတို့သည်-
ပေးကမ်းခြင်း ‘ဒါန’၊

ချစ်ဖွယ်သော စကားကိုဆိုခြင်း ‘ပေယျဝဇ္ဇ’၊

အကျိုးစီးပွားကို ကျင့်ခြင်း ‘အတ္ထစရိယာ’၊

မိမိနှင့်ထပ်တူထပ်မျှပြုခြင်း ‘သမာနတ္ထတာ’ ဟူ၍ လေးပါးရှိ၏ဟု
ဟောပေါ်သည်။

၃။ သိဟသုတ်

မြတ်စွာဘုရား၏ ရဲရင့်သော ဟောကြားချက်လေးချက်

၃၃။ ရဟန်းတို့၊ သားတို့သနင်းခြင်သော မင်းသည် ညချမ်းအချိန်၌
မိမိနေရာအရပ်မှထွက်၍ ကွန်မြူးစံပယ်လျက် ထက်ဝန်းကျင်အရပ်လေး
မျက်နှာတို့တို့ စောင်းငဲ့ကြည့်ရှုပြီး သုံးကြိမ်ဟောက်ကာ ကျက်စားရန်
ထွက်သွား၏။ ရဟန်းတို့၊ ခြင်သော မင်း၏ဟောက်သံကို ကြားသောတို့ရစ္ဆန်
သတ္တဝါတို့သည် များသောအားဖြင့် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်
ကုန်၏။ တွင်းနေသတ္တဝါတို့သည် ထွင်းသို့ဝင်ကုန်၏။ ရေနေသတ္တဝါတို့
သည် ရေသို့ဝင်ကုန်၏။ တောနေသတ္တဝါတို့သည် တောသို့ဝင်ကုန်၏။ ငှက်
တို့သည် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ကုန်၏။ ရဟန်းတို့ ရွာနိဂုံးမင်းနေပြည်
တို့၌ ခိုင်ခံ့သော သားရေကြိုးတို့ဖြင့် ချည်နှောင်ထားသော မင်းစီးဆင်တို့
သည်လည်း ထိုနှောင်ကြိုးတို့ကိုဖြတ်လျက် ကြောက်ရွံ့ကုန်သည်ဖြစ်၍ ကျင်
ကြိုးကျင်ငယ်တို့ကို စွန့်ကာ ခြေဦးတည်ရာအရပ်သို့ ပြေးသွားကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤအတူသာလျှင် အကြင်အခါ၌ပူဇော်အထူးကိုခံထိုက်
သော၊ တရားအားလုံးကို ကိုယ်တိုင်မှန်စွာသိမြင်သော၊ အသိဉာဏ်ဝိဇ္ဇာ
အကျင့်စရုဏတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ကောင်းသောစကားကို ဆိုတတ်သော
လောကကိုသိမြင်တော်မူသော၊ ဆုံးမထိုက်သူကို ဆုံးမတတ်သည့် အတုမဲ့
ပုပ္ဖိလ်ဖြစ်တော်မူသော၊ နတ်လူတို့၏ဆရာဖြစ်သော၊ သတ္တဝါတို့အား
သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်စေတော် မူတတ်သော၊ ဘုန်းတန်ခိုး ကြီးတော်
မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် လောက၌ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၁။ အရဟံ၊ သမ္မာသဗ္ဗုဒ္ဓေါဟသော ဂုဏ်စောင့်ကိုးပါးတို့ ပြန်ဆိုထားခြင်း
ဖြစ်ပါသည်။

ထိုမြတ်စွာ ဘုရားသည် ‘ဤဇာတိ သင်္ခရာရှိသော ခန္ဓာငါးပါး
အပေါင်း ‘သက္ကာယ’တည်း။ ဤဇာတိ သက္ကာယဖြစ်ကြောင်းတည်း။ ဤ
ဇာတိသက္ကာယချုပ်ရာတည်း။ ဤဇာတိ သက္ကာယချုပ်ရာသို့ ရောက်စေနိုင်
သောအကျင့်တည်း’ဟု တရားကိုဟော၏။

ရဟန်းတို့၊ ထိုအချို့၌ အသက်ရှည်ခြင်း၊ အဆင်းလှခြင်း၊ များသော
ချမ်းသာခြင်း တို့နှင့်ပြည့်စုံ၍ မြင့်မားသော ဘုံဗိမာန်တို့၌ ကြာမြင့်စွာ
တည်ခြင်းရှိသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ သော်မှလည်း မြတ်စွာဘုရား၏ တရားကို
ကြားနာရ၍ များသောအားဖြင့် ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်
ကုန်၏။ ‘ငါတို့သည် မြဲခိုင်တည်တံ့သူများ မဟုတ်ဘဲ လျက်မြဲခိုင်တည်တံ့
သူများဖြစ်၏ဟု မှတ်ထင်ခဲ့ ကြကုန်၏။ စင်စစ်ငါတို့သည် မမြဲသူ၊ မခိုင်
သူ၊ မတည်တံ့သူ၊ သက္ကာယ၌ အကျုံးဝင်သူများ ဖြစ်ကုန်၏’ ဟူ၍
ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ မြတ်စွာဘုရားသည် နတ်နှင့်တကွ သောလောကအပေါ်၌
ဤမျှအထိတန်ခိုးရှိစေဘဲ အာနုဘော် ကြီးလှပေသည်ဟု ဟောကြားပါ
သည်။

၄။ အဂ္ဂပ္ပသဘာဝသုတ်

အမြတ်ဆုံး ကြည်ညိုခြင်းလေးပါး

၃၄။ ရဟန်းတို့၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကြည်ညိုခြင်း တို့သည်
လေးပါးရှိကုန်၏။

အဘယ်လေးပါးတို့နည်း ဆိုသော်—

ခြေမရှိသော သတ္တဝါ၊ ခြေနှစ်ချောင်းရှိသောသတ္တဝါ၊ ခြေလေး
ချောင်းရှိသော သတ္တဝါ၊ ခြေများစွာရှိသော သတ္တဝါ စသောသတ္တဝါ
အားလုံးတို့တွင် ပူဇော်အထူးကိုခံသိုက်ပြီး တရားအားလုံးကို ကိုယ်တိုင်
မှန်စွာသိမြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို အမြတ်ဆုံးဟု ဆိုအပ်၏။
အကြင်သူတို့သည် ဘုရား၌ ကြည်ညိုကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် အမြတ်ဆုံး၌
ကြည်ညိုသူများဖြစ်ကြ၏။ အမြတ်ဆုံး၌ ကြည်ညိုသူတို့အား အမြတ်ဆုံး
ဖြစ်သော အကျိုးသည် ဖြစ်၏။

အကြောင်းတရားတို့၏ ပြုပြင်စီရင်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ‘သင်္ခတ’တရားဟူသမျှတို့တွင် အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော အရိယာမဂ်ကို အမြတ်ဆုံးဟုဆိုအပ်၏။ အကြင်သူတို့သည် အရိယာမဂ်၌ ကြည်ညိုကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် အမြတ်ဆုံး၌ ကြည်ညိုသူများဖြစ်ကုန်၏။ အမြတ်ဆုံး၌ ကြည်ညိုသူတို့အား အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော အကျိုးသည် ဖြစ်၏။

အကြောင်းတရားတို့သည် မပြုပြင်မစီရင် အပ်သော ‘အသင်္ခတ’တရားတို့တွင် ရာဂ ကင်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အမြတ်ဆုံးဟု ဆိုအပ်၏။ အကြင်သူတို့သည် ရာဂကင်းရာနိဗ္ဗာန်၌ ကြည်ညိုကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် အမြတ်ဆုံး၌ ကြည်ညိုသူများဖြစ်၏။ အမြတ်ဆုံး၌ ကြည်ညိုသူတို့အား အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော အကျိုးသည်ဖြစ်၏။

သံသရာဂိုဏ်း ဟူသမျှတို့တွင် အစုံအားဖြင့်လေးစုံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ရှစ်ယောက်ရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ ထပည့်သံဃာကို အမြတ်ဆုံးဟု ဆိုအပ်၏။ အကြင်သူတို့သည် ထိုသံဃာ၌ ကြည်ညိုကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် အမြတ်ဆုံး၌ ကြည်ညိုသူများဖြစ်၏။ အမြတ်ဆုံး၌ ကြည်ညိုသူတို့အား အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောအကျိုးသည် ဖြစ်၏ဟုဟောကြားပါသည်။

၅။ ဝဿာကာရသုတ်

ယောက်ျားမြတ်ဟု ဆိုနိုင်ကြောင်း တရားလေးပါး

၃၅။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန်ကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသီတင်းသုံးနေစဉ် ဝေဠုဝန်၏ အတော်ကြီး ဖြစ်သော ဝဿာကာရ ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓထံမှဦးစွာ ပြော၍ ဤသို့လျှောက်၏။

“အရှင်ဂေါတမ၊ အကျွန်ုပ်တို့သည် လေးပါးသော တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ကြီးသောပညာရှိသော ယောက်ျားမြတ်’ ဟူ၍ ပညတ်ကြပါသည်။ အဘယ် လေးပါးတို့နည်းဆိုသော်-များသောအကြား အမြင်ရှိခြင်း၊ ထိုထိုစကားတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိနားလည်ခြင်း၊ ကြာမြင့်စွာ ပြောဆိုသည်ကို အောက်မေ့နိုင်သော သီတိရှိခြင်း၊ လူတို့၏ ပြုဖွယ်၊ ပြုမလုပ်စီမံနိုင်သော ဉာဏ်ပညာနှင့်ပြည့်စုံ၍ ကျွမ်းကျင်လိမ္မော်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ အရှင်ဂေါတမ၊ ကျွန်ုပ်၏ စကားကို ကျေနပ်

ထောက်ခံလိုက်လျှင်ထောက်ခံပါဇော။ သို့မဟုတ် ကန့်ကွက်ထိုက်လျှင် လည်းကန့်ကွက်ပါလော”

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် သင်၏စကားကို ကျေနပ်ထောက်ခံခြင်း လည်း မပြု၊ ကန့်ကွက်ခြင်းလည်းမပြုလိုပေ။ သို့သော်ငါသည်ကား လူအများ အကျိုးစီးပွားကို ကျင့်ခြင်း၊ အလိုရှိသော အကြံကိုသာ ကြံ၍ အလိုမရှိ သောအကြံကို မကြံဘဲ ကြံစည်မှု၌ စိတ်အလိုအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း ၊ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေကြောင်း ဖြစ်သည့် စွဲနန်းလေးပါးကိုရရှိခြင်း၊ အာသဝေါ ကင်းရာ ဖြစ်သော လွတ်မြောက် မှုကိုမျက်မှောက်ပြု၍ နေနိုင်ခြင်းဟူသော တရားလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ကြီးသောလည်းရှိ ယောက်ျားမြတ်’ဟု ပညတ်၏။”

“အရှင် ဂေါတမ၊ အံဩဗ္ဗယ် ကောင်းလှပါသည်။ မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲလှပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည်အရှင်ဂေါတမကိုပင်ဤလေးပါးသော တရားနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ မှတ်ယူကြပါကုန်၏။”

“ပုဏ္ဏား၊ စင်စစ်သင်သည် ငါ့ကိုထိပါး၍ ဤစကားကိုပြောဆို ခြင်းဖြစ်၏။ သို့သော် ငါတို့ယ်တိုင်ပင်သင့်အားထုတ်ဖော်ပြောကြားအံ့။ ငါသည် လူအများ၏ အကျိုးငှာ ကျင့်သူဖြစ်၏။ ကြံစည်မှု၌ စိတ်အလို အတိုင်းဖြစ်စေနိုင်ခြင်းသို့ရောက်သူဖြစ်၏။ မျက်မှောက်ဘဝ ချမ်းသာစွာ နေကြောင်းဖြစ်သည့် စွဲနန်းလေးပါးကို ရရှိသူဖြစ်၏။ အာသဝေါ ကင်းရာ ဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှုကို မျက်မှောက်ပြု၍နေနိုင်သူဖြစ်၏ဟု မိန့်ကြား တော်မူပါသည်။

၆။ ဒေါဏသုတ်

နတ်လူစသည်လေးမျိုးမဟုတ်သူ

၃၆။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဥက္ကဋ္ဌမြို့နှင့်သေဗျမြို့ အကြား ခရီးရှည်ကြွသွားတော်မူ၏။ ဒေါဏအမည်ရှိ ဘုရားသည် လည်း ထိုခရီးကိုသွားလျှင်ရှိသော် မြတ်စွာဘုရား၏ ပြောဆိုသောစုံတို့၌ အကန့်မရှိစွာယောင်ရှိကုန်သော၊ အကွပ်ပုန်တောင် တို့နှင့် မကွဲ ဖြစ်ကုန်

၁။ ဝိတက္ကမထေ စေတော၃၀ သိပ္ပတ္တော ဇဟာတိ။

သော၊ အလုံးစုံသော အခြင်းအရာတို့နှင့် ပြည့်စုံကုန်သော စက်လက္ခဏာ တို့ကိုတွေ့မြင်လေသည်။ ထိုအခါဒေါနပုဏ္ဏားအား ‘အံ့ဩဖွယ်ဆောင်း ပေစွ၊ ဤခြေထောက်တို့သည်လူသား၏ခြေထောက်များ ဖြစ်မည်မဟုတ် ဟူ၍ အကြံဖြစ်လေသည်။’

ထို့နောက် ဒေါဏပုဏ္ဏားသည် လမ်းပေါ်မှဆင်း၍ လမ်းဘေးရှိ သစ်ပင်တစ်ပင်အောက်၌ အေးချမ်းတည်ငြိမ်စွာ ထိုင်နေတော် မူသော ဗုဒ္ဓကိုမြင်လျှင် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍ ဤသို့လျှောက်လေသည်။

“အရှင်သည်နတ်ဖြစ်လတ္တံ့လော”

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် နတ်ဖြစ်မည်မဟုတ်”

“အရှင်သည်ဂန္ဓဗ္ဗဖြစ်လတ္တံ့လော”

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် ဂန္ဓဗ္ဗဖြစ်မည်မဟုတ်”

“အရှင်သည်ဘိလူးဖြစ်လတ္တံ့လော”

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည်ဘိလူးဖြစ်မည်မဟုတ်”

“အရှင်သည်လူဖြစ်လတ္တံ့လော”

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည်လူဖြစ်မည်မဟုတ်”

“သို့သော်အရှင်သည် အဘယ်သူဖြစ်လတ္တံ့နည်း”

“ပုဏ္ဏား၊ အကြင် အာသဝေါတရားတို့ကိုမပယ်ခြင်းကြောင့်နတ်၊ ဂန္ဓဗ္ဗ၊ ဘိလူး၊ လူဖြစ်ရာ၏။ ထိုအာသဝေါတရားတို့ကိုငါသည် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ပြီးဖြစ်၏။ ပုဏ္ဏား၊ ရေ၌ပေါက်သောရေ၌ကြီးပွားသောကြာပင်သည် ရေပေါ်သို့တက်၍ ရေဖြင့်မလိမ်းကျဘဲ တည်သကဲ့သို့ ထိုအတူညီလော က၌ဖြစ်ပေါ်၍ လောက၌ကြီးပွားသော ငါသည် လောကကို လွှမ်းမိုး၍

၁။ “အရှင်သည်နတ်ဖြစ်ပါသလော” ဟု မေးလိုရင်းဖြစ်သော်လည်း ‘ဤ ရဟန်းသည် နောင်တွင်တန်ခိုးကြီးသော နတ်ဘစ်ပါးဖြစ်လာလိမ့်မည်’ ဟုတွေးမိသောကြောင့် ထိုအတွေးအား လျော်စွာ “နတ်ဖြစ်လတ္တံ့ လော” ဟု အနာဂတ်စကားဖြင့် မေးခြင်းဖြစ်သည့်ဟုအဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့် ပါသည်။

လောကဖြင့် လိမ်းကျံဘဲနေ၏။ ပုဏ္ဏား၊ သင်သည် ငါ့ကိုတုရား(ဗုဒ္ဓ)ဟူ၍ မှတ်ယူခသာ”ဟု မိန့်ကြားလေသည်။

၇။ အပရိဟာနိယသုတ်

မဆုတ်ယုတ်ကြောင်း တရားလေးပါး

၃၇။ သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။

ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌ လုံခြုံစွာ စောင့်စည်း အပ်သောဝင်
ပေါက်ရှိခြင်း၊

စားသောက်ဖွယ်၌ အကိုးအရှည်ကို ခံခြင်း။
နိုးကြားမှုကို အစဉ် အာထုတ်ခြင်း။

ဤ တရားလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာမထိုက်၊ နိဗ္ဗာန်အနီး၌ တည် ခုဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ ပတိလိနသုတ်

တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းသူ၏ အင်္ဂါလေးဝါး

၈။ ရဟန်းတို့၊ အသီးသီးသော သစ္စာတို့ကို နှုတ်ပယ်ပြီးသော၊ ရှာမိုးခြင်းကို အကြွင်းမဲ့ စွန့်ပြီးသော၊ က. ယသင်္ခါရငြိမ် ပြီးသောရဟန်းကို ‘တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်းသူ’ဟု ဆိုအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် အသီးသီးသော သစ္စာတို့ကို နှုတ်ပယ်ပြီးသူ ဖြစ်သနည်းဆိုသော် ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် များစွာသော ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့၏ ‘လောကသည်မြဲ၏၊ လောကသည် မမြဲ’ သော အသီးသီးသော သစ္စာတို့ကို နှုတ်ပယ်စွန့်လွှတ်ပြီး ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် အသီးသီးသော သစ္စာတို့ကို နှုတ်ပယ်ပြီးသူ ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် ရှာမိုးခြင်းကို အကြွင်းမဲ့ စွန့်ပယ်ပြီးသူ ဖြစ်သနည်း ဆိုသော်ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ကာမရွာ

မှီးခြင်းကို စွန့်ပယ်ပြီးဖြစ်၏။ 'ဘဝရှာမှီးခြင်းကို စွန့်ပယ်ပြီးဖြစ်၏။ အကျင့်
မြတ်ရှာမှီးခြင်းသည် ငြိမ်းအေးပြီးဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် ရှာမှီး
ခြင်းကို အကြွင်းမဲ့ စွန့်ပယ်ပြီးသူဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် ကာသင်္ခါရ ငြိမ်းအေး
ပြီးသူဖြစ်သနည်းဆိုသော် ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် သုခဒုက္ခတို့ကို
ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း ဝမ်းနည်းခြင်းတို့၏လည်း
ရှေးဦးပစ္ဆိမကပင် ချုပ်ပျောက်ပြီး ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း ဆင်း
ရဲခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းကင်း၍ ဥပက္ခောကြောင့်ဖြစ်သည့်သတိ၏ စင်ကြယ်
ခြင်းရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကိုဝင်စား၍နေ၏။ ရဟန်းတို့၊ ဤသို့လျှင်ရဟန်း
သည် ကာသင်္ခါရ ငြိမ်းအေးပြီးသူဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည်အဘယ်သို့လျှင်တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်း
သူဖြစ်သနည်းဆိုသော် ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ငါ့ဟူသော ထောင်
လွှားမှုကိုနှောင်တင်ဖန်တီးဖြစ်အောင် အရင်းမှနှုတ်ပယ်ပြီးဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင်
ရဟန်းသည် တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်သူဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ ဥဇ္ဇယသုတ်

ယဇ်ပူဇော်ခြင်း ငါးမျိုး

၃၉။ အခါတစ်ပါး၌ ဥဇ္ဇယမည်သော ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်း
ဆပ်၍ “အရှင်ဂေါတမသည်လည်းယဇ်ပူဇော်ခြင်းကို ချီးမွမ်းပါသလော”
ဟု မေးလျှောက်၏။ ထိုအမေးကို ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြား
တော်မူ၏။

“ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် ယဇ်ပူဇော်ခြင်း ဟူသမျှကို မချီးမွမ်း။ အကြင်
ယဇ်ပူဇော်ခြင်း၌ နှား၊ သိုး၊ ခိတ်၊ ကြက်၊ ဝက်တို့ကို သတ်ကုန်၏။
သတ္တဝါအများ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။ ထိုယဇ်ပူဇော်ခြင်းကို ငါ
မချီးမွမ်း။ အကြင်ယဇ်ပူဇော်ခြင်း၌ကား နှား၊ သိုး၊ ခိတ်၊ ကြက်၊ ဝက်
တို့ကို မသတ်။ သတ္တဝါအများ ပျက်စီးခြင်းသို့ မရောက်။ ဤသို့ညဉ်းဆဲ
သတ်ဖြတ်မှု ဖရှိသော အမြဲမပြတ် ပေးလှူခြင်း၊ မျိုးရိုး စဉ် ဆက်အလိုက်
ပေးလှူခြင်းတည်းဟူသော ယဇ်မျိုးကို ငါချီးမွမ်း၏”

မြင်းကိုသတ်၍ပူဇော်သော အဿမေဓံယဇ်။

ယံကျားကို သတ်၍ ပူဇော်သော ပုရိသမေဓံယဇ်။

ထမ်းပိုးကျည်ကိုပစ်ချ၍ကျရာအရပ်၌ပူဇော်သောသမ္မာပါသ ယဇ်
မန္တာန်ဖြင့် စီရင်သည့် ထောပတ် ပျားရည်ကိုသောက်၍ ပူဇော်
သော ဝါဇပေယျယဇ်။

ဘဏ္ဍာတိုက်၊ စပါးကျိုတို့၏တံခါးများကိုဖွင့်၍ ရှိသမျှ ပစ္စည်းကို
မခြွင်းပချန်၊ ပလ္လံသောနိရုဂ္ဂဋ္ဌယဇ်ဟူသောများစွာအား ထုတ်ဆောင်ရွက်
ဖွယ်ကိစ္စရှိသော ယဇ်ကြီးငါးမျိုးတို့သည် များသော အကျိုး မရှိကုန်
ဟု ဟောကြားပါသည်။

(ဤသုတ်၌ယဇ်ငါးပါးဖြစ်နေသည်။ သာသနာ့စတုတ္ထနိပါတ်၌
ဤသုတ်ပါနေကြောင်း ခြင်းစားသင့်ပါသည်။)

၄၀။ ဥဒါယိသုတ်၌ ဥဒါယိမည်သောပုဏ္ဏားဇာား အဟက်သုတ်
နည်းတူဟောကြားပါသည်။

၅။ ဧရာဟိဗာဿဝဂ်

၁။ သမာဓိဘာဝနာသုတ်

သမာဓိ ပွားများခြင်း လေးပါး

၄၁။ သမာဓိပွားများခြင်းသည်-

- (၁) မျက်မှောက် တာ၌ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်း အလို့ငှာဖြစ်
သော သမာဓိပွားများခြင်း။
- (၂) ဥဏ်အမြင်ရရှိခြင်းအလို့ငှာဖြစ်သောသမာဓိပွားများခြင်း
- (၃) သတိသမ္ပဗ္ဗာန်ရှိခြင်းအလို့ငှာဖြစ်သောသမာဓိပွားများခြင်း
- (၄) အာသဝေါဟရား ကုန်ခြင်း အလို့ငှာ ဖြစ်သော သမာဓိ
ပွားများခြင်း ဟူ၍လေးပါးရှိသည်။

ထိုလေးပါးတို့တွင် ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် အစရှိသော ဈာန်
လေးပါး ကိုဝင်စားခြင်းသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ချမ်းသာစွာ နေကြောင်း
ဖြစ်သော သမာဓိပွားများခြင်း မည်၏။

ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် အရောင်အလင်းဟူသော အမှတ်သညာ
ကိုနှလုံးသွင်း၏။ နေဟူသော အမှတ်သညာကို ဆောက်ထည်၏။ ည
အချိန်၌ နေအချိန် ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ နေအချိန်၌ ညအချိန် ကဲ့သို့
လည်းကောင်း၊ အရောင်အလင်းဟူသော အမှတ်သညာကိုနှလုံးသွင်း၏။
ဤသို့အပိတ်အဆီးမရှိ၊ ဟင်းလင်းပွင့်သော စိတ်ဖြင့် အရောင်အလင်းနှင့်
တကွ ဖြစ်သော စိတ်ကိုပွားများ၏။ ဤသို့ ပွားများခြင်းသည် (ဒိဗ္ဗ
စက္ခု) ဥဏ္ဏအမြင်ကို ရရှိခြင်းအလို့ငှာ ဖြစ်သောသမာဓိပွားများခြင်း
မည်၏။

ဤသာသနာ၌ ရဟန်းအား ဝေဒနာ၊ သညာ၊ ဝိတက် တို့သည်
ထင်ရှားလျက် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ထင်ရှားလျက်တည်ကုန်၏။ ထင်ရှား
လျက် ချုပ်ပျောက်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းသည် သတိ
သမ္ပဇဉ် အလို့ငှာ ဖြစ်သော သမာဓိ ပွားခြင်း မည်၏။

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၌ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကိုအဖန်ဖန်ရှုလျက်
နေခြင်းသည် အာသဝေါ တရားများ ကုန်ခြင်းငှာ ဖြစ်သော သမာဓိ
ပွားများခြင်းမည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ ပဉ္စာဗျာကရဏသုတ်

ပြဿနာဖြေခြင်းလေးမျိုး

၄၂။ ကေနံဖြေဆိုရမည့် ကေသဗျာကရဏိယ ပြဿနာ၊

ခွဲခြားဝေဖန်၍ ဖြေဆိုရမည့် ဝိသဇ္ဇဗျာကရဏိယပြဿနာ၊
တစ်ဖန်မေး၍ ဖြေဆိုရမည့်ပဋိပုစ္ဆာဗျာကရဏိယပြဿနာ၊
မဖြေဘဲ ထားရမည့် ဌပနီယပြဿနာ၊

ဤသို့ပြဿနာ လေးမျိုးရှိကြောင်း ဟောသည်။

၃။ ပထမ ကောဓဂရသုတ်

အမျက်ထွက်ခြင်းကို အလေးပြုသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၄၃။ အမျက်ထွက်ခြင်းကိုအလေးပြု၍ သူတော် ကောင်းတရားကို အလေးမပြုသူ၊ ကျေးဇူးချေဖျက်ခြင်းကို အလေးပြု၍ သူတော်ကောင်းတရားကို အလေးမပြုသူ၊ လာဘ်ရခြင်းကို အလေးပြု၍ သူတော်ကောင်းတရားကိုအလေးမပြုသူ။ အရိုအသေပြုခံရခြင်းကို အလေးပြု၍ သူတော်ကောင်းတရားကို အလေးမပြုသူဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိသည်။

ထို့အတူ သူတော်ကောင်းတရားကို အလေးပြု၍ အမျက်ထွက်ခြင်းကို အလေးမပြုသူ စသည်ဖြင့်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိ၏ဟု ဟောသည်။

၄၄။ ဒုတိယ ကောဓဂရသုတ်၌ အမျက်ထွက်ခြင်းကို အလေးပြု၍ သူတော်ကောင်းတရားကို အလေး မပြုခြင်းစသော အားဖြင့် သူယုတ်မာတို့၏ အကျင့် လေးမျိုးရှိပြီး သူတော်ကောင်း တရား အလေးပြု၍ အမျက်ထွက်ခြင်းကို အလေးမပြုခြင်း စသည်ဖြင့် သူတော် ကောင်းတို့၏ အကျင့်လေးမျိုးရှိကြောင်း ဟောသည်။

၅။ ရောဟိတဿသုတ်

ကိုယ်ခန္ဓာထဲ၌ပင် သစ္စာလေးပါးကို တွေ့ရှိနိုင်ကြောင်း

၄၅။ အခါတစ်ပါး၌ ရောဟိတဿ မည်သော နတ်သားသည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍ မေးလျှောက်၏ -

“အရှင်ဘုရား၊ ပဋိသန္ဓေခန့်ခြင်း၊ အိုခြင်း၊ ခသခြင်း၊ ဗုဒ္ဓိရာ ဖြစ်သော လောက၏ အဆုံးကို ခြေကျင်သွားခြင်း ဖြင့် သိမြင် ဆိုက်ရောက်ခြင်းငှာတတ်ကောင်းပါသလော”

“နတ်သား၊ လောက၏အဆုံးကို ခြေကျင် သွားခြင်းဖြင့် သိမြင် ဆိုက်ရောက်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းပေ။

အတ္တမဟုတ်သောအရာ၌ အတ္တဟု မှတ်ထင်ခြင်း၊
မတင့်တယ်သောအရာ၌ တင့်တယ်၏ဟု မှတ်ထင်ခြင်း၊
ဤသို့အားဖြင့် သညာဇောကံပြန်မှ “သညဝိလ္လပ္ပာသ”
တို့သည် လေးပါးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ ဥပက္ကိလေကသုတ်

ရဟန်းတို့၏ အညစ်အကြေးလေးပါး

၅၀။ လနှင့်နေ့တို့ကို အရောင်မလင်းဘဲညစ်နွမ်းစေသောအရာတို့
သည် တိမ်တိုက်၊ ဆီးနှင်း၊ မြူခိုး၊ ရာဟု အသွရိန်ဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။
ထို့အတူ ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့ကို ညစ်နွမ်းစေသော အရာတို့သည်လည်း
သေရည်သေရက် သောက်ခြင်း၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်း၊ ရွှေငွေကိုသာယာခြင်း၊
လွဲမှားသော အသက်မွေးမှု ‘မိစ္ဆာဇီဝ’ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းဟူ၍ လေးပါး
ရှိသည်ဟု ဟောပါသည်။

၆။ ပုညာဘိသန္ဓဝဂ်

၁။ ပထမ ပုညာဘိသန္ဓသုတ်

ကောင်းမှုအလျဉ်လေးပါး

၅၁။ ချမ်းသာကိုဆောင်တတ်သော၊ တူးမြတ်သော အကျိုးကို
ဖြစ်စေ တတ်သော၊ ချမ်းသာသော အကျိုးကို ဖြစ်စေ တတ်သော၊
နှုတ်ပြည့်၌ဖြစ်စေသတ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျဉ်တို့သည် လေးပါး
ရှိကုန်၏။

၁။ ပုညာဘိသန္ဓာဘိ ပုညဿအဘိသန္ဓာ ပုညပ္ပဝတ္တိယောတိအတ္ထော) အဋ္ဌ
ဂ.ထာ)။ ကောင်းမှု၏ စီးဆင်းဖြစ်ပေါ်မှု တို့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။
ပုညာဘိသန္ဓာဟု ၀။ ပုညနဒိယော (ဇူကာ)။ ကောင်းမှု ဟူသော
ဖြစ်ရအလျဉ်တို့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

၎င်းတို့မှာ-

- (၁) အကြင်သူ၏ သင်္ကန်းကို သုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် အတိုင်းအရှည်မရှိသော စိတ်တည်ကြည်မှု (အရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိ) ကိုပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။ ထိုသူ အားအတိုင်းအရှည် မရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုအလျဉ်းသည် ဖြစ်၏။
- (၂) အကြင်သူ၏ ဆွမ်းသုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် အတိုင်း အရှည်မရှိသောစိတ်တည်ကြည်မှုကိုပြည့်စုံစေ၍နေ၏။ ထိုသူ ထိုသူအားအတိုင်းအရှည်မရှိသောကုသိုလ်ကောင်းမှုအလျဉ်း သည်ဖြစ်၏။
- (၃) အကြင်သူ၏ ကျောင်း ကို သုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် အတိုင်းအရှည် မရှိသော စိတ်တည်ကြည်မှုကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။ ထိုသူအား အတိုင်းအရှည်မရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျဉ်းသည်ဖြစ်၏။
- (၄) အကြင်သူ၏ ဆေးဝါးပစ္စည်းများကို သုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် အတိုင်းအရှည် မရှိသော စိတ်တည်ကြည်မှုကို ပြည့်စုံစေ၍နေ၏။ ထိုသူအားအတိုင်းအရှည်မရှိသောကုသိုလ် ကောင်းမှု အလျဉ်းသည် ဖြစ်၏။

ဤလေးပါးသောကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျဉ်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသော သူ၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို 'ဤရွှေ ဤသို့ရှိ၏' ဟု တိုင်းတာခြင်းငှာမလွယ်၊ 'မတိုင်းတာ မရေတွက်နိုင်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုအစု ဟူ၍ သာလျှင် ဆိုအပ်၏။ ဥပမာ မဟာသမုဒ္ဒရာထဲမှ ရေတို့ကို ရေကွက်ချင်ဟွယ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅၂ ဒုတိယ ပုညဒင်္ဂသန္တာသုတ်၌
တရား၌စုံမြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း၊
တရား၌စုံမြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း၊
သံသ ဌ် စုံမြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း၊
အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သည့် မကျူး မပေါက် မပြောက်
မကျားသော သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။

သုကြွယ်အိမ်သို့ ကြွသွားတော်မူ၏။ နကုလပိတာသုကြွယ်သည် ဗုဒ္ဓအား ခိုးပြီး ဤသို့လျှောက်ကြား၏။

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် နကုလမာတာ သုကြွယ်မကို ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ခေါ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ထိုအချိန်မှစ၍ စိတ်ဖြင့်သော်လည်း သူမကိုလွန်၍ မကျင့်ခဲ့ဖူးပါ။ ကိုယ်ဖြင့်ကား ဆိုဖွယ်မရှိပါ။ တပည့်တော် တို့သည် ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ လည်းကောင်း၊ နောင်တမလွန်၌လည်း ကောင်း တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မြင်တွေ့လိုကြပါသည်ဘုရား။”

နကုလမာတာ သုကြွယ်မကလည်း သူမသည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် နကုလပိတာသုကြွယ်၏ အိမ်သို့လိုက်ခဲ့ရပြီး ထိုအချိန်မှစ၍ နကုလပိတာကို စိတ်ဖြင့်သော်လည်းလွန်၍ မကျင့်ခဲ့ဖူးကြောင်း လျှောက်ကြား၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက-

“သုကြွယ်တို့၊ ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌ လည်းကောင်း၊ နောင် တမလွန်ဘဝ၌လည်းကောင်း တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တွေ့မြင်လိုသော လင်နှင့် မယားတို့သည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တူညီသောသတ္တိ၊ တူညီသော သီလ၊ တူညီသော စွန့်လွှတ်မှု (စာဂ)၊ တူညီသော ပညာရှိကြကုန်၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်သော် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တွေ့မြင်နေကြရ လိမ့်မည်” ဟု မိန့်ကြားတော် မူပါသည်။

၅၆။ ဒုတိယ သမဇီဝိနီသုတ်မှာ ပထမသုတ်ပါ အကြောင်းအရာ ကိုပင် ယူ၍ အစွဲအား ဟောကြားခြင်းဖြစ်၏။

၇။ သုပ္ပဝါသာသုတ်

ဆွမ်းလှူခြင်း အကျိုးလေးပါး

၅၇။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ကောလိယတိုင်း၊ ပဇ္ဇိနိက မည်သော နိဂုံး၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ နနက်အချိန်၌ သုပ္ပဝါသာ မည်သော ကောလိယ မင်းသမီး၏ နေအိမ်သို့ဆွမ်းလှူငှာ

ကြွသွားတတ်မူ၏။ သုပ္ပဝါသာသည့် ဗုဒ္ဓအား မှန်မြတ်သော ဆွမ်းဖြင့် လုပ်ကျွေးပြုစု၏။ ဆွမ်းကိုစွဲ ပြီးသောအခါ ဗုဒ္ဓက သုပ္ပဝါသာအား အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားလေသည်။

“သုပ္ပဝါသာ၊ ဆွမ်းကိုလှူသော အရိယာ တပည့်မသည် အလှူခံ တို့အား အသက်၊ အဆင်း၊ ချမ်းသာခြင်း၊ ခွန်အားဟူသော အရာလေးပါး ကိုပေး လှူသည် မည်၏။ အသက်ကို ပေးလှူသူသည် နတ်၌ ဖြစ်သော အသက်ရှည်ခြင်း၊ လှူ၌ဖြစ်သော အသက်ရှည်ခြင်းကို ရ၏။... ခွန်အားကို ပေးလှူသူသည် နတ်၌ဖြစ်သော ခွန်အား၊ လှူ၌ဖြစ်သော ခွန်အားကိုရ၏”

၅၈။ သုဒတ္တသုတ်မှာ ဆွမ်းလှူခြင်း၏ အကျိုး လေးပါးကိုပင် အနာထပိဏ် သေဋ္ဌေးဟု အမည်တွင်သော သုဒတ္တ သူကြွယ်အား ဟော ကြားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၅၉။ ကောဇနသုတ်မှာ ဆွမ်းလှူခြင်း၏ အကျိုး လေးပါးကို ပင် ရဟန်းတို့အား ဟောကြားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၁၀။ ဂိဟိသာမိဓိသုတ်

လူတို့နှင့်သင့်လျော်သော ကျင့်ဝတ်လေးပါး

၆၀။ ရဟန်းသံဃာအား သင်္ကန်းလှူခြင်း၊ ဆွမ်းလှူခြင်း၊ ကျောင်း လှူခြင်း၊ ဆေးဝါးပစ္စည်းလှူခြင်း ဟူသောတရား လေးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော အရိယာတပည့်သည် အခြံအရံ အကျော် အစောကို ရစေတတ်သော၊ နတ် ပြည်၌ ဖြစ်စေတတ်သော၊ လူတို့နှင့် သင့်လျော်သော ကျင့်ဝတ်ကိုကျင့်သူ ဖြစ်၏ဟု အနာထပိဏ် သေဋ္ဌေးအား ဟောကြားသည်။

၇။ ပတ္တကမ္မဝဂ်

၁။ ပတ္တကမ္မသုတ်

လျောက်တတ်သော အမှု လေးပါး

၆၁။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးအား အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားသည်။

ရခဲသော တောင့်တမှု လေးပါး

လောက၌ လိုလားနှစ်သက် မြတ်နိုး အပ်၍ ရရန် ခဲယဉ်းသော တောင့်တမှု လေးမျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ငါ့အား တရားသဖြင့် စည်းစိမ်ဥစ္စာ များ ဖြစ်ပါစေဟူ၍ တောင့်တခြင်း၊
- (၂) ငါ့အား ဆွေမျိုး မိတ်ဆွေတို့နှင့်တကွ အခြံအရံ အကျော် အစောသည် ရောက်လာပါစေဟူ၍ တောင့်တခြင်း၊
- (၃) ငါသည် ဆွေမျိုး မိတ်ဆွေတို့နှင့် အတူတကွ ကြာမြင့်စွာ အသက်ရှည်ပါစေဟူ၍ တောင့်တခြင်း၊
- (၄) ငါသည် ကြာမြင့်စွာ အသက်ရှည်ပြီး 'သေလွန်သော အခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ပါစေဟူ၍ တောင့်တခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

တောင့်တမှုကို ရဝေနိုင်သော တရားလေးပါး

ဤလေးပါးသော တောင့်တမှုကို ရဝေနိုင်သော တရားလေးပါး ရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ စာဂ (စွန့်လွှတ်မှု) နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ခညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းတို့ဖြစ်၏။

ထိုလေးပါးတို့တွင် မြတ်စွာဘုရား၏ဗေဒဓိဉာဏ်ကို ယုံကြည်ခြင်း သည် သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံခြင်းမည်၏။

သူ့အသက် သတ်ခြင်း စသော မကောင်းမှုတို့မှ ရှောင်ကြည်ခြင်း သည် သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်းမည်၏။

ဝန်တိုခြင်းကင်းသော စိတ်ဖြင့် အိမ်ထောင်ကို အုပ်ချုပ်၍ နေပြီး လူဒါနိန်းမှ၊ ခွဲဝေ ဝမ်းကပ်မှု တို့၌ မွေ့လျော်ခြင်းသည် စာဂနှင့် ပြည့်စုံခြင်းမည်၏။

အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ စသော တရားဆိုးများ လွှမ်းမိုးသော စိတ်ဖြင့် နေသူသည် ပြောသင့်သော အမှုကို ပြုလုပ်၏။ ပြုလုပ်သင့်သော အမှုကို လွဲချော်စေ၏။ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ စသော တရားများကို စိတ်ညစ်ညူး ကြောင်းဟုသိ၍ ယင်းတို့ကို ပယ်စွန့်သော အရိယာတပည့်သည် ပညာနှင့်

ပြည့်စုံသူမည်၏၊ ထိုသို့သိ၍ ပယ်ခြင်းကိုလည်း ပညာနှင့်ပြည့်စုံခြင်း ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

လျှောက်ပတ်သော အမှုလေးပါး

သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ စာဂ၊ ပညာ ဟူသော တရားလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အရိယာတပည့်သည် မိမိ၏လုံ့လဝီရိယအားလျော်စွာ တရားသဖြင့် ရအပ်သော စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ဖြင့် လျှောက်ပတ်သော အမှုလေးခုကိုပြု၏။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) မိမိရှာဖွေရရှိသောစည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ဖြင့်မိမိနှင့်တကွမိဘ၊ သား၊ မယား၊ ကျေးကျွန်၊ ဆွေမျိုး၊ မိတ်ဆွေတို့ကို ချမ်းသာပြည့်ဖြိုးစေခြင်း၊
- (၂) ထိုစည်းစိမ် ဥစ္စာတို့ဖြင့် မီး၊ ရေ၊ မင်း၊ ခိုးသူ၊ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော အမွေခံတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့်ဘေးရန်တို့ကို ပိတ်ဆို့တားဆီးခြင်း၊
- (၃) ထိုစည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ဖြင့် ဆွေမျိုး၊ ညွှော်သည်၊ ကွယ်လွန်သွားသူ၊ မင်းစိုးရာဇာနှင့် နတ်ဘွဲ့အား ပြုသင့်သော ပူဇော်ချီးမြှောက်မှုကို ပြုခြင်း၊
- (၄) ထိုစည်းစိမ်တို့ဖြင့် မူးယစ်မေ့လျော့ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၍ သည်းခံခြင်း၊ ကောင်းသောအမှု၌ မွေ့လျော်ခြင်း၌ တည်သော ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏားတို့၌ မြတ်သောအလှူကို ဖြစ်စေခြင်းတို့ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ အနုဏ ၂ သုတ်

ကြွေးမြီးကင်းခြင်းစသော ချမ်းသာခြင်းလေးမျိုး

၆၂။ ကာဂေဏ်ခံစားသော လူဝတ်ကြောင်များအနေဖြင့် အခါအားလျော်စွာ ရရှိနိုင်သည့်ချမ်းသာမှုတို့သည် ရှိခြင်းချမ်းသာ၊ သုံးဆောင်ရခြင်းချမ်းသာ၊ ကြွေမြီး ကင်းခြင်းချမ်းသာ၊ အပြစ်ကင်းခြင်းချမ်းသာဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။

ထိုချမ်းသာ လေးမျိုးတို့တွင်စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ကိုချွေးထွက်သံယိုဖြင့် ပင်ပန်းကြီးစွာအားထုတ်ရှာဖွေ၍ ရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကိုယ်ချမ်းသာ ခြင်း၊ စိတ်ချမ်းသာခြင်းသည် ရှိခြင်းချမ်းသာ 'အတ္တိသုခ' မည်၏။

ထိုစည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ကို ခံစားသုံးဆောင်ခြင်း၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြု ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကိုယ်ချမ်းသာခြင်း၊ စိတ်ချမ်းသာခြင်းသည် သုံး ဆောင်ရခြင်းချမ်းသာ 'ဘောဂသုခ' မည်၏။

ထိုစည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ကိုရရှိ၍ သူတစ်ပါးထံမှ အနည်းငယ်သောကြွေး မြီကိုမျှ မယူရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သောချမ်းသာသည်ကြွေးမြီးကင်းခြင်းချမ်း သာ 'အနုဏှသုခ' မည်၏။

အပြစ်ကင်းသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ကိုယ်ချမ်းသာခြင်း၊ စိတ်ချမ်းသာခြင်းသည် အပြစ်ကင်းခြင်း ချမ်းသာ 'အနုဝဇ္ဇိသုခ' မည်၏ဟု ဗုဒ္ဓက အနာထပိဏ် သေဌေးအား ဟော ကြားပါသည်။

၃။ ဗြဟ္မသုတ်

မိဘနှစ်ပါး၏ ဗြဟ္မာစသော အမည်လေးမျိုး

၆၃။ ရဟန်းတို့၊ အိမ်၌မိဘနှစ်ပါးကို ပူဇော်ထားသောအမျိုး သား အမျိုးသမီးတို့သည် ဗြဟ္မာနှင့် အတူနေသူများဖြစ်ကုန်၏။ လက်ဦး ဆရာနှင့်အတူနေသူများဖြစ်ကုန်၏။ အိမ်ဦးနတ်နှင့်အတူနေသူများဖြစ်ကုန် ၏။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မြတ်နှင့် အတူနေသူများ ဖြစ်ကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဗြဟ္မာဟူသောအမည်သည် မိဘတို့၏ အမည်ဖြစ်၏။ လက်ဦးဆရာဟူသောအမည်သည် မိဘတို့၏အမည်ဖြစ်၏။ အိမ်ဦးနတ်ဟူ သောအမည်သည် မိဘတို့၏ အမည်ဖြစ်၏။ အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်မြတ် ဟူသော အမည်သည် မိဘတို့၏အမည်ဖြစ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် မိဘတို့သည် ဗြဟ္မာ စသော အမည်လေးမျိုးကို ခံထိုက်သနည်း ဆိုသော်-မိဘတို့သည် သား သမီးတို့အား များစွာကျေးဇူးပြုသူ၊ ကျွေးမွေ့စောင့်ရှောက်သူ၊ လောက ကိုပြုသူများ ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်းဟု ဟောကြားပါသည်။

၆၄။ နိရယသုတ်၌ သူ့ဆသက်သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာကိုခိုးယူခြင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၌ ဖောက်လွှဲဖောက်ပြန်ကျင့်ခြင်း၊ မုသားပြောခြင်း ဟူသော

တရားလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည်ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ငရဲသို့ ကျရောက်၏ဟု
ဟောပါသည်။

၅။ ရူပသုတ်

အဆင်း၌ ကြည်ညိုသူ စသောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၆၅။ (၁) အဆင်းသဏ္ဌာန်ကို ပမာဏပြု၍ အဆင်း သဏ္ဌာန်၌
ကြည်ညိုသူ။

(၂) အသံကိုပမာဏပြု၍ အသံ၌ကြည်ညိုသူ။

(၃) ခေါင်းပါးမှုကို ပမာဏပြု၍ခေါင်းပါးမှု၌ ကြည်
ညိုသူ။

(၄) တရားကိုပမာဏပြု၍ တရား၌ကြည်ညိုသူ -

ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၆၆။ သရာဇသုတ်၌ ရာဂရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် (ရာဂလွန်ကဲသော
ပုဂ္ဂိုလ်)၊ ဒေါသရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ မောဟရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ မာနရှိသောပုဂ္ဂိုလ်
ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိကြောင်း ဟောပါသည်။

၇။ အဟိရာသုတ် (ခန္ဓပရိတ်)

မြွေမင်းလေးမျိုးအား မေတ္တာပွားပုံ

၆၇။ သာဝတ္ထိပြည်၊ ဇေတဝန်ကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သီတင်းသုံး
စဉ် ရဟန်းတစ်ပါး မြွေကုန်၍ ကွယ်လွန်သွားသဖြင့် ရဟန်းတို့က ထို
အကြောင်းကို ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထားကြသည်။ ထိုအခါဗုဒ္ဓက အောက်
ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ရဟန်းတို့၊ အကယ်၍ ရဟန်းသည် မြွေမင်းလေးမျိုးကို မေတ္တာ
စိတ်ဖြင့်ဖြန့်ခွဲသော် မြွေကုန်၍ သေမည်ဟုတ်။ သာဝတ္ထိတော်ပြင် မပြန်
သောဗြဟ္မာဉ်သာလျှင် မြွေကုန်၍ သေခြင်းဖြစ်ရာ၏။ မြွေမင်းလေးမျိုး
ဟူသည်-ဝိရူပကမ္မမြွေမင်းမျိုး၊ ရောပဿမ္မမြွေမင်းမျိုး၊ ဆဗ္ဗာပုတ္တမ္မမြွေမင်းမျိုး။

ကဏ္ဍာဂေါတမမြေမင်းမျိုးတို့ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ မိမိကိုယ်မိမိလုံခြုံစေရန်၊ စောင့်ရှောက်ရန်၊ ကာကွယ်ရန်အတွက် ဤမြေမင်းလေးမျိုးတို့ကို မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ဖြန့်ခြင်းငှာ ငါခွင့်ပြု၏။

မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ဖြန့်ပုံ

“ငါ့အား ဝိရူပက္ခနဂါးမျိုးတို့၌ ချစ်ခြင်းမေတ္တာဖြစ်ပါစေ။
ငါ့အား ဧရာပထ နဂါးမျိုးတို့၌ ချစ်ခြင်းမေတ္တာ ဖြစ်ပါစေ။
ငါ့အား ဆဗျာပုတ္တနဂါးမျိုးတို့နှင့် ချစ်ခြင်း မေတ္တာဖြစ်ပါစေ။
ငါ့အား ကဏ္ဍာဂေါတမ နဂါးမျိုးတို့နှင့် ချစ်ခြင်းမေတ္တာ ဖြစ်ပါစေ။

ငါ့အား ခြေမရှိသောသတ္တဝါတို့နှင့် ချစ်ခြင်းမေတ္တာ ဖြစ်ပါစေ။
ငါ့အား ခြေနှစ်ချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့နှင့် ချစ်ခြင်းမေတ္တာ ဖြစ်ပါစေ။

ငါ့အား ခြေလေးချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့နှင့် ချစ်ခြင်းမေတ္တာ ဖြစ်ပါစေ။

ငါ့အား များသောခြေရှိသည့် သတ္တဝါတို့နှင့် ချစ်ခြင်းမေတ္တာ ဖြစ်ပါစေ။

ခြေမရှိသော သတ္တဝါသည် ငါ့ကို မညှဉ်းဆဲပါစေလင့်။

ခြေနှစ်ချောင်းရှိသော သတ္တဝါသည် ငါ့ကို မညှဉ်းဆဲပါစေလင့်။

ခြေလေးချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့သည် ငါ့ကို မညှဉ်းဆဲပါစေလင့်။

များသော ခြေရှိသော သတ္တဝါတို့သည် ငါ့ကို မညှဉ်းဆဲပါစေလင့်။

အလုံးစုံသော သတ္တဝါ ဟူသမျှတို့သည် ကောင်းမြတ်သော ဣဋ္ဌာရုံကို တွေ့မြင်ကြပါစေ။

မည်သူ့ တစ်ဦးတစ်ယောက်သို့မျှ မကောင်းသော ဆင်းရဲဒုက္ခသည် မကျရောက်ပါစေလင့်။

- မရှိ။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဂုဏ်တော်အားဖြင့် အတိုင်းအရှည်ပမာဏ
- မရှိ။ တရားတော်သည် ဂုဏ်တော်အားဖြင့် အတိုင်းအရှည် ပမာဏ
- မရှိ။ သံဃာတော်သည် ဂုဏ်တော်အားဖြင့် အတိုင်းအရှည် ပမာဏ

မြေ၊ ကင်းမြီးကောက်၊ ကင်းခြေများ၊ ပင်ကူ၊ အိမ်မြှောင်၊ ကြက် ဟူသောရင်းဖြင့် တွားသွားတတ်သည့် သတ္တဝါတို့သည် ကား ကန်သတ်မှုပြုတတ်သည့် ကိလေသာရှိသူများဖြစ်၍ အတိုင်း အရှည် ပမာဏရှိသူများ ဖြစ်ကုန်၏။

ငါသည်အကာအကွယ်အစောင့်အရှောက်ကို ပြုခဲ့ပြီးပြီ၊ အရံ အတားကို ပြုခဲ့ပြီးပြီ၊ သတ္တဝါ များသည်ရှောင်ရှားကြကုန်လော့။ ငါသည် မြတ်စွာဘုရားအားရှိခိုးပါ၏။ ဝိပဿီစသော ခုနစ်ဆူ သောဘုရားတို့အား ရှိခိုးပါ၏။

ဤသို့လျှင် မြေမင်းလေးမျိုးတို့ကို မထွာစိတ်ဖြင့် ဖြန့်ရမည် ဟုဟောကြားတော် မူသည်။
(ပရိတ်ကြီး၁၁ သုတ်မှ မြေအန္တရာယ်ကာကွယ်နိုင်သော ခန္ဓပရိတ် ၏ မူရင်းသုတ်ဖြစ်၍ မူရင်းပါဠိအတိုင်း အပြည့်အစုံဖြင့်ဆိုလိုက်ပါသည်။)

၈။ ဒေဝဒတ္တသုတ်

မိမိကိုယ် မိမိဖျက်ဆီးသူလေးမျိုး

၆၈။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊ ဝိဇ္ဇကုဋ်တောင်၌သီတင်း သုံးစဉ် ဒေဝဒတ်က သံဃာကို သင်းခွဲ၍ထုတ်ခွာသွားခြင်းကို အကြောင်း ပြု၍ အောက်ပါစကားကို မိန့်ကြားတော်မူ၏။
“ရဟန်းတို့၊ ငှက်ပျော့ပင်၊ ဝါးပင် ကျယ်ပင် စသည့် မိမိကိုယ် မိမိ ဆတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးရန်အသီးသီးသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အာသကီရံ မြင်းမသည် မိမိကိုယ်မိမိ ဆတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးရန် ကိုယ်ဝန်ကို ယူသကဲ့သို့

လည်းကောင်း၊ လိုအပ်သော အတိုင်း မိမိကိုယ်မိမိသတ်ဖြတ်ရန် ဒေဝဒတ်အား
လက်ရခြင်း၊ ပူဇော်ခံရခြင်း၊ ကျော်စောခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၉။ ပဓာနသုတ်

အားထုတ်ခြင်းလေးမျိုး

၉၆။ စောင့်စည်းသောအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း၊
ပယ်သောအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း၊
ပွားများသောအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း၊
စောင့်ရှောက်သော အားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း၊
ဤသို့အားထုတ်ခြင်းလေးမျိုးရှိကြောင်း ဟောသည်။

ထိုလေးမျိုးတို့တွင် မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ် တရားဆိုးများ
ပေါ်မလာစေရန် ဆန္ဒကိုဖြစ်စေခြင်း၊ လုံ့လဝီရိယကို အားထုတ်ခြင်း
သည် စောင့်စည်းသောအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း ‘သံဝရပ္ပဓာန’ မည်၏။
ဖြစ်ပေါ်လာသောအကုသိုလ် တရားဆိုးများကို ပယ်ရှားနိုင်ရန်
ဆန္ဒကိုဖြစ်စေခြင်း၊ လုံ့လဝီရိယကိုအားထုတ်ခြင်းသည်ပယ်သောအားဖြင့်
အားထုတ်ခြင်း ‘ပဟာနုပ္ပဓာန’ မည်၏။

မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်စေရန်ဆန္ဒကို ဖြစ်
စေခြင်း၊ လုံ့လဝီရိယကို အားထုတ်ခြင်းသည် ပွားများသောအားဖြင့်
အားထုတ်ခြင်း ‘ဘာဝနာပဓာန’ မည်၏။

ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်တရားများ ထည်တံ့တိုးပွားစေရန်
ဆန္ဒကိုဖြစ်စေခြင်း၊ လုံ့လဝီရိယကို အားထုတ်ခြင်းသည် စောင့်ရှောက်
သောအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း ‘အနုရက္ခဏာပဓာန’ မည်၏ဟု ဟော
ကြားပါသည်။

၁၀။ အဓမ္မိကသုတ်

လူတန်းစားလေးမျိုး ဇာရာပျက်သောအခါ

၇၀။ ပြည့်ရှင်မင်းတို့တရားမစောင့်သောအခါ မင်း၏မျှူးမတ်တို့
သည် တရားမစောင့်ကုန်။

မှူးမတ်တို့ တရားမစောင့်သောအခါ မြို့နေပုဏ္ဏား၊ သူကြွယ်တို့ သည် တရားမစောင့်ကုန်။

မြို့နေ ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့ တရားမစောင့်သောအခါ နိဂုံးသား ဇနပုဒ်သားတို့သည် တရားမစောင့်ကုန်။

နိဂုံးသား ဇနပုဒ်သားတို့တရားမစောင့်သောအခါ လှနှင့်နေတို့ သည် မညီမညွတ် သွားလာ လှည့်လည်ကုန်၏။

လှနှင့်နေတို့ မညီမညွတ် သွားလာလှည့်လည်သောအခါ နက္ခတ် တာရာတို့သည် မညီမညွတ် သွားလာလှည့်လည်ကုန်၏။

နက္ခတ်တာရာတို့ မညီမညွတ် သွားလာ လှည့်လည်သောအခါ ညနှင့်နေတို့သည် မညီမညွတ်ဖြစ်ကုန်၏။

ညနှင့်နေတို့ မညီမညွတ် ဖြစ်သောအခါ ဥတုသုံးပါးနှင့် နှစ်တို့ သည် မညီမညွတ်ဖြစ်ကုန်၏။

ဥတုသုံးပါးနှင့်နှစ်တို့ မညီမညွတ် ဖြစ်သောအခါ လေတို့သည် တိုက်နေကျလှမ်းကြောင်းအတိုင်း မဟုတ်ဘဲ မညီမညွတ်တိုက်ကုန်၏။

လေတို့သည် မညီမညွတ်တိုက်သောအခါ နတ်တို့သည် စိတ်ဆိုး ကုန်၏။^၁

၁။ “ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကဿိ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏေ ဝဇ္ဇေတွာ ယေကေဝိ အဂါရု အဇ္ဈာဝသန္တာ ပုစ္ဆန္တိ၊ ဝိသေသတေ၊ ဝေသာ” ဟူသော ဥဒါနအဓမ္မကထာ (၃၄၂) နှင့်အညီ ဤ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ” ပုဒ်၌ လည်း မင်းမျိုး၊ ပုဏ္ဏားမျိုးတို့မှ တစ်ပါးသော လူတန်းစားအားလုံး ကို ဂဟပတိ ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဤနေရာ၌မူ “အန္တောနဂရပါသိနေရ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိယော” ဟူသော အဓမ္မကထာဖွင့်နှင့် အညီ မြို့နေ လူတန်းစားများကိုသာ ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဝိသမံ ဝါတဿ ဝါယန္တိ—တိုက်သင့်သောအခါ မတိုက်ဘဲ မတိုက်သင့် သောအခါ၌ တိုက်ကုန်၏။ တစ်ခါတစ်ရံ ပြင်းပြင်းထန်ထန်တိုက်၍ တစ်ခါတစ်ရံ ညင်ညင်သာသာ တိုက်ကုန်၏။ မြေခက်လေ တိုက်ရမည့် အချိန်၌ တောင်လေတိုက်၍ တောင်လေတိုက်ရမည့် အချိန်၌ မြောက်လေ တိုက်ကုန်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၃။ လေတို့ မညီမညွတ် တိုက်သောအခါ သစ်ပင်များနှင့် နတ်ဒိဗာန်များ ပျက်စီးသောကြောင့် နတ်တို့ စိတ်ဆိုးကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။

နတ်တို့စိတ်ဆိုးသောအခါ မိုးသည် ကောင်းစွာမရွာ။

မိုးကောင်းစွာ မရွာသည်ရှိသော် ကောက်ပဲသီးနှံတို့သည် မညီမညွတ် မှည့်ကုန်၏။

မညီမညွတ်မှည့်သော ကောက်ပဲသီးနှံတို့ကိုစားသော လူတို့သည် အသက်တိုသူ၊ အဆင်းမလှသူ၊ အနာရောဂါများသူများ ဖြစ်ကုန်၏။

ပြည့်ရှင်မင်းတို့ တရားစောင့်သောအခါ မင်း၏ မှူးမတ် အမှုထမ်းတို့သည် တရားစောင့်ကုန်၏။

မင်း၏ မှူးမတ် အမှုထမ်းတို့ တရားစောင့်သောအခါ မြို့နေပုဏ္ဏား သူကြွယ်တို့ တရားစောင့်ကုန်၏။

မြို့နေပုဏ္ဏား သူကြွယ်တို့ တရားစောင့်သောအခါ နိဂုံးသားဇနပုဒ်သားတို့သည် တရားစောင့်ကုန်၏။

နိဂုံးသား ဇနပုဒ်သားတို့ တရားစောင့်သောအခါ လနှင့်နေတို့သည် ညီညွတ်စွာ သွားလာ လှည့်လည်ကုန်၏။

လနှင့်နေတို့ ညီညွတ်စွာ သွားလာလှည့်လည်သောအခါ နက္ခတ်တာရာတို့သည် ညီညွတ်စွာ သွားလာလှည့်လည်ကုန်၏။^၁

နက္ခတ်တာရာတို့ ညီညွတ်စွာ သွားလာ လှည့်လည်သောအခါ ညနှင့်နေတို့သည် ညီညွတ်စွာ ဖြစ်ကုန်၏။

ညနှင့်နေတို့ ညီညွတ်စွာဖြစ်သောအခါ လနှင့်လဝက်(လဆန်းနှင့်လဆုတ်)တို့သည် ညီညွတ်စွာ ဖြစ်ကုန်၏။

လနှင့်လဝက်(လဆန်း လဆုတ်)တို့ ညီညွတ်စွာ ဖြစ်သောအခါ ဥတုသုံးပါးနှင့်နှစ်တို့သည် ညီညွတ်စွာ ဖြစ်ကုန်၏။

၁။ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့၌ ကြတ္တိကာနက္ခတ် မွန်းတည့်၏။ နတ်တော်လပြည့်နေ့၌ မိဂသီနက္ခတ် မွန်းတည့်၏။ ဤသို့သော်ဖြင့် မိမိတို့ဆိုင်ရာ အချိန်ကာလနှင့်ညီညွတ်စွာ နက္ခတ်တာရာတို့သည် လှည့်လည်သွားလာကုန်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ဥတုသုံးပါးနှင့်နှစ်တို့ ညီညွတ်စွာဖြစ်သောအခါ လေတို့သည်တိုက်
 နေကျ လမ်းကြောင်းအတိုင်း ညီညွတ်မျှတစွာ တိုက်ကုန်၏။
 လေတို့ ညီညွတ်စွာ တိုက်သောအခါ နတ်တို့သည် စိတ်မဆိုးကုန်။
 နတ်တို့စိတ်မဆိုးသောအခါ မိုးသည် ကောင်းစွာရွာ၏။
 မိုးကောင်းစွာရွာသောအခါ ကောက်ပဲသီးနှံ တို့သည် ညီညွတ်စွာ
 မှည့်ကုန်၏။

ညီညွတ်စွာမှည့်သော ကောက်ပဲသီးနှံတို့ကို စားသော လူတို့သည်
 အသက်ရှည်သူ၊ အဆင်းလှသူ၊ ခွန်အားကောင်းသူ၊ အနာအရာဝါနည်း
 သူများ ဖြစ်ကုန်၏။

မြစ်ကိုကူးသော နွားအပေါင်းတို့တွင် ရှေ့ဆောင်နွားလားကြီးက
 ကွေ့ဆောက်၍သွားလျှင် နောက်မှလိုက်သော နွားအပေါင်းတို့ကလည်း
 ကွေ့ကောက်၍ လိုက်ကုန်၏။ ထို့အတူပင် လူတို့တွင်လည်း အမြတ်ဆုံးဟု
 သတ်မှတ်ထားသောမင်းသည် တရားမဲ့ကျင့်လျှင် အခြားလူများမှာ အထူး
 ဆိုဖွယ်မရှိတော့၊ မင်းတရားမဲ့လျှင် တစ်နိုင်ငံလုံး ဒုက္ခရောက်၏။

“မြစ်ကိုကူးသော နွားအပေါင်းတို့တွင် ရှေ့ဆောင်နွားလားကြီး
 ဖြောင့်ဖြောင့်သွားလျှင် နောက်မှလိုက်သော နွားအပေါင်းတို့ကလည်း
 ဖြောင့်ဖြောင့်လိုက်ကုန်၏။ ထို့အတူပင် လူတို့တွင်လည်း အမြတ်ဆုံးဟု
 သတ်မှတ်ထားသောမင်းသည် တရားနှင့်အညီကျင့်လျှင် အခြားလူများမှာ
 အထူးဆိုဖွယ်မရှိတော့။ မင်းသည် တရားရှိသူဖြစ်လျှင် တစ်နိုင်ငံလုံး
 ချမ်းချမ်းသာသာ နေရ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ အပဏ္ဏကဝဂ်

၁။ ပဓာနသုတ်

မလွဲချော်နိုင်သော အကျင့်လေးပါး

၇၁။ သီလရှိခြင်း၊ များသော အကြားအမြင်ရှိခြင်း၊ အားထုတ်
 အပ်သောလုံ့လရှိခြင်း၊ ပညာရှိခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့်ပြည့်

၁။ ပဉ္စသင်္ဂဟိ မဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်နာ-အဋ္ဌကထာ၊ ပကဋ္ဌံပဓာနံ အဉ္စသံ ဧတေသန္တိ
 ပဉ္စသင်္ဂဟိ၊ အဉ္စသံ ပဂတာ ပုဂ္ဂိုလ်နာတိဝါပဉ္စသင်္ဂဟိ၊ ပကဏ် မဂ္ဂဂါမိနာ-
 ဂီကာ။

စုံသော ရဟန်းသည် မလွဲချော်နိုင်သော အကျင့်ကိုကျင့်သူ ဖြစ်သည်။ အာသဝေါတရားများ ကုန်ခန်းရန် အကြောင်းကိုလည်း ပြည့်စုံအောင် အားထုတ်ပြီးသူ ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားသည်။

၇၂။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်၌ နေက္ခမ္မဝိတက်၊ အဗျာပါဒဝိတက်၊ အဝိဟိံသာဝိတက်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော တရားလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်းသည် မလွဲချော်နိုင်သော အကျင့်ကိုကျင့်သူဖြစ်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၃။ သပ္ပုရိသသုတ်

သုယုတ်နှင့်သုကောင်း အင်္ဂါများ

သုယုတ်အင်္ဂါ လေးပါး

- ၇၃။ (၁) သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးမဲ့ကို မမေးဘဲနှင့်ပင်ပြောတတ်ပြီး မေးလျှင်လည်း ချဲ့ကား၍ ပြောတတ်ခြင်း။
- (၂) သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို မမေးလျှင်မပြောတတ်၊ မေးလျှင်လည်း လျှော့ပေါ့၍ ပြောတတ်ခြင်း။
- (၃) မိမိ၏ဂုဏ်ကျေးဇူးမဲ့ကို မမေးလျှင်မပြော၊ မေးလျှင်လျှော့ပေါ့ထိန်ချန်၍ မပြည့်မစုံပြောခြင်း။
- (၄) မိမိ၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို မမေးဘဲနှင့် ပြောတတ်ပြီး မေးလျှင်လည်း ချဲ့ကား၍ ပြောတတ်ခြင်း- ဤအင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို သုယုတ်မဟုတ်သိရမည်။

သုတေတိကောင်းအင်္ဂါ လေးပါး

- (၁) သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးမဲ့ကို မမေးလျှင်မပြော၊ မေးလျှင် ချဲ့ကား၍ မပြောဘဲ လျှော့ပေါ့၍ ပြောခြင်း။
- (၂) သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို မမေးဘဲနှင့်ပင် ပြောခြင်း၊ မေးလျှင်လည်း မထိန်ချန်ဘဲ ပြည့်စုံအောင်ပြောခြင်း။
- (၃) မိမိ၏ဂုဏ်ကျေးဇူးမဲ့ကို မမေးဘဲနှင့်ပင်ပြောခြင်း၊ မေးလျှင်လည်း ထိန်ချန်မထားဘဲ ပြည့်စုံအောင် ပြောခြင်း။

(၄) မိမိ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုမမေးဘဲနှင့်မပြော၊ မေးလျှင်လည်း ချွဲကား၍ မပြောဘဲ လျှော့ပေါ့၍ ပြောခြင်း၊
ဤအင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို သူတော်ကောင်းဟု သိရမည်။

ယောက္ခမအိမ်ရှောက်စ ချွေးမကဲ့သို့

ယောက္ခမအိမ်သို့ လိုက်ပါလာသော ချွေးမသည် ရောက်စအချိန်၌ ယောက္ခမနှင့်လင်စသည်တို့ကပေါ်၌အရှက်အကြောက်ကြီးမားပြီး ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှု၊ ရင်းနှီးမှုရှိလာသောအခါ၌ကား ယောက္ခမနှင့်လင်သားတို့ကိုပင် မထိမဲ့ မြင်စကား ပြောဆိုသကဲ့သို့၊ ထို့အတူသာသနာ့ကောင်သို့ ဝင်လာသော အချို့ ရဟန်းသည် ရဟန်းဖြစ်စ အချိန်၌သာ ဘိက္ခုဘိက္ခုနီ စသည်တို့ကပေါ်၌ရှက်ကြောက်မှုရှိပြီး နောင်ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုရှိလာသောအခါ၌ကား ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့ကိုပင် မထိလေးစားပြုစုတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ရဟန်းတို့သည် “ယောက္ခမအိမ်သို့ရောက်စချွေးမနှင့်တူသော စိတ်ဖြင့်နေကုန်အံ့” ဟူ၍ အားထုတ်ရမည်ဟု ဟောကြားတော်မူသည်။

၇၄။ ပထမအဂ္ဂသုတ်၌ မြတ်သောသီလ၊ မြတ်သောသမာဓိ၊ မြတ်သောပညာ၊ မြတ်သောဝိမုတ္တိဟူ၍ မြတ်သောတရား လေးပါး ရှိ၏ဟု ဟောသည်။

၇၅။ ဒုတိယ အဂ္ဂသုတ်၌ မြတ်သောရုပ်၊ မြတ်သောနာဒနာ၊ မြတ်သောသညာ၊ မြတ်သောဘာဟူ၍ မြတ်သောတရား လေးပါး ရှိ၏ဟု ဟောသည်။ (အကြင်ရုပ်ကို သံသင်ခြင်းဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏။ ထိုရုပ်သည် မြတ်သောရုပ် ညီ၏။ ပေဒနာသညာတို့၌လည်း နည်းတူဖြစ်၏။ အကြင်အတ္တဘော၌တည်လျက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏။ ထိုအတ္တဘောသည် မြတ်သောသမာဓိသည်၏ဟု ဖွင့်ပါသည်။)

၆။ ကုသိနာရသုတ်

ယုံမှားမှ ငါးပါးကင်းသောရဟန်းများ

၇၆။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သည် ကုသိနာရုံပြည် မလ္လာမင်္ဂတို့၏ယင်္ဂြိုင်း ဥယျာဉ် အင်ကြိုင်ပင်ပျို အစုံတို့ကြာ ရှိညောင်စောင်းထက်၌လျောင်းစက်

နေစဉ်ပရိနိဗ္ဗာန် စံခါနီးအချိန်၌ ရဟန်းတို့အားအောက်ပါစကားကိုမြွက်ကြားတော်မူသည်။

“ရဟန်းတို့ ဘုရား၌ဖြစ်စေ၊ တရား၌ဖြစ်စေ၊ သံဃာ၌ဖြစ်စေ၊ ဂေဠိ၌ဖြစ်စေ၊ အကျင့်၌ဖြစ်စေ တွေးတောယုံမှားခြင်းသည် တစ်စုံ တစ်ယောက်သေ ရဟန်းအား အကယ်၍ ရှိငြားအံ့၊ မေးလျှောက်ကြကုန်လော့ မြတ်စွာဘုရားသည် ‘ငါတို့မျက်မှောက်၌ထင်ရှားရှိခဲ့ပါလျက် ငါတို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို မျက်မှောက်၌ မေးလျှောက်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ကြကုန်ဟူ၍ နောင်အခါ နှလုံးမသာခြင်း မဖြစ်ကြကုန်လင့်’”

အထက်ပါစကားကို ဗုဒ္ဓက သုံးကြိမ်တိုင်အောင် မိန့်ကြားသော်လည်း ရဟန်းတို့သည် ဆိတ်ဆိတ်နေကြကုန်၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက ‘ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား၌ ရှိသေခြင်းဖြင့် မမေးမလျှောက်လိုကြသည် ရှိသော် အပတ်ရဟန်းအချင်းချင်း သော်လည်း ယုံမှားမှုကို ပြောကြားကြကုန်လော့’ ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။ ယင်းသို့မိန့်ကြားသော်လည်း ရဟန်းတို့သည် ဆိတ်ဆိတ်သာနေကြကုန်၏။

ထိုအခါ ရှင်အာနန္ဒာက “အရှင်ဘုရား အံ့ဩဖွယ် ကောင်းလှပါသည်။ မဖြစ်ဖူးမြဲထူးကဲလှပါသည်။ ဤရဟန်း သံဃာအပေါင်းတို့တွင် တစ်ပါးသော ရဟန်းအားမျှသော်လည်း ဘုရားတရားစသည်တို့၌ တွေးတောယုံမှားခြင်းသည် မရှိဟု တပည့်တော်ယုံကြည်ပါသည်” ဟူ၍ လျှောက်၏။ ဗုဒ္ဓကလည်း အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“အာနန္ဒာ၊ သင်သည် ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ပြောဆိုဘိ၏။ စင်စစ် ဤအရာ၌ မြတ်စွာဘုရားအား ဥာဏ်တော်ဖြင့်ပင်လျှင် သိမြင်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤရဟန်းသံဃာထဲ၌ တစ်ပါးသောရဟန်းအားမျှလည်း ဘုရား၊ တရားစသည်တို့၌ တွေးတော ယုံမှားခြင်းသည် မရှိ။ အာနန္ဒာ၊ မှန်၏။ ဤငါးရာသောရဟန်းတို့တွင် အနိမ့်ဆုံးဖြစ်သော ရဟန်းသည် အပါယ်သို့ ကျရောက်ခြင်း မရှိသော ကိန်းသေမြဲသော အထက် ဂေဠိလျှင်လဲ လျောင်းရာရှိသော သောတာပန် ဖြစ်ပေသည်။”

(ဤမိန့်ကြားချက်များသည် ဒီဃာနိကာယ် မဟာ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၌ လည်းပါဝင်ပါသည်။ ယုံမှားမှုငါးပါးဖြစ်နေ၍ စတုက္ကနိပါတ်၌ ဤသုတ်ပါဝင်နေခြင်းကိုလည်း စဉ်းစားရန်ရှိပါသည်။)

၇။ အစိန္တေယျသုတ်

မကြံစည်အပ်သော အရာလေးပါး

၇၇။ လောက၌ မကြံစည်အပ်သော အရာလေးပါးရှိ သည်။ ယင်းတို့ကို ကြံစည်သူသည် ရူးသွပ်ဖွယ်၊ ဆင်းရဲပင်ပန်းဖွယ်သာရှိ၏။ ထိုအရာလေးပါးကား-

- (၁) ဘုရားရှင်တို့၏ ဘုရားအရာ၊
- (၂) ဓမ္မာနုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဓမ္မာနုအရာ၊
- (၃) ကံ၏အကျိုး၊
- (၄) လောကအကြောင်းကို ကြံစည်ခြင်း၊

ဤလေးပါးတို့ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

(လနှင့်နေတို့ကို မည်သူကပြု လုပ်ဖန်ဆင်းခဲ့သနည်း၊ ကမ္ဘာမြေကြီးနှင့် မဟာသမုဒ္ဒရာတို့ကို မည်သူက ပြုလုပ်ခဲ့သနည်း၊ စသည်ဖြင့် ကြံစည်ခြင်းသည် လောကအကြောင်းကို ကြံစည်ခြင်းမည်၏ဟု ဆိုပါသည်။

၈။ ဒက္ခိဏသုတ်

အလှူစင်ကြယ်ခြင်း လေးမျိုး

၇၈။ အလှူစင်ကြယ်ခြင်းတို့သည်-

- (၁) အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်မှ စင်ကြယ်၍ အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်မှ မစင်ကြယ်သော အလှူ၊
- (၂) အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှ စင်ကြယ်၍ အလှူပေး ပုဂ္ဂိုလ်မှ မစင်ကြယ်သော အလှူ၊
- (၃) အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း မစင်ကြယ်သော အလှူ၊
- (၄) အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း စင်ကြယ်သောအလှူဟူ၍ လေးပါးရှိသည်။

ထိုလေးပါးတို့တွင် အကြင်အလှူ၌ အလှူ ပေးပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလရှိ၏။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကား သီလမရှိ။ ထိုအလှူသည် အလှူပေး ပုဂ္ဂိုလ်မှ စင်ကြယ်၍ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှ မစင်ကြယ်သော အလှူမည်၏။

အကြင်အလှူ၌ အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလမရှိ။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကား သီလရှိ၏။ ထိုအလှူသည် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှ စင်ကြယ်၍ အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်မှ မစင်ကြယ်သော အလှူမည်၏။

အကြင်အလှူ၌ အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၊ နှစ်ဦးလုံးသည် သီလမရှိ။ ထိုအလှူသည် အလှူပေး ပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း မစင်ကြယ်သော အလှူမည်၏။

အကြင်အလှူ၌ အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ဦးလုံးသည် သီလမရှိ။ ထိုအလှူသည် အလှူပေး ပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း မစင်ကြယ်သော အလှူမည်၏။

အကြင်အလှူ၌ အလှူပေးပုဂ္ဂိုလ်၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ဦးလုံးသည် သီလရှိ၏။ ထိုအလှူသည် အလှူပေး ပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှလည်းကောင်း စင်ကြယ်သော အလှူမည်၏-ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ ဝဏိဇ္ဇသုတ်

ကုန်သွယ်မှုလေးမျိုး

၇၉။ အခါတစ်ပါး၌ အရှင် သာဓိပုတ္တရာက ဗုဒ္ဓအား ဤသို့ မေးလျှောက်သည်။

“အရှင်ဘုရား၊ ဤလောက၌အချို့သောသူ အားထုတ်အပ်သော ကုန်သွယ်မှုသည် ကုန်သွယ်မှုချင်းတူမျှသည်သာဖြစ်ပါလျက် ပျက်စီးခြင်း သို့ ရောက်ပါသည်။

အချို့သောသူ အားထုတ်အပ်သော ကုန်သွယ်မှုသည် ကုန်သွယ်မှုချင်း တူမျှသည်သာ ဖြစ်ပါလျက် ရည်မှန်းချက်အတိုင်း မဖြစ်ပါ။

အချို့သောသူ အားထုတ်အပ်သော ကုန်သွယ်မှုသည် ကုန်သွယ်မှုချင်း တူမျှသည်သာဖြစ်ပါလျက် ရည်မှန်းသည့်အတိုင်း ဖြစ်သကဲ့သို့။

အချို့သောသူ အားထုတ်အပ်သော ကုန်သွယ်မှုသည် ကုန်သွယ်မှုချင်းတူမျှသည်သာဖြစ်ပါလျက် ရည်မှန်းသည်ထက်သာလွန်သော အကျိုး ရှိပါသည်။

ဤသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ အဘယ်သို့သော အကြောင်း အထောက်အပံ့ တို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသနည်း”

ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ အမေးကို ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြား တော်မူသည်။

“သာရိပုတ္တရာ၊ ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ရဟန်းပုဏ္ဏား တို့အား ‘အရှင်အလိုရှိသော ပစ္စည်းကို မိန့်ကြားပါလော့ ဟုဖိတ်ကြားပြီး ထိုဖိတ်ကြားသော ပစ္စည်းကို မလှူချေ။’ ထိုသူသည် ထိုဘဝမှ စုတေရ် ဤလူ့ဘုံသို့ ရောက်လာသည်ရှိသော် အကြင်အကြင် ကုန်သွယ်မှုကိုပြု၏။ ထိုထိုကုန်သွယ်မှုသည် ပျက်စီးခြင်းသို့သာ ရောက်၏။

ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ရသေ့ရဟန်းတို့အား အလိုရှိ သော ပစ္စည်းဖြင့်ဖိတ်ကြားပြီး ထိုပစ္စည်းကို အလိုရှိသကဲ့သို့ပေးလှူ ချေ။ ထိုသူသည် ထိုဘဝမှစုတေရ် ဤလူ့ပြည်သို့ ရောက်လာသည်ရှိသော် အကြင်အကြင် ကုန်သွယ်မှုကို အားထုတ်၏။ ထိုထို ကုန်သွယ်မှုသည် ရည်မှန်းသည့်အတိုင်း မဖြစ်ချေ။

ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့အား အလိုရှိ သောပစ္စည်းဖြင့် ဖိတ်ကြားပြီး ထိုပစ္စည်းကို အလိုရှိသကဲ့သို့ပေးလှူ၏။ ထိုသူသည် ထိုဘဝမှ စုတေရ် ဤလူ့ပြည်သို့ ရောက်လာသည်ရှိသော် အကြင်အကြင် ကုန်သွယ်မှုကိုပြု၏။ ထိုထို ကုန်သွယ်မှုသည် ရည်မှန်းသည့် အတိုင်းဖြစ်၏။

ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့အား အလို ရှိသော ပစ္စည်းဖြင့် ဖိတ်ကြားပြီး ထိုပစ္စည်းကို အလိုရှိသည်ထက်ပို၍ ပေး လှူ၏။ ထိုသူသည် ထိုဘဝမှစုတေရ် ဤလူ့ပြည်သို့ ရောက်ရှိလာသည် ရှိသော် အကြင်အကြင် ကုန်သွယ်မှုကိုပြု၏။ ထိုထိုကုန်သွယ်မှုသည် ရည် မှန်းသည်ထက် သာလွန်၍ အကျိုးရှိ၏။

သာရိပုတ္တရာ၊ ကုန်သွယ်မှုခြင်း တူမျှသည်သာ ဖြစ်ပါလျက်မကျိုး ရှိမှု ကွဲပြားခြင်း၏ အကြောင်း အထောက်အပံ့တို့ကား ဤဆုံကပ်ခဲ့ပြီး သော အကြောင်းများပင် ဖြစ်ပေသည်”

၁၀။ ကမ္မောဇသုတ်

မိန်းမများ ကမ္မောဇတိုင်းသို့ မသွားရခြင်း အကြောင်းလေးပါး

၈၀။ ကောသမ္ဗိပြည် ယောသိတာရုံကျောင်း၌ သီတင်းသုံးစဉ် ရှင်အာနန္ဒာက မေးလျှောက်၍ ဗုဒ္ဓက ဖြေကြားခြင်းဖြစ်သည်။

“အရှင်ဘုရား၊ မာတုဂါမသည် တရားရုံး၌ (တရားသူကြီးအဖြစ် ဖြင့်) မထိုင်ရခြင်း၊ (ကုန်သွယ်ခြင်း၊ လယ်လုပ်ခြင်းစသော) စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြီးများကို မလုပ်ကိုင်ရခြင်း၊ ကမ္မောဇတိုင်း (စသော တိုင်း တစ်ပါး)သို့ စီးပွားရှာရန် မသွားရခြင်းတို့၏ အကြောင်းကား ယဘယ် ပါနည်း”

“အာနန္ဒာ၊ မာတုဂါမသည် အမျက်ဒေါသကြီး၏။ မနာလိုရှိ တတ်၏။ ငန်တိုတတ်၏။ ပညာနည်း၏။ ဤအကြောင်းလေးပါးကြောင့် မာတုဂါမသည် တရားရုံး၌ (တရားသူကြီးအဖြစ်) မထိုင်ရခြင်းဖြစ်၏။ (ကုန် သွယ်ခြင်း၊ လယ်လုပ်ခြင်းစသော) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများကို မလုပ် ကိုင်ရခြင်းဖြစ်၏။ ကမ္မောဇတိုင်း (စသောတိုင်းတစ်ပါး) သို့ စီးပွားရှာရန် မသွားရခြင်းဖြစ်၏”

၉။ မဃလဝဂ်

၁။ ပါဏာတိပါတသုတ်

သ္မုအသက်သတ်ခြင်းစသော အင်္ဂါလေးပါး

၈၁။ သ္မုအသက်သတ်ခြင်း၊ သ္မုဥဇ္ဇာ ခိုးခြင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၌ ဖောက်လွှဲဖောက်ပြန်ကျင့်ခြင်း၊ မုသားပြောခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါး နှင့်ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ ရေသို့ကျရောက်သည်။ သ္မုအသက် သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသော အင်္ဂါလေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ နှုတ်ပြည်သို့ ရောက်သည်ဟု ဟောကြားသည်။

၁။ နှုတ်ပြည်တို့ကို ဘောဂေသန္တိရဏတ္ထာယ ကမ္မောဇရဋ္ဌံ နှုတ်ပြည် တို့ကို ဒေသနာတ္ထေ မေဝ စေတံ၊ ယံကိုဉ္စ ဟိရောရဋ္ဌံ နှုတ်ပြည်တို့ အတ္ထေသန္တိကထာ။

၈၂။ မုသာဝါဒသုတ်၌ မုသားပြောခြင်း၊ ကုန်းချောစကားပြောခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားပြောခြင်း၊ သိမ်ဖျင်းသော စကားကို ပြောခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ ငရဲသို့ ကျရောက်သည်။ မုသားပြောခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း စသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ နတ်ပြည်သို့ ရောက်သည်ဟု ဟောကြားသည်။

၃။ အဝဏ္ဏာရဟသုတ်

မချီးမွမ်းထိုက်သူကို ချီးမွမ်းခြင်းစသော အင်္ဂါလေးပါး

၈၃။ ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ်မှု၍ မချီးမွမ်းထိုက်သူကို ချီးမွမ်းခြင်း၊
ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ်မှု၍ ချီးမွမ်းထိုက်သူကို ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊

ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ်မှု၍ မကြည်ညိုသင့်သောအရာ၌ ကြည်ညိုမှုကို ပြခြင်း၊

ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ်မှု၍ ကြည်ညိုသင့်သော အရာ၌ မကြည်ညိုမှုကိုပြခြင်း၊

ဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ ငရဲသို့ကျရောက်သည်။

ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ်၍ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူကိုကဲ့ရဲ့ခြင်း၊

ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ်၍ ချီးမွမ်းထိုက်သူကို ချီးမွမ်းခြင်း၊

ဉာဏ်ဖြင့်စိစစ်၍ မကြည်ညိုသင့်သော အရာ၌ မကြည်ညိုမှုပြခြင်း၊

ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ်၍ ကြည်ညိုသင့်သောအရာ၌ ကြည်ညိုမှုကို ပြခြင်း၊

ဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ နတ်ပြည်သို့ ရောက်သည်ဟု ဟောကြားသည်။

၄။ ကောဓံဂရုသုတ်

အမျက်ဒေါသကို အလေးပြုခြင်းစသော

အင်္ဂါလေးပါး

၈၄။ သူတော်ကောင်းတရားကို အလေးမပြုဘဲ အမျက်ဒေါသကို အလေးပြုခြင်း၊ သူတစ်ပါးကျေးဇူးကိုချေဖျက်မှု ‘မက္ခ’ကို အလေးပြုခြင်း၊ လာဘ်ရမှုကို အလေးပြုခြင်း၊ အပူဇော်ခံရမှုကို အလေးပြုခြင်း ဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ ငရဲသို့ကျရောက်သည်။

အမျက်ဒေါသကိုအလေးမပြုဘဲ သူတော်ကောင်းတရားကိုအလေး ပြုခြင်းစသောအင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ နတ် ပြည်သို့ ရောက်သည်ဟု ဟောကြားသည်။

၅။ တမောတမသုတ်

အမှောင်ဖြစ်၍ အမှောင်လျှင် လဲလျောင်းရာရှိသူ
စသော ပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုး

၈၅။ အမှောင်၌ ဖြစ်၍ အမှောင်လျှင် လဲလျောင်းရာရှိသူ၊

အမှောင်၌ဖြစ်၍ အလင်းလျှင်လဲလျောင်းရာရှိသူ၊
အလင်း၌ဖြစ်၍ အမှောင်လျှင် လဲလျောင်းရာရှိသူ၊
အလင်း၌ဖြစ်၍ အလင်းလျှင်လဲလျောင်းရာ ရှိသူ-
ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိသည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတို့တွင် အကြင်သူသည် ဒွန်းစဏ္ဍားမျိုး၊ နှိုးဖျာ ရက်သောအမျိုး စသည် နိမ့်ကျသော အမျိုး၌ဖြစ်၍ ဆင်းရဲ၏။ ပင်ပန်းစွာ အသက်မွေးရ၏။ အဆင်းမလှ၊ အနာငရုဂါများ၏။ မျက်စိနားစသော ကိုယ်အင်္ဂါချို့တဲ့၏။ ကိုယ်နှုတ်စိတ်သုံးပါးဖြင့် မကောင်းသော အကျင့်ကို လည်းကျင့်၏။ ထိုသူသည် သေလွန်သောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက် ၏။ ထိုသူသည် ‘အမှောင်၌ဖြစ်၍ အမှောင်လျှင် လဲလျောင်းရာ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်’ မည်၏။

အကြင်သူသည်နိမ့်ကျသောအမျိုး၌ဖြစ်၍ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ၊ ရုပ်အဆင်းမသုသူ၊ အနာရောဂါများလွန်၍ ခဏလည်း ကိုယ် နှုတ် စိတ်သုံးပါးဖြင့် ကောင်းသောအမှုကို ပြုလုပ်၏။ ထိုသူသည် သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်၏။ ထိုသူသည် 'အမှောင်၌ဖြစ်၍ အလင်းလျှင် လဲလျောင်းရာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်' မည်၏။

အကြင်သူသည် မင်းမျိုးပုဏ္ဏားသူကြွယ်မျိုး စသည့် မြင့်မြတ်သောအမျိုး၌ဖြစ်ကာ ချမ်းသာကြွယ်ဝ၏။ အဝတ်အစားစသည်တို့ကို မပင်မပန်း ရ၏။ တင့်တယ်သောရုပ်အဆင်းလည်း ရှိ၏။ သို့သော် ကိုယ်နှုတ်စိတ်သုံးပါးဖြင့် မကောင်းသောအမှုကို ပြုကျင့်၏။ ထိုသူသည် သေလွန်သောအခါ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်၏။ ထိုသူသည် 'အလင်း၌ဖြစ်၍ အမှောင်လျှင် လဲလျောင်းရာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်' မည်၏။

အကြင်သူသည် မြင့်မြတ်သော အမျိုး၌ဖြစ်၍ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ၊ ရုပ်အဆင်းတင့်တယ်သူဖြစ်ပြီး ကိုယ်နှုတ်စိတ် သုံးပါးဖြင့်လည်း ကောင်းသောအကျင့်ကို ကျင့်၏။ ထိုသူသည် သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်၏။ ထိုသူသည် 'အလင်း၌ဖြစ်၍ အမှောင်လျှင် လဲလျောင်းရာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်' မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈၆။ ဩဏတောဏတသုတ်၌ ယုတ်နိမ့်သည်ဖြစ်၍ ယုတ်နိမ့်လတ္တံ့သောသူ၊ ယုတ်နိမ့်သည်ဖြစ်၍ မြင့်မြတ်လတ္တံ့သောသူ၊ မြင့်မြတ်သည်ဖြစ်၍ ယုတ်နိမ့်လတ္တံ့သောသူ၊ မြင့်မြတ်သည်ဖြစ်၍ မြင့်မြတ်လတ္တံ့သောသူဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိကြောင်း ဟောပါသည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ တမောတမသုတ် အတိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

၇။ ပုတ္တသုတ်

ရဟန်းလေးမျိုး

၈၆။ ယိမ်းယိုင်လှုပ်ရှားမှု မရှိသောရဟန်း၊ ပုဏ္ဏရိက်ကြောနှင့်တူသောရဟန်း၊ ပဒုမ္မာကြောနှင့် တူသောရဟန်း၊ ရဟန်းတို့တွင် သိမ်မွေ့နူးညံ့သောရဟန်း ဟူ၍ ရဟန်းလေးမျိုးရှိသည်။

ထိုလေးမျိုးတို့တွင် အဘိသိက်သွန်းအပ်ပြီးသော မင်း၏သားကြီးသည် အဘိသိက် မသွန်းရသေးသော်လည်း (မင်းလောင်းအဖြစ်မှ) ရွှေလျားခြင်းသို့ မရောက်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဤသာသနာ၌ အကြင်ရဟန်းသည် သေကွပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ သိက္ခာသုံးပါးကိုကျင့်ဆဲဖြစ်၏။ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ယောဂလေးပါး ကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုတောင့်တလျက်နေ၏။ ဤရဟန်းသည် ‘ယိမ်းယိုင်လှုပ်ရှားမှုမရှိသောရဟန်း’မည်၏။

အကြင်ရဟန်းသည်အာသဝေါတရား လေးပါးကုန်ခြင်း ကြောင့် အာသဝေါကင်းရာဖြစ်သော စိတ်၏လွတ်မြောက်မှု၊ ပညာဖြင့်လွတ်မြောက်မှုကို ကိုယ်တိုင်ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုကာ ပြည့်စုံ၍ နေ၏။ ဝိမောက္ခရှစ်ပါးကိုမူ နာမကာယဖြင့်တွေ့ထိ၍မနေ။ ဤရဟန်းသည် ‘ပုဏ္ဏရိက်ကြာနှင့်တူသော ရဟန်း’မည်၏။

အကြင်ရဟန်းသည်အာသဝေါကင်းရာဖြစ်သောစိတ်၏လွတ်မြောက်မှု၊ ပညာ၏ လွတ်မြောက်မှုကို ကိုယ်တိုင်ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုကာ ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။ ဝိမောက္ခ ရှစ်ပါးကိုလည်း နာမကာယဖြင့်တွေ့ထိ၍မနေ။ ဤရဟန်းသည် ‘ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူသောရဟန်း’မည်၏။

အကြင်ရဟန်းသည် တောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍သာလျှင် များစွာသောသင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး၊ ဟူသော ပစ္စည်းလေးပါးကို သုံးဆောင်ရ၏။^၁ မတောင်းပန်အပ်ဘဲ ကားအနည်းငယ်မျှကိသာသုံးဆောင်ရ၏။ အတူနေ သီတင်းသုံးဖော်တို့သည် ထိုရဟန်းကိုနှစ်မြို့ဖွယ်ဖြစ်သော ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ တို့ဖြင့်သာလျှင် များစွာ ပြုမူဆက်ဆံကြ၏။ မနှစ်မြို့ဖွယ် ဖြစ်သောကံသုံးပါးဖြင့်ကား အနည်းငယ်သာ ပြုမူဆက်ဆံ

၁။ ပုဏ္ဏရိက်ကြာသည် ပွင့်ချပ်တစ်ရာပြည့်သကဲ့သို့ ဤရဟန်းသည်လည်း ဈာန်အဘိဉာဏ်ခရသဖြင့် မပြည့်စုံသော ဂုဏ်ရှိသောကြောင့် ‘ပုဏ္ဏရိက်ကြာနှင့်တူသော ရဟန်း’မည်၏။ - အဋ္ဌကထာ။

၂။ ပဒုမ္မာကြာသည် ပွင့်ချပ် တစ်ရာ ပြည့်သကဲ့သို့ ဤရဟန်းသည်လည်း ဈာန်အဘိဉာဏ် ရ၍ ပြည့်စုံသော ဂုဏ်ရှိသောကြောင့် ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူသောရဟန်းမည်၏။ - အဋ္ဌကထာ။

၃။ ဒါယကာတို့က ဖိတ်ကြားလှူဒါန်းသည့်ပစ္စည်းကိုသာ များစွာသုံးဆောင်ရသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ကြ၏။ နှစ်မြို့ဖွယ် ဖြစ်သော ပူဇော်ခြင်းကိုသာ များစွာ ဆောင်ကြ၏။ မနှစ်မြို့ဖွယ်ဖြစ်သော ပူဇော်ခြင်းကိုကား အနည်းငယ်သာ ဆောင်ကြ၏။ သည်းခြေ သလိပ်စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်သော ရောဂါဝေဒနာတို့သည် ထိုရဟန်းအား များစွာမဖြစ်ကုန်။ ထိုရဟန်းသည် ရောဂါဝေဒနာ နည်း၏။ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေကြောင်း ဖြစ်သည့်ဈာန်လေး ပါးကို အလိုရှိတိုင်းရ၏။ အာသဝေါကင်းရာဖြစ်သော စိတ်၏လွတ်မြောက်မှု၊ ပညာဖြင့် လွတ်မြောက်မှုကိုလည်း ကိုယ်တိုင်ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုကာ ပြည့်စုံစေ၍ နေနိုင်၏။ ဤရဟန်းသည် 'ရဟန်းတို့တွင် သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ရဟန်း'မည်၏။

“ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းတို့တွင် သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ရဟန်း” ဟူသော စကားကို ကောင်းစွာ ဆိုသော သူသည် ငါ့ကိုသာလျှင် ရည်ညွှန်း၍ ဆိုရာ၏။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် တောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍ သာလျှင် များစွာသော ပစ္စည်းလေးပါးကို သုံးဆောင်ရ၏။ မတောင်းပန်အပ်ဘဲ ကား အနည်းငယ်မျှသာသုံးဆောင်ရ၏.... အာသဝေါကင်းရာ ဖြစ်သော စိတ်၏ လွတ်မြောက်မှု၊ ပညာဖြင့် လွတ်မြောက်မှုကိုလည်း ကိုယ်တိုင် ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုကာ ပြည့်စုံစေ၍ နေနိုင်၏ဟု မိန့်ကြား ပါသည်။

ဂ။ သံယောဇနသုတ်

သံယောဇနပယ်ခြင်းနှင့် ရဟန်းလေးမျိုး

ဂဂ။ သံယောဇနသုံးပါးကုန်သော သေတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ယိမ်းယိုင်လှုပ်ရှားမှု ရှိသော ရဟန်းမည်၏။

သံယောဇန သုံးပါးကုန်ပြီး ရာဂ ဒေါသ မောဟ ခေါင်းပါးသော သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပုဏ္ဏရိပ်ကြာနှင့် တူသောရဟန်းမည်၏။

အောက်အဖို့ရှိသော သံယောဇန ငါးပါးကုန်ခြင်းကြောင့် ဤ တာမဘုံသို့ ပြန်မလာတော့သော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဒုမ္မာကြာနှင့် တူသော ရဟန်းမည်၏။

အာသဝေါကင်းရာ ဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှုကို မျက်မှောက်ပြု၍ နေသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရဟန်းတို့တွင် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ရဟန်းမည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၉။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးနှင့် ရဟန်းလေးမျိုး

၈၉။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ စသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည် ယိမ်းယိုင်လှုပ်ရှားမှု မရှိသော ရဟန်းမည်၏။

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ သမ္မာဉာဏ်၊ သမ္မာဝိမုတ္တိတို့နှင့် ပြည့်စုံသော်လည်း ဝိမောက္ခရှစ်ပါးကို နာမကယဖြင့် တွေ့ထိ၍ မနေသော (သုက္ခဝိပဿက ရဟန္တာ)ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပုဏ္ဏရိုက်ကြာနှင့်တူသော ရဟန်းမည်၏။

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ သမ္မာဉာဏ်၊ သမ္မာဝိမုတ္တိတို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ ဝိမောက္ခ ရှစ်ပါးကိုလည်း နာမကယဖြင့် တွေ့ထိ၍နေသော (ဉာဏတောတာဝက ဝိမုတ္တ ရဟန္တာ)ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူသော ရဟန်းမည်၏။

တောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍သာလျှင် များစွာသော ငစ္ဆည်းလေး ပါးကို သုံးဆောင်ရသော ဈာန်လေးပါးကိုရရှိ၍ အာသဝေါကင်းရာဖြစ် သော လွတ်မြောက်မှုကိုမျှော်မှောက်ပြု၍နေသော(မြတ်စွာဘုရား၊မြတ်စွာ ဘုရားနှင့် အလားတူသော ရဟန္တာ)ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရဟန်းတို့တွင် နူးညံ့ သိမ်မွေ့သော ရဟန်းမည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ ခန္ဓသုတ်

ခန္ဓငါးပါးနှင့် ရဟန်းလေးမျိုး

၉၀။ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောဓယာဂလေးပါးကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ် ကို တောင့်တ၍နေသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည် ယိမ်းယိုင်လှုပ်ရှားမှု မရှိသော ရဟန်းမည်၏။

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းကို ရှု၍ နေလေ့ ရှိပြီး ဝိမောက္ခရှစ်ပါးကို နာမကယဖြင့် ထိတွေ့၍ မနေသော ပုဂ္ဂိုလ် သည် ပုဏ္ဏရိုက်ကြာနှင့်တူသော ရဟန်းမည်၏။

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၌ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို ရှု၍နေလေ့ ရှိပြီး ဝိမောက္ခ ရှစ်ပါးကိုလည်း နာမကယဖြင့် ထိတွေ့၍နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဒုမ္မာကြာနှင့် တူသောရဟန်းမည်၏။

ကောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍သာလျှင် ၊ များစွာသော ငစ္ဆန်းလေး ပါးကိုသုံးဆောင်ရသော၊ ဈာန်လေးပါးကို ရရှိပြီး အာသဝေါကင်းရာ ဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှုကို မျက်မှောက်ပြု၍ နေသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရဟန်း တို့တွင် သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ရဟန်းမည်၏ဟု - ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ အသုရဝဂ်

၁။ အသုရသုတ်

အသုရာနှင့် တူသောသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၉၁။ (၁) အသုရာဖြစ်၍ ၊ အသုရာ အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၂) အသုရာဖြစ်၍ နတ်အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၃) နတ်ဖြစ်၍ ၊ အသုရာ အခြံအရံဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၄) နတ်ဖြစ်၍ နတ်အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊

ဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။

ထိုလေးမျိုးတို့တွင် အကြင်သူသည် သိလမရှိ။ ကောင်းသော အကျင့်ရှိ၏။ သူ၏ပရိသတ်သည်လည်း သိလမရှိ။ မကောင်းသော အကျင့် ရှိ၏။ ထိုသူသည် အသုရာဖြစ်၍ အသုရာအခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

အကြင်သူသည် သိလမရှိ။ မကောင်းသော အကျင့်ရှိ၏။ သူ၏ ပရိသတ်ကား သိလရှိ၏။ ကောင်းသော သဘောရှိ၏။ ထိုသူသည် အသုရာ ဖြစ်၍ နတ်အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

အကြင်သူသည် သိလရှိ၏။ ကောင်းသော အကျင့်ရှိ၏။ သူ၏ ပရိသတ်သည်ကား သိလမရှိ။ မကောင်းသော အကျင့်ရှိ၏။ ထိုသူသည် နတ် ဖြစ်၍ အသုရာ အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

အကြင်သူသည် သိလရှိ၏။ ကောင်းသော အကျင့်ရှိ၏။ ထိုသူ၏ ပရိသတ်သည်လည်း သိလရှိ၏။ ကောင်းသော အကျင့်ရှိ၏။ ထိုသူသည် နတ် ဖြစ်၍ နတ်အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ အသုရာကဲ့သို့ စက်ဆုပ်ဖွယ်အကျင့်ရှိသူဖြစ်၍ဟု ဆိုလိုပါသည်။
 ၂။ နတ်ကဲ့သို့ ဂုဏ်အားဖြင့် တင့်တယ်သူ ဖြစ်၍ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၂။ ပထမ သမာဓိသုတ်

သမာဓိရခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၉၂။ (၁) ကိုယ်တွင်း၌ စိတ်အေးငြိမ်းမှု အပ္ပနာ သမာဓိကိုသာ ရ၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ရှုအတ်သည့်လွန် မြတ်သော ဝိပဿနာ ပညာကို မရသူ။
- (၂) လွန်မြတ်သော ဝိပဿနာ ပညာကိုသာရ၍ အပ္ပနာ သမာဓိကို မရသူ။
- (၃) ထိုသမာဓိပညာနှင့် နှစ်ပါးလုံးကိုမရသူ၊
- (၄) ထိုသမာဓိနှင့်ပညာ နှစ်ပါးလုံးကိုရသူ။

ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၉၃။ ဒုတိယသမာဓိသုတ်၌ မိမိကိုယ် ခန္ဓာထဲ၌ စိတ်အေးငြိမ်းမှု ‘အပ္ပနာသမာဓိ’ ကိုသာရ၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို အထူးရှုတတ်သည့်လွန်မြတ်သော ဝိပဿနာပညာကို မရသူစသောအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိသည်။

ထိုလေးမျိုးတို့တွင် အပ္ပနာသမာဓိသာရ၍ ဝိပဿနာ ပညာကိုမရသူသည် အပ္ပနာသမာဓိ၌တည်၍ ဝိပဿနာပညာ၌အားထုတ်ခြင်းပြုရမည်၊ ထိုသူသည် တစ်ပါးသောအခါ၌ သမာဓိနှင့်ဝိပဿနာပညာနှစ်ပါးလုံးကို ရသူ ဖြစ်လာနိုင်၏။

ထို့အတူ ဝိပဿနာပညာကိုသာရ၍ အပ္ပနာသမာဓိကို မရသူသည် ဝိပဿနာပညာ၌တည်၍ အပ္ပနာသမာဓိ၌ အားထုတ်ခြင်း ပြုရမည်။

ထိုသမာဓိပညာ နှစ်ပါးလုံးကို မရသေးသူကား ခါးငတ်ပူဆိုးကို မီးလောင်သူ၊ ဦးခေါင်းကိုမီးလောင်သူသည် ထိုမီးကိုငြိမ်းသတ်ရန်လွန်ကဲသောအားထုတ်မှုကို ပြုသကဲ့သို့ ထိုကုသိုလ်တရားများကို ရရှိရန်လွန်ကဲသော အားထုတ်မှုကို ပြုရမည်။

ထိုသမာဓိပညာ နှစ်ပါးလုံးကို ရရှိနေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ထိုတရားနှစ်ပါးတို့၌တည်၍ အာသဝေါတရားများ ကုန်ခန်းစေရန် တိုးတက် အားထုတ်ရမည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉၄။ တတိယသမာဓိ သုတ် ၌ အပ္ပနာသမာဓိကိုသာရ၍ ဝိပဿနာ ပညာကိုမရသူသည် ဝိပဿနာ ပညာကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်ထံ ချဉ်းကပ်၍ “သင်္ခါရတို့ကို အဘယ်သို့ရှုမှတ်သုံးသပ်ရပါမည်နည်း” ဟူ၍ မေးရမည်။

ဝိပဿနာပညာကိုသာရ၍ အပ္ပနာသမာဓိကို မရသူသည် အပ္ပနာ သမာဓိကိုရသူထံ ချဉ်းကပ်၍ “စိတ်ကိုအဘယ်သို့ တည်ငြိမ်အောင် ထား ရမည်နည်း” ဟူ၍ မေးရမည်။

အပ္ပနာသမာဓိနှင့်ဝိပဿနာပညာ နှစ်ပါးလုံးကို မရသေးသူသည် ထိုနှစ်ပါးလုံးကိုရသူထံ ချဉ်းကပ်၍ “စိတ်ကိုအဘယ်သို့ တည် ငြိမ်အောင် ထားရမည်နည်း၊ သင်္ခါရတို့ကို အဘယ်သို့ရှုရမည်နည်း” ဟုမေးရမည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်များဖြေကြားသည့်အတိုင်းအားထုတ်လျှင် တစ်ပါးသော အခါ၌ အပ္ပနာသမာဓိနှင့် ဝိပဿနာပညာ နှစ်ပါးလုံးကို ရသူ ဖြစ်လာ နိုင်သည်။

အပ္ပနာသမာဓိနှင့်ဝိပဿနာပညာ နှစ်ပါးလုံးကို ရရှိနေသူသည် ကား ထိုတရား နှစ်ပါး၌တည်သော အာသဝေါ တရားများ ကုန်ခန်း စေရန် တိုးတက်အားထုတ်ရမည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ဆဝါလာဏသုတ်

ထင်းကုလားတုံးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၉၅။ (၁) မိမိအကျိုးငှာလည်း မကျင့်၊ သူတစ်ပါး အကျိုးငှာ လည်း မကျင့်သူ။

(၂) သူတစ်ပါး အကျိုးငှာသာ ကျင့်၍ မိမိအကျိုးငှာ မကျင့်သူ။

(၃) မိမိ အကျိုးငှာသာ ကျင့်၍ သူတစ်ပါးအကျိုးငှာ မကျင့်သူ။

(၄) မိမိ အကျိုးငှာလည်းကျင့်၍ သူတစ်ပါးအကျိုးငှာ လည်းကျင့်သူ။

ဟူ၍ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိသည်။

ထိုလေးမျိုးတို့တွင်မိမိအကျိုးငှာလည်းမကျင့်၊ သူတစ်ပါးအကျိုး
ငှာလည်း မကျင့်သူသည် အစွန်းနှစ်ဘက်၌ မီးလောင်၍ အလယ်၌လည်း
မစင်လူးနေသောထင်းကုလားတုံးနှင့် တူ၏။

နှားမမှထွက်သေ နို့ရည်၊ နို့မိမ်း၊ စိဦးထောပတ် ထောပတ်ဆီ
ကြည် တို့တွင် ထောပတ်ဆီကြည်ကိုအကောင်းဆုံးဟုဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ထို
အတူ မိမိအကျိုးငှာလည်းကျင့်၍ သူတစ်ပါးအကျိုးငှာလည်းကျင့်သူကို
ထိုပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဟုဆိုအပ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ ရာဂဝိနယသုတ်

ရာဂကို ပယ်ခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၉၆။ မိမိအကျိုးငှာသာကျင့်၍ သူတစ်ပါးအကျိုးငှာမကျင့်သူ၊
သူတစ်ပါးအကျိုးငှာ ကျင့်၍ မိမိအကျိုးငှာမကျင့်သူ၊ မိမိအကျိုးငှာ
လည်း မကျင့် သူတစ်ပါးအကျိုးငှာလည်း မကျင့်သူ၊ မိမိ သူတစ်ပါး
နှစ်ဦးသားလုံး အကျိုးငှာ ကျင့်သူဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိသည်။ ထို
လေးမျိုးတို့တွင်-

- (၁) မိမိ ကိုယ်တိုင်သာ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ တို့ကို ပယ်ဖျောက်ရန်
ကျင့်၍ သူတစ်ပါးကို ပယ်ဖျောက်ရန် မတိုက်တွန်းသူသည် မိမိ
အကျိုးငှာသာကျင့်၍ သူတစ်ပါးအကျိုးငှာ မကျင့်သူဖြစ်၏။
- (၂) သူတစ်ပါးကိုသာ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ တို့ကို ပယ်ဖျောက်ရန်
တိုက်တွန်းပြီး ကိုယ်တိုင်ကား ထိုတရားတို့ ပယ်ဖျောက်ရန် မကျင့်
သူသည် သူတစ်ပါးအကျိုးငှာသာကျင့်၍ မိမိအကျိုးငှာ မကျင့်သူ
ဖြစ်၏။
- (၃) ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ တို့ကို ပယ်ဖျောက်ရန် ကိုယ်တိုင်လည်း မကျင့်
သူတစ်ပါးကိုလည်း မတိုက်တွန်းသူသည် မိမိသူတစ်ပါးနှစ်ဦးသား
လုံးအကျိုးငှာ မကျင့်သူ ဖြစ်၏။
- (၄) ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ တို့ကို ပယ်ဖျောက်ရန် ကိုယ်တိုင်လည်း ကျင့်
သူတစ်ပါးကိုလည်း တိုက်တွန်း သူသည် မိမိသူတစ်ပါးနှစ်ဦးသား
လုံး အကျိုးငှာ ကျင့်သူဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၇။ ခိပ္ပနိသန္တိသုတ်

လျင်မြန်စွာ သိမြင်ခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၉၇။ အထက်သုတ်ပါ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးကိုတွင် အကြင်သူသည် ကုသိုလ်တရားတို့၌ လျင်မြန်စွာ သိမြင်နိုင်သော ဥပဇ္ဈာန်ရှိ၏။ ဤသို့ ဤသို့ ဤသို့ ဤသို့ တရားတို့ကို ဆောင်နိုင်သော သဘောရှိ၏။ ဆောင်ထားသော တရားတို့၏အနက်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်လေ့ရှိ၏။ ပါဠိအနက်ကို သိ၍ ဘာဝနာနှင့် လျော်စွာလည်း ကျင့်၏။ ကောင်းသောစကား၊ ကောင်းသောအသံနှင့် ထား၊ မပြည့်စုံ၊ သီတင်းသုံးဖော်အား တရားကို သိမြင်အောင် ညွှန်ကြား ပြသ ဆောက်တည်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်၊ ထိုသူသည် မိမိအကျိုးငှာသမ ကျင့်၍ သူတစ်ပါးအကျိုးငှာ မကျင့်သူမည်၏။

အကြင်သူသည် ကုသိုလ်တရားတို့၌ လျင်မြန်စွာ သိမြင်နိုင်သော ဥပဇ္ဈာန်မရှိ၊ ဤသို့ ဤသို့ တရားတို့ကို ဆောင်သောသဘောမရှိ၊ ဆောင် ထားသော တရားတို့၏အနက်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်လေ့ မရှိ၊ ပါဠိအနက်ကို သိ၍ တရားနှင့်လျော်စွာ ကျင့်လေ့ မရှိ။ ကောင်းသောစကား၊ ကောင်း သောအသံနှင့်ကား မပြည့်စုံ၏။ သီတင်းသုံးဖော်တို့အား တရားကို သိမြင် အောင်ညွှန်ကြားပြသ ဆောက်တည်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်၏။ ထိုသူသည် သူတစ်ပါးအကျိုးငှာသမကျင့်၍ မိမိအကျိုးငှာ မကျင့်သူ မည်၏။

အကြင်သူသည် ကုသိုလ်တရားတို့၌ လျင်မြန်စွာ သိမြင်နိုင်သော ဥပဇ္ဈာန်မရှိ၊ ပါဠိအနက်ကို သိ၍ တရားနှင့်လျော်စွာ ကျင့်လေ့ မရှိ။ ကောင်း သောစကား၊ ကောင်းသော အသံနှင့်လည်း မပြည့်စုံ။ သီတင်းသုံးဖော် တို့အား တရားကိုသိမြင်အောင် ညွှန်ကြားပြသ ဆောက်တည် စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်၊ ထိုသူသည်မိမိအကျိုးငှာလည်းမကျင့်၊ သူတစ်ပါးအကျိုးငှာ လည်း မကျင့်သူ မည်၏။

အကြင်သူသည် ကုသိုလ်တရားတို့၌ လျင်မြန်စွာ သိမြင်နိုင်သော ဥပဇ္ဈာန်ရှိ၏။ ပါဠိအနက်ကို သိ၍ တရားနှင့်လျော်စွာ ကျင့်လေ့ ရှိ၏။ ကောင်းသော စကား၊ ကောင်းသော အသံနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ သီတင်း သုံးဖော်တို့အား တရားကို သိမြင်အောင် ညွှန်ကြားပြသ ဆောက်တည်

၁။ ခိပ္ပနိသန္တိ ဟူသည် ခိပ္ပနိသမနော သီတိ ဇနိတုံ သမတ္တော အဋ္ဌကထာ။ ခိပ္ပနိသန္တိ ဟူသည် ခိပ္ပ ပညော၊ တေနာဟ ခိပ္ပနိသမနော'တိ-နိကာ။

စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။ ထိုသူသည် မိမိ အကျိုးငှာလည်း ကျင့်၍ သူတစ်ပါး အကျိုးငှာလည်း ကျင့်သူမည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၉၈။ အတ္တဟိတသုတ်၌ အသက်ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးကိုပင်အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ဟောပါသည်။

၉၉။ သိက္ခာပဒသုတ်၌ မိမိ ကိုယ်တိုင် ပါဏာတိပါတ စသောငါးပါးမ ရှောင်ကြဉ်၍ သူတစ်ပါးကို ရှောင်ကြဉ်ရန် မဆောက်တည်စေသူသည် မိမိ အကျိုးငှာသာ ကျင့်၍ သူတစ်ပါး အကျိုးငှာ မကျင့်သူမည်၏ စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးကို ဟောပါသည်။

၁၀။ ပေါတလိယသုတ်

ကျေးဇူးမဲ့ကိုဆိုတတ်သူ စသည့်ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၁၀၀။ အခါတစ်ပါး၌ နပေါတလိယမည်သော ပရိဗိုဇ်သည်ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်၏။ ဗုဒ္ဓက ထိုပရိဗိုဇ်အား အောက်ပါအထိုင်း မိန့်ကြားတော်မူ၏။
“ပေါတလိယ၊ ဤလောက၌ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ-

- (၁) ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူ၏ ကျေးဇူးမဲ့ကို အမွန်အတိုင်း သင့်လျော်သောအခါ ပြောဆိုတတ်ပြီး ချီးမွမ်းထိုက်သူ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုကား မပြောဆိုတတ်သူ၊
- (၂) ချီးမွမ်းထိုက်သူ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို အမွန်အတိုင်း သင့်လျော်သောအခါ ပြောဆိုတတ်ပြီး ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူ၏ ကျေးဇူးမဲ့ကိုမူ မပြောဆိုတတ်သူ၊
- (၃) ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူ၏ ကျေးဇူးမဲ့ကိုလည်းကောင်း၊ ချီးမွမ်းထိုက်သူ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုလည်းကောင်း မပြောဆိုဟပ်သူ၊
- (၄) ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူ၏ ကျေးဇူးမဲ့ကို လည်းကောင်း၊ ချီးမွမ်းထိုက်သူ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို လည်းကောင်း အမွန်အတိုင်း သင့်လျော်သောအခါ ပြောဆိုတတ်သူတို့ ဖြစ်၏။

“ပေါတလိယ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်လေးယောက်တို့တွင် အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်ကို သင် အနှစ်သက်ဆုံး ဖြစ်သနည်း”

“အရှင်ဂေါတမ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ် လေးယောက်တို့တွင် ကဲ့ရဲ့ ထိုက်သူ၏ ကျေးဇူးမဲ့ကို လည်းကောင်း၊ ချီးမွမ်းထိုက်သူ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို လည်းကောင်း မပြောဆိုတတ်သူကို ကျွန်ုပ်တို့ အနှစ်သက်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် လျစ်လျူရှုခြင်းသည် နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းလှသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်”

“ပေါတလိယ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ် လေးယောက်တို့တွင် ကဲ့ရဲ့ ထိုက်သူ၏ ကျေးဇူးမဲ့ကို လည်းကောင်း၊ ချီးမွမ်းထိုက်သူ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို လည်းကောင်း အမှန်အတိုင်း သင့်လျော်သော အခါ ပြောဆိုတတ်သူကို ငါ အနှစ်သက်ဆုံးဖြစ်၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် ထိုထိုအရာ၌ သင့်လျော်သော အချိန်အခါကို သိခြင်းသည် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းလှသောကြောင့် ဖြစ်၏”

ဗုဒ္ဓက ထိုသို့ မိန့်ကြားသောအခါ ပေါတလိယ ပရိသတ်သည် သို့မိန့်ကြားချက်ကို လွန်စွာနှစ်သက်၍ ဥပါသကာအဖြစ် ခံယူသွားလေသည်။

၁၀၈။ ဝလာဟကဝဂ်

၁၁။ ပထမ ဝလာဟကသုတ်

မိုးလေးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၁၀၁။ (၁) ချန်းသာချန်း၍ မရွာသောမိုး၊

(၂) ရွာသာရွာ၍ မချန်းသောမိုး၊

(၃) ချန်းလည်းမချန်း ရွာသည်မရွာသောမိုး၊

(၄) ချန်းလည်းချန်း ရွာလည်းရွာသောမိုး၊

ဤသို့ မိုးလေးမျိုး၌ ကဲ့ရဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိသည်။

ယိုးဒယားမျိုးတို့တွင် ပြောရုံသာပြော၍ ပြောကိုင်း မလုပ်သူသည် ချန်းသာချန်း၍ မရွာသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

လုပ်သာလုပ်၍ မပြောတတ်သူသည် ရွာသာရွာ၍ မချန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

ပြောလည်းမပြော၊ လုပ်လည်းမလုပ်သူသည် ချန်းလည်းမချန်း၊ ရွာလည်းမရွာသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

ပြောလည်းပြော၊ လုပ်လည်းလုပ်သူသည် ချန်းလည်းချန်း၊ ရွာလည်းရွာသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏-ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀၂။ ဒုတိယ ဝလာဟကသုတ်၌ သုတ္တံ ဂေယျစသော တရားကို သင်ယူ၍ သစ္စာလေးပါးကို မသိသူသည် ချန်းသားချန်း၍ မရွာသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ စသည်ဖြင့် ဟောကြားသည်။

၃။ ကုမ္ဘသုတ်

အိုးလေးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၀၃။ (၁) အချည်းအနီးဖြစ်လျက် ပိတ်ထားသော အိုး၊
- (၂) ပြည့်လျက် ဖွင့်ထားသော အိုး၊
- (၃) အချည်းနီး ဖြစ်လျက် ဖွင့်ထားသော အိုး၊
- (၄) ပြည့်လျက် ပိတ်ထားသော အိုး၊

ဤသို့အိုး လေးမျိုးရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိသည်။

ထိုလေးမျိုးတွင် ရှေ့သို့သွားခြင်း၊ နောက်သို့ဆုတ်ခြင်း၊ ရွေးရှုကြည့်ခြင်း၊ တစ်စာတစ်ကြိမ်မြဲ စသော အမှုအရာ အားဖြင့် ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်သော်လည်း သစ္စာလေးပါးကို မသိသူသည် 'အချည်းနီး ဖြစ်လျက် ပိတ်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်' မည်၏။

ဆိုခဲ့သော အမှုအရာအားဖြင့် ကြည်ညိုဖွယ် မရှိသော်လည်း သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သူသည် 'ပြည့်လျက် ဖွင့်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်' မည်၏။

အမှုအရာ အားဖြင့်လည်း ကြည်ညိုဖွယ်မရှိ၊ သစ္စာ လေးပါးကိုလည်း မသိမြင်သူသည် 'အချည်းနီးဖြစ်လျက် ဖွင့်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်' မည်၏။

အမှုအရာအားဖြင့် နည်း ကြည်ညိုဖွယ်ရှိပြီး သစ္စာလေးပါးကိုလည်း သိမြင်သူသည် 'ပြည့်လျက် ပိတ်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်' မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၄။ ဥဒကရဟဒသုတ်
ရေအိုင်လေးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေး မျိုး

- ၁၀၄။ (၁) တိမ်လျက် နက်ရောင်ရှိသော ရေအိုင်၊
 (၂) နက်လျက်တိမ်ယောင်ရှိသော ရေအိုင်၊
 (၃) တိမ်လျက် တိမ်ယောင်ရှိသော ရေအိုင်၊
 (၄) နက်လျက် နက်ယောင်ရှိသော ရေအိုင်၊
 ဟူ၍ ရေအိုင် လေးမျိုး ရှိသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိကြောင်း
 ဟောပါသည်။
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး၏အဓိပ္ပာယ်ကား ကုမ္ဘသုတ်အတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

၅။ အမ္ပသုတ်
သရက်သီးလေးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၀၅။ (၁) စိမ်းလျက်မှည့်ယောင်ရှိတော သရက်သီး၊
 (၂) မှည့်လျက် စိမ်းယောင်ရှိသော သရက်သီး၊
 (၃) စိမ်းလျက် စိမ်းယောင်ရှိသော သရက်သီး၊
 (၄) မှည့်လျက် မှည့်ယောင်ရှိသော သရက်သီး၊
 ဤသို့ သရက်သီး လေးမျိုး ရှိသကဲ့သို့ လောက၌ ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း စိမ်း
 လျက်မှည့် ယောင်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်ဖြင့် လေးမျိုး ရှိကြောင်း ဟော
 ပါသည်။ ဇဇိပ္ပာယ်ကား ကုမ္ဘသုတ်အတိုင်းပင် ဖြစ်၏။

၆။ မုသိကသုတ်^၁
ကြွက်လေးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၀၆။ (၁) တွင်းသာဖောက်၍ မအောင်း သေကြွက်၊
 (၂) အောင်းသာအောင်း၍ တွင်းမဖောက်သောကြွက်။

၁။ အင်္ဂုတ္တနိကာယ်အဆိုအရ အမ္ပသုတ်နှင့် မုသိကသုတ် ကြား၌ သုတ်တစ်သုတ် ရှိပေသည် ဟုယူဆရပါသည်။ ဆယ့် မှ မြန်မာပြန်၌ ယင်းကို 'ဒုတိယ အမ္ပ ပမသုတ်' ဟုခေါ်တပ်ထား၏။ သို့သော် ပါဠိ၌ချော မြန်မာပြန်၌ပါ စာသား ပေါ်ရှိပါ။

- (၃) တွင်းလည်းမဖောက်၊ အောင်းလည်းမအောင်းသော ကြွက်၊
- (၄) တွင်းလည်းဖောက် အောင်းလည်း အောင်းသော ကြွက်။

ဤသို့ ကြွက်လေးမျိုးရှိသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ လောက၌လူပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း တွင်းသာဖောက်၍၊ မအောင်းသောပုဂ္ဂိုလ် စသည်ဖြင့်လေးမျိုးရှိသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုးတို့တွင် သုတ္တ ဂေယျ၊ စသောတရားကိုသင်ယူ သော်လည်း သစ္စာလေးပါးကို မသိသူသည်တွင်းသာဖောက်၍မအောင်း သောပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

တရားကို မသင်ယူသော်လည်း သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သူသည် အောင်းသာအောင်း၍တွင်း မဖောက်သောပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

တရားကိုလည်းမသင်ယူ၊ သစ္စာလေးပါးကိုလည်း မသိမြင်သူသည် တွင်းလည်းမဖောက် အောင်းလည်းမအောင်းသောပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

တရားကိုလည်းသင်ယူပြီး သစ္စာလေးပါးကိုလည်း သိမြင်သူသည် တွင်းလည်းဖောက် အောင်းလည်းအောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ဟု ဟော ပါသည်။

ဂ။ ဗလိဗဒ္ဓသုတ်

နွားလားလေးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၀၈။ (၁) မိမိနွားအုပ်၌သာ ကြမ်းတမ်း၍၊ အခြားနွားအုပ် ၌ မကြမ်းတမ်းသော နွားလား။
- (၂) အခြားနွားအုပ်၌သာ ကြမ်းတမ်း၍၊ မိမိနွားအုပ် ၌မကြမ်းတမ်းသောနွားလား။
- (၃) မိမိနွားအုပ်၌လည်း မကြမ်းတမ်း၊ အခြားနွားအုပ် ၌လည်းမကြမ်းတမ်းသော နွားလား။
- (၄) မိမိနွားအုပ်၌လည်း ကြမ်းတမ်း၊ အခြားနွားအုပ် ၌လည်း ကြမ်းတမ်းသော နွားလား။

ဤသို့နားလားလေးမျိုးရှိသကဲ့သို့ထိုအတူ လောက၌ လူပုဂ္ဂိုလ် သည်လည်း မိမိအုပ်စု၌သာ ကြမ်းတမ်း၍ အခြားအုပ်စု၌ မကြမ်းတမ်း သော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်ဖြင့် လေးမျိုးရှိသည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတို့တွင် မိမိပရိသတ်ကိုသာ ထိတ်လန့်စေတတ်၍ သူတစ်ပါး ပရိသတ်ကို မထိတ်လန့်စေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိအုပ်စု ၌သာ ကြမ်းတမ်း၍ အခြားအုပ်စု၌ မကြမ်းတမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ စသည်ဖြင့် အကျယ်ဖွင့်ထားပါသည်။

(ဥဗ္ဗေဇေတော ဟောတီတိ သန္တေတွာ ဝိဇ္ဈိတွာ ဥဗ္ဗေဂပတ္တံ ကဏေ တိ- အဋ္ဌကထာ)

၉။ ရုက္ခသုတ်

သစ်ပင်လေးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၁၀၉။ လောက၌ သစ်ပင်တို့သည်-

- (၁) အကောပင်ဖြစ်၍ အကောပင် အခြံအရံရှိသော သစ်ပင်၊
- (၂) အကောပင်ဖြစ်၍ အနှစ်ပင်အခြံအရံရှိသော သစ်ပင်၊
- (၃) အနှစ်ပင်ဖြစ်၍ အကောပင် အခြံအရံရှိသော သစ်ပင်၊
- (၄) အနှစ်ပင်ဖြစ်၍ အနှစ်ပင်အကောအရံရှိသော သစ်ပင်-

ဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။

ထို့အတူ လောက၌ လူပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း အကောပင် ဖြစ်၍ အကောပင် အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် စသောအားဖြင့် လေးမျိုးရှိသည်။ ထိုလေးမျိုးတို့တွင် အကြင်သူသည်သီလမရှိ၊ ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိ၏။ သူ၏ ပရိသတ်သည်လည်း သီလမရှိ၊ ယုတ်မာသော အကျင့်ရှိ၏။ ထိုသူ သည် အကောပင်ဖြစ်၍ အကောပင် အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

သူက သီမရှိဘဲ သူ့ပရိသတ်က သီလရှိလျှင် ထိုသူသည် အကောပင် ဖြစ်၍ အနှစ်ပင် အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

သူက သီလရှိပြီး သူ့ပရိသတ်က သီလမရှိလျှင် ထိုသူသည် အနှစ် ပင်ဖြစ်၍ အကောပင်အခြံအရံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

သူကလည်းသီလရှိ၊ သူ့ပရိသတ်ကလည်း သီလရှိလျှင် ထိုသူသည် အနှစ်ပင်ဖြစ်၍ အနှစ်ပင်အခြံအရံရှိသောပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ အာသီဝိသသုတ်

မြွေလေးမျိုးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၁၁၀။ လောက၌ မြွေတို့သည်-

- (၁) လျင်စွာတက်သော အဆိပ်ရှိ၍ ကြမ်းသော အဆိပ်
မရှိသည့် မြွေ။
- (၂) ကြမ်းသော အဆိပ်ရှိ၍ လျင်စွာတက်သော အဆိပ်
မရှိသည့် မြွေ။
- (၃) လျင်စွာတက်သော အဆိပ်လည်းရှိ၊ ကြမ်းသော
အဆိပ်လည်း ရှိသည့်မြွေ။
- (၄) လျင်စွာတက်သော အဆိပ်လည်းရှိ၊ ကြမ်းတမ်း
သော အဆိပ်လည်းမရှိသည့်မြွေ။-

ဟူ၍သေးမျိုးရှိသည်။

ထို့အတူ လောက၌ လူပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း လျင်စွာတက်သော
အဆိပ်ရှိ၍ ကြမ်းတမ်းသောအဆိပ်မရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်စသောအားဖြင့် လေး
မျိုး ရှိသည်။

ထိုလေးမျိုးတို့တွင် မကြာခဏအမျက်ထွက်သော်လည်း ထိုအမျက်
ဒေါသမှာ ကြာမြင့်စွာ မတည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လျင်စွာတက်သော
အဆိပ်ရှိ၍ ကြမ်းသောအဆိပ်မရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

မကြာခဏအမျက် မထွက်သော်လည်းအမျက်ထွက်သည့် အခါ
ကြီးကြီးစွာတည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြမ်းသော အဆိပ်ရှိ၍ လျင်စွာတက်
သော အဆိပ်မရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

မကြာခဏ အမျက်ထွက်ပြီး ထိုအမျက်မှာလည်း ကြာမြင့်စွာ တည်
လေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် လျင်စွာတက်သော အဆိပ်လည်းရှိ ကြမ်းသော
အဆိပ်လည်း ရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

မကြာခဏလည်း အမျက်ထွက်လေ့မရှိ၊ အမျက်ထွက်သည့်အခါ
လည်းကြာမြင့်စွာ တည်လေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် လျင်စွာတက်သော
အဆိပ်လည်း ရှိ၊ ကြမ်းသော အဆိပ်လည်း မရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ဟု
ဟောကြားပါသည်။

၁၂။ ကေသိဝဂ်

၀။ ကေသိသုတ်

မြင်းကို ဆုံးမနည်းနှင့် လူကိုဆုံးမနည်းလေးမျိုး

၁၁၁။ အခါတစ်ပါး၌ ကေသိမည်သော မြင်းဆရာသည် ဗုဒ္ဓထံသို့ ချဉ်းကပ်၏။ ထိုမြင်းဆရာအား ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူ၏-

“ကေသိ၊ သင်သည် ထင်ရှားသော မြင်းဆရာ ဖြစ်၏။ သင်သည် မြင်းရိုင်းကို အဘယ်သို့ ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမသနည်း”

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် မြင်းရိုင်းကို အနုနည်းဖြင့်လည်း ဆုံးမပါသည်။ အကြမ်းနည်းဖြင့်လည်း ဆုံးမပါသည်။ အနုနည်း အကြမ်းနည်း နှစ်မျိုးလုံးဖြင့်လည်း ဆုံးမပါသည်”

“ကေသိ၊ ဤသို့ဆုံးမသော်လည်း အကယ်၍ ထိုမြင်းရိုင်းသည် ယဉ်ကျေးခြင်းသို့ မရောက်ခဲ့သော် သင်အဘယ်သို့ ပြုလုပ်သနည်း”

“အရှင်ဘုရား၊ ဤသို့ဆုံးမသော်လည်း အကယ်၍ ယဉ်ကျေးခြင်းသို့ မရောက်ခဲ့သော် တပည့်တော်သည် ထိုမြင်းရိုင်းကို ဆုတ်ပစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ တပည့်တော်၏ ဆရာခဉ်ဆက်အား ဂုဏ်သတင်းပျက်စေလိုသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အရှင်ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ဆုံးမတိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို ဆုံးမတတ်သည့် အတုမဲ့ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ပါသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် အဘယ်သို့လျှင် ဆုံးမတိုက်သော သတ္တဝါကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမပါသနည်း”

“ကေသိ၊ ငါသည် ဆုံးမတိုက်သော သတ္တဝါကို အနုနည်းဖြင့်လည်း ဆုံးမ၏။ အကြမ်းနည်းဖြင့်လည်း ဆုံးမ၏။ အနုနည်း အကြမ်းနည်း နှစ်ပါးစုံဖြင့်လည်း ဆုံးမ၏။ အနုနည်းဖြင့် ဆုံးမခြင်းဟူသည် သုစရိုက်သုံးပါး၊ ထိုသုစရိုက်တို့၏ အကျိုးနှင့် လူ့ပြည်နတ်ပြည်တို့ကို ပြသ ဆုံးမခြင်းဖြစ်၏။ အကြမ်းနည်းဖြင့် ဆုံးမခြင်းဟူသည် ဒုစရိုက်သုံးပါး၊ ထိုဒုစရိုက်တို့၏အကျိုးနှင့်ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာဘုံတို့ကိုပြ၍ ဆုံးမခြင်းဖြစ်၏”

“အရှင်ဘုရား အကယ်၍ ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါသည် အနုနည်း၊ အကြမ်းနည်းတို့ဖြင့် ဆုံးမသော်လည်း ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ခြင်းသို့မရောက်ခဲ့သော် အရှင်ဘုရားသည် ထိုသူကို အဘယ်သို့ ပြုလုပ်ပါသနည်း”

“ကေသိ၊ အကယ်၍ ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါသည် အနုနည်း၊ အကြမ်းနည်းတို့ဖြင့် ဆုံးမသော်လည်း ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ခြင်းသို့မရောက်ခဲ့သော် ငါသည် ထိုသူကို သတ်ပစ်၏”

‘အရှင်ဘုရား သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းသည် မြတ်စွာဘုရားအား မအပ်စပ်ပါ၊ သို့ပါလျက်’ ထိုသူကို ငါသတ်ပစ်၏’ဟု မိန့်ကြားတော်မူတိ၏”

“အချင်းကေသိ၊ ငါ့အား သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းသည် မအပ်စပ်သည်မှာ မှန်ပေ၏။ စင်စစ် အကြင်သူသည် အနုနည်း၊ အကြမ်းနည်းနှစ်မျိုးလုံးဖြင့် ဆုံးမအပ်သော်လည်း ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ခြင်းသို့မရောက်၊ ထိုသူကို ငါသည် ဆုံးမထိုက်သူဟု အသိအမှတ် မပြုတော့ချေ။ အသိဉာဏ်ရှိသော သီတင်းသုံးဖော်တို့ကလည်း ထိုသူကို ဆုံးမထိုက်သူဟု၍ အသိအမှတ်မပြုကြတော့ချေ။ အချင်းကေသိ၊ ဆုံးမထိုက်သူဟု အသိအမှတ် မပြုခြင်းသည် အရိယာဝိနည်း၌ သတ်ပစ်ခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်”

“အရှင်ဘုရား၊ ဆုံးမထိုက်သူဟု အသိအမှတ် မပြုခြင်းကား ကောင်းသော သတ်ပစ်ခြင်း ဖြစ်ပါပေသည်”

ကေသိမည်သော မြင်းဆရာသည် ဤသို့လျှောက်ကြားပြီး ဥပါသတာအဖြစ် ခံယူသွားလေသည်။

၂။ ဇေသုတ်

လျှင်မြန်ခြင်းစသော ရဟန်းအင်္ဂါလေးပါး

၁၀၂။ မြောင့်မတ်ခြင်း၊ လျှင်မြန်ခြင်း၊ သည်းခံခြင်း၊ အကျင့်ကောင်းခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မြင်းအာဇာနည်ကို မင်း၏ အသုံးအဆောင်၊ မင်း၏ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းဟူ၍ ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့ အသုံးအဆောင်၊ မင်း၏ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းဟူ၍ ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့ ထိုအတူ မြောင့်မတ်ခြင်း၊ လျှင်မြန်ခြင်း၊ သည်းခံခြင်း၊ အကျင့်ကောင်းခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အဝေးမှဆောင်ယူလာသည့် ပစ္စည်းကို ခံယူထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏... လောက၏ အမြတ်ဆုံး ကောင်းမှုလယ်မြေ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ ပဓတာဒသုတ်

မြင်းလေးမျိုးနှင့် ယောက်ျားအာဇာနည်လေးမျိုး

၁၁၃။ လောက၌ မြင်းအာဇာနည်တို့သည်-

- (၁) နှင်တံရိပ်ကို မြင်လျှင်ထိတ်လန့်သောမြင်းအာဇာနည်၊
- (၂) အမွေး၌နှင်တံဖြင့်ထိုးလျှင်ထိတ်လန့်သော မြင်းအာဇာနည်၊
- (၄) အရေ၌နှင်တံဖြင့်ထိုးလျှင် ထိတ်လန့်သော မြင်းအာဇာနည်၊
- (၄) အရိုး၌နှင်တံဖြင့် ထိုးလျှင် ထိတ်လန့်သော မြင်းအာဇာနည်

ဟူ၍လေးမျိုးရှိသည်။

မြင်းအာဇာနည် လေးမျိုးရှိသကဲ့သို့ ယောက်ျားအာဇာနည် လေးမျိုးရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ဤမည်သောရွာနိဂုံး၌ တစ်ယောက်သောမိန်းမသို့မဟုတ် ယောက်ျားသည် ဆင်းရဲခြင်းသို့ရောက်လေ၏။ သို့မဟုတ် ကွယ်လွန်သွား၏။ ဟုကြားရုံဖြင့်ထိတ်လန့်ပြီး သင့်လျော်စွာ အားထုတ်သဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသော ယောက်ျားအာဇာနည်။
- (၂) ဆင်းရဲခြင်း သို့ရောက်နေသော သို့မဟုတ် ကွယ်လွန်သွားသော မိန်းမကိုဖြစ်စေ၊ ယောက်ျားကိုဖြစ်စေကိုယ်တိုင်မြင်၍ ထိတ်လန့်ပြီး သင့်လျော်စွာအားထုတ်သဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသော ယောက်ျား အာဇာနည်။
- (၃) မိမိ၏ ဆွေမျိုးသားချင်းတစ်ယောက်ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်နေသော် လည်းကောင်း၊ သေလွန်၍သော်လည်းကောင်း ထိတ်လန့်ပြီး သင့်လျော်စွာအားထုတ်သဖြင့်နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုသော ယောက်ျားအာဇာနည်။

၁။ ပရမသစ္စန္တိ နိဗ္ဗာန် = အဓမ္မကထာ၊ အမြတ်ဆုံး၊ အမျှန်တရားဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကိုဟု ဆိုလိုပါသည်။

(၄) မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ခါးသီးပြင်းထန်သော ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း
 ဝေဒနာတို့ကိုခံစားရ၍ ထိတ်လန့်ပြီး သင့်လျော်စွာအား
 ထုတ်သဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသော ယောကျ်ား
 အာဇာနည်တို့ဖြစ်၏ ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄။ နာဂသုတ်

မင်းသုံးဆင်နှင့် ရဟန်းမြတ်၏ အင်္ဂါလေးပါး

၁၁၄။ နာဂံတတ်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်တတ်ခြင်း၊ သည်းခံတတ်ခြင်း
 သွားတတ်ခြင်းဟူသောအင်္ဂါလေးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ဆင်ကိုမင်းနှင့်ထိုက်
 တန်၍ မင်း၏အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ထိုအင်္ဂါလေးပါးတို့တွင် ပြုလုပ်ဖူးသောအမှုကိုဖြစ်စေ၊ မပြုလုပ်ဖူး
 သောအမှုကိုဖြစ်စေ ဆင်ထိန်းကပြုလုပ်စေသည်ရှိသော်ထိုအမှုကို ကောင်း
 စွာနာခံခြင်းသည် ‘နာခံတတ်ခြင်း’ မည်၏။

စစ်မြေပြင်၌ ရန်သူ၏ ဆင် မြင်း ရထား စစ်သည်မျှ ကိုသတ်ဖြတ်
 ဖျက်ဆီးခြင်းသည် ‘သတ်ဖြတ်တတ်ခြင်း’ မည်၏။

စစ်မြေပြင်၌ ရန်သူ၏သွားဖြင့်ထိုးခြင်း၊ သံလျက်ဖြင့်ခုတ်ခြင်း၊ မြွှား
 ဖြင့် ငစ်ခြင်း၊ ပုဆိန်ဖြင့် ပါက်ခြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သည်းခံနိုင်ခြင်းသည်
 ‘သည်းခံတတ်ခြင်း’ မည်၏။

သွားဖူးသည်ဖြစ်စေ၊ မသွားဖူးသည်ဖြစ်စေ ဆင်ထိန်းက မစလွှတ်
 သောအရပ်သို့ သွားခြင်းသည် ‘သွားတတ်ခြင်း’ မည်၏။

မင်းသုံးဆယ်နည်းတူပင် နာဂံတတ်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်တတ်ခြင်း၊
 သည်းခံတတ်ခြင်း၊ သွားတတ်ခြင်းဟူသောအင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော
 ရဟန်းသည် အမင်းမှယူဆောင်လာသည့် ပစ္စည်းကိုခံယူလိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်
 ဖြစ်၏။ လောက၏ အမြတ်ဆုံး ကောင်းမှုဆယ်ခုဖြစ်၏။

ထိုအင်္ဂါလေးပါးတို့တွင် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားကို ဟောကြား
 သည့်အခါ ရိုသေလေးစားစွာ နာယူခြင်းသည် ‘နာခံတတ်ခြင်း’ မည်၏။

ဖြစ်ပေါ်လာသောကံမဝိတက်စသည်တို့ကို သာယာလက်ခံမထားဘဲ ဖျောက်ပယ်ပစ်ခြင်းသည် 'သတ်ဖြတ်ဘတ်ခြင်း' မည်၏။

အပ္ပအအေး ဆာလောင်ခြင်း၊ မှတ်သိပ်ခြင်း၊ မှက် ခြင် ယင် လေ နေပူတို့၏အတွေ့အထိတို့ကိုလည်းကောင်း၊ နားမခံသောသော စကားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခါးသီးပြင်းဆန်သော ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း ဝေဒနာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သည်းခံနိုင်ခြင်းသည် 'သည်းခံတတ်ခြင်း' မည်၏။

ရှည်လျားစွာသော သံသရာတစ်လျှောက်လုံး ဟပ်ကြိမ် တစ်ခါမျှ မရောက်ဖူးသော နိဗ္ဗာန်သို့လျင်မြန်စွာရောက်အောင် သွားတတ် (အားထုတ်တတ်ခြင်း) သည် 'သွားတတ်ခြင်း' မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ဌာနသုတ်

ပြီသင့် မပြီသင့်သော အကြောင်းလေးပါး

- ၁၁၅။ ၁။ ပြုလုပ်ရန် နှစ်သက်ဖွယ်မရှိ၊ ပြုလုပ်လျှင်လည်း အကျိုးမဲ့ ဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းကိစ္စ၊
- ၂။ ပြုလုပ်ရန် နှစ်သက်ဖွယ်မရှိ၊ ပြုလုပ်လျှင်ကား အကျိုးစီးပွားဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းကိစ္စ၊
- ၃။ ပြုလုပ်ရန် နှစ်သက်ဖွယ်ရှိ၏။ ပြုလုပ်လျှင်ကား အကျိုးမဲ့ ဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းကိစ္စ၊
- ၄။ ပြုလုပ်ရန် နှစ်သက်ဖွယ်ရှိ၏။ ပြုလုပ်လျှင်လည်း အကျိုးစီးပွား ဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်း ကိစ္စ

ဟူ၍ အကြောင်းကိစ္စ လေးမျိုးရှိသည်။

ထိုအကြောင်းကိစ္စလေးမျိုးတွင် ပထမအကြောင်းကိစ္စကို ပြုလုပ်ရန် နှစ်သက်ဖွယ်မရှိခြင်း၊ ပြုလုပ်လျှင်လည်း အကျိုးမဲ့ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းနှင့်ပါးလုံးဖြင့်ပင် မပြုလုပ်သင့်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သည်။

ပြုလုပ်ရန် နှစ်သက်ဖွယ်မရှိသော်လည်း ပြုလုပ်လျှင်အကျိုးစီးပွား ဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းကိစ္စကိုပညာရှိသူ မပြုလုပ်သင့်၏ဟုမှတ်ယူ၏။ မိုက်မဲသူကမူ မပြုလုပ်သင့်၏ဟု မှတ်ယူ၏။

ပြုလုပ်ရန် စံသက်ဖွယ်ရှိသော်လည်း ပြုလုပ်လျှင် အကျိုးမဲ့ကိုဖြစ်စေ၊ နိုင်သော ကိစ္စကိုမိုက်မဲသော ပြုလုပ်သင့်သည်ဟုမှတ်ယူသည်။ ပညာရှိသူက မပြုလုပ်သင့်ဟု မှတ်ယူသည်။

စတုတ္ထအကြောင်းကိုစုစုပေါင်း ပြုလုပ်ရန် နှစ်သက်ဖွယ်ရှိခြင်း၊ ပြုလုပ်လျှင်လည်း အကျိုးစီးပွားဖြစ်စေနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးလုံး ဖြင့်ပင် ပြုလုပ်သင့်၏ဟူ၍ မှတ်ယူနိုင်ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ အပ္ပမာဒသုတ်

မမေ့မလျော့ သင့်သော အကြောင်းလေးပါး

၁၁၆။ ရဟန်းတို့၊ လေးပါးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် မမေ့မလျော့ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ အဘယ်လေးပါးသော အကြောင်းတို့နည်း ဆိုသော် ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် ကာယဒုစရိုက်ကို စွန့်ကြလော့၊ ကာယသုစရိုက်ကို ပွားများကြလော့၊ ဤအရာ၌ မမေ့မလျော့ကြကုန်လင့်၊ စိတ္တဒုစရိုက်ကို စွန့်ကြလော့၊ စိတ္တသုစရိုက်ကို ပွားများကြလော့၊ မနောဒုစရိုက်ကို စွန့်ကြလော့၊ မနောသုစရိုက်ကို ပွားများကြလော့၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို စွန့်ကြလော့၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပွားများကြလော့၊ ဤအရာတို့၌ မမေ့မလျော့ကြကုန်လင့်။

ရဟန်းတို့၊ အကိုင်ရဟန်းသည် ကာယဒုစရိုက်ကိုပယ်၍ ကာယသုစရိုက်ကို ပွားများ၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကိုပယ်၍ သမ္မာဒိဋ္ဌိကိုပွားများ၏။ ထိုရဟန်းသည် တလွန်၌ တွေ့ကြုံရမည့် သေခြင်းတရားမှ မကြောက်ရွံ့တော့ချေဟု ဟောကြားပါသည်။ (တလွန်၌ တွေ့ကြုံရမည့် သေခြင်းတရားမှ မကြောက်ဟူသောစကားမှာ ဒေဝဒေဝအနုဖြင့် ဟောခြင်းသာဖြစ်၏။ စင်စစ်မျက်မှောက်ဘဝ၌ တွေ့ကြုံရမည့် သေခြင်းတရားကိုလည်း မကြောက်သည်အဖြစ်ပါသည်။—ဓမ္မစာအုပ်)

၇။ အာရက္ခသုတ်

သတိဖြင့် စောင့်ထိန်းသင့်သော အရာလေးပါး

၁၁၇။ ရဟန်းတို့၊ မိမိအကျိုးကို လိုလားသောသူသည် လေးပါးသော အရာတို့၌ မမေ့မလျော့သော သတိဖြင့် စိတ်ကိုစောင့်ထိန်းအပ်၏။ အဘယ်လေးပါးသော အရာတို့၌ စိတ်ကိုစောင့်ထိန်းအပ်သနည်း ဆိုသော်—

“ငါ၏ စိတ်သည်တပ်မက်ဖွယ် အာရုံတို့၌ မတပ်မက်ပါစေလင့်”
ဟူ၍ မမေ့မလျော့သောသတိဖြင့် စိတ်ကိုစောင့်ထိန်းအပ်၏။

“ငါ၏ စိတ်သည် ဒေါသထွက်ဖွယ်အာရုံတို့၌ ဒေါသထွက်ပါ
စေလင့်” ဟူ၍ မမေ့မလျော့သော သတိဖြင့် စိတ်ကိုစောင့်ထိန်းအပ်၏။

“ငါ၏စိတ်သည် တွေ့ဝဖွယ် အာရုံတို့၌မတွေ့ဝပါစေလင့်” ဟူ၍
မမေ့မလျော့သော သတိဖြင့် စိတ်ကိုစောင့်ထိန်းအပ်၏။

“ငါ၏စိတ်သည် ယစ်မှူးဖွယ်အာရုံတို့၌ယစ်မှူးစေပါလင့်” ဟူ၍
မမေ့မလျော့သော သတိဖြင့် စိတ်ကိုစောင့်ထိန်းအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အကြင်ရဟန်း၏ စိတ်သည် ရာဂ ကင်းသည်ဖြစ်၍
တပ်မက်ဖွယ် အာရုံတို့၌မတပ်မက်၊ ဒေါသကင်းသည်ဖြစ်၍ဖြစ်မှား ဖွယ်
အာရုံတို့၌မပြစ်မှား၊ မောဟကင်းသည်ဖြစ်၍ တွေ့ဝဖွယ် အာရုံတို့၌
မတွေ့ဝ၊ ယစ်မှူးခြင်း ကင်းသည်ဖြစ်၍ယစ်မှူးဖွယ် အာရုံတို့၌ယစ်မှူး၊
ထို ရဟန်းသည် (ဒိဋ္ဌိ၏ အစွမ်းအားဖြင့်) တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ယိမ်းယိုင်
ခြင်း၊ ချောက်ချားခြင်း၊ လိတ်လန်ခြင်းသို့ မရောက်၊ အယူကွဲပြားသော
အခြား ရဟန်းတို့၏ စကားဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း အယူ
တစ်ပါးသို့ လိုက်ပါသွားတော့ချေ ဟုဟောကြားပါသည်။

ဂ။ သံဝေဇနိယသုတ်

သံဝေဂဖြစ်စေနိုင်သော အရပ်လေးပါး

၁၁၈။ ယုံကြည်ခြင်းသဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသော အမျိုးကောင်းသား
အားထိတ်လန့်မှု သံဝေဂကို ဖြစ်စေနိုင်သော အရပ်၌သာလေးပါးရှိ၏။
၎င်းတို့မှာ-

- (၁) မြတ်စွာဘုရားဖွားမြင်တော်မူခဲ့သော အရပ်
(လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်)၊
- (၂) မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံး သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဝိညာဏ်
ကို ရရှိတော်မူခဲ့သောအရပ် (မဟာဗောဓိပင်)၊

၄။ န စ ပန သဏောစန ဟေတုဒိ ဂစ္ဆတိတိ သဏောနံ ပရဝါဒိနံစန
ဟေတု၊ အတ္တနော ဝိဋ္ဌိယဟာယတေသံ ဝိဋ္ဌိဝေသန န ဂစ္ဆတိတိ
အတ္တာ အဋ္ဌကထာ။

- (၃) မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံး တရားစက်ကိုလည်းစေ တော်မူခဲ့သော အရပ် (မိဂဒါစုန်တော)၊
- (၄) မြတ်စွာဘုရားသည် ရုပ်ခန္ဓာ အကြွင်း မရှိသော ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောဖြင့် ဘဝဇာတ် ချုပ်ငြိမ်းတော် မူခဲ့သော အရပ် (ကုသိနာရုံ) တို့ ဖြစ်၏ဟု ဟော ကြားပါသည်။
(ဒိသနိကာယ် မဟာမရိနိဗ္ဗာနသုတ်၌လည်း ရှုနိုင်၏။)

၉။ ပထမဘယသုတ်

ဘေးလေးမျိုး

၁၁၉။ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်း ‘ဇာတိ’ ဘေး၊ အိုခြင်း ‘ဇရာ’ ဘေး၊ နာခြင်း ‘ဗျာဓိ’ ဘေး၊ သေခြင်း ‘မရဏ’ ဘေးဟူ၍ ဘေးလေးမျိုး ရှိကြောင်း ဟောကြားပါသည်။

၁၂၀။ ဒုတိယဘယသုတ်၌ မီးဘေး၊ ရေဘေး၊ မင်းဘေး၊ ခိုးသူ ဘေးဟူ၍ လေးမျိုးရှိကြောင်း ဟောသည်။

၁၃။ ဘယဝဂ်

၁။ အတ္တာနုဝါဒသုတ်

မိမိကိုယ်ကို စွပ်စွဲခြင်းစသော ဘေးလေးမျိုး

- ၁၂၁။ (၁) မိမိကိုယ်ကို စွပ်စွဲခြင်း ‘အတ္တာနုဝါဒ’ ဘေး၊
(၂) သူတစ်ပါးတို့က စွပ်စွဲခြင်း ‘ပရာနုဝါဒ’ ဘေး၊
(၃) မင်းပြစ်မင်းဒဏ်သင့်ခြင်း ‘ဒဏ္ဍ’ ဘေး၊
(၄) မကောင်းသော လားရာရှိခြင်း ‘ဒုဂ္ဂတိ’ ဘေး
ဟူ၍ ဘေး လေးမျိုးရှိသည်။

ဤလောကရှိ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ‘ဒုစရိုက်မှုတို့ကို ပြုကျင့် လျှင် မိမိကိုယ်မိမိ သိလဖြင့် စွပ်စွဲလိမ့်မည်’ ဟုဆင်ခြင်မိသဖြင့် ဒုစရိုက် တို့မှ ရှောင်ရှား၍ သုစရိုက်မှုတို့ကို ပြုကျင့်၏။

အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ‘ဒုစရိုက်မှုတို့ကို ပြု ကျင့် လျှင် သူတစ်ပါးတို့က သိလဖြင့် စွပ်စွဲလိမ့်မည်’ ဟု ဆင်ခြင်မိသဖြင့် ဒုစရိုက်တို့မှ ရှောင်ရှား၍ သုစရိုက်မှုကို ပြုကျင့်၏။

အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား မကောင်းမှုပြုသူများကို မင်းတို့က ဖမ်းဆီး၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အမျိုးမျိုး ပြုလုပ်သည်ကို မြင်သော ထို မင်းပြစ် မင်းဒဏ်များမှ ကြောက်သဖြင့် ဒုစရိုက်မှုတို့မှ ရှောင်ရှားပြီး သုစရိုက်မှုတို့ကို ပြုကျင့်၏။

အချို့သောသူသည်ကား ‘ဒုစရိုက်မှုတို့ကို ပြုကျင့်လျှင် သေလွန် သော အခါအပါယ်ရဲသို့ကျရောက်လိမ့်မည်’ ဟု ဆင်ခြင်မိသဖြင့်ဒုစရိုက် မှုတို့မှရှောင်ရှားပြီး သုစရိုက်မှုတို့ကို ပြုကျင့်၏။

ဤသို့လျှင် ဘေးလေးမျိုးရှိ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ ဦးမိဘယသုတ်

လှိုင်းတံပိုးစသော ဘေးလေးမျိုး

၁၂၂။ ပင်လယ်ရေထဲသို့ သက်ဆင်းသူအား လှိုင်းတံပိုးဘေး၊ မိကျောင်းဘေး၊ ဝဲဂယက်ဘေး၊ လင်းပိုင်ဘေးဟူသော ဘေးရန် လေးမျိုး ကို မျှော်လင့်အပ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ဤသာသနာ၌ ရဟန်းပြုသော အမျိုးကောင်းသားအားလည်းလှိုင်းတံပိုးဘေး၊ မိကျောင်းဘေး၊ ဝဲဂယက် ဘေး၊ လင်းပိုင်ဘေးဟူသော ဘေးလေးမျိုးကို တွေ့ရလိမ့်မည်ဟု မျှော် လင့်အပ်၏။

ဤလောက၌ အချို့သော အမျိုးကောင်းသားသည် ပဋိသန္ဓေ နေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်းစသော ဆင်းရဲအပေါင်းမှ လွတ်မြောက်ရန် ရည်ရွယ်၍ ရဟန်းပြုခဲ့၏။ ထိုအမျိုးကောင်းသားသည် သိတင်း သုံးဖော် တို့က “ဤသို့သွားရမည်။ ဤသို့လာရမည်။ ဤသို့ကြည့်ရမည်” စသည် ဖြင့် ပြောဆိုညွှန်ပြသည်ရှိသော် “ငါ၏သားမြေး အရှယ်သာ ရှိသူတို့၏ ပြောဆိုညွှန်ကြားမှုကို ခံရမည်လော” ဟု မကျေနပ်ဖြစ်ကာ လူထွက် လေ၏။ ဤရဟန်းကို ‘လှိုင်းတံပိုးဘေးကြောင့် လူထွက်သူ’ ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤ၌လှိုင်းတံပိုးဘေးဟူသည် အမျက်ထွက်ခြင်း၊ စိတ်ပင်ပန်းခြင်းကို ဆိုလို ခြင်း ဖြစ်၏။ (၁)

ဤလောက၌ အချို့သော အမျိုးကောင်းသားသည် ပဋိသန္ဓေ နေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်းစသော ဆင်းရဲအာပေါင်းမှ လွတ်မြောက်ရန် ရည်ရွယ်၍ ရဟန်းပြုခဲ့ပြီး သီတင်းသုံးဖော်တို့က “ဤဟာကိုစားရမည်။ ထိုဟာကိုမစားရ၊ နံနက်ချိန်၌သာ စားရမည်။ မွန် လွဲချိန်၌မစားရ” စသည် ဖြင့် ဆိုဆုံးမသည်ရှိသော် လူ့ဘဝမှာကဲ့သို့ လွတ်လပ်စွာ မစားရသဖြင့် မကျေမနပ်ဖြစ်ကာ လူထွက်လေ၏။ ဤရဟန်းကို ‘မိကျောင်းဘေးကြောင့် လူထွက်သွားသူ’ ဟုဆိုအပ်၏။ ဤ၌ ‘မိကျောင်းဘေး’ ဟူသည် ဝမ်းရော၌ ကြောင့်ကြစိုက်မှုကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်၏။ (၂)

ဤလောက၌ အချို့သော အမျိုးကောင်းသားသည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ရန် ရည်ရွယ်၍ ရဟန်းပြုခဲ့ပြီး မျက်စိနားစသော ဣန္ဒြေတို့ ကို စောင့်စည်းဘဲ မြို့ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံ လှည့်လည်လေသော် ကာမဂုဏ်စည်းစိမ် ခံစားနေကြသော လူများကိုမြင်၍ မိမိလည်း ကာမဂုဏ် စည်းစိမ်ခံစားလိုသော စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် လူထွက်လေ၏။ ဤရဟန်း ကို ‘ဝဲဂယက်ဘေးကြောင့် လူထွက်သူ’ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ဤ၌ ‘ဝဲဂယက် ဘေး’ ဟူသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါးကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်၏။ (၃)

ဤလောက၌ အချို့သော အမျိုးကောင်းသားသည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ရန် ရည်ရွယ်၍ ရဟန်းပြုခဲ့ပြီး ဣန္ဒြေတို့ကို မစောင့်စည်းဘဲ မြို့ တွင်းရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံခင်လေသော် အဝတ်အစား ကပိုက်ရုံ ဝတ်ဆင် ထားသော မာတုဂါမကို မြင်၍ တပ်နက်စွဲလမ်းသော စိတ်ဖြစ်ကာ လူထွက် လေ၏။ ဤရဟန်းကို ‘လင်းပိုင်ဘေးကြောင့် လူထွက်သူ’ ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤ၌ ‘လင်းပိုင်’ ဘေးဟူသည် မာတုဂါမကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်၏ဟု ဟောကြား ပါသည်။

(ဗုဒ္ဓိမနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ စာတုမသုတ်၌လည်း ရှုနိုင်ပါ သည်။)

၃။ ပထမ နာနာကရဏသုတ်

ဗုဒ္ဓဗျာဓိနှင့် အရိယာသာဝက ထူးခြားပုံလေးမျိုး

၁၂၃။ (၁) ဤလောက၌ အချို့သောလူဂိုဏ်းသည် ပထမဈာန် ကိုရရှိလျှင် ထိုဈာန်ကိုသာယာနှစ်သက်၍ ထိုဈာန်မှနှုတ်ယူတ်ဘဲ ကွယ်

လွန်သည်ရှိသော် ပထမဈာန်ဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ရောက်
၏။ ထိုဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းမှာ (အသင်္ခယျကပ်) တစ်ကပ်ဖြစ်၏။^၁
ပုထုဇဉ်ဖြစ်သော သတ္တဝါသည် ထိုမထမဈာန် ဗြဟ္မာတို့၌ သက်တမ်း
ဆုံးအောင် တည်ပြီးသက်တမ်း ကုန်ဆုံးသောအခါ ငရဲတုံသို့ ဖြစ်စေ၊
တိရစ္ဆာန်တုံသို့ ဖြစ်စေ၊ ပြိတ္တာတုံသို့ ဖြစ်စေရောက်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏
တပည့်သည်ကား ပထမဈာန် ဗြဟ္မာတို့၌ပင် သက်တမ်းဆုံးအောင် တည်
ပြီး ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု၏။ ဤကား အကြားအမြင် ရှိသော အရိယာ တပည့်၏
အကြားအမြင် မရှိသော ပုထုဇဉ်နှင့် ထူးခြားပုံဖြစ်၏။

(၂) ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုတိယဈာန်ကိုရရှိ
လျှင် ထိုဈာန်ကို သာယာနှစ်သက်၍ ထိုဈာန်မှ ဆုတ်ယုတ်ဘဲ ကွယ်လွန်
သည်ရှိသော် အာဘဿရာဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ရောက်
၏။ အာဘဿရာဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းမှာ မဟာကပ် နှစ်ကပ်ဖြစ်၏။^၂

(၃) ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တတိယဈာန်ကို
ရလျှင် ထိုဈာန်ကို သာယာနှစ်သက်၍ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ ကွယ်လွန်သည်

၁။ ပထမဈာန်သည် အညံ့စားဟိန၊ အသတ်စား မဇ္ဈိမ၊ အမြတ်စားပဏိတ
ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏။ ဟိန ပထမဈာန်ကြောင့် ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့သည်
အသင်္ခယျကပ်၏ သုံးပုံတစ်ပုံ၊ မဇ္ဈိမ ပထမဈာန်ကြောင့် ဖြစ်သော
ဗြဟ္မာတို့သည် အသင်္ခယျကပ်၏ တစ်ဝက်၊ ပဏိတ ပထမဈာန်
ကြောင့်ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့သည် အသင်္ခယျ ကပ်တစ်ကပ် အသက်ရှည်
ကြသည်။ ဤသုတ်၌ ပဏိတ ပထမဈာန်ကြောင့် ဖြစ်သောဗြဟ္မာ တို့ကို
မည်ရွယ်၍ အသင်္ခယျ ကပ်တစ်ကပ်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဒုတိယဈာန်၌လည်း ဟိန၊ မဇ္ဈိမ၊ ပဏိတ ဟု သုံးမျိုးရှိရာ ဟိန ဒုတိယ
ဈာန်ကြောင့် မဟာကပ် ၂ ကပ်၊ မဇ္ဈိမ ဈာန်ကြောင့် ၄ ကပ်၊ ပဏိတ
ဈာန်ကြောင့် ၈ ကပ် အသက်ရှည်ပါသည်။ ဤသုတ်၌ကား ဟိန ဒုတိယ
ဈာန်ကိုသာ မည်ရွယ်၍ မဟာကပ် ၂ ကပ်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရှိသော် သုဘကိဏှာ ဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ရောက်၏။
ထိုသုဘကိဏှာဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းကား မဟာကပ် ၆၄-ကပ် ဖြစ်၏။”

(၄) ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် စတုတ္ထဈာန်ကို ရရှိလျှင် ထိုဈာန်ကို သာယာနှစ်သက်၍ ထိုဈာန်မှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ ကွယ်လွန်သည်ရှိသော် ဝေဟပ္ပိုလ်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ရောက်၏။ ဝေဟပ္ပိုလ်ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းကား မဟာကပ်ပေါင်း ငါးရာဖြစ်၏။ ပုထုဇဉ်ဖြစ်သော သတ္တဝါသည် ထို ဝေဟပ္ပိုလ်၌ သက်တမ်းဆုံး အောင်တည်ပြီး ငရဲ၊ ပြိတ္တာ၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံများသို့ ရောက်နိုင်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သည်ကား ထိုဘုံ၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု၏....

ဤသို့လျှင်လောက၌ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၂၄။ ဒုတိယ နာနာကရဏသုတ်၌ ပထမဈာန်ကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထမဈာန်ဘုံ၌ရှိသော ရုပ် ဝေဒနာ စသည်တို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခစသော အားဖြင့် ရှုသည်ရှိသော် ကွယ်လွန်သောအခါ သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာ တို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ဤ သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်းသည် ပုထုဇဉ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသောအရာ ဖြစ်၏။

၁။ ပါဠိ၌ “စတ္တာ ရော ကပ္ပိ” ဟု ရှိပါသည်။ သို့သော် ဝိဘင်း ပါဠိတော် ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်းပါ ဟောကြားချက်အရ သုဘကိဏှာ ဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းမှာ မဟာကပ်ပေါင်း ၆၄ ကပ်ရှိသည်ဟု သိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာက “စတ္တာရော ကပ္ပိ” အရ လေးကပ်ကို ၂ ဖြင့် လေးကြိမ်မြောက်၍ ရသည့် ၆၄-ကပ်ကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပါသည်။

(နယ်ဗြဟ္မာ တို့၏ သက်တမ်းနှင့် ပတ်သက်သော ဖွင့်ဆိုချက် အပြည့်အစုံကို ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်းပါဠိ အဋ္ဌကထာနှင့် သင်္ဂြိုဟ်ဘုံပိုင်း အဖွင့်တို့၌ရှုပါ)

၂။ ဗြဟ္မာဘုံမှ စုတေသောသတ္တဝါသည် အပါယ်လေးဘုံသို့ တိုက်ရိုက် မရောက်နိုင်။ လူ့ဘုံမှ ဓာတ်ဆင့်သော ရောက်နိုင်သည်ဟု အဘိဓမ္မာကျမ်းများ၌ ဆိုပါသည်။

၃။ ခန္ဓာငါးပါးကို အနိစ္စစသောအားဖြင့်ရှု၍ ဝိပဿနာပွားပြီး အနာဂါမ် အဖြစ်သို့ နည်းရောက်၊ စတုတ္ထဈာန်ကိုလည်း ရရှိ၍ သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာဘုံ၌ ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ဒုတိယဈာန်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ တတိယဈာန်ရသော ပုဂ္ဂိုလ် စတုတ္ထ
ဈာန်ရသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ လည်း ထိုနည်းတူပင်ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင်လောက၌ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ပထမ မေတ္တာသုတ်

မေတ္တာဈာန် ပွားများသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၁၂၅။ (၁) မေတ္တာဈာန်ကိုပွားများ၍ထိုဈာန်မှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ
ကွယ်လွန်သူသည် ပထမဈာန်ဗြဟ္မာတို့၏အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ရောက်
၏။ ပုထုဇဉ်သည် ထိုဗြဟ္မာတို့၌ သက်တမ်းဆုံးအောင် တည်ပြီး ဝရဲဘုံ
စသည်သို့ ရောက်နိုင်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားကား ထိုဘုံ၌ပင်
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု၏။

(၂) ကရုဏာဈာန်ကို ပွားများ၍ထိုဈာန်မှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲကွယ်
လွန်သူသည် အာဘဏ္ဍရဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်၏။

(၃) မုဒိတာဈာန်ကို ပွားများ၍ ထိုဈာန်မှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲကွယ်
လွန်သူသည် ဘုဘကိဏှာ ဗြဟ္မာတို့၏အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ရောက်၏။

(၄) ဥပေက္ခာဈာန်ကို ပွားများ၍ ထိုဈာန်မှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ
ကွယ်လွန်သူသည်ဝေဟပ္ပိုလ်ဗြဟ္မာတို့၏အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်
၏။ ပုထုဇဉ်သည် ထိုဝေဟပ္ပိုလ်ဘုံမှ ကွယ်လွန်၍ အပါယ်လေးဘုံသို့
ရောက်နိုင်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏တပည့်သည်ကားထိုဘုံ၌ ပင်ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု၏။

ဤသို့လည်းလောက၌ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၂၆။ ဒုတိယမေတ္တသုတ်၌ မေတ္တာဈာန် စသည်တို့ကို ပွားများ
၍ ပထမဈာန် ဗြဟ္မာဘုံစသည်တို့သို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ထိုဘုံ၌ရှိ
သော ရုပ်၊ ဝေဒနာစသည်တို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခစသောအားဖြင့်ရှုသည်ရှိ
သော် သုဒ္ဓါ ဝါသ ဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်း အဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်နိုင်
ကြောင်း ဟောသည်။

၇။ ပထမတထာဂတအာန္တရိယသုတ်

မြတ်စွာဘုရား၏ အံ့ဖွယ်လေးပါး

၁၂၇။ ပူဇော်အထူးကိုခံထိုက်၍ သိဖွယ်ဥဿုံ အလုံးစုံကို အကုန် အစင် ကိုယ်တော်တိုင်သိမြင်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် လောက၌ မဖြစ်စမြဲ ထူးကဲသော အံ့ဖွယ်လေးပါးတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ထိုလေးပါးတို့ကား-

(၁) ဘုရားလောင်းသည်တုသိတာ နှစ်ပြည်မှစုစုတ၍ မယ်တော်ဝမ်းတိုက်သို့ သက်ဝင်သောအခါ နှုတ်နှင့်တကွသော လောက၌ အတိုင်းအဆမရှိ ထူးကဲသောအလင်းရောင်သည်ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုအလင်းရောင်ဖြင့် အမှိုက်တိုက်အတိဖြစ်သည့် လောကန္တရိက္ခံငရဲ၌ရှိသောသတ္တဝါတို့သည်ပင် အချင်းချင်းမြင်ကြကုန်၏။

(၂) ဘုရားလောင်းသည် မယ်တော်ဝမ်းမှ ဖွားမြင်သောအခါ၌လည်း နှုတ်နှင့်တကွသော လောက၌ ထူးကဲသောအလင်းရောင်သည်ဖြစ်ပေ၏။

(၃) မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဉာဏ်ကို ရရှိတော်မူသောအခါ၌လည်း နှုတ်နှင့်တကွသော လောက၌ ထူးကဲသောအလင်းရောင်သည် ဖြစ်ပေါ်၏။

(၄) မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော တရားစက်ကို လည်စေတော်မူသော အခါ၌လည်း နှုတ်နှင့်တကွသော လောက၌ ထူးကဲသောအလင်းရောင်သည် ဖြစ်ပေါ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၂၈။ ဒုတိယ တထာဂတအာန္တရိယသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရားထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် လောက၌ မဖြစ်စမြဲ ထူးကဲသော အံ့ဖွယ်လေးပါးတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ထိုလေးပါးတို့ကား-

(၁) ကာရုဏဝါဒါပါး၌ တွယ်တကပ်ငြိမှုဖြင့် ပျော်မွေ့နေသော သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် တွယ်တကပ်ငြိမှုကင်းရေး တရားကို မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားသည်ရှိသော် နားစိုက်၏။ သိလိုသေးစိတ် ဖြစ်ပေါ်စေ၏။

(၂) ထောင်လွှားခြင်း မာနဖြင့် ပျော်မွေ့နေသော သတ္တဝါ အပေါင်းသည် မာနကင်းရေးတရားကို မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားသည် ရှိသော် နားစိုက်၏။ သိလိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်စေ၏။

(၃) မငြိမ်းချမ်းသော ဝဋ်ဒုက္ခဖြင့် ပျော်မွေ့နေသော သတ္တဝါ အပေါင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးတရားကို မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားသည် ရှိသော် နားစိုက်၏။ သိလိုစိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏။

(၄) အဝိဇ္ဇာဖုံးလွှမ်းနေသော သတ္တဝါအပေါင်းသည် အဝိဇ္ဇာ ထင်းပျောက်ရေးတရားကို မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားသည်ရှိသော် နားစိုက်၏။ သိလိုစိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ အာနန္ဒအစ္စရိယသုတ်

ရှင်အာနန္ဒာ၏ အံ့ဖွယ်လေးပါး

၂၉။ ရှင်အာနန္ဒာ၌ မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲသော အံ့ဖွယ် လေးပါး ရှိသည်။ အံ့ဖွယ်လေးပါးကား -

၁။ အကယ်၍ ရဟန်းပရိသတ်သည် ရှင်အာနန္ဒာကို ဖူးမြင်ရန် ချဉ်းကပ်ငြားအံ့၊ ထိုပရိသတ်သည် ရှင်အာနန္ဒာကို ဖူးမြင်ရခြင်းဖြင့်လည်း နှစ်ခြိုက်၏။ အကယ်၍ ထိုပရိသတ်၌ ရှင်အာနန္ဒာသည် တရားကို ဟောငြားအံ့၊ ထိုတရားဟောခြင်းဖြင့်လည်း ပရိသတ်သည်နှစ်ခြိုက်၏။ ရှင်အာနန္ဒာသည် တရားဟောခြင်းကို ရပ်စဲ၍ ဆိတ်ဆိတ်နေသည့် တိုင်အောင် ရဟန်းပရိသတ်သည် မရောင့်ရဲနိုင်သည်ဘဲ ဖြစ်၏။

၂။ အကယ်၍ ရဟန်း မိန်းမပရိသတ်သည်လည်း...

၃။ အကယ်၍ ဥပါသကာ ပရိသတ်သည်လည်း....

၄။ အကယ်၍ဥပါသိကာမ ပရိသတ်သည် ရှင်အာနန္ဒာကို ဖူးမြင်ရန် ချဉ်းကပ်ငြားအံ့... ဥပါသိကာမပရိသတ်သည်...မရောင့်ရဲနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ စက္ကဝတေ အတ္ထရိယသုတ်

စက္ကဝတေးမင်း၏ အံ့ဖွယ်လေးပါး

၁၃၀။ စက္ကဝတေးမင်း၌ မဖြစ်စမြဲထူးကဲသော အံ့ဖွယ်လေးပါး ရှိသည်။ အံ့ဖွယ်လေးပါးကား-

၁။ အကယ်၍ မင်းပရိသတ်သည် စက္ကဝတေးမင်းကို ဖူးမြင်ရန် ချဉ်းကပ်ငြားအံ့၊ ထိုပရိသတ်သည် စက္ကဝတေးမင်းကို ဖူးမြင်ရခြင်းဖြင့် လည်းနှစ်ခြိုက်၏။ အကယ်၍ ထိုပရိသတ်၌ စက္ကဝတေးမင်းသည် စကား ပြောငြားအံ့၊ ထိုစကားပြောခြင်းဖြင့်လည်းမင်းပရိသတ်သည်နှစ်ခြိုက်၏။ စက္ကဝတေးမင်းသည် စကားပြောခြင်းကို ရပ်စဲ၍ဆိတ်ဆိတ်နေသည့်တိုင် အောင် မင်းပရိသတ်သည် မေးရာင့်ရဲသည်သာဖြစ်၏။

၂။ အကယ်၍ ပုဏ္ဏားပရိသတ်သည်....

၃။ အကယ်၍ သူကြွယ်ပရိသတ်သည်....

၄။ အကယ်၍ ရဟန်း ပရိသတ်သည် စက္ကဝတေးမင်းကို ဖူးမြင် ရန်ချဉ်းကပ်ငြားအံ့....ရဟန်း ပရိသတ်သည် မေးရာင့်ရဲနိုင်သည်သာဖြစ်၏ ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၄။ ပုဂ္ဂလဝဂ်

၁။ သံယောဇနသုတ်

သံယောဇဉ်ပယ်ခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေး မျိုး

၁၃၁။ သံ ယာဇဉ် ပယ်ခြင်းနှင့် ဆိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုး ရှိသည်။ ထိုလေး မျိုးကား-

၁။ အောက်ဆုံး၌ရှိသော သံယောဇဉ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ပဋိ သန္ဓေကိုချွှတ်ကြောင်းဖြစ်သော သံယောဇဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပပတ္တိဘဝ ကို ရကြောင်းဖြစ်သော သံယောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း မပယ်ရသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ၎င်းမှသာ ဝဒါဝါဒ(နှင့်၎င်းသမာဏ) ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်။

၂။ အောက်ဆုံး၌ရှိသော သံယောဇဉ်ကို ပယ်ပြီးသော်လည်း ပဋိသန္ဓေကို ရကြောင်းဖြစ်သော သံယောဇဉ်၊ ဥပပတ္တိဘဝကို ရကြောင်း

ဖြစ်သော သံယောဇဉ်တို့ကို မပယ်ရသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ၎င်းမှာ အသက်
ဗြဟ္မာတုံမျှာသို့ အဆင့်ဆင့် တက်ပြီး အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာတုံသို့ရောက်မှန်လေ
သော ငြိမ်းမည့် 'ဥဒ္ဓ'သောတ'အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။

(၃) အောက်အဖို့ရှိသော သံယောဇဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိ
သန္ဓေကို ရှေးကြောင်း ဖြစ်သော သံယောဇဉ်တို့ကို လည်းကောင်း ပယ်ပြီး
သော်လည်း ဥပပတ္တိဘဝကို ရှေးကြောင်းဖြစ်သော သံယောဇဉ်ကို မပယ်ရ
သေးသော ပုဂ္ဂိုလ်။ ၎င်းမှာ ဗြဟ္မာတုံ၌ သက်တမ်း၏ ထက်ဝက်မကျော်
လွန်မီ ကြီး၌ ကိုလသော ငြိမ်းမည့် 'အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ' အနာဂါမ်
ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။

(၄) အထက်ပါ သံယောဇဉ် သုံးပါးလုံးကို ပယ်ပြီးသော
ပုဂ္ဂိုလ်၊ ၎င်းမှာ ရဟန္တာ ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ ပဋိဘာနသုတ်

ပြဿနာဖြေဆိုခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၁။ ၂။ (၁) သင့်မြတ်မှန်ကန်စွာ ဖြေဆိုတတ်၍ လျင်စွာမဖြေဆို
တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊

(၂) လျင်စွာ ဖြေဆိုတတ်၍ သင့်မြတ်မှန်ကန်စွာမဖြေဆို
တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊

(၃) သင့်မြတ် မှန်ကန်စွာလည်း မဖြေဆိုတတ်၊ လျင်စွာ
လည်း မဖြေဆိုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊

(၄) သင့်မြတ် မှန်ကန်စွာလည်း ဖြေဆိုတတ်၊ လျင်စွာ
လည်း မဖြေဆိုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊

ဟူ၍ ပြဿနာ ဖြေဆိုခြင်းနှင့် စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိကြောင်း
ဟောသည်။

၃။ ဥဒ္ဓိတညူသုတ်

အကျဉ်းပြရုံဖြင့် သိမြင်သူစသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၃၃။ (၁) အကျဉ်းပြရုံမျှဖြင့် သစ္စာလေးပါး တရားကို သိမြင်သော ‘ဥဒ္ဓိတညူ’ ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၂) အကျယ်ချဲ့၍ ပြမှ သစ္စာလေးပါး တရားကို သိမြင်သော ‘ဝိပဉ္ဇိတညူ’ ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၃) ပါဠိအနက်တို့ကို ဆောင်ရွက်မှတ်သား ပွားများလေ့လာမှု သစ္စာလေးပါး တရားကို သိမြင်သော ‘နေယျ’ ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၄) မည်သို့ပင် နာယူလေ့ကျက် ဆောင်ရွက် ပွားများခြင်း ပြုစေကာမူ ဤဘဝ၌ သစ္စာလေးပါး တရားကို သိမြင်ခြင်းငှာ မထိုက်၊ ပုဒ်ပါဌ်အကွာ သဒ္ဓါကို မှတ်မိရုံမျှသာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ‘ပဒပရမ’ ပုဂ္ဂိုလ်။

ဟူ၍ တရားကို သိမြင်မှုနှင့်စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိကြောင်း ထောက်ပြပါသည်။

၄။ ဥဋ္ဌာန ဗလသုတ်

ထကြွလုံ့လဖြင့် အသက်မွေးသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၃၄။ (၁) ထကြွလုံ့လပြုခြင်း၏ အကျိုးကို မှီ၍ အသက်မွေးသူ၊
- (၂) ကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးကို မှီ၍ အသက်မွေးသူ၊
- (၃) ထကြွလုံ့လပြုမှုနှင့် ကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးနှစ်ပါးလုံးကို မှီ၍ အသက်မွေးသူ၊
- (၄) ထကြွလုံ့လပြုမှုနှင့် ကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးနှစ်ပါးလုံးကို မမှီဘဲ အသက်မွေးသူ—

ဟူ၍ အသက်မွေးမှုနှင့်စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

- ၁။ တစ်နေ့ကုန် ပင်ပန်းကြီးစွာ အားထုတ် လုပ်ကိုင်သော်လည်း အနည်းငယ်သော ဝိရိယ၏ အကျိုးကိုသာ ခံစားရ၍ ကုသိုလ် ကံ၏အကျိုးကို မခံစားရသော သူဆင်းရဲများသည် ထကြ လုံ့လဖြင့် အသက်မွေးသူမည်၏။
- ၂။ တေ့မဟာရာဇ်စသော နတ်ပြည်တို့မှ နတ်များသည် ကုသိုလ် ကံ၏အကျိုးဖြင့် အသက်မွေးသူ မည်၏။
- ၃။ မင်း၊ မင်း၏အမတ်ကြီး စသူတို့သည် နှစ်ပါးစုံကို မှီ၍ အသက်မွေးသူများ ဖြစ်သည်။
- ၄။ ငရဲသားများသည် နှစ်ပါးစုံကို မမှီမူ၍ အသက်မွေး သူများ ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ဖွင့်ပါသည်။

၅။ သာဝဇ္ဇသုတ်

အပြစ်ရှိ မရှိနှင့်ဆိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၃၅။ ၁။ ကုသိုလ်မဖက် အကုသိုလ်အပြစ် သက်သက်ချည်း သာရှိသော ‘သာဝဇ္ဇ’ ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ၂။ ကုသိုလ်နည်းပါး အကုသိုလ်အပြစ် အများအပြား ရှိသော ‘ဝဇ္ဇဗဟုလ’ ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ၃။ ကုသိုလ်များပြား အကုသိုလ် အပြစ် နည်းပါးသော ‘အပ္ပဝဇ္ဇ’ ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ၄။ အကုသိုလ်အပြစ် အလျင်း မ ရှိ သော ‘အနဝဇ္ဇ’ ပုဂ္ဂိုလ်၊

ဤသို့ အပြစ်ရှိမရှိနှင့်စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိသည်။
 ထိုလေးမျိုးတို့တွင် အပြစ်ရှိသော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည် ‘သာဝဇ္ဇ’ ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ အ(န္ဓဗဟု ပုတုဇဉ်)
 များသောအားဖြင့် အပြစ်ရှိသောကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံ၍ အနည်း ငယ်အားဖြင့် အပြစ်မရှိသော ကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ‘ဝဇ္ဇဗဟုလ’ ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ (ကြိုးကြား၊ ကြိုးကြား၌ ကုသိုလ်ပြု သော ခလာကီပုထုဇဉ်)

များသောအားဖြင့် အပြစ်မရှိသောကံသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံ၍ အနည်းငယ်အားဖြင့် အပြစ်ရှိသောကံသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူသည် 'အပ္ပဝဇ္ဇ' ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ (သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်များ)

အနည်းငယ်မျှ အပြစ်မရှိသော ကံသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် 'အနုဇ္ဈ' ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏ (ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ)-ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ ပထမ သီလသုတ်

သီလဖြည့်ကျင့်မှုနှင့် ဆိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၃၆။ ၁။ သီလသမာဓိပညာ သုံးပါးလုံး၌ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှုမရှိသူ။
- ၂။ သီလ၌သာဖြည့်ကျင့်၍ သမာဓိ ပညာတို့၌ ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှုမရှိသူ။
- ၃။ သီလ သမာဓိနှစ်ပါး၌သာ ပြည့်စုံအောင်ဖြည့်ကျင့်၍ ပညာ၌ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှုမရှိသူ။
- ၄။ သီလ သမာဓိ ပညာသုံးပါး၌ ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှုရှိသူ။

ဤသို့ သီလသမာဓိ ပညာတို့ကိုဖြည့်ကျင့်မှုနှင့် စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိကြောင်း ဟောကြားပါသည်။

- ၁။ လေးကိလူသားအပေါင်းသည် သီလသမာဓိပညာသုံးပါးလုံး၌ ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှု မရှိသူမည်၏။
- ၂။ ဈာန်မရသော သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်တို့သည် သီလ၌သာ ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်၍ သမာဓိပညာတို့၌ ပြည့်စုံအောင်ဖြည့်ကျင့်မှု မရှိသူမည်၏။
- ၃။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကုန် သီလသမာဓိတို့၌သာ ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်၍ ပညာ နှင့်ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှု မရှိသူ မည်၏။
- ၄။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလသမာဓိပညာ သုံးပါးလုံး၌ ပြည့်စုံစွာ ဖြည့်ကျင့်သူမည်၏- အဋ္ဌကထာ။]

၇။ ဒုတိယသီလသုတ်

သီလကို အလေးပြုမှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၃၇။ (၁) သီလသမာဓိပညာသုံးပါးလုံးကိုအလေးဂရုမပြုသူ၊
 (၂) သီလကိုသာ အလေးဂရုပြု၍ သမာဓိနှင့် ပညာကို
 အလောဂရုမပြုသူ။
 (၃) သီလနှင့်သမာဓိကိုသာ အလေးဂရုပြု၍ ပညာကို
 အလေးဂရုမပြုသူ၊
 (၄) သီလနှင့်သမာဓိပညာသုံးပါးလုံးကိုအလေးဂရုပြုသူ
 ဤသို့ သီလသမာဓိပညာတို့ကို အလေးပြုမှု မပြုမှုနှင့်စပ်၍ပုဂ္ဂိုလ်
 လေးမျိုး ရှိ၏ ဟု ကောပါသည်။
 (ထိုပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးအရကို ပထမသုတ်ပါဖွင့်ဆိုချက်အတိုင်း ကောက်ယူရ
 ပါသည်။)

၈။ နာဠာသုတ်

ကင်းကွာမှုနှင့်ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၃၈။ (၁) ကင်းကွာသော ကိုယ်ရှိ၍^၁ ကင်းကွာသော စိတ်
 မရှိသူ၊
 (၂) ကင်းကွာသောကိုယ်မရှိဘဲကင်းကွာသော စိတ်ရှိသူ၊
 (၃) ကင်းကွာသော ကိုယ်လည်းမရှိ၊ ကင်းကွာသော
 စိတ်လည်းမရှိသူ၊
 (၄) ကင်းကွာသောကိုယ်လည်းရှိ၊ ကင်းကွာသော စိတ်
 လည်းရှိသူ။
 ဤသို့ကမဂုဏ်တို့မှ ကင်းကွာမှုနှင့်စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုး ရှိသည်။
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတို့တွင် တောကျောင်း၌ နေထိုင်လည်ကာမ
 ဝိတက်စသည်တို့ကို ကြံစည်သော ပုဂ္ဂိုလ်များကို 'ကင်းကွာသော ကိုယ်ရှိ၍
 ကင်းကွာသောစိတ်မရှိသူ' မည်၏။

၁။ နိကာယသောကို နိဂ္ဂဟကာယော = အဓမ္မကထာ၊ နိဂ္ဂဟသမ္ပာယ်မှထွက်ခွာ
 သော ကိုယ်ရှိ၏ဟုဆိုလိုပါသည်။

တောကျောင်း၌ မနေသော်လည်း နေကုမ္မဏိတက်စသည်တို့ကိုကြံ
စဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် 'ကင်းကွာသောကိုယ်မရှိဘဲ ကင်းကွာသော စိတ်ရှိ
သူ'မည်၏။

တောကျောင်း၌လည်း မနေ၊ ကာမဝိတက် စသည်တို့ကိုလည်း
ကြံစဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် 'ကင်းကွာသော ကိုယ်လည်းမရှိ၊ ကင်းကွာ
သော စိတ်လည်း မရှိသူ' မည်၏။

တောကျောင်း၌နေ၍ နေကုမ္မဏိတက် စသည်တို့ကို ကြံစဉ်သော
ပုဂ္ဂိုလ်သည် 'ကင်းကွာသော ကိုယ်လည်းရှိ၊ ကင်းကွာသော စိတ်လည်း
ရှိသူ'မည်၏-ဟုဟောကြားပါသည်။

၆။ ဓမ္မကထိကသုတ်

ဓမ္မကထိကလေးမျိုး

၁၃၆။ တရားဟောတတ်သော 'ဓမ္မကထိက' လေးမျိုးရှိ၏။
၎င်းတို့မှာ-

(၁) အချို့သော ဓမ္မကထိကသည် အနည်းငယ်မျှကိုသာ
ဟောပြော၏။ သို့သော် အကျိုးမရှိသည်ကို ဟောပြော၏။ သူ၏ ပရိတ်သတ်
သည်လည်း အကျိုးရှိမရှိ၌ မလိမ္မာ။

(၂) အချို့သော ဓမ္မကထိကသည် အနည်းငယ်မျှကိုသာ
ဟောပြော၏။ သို့သော် အကျိုးရှိသည်ကို ဟောပြော၍ သူ၏ ပရိတ်သတ်
သည်လည်း အကျိုး ရှိမရှိ၌ လိမ္မာ၏။

(၃) အချို့သော ဓမ္မကထိကများသည် များစွာ ဟောပြော၏
သို့သော် အကျိုးမရှိသည်ကို ဟောပြော၏။ သူ၏ ပရိတ်သတ်သည်လည်း
အကျိုးရှိမရှိ၌ မလိမ္မာ။

(၄) အချို့သော ဓမ္မကထိကသည် များစွာ ဟောပြော၏။
အကျိုးရှိသည်ကိုလည်း ဟောပြော၏။ သူ၏ ပရိတ်သတ်သည်လည်း အကျိုး
ရှိ မရှိ၌ လိမ္မာ၏။ ဤသို့လျှင် ဓမ္မကထိကလေးမျိုး ရှိ၏ဟုဟောပါသည်။

၁၀။ ဝါဒီသုတ်

ပြောဆိုတတ်သူ လေးမျိုး

၁၄၀။ ၁။ အနက်အားဖြင့်သာ ကုန်ခြင်းသို့ရောက်၍ သဒ္ဓါအားဖြင့် ကုန်ခြင်းသို့ မရောက်သော ပြောဆိုတတ်သူ။

၂။ သဒ္ဓါအားဖြင့်သာ ကုန်ခြင်းသို့ရောက်၍ အနက်အားဖြင့်ကုန်ခြင်းသို့ မရောက်သော ပြောဆိုတတ်သူ။

၃။ အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါအားဖြင့်လည်းကောင်း ကုန်ခြင်းသို့ရောက်သော ပြောဆိုတတ်သူ။

၄။ အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါအားဖြင့်လည်းကောင်း ကုန်ခြင်းသို့မရောက်သော ပြောဆိုတတ်သူဟူ၍ တရားစကား ပြောဆိုတတ်သူလေးမျိုးရှိ၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါ အသေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါအားဖြင့် လည်းကောင်း ကုန်ခြင်းသို့ရောက်ဖွယ် အကြောင်းမရှိဟု ဟောကြားတော်မူသည်။

၁၅။ အာဘာဝဂ်

၁။ အာဘာသုတ်

အရောင်လေးမျိုး

၁၄၁။ လင်းကင်း၊ နေရောင်၊ မီးရောင်၊ ပညာရောင် ဟူ၍ အရောင်လေးမျိုးရှိသည့်အနက် ပညာရောင်သည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏ဟုဟောသည်။

၁၂-၁၄၅။ ပတာသုတ်၊ အာလောကသုတ်၊ ဩဘာသုတ်၊ ပဇ္ဇာကသုတ် တို့သည် အာဘာသုတ်နှင့် စကားလုံးပရိယာယ်သာ ကွဲပြားမနက်တူပင် ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ကုန်ခြင်းသို့ရောက်၏၊ မမြေ့ဝံ့ခြင်း၊ ဖြစ်ရောင်းရှိ၊ ကုန်ခြင်းသို့ မရောက်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ပြောစရာ စကားလုံး ရှာမရခြင်းသည် သဒ္ဓါအားဖြင့် ကုန်ခြင်းသို့ ရောက်သည်မည်၏။ ပြော စရာ အကြောင်းအရာ မရှိတော့ခြင်းသည် အနက်အားဖြင့် ကုန်ခြင်းသို့ ရောက်သည်မည်၏။

၆။ ပထမကာလသုတ်

အချိန်အခါလေးမျိုး

- ၁၄၆။ ၁။ သင့်လျော်သောအခါ၌ တရားနာခြင်း၊
- ၂။ သင့်လျော်သောအခါ၌ တရားဆွေးနွေးခြင်း၊
- ၃။ သင့်လျော်သောအခါ၌ တရားကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- ၄။ သင့်လျော်သောအခါ၌ ဝိပဿနာရှုခြင်းဟူ၍ သင့်လျော်သော အချိန်အခါ^၁ လေးမျိုးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။
- ၁၄၇။ ဒုတိယကာလသုတ်၌ တောင်ထိပ်၌ မိုးရွာသော အခါ နိမ့်ရာသို့စီးဆင်းသွားသော မိုးရေတို့သည် တောင်ကြားရှိ ချောင်းမြောင်းအင်းအိုင်တို့မှ တစ်ဆင့် သမုဒ္ဒရာကို ပြည့်စေသကဲ့သို့၊ ထို အတူ သင့်လျော်သောအခါ၌ တရားနာခြင်းစသော အချိန်ကာလလေးပါး^၂တို့သည် ကောင်းစွာ ပွားများအပ်သည် ရှိသော် အာသဝေါ တရားများ ကုန်ခန်းခြင်းသို့ ရောက်စေနိုင်ကုန်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၈။ ဒုစရိတသုတ်

ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးနှင့် ဝစီသုစရိုက် လေးပါး

၁၄၈-၁၄၉။ မုသားပြောခြင်း၊ ကုန်းတိုက်ခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားပြောခြင်း၊ သိမ်ဖျင်းသော စကားကို ပြောခြင်းတို့သည် ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးဖြစ်၏။

၉။ သုစရိတသုတ်

သုစရိုက်လေးပါး

မုန်သော စကားကိုပြောခြင်း၊ ကုန်းမတိုက်ခြင်း၊ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော စကားကို ပြောခြင်း၊ ပညာဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ပြောခြင်းတို့သည် ဝစီသုစရိုက်လေးပါးဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားသည်။

၁။ ကာလာတိ ယုတ္တပ္ပိယုတ္တကာလာ-အဋ္ဌကထာ။

၂။ ကာလာတိတသ္မိံ တသ္မိံကာလေ ဓမ္မသဝနာဒိ ဝသေန ဝတ္ထာနံ ကုသလဓမ္မာနံတေအဓိဝစနံ-အဋ္ဌကထာ။ ထိုထိုအချိန်၌ တရားနာခြင်း စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို 'အချိန်ကာလ' ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၀။ သာရသုတ်

အနှစ်လေးမျိုး

၁။ သီလအနှစ်၊ သမာဓိအနှစ်၊ ပညာအနှစ်၊ ဝိမုတ္တိအနှစ် ဟူ၍ အနှစ်လေးမျိုး ရှိ၏ဟု ဟောသည်။

၁၆။ ဣန္ဒြိယသုတ်

၁။ ဣန္ဒြိယသုတ်

ဣန္ဒြိယလေးပါး

၁၅၁။ သဒ္ဓါဣန္ဒြိယ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိဣန္ဒြိယ ဟူ၍ ဣန္ဒြိယလေးပါးရှိ၏ဟု ဟောသည်။

၂။ သဒ္ဓါဗလသုတ်

သဒ္ဓါစသော အားလေးပါး

၁၅၂။ သဒ္ဓါဗလသုတ်၌ သဒ္ဓါအား၊ ဝီရိယအား၊ သတိအား၊ သမာဓိအားဟူ၍ 'အား' လေးပါးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၅၃။ ပုညဗလသုတ်၌ ပညာအား၊ ဝီရိယအား၊ အပြစ်ကင်းခြင်းအနုဝဇ္ဇအား၊ ချီးမြှောက်ခြင်း 'သင်္ဂဟ' အားဟူ၍ 'အား' လေးပါး ရှိသည်ဟု ဟောပါသည်။

၁၅၄။ သတိဗလသုတ်၌ သတိအား၊ သမာဓိအား၊ အနုဝဇ္ဇအား၊ သင်္ဂဟအား ဟူ၍ အားလေးပါး ရှိကြောင်း ဟောပါသည်။

၁။ ဣန္ဒြိယ ဣန္ဒြိယသည် မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စနှင့်ယှဉ်ဖက်တရားတို့ အပေါ်ကြံစိုးလွှမ်းမိုးနိုင်သော သဘောဖြစ်၏။ သဒ္ဓါသည် ယုံကြည်မှု ကိစ္စ၌၊ ဝီရိယသည် အားထုတ်မှု ကိစ္စ၌၊ သတိသည် အောက်မေ့မှု ကိစ္စ၌၊ သမာဓိသည် တည်တည်မှု ကိစ္စ၌ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ အပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်သော သဘောရှိပါသည်။

၂။ ဗလ အားဟူသည် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကြောင့် မလျှော့မယိုင်ကြံ့ခိုင်သောစွမ်းအားသတ္တိ ဖြစ်ပါသည်။ ဗလကိုမိုက်ဟုလည်း ပြန်ကြပါသည်။

၃။ အကုသိုလ် အပြစ်တို့မှ ကင်းစင်၍ ဖြူစင်သော အကုသိုလ်ရှိခြင်းသည် 'အား' တစ်ပါးဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၁၅၅။ ပဋိသန္ခိနဗလ သုတိန္ဒ ဆင်ခြင်ခြင်း ပဋိသန္ခိနအား၊
ပွားများခြင်းဘာဝနာအား၊ အပြစ်ကင်းခြင်း အနုဝဇ္ဇအား၊ ချီးမြှောက်
ခြင်းသင်္ဂဟအား ဟူ၍ လေးပါးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၆။ ကပ္ပသုတ်

အသင်္ချေယျ ကပ်လေးပါး

၁၅၆။ နှစ်ပေါင်း ဤရွှေ ဤမျှ ရှိ၏ဟူ၍ ရေတွက်ခြင်းငှာ
မတတ်ကောင်းသော ‘အသိင်္ချေယျကပ်’ တို့သည်-

(၁) ကမ္ဘာပျက်ဆဲကာလ ‘သံဝဋ္ဌကပ်’၊

(၂) ကမ္ဘာ၏အပျက်အတိုင်းတည်နေဆဲကာလ ‘သံဝဋ္ဌ
ဌာယီကပ်’၊

(၃) ကမ္ဘာဖြစ်ဆဲကာလ ‘ဝိဝဋ္ဌကပ်’၊

(၄) ဖြစ်ပြီးကမ္ဘာ၏ တည်ဆဲကာလ ‘ဝိဝဋ္ဌဌာယီကပ်’

အားဖြင့် လေးပါးရှိ၏ဟု ဟောသည်။

၇။ ရောဂသုတ်

ရဟန်း၌ဖြစ်ဘယသော ရောဂါလေးမျိုး

၁၅၇။ သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်၌ ဖြစ်သောရောဂါ၊ စိတ်၌ဖြစ်သော
ရောဂါဟူ၍ ရောဂါနှစ်မျိုးရှိ၏။ ကိုယ်၌ဖြစ်သော ရောဂါဖြစ်တစ်နှစ်၊
နှစ်နှစ်မှစ၍ နှစ်ပေါင်းတစ်ရာတိုင်အောင် သော်လည်းအနာရောဂါကင်း
ခြင်းကို ဝန်ခံသော သတ္တဝါတို့ကို များစွာပင် မြင်ကြရ၏။ သို့သော်
အာသဝေါ ကုန်ခန်းပြီးသော ရဟန္တာတို့မှာ တစ်ပါးစိတ်၌ ဖြစ်သော

၁။ ချီးမြှောက်သင့်သူတို့အား ပေးကမ်းခြင်း၊ ချစ်ဖွယ်သော စကားပြော
ကြားခြင်း၊ မိမိနှင့် တန်းတူ ထားခြင်း အကျိုးစီးပွားကို ကျင့်ခြင်း
ဟူသော သင်္ဂဟဘရာဇလေးပါးဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်းသည် ‘အား’တစ်
ပါးဖြစ်၏ဟုဆိုလိုပါသည်။

၂။ မောဇ္ဈင်ဒနန်ပါကို ပွားများခြင်းသည် ‘အား’ တစ်ပါးဖြစ်၏ဟုဆိုလို
ပါသည်။

ဧရာဂါဖြင့် တစ်မုဟုတ်မျှသော်လည်း အနာဧရာဂါ ကင်းခြင်းကို ဝန်ခံနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုမူ ရရှိရန် မလွယ်ချေ။

ရဟန်း၏ ဧရာဂါ တို့သည်ကား လေးမျိုး ရှိကုန်၏။ ၎င်းတို့မှာ အလိုကြီး၍ ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် မဆေ့ရဲနိုင်သော ရဟန်းသည် လာဘ်လာဘ ပေါများမှု၊ ဂုဏ်သတင်း ကျော်စောမှု၊ သူတစ်ပါးတို့၏ အထင်ကြီးမှုများကို ရရှိရန် ကြံရွယ်၍-

(၁) ဒေါသကတို့အိမ်များသို့ ချဉ်းကပ်ခြင်း၊

(၂) ဒေါသကတို့အိမ်၌ ထိုင်နေရခြင်း၊

(၃) တရားဟောရခြင်း၊

(၄) ကျင်ကြီးကျင်ငယ်တို့ကို ချုပ်တည်းထားရခြင်း-
တို့ဖြစ်၏။ “ထို့ကြောင့် ရဟန်းတို့သည် အလိုကြီးသူ၊ ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် မဆေ့ရဲနိုင်သူ မဖြစ်အောင် အားထုတ်ရမည်” ဟု မိန့်ကြားတော်မူသည်။

ဂ။ ပရိဟာနိသုတ်

ဆုတ်ယုတ်ကြောင်း တရားလေးပါး

၁၅၈။ မိမိ၌ ဧရာဂထူပြောခြင်း၊ ဒေါသထူပြောခြင်း၊ မောဟထူပြောခြင်း၊ နက်နဲသော အကြောင်းအရာတို့၌ ဉာဏ်မျက်စိမသက်ဝင်ခြင်းဟူသော တရားလေးပါးကို တွေ့မြင်သော ရဟန်းရဟန်း မိန်းမသည် “ငါက ၊ ကုသိုလ်တရားတို့မှ ဆုတ်ယုတ်နေ၏” ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်ရမည် ဟု ရှင်သာရိပုတ္တရာက ရဟန်းတို့အား ဟောကြားသည်။

ဇ။ ဘိက္ခုနီသုတ်

ဘိက္ခုနီတို့ ပယ်ရမည့်တရားလေးပါး

၁၅၉။ အခါတစ်ပါး၌ရှင်အာနန္ဒာသည် ကောသမ္မိပြည် သောသိတာရုံကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေ၏။ ထိုအခါ ဘိက္ခုနီတစ်ပါးသည် မိမိအသည်းအသန် နာကျန်းဖြစ်နေ၍ မိမိထံသို့ ကြွရောက်လာရန် ရှင်အာနန္ဒာထံသို့ လူတစ်ယောက်ကိုစေလွှတ်၍ ပင့်ဖိတ်၏။

ထိုဘိက္ခုနီသည် ရှင်အာနန္ဒာ ကြွလာသည်ကို လှမ်း၍ မြင်သော အခါ ညောင်စောင်းပေါ်၌ ခေါင်းမြီးဖြူ၍ အိပ်နေ၏။ ရှင်အာနန္ဒာသည် ခင်းထားသော နေရာ၌ထိုင်၍ ထိုဘိက္ခုနီအား အောက်ပါအတိုင်းမိန့်ကြား လေသည်။

“နမ၊ ဤကိုယ်သည် အာဟာရကြောင့် ဖြစ်၏။ စားဖွယ်တည်း ဟူသော (ကဗဠိကာရ)အာဟာရကို အမှီပြု၍ (ရှေးဘဝက ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကံတည်းဟူသော မနောသဥပဇာနာ) အာဟာရကို ပယ်ရမည်”

“နမ၊ ဤကိုယ်သည် တဏှာကြောင့်ဖြစ်၏။ တဏှာကို အမှီပြု၍ တဏှာကို ပယ်ရမည်။”

“နမ၊ ဤကိုယ်သည် မာနကြောင့် ဖြစ်၏။ မာနကို အမှီပြု၍ မာန ကို ပယ်ရမည်”

“နမ ဤကိုယ်သည် မေထုန်အကျင့်ကြောင့် ဖြစ်၏။ မေထုန်အကျင့် ၌မူကာ၊ အကြောင်းရင်း အခြေအမြစ်နှင့်ဟော ပယ်သတ်ခြင်းကို မြတ်စွာ ဘုရားသည် ဟောကြားအပ်၏”

အထက်ပါမိန့်ကြားချက်၌ စားဖွယ်အာဟာရကို ဥပဇာတ်ဖြင့်ဆင်ခြင် ၍ စားသုံးခြင်းသည် အာဟာရကိုမှီ၍ အာဟာရကို ပယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

“တစ်ပါးသောရဟန်းသည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏”ဟုကြား လျှင်-‘ငါသည်လည်း ဘယ်သောအခါ၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရအံ့ နည်း’ဟု တောင့်တ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်အောင် အားထုတ်ခြင်း သည် တဏှာကိုမှီ၍ တဏှာကိုပယ်ခြင်း မည်၏။

“တစ်ပါးသောရဟန်းသည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏”ဟုကြား လျှင်-‘ငါသည်လည်း အဘယ်ကြောင့် မရောက်နိုင်ဘဲ ရှိအံ့နည်း’ဟုကြံ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်အောင် အားထုတ်ခြင်းသည် မာနကိုမှီ၍ မာန ကို ပယ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ရှင်းလင်းမိန့်ကြားသည်။

ဤသို့ ရှင်အာနန္ဒာက မိန့်ကြားသောအခါ ထို ဘိက္ခုနီသည် ရှင်အာနန္ဒာ၏ ခြေရင်း၌ဦးခိုက်၍ မိမိအပြစ်ကို ဝန်ခံ တောင်းပန်၏။ ရှင်အာနန္ဒာကလည်း “အပြစ်ကို အပြစ်ဟုမြင်၍ ကုစားခြင်းသည်အနိယာ ဝိနည်း၌ ကြီးပွားကြောင်း ဖြစ်ပေသည်”ဟု မိန့်ကြားပြီး ခွင့်လွှတ်တော်မူ လေ၏။

(ဤဘိက္ခုနီသည် ရှင်အနန္ဒာ အပေါ်၌ တပ်ကပ်သောစိတ်ဖြင့် နာမကျန်းဖြစ်ဟန်ဆောင်ကာ ရှင်အနန္ဒာအား မိမိထံ ဖိတ်ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပါသည်။)

၁၀။ သုဂတံ ဝိနယသုတ်

ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမကျယ်ကြောင်း လေးပါး

၁၆၀။ မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမဖြစ်သော သွားတော်ကောင်း တရားကျယ်ပျောက်ခြင်း၏ အကြောင်း လေးပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ရဟန်းတို့သည် မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်သော သုတ္တန်ကို မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်သော ပုဒ်ဗျည်းတို့ဖြင့် သင်ယူခြင်း၊
- (၂) ရဟန်းတို့သည် ဆိုဆုံးမသောစကားကို ရှိသောစွာမနာယူဘဲ ဆိုဆုံးမခံကံသူများဖြစ်ခြင်း၊
- (၃) အကြားအမြင်များ၍ ဓမ္မဝိနာယကို နှုတ်တတ်အာဂုံဆောင်သော ရဟန်းတို့က သူတစ်ပါးတို့အား မိမိတို့သင်ယူထားသည့် သုတ္တန်ကို ရှိသလေးစားစွာ မပို့ချခြင်း၊
- (၄) မထေရ်ကြီး ဖြစ်သောရဟန်းတို့သည် စွည်းပေါ်များရန်အားထုတ်သူ၊ လျော့ရဲသော အကျင့်ရှိသူများဖြစ်ပြီး မရသေးသောတရားထူးကို ရရှိရန် အားမထုတ်ကြခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမဖြစ်သောသုတော်ကောင်းတရားတည်တံ့ခြင်း၏ အကြောင်းလေးပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ရဟန်းတို့သည် ကောင်းစွာသင်ယူအပ်သောသုတ္တန်ကို ကောင်းစွာ ထားအပ်သော ပုဒ် ဗျည်းတို့ဖြင့် သင်ယူခြင်း၊
- (၂) ရဟန်းတို့သည်ဆိုဆုံးမသော စကားကိုရှိသောစွာနာယူ၍ ဆိုဆုံးမလွယ်သူများ ဖြစ်ခြင်း၊
- (၃) အကြားအမြင်များ၍ ဓမ္မဝိနာယကို နှုတ်တတ် အာဂုံဆောင်သော ရဟန်းတို့က သူတစ်ပါးတို့အား မိမိတို့သင်ယူထားသည့်သုတ္တန်ကို ရှိသလေးစားစွာ ပို့ချခြင်း၊
- (၄) မထေရ်ကြီးဖြစ်သောရဟန်းတို့သည်စွည်းပေါ်များရန်အားထုတ်သူ၊ လျော့ရဲသောအကျင့်ရှိသူများမဟုတ်ဘဲ ရသေးသော တရားထူးကို ရရှိရန်အားထုတ်ကြခြင်းတို့ဖြစ်သည်ဟုဟောကြားပါသည်

၁၇။ ပဋိပဒါဝဂ်

၁။ သံခိုက္ခသုတ်

အကျင့်လေးပါးကို အကျဉ်းဟောခြင်း

၁၆၁။ (၁) ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာကျင့်ရ၍ နှုန့်နှေးသော အသိဉာဏ် ရှိသော ‘ဒုက္ခပဋိပဒါဒန္တာဘိည’ အကျင့်၊

(၂) ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာကျင့်ရ၍ လျင်မြန်သောအသိဉာဏ် ရှိသော ‘ဒုက္ခပဋိပဒါဒိပ္ပဘိည’ အကျင့်၊

(၃) ချမ်းသာလွယ်ကူစွာ ကျင့်ရ၍ နှုန့်နှေးသော အသိဉာဏ်ရှိသော ‘သုခပဋိပဒါဒန္တာဘိည’ အကျင့်၊

(၄) ချမ်းသာလွယ်ကူစွာ ကျင့်ရ၍ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသော ‘သုခပဋိပဒါဒိပ္ပဘိည’ အကျင့်၊

ဤသို့ မဂ်ဖိုလ်ရရှိရန် အားထုတ်မှုအကျင့်သည် လေးပါး ရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၁။ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ကိုနှေးနှေးစွာရစေနိုင်သည်ဟုဆိုလိုသည်။

၂။ မဂ်ဉာဏ်ရရှိရန် အားထုတ်ရာ၌ ရှေ့ပိုင်းဝိပဿနာတို့ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ ပယ်ခွာရလျှင် ထိုမဂ်သည် ဆင်းရဲသော အကျင့်ရှိသော မဂ်မည်၏။ ကိလေသာတို့ကို လွယ်ကူစွာပယ်ခွာနိုင်လျှင်ထိုမဂ်သည် ချမ်းသာသော အကျင့်ရှိသော မဂ်မည်၏။

ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာပြီးနောက် နှောင့်နှေး ကြန့်ကြာပြီးမှ မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လျှင်ထိုမဂ်ဉာဏ်သည်နှုန့်နှေးသော (ဝိပဿနာ) အသိဉာဏ်ရှိသော မဂ်မည်၏။

ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာပြီးနောက် နှောင့်နှေးမှုမရှိဘဲ လျင်မြန်စွာ မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လျှင် ထိုမဂ်သည် လျင်မြန်သော (ဝိပဿနာ) အသိဉာဏ်ရှိသော မဂ်မည်၏။

ဤသုတ်၌ အကျင့်လေးပါးဟူသည် အကျင့်လေးပါးဖြင့် ရအပ်သော ‘မဂ်လေးမျိုးကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဝိတ္ထာရသုတ်

အကျင့်လေးပါးကို အကျယ်ဟောခြင်း

၁၆၂။ ၁။ ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ပင်ကိုအားဖြင့် ထက်သော အားကြီးသော ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟရှိ၏။ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်းကို မကြာခဏ ခံစားရ၏။ ထိုသူအား နှံ့သော သဒ္ဓါစသည် ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသူသည် ဣန္ဒြေငါးပါး နှုတ်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရားများ ကုန်ခြင်းငှာ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးကို ဖြစ်စေသော မဂ်သမာဓိသို့ နှံ့နှေးစွာရောက်၏။ ဤအကျင့်ကို 'ဆင်းရဲစွာနေရ၍ နှံ့နှေးသော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်' ဟု ဆိုအပ်၏။

၂။ ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ပင်ကို အားဖြင့် ထက်သော ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟရှိ၏။ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်းကို မကြာခဏ ခံစားရ၏။ ထိုသူအား လွန်သော (ရင့်ကျက်သော) ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသူသည် ဣန္ဒြေငါးပါးလွန်ကဲခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရားတို့၏ကုန်ခြင်းငှာ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးကို ဖြစ်စေသော မဂ်သမာဓိသို့ လျင်မြန်စွာရောက်၏။ ဤအကျင့်ကို 'ဆင်းရဲစွာကျင့်ရ၍ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်' ဟု ဆိုအပ်၏။

၃။ ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ပင်ကိုယ် အားဖြင့် ထက်သော ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟမရှိ၊ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်းကို မကြာခဏ ခံစားရ။ ထိုသူအား နှံ့သော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသူသည် ဣန္ဒြေငါးပါး နှုတ်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရားများ ကုန်ခြင်းငှာ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးကို ဖြစ်စေသော မဂ်သမာဓိသို့ နှံ့နှေးစွာရောက်၏။ ဤအကျင့်ကို 'ချုပ်သောစွာကျင့်ရ၍ နှံ့နှေးသော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်' ဟု ဆိုအပ်၏။

၄။ ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပင်ကို အားဖြင့် ထက်သော ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟမရှိ၊ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်းကို မကြာခဏ ခံစားရ။ ထိုသူအား လွန်ကဲသော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ထိုသူသည်

ဣန္ဒြေငါးပါးလွန်ကဲခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရားများ ကုန်ခြင်းငှာ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးကို ဖြစ်စေသော မဂ်သမာဓိသို့ လျင်မြန်စွာ ရောက်၏။ ဤအကျင့်ကို 'ဆင်းရဲစွာကျင့်ရ၍ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ် ရှိသော အကျင့်'ဟု ဆိုအပ်၏။

ဤသို့လျှင် အကျင့်လေးမျိုးရှိ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ အသုဘသုတ်

အသုဘရှုခြင်းနှင့် အကျင့်လေးပါး

၁၆၃။ ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္တတိညစသောအကျင့်လေးပါးကိုပင်တစ် နည်းအားဖြင့် အကျယ်ဟောကြားသည်။

၁။ ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသောရဟန်းသည် ကိုယ်၌မတင့်တယ် မှု 'အသုဘ' အခြင်းအရာကိုရှုလျက်နေ၏။ အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟူ၍ လျက်၊ အလုံးစုံသော ငွေ၊ ကဉ်းမမှု့၊ လျော်ဖွယ်ဟု ရှုလျက်၊ အလုံးစုံ သော သစ်၊ ရတနာတို့၌ မမြဲမှုကိုရှုလျက်နေ၏။ ထိုရဟန်းအားသေခြင်းကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာသည်မိမိဒန္တအစဉ်၌ ကောင်းစွာသင်၏။ ထိုရဟန်းသည် သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ ဩတ္တပ္ပ၊ ဝီရိယ၊ ပညာဟူသော သေက္ခဗိုလ် ငါးပါးကို အမှီပြု၍နေ၏။ ထိုရဟန်းအား နုသောသဒ္ဓါ၊ ဝီရိယစသည် ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ဣန္ဒြေငါးပါး နုခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရားများ ကုန်ခြင်းငှာ 'မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးကိုဖြစ်စေသော မဂ်သမာဓိသို့ နန္တရနွှားစွာရောက်၏။ ဤအကျင့်ကို 'ဆင်းရဲစွာကျင့်ရ၍နန္တရနွှားသော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်'ဟုဆိုအပ်၏။

၂။ ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ကိုယ်၌မတင့် တယ်မှုကိုရှုလျက်နေ၏။ ထိုရဟန်းအားလွန်ကဲသော သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယစသည် ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ဣန္ဒြေငါးပါး လွန်ကဲခြင်းကြောင့် မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးကိုဖြစ်စေနိုင်သောမဂ်သမာ ဓိသို့ လျင်မြန်စွာ ဆိုက်ရောက်၏။ ဤအကျင့်ကို 'ဆင်းရဲစွာကျင့်ရ၍ လျင် မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်'ဟုဆိုအပ်၏။

၃။ ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ကာမဂုဏ်တို့မှ ဆင်းဆိတ်၍ ပဿနာတို့ကို ဝင်စား၍နေ၏ ... စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စား၍ နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် သေက္ခဗိုလ်ငါးပါးကို အမှီပြု၍နေ၏။ ထိုရဟန်း

အား နုသောဣန္ဒြ ငါးပါးတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ဣန္ဒြငါးပါး နှိုင်းကြောင့် မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးကိုဖြစ်စေနိုင်သော မဂ်သမာဓိသို့ နှုတ်နှေးစွာရောက်၏။ ဤအကျင့်ကို 'ချမ်းသာစွာ ကျင့်ရ၍ နှုတ်နှေးသော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်' ဟုဆိုအပ်၏။

(၄) ဤသဘာဝသဘာ၌ တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ကာမဂုဏ်တို့ကို ကင်းဆီသ၍ ပထမချွန်ကို ဝင်စား၍နေ၏။ ထိုရဟန်းအား လွန်ကဲသော ဣန္ဒြငါးပါးတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ဣန္ဒြငါးပါး လွန်ကဲခြင်းကြောင့် မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်သော မဂ်သမာဓိသို့ လျင်မြန်စွာရောက်၏။ ဤအကျင့်ကို 'ချမ်းသာစွာ ကျင့်ရ၍ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်' ဟု ဆိုအပ်၏ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၄။ ပထမ ခမသုတ်

သည်းခံခြင်းစသော အကျင့်လေးပါး

၁၆၇။ သည်း ခံခြင်း 'အကုမာ' အကျင့်၊ သည်းခံခြင်း 'ခမာ' အကျင့်၊ ဆုံးမခြင်း 'ဒေဝ' အကျင့်၊ ငြိမ်းစေခြင်း 'သမာ' အကျင့်ဟူ၍ အကျင့်လေးပါးရှိသည်။

ထိုလေးပါးတို့တွင် ဆဲရေးသူကိုပြန်၍ ဆဲရေးခြင်း၊ ထိပါးသူကို ပြန်၍ ထိပါးခြင်း၊ ပုတ်ခတ်သူကိုပြန်၍ ပုတ်ခတ်ခြင်းသည် 'သည်းမခံခြင်း' အကျင့် မည်၏။

ဆဲရေးသူကိုပြန်၍ မဆဲရေးခြင်း၊ ထိပါးသူပြန်၍ မထိပါးခြင်း၊ ပုတ်ခတ်သူကိုပြန်၍ မပုတ်ခတ်ခြင်းသည် 'သည်းခံခြင်း' အကျင့်မည်၏။ မျက်စိဖြင့် အဆင်းအာရုံကိုမြင်မှု စသည်တို့၌ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿ စသောအကုသိုလ်တရားဆိုးများ မဖြစ်အောင် ဣန္ဒြ ခြောက်ပါးကို စောင့်စည်းခြင်းသည် 'ဆုံးမခြင်း' အကျင့်မည်၏။

ပြစ်ပေါ်လာသော ကာမဂိုဏ်၊ ဗျာသီဒဝိတက်၊ ဝိဟိ'သမ္ပာဒိတက် တို့ကို သာယာလက်ခံ မထားဘဲပယ်ခွာ ဖျောက်ဖျက် ပစ်ခြင်းသည် ငြိမ်းစေခြင်း' အကျင့်မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၆၅။ ဒုတိယ ခမသုတ်၌ ပထမသုတ်ပါ အကျင့်လေးပါးကိုပင် ဟောသည်။ အပူ အဆေး၊ ဆာလောင်ခြင်း၊ မှတ်သိပ်ခြင်း စသည်တို့ကို သည်းမခံနိုင်ခြင်းသည် ‘သည်းမခံခြင်း’ အကျင့်မည်၏။ ယင်းတို့ကို သည်းခံခြင်းသည် ‘သည်းခံခြင်း’ အကျင့်မည်၏ဟု ပြောင်းလဲ ဟောခြင်းသာ ထူး ပါသည်။

၁၆၆။ ဥတယသုတ်၌ ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္တာဘိညာစသော အကျင့်လေးပါးတို့တွင် ဆင်းရဲစွာကျင့်ရ၍ နှုန့်နှေးသော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်ကို ဆင်းရဲစွာကျင့်ရခြင်း နှုန့်နှေးသော အသိဉာဏ် ရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးလုံးဖြင့် ယုတ်ညံ့၏ဟု ဆိုရမည်။

ဆင်းရဲစွာ ကျင့်ရ၍ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်ကို ဆင်းရဲစွာ ကျင့်ရခြင်းဟူသော အကြောင်းဖြင့် ယုတ်ညံ့၏ဟု ဆိုရမည်။

ချမ်းသာစွာ ကျင့်ရ၍ နှုန့်နှေးသော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်ကို နှုန့်နှေးသော အသိဉာဏ်ရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းဖြင့် ယုတ်ညံ့၏ဟု ဆိုရမည်။

ချမ်းသာစွာကျင့်ရ၍ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသော အကျင့်ကို ချမ်းသာစွာ ကျင့်ရခြင်း၊ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ် ရှိခြင်းဟူသော အကြောင်း နှစ်ပါးလုံးဖြင့် မြတ်၏ဟု ဆိုရမည်ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၇။ မဟာမောဂ္ဂလာနသုတ်

အကျင့်လေးပါးနှင့် ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန

၁၆၇။ အခါတစ်ပါး၌ ရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ရှင်မောဂ္ဂလာနထံ ချဉ်းကပ်၍ “ဒုက္ခပဋိပဒါဒန္တာဘိညာစသော အကျင့်လေးပါး တို့တွင် အဘယ်အကျင့်ကိုစွဲ၍ အရှင်မောဂ္ဂလာန၏စိတ်သည်အာသဝေါတရားတို့မှ လွတ်မြောက်ခဲ့ပါသနည်း” ဟုမေး၏။ “ဆင်းရဲစွာကျင့်ရ၍လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသော ဒုက္ခပဋိပဒါခိပ္ပာဘိညာ အကျင့်ကိုစွဲ၍ တပည့်တော်၏ စိတ်သည် အာသဝေါတရားတို့မှ လွတ်မြောက် ခဲ့ပါသည်” ဟု အရှင်မောဂ္ဂလာနက ဖြေသည်။^၁

၁။ အရှင်မောဂ္ဂလာန၏ အောက်မေ့သုံးပါးသည် သုခပဋိပဒါဒန္တာဘိညာ ဖြစ်ပြီး အရဟတ္တမဂ်ကား ဒုက္ခပဋိပဒါခိပ္ပာဘိညာဖြစ်၏ဟု ဖွင့်သည်။

၈။ သာရိပုတ္တသုတ်

အကျင့်လေးပါးနှင့် ရှင်သာရိပုတ္တရာ

၁၆၈။ ရှင်ဓမ္မာဂ္ဂသာနိက ရှင်သာရိပုတ္တရာအား 'အကျင့်လေးပါး တို့တွင် အဘယ်အကျင့်ကိုစွဲ၍ အမှတ်၏စိတ်သည် အာသဝေါတရားတို့မှ လွတ်မြောက်ခဲ့ပါသနည်း' ဟု မေးသည်။ 'ချမ်းသာစွာကျင့်ရ၍ လျော်မြန်သော အသိဉာဏ်ရှိသော 'သုခပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာ' အကျင့်ဖြင့် တပည့်တော်၏စိတ်သည် အာသဝေါတရားတို့မှ လွတ်မြောက်ခဲ့ပါသည်' ဟု ရှင်သာရိပုတ္တရာက ဖြေသည်။'

၉။ သသင်္ခါရသုတ်

အားထုတ်ရခြင်းရှိသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးပါး

- ၁၉၆။ (၁) မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် အားထုတ်ခြင်းရှိလျက် ကိလေသာ ငြိမ်းအေးသူ၊
- (၂) ယေလွန်ပြီးနောက်မှ အားထုတ်ရခြင်းရှိလျက် ကိလေသာ ငြိမ်းအေးသူ၊
- (၃) မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် အားထုတ်ခြင်း မရှိဘဲ ကိလေသာ ငြိမ်းအေးသူ၊
- (၄) ယေလွန်ပြီးနောက်မှ အားထုတ်ရခြင်း မရှိဘဲ ကိလေသာ ငြိမ်းအေးသူ ဟူ၍ အားထုတ်ရခြင်း ရှိ 'ရှိနှင့်စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိသည်။
- (၅) ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသောရဟန်းသည် မိမိကိုယ်၌ အသုဘ ဟူ၍လျက် နေ၏။ အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုလျက်၊ တစ်ဘာသာကလုံး၌ မဇ္ဈိမလျော်ဖွယ်ဟူ၍လျက် သင်္ခါရတရား အားလုံးတို့၌လည်း အနိစ္စဟူ၍ လျက်နေ၏။ ထိုရဟန်းအား ခဏခြင်းသဘောကို ရှုမှတ်သော 'မရဏသညာ' သည်လည်း အကောင်းစွာထင်၏။ ထိုရဟန်းသည် သေကွပ်လိင်္ဂါးပါးကို အမှီ

၁။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ အောက်မေ့သုံးပါးသည် သုခပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာ ဖြစ်ပြီး အပုပ္ပတ္တမဂ်ကား သုခပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့် ညီမ။ ဒီကာကိုကြည့်ပါ။

ပြု၍နေ၏။ ထိုရဟန်းအား လွန်ကဲသော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ဣန္ဒြေငါးပါးလွန်ကဲခြင်းကြောင့် မျက်မှောက် ဘဝ၌သာလျှင် အားထုတ်ရခြင်းရှိလျက် ကိလေသာအေးငြိမ်းသူဖြစ်၏။

(၂) ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသောရဟန်းသည်မိမိကိုယ်၌အသိတ ဟုရှုလျက်နေ၏။...ထိုရဟန်းအား နုသောဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ဣန္ဒြေငါးပါးနုခြင်းကြောင့် သေလွန်ပြီး နောက်၌ အာထုတ်ရခြင်းရှိလျက် ကိလေသာ အေးငြိမ်းသူဖြစ်၏။

(၃) ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ကာမဂုဏ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍ ပထမဇာန်ကို ဝင်စား၍နေ၏။ ထိုရဟန်းအား လွန်ကဲသော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။...ထိုရဟန်းသည်ဣန္ဒြေငါးပါး လွန်ကဲခြင်းကြောင့် မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် အားထုတ်ရခြင်းမရှိဘဲ ကိလေ သာ ငြိမ်းအေးသူဖြစ်၏။

(၄) ဤသာသနာ၌ တစ်ပါးသောရဟန်းသည် ကာမဂုဏ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍ ပထမဇာန်ကို ဝင်စား၍နေ၏။...ထိုရဟန်းသည် နုသော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ဣန္ဒြေငါးပါး နုခြင်းကြောင့် သေလွန်ပြီးနောက် အားထုတ်ရခြင်းမရှိဘဲ ကိလေသာ ငြိမ်းအေးသူ ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် အားထုတ်ရခြင်း ရှိမရှိနှင့်စပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးကွဲပြား ပုံကို ဟောကြားသည်။

(ဤပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတွင်ပထမနှင့်ဒုတိယပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဝိပဿနာ သက်သက်ဖြင့် ကိလေသာငြိမ်းအေးသော သုက္ခဝိပဿက ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ် သည်- တတိယနှင့် စတုတ္ထပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သမထမှတစ်ဆင့် ဝိပဿနာသို့ ကူးသော 'သမထယ နိက' ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ဖွင့်သည်။)

၁၀။ ယုဂန္ဓသုတ်

သမထဝိပဿနာနှစ်ပါးစုံဖြင့် မဂ်လေးပါးကိုပွားများသူ

၁၇၀။ ကောသမ္မိပြည် သောသိတာရုံကျောင်း၌ သီတင်းသုံးစဉ် ရှင်အာနန္ဒက ရဟန်းတို့အား ဟောကြားသည်-

“ငါ့ရှင်တို့ ငါ၏ထံ၌ အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက်ရောက်ခြင်းကို ပြောကြားသော ရဟန်း၊ ရဟန်းမဟူသမျှသည်လေးပါးသောမဂ်တို့ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ လေးပါးသော မဂ်တို့တွင်တစ်ပါးပါ သာမဂ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း ပြောကြား၏။

အဘယ်မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့် ပြောကြားသနည်းဆိုသော်-

(၁) ဤသာသနာ၌ရဟန်းသည် သမထလျှင် ရှေ့သွားရှုသော ဝိပဿနာကို ပွားများ၏။” ထိုရဟန်းအား မဂ်သည် ဖြစ်ပေါ်၍ ထိုမဂ်ကို မှီဝဲပွားများသည်ရှိသော်၊ သံယောဇဉ်တို့သည် ကင်းပျောက်ကုန်၏။ အနုသယတို့သည် ကင်းကွာကုန်၏။

(၂) တစ်ပါးသောရဟန်းသည်ကား ဝိပဿနာ လျှင်ရှေ့သွားရှိသောသမထကိုပွားများ၏။ ၊ ထိုရဟန်းအား မဂ်သည် ဖြစ်ပေါ်၍ ထိုမဂ်ကိုမှီဝဲပွားများသည်ရှိသော် သံယောဇဉ်တို့သည် ကင်းပျောက်ကုန်၏။ အနုသယတို့သည် ကင်းကွာကုန်၏။

(၃) တစ်ပါးသော ရဟန်းသည်ကား သမထနှင့် ဝိပဿနာကို အစုံဖွဲ့၍ ပွားများ၏။” ထိုရဟန်းအားမဂ်သည် ဖြစ်ပေါ်၍ ထိုမဂ်ကိုမှီဝဲပွားများသည်ရှိသော် သံယောဇဉ်တို့သည်ကင်းပျောက်ကုန်၏။ အနုသယတို့သည် ကင်းကွာကုန်၏။

၁။ ရှေးဦးစွာ ဥပစာရ သမာဓိ အပ္ပနာ သမာဓိကိုဖြစ်စေပြီးနောက်သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသမာဓိနှင့် ယှဉ်သောတရားတို့ကိုလည်းကောင်း အနိစ္စ စသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ရှုသောရဟန်းသည် သမထလျှင် ရှေ့သွားရှိသော ဝိပဿနာကို ပွားများသည်၏။ ‘သမထယာနိက’ ပုဂ္ဂိုလ်ဟုလည်းခေါ်၏။

၂။ တစ်ကြိမ်ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော မဂ်သည် နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်၍ ဖြစ်ရိုး မရှိ၊ ပထမ မဂ်ကို ရပြီးနောက် ဒုတိယ မဂ်ကို ဖြစ်စေခြင်းသည် ငြေကိုမှီဝဲပွားများသည် မည်၏။

၃။ ဝိပဿနာကို အားထုတ်ပြီးမှ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိကိုဖြစ်စေ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ‘ဝိပဿနာယာနိက’ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၄။ သမထဝိပဿန ယုဂနဉ္စ” ဘာဝေတိ- ပထမဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဈာန်မှထပြီး သင်္ခါရတို့ကို သုံးသပ်၏။ သင်္ခါရတို့ကို သုံးသပ်ပြီး ဒုတိယဈာန်ကိုဝင်စား၏။ ဤသို့လျှင် သမထနှင့် ဝိပဿနာကို အစုံလိုက် အစုံလိုက် ဖွဲ့၍ပွားများ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

(၄) တစ်ပါးသော ရဟန်းအား သမထ ဝိပဿနာ တရားတို့၌ ပျံ့လွင့်ခြင်း ဥဒ္ဓစ္စသည်သိမ်၊ ယူဆပ်သော (လွမ်းမိုး အပ်သော) စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်၏။ တစ်ပါးသောအခါ၌ ထိုစိတ်သည် ကောင်းစွာ တည်ငြိမ်လာ၍ မဂ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုမဂ်ကို မှီဝဲပွားများသည် ရှိသော် သံယောဇဉ်တို့သည် ကင်းပျောက်ကုန်၏။ အနုသယ တို့သည် ကင်းကွာကုန်၏။

ငါ့ရှင်ဦး၊ ငါ၏တံ၌ အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက်ရောက်ခြင်းကို ပြုကြားသော ရဟန်း၊ ရဟန်းမဟူသမျှသည် ဤလေးပါးသော မဂ်တို့ဖြင့်သော်လည်းလောင်း၊ ဤလေးပါးသောမဂ်တို့တွင် တစ်ပါးပါးသော မဂ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း ပြောကြား၏ဟုမိန့်ကြားပါသည်။

၁၈။ သဗ္ဗေတနိယဝဂ်

၁။ စေတနာသုတ်

စေ့ဆော်မှုနှင့် အတ္တဘောလေးမျိုး

စေ့ဆော်မှုကြောင့် သုခဒုက္ခဖြစ်ပုံ

၁၇၁။ ရဟန်းတို့၊ ကိုယ်ရှိခဲ့သော် ကိုယ်၌ဖြစ်သည့် စေ့ဆော်မှု၊ ဧစ္စတနာဟူသော အကြောင်းကြောင့် မိမိသန္တာန်၌ ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်၏။

နှုတ်ရှိခဲ့သော် နှုတ်၌ဖြစ်သည့် စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် မိမိသန္တာန်၌ ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းသည်ဖြစ်၏။

စိတ်ရှိခဲ့သော် စိတ်၌ဖြစ်သည့် စေ့ဆော်မှု ‘စေတနာ’ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် မိမိသန္တာန်၌ ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းသည်ဖြစ်၏။

၁။ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတံ မာနသံ ဟောတိ ဩဘာ၊၊၊ ဝီတိ၊ ဝိပဿနိစသည် ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း တရားတို့၌ ဖရိယမဂ်ဟု ထင်မှားခြင်းကို တရားတို့၌ ပျံ့လွင့်ခြင်း ‘ဓမ္မုဒ္ဓစ္စ’ ဟုဆိုလိုပါသည်။

၂။ ကာယဒွါရရှိလျှင် ကာကကံကြောင့် သုခဒုက္ခ ဖြစ်၏။ ဝစီဒွါရ ရှိလျှင် ဝစီကံကြောင့် သုခဒုက္ခ ဖြစ်၏။ နေောဒွါရ ရှိလျှင် နေောကံကြောင့် သုခဒုက္ခ ဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ထိုချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းတို့သည် အဝိဇ္ဇာဟူသော အရင်းခံ အကြောင်းကြောင့် သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။^၁

ရဟန်းတို့၊ မိမိသန္တာန်၌ ချမ်းသာဆင်းရဲဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သည့် ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရ၊ မနောသင်္ခါရကို ကိုယ်တိုင် သော် လည်းပြုလုပ်၏။ သူတစ်ပါးတို့သည်မူလည်း ပြုလုပ်ကုန်၏။ 'ကောင်းစွာ သိလျက်သော်လည်း ပြုလုပ်၏။ ကောင်းစွာမသိမူ၍သော်လည်း ပြုလုပ်၏။'

ရဟန်းတို့၊ ဤစေတနာ တရားတို့၌ အဝိဇ္ဇာသည် အစဉ်မပြတ် ကျရောက်၏။^၂ အဝိဇ္ဇာ၏ အကြွင်းမဲ့ ကင်းကွာ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ထိုရဟန်းအား မိမိသန္တာန်၌ ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းဖြစ်ပေါ်ကြောင်း ဖြစ်သည့် ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရ၊ မနောသင်္ခါရ တို့သည် မဖြစ် စေတော့ချေ။

အတ္တဘောကို ရခြင်းလေးမျိုး

ရဟန်းတို့၊ အတ္တဘောကို ရခြင်းတို့သည် လေးမျိုးရှိကုန်၏။ ကဘယ် လေးမျိုးတို့နည်း ဆိုသော်-

- ၁။ အဝိဇ္ဇာမှီးလွှမ်းမှုကြောင့် ကံဆုံးပါးကိုပြုလုပ်၏။ ကံဆုံးပါးကို ပြုလုပ်မှု ကြောင့် သုခဒုက္ခဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာသည် သုခဒုက္ခ၏အရင်းခံ အကြောင်းဖြစ်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။
- ၂။ ကာယသင်္ခါရ [ကာယကံ] ကို သူတစ်ပါးတို့ကမစေခိုင်းဘဲ မိမိဘာသာ ပြုလုပ်လျှင် ကိုယ်တိုင်သာ ပြုလုပ်သည်မည်၏။ သူတစ်ပါးတို့က စေခိုင်း၍ ပြုလုပ်လျှင် သူတစ်ပါးတို့ ပြုလုပ်သည် မည်၏။^၃
- ၃။ ကံ၊ ကံ၏အကျိုးကို သိသော်လည်း ပြုလုပ်၏။ မသိမူ၍လည်း ပြုလုပ် ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။
- ၄။ အဝိဇ္ဇာ အနုပတိတာ- အဝိဇ္ဇာသည် သဟဇာတ အစွဲအားဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ဥပနိဿယ အစွဲအားဖြင့်ဖြစ်စေ ပါဝင် ဝတ်သက် နေ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။
- ၅။ မိမိ၏ စေ့ဆော်မှု စေတနာကသာလျှင် အကျိုးသက်ရောက်မှုကိုဖြစ်စေ ခိုင်း၍ သူတစ်ပါးတို့၏ စေ့ဆော်မှု စေတနာက အကျိုးသက်ရောက်မှု ကို မဖြစ်စေနိုင်သည့် အတ္တဘောကို ရခြင်းဟု ဆိုလိုပါသည်။

- (၁) မိမိ၏စေ့ဆော်မှု (စေတနာ) သာဖြစ်၍ သူတစ်ပါးတို့၏ စေ့ဆော်မှု မဖြစ်သော အတ္တဘောကိုရခြင်း။^၁
- (၂) သူတစ်ပါး၏စေ့ဆော်မှုသာဖြစ်၍မိမိ၏ စေ့ဆော်မှုမဖြစ်သောအတ္တဘောကို ရခြင်း။
- (၃) မိမိ၏စေ့ဆော်မှု၊ သူတစ်ပါး၏စေ့ဆော်မှု နှစ်ပါးလုံးဖြစ်သောအတ္တဘောကို ရခြင်း။
- (၄) မိမိ၏ စေ့ဆော်မှုလည်း မဖြစ်၊ သူတစ်ပါးတို့၏ စေ့ဆော်မှုလည်း မဖြစ်သော အတ္တဘောကိုရခြင်းတို့ ဖြစ်၏။

စေ့ဆော်မှု မဖြစ်သော နတ်များ

ဤသို့ ဗုဒ္ဓက မိန့်ကြားသောအခါ ရှင်သာရိပုတ္တရာက ဗုဒ္ဓအာဆောက်ပါအတိုင်း လျှောက်ကြား၏-

“အရှင်ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အကျဉ်းအားဖြင့်ဟောကြားအပ်သောတရားတော်၏အနက်ကို အကျယ်အားဖြင့် တပည့်တော် ဤသို့ နားလည်ပါသည်- မိမိ၏စေ့ဆော်မှုသာဖြစ်၍ သူတစ်ပါး၏ စေ့ဆော်မှု မဖြစ်သော အတ္တဘောကို ရခြင်း၌ ထိုသတ္တဝါအား မိမိ၏ စေ့ဆော်မှု ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ထိုကိုယ်မှစုတေရွေ့လျော့ခြင်းသည် ဖြစ်၏။”

သူတစ်ပါး၏ စေ့ဆော်မှုသာဖြစ်၍ မိမိ၏ စေ့ဆော်မှု မဖြစ်သောအတ္တဘောကို ရခြင်း၌ ထိုသတ္တဝါတို့အား သူတစ်ပါး စေ့ဆော်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ထိုကိုယ်မှ စုတေ ရွေ့လျော့ခြင်း သည် ဖြစ်၏။^၂

၁။ ဝိဒ္ဓာပဒေါသိက 'မည်သော နတ်တို့သည် အပျော်ကြူးနေမိ၍ အစာစားချိန်ကို လွန်သွားလျှင် အစာပြတ်ခြင်းကြောင့် စုတေ ကြရသည်။ ဤသို့စုတေခြင်းကို 'မိမိ၏ စေ့ဆော်မှုကြောင့် စုတေခြင်း' ဟုဆိုလိုပါသည်။

၂။ မနောပဒေါသိက မည်သော နတ်တို့သည် တစ်ပါးသော နတ်သားအပေါ် ဒေါသစိတ် ဖြစ်မိပြီး၊ ထိုနတ်သားကလည်း ကြိတ်၍ ဒေါသစိတ် ဖြစ်ထုံပြန်ခဲ့လျှင် စုတေကြရသည်။ ယင်းသို့ စုတေခြင်းကို 'သူတစ်ပါး၏ စေ့ဆော်မှုကြောင့်စုတေခြင်း' ဟု ဆိုပါသည်။

မိမိ၏ စေ့ဆော်မှုလည်း ဖြစ်၊ သူတစ်ပါး၏ စေ့ဆော်မှုလည်း ဖြစ်သော အတ္တဘောကို ရခြင်း၌ ထိုသတ္တဝါတို့အား မိမိ၏ စေ့ဆော်မှု၊ သူတစ်ပါး၏ စေ့ဆော်မှု ဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးကြောင့် ထိုကိုယ်မှ စုတေ ရွှေ့လျော့ခြင်းသည် ဖြစ်၏။^၁

“အရှင် ဘုရား၊ မိမိ၏ စေ့ဆော်မှုလည်း မဖြစ်၊ သူတစ်ပါး၏ စေ့ဆော်မှုလည်း မဖြစ်သော အတ္တဘောဖြင့် အဘယ်နတ်တို့ကို မှတ်ယူ အပ်ပါသနည်း”

“သာရိပုတ္တရာ၊ မိမိ၏ စေ့ဆော်မှုလည်း မဖြစ်၊ သူတစ်ပါး၏ စေ့ဆော်မှုလည်း မဖြစ်သော အတ္တဘောဖြင့် ‘နေဝသညာနာသညာ ယတန’ ဘုံသို့ ရောက်သော နတ်တို့ကို မှတ်ယူအပ်၏”

ကမာမဘုံသို့ ပြန်လာသူနှင့် မလာသူ

“အရှင်ဘုရား၊ ဤလောက၌ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည် ထို ဗြဟ္မာ့ကိုယ်မှ စုတေသည် ရှိသော် ဤကမာမဘုံသို့ လာရောက်ကြကုန်၏။ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည်ကား ဤကမာမဘုံသို့ မလာရောက်ကြကုန်။ ဤသို့ ကမာမဘုံသို့ လာရောက်ခြင်း၊ မလာရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်း”

“သာရိပုတ္တရာ၊ ဤလောက၌ အောက်အဖို့ရှိသည့် သံသယာဇဉ် ငါးပါးကို မပယ်ရသေးသည့် အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် မျက်မှောက် ဝဇ္ဇ၌ နေသညာ နာသညာယတန စံ့ချာန်ကို ရ၍ ထိုစံ့ချာန်ကို သာယာ နှစ်သက် နေ၏။ သူသည် ထိုစံ့ချာန်မှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ သေလွန်သည် ရှိသော် နေဝ သညာနာသညာယတန ဗြဟ္မာတို့၏ အပေါင်းအား အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ သူသည် ထိုဗြဟ္မာ့ပြည်မှ စုတေသည်ရှိသော ဤကမာမဘုံသို့ ပြန်လာမည်သူ ဖြစ်၏။

“သာရိပုတ္တရာ၊ အောက်အဖို့ရှိသည့် သံသယာဇဉ် ငါးပါးကို ပယ် ပြီးနောက် နေဝသညာနာသညာယတန စံ့ချာန်ကိုရ၍ထိုဘုံသို့ ရောက်သွား သူကား ဤကမာမဘုံသို့ ပြန်မလာသူ ဖြစ်ပေ၏။

၁။ လူတို့သည် မိမိ ဘာသာလည်း သတ်၍သေကြ၏။ သူတစ်ပါးတို့၏ ဝိသယာဇဉ်ကြောင့်လည်း သေပြန်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့တွင် အတ္တဘော သည် မိမိ၏ စေ့ဆော်မှု၊ သူတစ်ပါး စေ့ဆော်မှု ဟူသောကြောင့် စုတေသော အတ္တဘော ဖြစ်၏။

“ဤကားဗြဟ္မဒုတိယ ဤကားမတုသို့ပြန်လာခြင်း၊ မလာခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၏”ဟု ဟောကြားတော်မူပါသည်။

၂။ ဝိဘတ္တိသုတ်

ပဋိသန္ဓိဒါလေးပါးဖြင့် ပိုင်းခြားဝေဖန်ခြင်း

၁၂။ ရှင်သာရိပုတ္တရာက ရဟန်းတို့ စား ဆောက်ပါ အတိုင်း မိန့်ကြားသည်—

“ငါ့ရှင်တို့၊ ရဟန်း ဖြစ်၍ လဝက်မျှသာ ရှိသေးသော ငါသည် အကျိုး၌ ပိုင်းခြား ဝေဖန် တတ်သော ‘အတ္တပဋိသန္ဓိဒါ’ ဥာဏ်ကို အကြောင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုဒ်ပါ၌ အကွာ သဒ္ဒါအားဖြင့် လည်းကောင်း မျက်မှောက် ပြုခဲ့၏။ ထိုအတ္တပဋိသန္ဓိဒါ ဥာဏ်ကို နည်း ပရိယာယ် အမျိုးမျိုးဖြင့် ဟောကြား၏၊ ထင်စွာ ဟောပြော၏။ သံစေ့၏ ဖြစ်စေ၏၊ ဖွဲ့ပြန်စေ၏။ ပေ၍ လွင်သောင့်ပြု၏။ အတ္တပဋိသန္ဓိဒါ၌ ယုံမှားတွေးတောမှုရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ငါ့ကိုမေးခွန်းဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ၊ ငါသည်ဖြေဆိုခြင်းဖြင့် ထိုသူးစိတ်ကို နှစ်သက်စေအံ့။ တရား၌ ကောင်းစွာ လိမ္မာသော ဆရာသည် ငါတို့၏ မျက်မှောက်၌ ထ ရှားရှိတော်မူ၏။

ငါ့ရှင်တို့၊ ရဟန်းဖြစ်၍ လဝက်မျှသာ ရှိသေးသော ငါသည် အကြောင်း၌ ပိုင်းခြားဝေဖန်တတ်သော ဓမ္မပဋိသန္ဓိဒါဥာဏ်....ဘာသာ စကား၌ ပိုင်းခြားဝေဖန် တတ်သော နိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါဥာဏ်...ရုတ်တရက် ပေ၍ လာသောဥာဏ်အမြင်၌ ပိုင်းခြားဝေဖန်တတ်သောပဋိဘာနပဋိသန္ဓိ ဒါဥာဏ်ကို အကြောင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုဒ်ပါ၌ အကွာသဒ္ဒါ အားဖြင့် လည်းကောင်း မျက်မှောက် ပြုခဲ့၏...ပဋိဘာ ပဋိသန္ဓိဒါ၌ တွေးတော ယုံမှားမှုရှိသူသည် ငါ့ကို မေးခွန်းဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ၊ ငါသည် ဖြေဆိုခြင်းဖြင့် ထိုသူးစိတ်ကို နှစ်သက်စေအံ့။ တရား၌ ကောင်းစွာ လိမ္မာ သော မြတ်စွာဘုရားသည် ငါတို့ မျက်မှောက်၌ ထ ရှား ရှိတော် မူ၏။

၃။ မဟာကောဠိကသုတ်

ရှင်မဟာကောဠိက၏ ပြဿနာလေးရပ်

၁၇၃။ အဘိသင်္ခါပါး၌ရှင်မဟာကောဠိကသည်ရှင်သာရိပုတ္တရာထံ ချဉ်းကပ်၍ပြဿနာမေးလျှောက်၏

“ငါ့ရှင် သာရိပုတ္တရာ၊ ဖဿာယတနံ ခြောက်ပါးတို့ အကြွင်းမဲ့ ကင်းကွာ ချုပ်ငြိမ်းခဲ့သော် အခြားတစ်စုံတစ်ခု သောကိလေသာသည် ရှိပါသေးသလော”

“ငါ့ရှင် ကောဠိက၊ ဤသို့မဆိုသင့်ပါ”

“ငါ့ရှင် သာရိပုတ္တရာ၊ ‘ဖဿာယတနံ’ ခြောက်ပါးတို့အကြွင်းမဲ့ ကင်းကွာ ချုပ်ငြိမ်းခဲ့သော် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော ကိလေသာသည် မရှိပါသလော”

“ငါ့ရှင် ကောဠိက၊ ဤသို့လည်းမဆိုသင့်ပါ”

ငါ့ရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ ‘ဖဿာယတနံ’ ခြောက်ပါးတို့ အကြွင်းမဲ့ ကင်းကွာ ချုပ်ငြိမ်းခဲ့သော် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော ကိလေသာသည် ရှိသည်လည်းဖြစ်၊ မရှိသည်လည်းဖြစ်ပါသလော”

“ငါ့ရှင်ကောဠိက၊ ဤသို့လည်းမဆိုသင့်ပါ”

“ငါ့ရှင် သာရိပုတ္တရာ။ ဖဿာယတနံ ခြောက်ပါးတို့ အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းခဲ့သော် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော ကိလေသာသည် ရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ မရှိသည်လည်းမဟုတ်ပါသလော”

“ငါ့ရှင် ကောဠိက၊ ဤသို့လည်းမဆိုသင့်ပါ”

“ငါ့ရှင် သာရိပုတ္တရာ၊ သို့ဖြစ်သော် အဘယ်သို့ မှတ်ယူရပါမည် နည်း”

“ငါ့ရှင် ကောဠိက၊ ဖဿာယတနံ ခြောက်ပါးတို့ အကြွင်းမဲ့ ကင်းကွာချုပ်ငြိမ်းခဲ့သော် အခြား တစ်စုံ တစ်ခုသော ကိလေသာသည် ရှိ၏” စသည်ဖြင့် ပြောဆို သူသည် မချေသင့်သော နာမကို ချွေသွှန် ဖြစ်၏။ ငါ့ရှင်ကောဠိက၊ ဖဿာယတနံ ခြောက်ပါးတို့၏ဖြစ်ခြင်းနှင့်အမျှ (သံသရာ ကို ချွေတတ်သည့် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ ဟူသော) ပုပ္ဖဟုရားတို့၏ဖြစ်ခြင်း

သည်ရှိ၏။ပပဉ္စတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့်အမျှ ဖဿာယတန ခြောက်ပါး တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်ရှိ၏။ ဖဿာယတန ခြောက်ပါးတို့၏ အကြွင်းမဲ့ ကင်းကွာချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ပပဉ္စတရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်ဖြစ် ၏”ဟုဖြေကြားပါသည်။

(ရှင်ကောဠိက၏ မေးခွန်း လေးခုတွင် ပထမ မေးခွန်းသည် သဿတဝါဒ၊ ဒုတိယမေးခွန်းသည် ဥစ္ဆေဒဝါဒ။ တတိယမေးခွန်းသည် ကေစ္စံ သဿတဝါဒ၊စတုတ္ထ မေးခွန်းသည်အမရာ ဝိက္ခေပဝါဒရှိသူတို့ကို ရည်ရွယ်၍ မေးခြင်း ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်သည်။)

၁၇၄။ အာနန္ဒသုတ်မှအထက်ပါမေးခွန်းလေးခုကိုရှင်အာနန္ဒာက မေး၍ ရှင်ကောဠိက ဖြေကြားခြင်းဖြစ်သည်။

၅။ ဥပဝါဏသုတ်

ရှင်ဥပဝါဏ၏ ပြဿနာလေးရပ်

၁၇၅။ အခါတစ်ပါး၌ ရှင်ဥပဝါဏသည် ရှင်သာရိပုတ္တရာ ထံ ချဉ်းကပ်၍ ပြဿနာ လေးရပ်ကို မေးလျှောက်၏။

“ငါ့ရှင် သာရိပုတ္တရာ၊ အသိဉာဏ်ဝိဇ္ဇာဖြင့်ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကို ပြုသူဖြစ်ပါသလော”

“ငါ့ရှင် ဥပဝါဏ၊ အသိဉာဏ် ဝိဇ္ဇာဖြင့် ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကို ပြုသူမဖြစ်”

“ငါ့ရှင် သာရိပုတ္တရာ၊ အကျင့်စရုဏဖြင့် ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကို ပြုသူဖြစ်ပါသလော”

“ငါ့ရှင် ဥပဝါဏ၊ အကျင့်စရုဏဖြင့် ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကို ပြုသူမဖြစ်”

“ငါ့ရှင် သာရိပုတ္တရာ၊ ဝိဇ္ဇာစရုဏ နှစ်ပါးဖြင့်ဆင်းရဲ၏အဆုံးကို ပြုသူဖြစ်ပါသလော”

“ငါ့ရှင်ဥပဝါဏ၊ ဝိဇ္ဇာစရုဏ နှစ်ပါးဖြင့်ဆင်းရဲ၏အဆုံးကိုပြုသူ မဖြစ်”

“ငါ့ရှင် သာရိပုတ္တရာ၊ ဝိဇ္ဇာစရဏ နှစ်ပါးနှင့် ကင်း၍ ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကိုပြုသူ ဖြစ်ပါသလော”

“ငါ့ရှင်ဥပပါဏ၊ ဝိဇ္ဇာစရဏနှစ်ပါးနှင့်ကင်း၍ ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကို ပြုသူမဖြစ်”

“ငါ့ရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ သို့ဖြစ်သော် အဘယ်သို့လျှင် ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကို ပြုသူဖြစ်ပါသနည်း”

“ငါ့ရှင်ဥပပါဏ၊ အကယ်၍ ဝိဇ္ဇာဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ စရဏဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏ နှစ်ပါးစုံဖြင့် သော်လည်းကောင်း ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကိုပြုသူဖြစ်ငြားအံ့၊ စွဲလမ်းခြင်းသည် ရှိသည်ဖြစ်လျက် သာလျှင်ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အဆုံးကိုပြုသူဖြစ်၏။ အကယ်၍ ဝိဇ္ဇာစရဏနှစ်ပါးနှင့်ကင်း၍ ဝဋ်ဆင်းရဲ၏အဆုံးကို ပြုသူဖြစ်ငြားအံ့။ ပုထုဇဉ်သည်လည်း ဝဋ်ဆင်းရဲ၏အဆုံးကို ပြုသူဖြစ်ရာ၏။ ငါ့ရှင်ဥပပါဏ၊ ပုထုဇဉ်သည်ဝိဇ္ဇာစရဏမှ ကင်းသူဖြစ်၏၊ စရဏမျှ တဲ့သောသူသည် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိမမြင်၊ စရဏနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်၏။ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်သူသည် ဝဋ်ဆင်းရဲ၏အဆုံးကို ပြုသူဖြစ်၏” ဟုမိန့်ကြားပါသည်။

၁၇၆။ အာယာစနသုတ်မှာ ဒုကနိပါတ်၊ အာယာစနဝဂ်မှ ပထမသုတ်(၄)သုတ်ကိုပေါင်း၍ ဟောကြားခြင်းဖြစ်သည်။

၇။ ရာဟုလသုတ်

ရှင်ရာဟုလာအား ဓာတ်ကြီးလေးပါးကိုဟောကြားခြင်း

၁၇၇။ အခါတစ်ပါး၌ ရှင်ရာဟုလာသည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက ရှင်ရာဟုလာအား အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးမတော်မူ၏—

“ရာဟုလာ၊ အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော ပထဝီဓာတ် သည်လည်းကောင်း။ အပြင် သန္တာန်၌ဖြစ်သော ပထဝီဓာတ်သည် လည်းကောင်း ပထဝီဓာတ်ပ ဖြစ်၏။ ထိုပထဝီဓာတ်ကို ‘ငါ့ဟာမဟုတ်၊ ငါမဟုတ်၊ ငါ၏ကိုယ်မဟုတ်’ ဟူ၍ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပညာဖြင့် ကောင်းစွာရှုရမည်။ ဤသို့ ကောင်းစွာ ရှုမြင် သည်ရှိသော် ပထဝီဓာတ်၌ ငြီးငွေ့၏။ ပထဝီဓာတ်၌ စိတ်ကို ကင်းကွာစေ၏။

“ရာဟုလာ၊ အတွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သောအာပေါဓါတ်....တေဇောဓာတ်....ဝါယောဓာတ် သည်လည်းကောင်း၊ အပြင် သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည်လည်းကောင်း ဝါယောဓာတ်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုဝါယောဓာတ်ကို ‘ဝါဟာမဟုတ်၊ ဝါမဟုတ်၊ ဝါ၏ကိုယ်မဟုတ်’ဟူ၍ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပညာဖြင့် ကောင်းစွာရှုရမည်။ ဤသို့ ကောင်းစွာ ရှုသည်ရှိသော် ဝါယောဓာတ်၌ ငြီးငွေ့၏၊ ဝါယောဓာတ်၌ စိတ်ကို ကင်းကွာစေ၏။

“ရာဟုလာ၊ အကြင်အခါ၌ ရဟန်းသည် ဤဓာတ်လေးပါး တို့၌ အတ္တဟူ၍ မရှု၊ အတ္တနှင့်စပ်သောအရာဟူ၍ မရှု၊ ထိုအခါ ဤရဟန်းသည် တဏှာကို ဖြတ်ပြီးသူ၊ သောင်လွှားခြင်း မာနကို ကောင်းစွာ ပယ်ခြင်းကြောင့် ဝဋ်ဆင်းရဲ၏အဆုံးကို ပြုပြီးသူ ဖြစ်၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏”

ဂ။ ဓမ္မာလိသုတ်

တံစီးဒိဋ္ဌိ ဥပမာနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၁၂၈။ လောက၌ ပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုးရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

(၁) ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် နိဝရဏတို့မှ စိတ်လွတ်မြောက်ရာ ဇြိမ်သက်သော ဓမ္မာနုသမာပတ် တစ်ပါးပါးသို့^၁ ရောက်၍နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် ပရမတ် အဘာအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည့် ခန္ဓာ ငါးပါး အပေါင်းတည်းဟူသော သက္ကာယ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကိုနှလုံးသွင်း၏။ ထိုသို့နှလုံးသွင်းသော ရဟန်း၏ စိတ်သည် သက္ကာယချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်၌ မသက်ဝင်ငြားအံ့။ ထိုရဟန်းသည် သက္ကာယချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကိုရလိမ့်မည်ဟု မမျှော်လင့်အပ်။ ဥပမာ-အမေးဖြင့် လိမ်းကျံ နေသည့် လက်ဖြင့် သစ်ကိုင်းကို ဆွဲကိုင်သည်ရှိသော် ထို လက်သည် သစ်ကိုင်း၌ ငြိမ့်နေသကဲ့သို့ဖြစ်၏။

၂။ ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် နိဝရဏတို့မှ စိတ်လွတ်မြောက်ရာ ဓမ္မာနုသမာပတ် တစ်ပါးပါးသို့ ရောက်၍နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် သက္ကာယချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို နှလုံးသွင်း၏။ ထိုနှလုံးသွင်းသော ရဟန်း၏ စိတ်သည် သက္ကာယချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်၌ သက်ဝင်ငြားအံ့။ ထိုရဟန်းသည်

၁။ သန္တံစေတေ ပိမုတ္တိန္တံ အဋ္ဌန္တံသမာပတ္တိနံ အညတရံသမာပတ္တိံ - အဋ္ဌကထာ။

သက္ကာယချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို ရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏။ ဥပမာ စင်ကြယ်သောလက်ဖြင့် သစ်ကိုင်းကို ကိုင်သည့်ရှိသော် ထိုလက်သည် သစ်ကိုင်း၌ မကပ်ငြိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

(၃) ဤသဒ္ဓါသနာ၌ ရဟန်းသည် နိဝရဏတို့မှ စိတ်လွတ်မြောက်ရာ ဈာန်သမာပတ် တစ်ပါးပါးသို့ ရောက်၍နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် အဝိဇ္ဇာကို ဖြိုခွဲနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ကို နှလုံးသွင်း၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းသော ရဟန်း၏စိတ်သည်အဝိဇ္ဇာကို ဖြိုခွဲနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်၌ မသက်ဝင်ငြားအံ့။ ထိုရဟန်းသည် အဝိဇ္ဇာကို ဖြိုခွဲနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ကို ရလိမ့်မည်ဟု မမျှော်လင့်အပ်။ ဥပမာနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်နေသော တံစီးအိုင်၏ ရေဝင်ပေါက်များကို ပိတ်၍ ရေထွက်ပေါက်များကို ဖွင့်ထားစဉ်မိုးလည်း မရွာသွန်းခဲ့သော ထိုတံစီးအိုင်၏ ကန်သင်းရိုး ကျိုးပျက်ခြင်းကို မမျှော်လင့်အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

(၄) ဤသဒ္ဓါသနာ၌ ရဟန်းသည်နိဝရဏတို့မှ စိတ်လွတ်မြောက်ရာ ဖြစ်သော သမာပတ် တစ်ပါးပါးသို့ ရောက်၍ နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် အဝိဇ္ဇာကို ဖြိုခွဲနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ကို နှလုံးသွင်း၏။ ထိုသို့နှလုံးသွင်းသော ရဟန်း၏စိတ်ကို အဝိဇ္ဇာကို ဖြိုခွဲနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်၌ သက်ဝင်ငြားအံ့။ ထိုရဟန်းသည် အဝိဇ္ဇာကို ဖြိုခွဲနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ကို ရလိမ့်မည်ဟုမျှော်လင့်အပ်၏။ ဥပမာ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်နေသော တံစီးအိုင်၏ ရေထွက်ပေါက်များကို ပိတ်၍ ရေဝင်ပေါက်များကိုဖွင့်ထားစဉ် မိုးလည်း ကောင်းစွာ ရွာသွန်းခဲ့သော ထိုတံစီးအိုင်၏ ကန်သင်းရိုး ကျိုးပျက်ခြင်းကို မျှော်လင့်အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ နိဗ္ဗာန်သုတ်

မျက်မှောက်ဘဝ၌ ကိလေသာငြိမ်းခြင်းလေးပါး

၁၇၉။ ရှင်အာနန္ဒာ၏ အမေးကို ရှင်သာရိပုတ္တရာက ဖြေကြားသောသုတ် ဖြစ်သည်။

“အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ ဤလောက၌ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည် အဘယ်ကြောင့် မျက်မှောက်ဘဝ၌ ကိလေသာ မငြိမ်းပါကုန်သနည်း။”

“ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ ဤလောက၌ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဖို့ရှိသော ‘ဟာနဘင်္ဂယ’ သညာ၊ ရပ်တန့်နေခြင်းအဖို့

ရှိသော ‘ဌိတိဘာဂီယ’ သည် ။ ထူးခြားသော အဖို့ရှိသော ‘ဝိသေသဘာဂီယ’ သည် ။ ဖောက်လွှဲခြင်း အဖို့ရှိသော ‘နိဗ္ဗေဒဘာဂီယ’ သည် ။ တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။ ဤသို့ မသိခြင်းသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ ကိလေသ မငြိမ်းအေးခြင်း ။ အကြောင်းဖြစ်၏။

“အရှင်သ ခိုပုတ္တရာ၊ ဤလောက၌ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည် အဘယ့်ကြောင့်မျက်မှောက်ဘဝ၌ ကိလေသငြိမ်းအေး ပါကုန်သနည်း”

“ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ ဤလောက၌ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဖို့ရှိသော ‘ဟာနဘာဂီယ’ သည် ။...ဖောက်လွှဲခြင်း အဖို့ရှိသော ‘နိဗ္ဗေဒဘာဂီယ’ သည် ။ တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။ ဤသို့ သိခြင်းသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ ကိလေသ ငြိမ်းအေးခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၏” ဟု အရှင်သ ခိုပုတ္တရာက ဖြေကြားပါသည်။

၁၀။ မဟာပဒေသသုတ်

ရည်ညွှန်းအပ်သော အရာလေးပါး

၁၀၀။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဘောဂမြို့ အာနန္ဒာစေတီ၌ သီတင်းသုံးစဉ် ရဟန်းတို့အား ‘မဟာပဒေသ’ ခေါ် ရည်ညွှန်းအပ်သောအရာ လေးပါးကို ဟောပြောတော်မူသည်။

မဟာပဒေသ လေးပါးမှာ ဆောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

- (၁) ရဟန်းတစ်ပါးက “တပည့်ဟော်သည်မြတ်စွာဘုရား၏မျက်မှောက်မှ ဤသို့ နာယူမှတ်သား ခဲ့ရပါသည်” ဟု ပြောဆိုလာခဲ့သော ထို ရဟန်း၏စကားကို ချက်ချင်း နှစ်သက်စွာ လက်ခံခြင်း၊ ကန့်ကွက်

၁။ ရရှိပြီးနောက်ပိုင်နိုင်အောင် အလေ့အကျင့် ပြုမထားသော ဈာန်သည် သည် ဟာနဘာဂီယသည် မည်၏။ မိမိရရှိထားသော ဈာန်ကိုသာယာ နှစ်သက်နေသူသည် အထက်ဈာန်များကို မတက်နိုင်သောကြောင့် ထိုဈာန် သည် ဌိတိဘာဂီယသည် မည်၏။ မိမိရရှိထားသော ဈာန်ကို သာယာနှစ် သက် မနေဘဲ နှိပ်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ထားသူသည် အထက်ဈာန်သို့ တက်နိုင်သောကြောင့် ထိုဈာန်သည် ဝိသေသဘာဂီယ သည် မည်၏။ ဈာန်တစ်ပါးပါးကို ရရှိပြီးနောက် ထိုဈာန်၌ ဝိပဿနာရှုသူသည် သစ္စာ လေးပါးကို ဖောက်လွှဲသိမြင်၍ အရိယဂေါသို့ ရောက်နိုင်သောကြောင့် ထိုဈာန်သည် နိဗ္ဗေဒဘာဂီယ သည် မည်၏။ သညာဟူသော စကားဖြင့် ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော သညာကို ပြပါသည်။

ခြံ ၊ မပြုဘဲ ထိုစကားသည် သုတ် ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတို့၌ သက်
ဝင်ခြင်း ရှိမရှိ စိစစ်ကြည့်ရမည်။ သုတ် ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ တို့၌
မသက် ဝင်လျှင် ပယ်ရမည်။ သက် ဝင်မှသာ လက်ခံရမည်။ ဤကား
ပထမ မဟာပဒေသ ဖြစ်၏။

(၂) ရဟန်းတစ်ပါးက “တပည့်တော်သည် ဤမည်သော ကျောင်း၌
အကြီးအကဲ မထေရ်နှင့် ဘက် နေသော ရဟန်းသံဃာတို့ထံမှ ဤသို့
နာယုမ္မုတ်သား ခဲ့ရပါသည်” ဟု ပြောဆိုလာခဲ့သော် လည်း ရဟန်း၏
စကားကိုလည်း ချက်ချင်းလက်မခံဘဲ သုတ် ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ
တို့၌ သက်ဝင်မှသာ လက်ခံရမည်။ ဤကား ဒုတိယမဟာပဒေသ
ဖြစ်၏။

(၃) ရဟန်းတစ်ပါးက “တပည့်တော်သည် ဤမည်သော ကျောင်း၌
နေသည့် ဓမ္မဝိနယကို ဆောင်သော မထေရ်ကြီး ရဟန်းများ စွာတို့
ထံမှ ဤသို့နာယုမ္မုတ်သား ခဲ့ရပါသည်” ဟု ပြောဆိုလာခဲ့သော် လည်း
ရဟန်း၏စကားကိုလည်း ချက်ချင်းလက်မခံဘဲ သုတ် ဝိနည်း၊ အဘိ
ဓမ္မာတို့၌ သက်ဝင်မှ လက်ခံရမည်။ ဤကား တတိယ မဟာပဒေသ
ဖြစ်၏။

(၄) ရဟန်းတစ်ပါးက “တပည့်တော်သည် ဤမည်သော ကျောင်း၌
နေသည့် ဓမ္မဝိနယကို ဆောင်သော မထေရ်တစ်ပါးထံမှ ဤသို့
နာယု မ္မုတ်သား ခဲ့ရပါသည်” ဟု ပြောဆိုလာခဲ့သော် လည်း ရဟန်း၏
စကားကိုလည်း ချက်ချင်းလက်မခံဘဲ သုတ် ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ တို့၌
သက်ဝင်မှ လက်ခံရမည်။ ဤကား စတုတ္ထ မဟာပဒေသ ဖြစ်၏။

(ဘုရား၊ သံဃာ၊ သမ္မဟုလထေရ်၊ ကောသလရ ဟူ သော ထာရု
လေးပါးသည် ဓမ္မဝိနယ အစစ်အမှန် ဖြစ်ကြောင်းကိုးကား ပြော ဆိုအပ်
သည့် မြတ်သောအရာ၊ မြတ်သောအကြောင်း အတော်အသင့် ဖြစ်သည်။
ထို့ကြောင့် မဟာပဒေသ(မဟာ+ပဒေသ)ဟု ခေါ်ပါသည်။ ဒီသ
နိကာယ် မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၌လည်း ရှိပါ။)

၁၉။ ဗြာဟ္မကဝဂ်

၁။ ယောဓာဇီဝသုတ်

သုရဲကောသင်းအင်္ဂါလေးပါးနှင့် ရဟန်းမြတ်၏အင်္ဂါလေးပါး

၁၈၁။ ပစ်ကွင်းကောင်းသော အရပ်၌ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာခြင်း၊ အဝေးသို့ရောက်အောင် မြားကိုပစ်နိုင်ခြင်း၊ ပစ်မှတ်ကို မလွဲအောင်ပစ်နိုင်ခြင်း၊ ကြီးမားသော ထုထည်ကို ဖောက်ထွင်းနိုင်ခြင်း ဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့်ပြည့်စုံသည့် သုရဲကောင်းသည် မင်းနှင့်ထိုက်တန်သော သုရဲကောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့။

ထို့အတူ ပစ်ကွင်းကောင်းသော အရပ်၌ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာခြင်း၊ အဝေးသို့ ရောက်အောင် မြားကို ပစ်နိုင်ခြင်း၊ ပစ်မှတ်ကို မလွဲအောင်ပစ်နိုင်ခြင်း၊ ကြီးမားသော ထုထည်ကို ဖောက်ထွင်းနိုင်ခြင်း ဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့်ပြည့်စုံသည့် ရဟန်းသည် အဝေးမှ ယူဆောင်လာသည့် ပစ္စည်းကို ခံယူထိုက်သူဖြစ်၏။ ဧည့်သည်တို့အတွက် စီမံအပ်သည့် ပစ္စည်းကို ခံယူထိုက်သူဖြစ်၏။ ဟမလွန် ဘဝအတွက် ရည်မှန်း၍ ပေးလှူအပ်သည့် အလှူကို ခံယူထိုက်သူ ဖြစ်၏။ လောက၏ အမြတ်ဆုံး ကောင်းမှုလယ်မြေ ဖြစ်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် ပစ်ကွင်းကောင်းသော အရပ်၌ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာ သနည်းဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် သီလရှိသူဖြစ်၏။ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ဆောက်တည်၍ကျင့်၏။ ဤသို့လျှင်ရဟန်းသည် ပစ်ကွင်းကောင်းသော အရပ်၌ ထိုမှသာသူဖြစ်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင် အဝေးသို့ရောက်အောင် မြားကို ပစ်နိုင်သနည်း ဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် အတိတ် အနာဂတ် စသော အားဖြင့် ကွဲပြားသောရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်တို့ကို ‘ငါ့ဟာမဟုတ်၊ ငါမဟုတ်၊ ငါ၏ကိုယ်မဟုတ်’ဟူ၍ ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ ပညာဖြင့် ကောင်းစွာ ရှုမြင်၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် အဝေးသို့ ရောက်အောင် မြားကို ပစ်နိုင်သူ ဖြစ်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင်ပစ်မှတ်ကိုမလွဲအောင် ပစ်နိုင်သနည်း ဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ဆင်းရဲခြင်း၊ ဆင်းရဲဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၊ ဆင်းရဲ ချုပ်ငြိမ်းရာ၊ ထို ချုပ်ငြိမ်းရာသို့ ရောက်ကြောင်း

အကျင့်တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် ပစ်မှတ်ကို မလွဲအောင် ပစ်နိုင်သူဖြစ်၏။

ရဟန်းသည် အဘယ်သို့လျှင်ကြီးမားသော ထုထည်ကိုဖောက်ထွင်း စေသနည်းဆိုသော်- ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ကြီးစွာသော အပိဇ္ဇာ အစိုင်အခဲကို ဖောက်ထွင်းနိုင်၏။ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် ကြီးမားသော ထုထည်ကို ဖောက်ထွင်းနိုင်သူဖြစ်၏ ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ ပဋိဘောဂသုတ်

အာမခံနိုင်သူ မရှိသော တရားလေးပါး

၁၈၂။ ရဟန်းတို့၊ လေးပါးသော တရားတို့ကို အာမခံနိုင်သည့် ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏားသည်လည်းကောင်း၊ နတ်၊ မာရ်နတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မာသည်လည်းကောင်း၊ လောက၌ အခြား တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူတည် လည်းကောင်း မရှိချေ။ အဘယ်လေးပါးသော တရားတို့လည်း ဆိုသော်-

အိုခြင်း သဘောရှိသောအရာကို ‘မအိုပါစေလင့်’ ဟူ၍ အာမခံ နိုင်သူ မရှိ၊

နာခြင်းသဘော ရှိသောအရာကို ‘မနာပါစေလင့်’ ဟူ၍ အာမခံ နိုင်သူ မရှိ၊

သေခြင်းသဘောရှိသောအရာကို ‘မသေပါစေလင့်’ ဟူ၍ အာမခံ နိုင်သူ မရှိ၊

ရှေးအခါကမိမိပြုလုပ်ခဲ့သည့်မကောင်းသောကံပျို့၏ အကျိုးသည် ‘မဖြစ်ပါစေလင့်’ ဟူ၍ အာမခံနိုင်သူ မရှိ၊

“ရဟန်းတို့၊ ဤလေးပါးသောတရားတို့ကို အာမခံနိုင်သည့်ရဟန်း ပုဏ္ဏားသည်လည်းကောင်း၊ နတ်၊ မာရ်နတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မာ သည်လည်းကောင်း၊ လောက၌ အခြားတစ်စုံတစ်ယောက်သော သူသည် လည်းကောင်း မရှိချေ” ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ သုတသုတ်

မြင်၊ ကြား၊ တွေ့၊ သိမှုတို့၌ မှတ်သားဖွယ်

၁၈၃။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန်ကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သီတင်းသုံးစဉ် မာဂဇတိုင်း၏ အမတ်ကြီးဖြစ်သော ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည်ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်၍ ဤသို့လျှောက်ကြား၏။

“အရှင်မဂါဟမ၊ မည်သို့မဆို မြင်သည်ကို ‘ဤသို့ ငါမြင်၏’ ဟု ဆိုခဲ့သော် ထိုသို့ဆိုခြင်းကြောင့် အပြစ်မရှိ၊ ကြားသည်ကို...တွေ့သည်ကို... သိသည်ကို ‘ဤသို့ ငါသိ၏’ ဟု ပြောဆိုခဲ့သော် ထိုသို့ဆိုခြင်းကြောင့် အပြစ် မရှိဘူ၍ ကျွန်ုပ်အယူရှိပါသည်”

“ပုဏ္ဏား၊ မြင်သမျှကို ပြောဆိုအပ်၏ဟု မဆို၊ မြင်သမျှကို မပြော ဆိုအပ်ဟုလည်း ငါမဆို၊ ကြားသမျှကို တွေ့သမျှကို... သိသမျှကို ပြောဆို အပ်၏ဟု ငါမဆို၊ သိသမျှကို မပြောဆိုအပ်ဟု ငါမဆို။

“ပုဏ္ဏား၊ အကြာမြင် ကြား၊ တွေ့၊ သိမှုတို့ကို ပြောဆိုသူအား အကုသိုလ်တရား တိုးပွား၍ ကုသိုလ်တရား ဆုတ်ယုတ်၏။ ထိုမြင်၊ ကြား၊ တွေ့၊ သိမှုကို မပြောဆိုအပ်။ အကြင် မြင်၊ ကြား၊ တွေ့၊ သိမှု တို့ကို ပြောဆိုသူအား အကုသိုလ်တရား ဆုတ်ယုတ်၍ ကုသိုလ်တရား တိုးပွား၏။ ထိုမြင်၊ ကြား၊ တွေ့သိမှုတို့ကို ပြောဆိုအပ်၏ဟု ငါဆိုပေသည်”

ဝဿကာရ ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓ၏ မိန့်ကြားချက်ကို လွန်စွာ ကျေနပ် သွားလေသည်။

၄။ အဘယသုတ်

သေဘေးကို မကြောက်သူ လေးဦး

၁၈၄။ အခါတစ်ပါး၌ ဇာနု သောဏိမည်သော ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍ ‘အရှင်မဂါဟမ၊ သေ ခြင်း သဘော ရှိသူ ဖြစ်လျက်၊ သေခြင်းကို မကြောက်သူ မရှိဟု ကျွန်ုပ်အယူရှိပါသည်’ ဟူ၍ လျှောက်၏။

ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက “သေခြင်းကို ကြောက်သူ ရှိသကဲ့သို့ မကြောက် သူလည်းရှိသည်။ ယခုမဂ္ဂုဏ်တို့၌ တပ်မက်ခြင်း မကင်းသူ၊ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ တပ်မက်ခြင်းမကင်းသူ၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မပြုလုပ်ဘဲ မကောင်းမှု

အကုသိုလ်ကိုပြုလုပ်သူ၊ သူတော်ကောင်းတရား၌ တွေးတော ယုံမှားခြင်း ရှိသူတို့သည် သေခြင်းကို ကြောက်သူများဖြစ်သည်။

ကမဂုဏ်တို့၌ တပ်မက်ခြင်းကင်းသူ၊ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ တပ်မက်ခြင်း ကင်းသူ၊ မကောင်းမှု အကုသိုလ်တို့ကို မပြုလုပ်ဘဲကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို ပြုလုပ်သူ၊ သူတော်ကောင်းတရား၌ တွေးတောယုံမှားခြင်း ရှိသူတို့သည် သေခြင်းကို မကြောက်သူများ ဖြစ်သည်” ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။

၅။ ဗြာဟ္မဏသစ္စသုတ်

ဗြာဟ္မဏတို့၏ သစ္စာလေးပါး

၃၈၅။ အခါသစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဂိဇ္ဈကုဋ် တောင်၌ သီဟင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ သရဗ္ဗာဒသာပရိဗိုဇ်များစွာ တို့သည် သိမ္ဗိနိကာမြစ်ကမ်းရှိပရိဗိုဇ်တို့၏ အရံ၌ သီဟင်းသုံးနေကြကုန်၏။

တစ်ညနေ၌ ဗုဒ္ဓသည် ထိုပရိဗိုဇ်တို့၏ကျောင်းအရံသျှကြသွားတော် မူ၏။ ထိုအချိန်ကွင်ပရိဗိုဇ်တို့သည် “ဗြာဟ္မဏတို့၏ သစ္စာများသည် ဤသို့ သဘောရှိ၏။ ဤနယ်သဘော ရှိ၏။ ဟူ၍ပြောဆိုနေကြ၏။ ဗုဒ္ဓသည် ခင်းထားသောနေရာ၌ ထိုင်တော်မူပြီး ‘သင်တို့သည် အဘယ်ကားကို ပြောဆိုနေကြသနည်း။’ ဟုမေးတော်မူ၏။ ပရိဗိုဇ်တို့ကလည်း ‘ဗြာဟ္မဏ တို့၏ သစ္စာအကြောင်းကို ပြောဆိုနေကြပါသည် ဟုဖြေဟောကြကုန်၏။ ထိုအခါဗုဒ္ဓက အောက်ပါကားကိုမိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ပရိဗိုဇ်တို့ ငါသည်ကိုယ်တိုင်ထူးသောဥပဇာန်ဖြင့်မျက်မှောက်ပြု၍ ဟောကြားအပ်သော ဗြာဟ္မဏသစ္စာတို့သည် လေးပါးရှိကုန်၏။ အဘယ် လေးပါးတို့နည်း ဆိုသော်-

- (၁) ဤသောက၌ဗြာဟ္မဏသည်သတ္တဝါတို့သာလို့ကိုမသတ်အပ် ဟုဆို၏။ ဤသို့ဆိုသော ဗြာဟ္မဏသည်အမှန်ကိုသာ ဆို၏။ အများကိုဆိုသည် ဟုတ်။ ထိုဗြာဟ္မဏသည်ထိုကားဖြင့် “ငါ သခင်ဖြစ်၏။ ငါ ဗြာဟ္မဏဖြစ်၏” ဟူ၍ ဘာကို မသိ ခိုငြိ) တို့ဖြင့်စွဲလမ်းထင်မှတ်ခြင်းပင်။ စစ်စစ်အားဖြင့်ဆိုဗြာဟ္မဏသည် ထိုသောက၌ အမှန်ကို ထူးသောဥပဇာန်ဖြင့် သိ၍ သတ္တဝါတို့ကို ထစဉ် သနားခြင်း၊ အစဉ်စေ ငဲ့ရွှေ့ကန်ခြင်း၊ အကျိုးငှာ သာလျှင်ကျင့်သူ ဖြစ်၏။

- (၂) ဤလောက၌ ပြာဟူသည့်ကာမဂုဏ်အားလုံးတို့သည် မမြဲကုန်၊ ဆင်းရဲကုန်၏။ ဖေ၊ ကံပြန်ခြင်းသဘောရှိကုန်၏ဟု ဆို၏။ စင်စစ်အားဖြင့် ထိုပြာဟူသည့် ထိုအရာ၌ အမှန်ကို ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ ကာမဂုဏ်တို့ကို ငြီးငွေ့ခြင်း၊ တပ်မက်မှုကင်းခြင်း၊ ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်း အကျိုးငှာသာ ကျင့်သူဖြစ်၏။
- (၃) ဤလောက၌ ပြာဟူသည့် ဘဝအားလုံးသည် မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၏။ ဖေ၊ ကံပြန်ခြင်း သဘောရှိ၏။ ဟု ဆို၏။ ... ဘဝတို့ကို ငြီးငွေ့ခြင်း၊ တပ်မက်မှုကင်းခြင်း၊ ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်း အကျိုးငှာသာ ကျင့် သူဖြစ်၏။
- (၄) ဤလောက၌ ပြာဟူသည့် 'ငါသည် တစ်စုံတစ်ခုသော အရာ၌ မတည်။ တစ်စုံတစ်ယောက်၏ ကြောင့်ကြမှု၌ မတည်။' တစ်စုံတစ်ယောက်သည်လည်း ငါ၏ တစ်စုံတစ်ခုသော ကြောင့်ကြမှု မတည်။ ငါ့အား တစ်စုံတစ်ခုသော အရာ၌ ကြောင့်ကြမှုသည် မရှိ 'ဟု ဆို၏။ ... စင်စစ်အားဖြင့် ထိုပြာဟူသည့် ထိုအရာ၌ အမှန်ကို ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ ကြောင့်ကြမှုကင်းသော အကျင့်ကိုသာ ကျင့်သူဖြစ်၏။

ပရိဗိုဇ်တို့၊ ငါသည်ကိုယ်တိုင် ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြု၍ ဟောကြားအပ်သော ပြာဟူသည့်အတွက်တို့ကား ဤလောကပါးတို့ပင်တည်း။

[ဤသုတ်၌ “ဇောတိပြာဟူသော” ခေါ်ပုဏ္ဏားမျိုးတို့ အခြေအဆက်အားဖြင့် သတ်မှတ်လက်ခံသော အမှန်တရားကို ပရိဗိုဇ်တို့က ‘ပြာဟူသော’ ဟု ဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓကမ္မ ကိုလေသောကို ပယ်ခွာပြီးသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တည်းဟူသော အင်္ဂါယပြာဟူသော ‘ဇောသော’ ဟူသော အမှန်တရားကို ‘ပြာဟူသော’ ဟုဟောကြားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။]

၆။ ဥမ္မဂ္ဂသုတ်

ရဟန်းတစ်ပါး၏ ပြဿနာလေးရပ်ကို

ဖြေကြားခြင်း

၁၈၆။ ရဟန်းတစ်ပါးက မေးလျှောက်သောမေးခွန်း လေးရပ်ကို ဗုဒ္ဓက ဖြေဆိုတော်မူသည်။

“အရှင်ဘုရား၊ အဘယ် တရားသည် လောကကို ဆောင်ထားပါသနည်း။ အဘယ်တရားသည် လောကကို ဆွဲငင်နေပါသနည်း။ ဖြစ်ပေါ်လာသော အဘယ်တရား၏ အလိုသို့ လောကသည် လိုက်နေပါသနည်း။”

“ရဟန်း၊ ကောင်းပေစွာ၊ ကောင်းပေစွာ။ သင့်အား ထွက်ပေါ်လာသောဉာဏ်သည် ကောင်းလှပေ၏။ သင့်အား ထင်မြင်လာသောစိတ်ကူးဉာဏ်သည် ကောင်းလှပေ၏။ မေးခွန်းသည် ကောင်းလှပေ၏။ ရဟန်း၊ စိတ်သည် လောကကို ဆောင်ထား၏။ စိတ်သည်လောကကို ဆွဲငင်နေ၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်၏ အလိုသို့ လောကသည် လိုက်ပါနေရ၏”

“အရှင်ဘုရား၊ များသော အကြားအမြင်ရှိသူ၊ တရားကို ဆောင်သူဟုဆိုရာ၌ အဘယ်မျှဖြင့် များပြားသော အကြား ဖြစ်ရှိသူ၊ တရားကို ဆောင်သူဖြစ်ပါသနည်း။”

“ရဟန်း၊ ငါသည်သုတ္တံ၊ ဂေယျ အစရှိသည့် များစွာသော တရားကို ဟောကြားခဲ့၏။ (ထိုတရားတို့အနက်) လေးပိဒ်ရှိသော ဂါထာ၏ ပါဠိအနက်ကိုသိ၍ တရားနှင့်လျော်စွာကျင့်သောသူ ဖြစ် များသော အကြားအမြင်ရှိသူ၊ တရားကိုဆောင်သူဟု ဆိုအပ်၏”

“အရှင်ဘုရား၊ အဘယ်မျှဖြင့် အကြားအမြင်ရှိသူ၊ ဖောက်ထွင်းနိုင်သော ပညာရှိသူ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။”

“ရဟန်း၊ ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် “ဤကားဆင်းရဲတည်း” ဟု ကြားနာခဲ့၏။ ထိုဆင်းရဲခြင်း၏ အနက်သဘောကိုလည်း ပညာဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်၏။ ... “ဤကား ဆင်းရဲချုပ်ရာသို့ ရောက်ကြောင်း ဆကျင့်တည်း” ဟုကြားနာခဲ့၏။ ထိုအကျင့်၏ အနက်သဘောကိုလည်း ပညာဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်၏။ ရဟန်း၊ ဤသို့လျှင် အကြားအမြင်ရှိသူသည် ဖောက်ထွင်းနိုင်သော ပညာရှိသူဖြစ်၏”

“အရှင်ဘုရား၊ အဘယ်မျှဖြင့် ပညာရှိသူ၊ ကြီးသောပညာရှိသူ ဖြစ်ပါသနည်း။”

၁။ ဥဗ္ဗဒ္ဓေါဟ ဥဗ္ဗဒ္ဓနံ ပညာဂနေန္တိ ဟေတ္ထော။ ပညာဝေဝါ ဥဗ္ဗဒ္ဓနေဓန္တ ဥဗ္ဗဒ္ဓေါဟံ ဝုစ္စတံ = အဓိကထာ။

“ရဟန်း၊ ဤလောက၌ ပညာရှိသူ၊ ကြီးသောပညာရှိသူသည် မိမိဆင်းရဲစေရန် စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်း မပြု၊ သူတစ်ပါး ဆင်းရဲစေရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်းမပြု၊ မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံး ဆင်းရဲစေရန်လည်း စေ့ဆော်အားထုတ်ခြင်းမပြု၊ မိမိ၏ အကျိုးစီးပွား၊ သူတစ်ပါး၏အကျိုးစီးပွား၊ မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံး၏ အကျိုးစီးပွား တစ်လောကလုံး၏ အကျိုး စီးပွားကိုသာ ကြံစည် စဉ်းစား၏။ ရဟန်း၊ ဤသို့လျှင် ‘ပညာရှိသူ၊ ကြီးမြတ်သော ပညာရှိသူ’ ဖြစ်၏ဟု ဖြေကြားတော်မူပါသည်။

၇။ ဝဿကာရသုတ်

သုယုတ်နှင့် သူကောင်း သိနိုင်သော အကြောင်းလေးပါး

၁၈၇။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန်ကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သီတင်းသုံးစဉ် မဂဒတိုင်း၏ အမတ်ကြီး ဖြစ်သော ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍ အောက်ပါအတိုင်း မေးလျှောက်လေသည်-

“အရှင်ဂေါတမ၊ သုယုတ်သည် သုယုတ်ကို ‘ဤသူကား သုယုတ်တည်း’ ဟု သိနိုင်ဖွယ်ရာ အကြောင်းရှိပါသလော”

“ပုဏ္ဏား၊ သုယုတ်သည် သုယုတ်ကို ‘ဤသူကား သုယုတ်တည်း’ ဟု သိနိုင်ဖွယ်ရာ အကြောင်းရှိ”

“အရှင်ဂေါတမ၊ သုယုတ်သည် သူတော်ကောင်းကို ‘ဤသူကား သူတော်ကောင်းတည်း’ ဟု သိနိုင်ဖွယ်အကြောင်း ရှိပါသလော”

“ပုဏ္ဏား၊ သုယုတ်သည် သူတော်ကောင်းကို ‘ဤသူကား သူတော်ကောင်းတည်း’ ဟု သိနိုင်ဖွယ်အကြောင်းရှိ”

“အရှင်ဂေါတမ၊ သူတော်ကောင်းသည် သူတော်ကောင်းကို ‘ဤသူကား သူတော်ကောင်းတည်း’ ဟု သိနိုင်ဖွယ် အကြောင်းရှိပါသလော”

“ပုဏ္ဏား၊ သူတော်ကောင်းသည် သူတော်ကောင်းကို ‘ဤသူကား သူတော်ကောင်းတည်း’ ဟု သိနိုင်ဖွယ် အကြောင်းရှိ၏”

“အရှင်ဂေါတမ၊ သူတော်ကောင်းသည် သုယုတ်ကို ‘ဤသူကား သုယုတ်တည်း’ ဟု သိနိုင်ဖွယ် အကြောင်း ရှိပါသလော”

“ပုဏ္ဏား၊ သူတော်ကောင်းသည် သူယုတ်ကို” ဤသူကား သူယုတ်တည်း” ဟု သိနိုင်ဖွယ်အကြောင်းရှိ၏။

“အရှင်ဂေါတမ၊ အရှင်၏စကားသည် အံ့ဖွယ်ရှိလှပါသည်။ မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲလှပါသည်။ အရှင်ဂေါတမ၊ အခါတစ်ပါး၌ တောဒေယျပုဏ္ဏား၏ပရိသတ်ဝယ် ‘ရာမပုတ္တ ဥဒကရသေ့ အပေါ် အလွန်ကြည်ညိုသော ငွေ့ယျမင်းနှင့် သူ၏ အလုပ်အကျွေးတို့သည် မိုက်မဲကုန်၏’ ဟူ၍ သူတစ်ပါးအား ရှုတ်ချသော စကားတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။

ထိုအခါ ‘ရာမပုတ္တ ဥဒကရသေ့သည် ငွေ့ယျမင်းနှင့် သူ၏အလုပ်အကျွေးတို့ထက် ပို၍ ပညာရှိသူ၊ ပို၍ အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်နိုင်သူဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်သာလျှင် ငွေ့ယျမင်းနှင့် သူ၏ အလုပ်အကျွေးတို့သည် ဥဒကရသေ့အား ကြည်ညိုလေးစားကြခြင်း ဖြစ်သည်’ ဟု တောဒေယျပုဏ္ဏားက သူ့ပရိသတ်ကို ရှင်းလင်းပြောပြခဲ့ပါသည်။

“အရှင်ဂေါတမ၊ အရှင်၏စကားသည် အံ့ဖွယ်ရှိလှပါသည်။ မဖြစ်ဖူးမြဲ ထူးကဲလှပါသည်။ ယခု ကျွန်ုပ်သွားပါရစေ၊ အကျွန်ုပ်တို့သည် များသောကိစ္စရှိသူများ ဖြစ်ပါသည်။”

ဝဿကာရ ပုဏ္ဏားသည် မြတ်စွာဘုရားကို ခွင့်ပန်၍ နေရာမှထကာ ပြန်သွားလေသည်။

ဂ။ ဥပကသုတ်

အတိုင်းအဆမရှိ တရားဟောခြင်းလေးမျိုး

၁၈၈။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ငွေ့ဝန်ကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သီတင်းသုံးနေစဉ် မဏ္ဍိက၏သားဖြစ်သော ဥပကသည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍ ဤသို့လျှောက်၏။-

“အရှင်ဘုရား၊ သူတစ်ပါးအား ရှုတ်ချခြင်းကို ဖြစ်စေသူသည် မိမိစကားကို လျှောက်ပတ် ပြည့်စုံအောင် မပြောနိုင်သည် ရှိသော် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူ ဖြစ်၏ဟူ၍ တပည့်တော် အယူရှိပါသည်။”

၁။ တော ဒေယျပုဏ္ဏားသည် သူကိုယ်တိုင်က သူတော်ကောင်းဖြစ်သောကြောင့် သူတော်ကောင်းဟုတ်သူ၊ သူတော်ကောင်း မဟုတ်သူတို့ကို ခွဲခြားသိ၏ ဟုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

“ဥပက၊ သင်သည် သူတစ်ပါးအား ရှက်ချခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌ မိမိစကား ကို လျှောက်ပတ် ပြည့်စုံအောင်လည်း ပြောနိုင်။ ထို့ကြောင့် သင်သည် သည်း ကဲ့ရဲ့ထိုက်သူ ဖြစ်ချေ၏”

“အရှင်ဘုရား၊ ရေထဲမှပေါ်ထွက်လာသော ငါးဦးခေါင်းကိုထွက် လာလျှင်လည်း ချင်း ကြီးစွာသော ကျော့ကွင်းဖြင့် ဖွဲ့ချည်သကဲ့သို့ထံ့ အတူ ခေါင်းပြုကာမျှသာ ဖြစ်သော တပည့်အော်ကို မြတ်စွာဘုရားသည် ကြီးစွာသော ဝါဒ ကျော့ကွင်း ဖြင့် ဖွဲ့ချည်အပ်ပါပြီ”

“ဥပက၊ ဤကား အကုသိုလ်တည်း ဟု ငါသည် ပညတ်၏။ ထိုသို့ ပညတ်ရာ၌ ‘ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့် ဤတရားသည် အကုသိုလ် ဖြစ်၏’ ဟု ဖော်ပြသော ပုဒ်ဗျည်းတို့သည် အတိုင်းအရှည် မရှိ။ မြတ်စွာ ဘုရား၏ တရားဟောခြင်းသည် အတိုင်းအရှည် မရှိ။”

“ဥပက၊ ‘ထိုအကုသိုလ်တရားကို ပယ်အပ်၏’ ဟု ငါသည် ပညတ် ၏။ ထိုသို့ပညတ်ရာ၌ ‘ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့် ဤအကုသိုလ်ကိုပယ် အပ်၏’ ဟု ဖော်ပြသော ပုဒ်ဗျည်းတို့သည် အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်။ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဟောခြင်းသည် အတိုင်းအရှည် မရှိ။”

“ဥပက၊ ‘ဤကား ကုသိုလ်တည်း’ ဟု ငါသည် ပညတ်၏။ ထိုသို့ ပညတ်ရာ၌ ‘ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့် ဤတရားသည် ကုသိုလ် ဖြစ်၏’ ဟု ဖော်ပြသော ပုဒ်ဗျည်းတို့သည် အတိုင်းအရှည် မရှိ။ မြတ်စွာ ဘုရား၏ တရားဟောခြင်းသည် အတိုင်းအရှည် မရှိ။”

“ဥပက၊ ‘ထိုကုသိုလ်ကို ပွားများအပ်၏’ ဟု ငါသည် ပညတ်၏။ ထိုသို့ ပညတ်ရာ၌ ‘ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့် ထိုကုသိုလ်ကို ပွားများ အပ်၏’ ဟု ဖော်ပြသော ပုဒ်ဗျည်းတို့သည် အတိုင်းအရှည် မရှိ။ မြတ်စွာ ဘုရား၏ တရားဟောခြင်းသည် အတိုင်းအရှည် မရှိ။”

ဗုဒ္ဓက ဤသို့ မိန့်ကြားသောအခါ ဥပကသည် ထိုမိန့်ကြားချက်ကို နှစ်သက်စွာ နာယူ၍ ဗုဒ္ဓထံပါးမှ ထွက်ခွာသွားလေ၏။

ထို့နောက် ဥပကသည် အဇာတသတ် မင်းထံ ချဉ်းကပ်၍ မိမိနှင့် မြတ်စွာဘုရား စကားပြောဆိုခဲ့ပုံ အလုံးစုံကို လျှောက်ကြား ဟင်္ဂလေ၏။ ထိုအခါ အဇာတသတ်မင်းက “ဆားချက်ရွာသား ဖြစ်သော သင်သည် မြတ်စွာဘုရားကိုပင် ထိပါးချုပ်ချယ်တိ၏၊ သွားသေသင့်ကိုငါမမြင် လို” ဟု ဆိုကာ မောင်းထုတ်လိုက်လေသည်။

(ဤဥပကသည် ဒေဝဒတ်၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်၏။ “ဒေဝဒတ်သည် ဝဏ်ကမ္ဘာပတ်လုံး ငရဲ၌ခံရမည့်သူ ဖြစ်သည်” ဟု မိန့်ကြားခဲ့သော ဗုဒ္ဓအား ထိပါးချုပ်ချယ်လိုသဖြင့် ဥပကသည် အထက်ပါစကားကို လျှောက်ကြားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပါသည်။)

ဂ။ သစ္စိကရဏီယသုတ်

မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရားလေးပါး

- ၁၈၉။ (၁) နာမကာယဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရား၊
 - (၂) သတိဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရား၊
 - (၃) မျက်စိဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရား၊
 - (၄) ပညာဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရား၊
- ဟူ၍ မျက်မှောက် ပြုအပ်သော တရားလေးပါး ရှိသည်။

ထိုလေးပါးတို့တွင် “ဝိမောက္ခ” ခေါ် ဈာန်သမာပတ် ရှစ်ပါးတို့ သည် နာမကာယဖြင့် မျက်မှောက် ပြုအပ်သော တရားဖြစ်၏။

ဈေးအခါက မိမိနေခဲ့ (ဖြစ်ခဲ့) ဖူးသော ခန္ဓာငါးစဉ် သည် သတိဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရား ဖြစ်၏။

သတ္တဝါတို့၏ စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေသည် မျက်စိ (ဒိဗ္ဗစက္ခု) ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရားဖြစ်၏။

အာသဝေါတရားများ ကုန်ခန်းကြောင်း ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ် သည် ပညာဖြင့် မျက်မှောက် ပြုအပ်သော တရား ဖြစ်၏ဟု ဟောကြား ပါသည်။

၁၀။ ဥပေါသထသုတ်

ပရိသတ် ခလး မျိုးနှင့် ရဟန်းလေးမျိုး။

၁၉၁။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် သာဝတ္ထိပြည် ပုဗ္ဗာရုံ ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓသည် ဥပုသ်နေ့၌ ရဟန်း အပေါင်း ခြံရံလျက် ထိုင်နေတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ထိုင်နေစဉ် အလွန် တိတ်ဆိတ် မိမိသက်စွာ ရှိနေသော ရဟန်းအပေါင်းကို စောင်းငဲ့ ကြည့်ရှု တော်မူပြီး ဗုဒ္ဓက ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူ၏—

“ရဟန်းတို့၊ ဤပရိသတ်သည် အကာ အဖျင်း ကင်း၍ အနှစ်၌ တည်သော ပရိသတ် ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤ ပရိသတ်သည် လောက၌ ဖူးမြင်ချန်မျှပင် ရခဲသော သဘောရှိ၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤပရိသတ်သည် အဝေးမှ ယူဆောင်လာသည့် ဗစ္စည်း ကို ခံထိုက်၏...လောက၏ အမြတ်ဆုံးကောင်းမှု လယ်မြေ ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤပရိသတ်၌ အနည်းငယ် လှူလျှင် များစွာအကျိုး ရှိ၏။ များစွာ လှူလျှင် အလွန်ပျားစွာ အကျိုးရှိ၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤပရိသတ်သည် ရိက္ခာထုပ်ဖြင့် ယူဇနာပေါင်း မြောက် မြားစွာ သွား၍ သော်လည်း ဖူးမြင်ခြင်းငှာ ထိုက်သော ပရိသတ် ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤရဟန်း သံဃာအပေါင်း၌—

(၁) နတ်အဖြစ်သို့ ရောက်လျက်နေသော ရဟန်း၊

(၂) မြဟ္မာအဖြစ်သို့ ရောက်လျက်နေသောရဟန်း၊

(၃) တုန့်လှုပ်ခြင်း ကင်းသူ အဖြစ်သို့ ရောက်လျက် နေသော ရဟန်း၊

(၄) အရိယာ အဖြစ်သို့ ရောက်လျက် နေသော ရဟန်း တို့သည် ရှိကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ အဘယ်သို့လျှင် ရဟန်းသည် နတ်အဖြစ်သို့ရောက်လျက် နေသနည်း ဆိုသော်—ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ကာ မ ဂုဏ် တို့ မှ

ကင်းဆိတ်၍...ပထမဈာန်သို့ ရောက်၍နေ၏။— စတုတ္ထဈာန်သို့ ရောက်၍ နေ၏။ ရဟန်းတို့၊ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် နတ်အဖြစ်သို့ ရောက်လျက် နေ၏။

ရဟန်းတို့အဘယ်သို့လျှင်ရဟန်းသည်ဗြဟ္မာအဖြစ်သို့ရောက်လျက် နေသနည်းဆိုသော်- ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ဝိမတ္တာနှင့် ဝိတက္က ဖြစ် သောစိတ်ဖြင့် အရပ်မျက်နှာတို့ကို ဖြန့်၍ နေ၏။* ဥပေက္ခာနှင့် တက္က ဖြစ်သောစိတ်ဖြင့် အရပ်မျက်နှာတို့ကို ဖြန့်၍နေ၏။ ရဟန်းတို့၊ ဤသို့ လျှင် ရဟန်းသည် ဗြဟ္မာအဖြစ်သို့ ရောက်လျက်နေ၏။

ရဟန်းတို့။ အဘယ်သို့လျှင် ရဟန်းသည် တုန်လှုပ်ခြင်းကင်းသူ အဖြစ်သို့ ရောက်လျက်နေသနည်း ဆိုသော်- ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ရူပသညာတို့ကို အချင်းဝပ်သိမ်း လွန်မြောက်၍ ဝိတ္ထုနှင့် အာရုံ ထိခိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်သည့် ပဋိသသညာ တို့၏၊ ချုပ်လျက်ခြင်း၊ အထူးထူးသော သဘောရှိသည့် နာနတ္ထသညာတို့ကို နှလုံးမသွင်းခြင်း ကြောင့် “ကောင်းကင်သည် အဆုံးမရှိ” ဟုပွားများ၍ အာသဝသေသနဉာ ယတနဈာန်သို့ ရောက်၍နေ၏...နေဝသညာနာ သညာယတနဈာန်သို့ ရောက်၍နေ၏။ ရဟန်းတို့၊ ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် တုန်လှုပ်ခြင်းကင်း သူ အဖြစ်သို့ ရောက်လျက်နေ၏။

ရဟန်းတို့၊ အဘယ်သို့လျှင်ရဟန်းသည်အရိယာအဖြစ်သို့ ရောက် လျက်နေသနည်းဆိုသော် ဤသာသနာ၌ရဟန်းသည် “ဤသား ဆင်းရဲ တည်း” ဟုဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။... “ဤကားဆင်းရဲချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်တည်း” ဟုဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိ၏။ ရဟန်းတို့၊ ဤသို့ လျှင် ရဟန်းသည် အရိယာအဖြစ်သို့ရောက်လျက်နေ၏။”

- ၁။ ရူပါဝရဈာန်နှင့် ယှဉ်သောသညာနှင့် ထို ရူပါဝရဈာန်၏ အာရုံ ဖြစ်သော ကသိုဏ်း နိမိတ်တို့ကို ‘ရူပသညာ’ ဟုဆိုပါသည်။
- ၂။ စက္ခုပသာဒ အစရှိသော ဝိတ္ထုရှင်များဖြင့် ရူပါရူပဈာနသော အာရုံ ငါးပါးတို့ကို ထိခိုက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည့် ပဋိဝေဒနာ သညာတို့ကို ‘ပဋိသသညာ’ ဟုဆိုပါသည်။
- ၃။ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် တစ်ဆယ်မှ တစ်ပါးသော ဝိညာဏ်စရိတ် (၄၄) ပါးတို့နှင့် ယှဉ်သော သညာကို ‘နာနတ္ထသညာ’ ဟုဆိုပါသည်။

၂၀။ ဗောဓိ

၁။ သောတာပန်တရား

နာမသိဝင်လာသော တရားတို့၏ အကျိုးလေးပါး

၁၉၁။ နာမသိဝင်လာ၍ နှုတ်ဖြင့် လေ့ကျင့်အပ်၊ စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်သပ်သော၊ ပညာဖြင့်လည်း ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော တရားတို့၏ မျှော်လင့်အပ်သော အကျိုးဆက် “အာနိသင်” တို့သည် လေးပါးရှိကုန်၏။ ထိုလေးပါးတို့ကား—

(၁) ဤသောတာပန်၌ ရဟန်းသည် သုတ္တ၊ ဂေယျ၊ သောတာပန်တရားတို့ကို သင်ယူ၏။ ထိုတရားတို့သည် ဗုဒ္ဓ၏နာမသိဝင်၍ နှုတ်ဖြင့်လေ့ကျင့်အပ်၊ စိတ်ဖြင့် ဆင်ခြင်အပ်၊ ပညာဖြင့်လည်း ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် သတိလက်လွှတ် ဖြစ်၍ သေလွန်သည်ရှိသော် တစ်ပါးပါး သောနတ်ပြည်သို့ ရောက်၏။ ထိုနတ်ပြည်၌ ချမ်းသာခြင်း ရှိသော ထို နတ်အား တရားစကားတို့သည် ပေါ်လာကုန်၏။ သင်္ကပ္ပပေါ်ခြင်းသည် နှေးသေး၏။ စင်စစ်သုတ္တံတို့သည် လျင်မြန်စွာသာလျှင် တရားထူး ကို ရနိုင်၏။ ဤကား ပထမအကျိုးအာနိသင် ဖြစ်၏။

(၂) သုတ္တ၊ ဂေယျ၊ အစရှိသောတရားကို သင်ယူထားသည့် ရဟန်းသည် သတိလက်လွှတ် ဖြစ်၍ သေလွန်သည်ရှိသော် တစ်ပါးပါးလောက နတ်ပြည် သို့ရောက်၏။ နတ်ခိုးရှိသော ရဟန်းတစ်ပါးက နတ် ပရိသတ်၌ တရား ဟောသည့်ရှိသော် ထိုသုတ္တံတို့သည် ရှေးဘဝက မိမိကျင့်သုံးခဲ့သော ဓမ္မ ဝိနည်းကို ပြန်၍ သတိရပြီး တရားတူးကို လျင်မြန်စွာ ရ၏။ ဥပမာစည်သံ၌ ကျွမ်းကျင်သော ယောက်ျားသည် ခရီးသွားစဉ် စည်သံကို ကြားသည့် အခါ စည်သံသို့၍ ချက်ချင်းသိသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဤကား ဒုတိယအကျိုး အာနိသင်ဖြစ်၏။

(၃) သုတ္တ၊ ဂေယျအစရှိသော တရားကို သင်ယူထားသည့် ရဟန်းသည် သတိလက်လွှတ် ဖြစ်၍ သေလွန်သည်ရှိသော် တစ်ပါးပါး သောနတ်ပြည် သို့ ရောက်၏။ အခြား နတ်အား တစ်ယောက်က နတ်ပရိသတ်၌ တရား

၁။ ဒေန္တာပိက္ခဝေ သုပ္ပါဒေါ = တရားစကားများကို အမှတ်ရသောသတိ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် နှောင့်နှေးကောင်း၊ နှောင့်နှေးနေလိမ့်မည်။ သတိ ဖြစ်ပေါ်လျှင်ကား ထိုရဟန်းသည် နှောင့်နှေးခြင်းမရှိဘဲ လျင်မြန်စွာ သာလျှင် တရားထူးသို့ ဆိုက်ရောက်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ဟောသည့်ရှိသော် ထိုနတ်သားသည် ရှေးတဝက မိမိကျင့်သုံးခဲ့သော ဓမ္မ ဝိနယ ပြန့်၍ သတိရပြီး တရားထူးကို လျှင်မြန်စွာရ၏။ ဥပမာ ခရုသင်း သံဃ် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ယောက်ျားသည် ခရီးဝေးသွားစဉ် ခရုသင်း သံကို ကြားလျှင် ခရုသင်းသံဟူ၍ ချက်ချင်းသိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဤကား တတိယအကျိုးအာနိသင် ဖြစ်၏။

(၄) သုတ္တံဂေယျ အစရှိသောတရားကို သင်ယူတားသည့်ရဟန်း သည် သတိလက်လွတ်ဖြစ်၍ သေလွန်သည့်ရှိသော် တစ်ပါးပါးသော နတ် ပြည်သို့ရောက်၏။ ထိုနတ်သည် နတ်ပြည်၌ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်နေသော အခြားနတ်သားတစ်ယောက်က သတိပေးသည့်ရှိသော် ရှေးတဝက မိမိ ကျင့်သုံးခဲ့သော အကျင့်မြတ်ကို သတိရ၍ တရားထူးကို ရယူ၏။ ဥပမာ ငယ်စဉ်က အတူကစားဖက် ဖြစ်သော သူငယ်ချင်း နှစ်ယောက်တို့သည် တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် ငယ်စဉ်က အကြောင်းအရာများကို သတိရ စေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဤကား စတုတ္ထအကျိုး အာနိသင် ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ ဌာနသုတ်

ပညာရှိများသာ သိနိုင်သည့် အရာလေးပါး

၁၉၂။ (၁) အတူနေခြင်းဖြင့် အကျင့် သိသကဲ့ သိနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုအကျင့်သိသကဲ့သို့ည်း ကြားမြင်မှသိနိုင် ၏။ ခဏတဖြုတ်ဖြင့် မသိနိုင်။ နှလုံးသွင်းသူသည် သိ သိနိုင်၏။ နှလုံးမသွင်းသူသည်မသိနိုင်။ ပညာ ရှိသူသာ သိနိုင်၏။ ပညာမရှိသူသည် မသိနိုင်။

(၂) အတူနေကွဲစကားပြောဆိုခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်း ကိုသိနိုင်၏။ သို့သော် ထိုစင်ကြယ်ခြင်းကိုလည်း ကြားမြင်မှ သိနိုင်၏။ ... ပညာ မရှိသူသည် မသိနိုင်။

၁။ သောစေယန္တိ သုစိတာဝေ = အနုကမ္မ။ အကျင့်စိုက်ရိုးသားဖြောင့် မတ်မှု၊ ဟန်ဆောင်လှည့်စားခြင်း မရှိမှုဟုဆိုလိုပါသည်။

(၃) ဘေးရန်နှင့် တွေ့သောအခါတို့၌ အစွမ်း သတ္တိကို သိနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုအစွမ်း သတ္တိကိုလည်း ကြာမြင့်မှ သိနိုင်၏။...ပညာမရှိသူသည် မသိနိုင်။

(၄) ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ပညာကို သိနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုပညာကိုလည်း ကြာမြင့်မှ သိနိုင်၏။...ပညာမရှိ သူသည် မသိနိုင်။

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်သည် မိမိနှင့်ကြာမြင့်စွာ အတူနေသော ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ယောက်က “ဤသူသည် သီလရှိသ မဟုတ်။ ဤသူသည် သီလရှိသူ ဖြစ်၏” ဟု၍ သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ‘အတူနေခြင်းဖြင့် အကျင့်သီလကို သိနိုင်သည်’ဟူ၍ မိန့်ကြားခြင်းဖြစ်သည်။ (၁)

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်သည် အခြား ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်နှင့် စကား ပြောဆိုသည်ရှိသော် “ဤသူကား တစ်ဦးချင်း ပြောသည့်အခါ တစ်မျိုး ပြော၏။ နှစ်ဦးသုံးဦးတို့နှင့် ပြောဆိုသည့်အခါ တစ်မျိုးပြော၏။ ရှေ့ စကားနှင့် နောက်စကား မညီ”ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “ဤသူကား တစ် ယောက်ချင်း ပြောသည့်အခါ၌ ဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦး သုံးဦးတို့နှင့် ပြောဆိုသည့် အခါ၌ ဖြစ်စေ ထပ်တူ ထပ်မျှ ပြောဆို၏။ ရှေ့စကား နောက်စကား ညီ၏”ဟူ၍ လည်းကောင်း သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ‘အတူတကွ စကား ပြောဆိုခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကို သိနိုင်သည်’ဟူ၍ မိန့်ကြားခြင်း ဖြစ် သည်။ (၂)

ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ဆွေမျိုးပျက်စီးခြင်း၊ စည်းစိမ် ပျက်စီးခြင်း စသော ပျက်စီးခြင်း တစ်မျိုးမျိုးနှင့် ကြုံတွေ့သည့်အခါ လောကဓံ ရှစ်ပါးတို့နှင့် မကင်းနိုင်သော လောကသဘာဝကို မဆင်ခြင်ဘဲ စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်း၊ ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်၏။ အချို့သော သူသည်ကား ထိုကဲ့သို့သော ပျက်စီးခြင်းတို့နှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါ လောကဓံ ရှစ်ပါးတို့နှင့် မကင်းနိုင်သော လောက သဘာဝကို ဆင်ခြင်၍ စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်း၊ ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်းသို့ မရောက်၊ ထို့ကြောင့် ဘေးရန် ကျရောက်သောအခါ၌ အစွမ်းသတ္တိကို သိနိုင်သည်’ ဟူ၍ မိန့်ကြားခြင်း ဖြစ်သည်။ (၃)

ဤလောက၌ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်သည် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက် နှင့် ဆွေးနွေးသည်ရှိသော် ထိုသူ၏ မေးပုံ ဖြေပုံ ပြောပုံ ဆိုပုံတို့ကို ထောက်

ရှ၍ “ဤသူသည် ပညာရှိသူ မဟုတ်။ ဤသူကား ပညာရှိသူဖြစ်၏” ဟု သိနိုင်သည်။ ဥပမာ ဝရအိုင်တစ်ခု၏ ရေစပ်၌ ရပ်နေသော ယောက်ျားသည် ထိုဝရအိုင်ထဲ၌ ငါးတစ်ကောင် ပွက်သွားသည့် ဘဝါ ရပွက်ထပုံ၊ ရေလှိုင်းကို ဖျက်ပုံ၊ လျှင်မြန်ပုံတို့ကို မကောက်၍ ထိုငါးသည် ငါးငယ် ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် ငါးကြီးဖြစ်သည်ကို သိနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ‘ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ပညာကို သိနိုင်၏’ ဟု မိန့်ကြားခြင်း ဖြစ်သည်။ (၄)

၄။ ဘဒ္ဒိယသုတ်

ပယ်ရမည်တရားလေးပါး

၁၉၃။ ဝေဿ လိပြည် ကုဋ္ဌာဂါရဒက္ခေဝ်း၌ဗုဒ္ဓံဖြတ်စွာ သီတင်းသုံးနေစဉ် ဘဒ္ဒိယ မည်သော လိစ္ဆာဝီ မင်းသားသည် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်၍ ဤသို့ လျှောက်၏-

“အရှင်ဘုရား၊ ‘ရဟန်းဂေါတမသည်လှည့်ကြွာ တတ်သူဖြစ်၏။ မိမိတက်သို့ ပါအောင် လှည့်တက်သော အာသနိယယ ကို သိ၏’ ဟူသော စကားကို တဖြည်းတဖြည်း ကြားဖူးပါသည်။ အရှင်ဘုရား၊ ထိုသို့ ပြောဆိုသူများသည် အမှန်ကို ပြောဆိုသူများ ဖြစ်ပါသလော။”

ဤသို့ ဘဒ္ဒိယက လျှောက်ကြားသောအခါ ဗုဒ္ဓက တစ်ဆင့် ကြားခြင်း၊ အစဉ်အဆက် ပြောရိုးစကားရှိခြင်း စသောအကြောင်းတို့ဖြင့် အမှန်ဟု မမှတ်ယူအပ်။ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင် အသိဖြင့်သာ အမှန်အမှားကို ဆုံးဖြတ်၍ ရှောင်သင့်သည်ကို ရှောင်၊ ဆောင်သင့်သည်ကို ဆောင်အပ်ကြောင်း (တိကနိပါတ်ကေသမုတ္တိသုတ်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) မိန့်ကြားပြီး အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက် ဟောကြားတော်မူသည်-

“ဘဒ္ဒိယ၊ ဘောက၌ သူတော် သူမြတ်တို့သည် မိမိတို့၏ တပည့်များကို ‘သင်သည် လောဘကို ဖျောက်ဖယ်၍ နေသော၊ လောဘကို ဖျောက်ဖယ်၍ နေသည်ရှိသော လောဘကြောင့်ဖြစ်သည့် အမှုကို ကိုယ်နှုတ်မိတ်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်တော့မည် မဟုတ်။ ဒေါသ...မောဟ...ချုပ်ချယ်ခြင်း ‘သမရမ္ဘ’ကို ဖျောက်ဖယ်၍ နေသော၊ သမရမ္ဘကို ဖျောက်ဖယ်၍ နေသည်ရှိသော သမရမ္ဘကြောင့် ဖြစ်သည့် အမှုကို ပြုတော့မည်မဟုတ်’ဟူ၍ ဆောက်တည်စေ ကြကုန်၏။”

ဗုဒ္ဓ၏ မိန့်ကြားချက်ကို ကြားနာရသောအခါ ဘဒ္ဒိယသည် ထို ဟောကြားချက်ကို လွန်စွာနှစ်သက်၍ ဥပါသကာ အဖြစ် ခံယူသည်။ ရဟန်း... ဝါတမသည်တစ်ပါးသောအယူရှိသောရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၏တပည့် များကို အာဝဠာနိမာယာဖြင့် မိမိဘက်သို့ပါအောင် လှည့်ဖြား၍ ယူတတ် သည်” ဟုပြောဆိုကြခြင်းမှာမဟုတ်မမှန်ပြောဆိုခြင်းသာဖြစ်ပါကြောင်း၊ သို့သော်လည်း ထိုကဲ့သို့သောမာယာဖြင့် မိမိ၏ဆွေမျိုးသားချင်းများနှင့် တကွ အမျိုးလေးပါး လုံးကိုပင် လှည့်ဖြား၍ ယူနိုင်ခဲ့လျှင်ထိုသူအားလုံး မှာပင် အကျိုးစီးပွား တိုးပွားမည်ဖြစ်၍ ကောင်း မှန် လှ ပါ ကြောင်း ထပ်ဆင့် လျှောက်ကြားသည်။

ဗုဒ္ဓကလည်းအနီးရှိ အင်ကြင်းပင်ကြီးများကို ညွှန်ပြလျက် ‘ဘဒ္ဒိယ လူဖြစ်သူများကိုမဆိုထားဘိ၊ ဤအင်ကြင်းပင်ကြီးများသည်ပင်အကုသိုလ် တရားကိုပယ်၍ ကုသိုလ်တရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းငှာ အာဝဠာနိမာယာဖြင့် လှည့်ဖြားခံရပါမူ ထိုအင်ကြင်းပင်ကြီးများအားပင် အကျိုးစီးပွား များ ခြင်းငှာ ဖြစ်ပေရာ၏’ ဟု မိန့်ကြားတော် မူလေသည်။

၄။ သာမုဂိယသုတ်

စင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခြင်းလေးမျိုး

၁၉၄။ ရှင်အာနန္ဒာသည် ကောလိယတိုင်း သာမုဂ မည်သော နိဂုံး၌ သီတင်းသုံးစဉ် ထိုနိဂုံး၌နေသည့် ကောလိယမင်းတို့အား ဆောက်ပါ တရားကို ဟောကြားသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောကြားအပ်သည့် စင်ကြယ်မှု၏အကြောင်း ဖြစ်သော အားထုတ်ခြင်းတို့သည်—^၁

(၁) သီလစင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခြင်း၊

(၂) စိတ်စင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခြင်း၊

၁။ ပါရိသုတ်၊ ဇောနိယဂ်ါနိတိ၊ ပါရိသုတ္တိအတ္ထာယ ဇောနိယဂ်ါနိ၊ ပဒဟိတဗ္ဗ င်ရိယသ အင်္ဂါနိ ကောဠာသာတိ အတ္ထော=အဋ္ဌကထာ။ စင်ကြယ် ခြင်း အကျိုးငှာ အားထုတ် အပ်သော ဝီရိယ၏ အဖို့အစုံတို့သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

(၃) အယူစင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခြင်း။

(၄) လွတ်မြောက်မှု စင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခြင်း-
ဟူ၍ လေးပါးရှိသည်။

ထိုလေးပါးတို့တွင် ‘ပါတိမောက် သီလစင်ကြယ်မှုကို မပြည့်သေးလျှင် ပြည့်အောင်ဖြည့်မည်။ ပြည့်နေလျှင်လည်း ပညာဖြင့် ချီးမြှောက်အားပေးမည်’ဟူသော စိတ်ဖြင့် မဆုတ်မနစ် အားထုတ်ခြင်းသည် သီလစင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခြင်း မည်၏။

‘ဈာန်လေးပါးတည်းဟူသော’စိတ်စင်ကြယ်မှုကို မပြည့်သေးလျှင် ပြည့်အောင် ဖြည့်မည်။ ပြည့်နေလျှင်လည်း ပညာဖြင့် ချီးမြှောက်အားပေးမည်’ဟူသော စိတ်ဖြင့် မဆုတ်မနစ်အားထုတ်ခြင်းသည် စိတ်စင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခြင်းမည်၏။

“ဤကား ဆင်းရဲတည်း” စသည်ဖြင့် သိမြင်ခြင်း တည်းဟူသော အယူစင်ကြယ်မှုကို မပြည့်သေးလျှင် ပြည့်အောင်ဖြည့်မည်။ ပြည့်နေလျှင်လည်း ပညာဖြင့် ချီးမြှောက်အားပေးမည် ဟူသောစိတ်ဖြင့် မဆုတ်မနစ် အားထုတ်ခြင်းသည် အယူစင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခြင်းမည်၏။

ဆိုအပ်ပြီးသော အားထုတ်ခြင်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အရိယာတပည့်သည် တပ်မက်ဖွယ်အာရုံတို့၌ စိတ်ကို ကင်းကွာစေ၍ လွတ်မြောက်ဖွယ်အာရုံတို့၌ စိတ်ကို လွတ်မြောက်စေ၍ ကိုလေသာတို့မှ ကောင်းစွာလွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကိုဉာဏ်ဖြင့်တွေ့ထိ၏။ ဤသို့တွေ့ထိခြင်းကိုလွတ်မြောက်မှုစင်ကြယ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုလွတ်မြောက်မှု စင်ကြယ်ခြင်းကို မပြည့်သေးလျှင် ပြည့်အောင်ဖြည့်မည်။ ပြည့်နေလျှင်လည်း ပညာဖြင့် ချီးမြှောက်အားပေးမည်ဟူသော စိတ်ဖြင့် မဆုတ်မနစ် အားထုတ်ခြင်းသည် လွတ်မြောက်မှု စင်ကြယ်အောင် အားထုတ်ခြင်းမည်၏”

၅။ ဝပသုတ်

အာသဝေါကုန်ကြောင်း လေးပါး

၃၉၅။ သက္ကတိုင်း ကပိလဝတ်ပြည် နိဂြောဓာရုံကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သီတင်းသုံးစဉ် နိဗ္ဗာန်တို့၏ တပည့်ဖြစ်သည့် ဝပသာကီဝင်သည် ရှင်မောဂ္ဂဏာန်ထံသို့ ချဉ်းကပ်၏။ ထိုဝပသာကီ ရှင်မောဂ္ဂဏာန်က ဤသို့ မိန့်ကြား၏။

“... ဝပု ကိုယ် နှုတ် စိတ်ဖြင့် စောင့်စည်းသော သူအား ဝိဇ္ဇာ ကင်းကွဲ၍ ဝိဇ္ဇာဖြင့် ပါလသည့်ရှိသော် လာ လွန်ဘ၍ ဆင်းရဲခံစားရ ကြောင်းဖြစ်သည့် အာသဝေါတရား တို့ နှိပ်စက်ဖွယ် အကြောင်းကို သင်မြင် ပါသလော့”

“အရှင်ဘုရား၊ ရှေးဘဝက ပြုလုပ်ခဲ့၍ အကျိုးပေးခွင့် မရသေး သော၊ မသောင်းမှုကံ ရှိသူအား တမလွန်ဘ၍ ဆင်းရဲခံကြောင်း ဖြစ် သည် အာသဝေါတရားတို့နှိပ်စက်ဖွယ်အကြောင်းကိုတပည့်တော် မြင်ပါ သည်”

ဤသို့ ရှင်မေဂ္ဂလာန်နှင့် ဝပုတို့ပြောဆိုသောကြောင့် ထိုနေရာ၌ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာကြံရောက်လာပြီး “အဘယ်စကားကို ပြောဆိုနေကြသနည်း” ဟု မေးတော်မူ၏။ ရှင်မေဂ္ဂလာန်က မိမိနှင့်ဝပု ပြောဆိုနေကြပုံကို လျှောက် ကြားသောအခါဗုဒ္ဓကဝပုအား အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ဝပု၊ အကယ်၍သင်သည် ထောက်ခံသင့်သောစကားကို ထောက် ခံ၍ကန့်ကွက်သင့်သောစကားကို ကန့်ကွက်မည်။ နားမလည်သော စကား ကိုလည်း ငါ့အားပြန်မေးမည်ဆိုလျှင် ဤအရာ၌ သင်နှင့်ငါစကားပြော ဆို ဆွေးနွေးခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ရာမရှိ”

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် ထောက်ခံသင့်သော စကားကို ထောက်ခံပါသည်။ ကန့်ကွက်သင့်သောစကားကိုလည်း ကန့်ကွက်ပါမည်။ နားမလည်သော စကားကိုလည်း အရှင်ဘုရားအား ပြန်၍မေးပါမည်။ အရှင်ဘုရား၊ ဤအရာ၌ တပည့်တော်တို့အား စကားပြောဆိုဆွေးနွေးခြင်း သည် ဖြစ်ပါသလော့”

“ဝပု၊ သင်တို့မည်သို့ထင်သနည်း။ ကိုယ်ဖြင့်အားထုတ်ခြင်း ‘ကယ ကံ’ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဆင်းရဲခြင်းပူသောငြင်းတို့၏ အကြောင်း ဖြစ်သည့် အကြင် အာသဝေါတရားတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ကိုယ်ဖြင့် အားထုတ်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုအာသဝေါတရားတို့ သည် မဖြစ်ကုန်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အသစ်ဖြစ်သော ကံကိုလည်း မပြု။ အဟောင်းဖြစ်သော ကံကိုလည်း တွေ့ထိတွေ့ထိ၍ ကုန်ဆုံးအောင် ပြု၏။”

၁။ ပုရာဏ၌ ကမ္မံ ဖဿ ဖဿဗျန္တံ ကရောတိ-မဂ္ဂဉာဏ်ဖြင့် ပယ်သတ် ရမည့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကမ္မာကို မဂ္ဂဉာဏ်ဖြင့် ပယ်သတ်၍ ကုန် ခန်းစေ၏။ ယခုဘဝ ပရိနိဗ္ဗာန် စစ်အတွင်း အကျိုးပေး နေသည့် ကုသိုလ်ကမ္မံ အကုသိုလ်ကမ္မာကိုလည်း ယခုသဝဋ္ဌပင် ယိုကုန်၏အကျိုး များကိုခံစားရင်း ခံစားရင်း ကုန်ခန်းသွားစေ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား တမလွန်ဘဝ၌ ဆင်းရဲ ခံစားကြောင်း ဖြစ်သည့် အာသဝေါဟရ်တို့ နှိပ်စက်နိုင်ဖွယ် အကြောင်းကို သင်မြင်ပါသလော။”

“အရှင်ဘုရား၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား တမလွန်ဘဝ၌ ဆင်းရဲ ခံစားကြောင်း ဖြစ်သည့် အာသဝေါဟရ်တို့ နှိပ်စက်နိုင်ဖွယ် အကြောင်းကို တပည့်တော် မမြင်ပါ။”

“ဝပွ၊ သင်မည်သို့ ထင်သနည်း။ နှုတ်ဖြင့် အားထုတ်မှု ‘ပစိက’၊ စိတ်ဖြင့် အားထုတ်မှု ‘မဒေက’ ဟူသော အနုညာဓိပညာတမလွန် ဘဝ၌ ဆင်းရဲခံစားရကြောင်း ဖြစ်သည့် အာသဝေါဟရ်တို့ နှိပ်စက် ဖွယ်အကြောင်းကို သင်မြင်ပါသလော။”

“အရှင်ဘုရား၊ အကြောင်းကို တပည့်တော် မမြင်ပါဘုရား။”

“ဝပွ၊ သင်မည်သို့ ထင်သနည်း။ အဝိဇ္ဇာဘူတသော အကြောင်း ကြောင့် ဆင်းရဲခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သည့် အကြင် အာသဝေါဟရ်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာကင်းကွာ၍ ဝိဇ္ဇာ ဖြစ် ပေါ်လာသည် ရှိသော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား အာသဝေါဟရ်တို့သည် မဖြစ် ပေါ်ကုန်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရုံဖြစ်သော ကံကိုလည်း မပွလုပ်။ အဟောင်းဖြစ်သော ကံကိုလည်း တွေ့ထိ တွေ့ထိ၍ ကုန်ဆုံးသော ဝိပဿနာ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား တမလွန်ဘဝ၌ ဆင်းရဲ ခံစားရကြောင်း ဖြစ်သည့် အာသဝေါဟရ်တို့ နှိပ်စက်နိုင်ဖွယ် အကြောင်းကို သင်မြင်ပါသလော။”

“အရှင်ဘုရား၊ ထိုကဲ့သို့သော အကြောင်းကို တပည့်တော် မမြင်ပါ။”

“ဝပွ၊ ဤသို့ကောင်းစွာ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သောစိတ် ရှိသည့် ရဟန်းအား ခြောက်ပါးသော အမြဲ နေခြင်း သဘာဝိယာရ တို့သည် ပြီးဖြစ်ကုန်၏။ အဘယ်ခြောက်ပါးတို့နည်း ဆိုသော်—

- (၁) ကိုရဟန်းသည် မျက်စိဖြင့် အဆင့်ကို မြင်သည့်ရှိ သော်ဝမ်း သခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်းမရှိ။ သတိသမ္ပဗ္ဗနန္တိယျဉ်ကာ လျစ်လျူရှုလျက်နေ၏။
- (၂) နားဖြင့် ဓာသ်ကုကြားသည်ရှိသော်လည်း လျစ်လျူရှုလျက်နေ၏။

၁။ ဣဒါရုံ၌ ရာဂ၏စွမ်းအားဖြင့် နှစ်သက်ခြင်း မဖြစ်။ အနိစ္စသိရှိ၍ ဝေါသ၏ အစွမ်းအားဖြင့် မနှစ်သက်ခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်းမဖြစ်ဘဲ ဆိုလိုပါသည်။

- (၃) နှာခေါင်းဖြင့် အနံ့ကို နံသည်ရှိသော် .. လျစ်လျူ ရှုလျက် နေ၏။
- (၄) လျှာဖြင့် အရသာကိုလျက်သည်ရှိသော်.. လျစ်လျူ ရှုလျက် နေ၏။
- (၅) ကိုယ်ဖြင့် အတွေ့အထိကို တွေ့ထိသည်ရှိသော် .. လျစ်လျူ ရှုလျက်နေ၏။
- (၆) စိတ်ဖြင့် ဓမ္မရုံကိုသိသည်ရှိသော်....လျစ်လျူ ရှုလျက်နေ၏။

ထိုရဟန်းသည် ကိုယ်လျင်အပိုင်းအခြားရှိသောဝေဒနာကို ခံစားသည်ရှိသော် ကိုယ်လျင်အပိုင်းအခြားရှိသော ဝေဒနာကို ခံစား၏ဟုသိ၏။ အသက်လျင် အပိုင်းအခြားရှိသော ဝေဒနာကို ခံစားသည် ရှိသော် အသက်လျင် အပိုင်းအခြားရှိသော ဝေဒနာကို ခံစား၏ဟု သိ၏။ ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီး၍ အသက်ကုန်ပြီး နောက်ဝယ် ဤကိုယ်၌ပင် ခံစားမှုအားလုံးသည် မနှစ်သက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ငြိမ်းအေးလိမ့်မည်ဟုသိ၏။ ဥပမာ-သစ်ပင်ကို အရင်းမှတူးဖြတ်၍ မီးတိုက်လိုက်သည်ရှိသော် ထိုသစ်ပင်ကို စွဲ၍ ထိုင်သောအရိပ်သည် နောက်တစ်ဖန် မထိုင်နိုင်သကဲ့သို့ဖြစ်၏။”

ဗုဒ္ဓက ဤသို့မိန့်ကြားသောအခါ နိဂဏ္ဌတို့၏ဘဝညွှတ်သည့်သော ကိဝင်မင်းသား ဝပ္ပသည် အရှင်ဘုရား၊ အမြတ်စွန်းကို လိုချင်၍မြင်းငယ်တံကိုဝယ်၍ မွေမြူသောယောကျ်ားသည် ထိုမြင်းငယ်များသေဆုံးသွားသဖြင့် အမြတ်အစွန်းမရဘဲ ဆင်းရဲ ပင်ပန်းခြင်းသာ အဖက်တင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အကျိုးစီးနွားကို လိုချင်၍နိဂဏ္ဌတို့ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သော တပည့်တော်သည်လည်း အကျိုးအမြတ် တစ်စုံတရာမရဘဲ ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်းသာ အဖက်တင်ခဲ့ပါသည်။ တပည့်တော်သည်ယနေ့မှစ၍ မိုက်မဲသော နိဂဏ္ဌတို့၌ကြည်ညိုခြင်းကိုပြင်းစွာ တိုက်ခတ်သောလေ၌ သော်လည်း လွှဲလိုက်ပါမည်။ လျင်မြန်သောရေအလျှံရှိသော မြစ်၌ သော်လည်း မျောလိုက်ပါဘော့မည် ဟု လျှောက်ကြားပြီး ဗုဒ္ဓထံ၌ဥပါသကာအဖြစ် ခံယူသွားလေသည်။

၁။ မျက်စိ၊ နား၊ စသည်ကိုယ်အင်္ဂါငါးပါးရှိနေသမျှ ဖြစ်နိုင်သောပဋိဒွါရိက ဝေဒနာကိုကိုယ်လျင်အပိုင်းအခြားရှိသော ‘ကာယပရိယန္တိက’ ဝေဒနာဟုဆိုပါသည်။

၂။ အသက်တည်ရှိနေသမျှ ဖြစ်နိုင်သောမနောဒွါရိက ဝေဒနာကို အသက်လျှင်အပိုင်းအခြားရှိသော ‘ဗီရိယပရိယန္တိက’ ဝေဒနာဟုဆိုပါသည်။

၆။ သာဠသုတ်

ဩဃလေးပါးမှ လွတ်မြောက်ထိုက်သူ

၉၆။ ဝေသာလီပြည်ကုဋ္ဌာဂါရဒကျောင်းတိုက်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သီတင်းသုံးစဉ် သာဠနှင့်အဘယမည်သောလိစ္ဆဝီမင်းသားနှစ်ယောက် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်လာကြသည်။ သာဠက “အရှင်ဘုရားသီလစင်ကြယ်ခြင်း၊ ဆင်းရဲပင်ပန်းသောအကျင့်ဖြင့် မကောင်းမှုကိုစက်ဆုပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းနှစ်ပါးဖြင့် ဩဃလေးပါးမှလွတ်မြောက်ခြင်းကိုပညတ်သောရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်များ အချို့ရှိပါသည်။ ဤအရာ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အဘယ်သို့ မိန့်ဆိုပါသနည်း” ဟူ၍ ဗုဒ္ဓအား မေးလျှောက်၏။ ထိုအမေးကိုဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြားတော်မူသည်။

“သာဠ၊ သီလစင်ကြယ်ခြင်းကို ရဟန်းအကျင့်၏ အင်္ဂါတစ်ပါးဟု ငါဆို၏။ ဆင်းရဲပင်ပန်းသောအကျင့်ဖြင့် မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်ခြင်းကို ပြောဆိုကုန်လျက် ယင်းအကျင့်ကိုသာ အနှစ်သာရဟု မမှတ်ထင်ကုန်လျက်နေသော ရဟန်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဩဃလေးပါးမှ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ မထိုက်ကုန်။ မစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်၊ နှုတ်အကျင့်၊ စိတ်အကျင့်ရှိသော၊ မစင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဥာဏ်အမြင်ကို ရခြင်းငှာမထိုက်ကုန်။ ဥပမာ မြစ်ကို ဖြတ်ကူးလိုသော ယောက်ျားသည် ပြောင့်စင်းသော အင်ကြင်းပင်ပျိုကို ခုတ်ဖြတ်၍ အထဲ၌ ဆောက်ဖြင့် ကောင်းစွာထွင်းခြင်းမပြုဘဲ အပြင်မှသာ ချောမွတ်အောင် ခုတ်ရွှေ့ ပွတ်တိုက်ခြင်း ပြုကာ မြစ်ထဲသို့ ချသည်ရှိသော် မြစ်ကို ဖြတ်ကူးနိုင်မည် မဟုတ်။ ရေထဲသို့ နှစ်မြုပ်သွားဖွယ်သာ ရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

“သာဠ၊ ဆင်းရဲပင်ပန်းသောအကျင့်ဖြင့် မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်ခြင်းကို မပြောဆိုဘဲ ထိုအကျင့်ကို အနှစ်သာရဟု မမှတ်ထင်ဘဲနေသော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဩဃလေးပါးမှ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ ကိုက်ကုန်၏။ စင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်၊ နှုတ်အကျင့်၊ စိတ်အကျင့် ရှိသော၊ စင်ကြယ်သော အသက်မွေးခြင်းရှိသော ရဟန်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော ဥာဏ်အမြင်ကို ရခြင်းငှာ ကိုက်ကုန်၏။ ဥပမာ မြစ်ကို ဖြတ်ကူးလိုသော ယောက်ျားသည် ပြောင့်စင်းသော အင်ကြင်း

ပင်ပျိုကို ခုတ်ဖြတ်၍ အပြင်မှယည်း ချောမွတ်အောင် ခုတ်ရွှေ ပွတ်တိုက်၊
မထဲ၌နည်း ဖောက်ဖြင့် ကောင်းစွာ ထွင်း၍ လှေလုပ်ပြီး မြစ်ထဲသို့
ချသည်ရှိသော် သို့ဖြစ် ကိုမျှတ်ကူးဖွယ်ရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

“သာဠ၊ သူရဲကောင်းသည် မြားဖြင့် ပြုအပ်သည့် များစွာသော
ဆန်းကြယ်မှုကို သိခြားသော်လည်း “အဝေးသို့ရောက်အောင် မြားကို
ပစ်နိုင်ခြင်း၊ ပစ်မှတ်ကို မလွဲအောင် ပစ်နိုင်ခြင်း၊ ကြီးမားသော ထုထည်
ကို ဖောက်ထွင်း၍ ခြင်းဟူသော အကြောင်းသုံးပါးဖြင့်သာလျှင် မင်းနှင့်
လိုက်တန်သူ အဖြစ်သို့ရောက်၏။

“သာဠ၊ သူရဲကောင်းသည် မြားကို အဝေးသို့ ရောက်အောင်
ပစ်နိုင်သကဲ့သို့၊ အရိယာသာ ကသည် ကောင်းသော တည်ကြည်ခြင်း
ရှိ၏။ ကောင်းသော တည်ကြည်ခြင်းရှိသော အရိယာ သာဝကသည်
ရုပ်၊ ဝေဒနာ စသော ခန္ဓ ငါးပါးကို ‘ငါ့ဟုတ်၊ ငါ့ဟာ မဟုတ် ငါ၏
ကိုယ်မဟုတ်’ ဟူ၍ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မြင်၏။

“သာဠ၊ သူရဲကောင်းသည် ပစ်မှတ်ကို ပစ် - လွှဲအောင် ပစ်နိုင်သကဲ့သို့
အရိယာ သာဝကသည် ကောင်းသော အမြင်ရှိ၏။ ကောင်းသော အမြင်
ရှိသော အရိယာ သာဝကသည် “ဤကား ဒုက္ခတည်း၊ ဤကား ဒုက္ခ
ဖြစ်ကြောင်းတည်း” စသည်ဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။

“သာဠ၊ သူရဲကောင်းသည် ကြီးမားသော ထုထည်ကို ဖောက်ခွဲနိုင်
သကဲ့သို့၊ အရိယာ သာဝကသည် ကောင်းသော လွတ်မြောက်ခြင်း ရှိ၏။
ကောင်းသော လွတ်မြောက်ခြင်းရှိသော အရိယာ တပည့်သည် ကြီးစွာ
သော အဝိဇ္ဇာအစိုင်အခဲကို ဖောက်ခွဲနိုင်၏။”

၇။ ဗလ္လိကာဝေဓီသုတ်

မာတုဂါမေယျံ အဆင် လှခြင်း လှေခြင်း၏ အကြောင်းလေးပါး

၁၉၇။ သာဝတ္ထိပြည် ဇေယျဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဗလ္လိ
ကာ မိဖုရားက မေးလျှောက်သဖြင့် ဗုဒ္ဓက မြေကြားခွဲခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

“အရှင်ဘုရား၊ ဤလောက၌ အချို့သောမာတုဂါမသည် အဆင်းမလှ၊ ဆင်းရဲ၏၊ နည်းသော တန်ခိုးအရှိန်အဝါလည်း ရှိ၏။

“အချို့သော မာတုဂါမသည်ကား အဆင်း မလှသော်လည်း ချမ်းသာကြွယ်ဝ ကြီးသော တန်ခိုးအရှိန်အဝါ ရှိ၏။

“အချို့သော မာတုဂါမသည် အဆင်းလှသော်လည်း ဆင်းရဲနွမ်းပါး၍ နည်းသော တန်ခိုး အရှိန်အဝါရှိ၏။

“အချို့သော မာတုဂါမသည်ကား အဆင်းလှ၏။ ချမ်းသာကြွယ်ဝ၍ ကြီးသော တန်ခိုးအရှိန်အဝါလည်း ရှိ၏။

“ဤသို့ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်း အထောက်အပံ့သည် အဘယ်ပါနည်း”

(၁) ‘မဇ္ဈိကာ၊ ဤလောက၌ အချို့သောမာတုဂါမသည် အမျက်ဒေါသကြီး၏။ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ထမင်းအဖျော်စသည်တို့ကို မပေးလှ။ သူတစ်ပါးတို့၏လာဘ်ရခြင်း စသည်တို့၌ မနာလိုဖြစ်၏။ ထိုမာတုဂါမသည် ဖြစ်လေရာ ဘဝတိုင်း၌ အဆင်းမလှသူ၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါး၍ တန်ခိုးအရှိန်အဝါ နည်းသူ ဖြစ်ရ၏’

(၂) “မဇ္ဈိကာ၊ ဤလောက၌ အချို့သော မာတုဂါမသည် အမျက်ဒေါသကြီး၏။ သို့သော် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ထမင်းအဖျော်စသည်တို့ကို ပေးလှ၏။ သူတစ်ပါးတို့၏ လာဘ်ရခြင်း စသည်တို့၌ မနာလိုသော စိတ်မရှိ။ ထိုမာတုဂါမသည် ဖြစ်လေရာ ဘဝတိုင်း၌ အဆင်းမလှသော်လည်း ချမ်းသာကြွယ်ဝ၍ တန်ခိုးအရှိန်အဝါ သူ ဖြစ်ရ၏”

(၃) “မဇ္ဈိကာ၊ ဤလောက၌ အချို့သော မာတုဂါမသည် အမျက်ဒေါသ နည်း၏။ သို့သော် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ထမင်းအဖျော်စသည်တို့ကို မပေးလှ။ သူတစ်ပါးတို့၏ လာဘ်ရခြင်း စသည်တို့၌ မနာလိုသောစိတ်ရှိ၏။ ထိုမာတုဂါမသည် ဖြစ်လေရာ ဘဝတိုင်း၌ အဆင်းလှသော်လည်း ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ၊ တန်ခိုးအရှိန်အဝါနည်းသူ ဖြစ်သည်။

(၄) “မဇ္ဈိကာ၊ ဤလောက၌ အချို့သော မာတုဂါမသည် အမျက်ဒေါသနည်း၏။ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့အားလည်း ထမင်းအဖျော်စသည်တို့ကို ပေးလှ၏။ သူတစ်ပါးတို့၏ လာဘ်ရခြင်း စသည်တို့၌လည်း မနာလို

သော စိတ်မရှိ။ ထိုမာတုဂါမသည် ဖြစ်လေရာဘဝတိုင်း၌ အဆင်းလှ၍ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝပြီး တန်ခိုးအရှိန်အဝါကြီးသူ ဖြစ်မည်”

“ဗလ္လိကဿ၊ မာတုဂါမတို့၏ အဆင်းလှသူ၊ မလှသူ စသည်ဖြစ် ရခြင်း၏ အကြောင်းအထောက်အပံ့ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းတို့ ပင်တည်း”

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် တစ်ပါးသော ဘဝ၌ အမျက် ဝေါသ ကြီးသူဖြစ်ခဲ့ဟန် တူပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ယခုဘဝ၌အဆင်း မလှသူ ဖြစ်နေရပါသည်”

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် တစ်ပါးသော ဘဝ၌ ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့အား ထမင်းအဖျော် စသည်တို့ကို ပေးလှူခဲ့ဟန် တူပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ယခုဘဝ၌ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝသူ ဖြစ်နေရပါသည်”

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် တစ်ပါးသောဘဝ၌ သူတစ်ပါး တို့၏ လာဘ်ရခြင်း စသည်တို့၌ မနာလိုသော စိတ်မရှိသူ ဖြစ်ခဲ့ဟန် တူပါ သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ယခုဘဝ၌ တန်ခိုးအရှိန်အဝါကြီးသူ ဖြစ်နေရ ပါသည်”

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် ယနေ့မှစ၍ အမျက်ဝေါသ မကြီးသူ ဖြစ်ပါတော့မည်။ ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့အား ထမင်း အဖျော်စသည် တို့ကို ပေးလှူသူ ဖြစ်ပါတော့မည်။ သူတစ်ပါးတို့၏ လာဘ်ရခြင်း စသည် တို့၌ မနာလိုသော စိတ်မရှိသူ ဖြစ်ပါတော့မည်” ဟုမလ္လိကဿကလျှောက် ကြားလေသည်။

ဂ။ အတ္တန္တပသုတ်

မိမိကိုယ်ကို ပူပန်စေသူ စသောပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁၉၈။ (၁) မိမိကိုယ်ကို ပူပန်စေရန် အားထုတ်သူ၊
 (၂) သူတစ်ပါးကို ပူပန်စေရန် အားထုတ်သူ၊
 (၃) မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံးကို ပူပန်စေရန် အားထုတ်သူ၊

(၄) မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံးကို ပူပန်စေရန် အားမထုတ်ဘဲ ငြိမ်းအေးချမ်းသာစွာနေသူ၊

ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုးရှိသည်။

ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အဝတ်မဝတ်ခြင်း၊ ရပ်လျက် ကျင်ကြီးကျင်ငယ် စွန့်ခြင်း၊ ရက်ခြား၍ အစာစားခြင်း၊ ဟင်္သာစိမ်း၊ စပါးစိမ်း၊ မြက်သီး ဆန် စသည်တို့ကို စားခြင်း၊ ပိုက်ဆံလျော်အဝတ်၊ ပုံသုက္ကအဝတ်၊ သစ်ခေါက်အဝတ်ကို ဝတ်ခြင်း စသည့်ကိုယ်ခန္ဓာဆင်းရဲပင်ပန်းကြောင်း အကျင့်အမျိုးမျိုးကို ကျင့်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်ကို ပူပန်စေရန် အားထုတ်သူ မည်၏။ (၁)

ဤလောက၌ သိုးသတ်သမား၊ ဝက်သတ်သမား၊ ငှက်သတ်သမား၊ သားသတ်သမား၊ မုဆိုး၊ တံငါသည်၊ သူခိုး၊ သူခိုးသတ်သမား၊ နွားသတ်သမား၊ အချုပ်တောင်စောင့် အစရှိသည့် ရက်စက်ကြပ်ကြုတ်မှုကိုပြုလုပ်သူများသည် သူတစ်ပါးကို ပူပန်စေရန်အားထုတ်သူမည်၏။ (၂)

ဤလောက၌ ဘုံသိက်ခံယူထားသည့် မင်းသော် လည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ လွန်စွာကြွယ်ဝသည့် ပုဏ္ဏားမျိုးသော်လည်းကောင်းဖြစ်သည့် အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မြို့၏ အရှေ့ဘက်၌ ယဇ်ပူဇော်ရာ အိမ်သစ်ကို ဆောက်လုပ်စေ၍ ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ရိတ်ပယ်ပြီး ခွာနှင့်တကွသော သစ်နက်ရေကို ဝတ်ရုံ၏။ ထို့နောက် ထောပတ်ဆီတို့ဖြင့် ကိုယ်ကိုလိမ်းကျပ်ပြီး သားချိုဖြင့် ကျောက်ကုန်းကို အယားဖျောက်ကာ မိဖုရား၊ ပုရောဟိတ် ဆရာတို့နှင့်အတူ ယဇ်အိမ်သို့ဝင်၏။ ယဇ်အိမ်၌ နွားချေးစို့ဖြင့် လိမ်းကျပ်ထားသည့် မြေပေါ်ဝယ် အခင်းမခင်းဘဲ အိပ်၏။ မိခင်နှင့် အရောင်အဆင်းတူသည့် သားငယ်ရှိသော နွားမတစ်ကောင်၏နို့ တိုင်တစ်ခုမှထွက်သောနို့ ရည်ဖြင့် ထိုမင်းသည် မျှတ၏။ ဒုတိယနို့ တိုင်မှထွက်သောနို့ ရည်ဖြင့် မိဖုရားသည် မျှတ၏။ တတိယနို့ တိုင်မှထွက်သော နို့ ရည်ဖြင့် ပုရောဟိတ်သည် မျှတ၏။ စတုတ္ထ နို့ တိုင်မှထွက်သော နို့ ရည်ဖြင့် မီးပူဇော်၏။ ကြွင်းသောနို့ ရည်ဖြင့် နွားငယ်သည် မျှတရ၏။

ထိုမင်းသည် “ယဇ်ပူဇော်ရန်အတွက် နွားလားမည်မျှကို သတ်ရမည်။ နွားပေါက်၊ နွားမတမ်း၊ ဆိတ်၊ သိုး၊ မြင်း မည်မျှတို့ကို သတ်ရမည်။ ယဇ်တိုင်လုပ်ရန် သစ်ပင်မည်မျှကို ခုတ်ဖြတ်ရမည်။ အခင်းနှင့် အကာအတွက် မြေစာမြက် မည်မျှရိတ်ရမည်” ဟု ဆင့်ဆို၏။ ထိုမင်း၏

ကျေးကျွန်အမှုထမ်းတို့သည် အပြစ်ဒဏ်နှင့် ဘေးရန်ကို ကြောက်ရွံ့နေကြ သဖြင့် ငိုကြွေးကာ အမှုကြီးငယ်ကို ပြုလုပ်ကြကုန်၏။ ဤကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံး ပူပန်စေရန် အားထုတ်သူ မည်၏။(၃)

ဤလေ က၌ တရားအားလုံးကို ကိုယ်တိုင်မှန်စွာ သိမြင်သော ဘုရားရှင် ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ထိုဘုရားရှင်၏ တရားကို နာရသော အမျိုး ကောင်းသားသည် ယုံကြည်မှုရရှိ၍ လူ့ဘောင်မှထွက်ကာ ရဟန်းပြု၏။ ထိုရဟန်းသည် ရဟန်းတို့၏ ဝိနည်းသိက္ခာကို စောင့်စည်းလျက် မကောင်း သောကိယမှု၊ နှုတ်မှုတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ပြီး ဗျက်စိ၊ နားစသည့် ဣန္ဒြေ ခြောက်ပါးကိုလည်း စောင့်စည်း၏။ သွားခြင်း လာခြင်းစသော လှုပ်ရှား မှု ဟူသမျှ၌ သတိသမ္ပဇ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

ထိုရဟန်းသည် ဆွမ်းကိစ္စပြီးသော နေ့လယ်ခင်းအချိန်တွင် ဆိတ် ငြိမ်ရာအရပ်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွဲကာ ကိုယ်ကို ဖတ်မတ်ထား၍ ထိုင်ပြီး ကမ္မဋ္ဌာန်းဆင်နွှဲသို့ ရှေးရှုသတ်ကို ဖြစ်စေ၏။

အဘိဇ္ဈာန်နှင့် ဗျာပါဒတို့ကို ပယ်ဖျောက်၍ စိတ်ကိုနီငုံရဏတရား တို့မှ စင်ကြယ်စေ၏။ စိတ်ကို ညစ်ညူးစေ၍ အသိဉာဏ်ကိုလည်း အားနည်း စေတတ်သည့် နီငုံရဏငါးပါးကို ပယ်ခွာပြီးသော ထိုရဟန်းသည် ကာမ ဂုဏ်နှင့် အကုသိုလ် တရားတို့မှ ကင်းကွာဆိတ်သုဉ်းပြီး ပထမဈာန်စသော ဈာန်အဆင့်ဆင့်သို့ ရောက်၍ နေ၏။

ထိုရဟန်းသည် ဈာန်၏အစွမ်းအားဖြင့် တည်တံ့၍ ကြံ့ခိုင်သော စိတ်ကို မိမိအလိုရှိရာသို့ ရှေ့ ရှုညွတ်စေသည်ရှိသော် မိမိ၏ဘဝဟောင်း တို့ကို ပြန်ပြောင်းမသောက်မေ့နိုင်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏ်၊ သတ္တဝါတို့၏ သောခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကိုသိနိုင်သော စူတူပပါတဉာဏ်၊ အာသဝေါသရားများ ကုန်ခန်းကြောင်းဖြစ်သော အာသဝက္ခယဉာဏ် တို့ကို ဆိုက်ရောက်လေ၏။ ဤရဟန်းသည် မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံး ပူပန် စေရန် အားထုတ်ဘဲ ငြိမ်းအေး ချမ်းသာစွာ နေသူမည်၏ဟုဟော ကြားပါသည်။(၄)

(ဤပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး အကြောင်းကို မဇ္ဈိမနိကာယ်ကန္တကသုတ်၌ လည်း ရှုနိုင်ပါသည်။)

၉။ တဏှာသုတ်

တဏှာ၏ သတ္တိလေးပါးနှင့် တဏှာအပြား ဘစ်ရခွရှစ်ပါး

၁၉၉။ ရဟန်းတို့၊ အကြင်တဏှာဖြင့် လွမ်းမိုးအပ်၊ မြွေယုက်အပ် သောသတ္တဝါအပေါင်းသည် ရက်ကန်းချည် ထွေးကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ စာပေါင်းသိုက်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဖြူဆံ့မြက် ပြိန်းမြက်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဖြစ်လျက် အပါယ်လေးပါးနှင့် သံသရာဝဋ်ဆင်ရဲကို မလွန် မြောက်နိုင်ဘဲ ရှိနေကြသည်။ ကွန်ရက်နှင့်တူသော ရွှေလျှပ်တတ်ပျံ့နှံ့ဘက် ကပ်ငြိတတ်သော ထိုတဏှာကို သင်တို့အား ငါဟောကြားပေအံ့။

ရဟန်းတို့၊ ထိုတဏှာဟူသည် အဘယ်နည်း။ ရဟန်းတို့၊ တဏှာ ဟူသည် မိမိ၏ ခန္ဓာငါးပါးကို စွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာဝိစရိတ် ၁၈-ပါး၊ သူတစ်ပါးတို့၏ ခန္ဓာငါးပါးကို စွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာဝိစရိတ် ၁၈-ပါး တို့ပင်တည်း။^၁

မိမိကိုစွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာ ၁၈-ပါး

ရဟန်းတို့၊ မိမိတို့၏ခန္ဓာငါးပါးကို စွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာဝိစရိတ် ၁၈-ပါးဟူသည် အဘယ်နည်း။

- (၁) ငါဖြစ်၏ဟု စွဲယူခြင်းရှိလတ်သော်
- (၂) ငါသည် ဤသို့သော အမျိုးအားဖြင့် ဖြစ်၏။
- (၃) ငါသည် ဤသူကဲ့သို့ ဖြစ်၏။
- (၄) ငါသည် ဤသူနှင့်တူဘဲ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအား ဖြင့် ဖြစ်၏။
- (၅) ငါသည် မပြတ်ဘဲ အမြဲတည်နေသူ ဖြစ်၏။
- (၆) ငါသည် ပျက်စီးပြိုကွဲ မမြဲသူဖြစ်၏။
- (၇) ငါသည် ဖြစ်လေသလော။
- (၈) ငါသည် ဤသို့သောအမျိုးအားဖြင့် ဖြစ်လေသလော။

၁။ တဏှာဝိစရိတ တဏှာဝိစရိတ်၊ တဏှာ အမျိုးမျိုးဖြစ်ပုံ

- (၉) ငါသည် ဤသူကဲ့သို့ ဖြစ်လေသလော။
- (၁၀) ငါသည် ဤသူနှင့် မတူဘဲ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်လေသလော။
- (၁၁) ငါသည် ဖြစ်ပါမူ ကောင်းလေစွ။
- (၁၂) ငါသည် ဤသို့သော အမျိုးအားဖြင့် ဖြစ်ပါမူ ကောင်းလေစွ။
- (၁၃) ငါသည် ဤသူကဲ့သို့ ဖြစ်ပါမူ ကောင်းလေစွ။
- (၁၄) ငါသည် ဤသူနှင့်မတူဘဲတစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပါမူ ကောင်းလေစွ။
- (၁၅) ငါသည် ဖြစ်လိမ့်မည်။
- (၁၆) ငါသည် ဤသို့သော အမျိုးအားဖြင့် ဖြစ်လိမ့်မည်။
- (၁၇) ငါသည် ဤသူကဲ့သို့ ဖြစ်လိမ့်မည်။
- (၁၈) ငါသည် ဤသူနှင့် မတူဘဲ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လိမ့်မည်။

ဟူ၍ (တဏှာမာနဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်) စွဲယူခြင်းတို့သည် မိမိ၏ခန္ဓာ ငါးပါးကို စွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာဝိစရိတ် ၁၈-ပါးတို့ပင်တည်း။

သူတစ်ပါးကိုစွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာဝိစရိတ် ၁၈ ပါး

သူတစ်ပါး၏ ခန္ဓာငါးပါးကို စွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာဝိစရိတ် ၁၈-ပါးဟူသည် အဘယ်နည်းဆိုသော်-

- (၁) “ငါသည် ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဖြစ်၏”ဟု စွဲယူခြင်း ရှိလတ်သော်
- (၂) ငါသည် ဤမည်သောခန္ဓာဖြင့်ဤသို့သော အမျိုးအားဖြင့် ဖြစ်၏။
- (၃) ငါသည် ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဤသူကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

- (၄) ငါသည် ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဤသူနှင့်မတူဘဲတစ်ပါးသောအခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်၏။
- (၅) ငါသည်ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် တည်မြဲသူဖြစ်၏။
- (၆) ငါသည်ဤမည်သောခန္ဓာဖြင့် မတည်မြဲသူဖြစ်၏။
- (၇) ငါသည် ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဖြစ်လေသလော၊
- (၈) ငါသည်ဤမည်သောခန္ဓာဖြင့် ဤသို့သော အမျိုးဇာတ်ရှိသူ ဖြစ်သလော။
- (၉) ငါသည်ဤမည်သောခန္ဓာဖြင့် ဤသူကဲ့သို့ဖြစ်လေသလော။
- (၁၀) ငါသည်ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဤသူနှင့် မတူဘဲတစ်ပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လေသလော။
- (၁၁) ငါသည်ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဖြစ်ပါမူ ကောင်းလေစွ။
- (၁၂) ငါသည် ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဤသို့သော အမျိုးဇာတ်ရှိသူ ဖြစ်ပါမူကောင်းလေစွ။
- (၁၃) ငါသည် ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဤသူကဲ့သို့ ဖြစ်ပါမူ ကောင်းလေစွ။
- (၁၄) ငါသည် ဤမည်သောခန္ဓာဖြင့် ဤသူနှင့်မတူဘဲ တစ်ပါးသောအခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်ပါမူကောင်းလေစွ။
- (၁၅) ငါသည်ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဖြစ်လိမ့်မည်။
- (၁၆) ငါသည် ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့်ဤသို့သော အမျိုးဇာတ်ရှိသူဖြစ်လိမ့်မည်။
- (၁၇) ငါသည် ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့်ဤသူကဲ့သို့ ဖြစ်လိမ့်မည်။
- (၁၈) ငါသည်ဤမည်သောခန္ဓာဖြင့် ဤသူနှင့်မတူဘဲ တစ်ပါးသောအခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်လိမ့်မည်-

ဟူ၍စွဲယူခြင်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤစွဲယူခြင်းတို့သည်သူတစ်ပါး၏ခန္ဓာငါးပါးကို စွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာဝိစရိက် ၁၈-ပါးတို့တည်း။

ရဟန်းတို့၏သို့လျှင် မိမိ၏ခန္ဓာ ငါးပါးကိုစွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာ
ဝိစရိတ် ၁၈-ပါး၊ သူတစ်ပါး၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုစွဲ၍ဖြစ်သော တဏှာ
ဝိစရိတ် ၁၈-ပါး အားဖြင့် ၃၆ ပါး ဖြစ်၏။

တစ်ဖန်-

အတ္တိတ်ကာလ၌ ဖြစ်သော တဏှာဝိစရိတ် ၃၆ ပါး၊ အနာဂတ်
ကာလ၌ဖြစ်သော တဏှာဝိစရိတ် ၃၆ ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ဖြစ်သော
တဏှာဝိစရိတ် ၃၆ ပါးအားဖြင့် ၁၀၈ ပါးဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ကွန်ရက်နှင့်တူသော၊ ရွှေ့လျားတတ်၊ ပျံ့နှံ့တတ် ကပ်ငြိ
တပ်သော ထိုတဏှာဟူသည် ဤသည်ပင်တည်းဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ ပေမသုတ်

ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း ဖြစ်ပုံလေးမျိုး

၂၀၀။ (၁) ချစ်ခြင်းကြောင့် ချစ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

(၂) ချစ်ခြင်းကြောင့် မုန်းခြင်းသည် ဖြစ်၏။

(၃) မုန်းခြင်းကြောင့် ချစ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

(၄) မုန်းခြင်းကြောင့် မုန်းခြင်းသည် ဖြစ်၏။

ဤသို့ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်း
လေးပါး ရှိသည်။

တိုလေးပါးတို့တွင် မိမိလိုလား နှစ်သက်သူအား တစ်ပါးသော
သူတို့က နှစ်သက် မြတ်နိုးသောစကားဖြင့် ပြောဆိုသည်ကို ကြားရသည့်
အခါ ထိုသို့ပြောဆိုသူများ အပေါ်၌လည်း ချစ်ခင်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။
ဤသို့လျှင် ချစ်ခြင်းကြောင့် ချစ်ခြင်းဖြစ်ပေါ်၏။ (၁)

မိမိလိုလား နှစ်သက်သူအားတစ်ပါးသောသူတို့က မနှစ်သက်သော
စကားဖြင့် ပြောဆိုသည်ကို ကြားရသည့်အခါ ထိုသို့ ပြောဆိုသူများ
အပေါ်၌ မုန်းခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤသို့လျှင် ချစ်ခြင်းကြောင့်မုန်း
ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ (၂)

မိမိမလိုလား မနှစ်သက်သူအား တစ်ပါးသော သူတို့က မနှစ်သက်
သော စကားတို့ဖြင့် ပြောဆိုသည်ကို ကြားရသည့်အခါ ထိုသို့ ပြောဆိုသူ
များ အပေါ်၌ ချစ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် မုန်းခြင်းကြောင့် ချစ်
ခြင်းသည် ဖြစ်၏။(၃)

မိမိမလိုလား မနှစ်သက်သူအား တစ်ပါးသော သူတို့က မြတ်နိုး
နှစ်သက်သော စကားဖြင့် ပြောဆိုသည်ကို ကြားရသည့်အခါ ထိုသို့ ပြော
ဆိုသူများ အပေါ်၌ မုန်းခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် မုန်းခြင်းကြောင့်
မုန်းခြင်း ဖြစ်၏။(၄)

ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း မဖြစ်သူ

ဆိုအပ်ပြီးသော ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း လေးမျိုးတို့သည် ပထမဈာန်
အစရှိသော ဈာန်လေးပါးကို ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုသို့ဝင်စား
နေချိန်တွင် မဖြစ်ပေနိုင်။

အာသဝေါတရား ကင်းသည့် အရဟတ္တဖိုလ် တည်းဟူသော လွတ်
မြောက်မှုကို မျက်မှောက်ပြု၍နေသော ရဟန်းအား ထိုချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း
လေးမျိုးတို့သည် အကြွင်းမဲ့ပယ်အပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းကို ‘မိမိ
ကိုယ်မိမိ ချီးမြှောက်သူ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ပြု၍ မချီးမြှောက်သူ၊ အခိုး
မလွှတ်သူ၊ အလှူမလွှတ်သူ၊ မကြံ့မိုင်သူ’ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

‘ရုပ်၊ ဝေဒနာစသော ခန္ဓာငါးပါးသည် အတ္တဖြစ်၏’ စသော
အားဖြင့် ရှုသူသည် မိမိကိုယ်မိမိ ချီးမြှောက်သူမည်၏။ ထိုကဲ့သို့ မရှုသူ
သည် မိမိကိုယ်မိမိ မချီးမြှောက်သူမည်၏။

မိမိကို ဆဲရေးသူအား ပြန်၍ဆဲရေးသူ၊ မိမိကို ထိပါးချုပ်ချယ်သူ
အား ပြန်၍ထိပါးချုပ်ချယ်သူ၊ မိမိကို ရန်ပြုသူအား ပြန်၍ ရန်ပြုသူသည်
ဆန့်ကျင်ဘက်ပြု၍ မိမိကိုယ်မိမိ ချီးမြှောက်သူမည်၏။ ထိုသို့မဆန့်ကျင်သူ
သည် ဆန့်ကျင်ဘက်ပြု၍ မိမိကိုယ်မိမိ မချီးမြှောက်သူမည်၏။

“ငါးဝန်စုံဖြစ်၏”ဟု စွဲယူခြင်းရှိလတ်သော် “ငါးဝန်စုံသည်ဤသို့သော
အမျိုးတရားရှိသူ ဖြစ်၏” စသောစွဲယူခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့စွဲယူကာ
ရဟန်းသည် အခိုးလွှတ်သူ မည်၏။ ထိုသို့မစွဲယူသော ရဟန်းသည် အခိုး
မလွှတ်သူ မည်၏။

“ငါသည် ဤမည်သောခန္ဓာဖြင့်ဖြစ်၏”ဟု စွဲယူခြင်းရှိလတ်သော်
 “ငါသည် ဤမည်သော ခန္ဓာဖြင့် ဤသို့သော အမျိုးဇာတ်ရှိသူ ဖြစ်၏။
 ဤသူကဲ့သို့ ဖြစ်၏” စသော စွဲယူခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့စွဲယူသော
 ရဟန်းသည် အလျှံလွှတ်သူ မည်၏။ ထိုသို့မစွဲယူသော ရဟန်းသည် အလျှံ
 မလွှတ်သူမည်၏”

‘ငါ’ ဟူသောမာနကို မပယ်ရသေးသော ရဟန်းသည် ကြံ့မိုင်သူ
 မည်၏။ ငါဟူသော မာနကို ပယ်ပြီးသော ရဟန်းသည် မကြံ့မိုင်သူမည်၏
 ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂၁။ သပ္ပုရိသဝဂ်

၁။ သိက္ခာပဒသုတ်

သိက္ခာပုဒ်ငါးပါးနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၂၀၁။ (၁) သူယုတ်မာ၊
 (၂) သူယုတ်မာထက်သူယုတ်မာ၊
 (၃) သူတော်ကောင်း၊
 (၄) သူတော်ကောင်းထက်သူတော်ကောင်း၊

ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ရှိသည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုးတို့တွင် သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာကို
 ခိုးယူခြင်း စသော သိက္ခာပုဒ်ငါးပါးကို ကျူးလွန်လေ့ရှိသူသည် ‘သူယုတ်
 မာ’ မည်၏။

ထိုသိက္ခာပုဒ်ငါးပါးကို ကိုယ်တိုင်လည်းကျူးလွန်၊ သူတစ်ပါးကို
 လည်း ကျူးလွန်ရန်ဆောက်တည်စေသူသည် ‘သူယုတ်မာထက်သူယုတ်မာ’
 မည်၏။

သူ့အသက်သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာခိုးခြင်း စသော သိက္ခာပုဒ်ငါးပါး
 ကို ကျူးလွန်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်လေ့ရှိသူသည် ‘သူတော်ကောင်း’ မည်၏။

ထိုသိက္ခာပုဒ် ငါးပါးကို ကျူးလွန်ခြင်းမှ ကိုယ်တိုင်လည်းရှောင်
 ကြဉ်၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း ရှောင်ကြဉ်ရန် တိုက်တွန်းသူသည် ‘သူတော်
 ကောင်းထက် သူတော်ကောင်း’ မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ အသဒ္ဓသုတ်

သဒ္ဓါမရှိသူစသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၂၀၂။ သုယုတ်မာ၊ သုယုတ်မာထက် သုယုတ်မာ စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးရှိ၏။ အကြင်သူသည် သဒ္ဓါမရှိ၊ ရှက်ခြင်း ကြောက်ခြင်း ‘ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ’မရှိ၊ အကြားအမြင်နည်း၏။ ပျင်းရိ၏။ သတိလွတ်၏။ ပညာမရှိ၊ ထိုသူသည် ‘သုယုတ်မာ’မည်၏။

အကြင်သူသည် မိမိလည်းသဒ္ဓါမရှိ၊ သူတစ်ပါးကိုလည်းသဒ္ဓါမရှိ ခြင်း၌ ဆောက်တည်စေ၏... မိမိလည်း ပညာမရှိ၊ သူတစ်ပါး ကိုလည်း ပညာမရှိခြင်း၌ ဆောက်တည်စေ၏။ ထိုသူသည် ‘သုယုတ်မာထက် ယုတ်မာ’ မည်၏။

အကြင်သူသည် သဒ္ဓါရှိ၏။ ရှက်ခြင်းကြောက်ခြင်း ‘ဟိရိဩတ္တပ္ပ’ ရှိ၏။ အကြားအမြင်များ၏။ ထက်သန်သော လုံ့လရှိ၏။ သတိရှိ၏။ ပညာရှိ၏။ ထိုသူသည် ‘သူတော်ကောင်း’ မည်၏။

အကြင်သူသည်မိမိလည်း သဒ္ဓါနှင့်ပြည့်စုံ၏။ သူတစ်ပါးကိုလည်း သဒ္ဓါနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌ ဆောက်တည်စေ၏။ မိမိလည်း ပညာနှင့်ပြည့်စုံ၏။ သူတစ်ပါးကိုလည်းပညာနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၌ ဆောက်တည်စေ၏။ ထိုသူသည် ‘သူတော်ကောင်းထက် သူတော်ကောင်း’ မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂၀၃-၂၁၀။ ဒုတိယမူ ဒသမထိ သုတ်တို့၌ သုယုတ်မာ၊ သုယုတ်မာထက်သုယုတ်မာစသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးကို ကံခုနစ်ပါး၊ ကံဆယ်ပါးစသည်တို့ဖြင့် အလှည့်အပြောင်း အမျိုးမျိုး ဖြည့်ဟောကြားပါသည်။ အချုပ်အားဖြင့် ပါဏာတိပါတစသော မကောင်းမှုကို ကိုယ်တိုင်သာလုပ် သူသည် သုယုတ်မာမည်၏။ သူတစ်ပါးကိုလည်းလုပ်ရန်တိုက်တွန်း သူသည် သုယုတ်မာထက်သုယုတ်မာမည်၏။ ထိုကောင်းမှုကို ကိုယ်တိုင်သာ ရှောင်ကြဉ်သူသည် သူတော်ကောင်း မည်၏။ သူတစ်ပါးကိုလည်း ရှောင်ကြဉ်ရန် တိုက်တွန်းသူသည် သူတော်ကောင်းထက်သူတော်ကောင်းမည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂၂။ ပရိသဘာဝဂ်

၁။ ပရိသဘာသုတ်

ပရိသတ်ကို ဖျက်ဆီးသူလေးမျိုး

၂၁၁။ အကျင့်သီလမရှိသော ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာတို့သည် ပရိသတ်ကို ဖျက်ဆီးသူများ ဖြစ်သည်။ အကျင့်သီလ နှင့်ပြည့်စုံသော ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာတို့သည် ပရိ သတ်ကို ကင်းတယ်စေသူများဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ ဒိဋ္ဌိသုတ်

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသော တရားလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူ

၂၁၂။ ကာယဒုစရိုက်၊ ဝစီဒုစရိုက်၊ မနောဒုစရိုက်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဟူသောတရားလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ယူ၍ ပစ်ချသကဲ့သို့ ငရဲ၌ ဖြစ် ရ၏။ ကာယသုစရိုက်၊ ဝစီသုစရိုက်၊ မနောသုစရိုက်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟူသော တရားလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ယူ၍ပစ်ချသကဲ့သို့ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရ သည်။

(ဤသုတ်၌ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် မာနာဒုစရိုက်၌အကျုံးဝင်သော်လည်း အပြစ်ကြီးလေးသော တရားဖြစ်သောကြောင့် သီးခြားခွဲ၍ ဟောသည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပါသည်။)

၂၁၃-၂၂၀။ တတိယမ္မ ဒသမထိသုတ်တို့၌ ငရဲသို့ရောက်မည့်သူ၊ နတ်ပြည်သို့ ရောက်မည့်သူများကို ပထမသုတ်နည်းတူ အလှည့်အပြောင်း အမျိုးမျိုးဖြင့် ဟောကြားသည်။

၃။ ဒုစ္စရိတဂ်

၁။ ဒုစ္စရိတသုတ်

ဝစီဒုစရိုက် လေးပါး

၂၂၁။ မုသားဆိုခြင်း၊ ကုန်းချောခြင်း၊ ကြမ်းကြုတ်သောစကား ကိုပြောခြင်း၊ သိပ်ဖျင်းသော စကားကို ပြောခြင်းတို့သည် ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးဖြစ်၏။

မှန်သော စကား ကို ဆိုခြင်း၊ ကုန်းချောခြင်း၊ နူးညံ့သိပ်မွေ သော စကားကိုဆိုခြင်း၊ ပညာဖြင့် ချင့်ချိန်၍ ပြောခြင်းတို့သည် ဝစီ သုစရိုက် လေးပါးဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂၂၂-၂၃၀။ ဒုတိယမ္မ ဒသမထိ သုတ်တို့ကို တူးခြားချက်မရှိလှ သောကြောင့် မဖော်ပြတော့ပါ။

၁၁။ ကဝိသုတ်

ကဝိလေးမျိုး

၂၃၁။ စဉ်းစားကြံစည်ခြင်းဖြင့်ကဗျာကိုဖွဲ့ဆိုနိုင်သော-ဝိန္ဒာကဝိ၊ ကြားသိခြင်းဖြင့် ကဗျာကို ဖွဲ့ဆိုနိုင်သော-သုဘကဝိ၊ တစ်စုံ တစ်ခုသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မှီ၍ ကဗျာဖွဲ့ဆိုနိုင်သော-အတ္ထကဝိ၊ တစ်ခဏချင်း မိမိဥာဏ်ဖြင့် ကဗျာဖွဲ့ဆိုနိုင်သော-ပဋိဘာနကဝိ ဟူ၍ ကဝိလေးမျိုးရှိ၏ဟု ဟောသည်။

၂၄။ ကမ္မဝဂ်

၁။ သံခိုတ္တသုတ်

ကံလေးမျိုး အကျဉ်း

၂၃၂။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် ကိုယ်တိုင်ဥာဏ်အထူးဖြင့်မျက်မှောက် ပြု၍ ဟောကြားအပ်သော ကံဘို့သည် လေးမျိုး ရှိကုန်၏။ အဘယ် လေးမျိုးတို့နည်း ဆိုသော်-

- (၁) မည်းညစ်၍ မည်းညစ်သော အကျိုးရှိသောကံ၊
 - (၂) ဖြူစင်၍ ဖြူစင်သောအကျိုးရှိသောကံ၊
 - (၃) မည်းညစ်သည်လည်းဖြစ်၊ ဖြူစင်သည်လည်းဖြစ်၍ မည်းညစ်သော အကျိုးလည်းရှိ၊ ဖြူစင်သော အကျိုးလည်းရှိသောကံ၊
 - (၄) မည်းညစ်သည်လည်း မဟုတ်၊ ဖြူစင်သည်လည်းမဟုတ်၍ မည်းညစ်သောအကျိုးလည်း မရှိ၊ ဖြူစင်သောအကျိုးလည်းမရှိဘဲ ကံကုန်ရန်အလို့ငှာ ဖြစ်သောကံတို့တည်း။
- (၁-အကုသိုလ်ကံ။ ၂-ကုသိုလ်ကံ။ ၃-နှစ်ပါးစုံ ဧဝသောကံ။ ၄-မဂ်ဥာဏ်လေးပါးကိုဆိုလိုကြောင်း အဋ္ဌကထာ၌ဖွင့်ပါသည်။)

၂။ ဝိတ္တာရသုတ်
ကံလေးမျိုးအကျယ်

၂၃၃။ မည်းညစ်၍ မည်းညစ်သော အကျိုးရှိသောကံ စသည်
အားဖြင့် ကံလေးမျိုးရှိသည်။ ထိုကံတို့-

- (၁) ဤလောက၌ ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ကာယသင်္ခါရ၊
ဝေဒီသင်္ခါရ၊ မနောသင်္ခါရ တို့ကို ပြုလုပ်ဆည်းပူးသူသည် ဆင်းရဲ
ခြင်းရှိသော လောကသို့ရောက်၏။ ထိုသူကို ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ
ဖြစ်သော ဖဿတို့သည် တွေ့ထိကုန်၏။ ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွဖြစ်
သော ဖဿတို့သည် တွေ့ထိအပ်သော ထိုသူသည် စင်စစ် ဆင်းရဲ
သော၊ ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ ထိုသို့
ခံစားရသည့် သတ္တဝါများကား ရဲသားများဖြစ်၏။ ဤကံကို
မည်းညစ်၍ မည်းညစ်သော အကျိုးရှိသောကံ ဟု ဆိုအပ်၏။
- (၂) ဤလောက၌ ဆင်းရဲခြင်းကင်းသော ကာယသင်္ခါရ၊ ဝေဒီသင်္ခါရ၊
မနောသင်္ခါရတို့ကို ပြုလုပ်ဆည်းပူးသူသည် ဆင်းရဲခြင်းကင်းသော
လောကသို့ ရောက်၏။ ထိုသူကို ဆင်းရဲခြင်းကင်းသော ဖဿတို့သည်
တွေ့ထိကုန်၏။ ဆင်းရဲခြင်းကင်းသော ဖဿတို့သည် တွေ့ထိအပ်
သော သူသည် စင်စစ် ဖွမ်းကောင်းသော၊ ဆင်းရဲခြင်းကင်းသော
ဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ ထိုသို့ခံစားရသည့် သတ္တဝါ များမှာ
သုတ၊ ဝိပဿနာ ပြုဟောတို့ဖြစ်၏။ ဤကံကို ဖြူစင်၍ ဖြူစင်သော
အကျိုးရှိသောကံ ဟု ဆိုအပ်၏။
- (၃) ဤလောက၌ ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ကာယ၊ ဝေဒီ၊
မနော သင်္ခါရတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းကင်းသောကာယ

၁။ ဆင်းရဲခြင်းကို ခံစားရသော ကိုယ်ဖြင့် ပြုလုပ်မှုဟု ဆိုလိုပါသည်။
သဗျာပဇ္ဇန္တိ ဝေဒီသံ - အဓိကထာ။ သဗျာပဇ္ဇန္တိ ဝါသဒုက္ခံ။ အတ္တနာ
ဥပ္ပါဒောန ခုဒ္ဒကုန္တ ခုဒ္ဒကုန္တံ အတ္တော။ ဒုက္ခသံဝဇ္ဇနိကန္တိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ - ဝိကာ “သဗျာပဇ္ဇ” ရှိလျှင် “ဝေဒီသနှင့်တကွ ဖြစ်သော”
ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “သဗျာပဇ္ဇ” ရှိလျှင် “ဆင်းရဲခြင်း (ဒုက္ခ) နှင့်
တကွဖြစ်သော” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါနုတ်ထွက်ပါသည်။ ‘သဗျာ
ပဇ္ဇ ကာယသင်္ခါရ’ အလိုလည်း ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်
စေတနာ ၁၂ - ပါးကို ယူရမည်ဟု ဝိကာ၌ ကောက်ပြထားပါသည်။ ထို့
ကြောင့် ဝိကာဖွင့်နှင့်အညီ ပြန်ဆိုလိုက်ပါသည်။ ‘ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွ
ဖြစ်သော ကာယသင်္ခါရ’ ဟူသည် ဆင်းရဲခြင်းကို ဖြစ်စေဟတ်သော
ကာယသင်္ခါရဟု ဆိုလိုပါသည်။

ဇဏိ၊ မနော၊ သင်္ခါရတို့ ခိုလည်းကောင်း၊ ပြုလုပ် ဆည်းပူးသူသည် ဆင်းရဲခြင်း ရှိသည်လည်းခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း မရှိသည်လည်းဖြစ်သော လောကသို့ ရောက်၏။ ထိုသူကို ဆင်းရဲခြင်း ရှိသော ဖဿတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း မရှိသော ဖဿတို့သည် လည်းကောင်း၊ တွေ့ထိကုန်၏။ ထိုဖဿတို့ တွေ့ထိအပ်သောသူသည် ရောပြွမ်းသော ချမ်းသာဆင်္ဘာရဲရှိသော ဝေဒနာကိစ္စစားရ၏။ ထိုသတ္တဝါများမှာ လူ၊ အချို့၊ ဘောဇနတ်၊ အချို့၊ သော ဝေဓာကပြိုတာတို့ ဖြစ်၏။ ဤကံကို ‘မည်းညစ်သည်လည်းဖြစ်၊ ဖြူစင်သည်လည်းဖြစ်၍ မည်းညစ် သာအကျိုးလည်းရှိ၊ ဖြူစင်သောအကျိုးလည်းရှိသောကံ’ ဟု ဆိုအပ်၏။

(၄) ဆိုအပ်ပြီးသောကံသုံးမျိုးကိုပယ်ခြင်းအလို့ငှာ ဖြစ်သောစေ့ဆော်မှု (မဂ်စတနာ) ကို မည်းညစ်သည်လည်းမဟုတ်၊ ဖြူစင်သည်လည်း မဟုတ်၍၊ မည်းညစ်သောအကျိုးလည်းမရှိ၊ ဖြူစင်သောအကျိုးလည်းမရှိဘဲကံကုန်ခြင်းအလို့ငှာဖြစ်သောကံ’ ဟုဆိုအပ်၏ ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

(ဤသုတ်၌ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သောစတနာကို ကာယသင်္ခါရ၊ ဇဏိဒွါရ၌ ဖြစ်သော စတနာကို ဇဏိသင်္ခါရ၊ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သောစတနာကို မနောသင်္ခါရ ဟု ခေါ်ပါသည်)

၃။ သောဏကာယနသုတ်

သောဏကာယနသုတ်နှင့် ကံလောပါး

၂၃၄။ အခါတစ်ပါး၌ သီခါ မောဂ္ဂလ္လာနာနည်သောပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍ ဤသို့လျှောက်၏။
 “အရှင်ဂေါတမ၊ ယခင်ယခင်နေ့များ၌ သောဏကာယဏလုလင်သည်ကျွန်ုပ်ထံသို့၍ ‘ရဟန်းဂေါတမ၊ ကံအားလုံးကို မပြုအပ်ဟုဆိုပါသည်။ ကံအားလုံးကိုပြု အပ်ဟုဆိုသူသည် ယေဘုယျ ပြုကုန်ခြင်းကိုဆိုရာ ဖျောက်ပါသည်။ ဤသောဏသည်ကံလုံးသောအမှုန်ဟုဆိုပါသည်။ ကံကို အားထုတ်ခြင်းဖြင့် တည်တံ့၍နေပါသည်’ ဟု ပြောဆိုသည်။”

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက “ပုဏ္ဏား၊ ငါသည် သောဏကာယန လုလင်အား တွေ့မြင်မိခြင်းကိုပင်မမှတ်မိ။ ဤသို့သောစကား ပြောဆိုခြင်း ကား အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း” ဟုမိန့်ကြားပြီး အထက်သုတ်နည်းတူ ကံ လေးမျိုးကို အကျယ်ဟောတော်မူသည်။

(သောဏကာယန လုလင်ကားသိခါမောဂ္ဂလ္လာန ပုဏ္ဏား၏ တပည့် ပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။)

၄။ ပထမသိက္ခာပဒသုတ်

သိက္ခာပုဒ်ငါးပါးနှင့် ကံလေးမျိုး

၂၃၅။ မည်းညစ်၍ မည်းညစ်သော အကျိုးရှိသောကံ စသည် အားဖြင့် ကံလေးမျိုးရှိသည်။ ထိုတွင်-

- (၁) လောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက် သတ်လေ့ရှိ၏။... မူးယစ် မေ့လျော့ခြင်း အကြောင်းဖြစ်သော သေရည်သေရက်ကို သောက်လေ့ရှိ၏။ ဤကံသည်မည်းညစ်၍မည်းညစ်သောအကျိုး ရှိသော ကံမည်၏။
- (၂) လောက၌ အချို့သူသည်သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှရှောင်ကြဉ်လေ့ ရှိ၏။...သေရည် သေရက် သောက်ခြင်းမှ မှောင်ကြဉ်လေ့ရှိ၏။ ဤကံသည် ဖြူစင်၍ ဖြူစင်သော ကံမည်၏။
- (၃) လောက၌ အချို့သူသည် ဆင်းရဲခြင်းနှင့်ထက္ကဖြစ်သော အာယ၊ ဝစီ၊ မနောသင်္ခါရတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းကင်းသော ကာယ၊ ဝစီ၊ မနောသင်္ခါရတို့ကို လည်းကောင်း ပြုလုပ်ဆည်းပူး ၏။ ဤကံသည် မည်းညစ်သည်လည်းဖြစ်၊ ဖြူစင်သည်လည်းဖြစ်၍ မည်းညစ်သောအကျိုးလည်းရှိ၊ ဖြူစင်သော အကျိုးလည်းရှိသော ကံမည်၏။
- (၄) ဆိုအပ်ပြီးသောသုံးမျိုးကိုပယ်ခြင်း အလို့ငှာဖြစ်သော စေ့ဆော် မှုသည် မည်းညစ်သည်လည်းမဟုတ်၊ ဖြူစင်သည်လည်း မဟုတ်၊ မည်းညစ်သောအကျိုးလည်းမရှိ၊ ဖြူစင်သောအကျိုးလည်းမရှိဘဲ ကံကုန်ခြင်းအလို့ငှာ ဖြစ်သောကံ မည်၏ဟူ၍ ဟောကြား ပါသည်။

၂၃၆။ ဒုတိယ သိက္ခာပဒသုတ်၌ အမိကိုသတ်ခြင်း၊ အဖကိုသတ်ခြင်း၊ ရဟန္တာကိုသတ်ခြင်း၊ မြတ်စွာဘုရားအား ပြစ်မှားလိုသောစိတ်ဖြင့် သွေးကိုဖြစ်စေခြင်း၊ သံဃာကိုထင်းခွဲခြင်းဟူသော ကံတို့သည်မည်းညစ်၍ မည်းညစ်သော အကျိုးရှိကာ ကံမည်၏။ ပါဏာတိပါတစသော ဒုစရိုက် ဆယ်ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် ဖြူစင်၍ ဖြူစင်သော အကျိုးရှိသော ကံမည်၏ဟု ဟောသည်။ ကြွင်းကံနှစ်ပါးကို ရှေ့သုတ်နည်းတူဟောသည်။

၂၃၇-၂၄၀။ ဆန္ဒမှဒသမထိသုတ်တို့၌ ထူးခြားချက်မရှိ၍မဖော် ပြတော့ပါ။

၁၀။ သမဏသုတ်

သာသနာတော်၌သာ ရနိုင်သော ရဟန်းလေးမျိုး၊

၂၄၀။ ဤသာသနာတော် ၌သာလျှင် သောတာပန် ဟူသော ပထမရဟန်း၊ သကဒါဂါမ် ဟူသော ဒုတိယရဟန်း၊ အနာဂါမ်ဟူသော တတိယရဟန်း၊ ရဟန္တာ ဟူသော စတုတ္ထရဟန်းကို ရနိုင်၏။ တစ်ပါးသော အယူဝါဒတို့သည် သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သော ရဟန်းတို့မှ ဆိတ်သုဉ်း ကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၁။ သပ္ပုရိသနိသုံသသုတ်

သုတော်ကောင်းမှ ရနိုင်သော အကျိုးလေးပါး

၂၄၂။ သုတော်ကောင်းကို အမှီပြု၍ အရိယာ သီလဖြင့် တိုးပွားခြင်း၊ အရိယာ သမာဓိဖြင့်တိုးပွားခြင်း၊ အရိယာ ပညာဖြင့် တိုးပွားခြင်း၊ အရိယာ ဝိမုတ္တိဖြင့် တိုးပွားခြင်း ဟူသော အကျိုးအာနိသင် လေးပါးကို ရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏ ဟူ၍ ဟောပါသည်။

၂၅။ အာပတ္တိဘယဝဂ်

၁။ သံဃဘေဒကသုတ်

သံဃာ ကွဲပြားခြင်းနှင့် အကျိုးလေးပါး

၂၄၃။ ကောသမ္မိပြည် ဘောသိတံရုံ ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးစဉ် မြတ်စွာဘုရားက ရှင်အာနန္ဒာအား “အဓိကရုဏ်းငြိမ်းပြီလော” ဟု မေးသည်။ ရှင်အာနန္ဒာက “ဧရှင်ဘုရား၊ အဘယ်မှ၊ အဓိကရုဏ်း ငြိမ်းအေးပါအံ့နည်း။ ရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ တပည့် ဗဒဟိယမည်သော ရဟန်းသည် သံဃာ ကွဲပြားရန်နည်း မျိုးစုံဖြင့်စားထုတ်နေပါသည်။ ထိုသို့ဖြင့် ရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် တစ်ခွန်းသောစကားကိုမျှပင် ပြောအပ်၏ဟု မအောက်မေ့ပါ” ဟု ဖြေကြားသည်။

“အာနန္ဒာ၊ အနုရုဒ္ဓါသည် သံဃာအလယ်၌ ဖြစ်ပေါ်သော အဓိကရုဏ်းတို့၌ အယ်အခါကမေးမြန်း စိစစ်ဖူးသနည်း။ ဖြစ်ပေါ်လာသော အဓိကရုဏ်း မှန်သမျှကို သင်တို့က ဖြစ်စေ၊ သာရိပုတ္တရာနှင့် မောဂ္ဂသာန်တို့က ဖြစ်စေ ငြိမ်းစေရမည် မဟုတ်ပါလော”။

“အာနန္ဒာ၊ ယုတ်မာသော ရဟန်းသည် အကျိုးထူးလေးပါးကို မျှော်လင့်လျက် သံဃာ ကွဲပြားခြင်းကို နှစ်သက်၏။ အဘယ်အကျိုးထူးလေးပါးကို မျှော်လင့်သနည်း ဆိုသော်-

- (၁) ယုတ်မာသောရဟန်းသည် “ငါ၏ယုတ်မာသောအကျင့်ရှိပုံ၊ ရဟန်း မဟုတ်ဘဲလျက် ရဟန်းဟု ဝန်ခံနေပုံကို သိလျှင် ညီညွတ်သော သံဃာက ငါ့ကို ဖျက်ဆီးလိမ့်မည်။ ကွဲပြားသော သံဃာကမူ ငါ့ကို ဖျက်ဆီးလိမ့်မည် မဟုတ်” ဟု စဉ်းစားမိ၏။ ဤအကျိုးထူးကိုမျှော်လင့်လျက်ယုတ်မာသော ရဟန်းသည် သံဃာ ကွဲပြားခြင်းကို နှစ်သက်၏။
- (၂) ယုတ်မာသော ရဟန်းသည် “ငါ၏ မှားသော အယူရှိ ပုံကို သိလျှင် ညီညွတ်သော သံဃာက ငါ့ကို ဖျက်ဆီးလိမ့်မည်။ ကွဲပြားသော သံဃာကမူ ငါ့ကို ဖျက်ဆီးလိမ့်မည် မဟုတ်” ဟု စဉ်းစားမိ၏။ ဤ အကျိုးထူးကို မျှော်လင့်လျက်လည်း ယုတ်မာသောရဟန်းသည် သံဃာကွဲပြားခြင်းကိုနှစ်သက်၏။

(၃) ယုတ်မာသောရဟန်းသည် “ငါ၏ဒိဋ္ဌာဇီဝဖြင့်အသက်မွေးပုံကိုသိလျှင် ညီညွတ်သောသံဃာသည် ငါ့ကို ဖျက်ဆီးလိမ့်မည်။ ကွဲပြားသော သံဃာသည် က : ငါ့ကို ဖျက်ဆီးလိမ့်မည်ဟုတ်” ဟု စဉ်းစားမိ၏။ ဤအကျိုးထူးကိုမျှော်လင့်လျက်လည်း ယုတ်မာသော ရဟန်းသည်သံဃာ ကွဲပြားခြင်းကို နှစ်သက်၏။

(၄) ယုတ်မာသောရဟန်းသည် “ငါ၏ လာဘသက္ကာရ၌ မက်မောပုံကိုသိလျှင် ညီညွတ်သောသံဃာသည် ငါ့ကိုဖျက်ဆီးလိမ့်မည်။ ကွဲပြားသောသံဃာသည်က : ဖျက်ဆီးလိမ့်မည်မဟုတ်” ဟု စဉ်းစားမိ၏။ ဤ အကျိုးထူးကိုမျှော်လင့်လျက်လည်း ယုတ်မာသော ရဟန်းသည် သံဃာ ကွဲပြားခြင်းကို နှစ်သက်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ အာပတ္တိဘယသုတ်

အာပတ်မှ ကြောက်ခြင်းလေးမျိုး

၂၄၄။ အာပတ်မှကြောက်ခြင်းလေးမျိုးရှိသည် ကိုကြောက်ခြင်းလေးမျိုးကား-

(၁) ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် မင်းချင်းယေ ကျားတို့ကမင်း၏အမိန့်ဖြင့် ခေါင်းဖြတ်၍သတ်ရန် မြို့ပြင်သို့လက်ပြန်ကြိုးတုပ်၍ ခေါ်ဆောင်လာသော ခိုးသူကိုမြင်လျှင် ကြောက်လန့်ခြင်းဖြစ်ကာ “ငါသည်ဤကဲ့သို့ခေါင်းဖြတ်ထိုက်သော အမှုကို အဘယ်အခါမှပြုအံ့” ဟုစဉ်းစားမိ၏။ ဤနည်းတူပင် ပါရာဇိကအာပတ်တို့၌ ပြင် ပြသော ကြောက်လန့်မှုရှိသော ရဟန်း၊ ရဟန်းမိန်းမသည် ပါရာဇိကအာပတ်သို့မရောက်သေးလျှင်ရောက်တော့မည်မဟုတ်။ ဆက်ပြီးလျှင်လည်း ထိုအာပတ်ကို ပိနည်းနှင့်မည် တရားလိမ့်မည် ဟုမျှော်လင့် အပ်၏။

(၂) ယောကျ်ားတစ်ယောက်သည် မည်းနက်သောအဝတ်ကိုဝတ်၍ ဆံပင်များကို ဖြန့်ကျဲ၍ ကျည်ပွေ့ကို ပုခုံးထမ်းကာ လူအများထံသို့ ချဉ်းကပ်ပြီး “ကျွန်ုပ်သည် ကျည်ပွေ့ဖြင့် ရိုက်နှက်ခြင်းငှာ ထိုက်သော ကဲ့ရဲ့ဖွယ် မကောင်းမှုကို ပြုခဲ့မိပါသည်။ ယခုကျွန်ုပ်သည် အရှင်တို့နှစ်သက်သော အမှုကိုပြုပါအံ့” ဟု ပြောဆိုရာ၏။ ထိုသို့ ပြောဆိုသည်ကို အခြားယောကျ်ားတစ်ယောက်က မြင်၍ “ငါကား ဤကဲ့သို့သော ပြစ်မှုကို ဘယ်အခါမျှ မပြုအံ့” ဟု စဉ်းစားမိ၏။ ဤနည်းတူပင် သံဃာဒိသိသ်အာပတ်တို့၌ ပြင်းပြသော ကြောက်လန့်မှုရှိသော ရဟန်း၊ ရဟန်းမိန်းမသည် သံဃာဒိသိသ်အာပတ်သို့ မရောက်သေးလျှင် ရောက်တော့မည်မဟုတ်။ ရောက်ပြီးလျှင် ထိုအာပတ်ကို ဝိနည်းနှင့်အညီ ကုစားလိုမည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏။

(၃) ယောကျ်ားတစ်ယောက်သည် မည်းနက်သော အဝတ်ကိုဝတ်၍ ဆံပင်တို့ကိုဖြန့်ကြဲကာ ပြာထုတ်ကို ပုခုံး၌တင်လျက် လူအပေါင်းသို့ ချဉ်းကပ်ပြီး “ကျွန်ုပ်သည် ပြာထုတ်ဖြင့် ပစ်ခြင်းငှာ ထိုက်သော ကဲ့ရဲ့ဖွယ် မကောင်းမှုကို ပြုခဲ့မိပါသည်။ ယခု အရှင်တို့ နှစ်သက်ကျေနပ်မည့် အမှုကို ကျွန်ုပ် ပြုပါမည်” ဟု ပြောဆိုရာ၏။ ထိုသို့ ပြောဆိုသည်ကို အခြားယောကျ်ားတစ်ယောက်က ကြား၍ “ငါကား ဤကဲ့သို့သော ပြစ်မှုကို ဘယ်အခါမျှ မပြုအံ့” ဟု စဉ်းစားမိ၏။ ဤနည်းတူပင် ပါမိတ်အာပတ်တို့၌ ပြင်းပြသော ကြောက်လန့်မှုရှိသော ရဟန်း၊ ရဟန်းမိန်းမသည် ပါမိတ်အာပတ်သို့ မရောက်သေးလျှင် ရောက်တော့မည်မဟုတ်။ ရောက်ပြီးလျှင်လည်း ထိုအာပတ်ကို ဝိနည်းနှင့်အညီ ကုစားလိုမည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏။

(၄) ယောကျ်ားတစ်ယောက်သည် မည်းနက်သော အဝတ်ကိုဝတ်ပြီး ဆံပင်ကို ဖြန့်ကျဲ၍ လူအပေါင်းထံသို့ ချဉ်းကပ်ကာ “ကျွန်ုပ်သည် ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ဖွယ် မကောင်းမှုကို ပြုလုပ်ခဲ့မိပါသည်။ ယခု အရှင်တို့ ကျေနပ်နှစ်သက်မည့် အမှုကို

ကျွန်ုပ်ပြုလုပ်ပါမည်”ဟု ပြောဆိုရာ၏။ ထိုသို့ ပြောဆိုသည်ကို အခြားခယးကျားတစ်ယောက်က ကြား၍ “ငါကား ဤကဲ့သို့သော မကောင်းမှုကို ဘယ်အခါမျှ မပြုအံ့” ဟု ဧဠ်းစားမိ၏။ ဤနည်းတူပင် ပါဠိဒေသနိယအာပတ်တို့၌ ပြင်းပြသော မကြောက်လန့်မှုရှိသော ရဟန်း၊ ရဟန်းမိန်းမသည် ပါဠိဒေသနိယအာပတ်သို့ မရောက်သေးလျှင် ရောက်သောတို့သည် မဟုတ်၊ ရောက်ပြီးလျှင်လည်း ထိုအာပတ်ကို ဝိနည်းနှင့်အညီ ကုစားလိုမိမည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏။ ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

(ဤသုတ်၌ ပါရာဇိက အာပတ်ကို ဝိနည်းနှင့်အညီ ကုစားခြင်းဟူသည် သာမဏေအဖြစ်၌ ဟည်ခြင်းဖြစ်၏။ ပါဠိဒေသနိယ အာပတ်ဖြင့်ကြွင်းသော ဒုက္ကဋ်အာပတ်၊ ဒုဗ္ဘာသီအာပတ်များကိုလည်း ယူရမည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပါသည်။)

၃။ သိက္ခာနိသံသယုတ်

အကျင့်မြတ်၏ အကျိုးအာနိသင် လေးပါး

၂၄၅။ ရဟန်းတို့၊ ဤအကျင့်မြတ်ကို အကျင့်သိက္ခာဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ ဝညာဟူသော အထွတ်အမြတ်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ လွတ်မြောက်မှု “ဝိမုတ္တိ” ဟူသော အနှစ်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ သတိဟူသော အကြီးအကဲရှိသည်ဖြစ်၍ ကျင့်သုံးအပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အဘယ်သို့လျှင် ဤအကျင့်မြတ်သည် အကျင့်သိက္ခာဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိသနည်းဆိုမော် ဤအာပတ်၌ ငါသည် မကြည်ညိုသေးသူတို့ ကြည်ညိုရန်နှင့် ကြည်ညိုပြီးသူတို့ အကြည်ညိုပွားစေရန် ‘အဘိသမာစာရိက’ သိက္ခာကိုပညတ်၏။ ရဟန်းသည် ငါပညတ်သည့် အတိုင်း ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏။

ထို့ပြင် ငါသည်ကောင်းစွာ ဆင်းရဲမှုများ ကျင့်သုံးစေရန် ‘အာဒိဗြဟ္မဓရိယက’ သိက္ခာကို ပညတ်အပ်၏။ ရဟန်းသည် ငါပညတ်သည့် အတိုင်း ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏။ ဤသို့လျှင် ဤအကျင့်မြတ်သည် အကျင့်သိက္ခာဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိ၏။

ရဟန်းတို့ အဘယ်သို့လျှင် ဤအကျင့်မြတ်သည် ပညာဟူသော အထွတ်အမြတ် ရှိသနည်းဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ ငါသည် တပည့်တို့အား ကောင်းစွာဆင်းရဲမှု ကုန်ဆုံးစေရန် တရားကို ဟောကြားအပ်၏။ ရဟန်းသည် ငါ့ဟောကြားသည့်အထိုင်း ထိုတရားကို ပညာဖြင့်ဆင်ခြင်၏။ ဤသို့လျှင် ဤအကျင့်မြတ်သည် ပညာဟူသော အထွတ်အမြတ်ရှိ၏။

ရဟန်းတို့၊ အဘယ်သို့လျှင် ဤအကျင့်မြတ်သည် လွတ်မြောက်မှု “ဝိမုတ္တိ” ဟူသော အနှစ်ရှိသနည်းဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ ငါသည် တပည့်တို့အား ကောင်းစွာဆင်းရဲမှု ကုန်ဆုံးစေရန် တရားကို ဟောကြား၏။ ရဟန်းသည် ငါ့ဟောကြားသည့်အထိုင်း ထိုတရားကို လွတ်မြောက်မှုဖြင့် တွေ့ထိ၏။ ဤသို့လျှင် ဤအကျင့်မြတ်သည် လွတ်မြောက်မှုဟူသော အနှစ်ရှိသည်ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့ အဘယ်သို့လျှင် ဤအကျင့်မြတ်သည် သတိဟူသော အကြီးအကဲ ရှိသနည်းဆိုသော်-ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ‘ပြေည့်သေးသော ဇာတိသမာစရိက သိက္ခာ၊ အာဒိဗြဟ္မ စရိယသိက္ခာ တို့ကို ပြည့်စေအံ့။ ပြည့်ပြီးသော သိက္ခာတို့ကိုလည်း ပညာဖြင့် မြှင့်တင်ပေးအံ့’ ဟူသောတို့ကို စွဲမြဲစွာထား၏။ ‘ဆင်ခြင်ရသော သောတရားကို ပညာဖြင့်ဆင်ခြင်အံ့။ ဆင်ခြင်ပြီးသော တရားကိုလည်း ပညာဖြင့် မြှင့်တင်ပေးအံ့’ ဟူ၍ သတိကို စွဲမြဲစွာထား၏။ “လွတ်မြောက်မှုဖြင့် မတွေ့ထိရသေးသော တရားကိုလွတ်မြောက်မှုဖြင့် တွေ့ထိအံ့။ တွေ့ထိပြီးစေကာ တရားကိုလည်း ပညာဖြင့် မြှင့်တင်ပေးအံ့”ဟူ၍ သတိကို စွဲမြဲစွာထား၏။ ဤသို့လျှင် ဤအကျင့်မြတ်သည် သတိဟူသော အကြီးအကဲ ရှိသည်ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

(ဤသုတ်၌ ‘ဇာတိသမာစရိကသိက္ခာ’ဟူသည် ကျင့်ဝတ်အနေဖြင့် ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို စောင့်ထိန်းခြင်းဖြစ်၏။ ‘အာဒိဗြဟ္မစရိယသိက္ခာ’ဟူသည် အရိယမဂ်၏ အဦးဆုံး (ရှေ့ပြေး) ဖြစ်သော သီလကြီးငါးပါးဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပါသည်)

၄။ သေယျာသုတ်

အိပ်ခြင်းလေးမျိုး

၂၄၆။ ပြိတ္တာ၏အိပ်ခြင်း၊ ကာမဂုဏ်ခံစားသောလူတို့၏အိပ်ခြင်း၊ ခြေသို့၏အိပ်ခြင်း၊ မြတ်စွာဘုရားတို့၏ အိပ်ခြင်းဟူ၍ အိပ်ခြင်းလေးမျိုး ရှိသည်။ ထိုလေးမျိုးတို့တွင်-

- (၁) ပြိတ္တာတို့သည်များသောအားဖြင့်ပက်လက်အိပ်တတ်ကုန်၏။
- (၂) ကာမဂုဏ် ခံစားသူတို့သည် များသောအားဖြင့် လက်ဝဲ နံပါးဖြင့် စောင်း၍ အိပ်တတ်ကုန်၏။
- (၃) သားတို့၏မင်းဖြစ်သောခြေသို့သည်ခြေဘစ်ဖက်ဖြင့်ခြေတစ်ဖက်ကို စဉ်းငယ်လွန်ကာ တင်ထားပြီး ပေါင်အတွင်း၌အမြီးကို ထည့်သွင်းလျက် နံပါးဖြင့်စောင်း၍ အိပ်၏။ ထိုခြေသို့သည် အိပ်ရာမှနိုးသော် ရှေ့ပိုင်းကိုယ်ကို စဉ်းငယ်ညွတ်စေ၍ နောက်ပိုင်းကိုယ်ကို လှည့်၍ကြည့်၏။ ခန္ဓာကိုယ် တစ်စုံတစ်ရာ ဖောက်ပြန် ချွတ်ယွင်းနေခြင်း၊ ရွှေ့လျားနေခြင်းကို မြင်လျှင်ခြေသို့မင်းအား မနှစ်သက်ခြင်းဖြစ်၏။ တစ်စုံတစ်ရာ ဖောက်ပြန် ချွတ်ယွင်းခြင်း၊ ရွှေ့လျားနေခြင်းကို မမြင်လျှင် နှစ်သက်ကျေနပ်ခြင်း ဖြစ်၏။
- (၄) ပထမဇ္ဈာန် အစရှိသော ဈာန်တို့ကို ဝင်စားနေခြင်းကို မြတ်စွာဘုရား၏ အိပ်ခြင်းဟုဆို၏ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၅။ ထူပါရဟသုတ်

စေတီထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

၂၄၇။ မြတ်စွာဘုရား၊ ပဒစ္စကဗုဒ္ဓ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့် သာဝကနှင့် စကြဝဠာမင်း တို့သည် စေတီထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးပါး ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၆။ ပညာဝုဒ္ဓိသုတ်

ပညာတိုးပွားခြင်း၏ အကြောင်းလေးပါး

၂၄၈။ သူတော်ကောင်းကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရားကို နှာခြင်း၊

သင့်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊
တရားနှင့်လျော်သော အကျင့်ကိုကျင့်ခြင်း၊

တို့သည်ပညာတိုးပွားခြင်း၏အကြောင်းလေးပါး ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။
၂၄၉။ ဗဟုသာရသုတ်၌အထက်ပါအကြောင်းလေးပါးသည်ပင်
လူတို့အား ကျေးဇူးများသော တရားလေးပါး ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။
၂၅၀-၂၅၃။ ဝေါဟာရသုတ် လေးသုတ်တို့၌ မြင်သောအရာ၊
မမြင်သောအရာသည်တို့၌မမှန်မကန်ပြောခြင်းသည်အရိယာမဟုတ်သူတို့
၏ပြောဆိုခြင်းဖြစ်၏။ အမှန်ကို ပြော ခြင်းသည် အရိယာတို့၏ ပြောဆို
ခြင်း ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂၆။ အဘိညာဓာန်

၁။ အဘိညာသုတ်

ဥာဏ်အထူးဖြင့် သိထိုက်သော တရားလေးပါး

၂၅၄။ (၁) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးသည်ဥာဏ်အထူးဖြင့်ပိုင်းခြားသိ
ထိုက်သော တရားမည်၏။

(၂) အဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာသည် ဥာဏ်အထူးဖြင့် ပယ်ထိုက်
သော တရားမည်၏။

(၃) သမထနှင့် ဝိပဿနာသည် ဥာဏ်အထူးဖြင့်ပွားများထိုက်
သောတရားမည်၏။

(၄) ဝိဇ္ဇာနှင့်ဝိမုတ္တိသည်ဥာဏ်အထူးဖြင့် မျက်မှောက်ပြုထိုက်
သော တရားမည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ ဗရိယေသနသုတ်

ရှာမှီးခြင်းလေးမျိုး

၂၅၅။ မိမိကအိုခြင်းသဘောရှိသူ ဖြစ်လျက်အိုခြင်းသဘောကိုပင်
ရှာမှီးခြင်း၊ နာခြင်းသဘောရှိသူဖြစ်လျက်နာခြင်းသဘောကိုပင်ရှာမှီးခြင်း၊
သေခြင်းသဘောရှိသူဖြစ်လျက် သေခြင်းသဘောကိုပင် ရှာမှီးခြင်း၊ ညစ်

ညူးခြင်းသဘောရှိသူ ဖြစ်လျက် ညစ်ညူးခြင်းသဘောကိုပင်ရှာမှီးခြင်း
တို့သည် အရိယာမဟုတ်သူတို့၏ ရှာမှီးခြင်းလေးမျိုး ဖြစ်၏။

မိမိက အိုခြင်းသဘောရှိသူ ဖြစ်လျက် အိုခြင်းသဘော၌ အပြစ်ကို
မြင်၍အိုခြင်းကင်းရာဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကိုရှာမှီးခြင်းစသည်တို့သည် အရိယာ
တို့၏ရှာမှီးခြင်းလေးမျိုး ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားသည်။

၂၅၆။ သင်္ဂဟဝတ္ထုသုတ်သည် စတုတ္ထနိပါတ်၊ စာအပိုဒ် ၃၂၊
သင်္ဂဟသုတ်နှင့်တူပါသည်။

၄။ မာလုကျပုတ္တသုတ်

တဏှာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းလေးပါး

၂၅၇။ အခါတစ်ပါး၌ ရှင်မာလုကျပုတ္တသည် မြတ်စွာဘုရားထံ
ချဉ်းကပ်၍ “တပည့်တော်တရားအားထုတ်လိုပါသည်။ အကျဉ်းအားဖြင့်
တရားဟောကြားတော်မူပါ” ဟုတောင်းပန်၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက
“မာလုကျပုတ္တ၊ ရဟန်းငယ်တွေကိုအဘယ်သို့ဆိုဖွယ်ရှိတော့အံ့နည်း၊ သင်လို
ရဟန်းအိုကြီးကပင်အကျဉ်းအားဖြင့် တရားဟောရန်တောင်းပန်ဘိ၏၊’ ဟု
မိန့်ကြားတော်မူ၏။

ထို့နောက်မြတ်စွာဘုရားက “ရဟန်းအားတဏှာဖြစ်ပေါ်ခြင်းမှာ
သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း ထိုထိုဘဝ၌ ကြီးပွား ချမ်းသာရေး ဟူသော
အကြောင်းလေးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသောအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်၏။
ထိုတဏှာကိုအကြွင်းမဲ့ ပယ်သူအားဆင်းရဲခြင်းကုန်ဆုံးလေးတခုသည်” ဟု
ဟောကြားတော်မူသည်။

ရှင်မာလုကျပုတ္တသည် မြတ်စွာဘုရားဆုံးမသည့်အတိုင်းအားထုတ်
ရာ မကြာမီ ရဟန္တာဖြစ်လေသည်။

(မာလုကျပုတအကြောင်းကို ပိဋကတ်အနှစ်ချုပ်သံယုတ္တနိကာယ်
စာမျက်နှာ ၄၆၇ ၌လည်းကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။)

၅။ ကုလသုတ်

အမျိုးသား အမျိုးသမီးများ ပျက်စီးခြင်းအကြောင်းလေးပါး

၂၅၈။ အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့အား ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများ ခြင်းသို့ရောက်ပြီးနောက် ကြာမြင့်စွာ မတည်တံ့ခြင်း၏အကြောင်းလေး ပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ပျောက်ဆုံးသောပစ္စည်းကိုမရှာခြင်း၊
- (၂) ဟောင်းသောပစ္စည်းကို မပြုပြင်ခြင်း၊
- (၃) စားဖွယ် သောက်ဖွယ်၌ အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို မချိန် ဆခြင်း၊

(၄) အကျင့်သီလမရှိသောမိန်းမသို့မဟုတ်ယောက်ျားကိုအကြီး အမှူးအရာ (ဘဏ္ဍာစိုးအရာ)၌ ထားခြင်းတို့ဖြစ်၏။
ပစ္စည်းဥစ္စာပေါများခြင်းသို့ရောက်ပြီးနောက် ကြာမြင့်စွာ တည် တံ့ခြင်း၏ အကြောင်းလေးပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ပျောက်သောပစ္စည်းကို ရှာဖွေခြင်း၊
- (၂) ဟောင်းသောပစ္စည်းကို ပြုပြင်ခြင်း၊
- (၃) စားဖွယ်သောက်ဖွယ်၌ အတိုင်းအရှည်ပမာဏကို ချင့်ချိန် ခြင်း၊
- (၄) အကျင့်သီလရှိသောမိန်းမကိုဖြစ်စေ၊ ယောက်ျားကိုဖြစ်စေ အကြီးအကဲ (ဘဏ္ဍာစိုး) အရာ၌ ထားခြင်းတို့ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ ပထမအာဇာနိယသုတ်

အာဇာနည် မြင်းအင်္ဂါနှင့် ရဟန်းမြတ် အင်္ဂါလေးပါး

၂၅၉။ အဆင်း၊ ခွန်အား၊ လျင်မြန်မှု၊ အလုံးအရပ် ဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အာဇာနည်မြင်းသည်မင်းတို့နှင့်ထိုက်တန် သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အဆင်း၊ ခွန်အား၊ လျင်မြန်မှု၊ အလုံးအရပ်ဟူသော

အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် လောက၏ မြတ်သော လူကို ခံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။

သီလနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် 'အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်း' မည်၏။ အကုသိုလ် တရားတို့ကိုပယ်၍ ကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံစေရန် အားထုတ်မှု ဝီရိယနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း' မည်၏။ သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်ပြီးသော ရဟန်းသည် 'လျင်မြန်မှုနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်း' မည်၏။ ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး ဟူသော ပစ္စည်းလေးပါး ရခြင်းရှိသော ရဟန်းသည် 'အလုံးအရပ်နှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းမည်၏' ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၂၆၀။ ဒုတိယ အာဇာနိယသုတ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုသော ရဟန်းသည် 'လျင်မြန်မှုနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်း' မည်၏ဟုပြောင်းလဲ ဟောကြားခြင်းသာ ထူးပါသည်။

၂၆၁။ ဗလသုတ်၌ ဝီရိယအား၊ သတိအား၊ သမာဓိအား၊ ပညာအား ဟူ၍ အားလေးပါး ရှိကြောင်း ဟောသည်။
(ဗလ-ဗိုလ်ဟူ၍လည်း ပြန်နိုင်ပါသည်။)

၉။ အရညသုတ်

တောကို မှီဝဲထိုက်သော ရဟန်း၏အင်္ဂါလေးပါး

၂၆၂။ ကာမဝိတက်၊ ဗျာပါဒဝိတက်၊ ဝိဟိံသာဝိတက်၊ ပညာနည်း၍ မိုက်မဲခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် တောကျောင်းတို့ကို မှီဝဲခြင်းငှာမထိုက်။ နေက္ခမ္မဝိတက်၊ အဗျာပါဒဝိတက်၊ အဝိဟိံသာဝိတက်၊ ပညာရှိ၍ မမိုက်မဲ မတွေ့ဝေခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် တောကျောင်းတို့ကို မှီဝဲခြင်းငှာထိုက်၏ဟု ဟောကြားသည်။

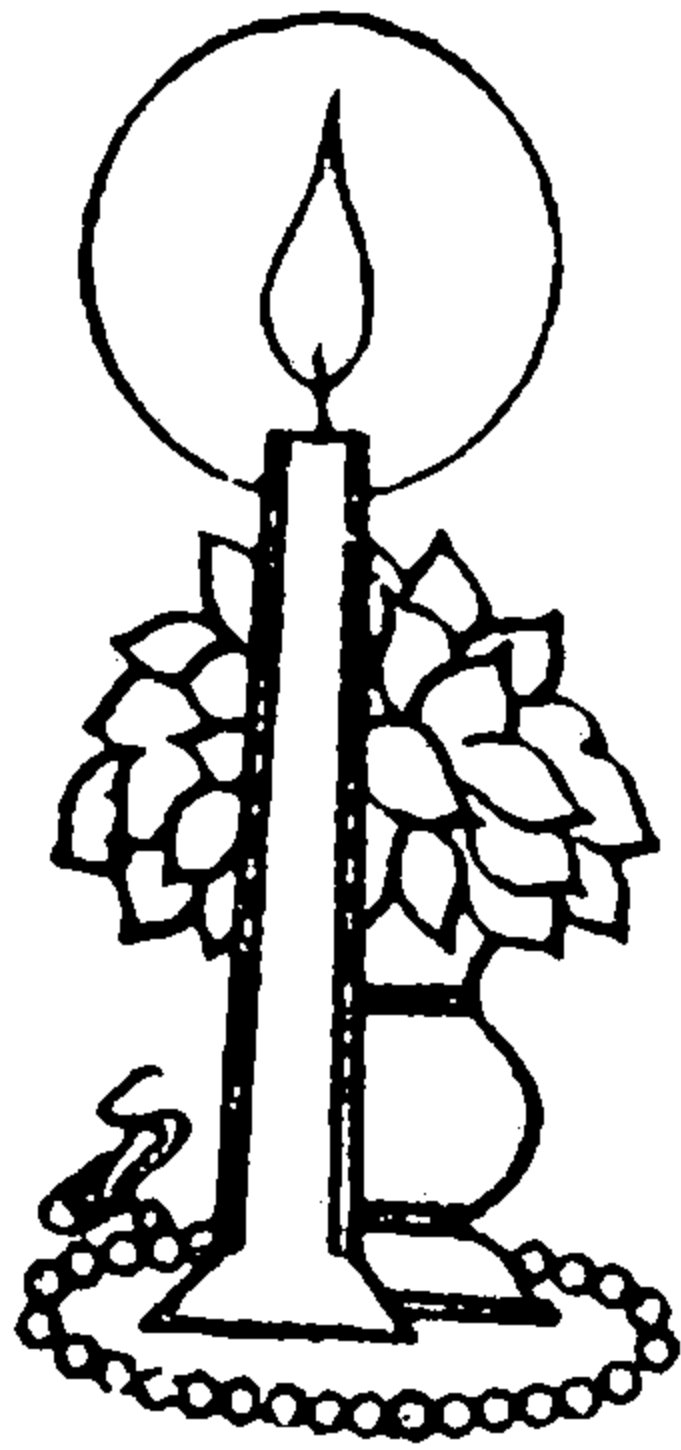
၂၆၃။ ကမ္မသုတ်မှာလည်း ရွှေ့၌ပါပြီးအကြောင်းအရာများသာ ဖြစ်၍ မဖော်ပြတော့ပါ။

၂၆၄-၂၇၃။ ကမ္မပထဝဂ်မှ ပါဏာတိပါတသုတ် စသော သုတ်ပေါင်း(၁၀) သုတ်တို့၌ ပါဏာတိ ပါတစသော ဒုစရိုက် ဆယ်ပါးကို ကိုယ်တိုင်ပြုခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ဆောက်တည်စေခြင်း၊ သူတစ်ပါးပြုခြင်း ကိုကျေနပ်နှစ်သက်ခြင်း (သဘောတူခြင်း) ထိုစရိုက်များကို ပြုခြင်း၏ ရုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးကျူးပြောဆိုခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့်ပြည့်စုံ သူသည် ဆောင်ယူ၍ ပစ်ချသကဲ့သို့ ငရဲ၌ ဖြစ်ရ၏။

ပါဏာတိပါတစသော ဒုစရိုက်ဆယ်ပါးတို့မှ ကိုယ်တိုင်ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ရှောင်ကြဉ်အံ့ ဆောက်တည်စေခြင်း၊ သူတစ်ပါး ရှောင်ကြဉ်သည်ကို ကျေနပ် နှစ်သက်ခြင်း၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၏ ရုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးကျူး ပြောဆိုခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံ သူသည် ဆောင်ယူ၍ ပစ်ချသကဲ့သို့ နတ်ပြည်၌ဖြစ်ရ၏ဟု ဟောသည်။

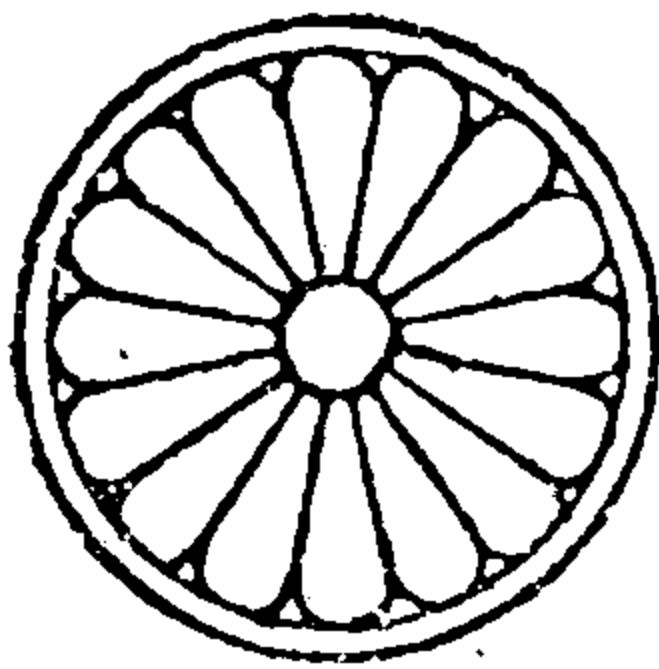
၂၇၄-၇၇၃။ ဓာတုပေယျာလ၌ ဓာတု ခေါ်သ စသော တရား ၁၇-ပါးတို့ကို အကူးသိခြင်း ပိုင်းခြား၍သိခြင်း စသော အကျိုးငှာ သတိဥဋ္ဌာန်လေးပါး၊ သမ္မပ္ပဓာန်လေးပါး၊ ဣဒ္ဓိပင်္ဂလေးပါးတို့ကို ပွားများအပ်ကြောင်း အသီးသီးဟောကြားတော်မူသည်။ ပေယျာလများကို အပြည့်အစုံဖော်ပြလျှင် သုတ်ပေါင်း(၅၁၀) ရှိပါသည်။

ဓတုဏှနိပါတ် ပြီး၏။

ပဉ္စကနိပါတ်

ငါးပါးစု တရားများအပိုင်း

သေဝဗလဝဂ်

၁။ သံခိတ္တသုတ်
အားငါးပါးအကျဉ်း

၁။ သာသတ္ထိပြည် အစောင့်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်
စွာက ရဟန်းတို့အား အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားတော်မူသည်။

“ရဟန်းတို့၊ သေဝပုဂ္ဂိုလ်၏ အား’တို့သည်’သဒ္ဓါအား၊ ဟိရိအား၊
ဩတ္တပ္ပအား၊ ဝီရိယအား၊ ပညာအားဟူ၍ ငါးပါးရှိကုန်၏။ ရဟန်းတို့၊
ထို့ကြောင့် သင်တို့သည် သဒ္ဓါအားနှင့်ပြည့်စုံသူ... ပညာအားနှင့်ပြည့်စုံသူ
ဖြစ်အောင် အားထုတ်ကြရမည်။”

ရဟန်းတို့သည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဟောကြားချက်ကို နှစ်သက်ဝမ်း
မြောက်စွာ လက်ခံကြသေးသည်။

၂။ ဝိတ္ထတသုတ်
အားငါးပါးအကျယ်

၂။ ရဟန်းတို့၊ သေဝပုဂ္ဂိုလ်၏ ‘အား’တို့သည်သဒ္ဓါအား... ပညာ
အားဟူ၍ ငါးပါးရှိကုန်၏။ ထိုငါးပါးတို့တွင်—

၁) “ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်
သောကြောင့် အရဟံ ညီတော်ပုဂ္ဂိုလ်... ဘုန်းကျက်သရေနှင့်

၁။ သီလ၊ သမာဓိပညာသုံးပါးပြည့်စုံစေရန်အတွက် အားထုတ်နေဆဲဖြစ်သော
ပုဂ္ဂိုလ်သည် သေဝပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ သေဝဘာဝနာ၊ သကဒါဂါမ် အနာဂါမ်
ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သေဝပုဂ္ဂိုလ်ဟုခေါ်ပါသည်။ သေဝပုဂ္ဂိုလ်ဟုလည်းခေါ်နိုင်
ပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်ဘုရားတို့ ကြောင့်တုန်လှုပ်တတ်သောဘုရားသည်
မပမည်၏ဟု ဖွင့်ပါသည်။ မသု=မိုက်ဟု ပြန်ရှင်းရှုသော်လည်း ဤနေရာ၌
ဆီလျော်မှုရှိစေရန် ‘အား’ ဟု ပြန်လိုက်ပါသည်။

ပြည့်စုံတော် မူသောကြောင့် ဘဂဝါမည်တော်မူ၏” ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား၏ ဗောဓိဉာဏ်ကို ယုံကြည်ခြင်းသည် သဒ္ဓါ အားမည်၏။

- (၂) ဒုစရိုက်သုံးပါးနှင့် အကုသိုလ် တရားများသို့ရောက်ခြင်းမှ ရှက်ခြင်းသည် ဟိရိအားမည်၏။
- (၃) ဒုစရိုက်သုံးပါးနှင့် အကုသိုလ်တရားများသို့ ရောက်ခြင်းမှ ကြောက်လန့်ခြင်းသည် ဩတ္တပ္ပအားမည်၏။
- (၄) အကုသိုလ်တရားများကို ပယ်ရန်နှင့် ကုသိုလ်တရားများ ပြည့်စုံစေရန် ထက်သန်စွာ အားထုတ်ခြင်းသည် ဝီရိယ အား မည်၏။
- (၅) ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုကို သိမြင်သော၊ ကိလေသာ အစိုင်အခဲကို ဖောက်ခွဲနိုင်သော၊ ဒုက္ခကုန်ရာသို့ ကောင်းစွာ ရောက်စေနိုင်သော ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာသည်ပညာ အား မည်၏ဟု ဟောပါသည်။

၃။ ဒုက္ခသုတ်၌ သဒ္ဓါဝသောတရားငါးပါးမရှိသူသည် မျက်မှောက် ဘဝ၌ ဆင်းရဲစွာနေရ၏။ သေလွန်သော အခါ၌လည်း ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ ရောက်၏။ သဒ္ဓါမသော တရားငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကား မျက်မှောက် ဘဝ၌ချမ်းသာစွာနေရ၏။ သေလွန်သောအခါ၌လည်း သုဂ္ဂတိသို့ရောက်ရ ၏ဟု ဟောပါသည်။ ယထာဘူတသုတ်လည်း အသားတူပင် ဖြစ်၏။

၅။ သိက္ခာပဒသုတ်၌ သိက္ခာချစ် လူထွက်သွားသောဘိက္ခု၊ ဘိက္ခု နီသည် ‘သင့်မှာ သဒ္ဓါမရှိလေစွ...ပညာမရှိလေစွ’ဟူ၍ ငါးပါးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် ကဲ့ရဲ့ခြင်းခံရ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ သမာပတ္တိသုတ်၌ သဒ္ဓါဝသော တရားငါးပါး တည်ရှိနေသမျှ ဓာလပတ်လုံး အကုသိုလ်တရားများသို့ မရောက်နိုင်။ ထိုတရားငါးပါး ကွယ်ပျောက်သွားသောအခါ၌သာ အကုသိုလ်တရားများသို့ ရောက်နိုင်၏ ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ အရဟံစသော ဂုဏ်တော်ကိုးပါးအနက်မှာ အလွန်ကျယ်ဝန်းပြီးစာဖတ် သူအနေဖြင့်လည်း အခြားနေရာတို့၌ အလွယ်တကူ ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင် သောကြောင့် ဤ၌ချုံ့၍ ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

၇။ ကာမသုတ်

ကာမဂုဏ်ကို စွန့်ပယ်သော တရားလေးပါး

၇။ ရဟန်းတို့၊ သတ္တဝါတို့သည် များသောအားဖြင့် ကာမဂုဏ်တို့၌ ပျော်မြူးနေကြကုန်၏။ မြတ်ချီကံတံစဉ်နှင့် သမ္ပပိုးစွန့်၍ ရဟန်းပြုသွင်းဖြစ်စေကာမူ ယုံညညမှုဖြင့် ရဟန်းပြုသကဲ့သို့ သဒ္ဓါ၊ ဗုဒ္ဓိ၊ ဟုသိုသင့်ပေ၏။ အဘယကြောင့်ဆိုသော် အရွယ်နုပျိုသူသည် ကာမဂုဏ်တို့ကို ရရှိနိုင်၏။ ကာမဂုဏ်တို့မည်သည်လည်း အညံစားဖြစ်စေ၊ အလက်စားဖြစ်စေ၊ အကောင်းစားဖြစ်စေ ကာမဂုဏ်ဟူသော ခေါ်ရ၏။

ရဟန်းတို့၊ ပက်လက်အိပ်အရွယ် ကလေးငယ်သည် ကလေးထိန်းမိနိမ မေ့လျော့နေချိန်၌ သစ်သားစကို ဖြစ်စေ၊ အိုးချမ်းကဲ့ကို ဖြစ်စေ ပါးစပ်ထဲသို့ မျိုမိငြားအံ့။ ကလေးထိန်းမိနိမသည် ထိုသို့လျှော့အလျင် အမြန်ထုတ်ယူရာ၏။ အလွယ်တကူထုတ်ယူ၍ မရင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကွေး၍ ပါးစပ်ထဲသို့သွင်းပြီးသွေး နှင့် တကွသော်လည်း ထုတ်ယူရာ၏။ ထိုသို့မြင်းမှူးသည် ကလေးကို နှိပ်စက်လို၍မဟုတ်။ ကလေးကို ဆနားသောကြောင့်သာဖြစ်၏။ ထိုသို့ကလေးငယ်ကြီးပြင်းလာသောအခါ၌မူ အထိန်းမိနိမမှ ကြောင့်ကြစိုက်ရန်မရှိတော့ချေ။

ရဟန်းတို့၊ ထိုဥပမာအတိုင်းပင် သဒ္ဓါ၊ ဟိရိစသော တရားငါးဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့၌ ပြုဆင့်သောကိစ္စကို မပြုသေးသောရဟန်းကိုမြတ်စွာဘုရားသည် အစဉ်မပြတ် ကြည့်ရှု စောင့်ရှောက်အပ်၏။ သဒ္ဓါ၊ ဟိရိစသောတရားငါးပါးဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့၌ ပြုဆင့်သောကိစ္စကိုပြုပြီးသောရဟန်းကတော်မူမြတ်စွာဘုရားမှားကြောင့်ကြစိုက်ဖွယ်မရှိတော့ချေဟု မိန့်ကြားပါသည်။

၈။ စပနသုတ်၌ သဒ္ဓါစသော တရားငါးပါးမရှိသော ရဟန်းသည် သူတော်ကောင်းတရားမှ ရှေ့လျှောက်၏။ ထိုတရားငါးပါး ရှိသော ရဟန်းသည်သာ သူတော်ကောင်းတရား၌ ဟန့်နိုင်၏ဟု ပဟောပါသည်။

၉-၁၁။ ပထမနှင့် ဒုတိယအခါ ရဟန်းသုတ်တို့၌ သဒ္ဓါစသောတရားငါးပါးကင်းကွာ၍ ရှိသောကျိုးနွဲ့မှုမရှိသောရဟန်းသည် သူတော်ကောင်းတရားမှ ရှေ့လျှောက်၏။ မေ့ဝိနယခေါ် သာသနာတော်၌ ကြီးပွားခြင်းသို့ မရောက်၏။ ထိုတရားငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံ၍ ရှိသောကျိုးနွဲ့မှု ရှိသော

ရဟန်းသည်သာ သူတော်ကောင်းတရား၌ တည်နိုင်၏။ သာသနာတော်၌ ကြံပွားခြင်းသို့ရောက်ထိုက်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂။ ဗလဝဂ်

၁။ အနုနုသုတသုတ်

အားငါးပါးဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်ခဲ့ခြင်း

၁၁။ ရဟန်းတို့ငါးပါးသည်ရှေးအခါက တစ်ဆင့်ခံအားဖြင့် မကြားဖူးအသေးသောသစ္စာလေးပါးတရားတို့၌ ဉာဏ်အထူးဖြင့်သိမြင်၍ ပြီးဆုံးမှုအထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ပြီးသူ ဖြစ်၏ဟု ဝန်ခံ၏။ ရဟန်းတို့၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အကြင်အားတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ မြင့်မြတ်သော အရာကို ဝန်ခံ၏။ ပရိသတ်တို့၌ ခြံသို့ ဟောကံသံ အလား ရဲရင့်သော စကားကို မြှောက်ဆို၏။ မြတ်သောတရားစက်ကိုလည်း သည်စေ၏။ ထိုအားတို့သည် သဒ္ဓါ၊ ဟိရီ၊ ဩက္ခပ္ပ၊ ဝီရိယ၊ ပညာ ဟူသော အားတို့ပင် ဖြစ်ပေ၏ဟု မိန့်ကြားပါသည်။

၁၂။ ကုဋ္ဌသုတ်၌ အထွတ် တပ်သော အိမ်၌ အထွတ်သည် အခြင်ရနယ် အားလုံးတို့၏ ပေါင်းဆုံရာအချုပ်အခြာဖြစ်သကဲ့သို့၊ သေခပုဂ္ဂိုလ်၏ အားငါးပါးတို့တွင် ပညာအားသည် ကျန်အားလေးပါးတို့၏ပေါင်းဆုံရာ အချုပ်အခြာ ဖြစ်၏။ အထွတ်အထိပ် ဖြစ်၏ ဟုဟောကြားပါသည်။

၁၃-၁၄။ ဗဟိယနှင့် စတုတ္ထသုတ်တို့၌ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ ပညာ ဟူ၍ အားငါးပါးကို တစ်နည်း ပြောင်း၍ ဟောသည်။ ထိုငါးပါးတို့တွင် ကြောမြင့်စွာကပြုခဲ့သော အမှူးပြောဆိုခဲ့သော စကားတို့ကိုပြန်၍ အောက် ခုန့်နိုင်သော သတိရင့်ကျက်မှုနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် ‘သတိအား’ မည်၏။ ပထမဈာန် အစရှိသော ဈာန် လေးပါး သည် ‘အမာဓိအား’ မည်၏ဟု ဟောပါသည်။ ကျန် အားသုံးပါး၏အဓိပ္ပာယ်ကို (၂။ ဝိတ္ထသုတ်) ဆတိုင်း ဟောပါသည်။

၁။ သတိနေဂက္ကေနာတိ သတိယာနေပက္ကေန၊ တိက္ခဝိသဒသုရဘာဝေနာတိ အတ္ထော-ဟူသောပို့ ကာနှင့်အညီ ပြန်ဆိုပါသည်။ အကုသုတာ အလိုအားဖြင့်မူ “သတိနေပက္ကေန သတိပညာနှင့်” ဟုပြန်ဆိုရပါသည်။

၅။ ဒဗ္ဗသုတ်

အကြီးအမှူးအဖြစ် မှတ်အပ်သောတရားငါးပါး

၁၅။ အား ငါးပါးတို့ကွင် လဒ္ဓါအားကို သောတာ ပတ္တိပင်၏ အကြောင်းအင်္ဂါလေးပါးတို့၌ အကြီးအမှူး အဖြစ်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။^၁ ဝိရိယအားကိုသမ္မာဓာန်လေးပါးတို့၌ အကြီးအမှူး အဖြစ်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။ သတိအားသတိအားကိုသတိပဋ္ဌာန် လေးပါးတို့၌ အကြီးအမှူး အဖြစ်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။ သမာဓိအားကိုဈာန်လေးပါးတို့၌ အကြီးအမှူး အဖြစ်ဖြင့် မှတ်အပ်၏။ ပညာအားကို အရိယသော လေးပါးတို့၌ အကြီး အမှူး အဖြစ်ဖြင့် မှတ်အပ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၇-၁၀။ ဟိတသုတ်

တရားငါးပါးနှင့် အကျိုးစီးပွားကိုကျင့်ခြင်း

၁၆-၂၀။ မိမိကိုယ်တိုင်သာ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏ ဒဿနတို့နှင့်၊ ပြည့်စုံပြီးသူတစ်ပါးကိုအားထိုတရား ငါးပါး နှင့်ပြည့်စုံစေရန် မဆောက်တည်စေသူသည် မိမိအကျိုးငှာသာ ကျင့်၍၊ သူတစ်ပါးအကျိုးငှာ မကျင့်သူဖြစ်၏။

မိမိ ကိုယ်တိုင် သီလ စသော တရား ငါးပါးနှင့် မပြည့်စုံဘဲ သူတစ်ပါးအား ထိုတရား ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံစေရန် ဆောက်တည်စေသူ သည် သူတစ်ပါးအကျိုးငှာသာကျင့်၍၊ မိမိ အကျိုးငှာ မကျင့်သူဖြစ်၏။

မိမိလည်း သီလစသော တရားငါးပါးနှင့် မပြည့်စုံ၊ သူတစ်ပါး အားလည်း ထိုတရားငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံစေရန် မဆောက်တည်စေသူသည် မိမိ အကျိုးငှာလည်းမကျင့်၊ သူတစ်ပါးအကျိုးငှာလည်း မကျင့်သူဖြစ်၏။

မိမိလည်း သီလစသော တရားငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံ၍ သူတစ်ပါး အားလည်း ထိုတရားငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံစေရန် ဆောက်တည်စေသူသည်

၁။ သုတေသနကောင်းကိုမှီခိုခြင်း၊ သုတေသနကောင်းတရား ကြားနာခြင်း၊ သင်သောအခါနှင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ တရားနှင့်လျော်သော အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း ဟူသော သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရခြင်း၏အကြောင်းအင်္ဂါလေး ပါးဖြစ်၏။ ထိုအကြောင်းအင်္ဂါလေးပါးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော အကျင့် လဒ္ဓါအားကိုမူ အထူးလိုအပ်သည်။ သဒ္ဓါအားသည် အရေးအကြီးဆုံး ရှေ့သွားခေါင်းဆောင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

မိမိ အကျိုးငှာလည်းကျင့်၍၊ သူတစ်ပါး အကျိုးငှာလည်းကျင့်သူဖြစ်၏။
ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ ပဉ္စမိကဝဂ်

၁။ ပထမ အဂ္ဂါရဝသုတ်

ရိသေခြင်း မရှိသူနှင့် တရားငါးပါး

၂၁။ ရိသေကျိုးနွံမှု၊ တူညီသော အသက်မွေးမှုမရှိသော ရဟန်းသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့အပေါ်၌ အဘိသမာစာရဝတ်ကို ပြည့်စေဖွယ် အကြောင်း မရှိ။ အဘိသမာစာရဝတ်ကို မပြည့်စေဘဲ သေက္ခမ္မေကို ပြည့်စေဖွယ်အကြောင်းမရှိ။ သေက္ခမ္မေကို မပြည့်စေဘဲ ။ပါ၊ ဇိက။ သီလကြီးလေးပါးတို့ကို ပြည့်စေဖွယ်အကြောင်းမရှိ။ သီလကြီး လေးပါးတို့ကို မပြည့်စေဘဲ သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပြည့်စေဖွယ် အကြောင်းမရှိ။ သမ္မာ ဒိဋ္ဌိကို မပြည့်စေဘဲ သမ္မာသမာဓိကို ပြည့်စေဖွယ် အကြောင်းမရှိ။

ရိသေကျိုးနွံမှု၊ တူညီသော အသက်မွေးမှုမရှိသော ရဟန်းသည် သီတင်း သုံးဖော်တို့အပေါ်၌ အဘိသမာစာရဝတ်ကို ပြည့်စေဖွယ်အကြောင်းရှိ၏...သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပြည့်စေလျှင် သမ္မာသမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပြည့်စေဖွယ် အကြောင်း ရှိ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂၂။ ဒုတိယ အဂ္ဂါရဝသုတ်၌ ရိသေကျိုးနွံမှုမရှိသော ရဟန်းသည် အဘိသမာစာရဝတ်၊ သေက္ခမ္မေ၊ သီလက္ခန္ဓာ၊ သမာဓိက္ခန္ဓာ၊ ပညာက္ခန္ဓာ ဟူသောတရားငါးပါးကို ပြည့်စေဖွယ် အကြောင်းမရှိ။ ရိသေကျိုးနွံမှု၊ တူညီသောအသက်မွေးမှုမရှိသော ရဟန်းသည် သီလ၊ ထိုတရား ငါးပါးကို ပြည့်စေဖွယ်အကြောင်းရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

-
- ၁။ မဟာဝဂ္ဂခန္ဓာက၊ စူဠဝဂ္ဂခန္ဓာက တို့၌လည်းသာဓကဉာဏ်၊ အာစရိယဝတ်စသည်တို့ကို အဘိသမာစာရဝတ်ဟု ခေါ်ပါသည်။
 - ၂။ ပါရာဇိက လေးပါးမှ တစ်ပါးသော ပါတိမောက် သိက္ခာပုဒ်များကို သေက္ခမ္မေဟု ခေါ်ပါသည်။
 - ၃။ သီလဝနီတံ စတ္တာနိ မဟာသီလဝနီ=အဋ္ဌကထာ။ စတ္တာနိ မဟာသီလသိက္ခာပဒါနီတံ စတ္တာနိ ပါရာဇိကာနီသန္ဓာယဒေတ္တံ=သုက္ခာနာ ဝဂ်။

၃။ ဥပက္ခိလေသသုတ်

စိတ်၏ အညစ်အကြေး ငါးပါး

၂၃။ သံ၊ ကြေး၊ သလွဲစင် (ခဲမဖြူ) သလွဲမည်း (ခဲပုပ်) ငွေ
ဟူ၍ ရွှေ၏အညစ်အကြေး ငါးပါးရှိသည်။ ထိုအညစ်အကြေးငါးပါးဖြင့်
ညစ်နှမ်းသော ရွှေသည် နူးညံ့ပျော့ပျောင်းမှုမရှိ၊ အဆောင်မရှိ။ ကြပ်
ဆတ်၏။ ထိုအညစ်အကြေး ငါးပါးမှ လွတ်သော ရွှေသည်သာ နူးညံ့
ပျော့ပျောင်း၏၊ အဆောင်တက်၏၊ လက်စွပ်နုသောတောင်စသောအဆင်
တန်ဆာ ကိုစွဲကို ပြီးစေနိုင်၏။

ထိုနည်းတူပင် စိတ်၏အညစ်အကြေးငါးပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

(၁) ကာမဂုဏ်တို့၌ လိုချင်နှစ်သက်မှု- ကာမစွန္ဒ၊ (၂) စိတ်ဆိုး
စိတ်ပျက်မှု- ဗျာပါဒ၊ (၃) လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှု- ထိနမိဒ္ဓ၊ (၄) စိတ်ပျံ့လွင့်
မှုနှင့် စိတ်ပူပန်မှု- ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၊ ၅။ တွေးတောယုံမှားမှု- ဝိစိကိစ္ဆာတို့ဖြစ်
သည်။

အညစ်အကြေးငါးပါးတို့ဖြင့်ညစ်နှမ်းသောစိတ်သည် နူးညံ့မှုမရှိ၊
ပျော့ပျောင်းမှုမရှိ၊ အဆောင်မရှိ။ ကြပ်ဆတ်၏။ အာသဝေါတရား
များကုန်ခန်းလောက်အောင် တည်ငြိမ်ခြင်းသို့ မရောက်၊ အညစ်အကြေး
ငါးပါးမှ ကင်းကွာသော စိတ်သည်ကား နူးညံ့၏၊ ပျော့ပျောင်း၏၊
အဆောင်တက်ပ၏။ အာသဝေါတရားများ ကုန်ခန်း လောက်အောင်
တည်ငြိမ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ တည်ငြိမ်သော စိတ်ရှိသော ရဟန်းသည်
ဉာဏ်အထူးဖြင့်မျက်မှောက်ပြုအပ်သောတရားကိုမျက်မှောက်ပြုရုံ စိတ်ကို
ညွတ်စေခြင်းအံ့၊ အကြောင်းအထောက်အပံ့နှင့် ပြည့်စုံသည့် အခါတိုင်း၌
ယုတရားများကို မျက်မှောက်ပြုရန် စွမ်းနိုင်၏။

ထိုရဟန်းသည်တန်ခိုးဖန်ဆင်းမှုအမျိုးမျိုးကိုပြီးပြန်စေနိုင်၏။
ဒိဗ္ဗဿာတခတ်ဖြင့် ဤသို့သော အသံတို့ကို ချားနိုင်ပေ သူတစ်ပါး
တို့၏ စိတ်အကြံကို သိနိုင်၏။ အတိတ်ဘဝတို့ကို ပြန် ပြခြင်းအထောက်အ
ပံ့နိုင်၏။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ဟင်္ဝအမျိုးမျိုး၌ ဖြစ်ပျက်နေသော သတ္တဝါတို့ကို
သိမြင်နိုင်၏။ အာသဝေါတရားကင်းရာဖြစ်သည့်အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ဟူသော
စေတော ဝိမုတ္တိ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ပညာဟူသော ပညာ ဝိမုတ္တိကို မျက်မှောက်
ပြု၍ နေနိုင်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄။ ဒုဿီလသုတ်

သီလပျက်သူအား တရားငါးပါးပျက်ပုံ

၂၄။ သီလပျက်သူအား သမ္မာသမာဓိသည် ပျက်စီး၏။ သမ္မာသမာဓိပျက်သူအား ယထာဘူတဉာဏ်သည် ပျက်စီး၏။ ယထာဘူတဉာဏ်ပျက်စီးသူအား နိဗ္ဗာန်ဝိရာဂဉာဏ်သည် ပျက်စီး၏။ နိဗ္ဗာန်ဝိရာဂဉာဏ်ပျက်စီးသူအား ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်သည် ပျက်စီး၏။ ဥပမာအခက်အလက်ပျက်စီးသောသစ်ပင်မှာ အပွေး၊ အခွံ၊ အကာအနှစ်တို့သည် ပြည့်စုံ၍ မလာသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

သီလပြည့်စုံသူအား သမ္မာသမာဓိသည် ပြည့်စုံလာ၏။... နိဗ္ဗာန်ဝိရာဂဉာဏ် ပြည့်စုံသူအား ဝိမုတ္တိဉာဏ်အမြင်သည် ပြည့်စုံလာ၏။ ဥပမာအခက်အလက်နှင့်ပြည့်စုံသောသစ်ပင်မှာ အပွေး၊ အခွံ၊ အကာအနှစ်တို့သည် ပြည့်စုံလာနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ အနုဂ္ဂဟိတသုတ်

အကြောင်းငါးပါးဖြင့် ချီးမြှောက်အပ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ

၂၅။ အကျင့်လီလ၊ အကြားအမြင် သုတ၊ ဆွေးနွေးခြင်း သာကတ္ထာ၊ စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်း သမထ၊ အထူးရှုခြင်း ဝိပဿနာ ဟူသော အကြောင်းငါးပါးဖြင့် ချီးမြှောက်အပ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် စေတောဝိမုတ္တိပညာဝိမုတ္တိဟူသော အကျိုးအာနိသင်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ ယထာဘူတဉာဏဒဿန-ယထာဘူတ ဉာဏ်အမြင်၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အရှိသဘောကို အရှိသဘောအတိုင်း သိမြင်သည့်နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်သော ရှေ့ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်များ။ 'တရုဏာဝိပဿနာ = နုသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဟုလည်း ခေါ်ပါသည်။

၂။ နိဗ္ဗာန်-ခန္ဓာငါးပါး၌ ငြီးငွေ့ဖွယ်ဟုသိမြင်သည့်နောက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်များ၊ 'မလဝိပဿနာ-အားရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်' ဟုလည်း ခေါ်ပါသည်။ ဝိရာဂ ခန္ဓာငါးပါး၌ တပ်မက်မှု ကင်းသော မဂ်ဉာဏ်။

၃။ ဝိမုတ္တိ ဉာဏဒဿန ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်နှင့် ကိုလွတ်မြောက်မှုကို ပြန်၍ ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်။

၄။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအရ ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ယူရမည်၊ စေတောဝိမုတ္တိအရ မဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော သမာဓိကို ယူရမည်။ ပညာဝိမုတ္တိအရ ဖိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ပညာကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပါသည်။

၆။ ဝိမုတ္တာယတနသုတ်

လွတ်မြောက်မှု၏ အကြောင်းငါးပါး

၂၆။ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်မှု၏ အကြောင်းငါးပါးရှိသည်။ ထိုအကြောင်းငါးပါးတို့၌ မမေ့မလျော့သည်ဖြစ်၍ အပ္ပဘပြင်းအားထုတ်သော ရဟန်းအားမလွတ်မြောက်သေးသော စိတ်သည် လွတ်မြောက်၏။ မကုန်ခန်းသော အာသဝေါတရားတို့သည်လည်း ကုန်ခန်းခြင်းသို့ရောက်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ယောဂလေးပါးမှ ကင်းလွတ်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အမြတ်ဆုံး တရားတို့လည်း ဆိုက်ရောက်၏။ လွတ်မြောက်မှု၏ အကြောင်းတရား ငါးပါးတို့ကား—

(၁) တစ်ပါးသောရဟန်းသည် ဆရာကဖြစ်စေ၊ လေးစားအပ်သော သီတင်းသုံးဖော်တစ်ပါးကဖြစ်စေ ဟောကြားသောတရားကို ကြားနာရသည်ရှိသော် ထိုတရား၌ အနက်ကိုသိမြင်၏။ ပါဠိကိုသိမြင်၏။ အနက်နှင့် ပါဠိကိုသိမြင်သော ရဟန်းအား ဝမ်းမြောက်မှုသည်ဖြစ်၏။ ဝမ်းမြောက်သူအား နှစ်သက်မှု ပီတိသည်ဖြစ်၏။ နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသူ၏ ကိုယ်သည် ငြိမ်းချမ်း၏။ ငြိမ်းချမ်းသော ကိုယ်ရှိသူသည် ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုကို ခံစားရ၏။ ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုရှိသူ၏ စိတ်သည်တည်ငြိမ်၏။ ဤသို့တရားနာရခြင်းသည် ပထမလွတ်မြောက်မှု၏ အကြောင်းဖြစ်ပေသည်။

(၂) တစ်ပါးသောရဟန်းသည် မိမိကြားနာရသော တရားကိုသူတစ်ပါးတို့အား ဟောကြားစဉ် ထိုတရား၌ အနက်ကိုသိမြင်၏။ ပါဠိကိုသိမြင်၏။ အနက်နှင့်ပါဠိကိုသိမြင်ရသောရဟန်းအား ဝမ်းမြောက်မှုသည်ဖြစ်၏... ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုရှိသော ရဟန်း၏စိတ်သည်တည်ငြိမ်၏။ ဤသို့ တရားဟောခြင်းသည် ဒုတိယလွတ်မြောက်မှု၏ အကြောင်း ဖြစ်ပေသည်။

(၃) တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် မိမိနာကြား သင်ယူထားသော တရားကို အကျယ်အားဖြင့် ရွတ်ဆိုစဉ် ထိုတရား၌ အနက်ကို သိမြင်၏။ ပါဠိကိုသိမြင်၏။ အနက်နှင့်ပါဠိကိုသိမြင်သောရဟန်းအား ဝမ်းမြောက်မှုသည်ဖြစ်၏... ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုရှိသူ၏စိတ်သည်တည်ငြိမ်၏။ ဤသို့ တရားကိုရွတ်ဆိုခြင်းသည်တတိယလွတ်မြောက်မှု၏ အကြောင်း ဖြစ်ပေသည်။

၁။ နှစ်သက်ခြင်း ပီတိကိုအနိစ္စစသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဝိပဿနာရှုလျက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်ကာ ထိုအရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိဖြင့် ခိုင်မြဲသော တည်ငြိမ်မှုကို ရရှိသွားလေ၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။ အဋ္ဌကထာ။

(၄) တစ်ပါးသောရဟန်းသည် ကြားနာသင်ယူထားသော တရားကို စိတ်ဖြင့် အကပ်ထပ်သုံးသပ်ဆင်ခြင်စဉ် ထိုတရား၌ အနက်ကိုသိမြင်၏။ ပါဠိကိုသိမြင်၏။ အနက်နှင့်ပါဠိကို သိမြင်သော ရဟန်းအား ဝမ်းမြောက်မှုသည်ဖြစ်၏...ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုရှိသူ၏ စိတ်သည် တည်ငြိမ်၏။ ဤသို့ ဝ.ရားကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းသည် စတုတ္ထလွတ်မြောက်မှု၏ အကြောင်း ဖြစ်ပေသည်။

(၅) တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် မိမိ ကောင်းစွာ သင်ယူထားသည့် သမာဓိနိမိတ် တစ်ပါးပါးကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းစဉ်ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းတရား၌ အနက်ကိုသိမြင်၏။ ပါဠိကိုသိမြင်၏။ အနက်နှင့်ပါဠိကိုသိမြင်တော့ ရဟန်းအား ဝမ်းမြောက်မှုသည်ဖြစ်၏။ ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုရှိသူ၏ စိတ်သည်တည်ငြိမ်၏။ ဤသို့သမာဓိနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ပဉ္စမလွတ်မြောက်မှု၏ အကြောင်းဖြစ်ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ သမာဓိသုတ်

သမာဓိပွားများသောအား ဥာဏ်ငါးပါးဖြစ်ပုံ

၂၇။ ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် ရင့်ကျက်သောပညာ၊ စွဲမြဲသော သတိရှိသူကုန်လျက် အကိုင်းအရှည် ပမာဏမရှိသော^၁ (လောကုတ္တရာ) သမာဓိကို ပွားများကြကုန်လော့။ ထိုသမာဓိကို ပွားများသူတို့အား ငါးပါးသော(ပစ္စဝေက္ခဏာ)ဥာဏ်တို့သည်^၂ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ အဘယ် ငါးပါးသော(ပစ္စဝေက္ခဏာ) ဥာဏ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သနည်း—

(၁) ဤသမာဓိသည် ဝင်စားဆဲ ခဏ၌လည်း ချမ်းသာ၏။ နောင်အခါ၌လည်း ချမ်းသာသောအကျိုးရှိ၏-ဟု ဆင်ခြင်သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဥာဏ်။

(၂) ဤသမာဓိသည် ဖြူစင်၏။ ကိလေသာဟူသော အာမိသမူ ကင်း၏ဟု ဆင်ခြင် သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဥာဏ်။

(၃) ဤသမာဓိသည် ယောက်ျားမြတ်တို့ မှီဝဲအပ်သော တရား ဖြစ်၏ဟု ဆင်ခြင် သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဥာဏ်။

၁။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်း(၃၀)ပါးကို 'သမာဓိနိမိတ်'ဟု ဆိုပါသည်။

၂။ အဗ္ဗမာဏန္တံ^၁ ပမာဏကရဓမ္မရဟိတံ လောကုတ္တရံ-အဋ္ဌကထာ။

၃။ ပဉ္စ ဥာဏာနိတိ ပဉ္စ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ ဥာဏာနိ-အဋ္ဌကထာ။

(၄) ဤသမာဓိသည် ငြိမ်သက်၏။ မှန်မြတ်၏။ ကိလေသာငြိမ်း
ဆေးခြင်းဖြင့် ရအပ်သော တရားဖြစ်၏။ စိတ်တည်၍ ခြေတည်မှုဖြင့် ရအပ်
သော တရားဖြစ်၏။ လုံ့လ စိုက်ထုတ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော စိတ်
ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ် ဟု ဆီး၍ မုကပ်သော တရားမဟုတ်
ဟု ဆင်ခြင် သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ်။

(၅) ငါသည်ဤသမာဓိ နှိုင်းတိုရှိလျှင် ဝင်စား၏။ သတိရှိလျက်
သလျှင် ဤသမာဓိမှထွက်ဟု ဆင်ခြင် သိမြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ်
တို့ ဖြစ်ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ ပဉ္စဂီကသုတ်

အင်္ဂါငါးပါး ရှိသော သမာဓိကို ပွားများခြင်း

၂၀။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် သင်္ခါန္တိအား အင်္ဂါငါးပါးရှိသော
အရိယာသမ္မာသမာဓိ ပွားများခြင်းကို ဟောကြားအံ့။ ရှိသော နာယူ
ကြကုန်သော။ ရဟန်းတို့၊ အင်္ဂါငါးပါးရှိသော သမ္မာသမာဓိကို ပွားများ
ခြင်း ဟူသည် အဘယ်နည်း-

(၁) ရဟန်းတို့ ဤသောနာ၌ တစ်ပါးသောရဟန်းသည်ကမဂုဏ်
တို့မှ ကင်းဆီဟ၍ ဝိတက်ဝိစာရပီတိ၊ သုခတို့နှင့်တကွဖြစ်
သော ပထမဈာန်ကို ဝင်စား၍ နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် မိမိ
တစ်ကိုယ်လုံးကို ကိလေသာကင်းဆီတို့မူကြောင့် ဖြစ်သည့်ပီတိ၊

၁။ လောကီများတို့ကို ရရှိရန် အထွတ်သူသည် ဟာမစ္ဆန္တဇနသော ဆန်
ကျင်ဘက် နီဝရဏတရားတို့ကို အမေတိတံ၌ နှိပ်ကွပ်ဟု ဆီးရသည်။
နီဝရဏတို့ကို နှိပ်ကွပ် တားဆီးနိုင်သော ဈာန်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။
ဤအရဟတ္တဖိုလ် သမာဓိကား ဤသို့သုတ်၏။ သောသဝဠိမ်း
ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ် စိတ်၏ ခြေတည်မှု ခေါ်သောလျှောက် ဖြစ်ပေါ်
လာ၏။ သောသမာဓိတ် ဝင်စားသော ဧဝံဉာဏ်သည် ကိလေသာတို့ကို
နှိပ်ကွပ်ရန် မလိုဘဲ လွယ်ကူစွာ ဝင်စားနိုင်သော တရားဖြစ်၏ဟု ဆိုလို
ပါသည်။

သုခံ တို့ဖြင့် စွတ်စို ပျံ့နှံ့စေ၏။ ဥပမာကျမ်းကျင်သောရေချိုးသမားသည် ကြေးခွက်၌ ဆပ်ပြာမှုန့်များကို ထည့်ပြီးရေဖြင့် ဖျန်း၍ဖျန်း၍ နယ်သည်ရှိသော်ထိုဆပ်ပြာမှုန့်အခဲသည်အတင်းရော အပြင်ပါ အစေးစေးတို့ဖြင့် စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပေသည်။ ဤ ပထမချော့ကို ဝင်စားခြင်းသည် ပထမဦးစွာ သမ္မာသမာဓိ ပွားများခြင်းတည်း။

- (၅) တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ပီတိကင်းကွာ၍ချမ်းသာခြင်းသုခမျှသာ ရှိတော့သော တတိယချော့ကို ဝင်စား၍ နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် မိမိတစ်ကိုယ်လုံးကို သမ ခံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပီတိသုခ တို့ဖြင့် စွတ်စိုပျံ့နှံ့စေ၏။ ဥပမာ လေးဘက်လေးတန်၌ ရေဝင်ပေါက် ရှိသည့် အစောက်နက်သော ရေအိုင်မှ ပေါက်ထွက်သောရေတို့သည် ထိုရေအိုင်သို့သွယ်လျှင်စိမ့်ဝင်ကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပေသည်။ ဤဒုတိယချော့ကို ဝင်စားခြင်းသည် ဒုတိယမြောက် သမ္မာသမာဓိ ပွားများခြင်းတည်း။
- (၆) တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ပီတိကင်းကွာ၍ချမ်းသာခြင်းသုခမျှသာ ရှိတော့သော တတိယချော့ကို ဝင်စား၍ နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် မိမိတစ်ကိုယ်လုံးကို ပီတိကင်းသော ချမ်းသာခြင်းသုခဖြင့် ပျံ့နှံ့စေ၏။ ဥပမာ ရေထဲ၌ပေါက်၍ ရေထဲ၌ ကြီးပွားသော ကြာပင်တို့သည် အရင်းမှ အဖျားတိုင်အောင် ရေဖြင့်စွတ်စိုပျံ့နှံ့နေကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဤတတိယချော့ကို ဝင်စားခြင်းသည် တတိယမြောက် သမ္မာသမာဓိ ပွားများခြင်းတည်း။
- (၇) တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ဒုက္ခလည်းမရှိ၊ သုခလည်းမရှိတော့ဘဲ ဥပေက္ခာကြောင့် ဖြစ်သည့် သတိစင်ကြယ်ခြင်းရှိသော တုတ္တံချော့ကို ဝင်စား၍ နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် မိမိ တစ်ကိုယ်လုံးကို ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော စိတ်ဖြင့် ဖြန့်၍ နေ၏။ ဥပမာ ဦးခေါင်းနှင့်တကွ တစ်ကိုယ်လုံးကို ဖြူဖွေးသော အဝတ်ဖြင့် ခြုံ၍ နေသော ယောက်ျား၏

၁။ “နာယကော ဝါနာယကန္တေ ဝါသီဝါ-ရေချိုးသမား သို့မဟုတ် သူတပည့်သည်” ဟု ဆိုပါသည်။ ရှေးခေတ်က ရေချိုးဆပ်၌ ရေချိုးလာသူတို့အား အဖိုးအခဖြင့်ကြေးတွန်း ပွတ်တိုက်၍ ရေချိုးပေးသူများရှိခဲ့ဟန် တူပါသည်။

ကိုယ်၌ အဝတ်ဖြ် မထိတွေ့ အပ်သော နေရာမရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။
ဤစတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားခြင်း သည် စတုတ္ထမြောက် သမ္မာသမာဓိ
ပွားများခြင်းတည်း။

(၅) တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ကားပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် တည်းဟူသော
အကြောင်းနိမိတ်ကို ကောင်းစွာသင်ယူထား၏။ ဥပမာ ရပ်နေသူ
သည် ထိုင်နေသူကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင် သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထိုင်
နေသူသည် အိပ်နေသူကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင် သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
ထို့အတူ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် တည်းဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို
ကောင်းစွာဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းကာ ဤ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တည်း
ဟူသော အကြောင်း နိမိတ်ကို ဆင်ခြင်ခြင် သည် ဥပေမာသော
သမ္မာသမာဓိ ပွားများခြင်းတည်း။

ရဟန်းတို့၊ ဤသို့အင်္ဂါငါးပါးရှိသော အရိယသမ္မာသမာဓိကို
ပွားများသော ရဟန်းသည် ဉာဏ်အထူးဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရား
ကို မျက်မှောက်ပြုရန် စိတ်ကုညတ်စေခြင်းအံ့။ အကြောင်း အထောက်
အပံ့နှင့် ပြည့်စုံသည့်အခါတိုင်း၌ ထိုတရားကို မျက်မှောက်ပြုရန် စွမ်းနိုင်၏။

ဥပမာ ရေပြည့်နေသော အိုးစသည်၌ ခို အားရှိသော
ယောက်ျားက မည်သည့်ဘက်သို့ မဆို စောင်းငဲ့လိုက်လျှင် ရေထွက်ကျလာ
သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အားရှိသောယောက်ျားသည် ရေပြည့်နေသော
လေးဘေင့်ကန်ကြီး၏ ကန်ပေါင်ရိုးတစ်ဖက်ဖက်ကို ဖွင့်လိုက်လျှင် ရေ
များထွက်လာသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ညီညာသော မြေပြင်ရှိသည့် လမ်း
ဆုံ၌ ရပ်ထားသော မြင်းရထားကို ကျွမ်းကျင်သော ရထားထိန်းသည်လိုရာ
အရပ်သို့ မောင်းနှင်သွားနိုင် သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ထို့အတူ အင်္ဂါ
ငါးပါးရှိသည့် သမ္မာသမာဓိကို ပွားများသော ရဟန်းသည် ဉာဏ်အထူး
ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရားကို မျက်မှောက်ပြုရန် စွမ်းနိုင်၏။

ထိုရဟန်းသည် တန်ခိုးဖန်ဆင်းမှု အမျိုးမျိုးကို ပြီးမြောက်စေနိုင်
၏။ ပညာဝိမုတ္တိကို မျက်မှောက် ပြု၍ နေနိုင်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ တဿ ဝေဿ သမာဓိဿ သရူပဒဿနဿ ပစ္စယတ္တာ ပစ္စဝေက္ခဏာ
ဉာဏံ ပစ္စဝေက္ခဏနိမိတ္တံ ဝိကာ။

၉။ စက်မသုတ်

စင်္ကြံလျှောက်ခြင်း၏ အကျိုးငါးပါး

၂၉။ စင်္ကြံလျှောက်သောရဟန်းသည်-

- (၁) ခရီးရှည်သွားနိုင်ခြင်း၊
- (၂) ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ကိုအားထုတ်နိုင်စွမ်းရှိခြင်း၊
- (၃) အနာရောဂါကင်းခြင်း၊
- (၄) စားသောက် အပ်သော အစားအစာ ကောင်းစွာ ကြေညက်ခြင်း၊
- (၅) စင်္ကြံလျှောက်ခြင်းဖြင့် ရအပ်သော သမာဓိ၏ရှည် မြင့်စွာတည်ခြင်း။^၂

ဟူသော အကျိုးအာနိသင်ငါးပါးကိုရ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ နာဂိတသုတ်

ရှင်နာဇိတအား ဟောသောတရားငါးပါး

၃၀။ အခါတစ်ပါး၌ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ရဟန်းသံဃာမြောက်မြားစွာနှင့်အတူ ကောသလတိုင်း အတွင်း၌ဒေသစာရီကြွချီစဉ် ဣစ္ဆာနဂ်လ မည်သော ပုဏ္ဏားရွာသို့ ဆိုက်ရောက်၍ဣစ္ဆာနဂ်လ တေးအုပ်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါဣစ္ဆာနဂ်လ ရွာသားပုဏ္ဏားလူကြွယ်တို့သည် များစွာသော ခဲဖွယ်ဘာဇဉ်တို့ကို ယူ၍ ဣစ္ဆာနဂ်လတေးအုပ်သို့ရောက်လာကြပြီး ကျောင်းတံခါး အပြင်ဘက်၌ ဆူညံသော အသံတို့ကို ဖြစ်စေကာ ရပ်တန့်နေကြသည်။

၁။ ပဓာနက္ခမောတိပဓာနဝိရိယက္ခမော အဋ္ဌကထာ။

၂။ ရပ်နေစဉ်တွင် ထင်လာသော ကမ္မဋ္ဌာန်း နိမိတ်သည် ထိုင်လိုက်လျှင် ပျောက်သွားတတ်၏။ ထိုင်နေစဉ်တွင် ထင်လာသော ကမ္မဋ္ဌာန်း နိမိတ်သည်လည်း လဲလျောင်းလိုက်လျှင် ပျောက်သွားတတ်၏။ စင်္ကြံလျှောက်ရင်း လှုပ်ရှားနေသောအခါ၌ ထင်လာသော ကမ္မဋ္ဌာန်းနိမိတ်သည်ကား ရပ်သည် ဖြစ်စေ၊ ထိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ လဲလျောင်း၍ပင် နေသည် ဖြစ်စေ ပျောက်မသွားဘဲ တည်မြဲနေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် 'စင်္ကြံလျှောက်ခြင်းဖြင့် ရအပ်သော သမာဓိ၏ ရှည်မြင့်စွာ တည်ခြင်း' ဟုဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ထိုအသံတို့ကို ကြားတော်မူသဖြင့် အလုပ်အကျွေး ရဟန်းဖြစ်သော ရှင်နာဂိတအား “နာဂိတ၊ တံငါသည်များ ငါးလုကြ သလို ဆူဆူညံညံ ကြားနေရတဲ့ အသံတွေဟာ ဘာသံတွေလဲ”ဟု မေး တော်မူသည်။ ဣစ္ဆာနီဂီလ ရွာသားတွေ ရောက်နေကြခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ရှင်နာဂိတက ဖြေကြားသည်။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း မိန့် ကြားတော်မူသည်—

“နာဂိတ၊ ငါသည် အခြံအရံအကျော်အစောနှင့် ဆုံဆည်းခြင်းကို မတောင့်တ၊ အခြံအရံ အကျော်အစောသည်လည်း ငါနှင့်မဆုံဆည်း စေလို။ နာဂိတ၊ ငါသည်ကမဂုဏ်တို့မှလွတ်မြောက်မှုချမ်းသာ၊ ကိုဇလသာ ကင်းဆိတ်မှု ချမ်းသာ၊ ငြိမ်းအေးမှု ချမ်းသာ၊ အမှန်သိမြင်မှု ချမ်းသာ တို့ကို အလိုရှိတိုင်း ရခြင်းရှိ၏။ ထိုချမ်းသာတို့ကို ငါလိုရခြင်းမရှိသော သူသည်သာ မစင်သဖွယ် ရွံဖွယ် ဖြစ်သော ချမ်းသာ၊ အိပ်ငိုက်ခြင်း ချမ်းသာ၊ လာဘ်ရခြင်း၊ အပူအဇော်ခံရခြင်း ဂုဏ်သတင်းကြီးခြင်း ချမ်း သာတို့ကို သာယာနှစ်သက်ရာ၏။”

“အရှင်ဘုရား မြတ်စွာဘုရားသည်သည်းခံတော်မူပါ။ ယခုအချိန် သည် သည်းခံရမည့် အချိန်ဖြစ်ပါသည်။ မိုးကြီးသည်းထန်စွာ ရွာသော အခါမိုးရေတို့သည် နိမ့်ရာအရပ်သို့ စီးသွားကြကုန်သကဲ့သို့ ယခုအခါ ရွာနိဂုံး ဇနပုဒ်တို့မှ ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား ကြွသွားရာ အရပ်တိုင်းသို့ လိုက်လာကြမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့လိုက်လာကြခြင်း မှာလည်း မြတ်စွာဘုရား၏ သီလပညာ ကြီးမားလှခြင်း ကြောင့်ပင် ဖြစ် ပါသည်။”

ထိုသို့တောင်းပန်သော ရှင်နာဂိတအား ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော် မူလေသည်—

“နာဂိတ၊ ငါသည် အခြံအရံအကျော်အစောနှင့် ဆုံဆည်းခြင်းကို မတောင့်တ... ထိုချမ်းသာတို့ကို ငါလို ရခြင်း မရှိသောသူသည်သာမစင် သဖွယ် ရွံဖွယ်ဖြစ်သော ချမ်းသာ... ဂုဏ်သတင်းကြီးခြင်း ချမ်းသာတို့ကို သာယာ နှစ်သက်ရာ၏။

နာဂိတ၊ စားသောက် အပ်သော အစာအာဟာရ၏ အကျိုးဆက် ကား ကျင်ကြံ ကျင်ငယ်ဖြစ်၏။ (၁)

၁။ ဗိဇ္ဇသုခန္တိ^၁ အသုစိသုခံ၊ အဋ္ဌကကော။

ချစ်ခင်နှစ်သက်အပ်သောသမ္မာသမ္ဘာတော်၏ အကျိုးဆက်ကား
ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲခြင်း၊ စိုးရိမ်ပူပန်ဆွဲငင်ကြားရခြင်းတို့ဖြစ်၏။ (၂)

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို အစဉ်အားထုတ်နေသော သူအား ကင့်တယ်
သော အာရုံ၌လည်း စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ဟု ထင်ခြင်းသည်အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း
၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်၏။ (၃)

ဖဿယတန ခြောက်ပါးတို့၌ အနိစ္စဟု အဖန်ဖန် ရှုနေသူအား
တွေ့ထိမှု ဖဿ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ထင်ခြင်းသည် ထိုအနိစ္စဟု ရှုခြင်း၏
အကျိုးဆက် ဖြစ်၏။ (၄)

ဥပါဒါနုက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ ဖြစ်ပျက်မှုကို အဖန်ဖန်ရှု၍နေသော
သူအား စွဲလမ်းမှုဥပါဒါနုက္ခန္ဓာ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟုထင်ခြင်းသည် ထိုဖြစ်ပျက်မှု
ကိုရှုရခြင်း၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်၏”ဟု မိန့်ကြားပါသည်။ (၅)

၄။ သုမနဝဂ်

၁။ သုမနသုတ်

သုမနာဗ္ဗိမင်းသမီးနှင့် ဒါနအကျိုးငါးပါး

၃၁။ ကခါတစ်ပါး၌သာဝတ္ထိပြည် ပဓာနဒီကေသလမင်းကြီး၏
သမီးတော်ဖြစ်သော သုမနာမင်းသမီးသည် မင်းသမီးငါးရာ ခြံရံလျက်
ရထားငါးရာတို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓသီတင်းသုံးရာ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ ရောက်
လာသည်။ သုမနာသည် ဗုဒ္ဓအား ရိုသေစွာရှိခိုးပြီး ဆောက်ပါးမေးခွန်းကို
မေးလျှောက်ခံရသည်။

“အရှင်ဘုရား၊ ဤသာသနာ၌ အဒ္ဓါ၊ သီလ၊ ဗျော၊ အားဖြင့်
တူညီသောတပည့်သာဝက နှစ်ပါးရှိရာပါ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါး
သည် ပေးကမ်းလှူဒါန်းမှုရှိသူ၊ တစ်ပါးကမူ ပေးကမ်းလှူဒါန်းမှု မရှိသူ
ဖြစ်ရာပါ၏။ သူတို့နှစ်ပါးသည်သေလွန်၍ နတ်ပြည်သို့ရောက်သွားခဲ့သော်
နတ်အဖြစ်၌ကူခြင်းမူ ရှိနိုင်ပါသလော”

“သုမန၊ နတ်ဖြစ်သွားသော ထိုသူနှစ်ဦး တို့အား ထူခြားမှု ရှိနိုင်
၏။ ပေးလှူမှုရှိသူသည် ပေလူမှု မရှိသူထက် နတ်တို့၏အသက် အဆင်း၊
ချမ်းသာ၊ အခြံအရံ၊ အစိုးရမှုဟူသော အပကြွင်းငါးပါးတို့ဖြင့် သာ
လွန်၏”

“အရှင်ဘုရား၊ အကယ်၍ ထိုသူနှစ်ဦးတို့သည် နတ်ပြည်မှစုတ၍ လူအဖြစ်သို့ ရောက်လာခဲ့သော် လူအဖြစ်၌လည်း ထိုသူ နှစ်ဦးတို့အား ထူးခြားမှု ဖြစ်နိုင်ပါသလော”

“သုမနာ၊ လူအဖြစ်၌လည်း ထိုသူနှစ်ဦးတို့အား ထူးခြားမှုဖြစ်နိုင် ၏။ ပေလူမှုရှိခဲ့သည့် ပေးလူမှု မရှိခဲ့သူ ထက်လူတို့၏အသက်၊ အဆင်း၊ ချမ်းသာ၊ အခြံအရံ၊ အစိုးရမှုဟူသော အကြောင်း ငါးပါးတို့ဖြင့်သာ လွန်၏”

“အရှင်ဘုရား၊ အကယ်၍ ထိုသူနှစ်ဦးတို့သည် လူ့ဘောင်မှထွက်၍ ရဟန်းဘောင်သို့ ဝင်သွားခဲ့ကြသော်၊ ရဟန်းအဖြစ်၌လည်းထိုသူနှစ်ဦး တို့အားထူးခြားမှု ဖြစ်နိုင်ပါသလော”

“သုမနာ၊ ရဟန်းအဖြစ်၌လည်း ထိုသူ နှစ်ဦးတို့အား ထူးခြားမှု ဖြစ်နိုင်၏။ ပေးလူမှုရှိခဲ့သော ရဟန်းသည် ပေးလူမှုမရှိခဲ့သော ရဟန်း ထက် အလှူခံရန် တောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍သာလျှင် ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး၊ ဟူသော ပစ္စည်းလေးပါးကိုမျှားစွာ သုံးဆောင်ရခြင်း၊ နှစ်သက်ဖွယ်အပြုအမူတို့ဖြင့်သာ သီတင်းသုံးဖေါတို့၏ ပြုမူ ဆက်ဆံမှုကို ခံရခြင်းဟူသော အကြောင်းငါးပါးတို့ဖြင့် သာလွန်၏။

“အရှင်ဘုရား၊ အကယ်၍ထိုရဟန်းနှစ်ပါးတို့သည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သွားခဲ့ကြသော် ထိုရဟန္တာ နှစ်ပါးတို့အား ထူးခြားမှု ဖြစ်နိုင်ပါ သေးသလော”

“သုမနာ၊ ဤသို့ ရဟန္တာဖြစ်သွားရာ၌မူ တစ်ပါး၏ ကိလေသာ တို့မှလွတ်မြောက်ခြင်းသည်အခြားတစ်ပါး၏ ကိလေသာဖို့မှလွတ်မြောက် ခြင်းနှင့် ထူးခြားကွဲပြားမှုရှိ၏ဟု ငါမဆိုပေ”

“အရှင်ဘုရား၊ အံ့ဖွယ်ကောင်းလှပါ၏။ မဖြစ်ဘူးပြီ ထူးကဲလှ ပါ၏။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို အလွန်ခိုင်ပြိုင်သင့်လှပါ၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော်ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့သည် နတ်ဖြစ်သူကလည်းကောင်း၊ လူဖြစ် သူအားလည်းကောင်း၊ ရဟန်းဖြစ်သူအားလည်းကောင်း ကျေးဇူးမျှားလှ သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။”

သုမနာမင်းသမီးသည် ဤသို့ ဝမ်းမြောက်စကား လျှောက်ကြား လေ၏။ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကလည်း ဆောက်ပါ နိဂုံးစကားကို မိန့်ကြားတော် မူပါသည်။

“ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် သွားသည့် ဆီနှင်း မြူတိမ် သူရိန် မီးခိုး ညစ်မျိုးငါးအင် ကင်းဝေးစင်သော လမင်းသည် အလုံးစုံသော ကြယ် တာရာ အပေါင်းတို့ကို အလင်းရောင်အားဖြင့် သာလွန်၍ တင့်တယ် သကဲ့သို့ ထို့အတူ သီလနှင့် ပြည့်စုံ၍ ရတနာသုံးပါးကို ယုံကြည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မပေးရက်လို ဝန်တိုခြင်းသဘောရှိသူတို့ကို စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်းအားဖြင့် သာလွန်၍ တင့်တယ်ပေ၏။

လျှပ်စစ်ရောင်တန်း ခြူးပန်းခြူးနွယ်တို့ဖြင့် တင့်တယ်တောက်ပ သော များစွာသောတိမ်တောင်တိမ်ထွတ်ရှိသော တစ်ချုန်းလျက်ရွာသွန်း သောမိုးသည် ကုန်းမြေကို လည်းကောင်း၊ ချိုင့်ဝှမ်းကို လည်းကောင်း ပြည့်စေသကဲ့သို့ ထို့အတူ ပညာရှိ၍ အမြင်မှန်နှင့် ပြည့်စုံသော ဗုဒ္ဓ၏ တပည့်သည် မပေးရက်လို ဝန်တိုခြင်းသဘောရှိသူကို အသက်၊ အဆင်း၊ ချမ်းသာ၊ အခြွေအရံ၊ အစိုးရခြင်းတို့ဖြင့် လွှမ်းမိုး သာလွန်၏။ ထိုသူ သည် စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့က ပို့ဆောင် ပေးအပ်သည်ဖြစ်၍ တမလွန်သို့ ရောက်လျှင် နတ်ပြည်၌ ပျော်ရွှင်စွာ နေရ၏။”

၂။ စုန္ဒိသုတ်

စုန္ဒမင်းသမီးနှင့် အမြတ်ဆုံး ကြည်ညိုခြင်းငါးပါး

၃၂။ အခါတစ်ပါး၌ (ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဗိမ္ဗိသာရ မင်းကြီး၏ သမီးဖြစ်သော) စုန္ဒမင်းသမီးသည် မိန်းမပျိုငါးရာ ခြံရံလျက် ရထား ငါးရာတို့ဖြင့် ဝေဠုဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံ ရောက်လာသည်။ စုန္ဒမင်းသမီးသည် ဗုဒ္ဓအား ရှိသော ရှိခိုးပြီး သောက်ပါမေးခွန်းကို မေးလျှောက်လေသည်။

“အရှင်ဘုရား၊ ဘုရား၊ တရားသံဃာတို့ကို ဆည်းကပ်၍ ပါဏာတိ ပါတစသော ကံငါးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်သူသည် သေလွန်သော အခါ ဒုဂ္ဂတိသို့ မရောက်၊ သုဂတိသို့သာ မျောက်၏ ဟူ၍ တပည့်တော်၏ မောင်စုန္ဒမင်းသားက ပြောဆိုပါသည်။ ဤစကားနှင့် စပ်၍ မြတ်စွာ

၁။ ပရိဗျူဠောတိဥဒကောသေန ဝိယဒါနဝသေနဒိသံမာနေဟိဘောပေဟိ ပရိဗျူဠော။ ဒေဝလောကံ သမ္မာပိတောတိ အတ္ထေ အဋ္ဌကထာ။
 ၂။ ဒုဂ္ဂတိ (ဒု/ဂတိ) မကောင်းသော လားရာဘဝ၊ ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသူရကာယ်ဟူသော အပါယ်လေးဘုံ။

ဘုရားကို တပည့်တော် မေးလျှောက်လိုပါသည်- အဘယ်သို့ သဘော ရှိသော ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာတို့၌ ကြည်ညိုသောသူသည် ဝေလွန် သော အခါ သုဂတိသို့ ရောက်ပါသနည်း၊ အဘယ်သို့သဘောရှိသော သီလတို့၌ ဖြည့်ကျင့်သူသည် ဝေလွန်သောအခါ သုဂတိသို့ ရောက်ပါ သနည်း။

စုန္ဒိမင်းသမီး၏ မေးခွန်းကို ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေကြား တော်မူ၏။

“သမီးစုန္ဒိ၊ ခြေမရှိသောသတ္တဝါ၊ ခြေနှစ်ချောင်းရှိသောသတ္တဝါ၊ ခြေများစွာရှိသော သတ္တဝါတို့တွင် လည်းကောင်း၊ ရုပ်ရှိသောသတ္တဝါ၊ ရုပ်မရှိသောသတ္တဝါတို့တွင် လည်းကောင်း၊ သညာရှိသော သတ္တဝါ၊ သညာမရှိသောသတ္တဝါ၊ သညာ ရှိသည်လည်းဟုတ်၊ မရှိသည်လည်း မဟုတ်သော သတ္တဝါတို့တွင်လည်းကောင်း ကိလေသာ အညစ်အကြေး တို့မှ ကင်းဝေး၍ သိအပ်ဖွယ်ရာ အဖြာဖြာကို မှန်စွာ ကိုယ်တိုင် သိမြင် နိုင်သော မြတ်စွာဘုရားကို အမြတ်ဆုံးဟု ဆိုအပ်၏။ ဆိုမြတ်စွာဘုရား၌ ကြည်ညိုသူတို့သည် အမြတ်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်၌ ကြည်ညိုသူများ ဖြစ်ကုန်၏။ အမြတ်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်၌ ကြည်ညို သူတို့အား အမြတ်ဆုံး အကျိုးသည် ဖြစ်၏။ (၁)

သမီးစုန္ဒိ၊ သင်္ခတ^၁ တရားဟူသောတို့တွင် အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော အရိယမဂ်ကို အမြတ်ဆုံးဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုအရိယမဂ်၌ ကြည်ညိုသူတို့သည် အမြတ်ဆုံးတရား၌ ကြည်ညိုသူများ ဖြစ်ကုန်၏။ အမြတ်ဆုံးတရား၌ ကြည်ညိုသူတို့အား အမြတ်ဆုံးအကျိုးသည် ဖြစ်၏။ (၂)

သမီးစုန္ဒိ၊ သင်္ခတ တရားတို့တွင် လည်းကောင်း၊ အသင်္ခတ တရား တို့တွင် လည်းကောင်း တဏှာကုန်ရာ၊ ကိလေသာတို့ ကင်းကွင်းရာ၊ ဝဋ် ဒုက္ခ ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အမြတ်ဆုံးဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်၌ ကြည်ညိုသူတို့သည် အမြတ်ဆုံး တရား၌ ကြည်ညိုသူများ ဖြစ်ကုန်၏။ အမြတ်ဆုံး တရား၌ ကြည်ညိုသူတို့အား အမြတ်ဆုံး အကျိုးသည် ဖြစ်၏။ (၃)

၁။ သုဂတိ ကောင်းသောလားရာ ဘဝ၊ လူးမြည်၊ နတ်မြည်၊ မြက္ခာ မြည်များ။
၂။ သင်္ခတ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရဟူသော အကြောင်းလေးပါး တို့၏ ဖိုတီးမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောတရား။

သမီးစုန္ဒီ၊ သီလ ဂိုဏ်း ဟူသမျှတို့တွင် အဝေးမှယူလာသည့်လူဖွယ်
 ပစ္စည်းကို ခံယူထိုက်သော၊ ဧည့်သည်တို့အတွက် သတူးစီမံထားသည့်လူဖွယ်
 ပစ္စည်းကို ခံယူထိုက်သော၊ တလေ့နံ့အကျိုးကို မျှော်မှန်း၍ လူဒါနအပ်
 သော လူဖွယ်ပစ္စည်းကို ခံယူထိုက်သော၊ တစ်လောကလုံး၏ အမြတ်ဆုံး
 လောင်းမှုလုပ် မြဲ ဖြစ်သော၊ အစုံအားဖြင့် လေးစုံ၊ အသီးသီး ယားဖြင့်
 ရှစ်လောက်သော မြဲသစ် ဘုရား၏ တပည့်အပေါင်းကို အမြတ်ဆုံးဟု ဆို
 အပ်၏။ ထိုမြဲသစ် ဘုရား၏ တပည့်အပေါင်း ၌ ကြည်ညိုသုတူသည်အမြတ်
 ဆုံး သံဃာ ၌ ကြည်ညိုသုတူများ ဖြစ်ကုန်၏။ အမြတ်ဆုံးသံဃာ၌ ကြည်ညို
 သုတူအား အမြတ်ဆုံး အကျိုးသည် ဖြစ်၏။ (၄)

သမီးစုန္ဒီ၊ သီလ ဟူသမျှတို့တွင် မကျိုးမပေါက်မပြောက် မကျား
 ကုန်သည်ဖြစ်၍ သမာဓိတူ ဖြစ်စေနိုင်သော၊ အရိယာတို့နှစ်သက်အပ်သော
 သီလတို့ကို အမြတ်ဆုံးဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုအရိယာတို့နှစ်သက်အပ်သောသီလ
 တို့၌ ဖြည့်ကျင့်သုတူသည့် အမြတ်ဆုံးသီလ၌ ဖြည့်ကျင့်သုတူများ ဖြစ်ကုန်၏။
 အမြတ်ဆုံးသီလ၌ ဖြည့်ကျင့်သုတူအား အမြတ်ဆုံး အကျိုးသည်ဖြစ်၏ဟု
 ဟောကြားပါသည်။ (၅)

၃။ ဥဂ္ဂဟသုတ်
 ဥဂ္ဂဟသုကြွယ်၏ သမီးစုန္ဒီများနှင့်

ယောဝတ် ငါးပါး

၃၃။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဘဒ္ဒိယမြို့ သယံဇာတတောအုပ်၌၊ သီတင်း
 သုံးစဉ် မေဇ္ဇက မေဇ္ဇဝဠာ၏ မြေးဖြစ်သူ ဥဂ္ဂဟသုကြွယ်၏ ပဉ္စမိတချက်အရ
 ထိုသုကြွယ်၏ အိမ်သို့ ကြွ၍ ဆွမ်းတုဉ်းပေးတော် မူသည်။ ဥဂ္ဂဟ သုကြွယ်
 သည် ဆွမ်းတုဉ်းပေးပြီးသော် မြတ်စွာဘုရားအား—

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်၏ ဤ သမီးပျိုတို့သည် လင့်အိမ်သို့
 လိုက်၍ သွားကြရကားဘုမည် သူများ ဖြစ်ပါသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည်

၁။ အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သော ‘အရိယကန္တသီလ’ ဟူသည် ငါးပါး
 သီလဝင်ဖြူစေမှုပေးသော ဤနာရဉ်မူ အမြတ်ဆုံးသီလဟု ဆိုသောကြောင့်
 မာ ဖိုလ်နှစ်လျဉ်းသော သီလကိုသာ ယူရမည်ဟု ခြိကော၌ ဖွင့်ပါသည်။
 ၂။ ဇောတယ၊ ဝဇ္ဇနာ၊ သယံဇာတော အရောပတော ဟိမဝန္တနန္ဒ မဇ္ဈိမိ ကော
 မဇ္ဈိမနန္ဒာ၊ သေဏ္ဍာ ဟူသော အဋ္ဌကထာအရ ပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါ
 သည်။ ပါရာမီတော် အဋ္ဌကထာ (ပ - ၁၃၂) ၌မူ မြတ်လေးတော
 ဟု ဖွင့်ပါသည်။

“သမီးတို့၊ သင်တို့သည် ဆုံးမစကားမိန့်ကြားတော်မူပါ” ဟု လျှောက်ကြားတောင်းပန်သည်။ ထိုအခါဗုဒ္ဓက အော်တံပါ ဆုံးမစကားကို မိန့်ကြားတော်မူသည်။

“သမီးတို့၊ သင်တို့သည် လင်ယောက်ျား၏ ရှေးဦးစွာ အိပ်ရာမှ ထသူ၊ ဓနာန်မှအိပ်သူ၊ ဘာလုပ်ရပါမည်လဲဟု မေး၍ပြု ရမည့်အလုပ်ကို နာခံသူ၊ နှစ်သက်ဖွယ်ကဲ့ပြုလုပ်သူ၊ ချစ်ဖွယ်စကားကို ပြောဆိုသူဖြစ်အောင် အားထုတ်ကြရမည်။ (၁)

သမီးတို့၊ သင်တို့သည် လင်ယောက်ျားလေးစားမြတ်နိုးအပ်သော မိဘနှစ်ပါးနှင့် ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏားတို့အား အရိုအသေပြုကြရမည်။ (၂)

သမီးတို့၊ သင်တို့သည်သိုးမွေးချည်၊ ဝါချည်တို့နှင့် ဆိုင်သော အိမ်တွင်းမှ လုပ်ငန်းတို့၌ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာသူ၊ စီမံခန့်ခွဲနိုင်သူများ ဖြစ်အောင် အားထုတ် ကြရမည်။” (၃)

သမီးတို့၊ သင်တို့သည် လင်ယောက်ျား၏ကျေးကျွန်အလုပ်သမားများ အလုပ် လုပ် မလုပ်ကို သိအောင် ပြုကြရမည်။ မကျန်းမာသော ကျေးကျွန်တို့ (အလုပ် လုပ်နိုင်လောက်အောင် အင်အား ရှိမရှိကို သိကြရမည်။ စားဖွယ် သောက်ဖွယ်များကို အချိုးကျခွဲဝေပေးကြရမည်။ (၄)

သမီးတို့၊ သင်တို့သည် လင်ယောက်ျားရှာဖွေရရှိတာသည့် ပစ္စည်း ဥစ္စာတို့ကို လုံခြုံအောင် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ကြရမည်။ ပစ္စည်းကို ခိုးဝှက်သူ၊ ဖျက်ဆီးသူ၊ သေရည်သေရက် သောက်စား ယောက်ျားတစ်ပါးတို့နှင့် ပျော်ပါးသူ မဖြစ်အောင်စောင့်ထိန်းကြရမည်။ (၅)

သမီးတို့၊ ဤငါးပါးသောကျင့်ဝတ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသောမာတုဂါမသည်သေ လွန်သောအခါ နှစ်သက်ဖွယ်ရာ ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော ‘မနာပထာယိကာ’ နတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်ပေ၏”

၁။ သိုးမွေးချည်ကိုရှင်းခြင်း၊ ဆေးလျှော်ခြင်း၊ အရောင်ဆိုးခြင်း စသော အလုပ်၊ ဝါကြိတ်ခြင်း၊ ဝါဖက်ခြင်း စသော အလုပ် များကို ကိုယ်တိုင်လည်းလုပ်တတ်ကြရမည်။ အခိုင်းအစေ များအားလည်း ခိုင်းတတ်ကြရသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

၂။ ‘မနောပကာတကာ’ နတ်ဟူသည် နိမ္မာနရတီဘုံမှ နတ်မင်းများပင် ဖြစ်သည်ဟုဖွင့်ပါသည်။

၄။ သိဟသေနာပတိသုတ်

သိဟစစ်သုကြီးနှင့် ဒါနအကျိုးငါးပါး

၃၄။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဝေသာလီပြည် မဟာစုံနိတော ကုဋ္ဌာဂါရ ကျောင်းတိုက်၌သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ထိုအခါသိဟမည်သော စစ်သုကြီးသည် ဗုဒ္ဓထံချဉ်းကပ်၍စောကပ်ပါးမေးခွန်းကို မေးလျှောက်၏။

“အရှင်ဘုရား ပေးလှူခြင်းဒါန၏ မျက်မှောက်အကျိုးကို ဟောကြားရန်ဖြစ်နိုင်ပါသလော”

“သိဟ၊ ဖြစ်နိုင်ပေ၏။ ပေးလှူသူကိုလူအများတို့က ချစ်ခင်မြတ်နိုးကြပေ၏။ ပေးလှူသူထံသို့သူတော်က မြတ်တို့သည်ချဉ်းကပ် လာကြကုန်၏။ ပေးလှူသူသည် ပရိသတ် အလယ်သို့ ရဲဝင့်စွာ ဝင်ဝံ့၏။ ပေးလှူသူ၏ ကောင်းသတင်းသည် ပျံ့နှံ့၏။ သိဟ ဤလေးပါးသော အကျိုးတို့သည် ဒါန၏ မျက်မှောက်အကျိုးများ ဖြစ်၏။

သိဟ၊ ထိုမှတစ်ပါး ပေးလှူသူသည်သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်၏။ ဤကားဒါန၏ တမလွန်အကျိုးဖြစ်ပေသည်။

ဗုဒ္ဓ၏ ဖြေကြားချက်ကို ကြားနားရသောအခါ သိဟ စစ်သုကြီးက ဤသို့လျှောက်ကြားလေသည်-

“အရှင်ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားသည့်ဒါန၏မျက်မှောက်အကျိုးလေးပါးကို တပည့်တော်သည် ကိုယ်တွေ့အားဖြင့်ပင်သိမြင်ခံစားရပါသည်။ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော တမလွန်အကျိုးကိုမူတပည့်တော်သည် ကိုယ်တွေ့အားဖြင့် မသိပါ။ မြတ်စွာဘုရား၌ ယုံကြည်ခြင်းဖြင့်သာ မှတ်ယူပါ၏။”

၅။ ဒါနနိသံသသုတ်

ဒါန၏ အကျိုးငါးပါး

- ၃၅။ (၁) လူအများ၏ ချစ်ခင်မြတ်နိုးမှုကိုခံရခြင်း၊
- (၂) မိမိထံသို့ သူတော်ကောင်းများချဉ်းကပ် လာခြင်း၊
- (၃) ကောင်းသောဂုဏ်သတင်း ကျော်စောခြင်း၊

(၄) လူတို့၏ အကျင့်တရားမှ^၁ မကင်းကွာခြင်း၊
 (၅) သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ရခြင်း၊
 ဟူ၍ ဒါန၏ အကျိုးအာနိသင် ငါးပါးရှိ၏ဟု ရဟန်းတို့အား
 ဘုရားရှင်က ဟောကြားတော် မူသည်။

၆။ ကာလဒါနသုတ်

အချိန်အခါနှင့် လျော်သော ဒါနငါးမျိုး

- ၃၆။ (၁) ဧည့်သည်အာဂန္တုအားလှူခြင်း၊
 (၂) ခရီးသည်အား လှူခြင်း၊
 (၃) လူနာအား လှူခြင်း၊
 (၄) ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးသောအခါ၌ လှူခြင်း။
 (၅) ကောက်ဦး ကောက်သစ်များကိုသိလရှိသူ တို့အား
 လှူခြင်း။

ဟူ၍ အချိန် အခါနှင့် လျော်သော ပေးလှူခြင်း ‘ကာလဒါန’ ငါးမျိုးရှိ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ သောဇနသုတ်

ဘောဇဉ်ကိုလှူခြင်း၏ အကျိုးငါးပါး

၃၇။ စားဖွယ်သောက်ဖွယ် ဟူသော ‘ဘောဇဉ်’ ကို ပေးလှူသူ သည် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အသက်၊ အဆင်း၊ ချမ်းသာ၊ ခွန်အား ဉာဏ်ပညာဟူသော အရာငါးပါးကို ပေးလှူရာရောက်၏။ ထိုအရာငါးပါး ကို ပေးလှူသူသည် လူ ဖြစ်သောအခါ၌ လည်းကောင်း၊ နတ်ဖြစ်သော အခါ၌လည်းကောင်း၊ အသက်ရှည်သူ၊ အဆင်းလှသူ၊ ချမ်းသာခြင်းရှိသူ၊ ခွန်အားကြီးသူ၊ ဉာဏ်ပညာကြီးသူ ဖြစ်ရ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ လူတို့၏ အကျင့်တရား ‘ဂိဟိဓမ္မ’ ဟူသည်ငါးပါး သီလပင် ဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ဖွင့်ပါသည်။ လူကျင့်ဝတ်ဟုလည်းဆိုနိုင်ပါသည်။

ဂ။ သဒ္ဓသုတ်

သဒ္ဓါရှိသူ၏ အကျိုးငါးပါး

၃၈။ သဒ္ဓါတရားရှိသောအမျိုးကောင်းသား၌ အကျိုးကျေးဇူး ငါးပါးဖြစ်ပေ၏ နိုင်သည်။ အကျိုးကျေးဇူး ငါးပါးကား-

- (၁) သူတော်သူမြတ်တို့ကဦးဦးဖျားဖျားစောင့်ရှောက်ကြခြင်း၊^၁
- (၂) သူတော်သူမြတ်တို့ ဦးဦးဖျားဖျားသူ့ထံသို့ချဉ်းကပ်လာခြင်း၊
- (၃) သူတော်သူမြတ်တို့ကသူ့ထံမှ ဦးဦးဖျားဖျားအလှူခံခြင်း၊
- (၄) သူတော်သူမြတ်တို့က သူ့အားဦးဦးဖျားဖျားတရားဟောကြခြင်း၊

(၅) သေလွန်သောအခါ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ရခြင်းတို့ဖြစ်သည်။
လမ်းဆုံ လမ်း၌ ပေါက်နေသော သစ်ပင်ကြီးသည် အရပ် လေးမျက်နှာရှိ ငှက်အပေါင်းတို့၏ မှီခိုရာဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ သဒ္ဓါတရားရှိသော အမျိုးကောင်းသားသည် ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာ စသည့်များစွာသော လူအပေါင်း၏ မှီခိုရာဖြစ်ပေ၏ဟု ဟောပါသည်။

ဇ။ ပုတ္တသုတ်

သားသမီးမှ မိဘတို့၏ မျှော်လင့်ချက်ငါးပါး

- ၃၉။ (၁) ငါတို့ကျေးမွေးထားသောသားသမီးသည်ငါတို့ကို ပြန်၍ ကျေးမွေးလိမ့်မည်။
- (၂) ငါတို့၏ အမှုကိစ္စဟူသမျှကို ပြုလုပ်ပေးလိမ့်မည်။
 - (၃) ငါတို့၏ မျိုးဆက်ကိုကြွေးမြင့်စွာတည်စေလိမ့်မည်။
 - (၄) ငါတို့၏ အမွေကို ခံယူလိမ့်မည်။

၁။ သူတော်သူမြတ်တို့မည်သည် မည်သူ့ကိုမဆို စောက် ရှောက်ထုတ်ကြပါသည်။ သဒ္ဓါတရားရှိသူကိုမူ အတူ ဦးစားပေး၍ စောင့်ရှောက်ကြသည်။ နောက် အင်္ဂါတို့၌လည်း ထိုနည်းတူစွာမှတ်ယူပါ။

(၅) ငါတို့ ကွယ်လွန်သွားလျှင် အလှူ၏ အဖို့ကို ငါတို့အား အမျှပေးဝေ လိမ့်မည်။

ဟူသော မျှော်လင့်ချက် ငါးပါးဖြင့် မိဘတို့သည် သားသမီးကို အလိုရှိကြကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ မဟာသာလပုတ္တသုတ်

သဒ္ဓါရှိသူကိုမှီ၍ ကြီးပွားခြင်းငါးပါးဖြစ်ပုံ

၄၀။ သစ်ပင်ကြီးများသည့် ဟိမဝန္တာ တောင်မင်းကို အမှီပြု၍ အခက်၊ အရွက်၊ အခခေါက်၊ အမွှေး၊ အကာ၊ အနှစ်ဟူသော ကြီးပွားခြင်းငါးမျိုးတို့ဖြင့် ကြီးပွား ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် သဒ္ဓါတရားရှိသော အမျိုးကောင်းသားကို အမှီပြု၍ ထိုသူ၏အိမ်သူအိမ်သားအတွင်း လူများသက် သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာဟူသော ကြီးပွားခြင်းငါးမျိုးတို့ဖြင့် ကြီးပွားကြကုန်၏ဟု ဟောကြားသည်။ (မဟာသာလပုတ္တ မဟ ရုက္ခာ-အဋ္ဌကထာ)

၅။ မုဏ္ဍရာဇဝဂ်

၁။ အာဒိယသုတ်

စည်းစိမ် ဥစ္စာ ရယူခြင်း၏ အကြောင်းငါးပါး

၄၁။ သာဝတ္ထိပြည်ဇေတဝန်ကျောင်း၌ အနာထပိဏ်သေဒဋ္ဌးအား ဟောကြားပါသည်။

စည်းစိမ် ဥစ္စာများကို ရယူခြင်း၏ အကြောင်းငါးပါး ရှိသည်၊ ၎င်းတို့မှာ—

(၁) ထကြွလုံ့လပြု၍ တရားသဖြင့် ရသော စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ဖြင့် မိမိနှင့်ဟက္ခ မိဘ၊ သားမယား၊ ကျေးကျွန် အလုပ်သမားတို့ကို ချမ်းသာပြည့်ဖြိုးစေရန်၊

(၂) မိတ်ဆွေ လုပ်ဖော်ကိုင်ဘက်တို့ကို ချမ်းသာပြည့်ဖြိုး စေရန်၊

- (၃) မီး၊ ရေ၊ မင်း၊ ခိုးသူ၊ မချစ်မနှစ်သက် အပ်သော အမွေခံ ဟူသော ဘေးရန် ငါးပါး ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခါ မိမိ ကိုယ်ကို ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရန်၊
- (၄) ဆွေမျိုးတို့အား ပေးကမ်းခြင်း 'ဉာတိဗလိ'၊ ညွှန်သည်တို့ အား ကျေးမွေးခြင်း 'အတိထိဗလိ'၊ ကွယ်လွန်သွားသော ဆွေမျိုးတို့အတွက် ပေးလှူခြင်း 'ပုဗ္ဗပေတဗလိ'၊ မင်းအား အခွန်ဆက်ခြင်း 'ရာဇဗလိ'၊ နတ်တို့အား ပူဇော်ခြင်း 'ဒေဝတာဗလိ' ဟူသော ပူဇော်ခြင်းငါးပါးကိုပြုလုပ်ရန်၊
- (၅) ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ မြတ်သောအလှူကိုဖြစ်စေရန်တို့ဖြစ်၏။ ဤငါးပါးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ရယူလိုသော အရိယာတပည့်အားစည်းစိမ်ဥစ္စာများကုန်ခန်းသွားသည်ဖြစ်စေ၊ စည်းစိမ် ဥစ္စာများတိုးပွားလာသည်ဖြစ်စေ နှလုံးမသာယာခြင်းမဖြစ်၊ ငမ်းမြောက် ကျေနပ်ခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၂။ သပ္ပာရိသသုတ်

သုတော်ကောင်းမှ ရရှိသော အကျိုးငါးပါး

- ၄၂။ သည်းထန်စွာရွာသောမိုးကြီးသည် ကောက်စပါးအားလုံး တို့ကို ပြည့်စေလျက် လူအများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သုတော်ကောင်းသည် အမျိုး၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ရှိသော်-
- (၁) မိဘတို့၏ အကျိုးစီးပွားကိုဖြစ်စေ၏။
 - (၂) သား မယားတို့၏ အကျိုးစီးပွားကိုဖြစ်စေ၏။
 - (၃) ကျေးကျွန် အလုပ်သမားတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေ၏။
 - (၄) မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေ၏။
 - (၅) ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေ၏-ဟု ဟော ကြားပါသည်။

၃။ ဣဋ္ဌသုတ်

လိုလား နှစ်သက်အပ်သော အရာ ငါးပါး

- ၄၃။ သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးစဉ် အနာထပိုက် သေဋ္ဌေးအား ဟောကြားသည်။

လောက၌ လိုလားနှစ်သက်အပ်ပြီး ရရန်ခဲယဉ်းသော အရာ
ငါးပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ အသက်၊ အဆင်း၊ ချမ်းသာခြင်း၊ အခြံအရံ
နှုတ်ပြည်တို့ဖြစ်၏။ ထိုအရာငါးပါးကိုနှုတ်ဖြင့် ဆုတောင်းရုံဖြင့်လည်း
ကောင်း၊ စိတ်ဖြင့် တောင့်တရုံဖြင့်လည်းကောင်း မရနိုင်။ ထိုအကျိုး
ငါးပါးကို ဖြစ်စေနိုင်သော အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းဖြင့်သာ ရနိုင်၏ဟု
ဟောကြားပါသည်။

၄။ မနာပဒါယိသုတ်

နှစ်သက်ဖွယ်ပစ္စည်းငါးပါးကိုလှူသူ

၄၄။ ဝေသာလီပြည် မဟာစုန်တော ကုဋ္ဌဂါရကျောင်းတိုက်၌
သီတင်းသုံးစဉ် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် နံနက်ချိန်၌ ဥဂ္ဂသူကြွယ်၏ အိမ်သို့
ကြွ၍ ခင်းထားသောနေရာ၌ ထိုင်တော်မူ၏။ ထိုအခါ ဥဂ္ဂသူကြွယ်သည်
မြတ်စွာဘုရားကိုရှိခိုးပြီး “အရှင်ဘုရား၊ နှစ်သက်ဖွယ်ပစ္စည်းကို ပေးလှူ
လှူသည် နှစ်သက်ဖွယ်အကျိုးကို ရ၏ ဟူသော ဤစကားကို မြတ်စွာ
ဘုရားထံမှ တပည့်တော် ကြားနာဖူးပါသည်။ တပည့်တော်၏ အင်ကြင်း
ပန်းပွင့်နှင့်တူသော ဤခဲဖွယ်သည်” နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။ မြတ်စွာ
ဘုရားသည် တပည့်တော်အား သနားစောင့်ရှောက်သောအားဖြင့် ခဲဖွယ်
ကို ခံယူတော်မူပါ” ဟု လျှောက်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုခဲဖွယ်ကို ခံယူ
တော်မူ၏။

ထို့နောက် ဥဂ္ဂသူကြွယ်သည် ဆီးသီးဖြင့်စီမံထားသော ဝက်သား
ဟင်း၊ ကန်စွန်းရွက်ဆီပြန်ကျော်၊^၁ ဟင်းလျာနှင့်တကွသော သလေး
ထမင်း၊ ကာသီတိုင်းဖြစ် အဝတ်အထည်နှင့် တစ်သိန်းကျော်တန်သော
စန္ဒကူးနှစ်ထိုင်ခုံတို့ကိုလည်း ရှေးနည်းတူ လျှောက်၍လှူ၏။ မြတ်စွာဘုရား
သည် ဥဂ္ဂသူကြွယ်အား နှစ်သက်ဖွယ်ကို ပေးလှူသည်။ နှစ်သက်ဖွယ်ကို
ရရှိနိုင်ကြောင်း ဂါထာတို့ဖြင့် ဆနုမောဒနာ ပြုတော်မူ၏။

-
- ၁။ ဆန်မှုန့်ကို စတုမရုဖြင့်နယ်ပြီး အင်ကြင်းပွင့်ပုံ လုပ်ထားသော မုန့်ဟု
အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပါသည်။ (သာလပုပ္ဖကခါဒနိယ)
 - ၂။ ဆန်မှုန့်နှင့်ရောနယ်ပြီး ဇီရာစသော အမွှေးအပြိုင်များ ယဉ်ထား
သော ထောပတ်ရည်ဖြင့် ကြော်၍ စတုမရုအုပ်ထားသော ကန်စွန်း
ရွက်ကြော်ဟု ဖွင့်ပါသည်။ (နာလိယသမာဓိ)

ဥဂ္ဂသုကြယ်သည် နောင်အခါ၌ ကွယ်လွန်၍ ဇာတိဖြစ်ပြီးသော (သုဒ္ဓါဝါသ) ဗြဟ္မာအဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။ သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာသည် မြတ်စွာဘုရားထံ ချဉ်းကပ်လာပြီး မိမိအလိုဆန္ဒ ပြည့်ဝပြီဖြစ်ကြောင်း လျှောက်လေသည်။

၅။ ပုညဘိသန္ဓသုတ်

ကောင်းမှုအလျဉ်းပါး

၄။ ချမ်းသာကိုဆောင်တတ်၊ အကျိုးစီးပွားကို ဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျဉ်းတို့သည် ငါးပါးရှိကုန်သည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) အကြင် ဒါယကာ၏ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် အတိုင်းအရှည် မရှိသော စိတ်တည်ကြည်မှုကို ပွားများ၏။ ထိုဒါယကာအား အတိုင်းအရှည် မရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျဉ်းသည် ဖြစ်၏။
- (၂) အကြင် ဒါယကာ၏ ဆွမ်းကို သုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် အတိုင်းအရှည်မရှိသော စိတ်တည်ကြည်မှုကို ပွားများ၏။ ထိုဒါယကာအား အတိုင်းအရှည် မရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျဉ်းသည် ဖြစ်၏။
- (၃) အကြင် ဒါယကာ၏ ကျောင်းကို သုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် အတိုင်းအရှည်မရှိသော စိတ်တည်ကြည်မှုကို ပွားများ၏။ ထိုဒါယကာအား အတိုင်းအရှည်မရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျဉ်းသည် ဖြစ်၏။
- (၄) အကြင် ဒါယကာ၏ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကို သုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် အတိုင်းအရှည် မရှိသော စိတ်တည်ကြည်မှုကို ပွားများ၏။ ထိုဒါယကာအား အတိုင်းအရှည် မရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျဉ်းသည် ဖြစ်၏။

၁။ အပ္ပမာဏ° စေးကာ သမာဓိန္တ° အရဟတ္တဖလ သမာဓိ° (အထကထာ) အရဟတ္တဖိုလ် ဝင်စားနေ၍ဖြစ်သော သမာဓိကို အတိုင်းအရှည် မရှိသော စိတ်တည်ကြည်မှုဟုဆိုပါသည်။

(၅) အကြင် ဝါယကာ၏ ဆေးဝါးပစ္စည်းကို သုံးဆောင်သောရဟန်းသည် အတိုင်းအရှည် ရှိသော စိတ်တည်ကြည်မှုကို ပွားများ၏။ ထိုဝါယကာအား အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျင်သည် ဖြစ်၏။

မဟာသမုဒ္ဒရာထဲ၌ ရှိသော ရေတို့ကို “ဤရွှေ၊ ဤမျှရှိ၏” ဟူ၍ ခြင်တောင်း ခြင်ခွက်တို့ဖြင့် မရေကွက်နိုင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင် ကုသိုလ်ကောင်းမှု အလျင်ဝါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အရိယာ သာသက၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကိုလည်း ဤရွှေ၊ ဤမျှ ရှိ၏ ဟူ၍ ရေကွက်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ သမ္ပဒါသုတ်

ပြည့်စုံခြင်းငါးပါး

၄၆။ ယုံကြည်မှု ပြည့်စုံခြင်း ‘သဒ္ဓါသမ္ပဒါ’၊ သိလ ပြည့်စုံခြင်း ‘သီလ သမ္ပဒါ’၊ အကြားအမြင် ပြည့်စုံခြင်း ‘သုတသမ္ပဒါ’၊ စွန့်လွှတ်မှု ပြည့်စုံခြင်း ‘စာကသမ္ပဒါ’၊ ပညာ ပြည့်စုံခြင်း ‘ပညာသမ္ပဒါ’ ဟူ၍ ပြည့်စုံခြင်း ‘သမ္ပဒါ’၊ ငါးပါးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၄၇။ အထက်သုတ်ပါ သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာက၊ ပညာ ဟူသော တရားငါးပါးကိုပင် ဥစ္စာငါးပါး (၉၉၄) ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၈။ အလဗ္ဘနီယဌာနသုတ်

တောင့်တ၍မရနိုင်သော အရာငါးပါး

၄၈။ အိုခြင်းသဘောကို ‘မအိုပါစေလင့်’ ဟု တောင့်တ၍ မရနိုင်။ နာခြင်းသဘောကို ‘မနာပါစေလင့်’ ဟု တောင့်တ၍ မရနိုင်။ သေခြင်းသဘောကို ‘မသေပါစေလင့်’ ဟု တောင့်တ၍ မရနိုင်။ ကုန်ခန်းခြင်းသဘောကို ‘မကုန်ခန်းပါစေလင့်’ ဟု တောင့်တ၍ မရနိုင်။ ပျက်စီးခြင်းသဘောကို ‘မပျက်စီးပါစေလင့်’ ဟု တောင့်တ၍ မရနိုင်။ ဤအရာငါးပါးကို လူဖြစ်စစ်၊ နတ်ဖြစ်စေ မည်သူမျှ တောင့်တ၍ မရနိုင်။

အိုခြင်းသဘော ရှိ၍ အိုခြင်းဖြစ်ရာ အကြီးအကျယ် နည်းသော ပုထုဇဉ်သည် “ငါ့အားကာ အိုခြင်းဖြစ်သကဲ့သို့၊ မှားယွင်းသောသော အတ္တဝါတို့ကား အိုခြင်းသည် ဖြစ်၏။ အိုခြင်းဖြစ်မှုကြောင့် ငါစိုးရိမ်

ပူပန်နာလျှင် ထမင်းလည်း စားဝင်မည်မဟုတ်၊ ရုပ်အဆင်းလည်းပျက်လိမ့်မည်၊ အလုပ်လည်းပျက်လိမ့်မည်၊ ရန်သူတွေဝမ်းသာ၍ မိတ်ဆွေတွေ ဝမ်းနည်းကြလိမ့်မည်”ဟူ၍ မဆင်ခြင်။ စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းသို့ရောက်၏။ ထိုသူသည် အဆိပ်နှင့် တကွသော သောကဌောင့် စူးဝင်သည် ဖြစ်၍ မိမိကိုယ်ကိုသာလျှင် ပူလောင်စေသူမည်၏။

အိုခြင်းသဘောရှိ၍ အိုခြင်းဖြစ်ရာ၌ အကြားအမြင် များသော အရိယာ တပည့်သည် “ငါ့အားသာ အိုခြင်းသည် ဖြစ်သည်မဟုတ် မွေးဖွားလာသော သတ္တဝါတိုင်းအား အိုခြင်းသည်ဖြစ်၏။ အိုခြင်းဖြစ်မှုကြောင့် ငါ့စိုးရိမ်ပူပန်နေလျှင် ထမင်းလည်း စားဝင်မည်မဟုတ်....မိတ်ဆွေတွေ ဝမ်းနည်းကြလိမ့်မည်”ဟု ဆင်ခြင်၏။ စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းသို့မရောက်။ ထိုအရိယာတပည့်သည် အဆိပ်နှင့်တကွသော သောကဌောင့်ကို နုတ်ပယ်၍ မိမိကိုယ်ကို ငြိမ်းအေးစေသူမည်၏။

နာခြင်းသဘော ရှိ၍ နာခြင်း ဖြစ်ရာ၌....သေခြင်းသဘော ရှိ၍ သေခြင်းဖြစ်ရာ၌ ကုန်ခန်းခြင်းသဘောရှိ၍ ကုန်ခန်းခြင်း ဖြစ်ရာ၌.... ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိ၍ ပျက်စီးခြင်း ဖြစ်ရာ၌....အကြားအမြင်နည်းသော ပုထုဇဉ်သည်....စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းသို့ရောက်၏....အရိယာ တပည့်သည်....စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းသို့မရောက်။ ထိုအရိယာတပည့်သည် အဆိပ်နှင့် တကွသော သောကဌောင့်ကို နုတ်ပယ်၍ မိမိကိုယ်ကို ငြိမ်းအေးစေသူ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ ကောသလသုတ်

မဇ္ဈိကာဒေဝီ ကွယ်လွန်ခြင်း

၄၉။ အဝါတစ်ပါး၌ ပသေနဓီ ကောသလမင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံချဉ်းကပ်၍ တစ်ခုသော နေရာ၌ ထိုင်နေ၏။ ထိုအချိန်တွင် မင်းချင်းတစ်ယောက်ရောက်လာပြီး မင်းကြီး၏ နားရင်းသို့ကပ်၍ “အရှင်မင်းကြီး၊ မဇ္ဈိကာ မိဖုရား ကွယ်လွန်သွားပြီ”ဟု လျှောက်တင်သည်။ မင်းကြီးသည် ထိုစကားကို ကြားရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကြီးစွာဖြစ်၍ မျက်နှာအောက်စိုက်လျက် တိတ်ဆိတ်စွာ ထိုင်နေ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက အိုခြင်း၊ နာခြင်း စသော အရာဝါးပါးကို ‘မအိုပါစေလင့်၊

မနာပါစေလင့်'စသည်ဖြင့် မည်သူမျှသောင့်တ၍ မရနိုင်ကြောင်း (အထက် သုတ်နည်းသူ) ဟောကြားဆုံးမတော်မူပါသည်။

၁၀။ နာရဒသုတ်

ရှင်နာရဒက မုဏ္ဍမင်းအား ဟောသောတရား

၅၁။ အခါ တစ်ပါး၌ အရှင် နာရဒသည် ပါဠိလိပုတ်ပြည် ကုက္ကုဒ္ဓာရုံ ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေ၏။ ထိုအခါမုဏ္ဍမင်း၏ဘဒ္ဒါမည် သောမိဖုရားသည် ကွယ်လွန်သော၏။ မင်းကြီးသည် ချစ်သူ မိဖုရားကွယ် လွန်သဖြင့် ရေမချိုး၊ ထမင်းမစား၊ တိုင်းရေးပြည်ရေး ကိစ္စတို့ကိုလည်း မလုပ်တော့ဘဲ နေ့ရောညပါ မိဖုရားကြီး၏အလောင်းကိုသာတနှိုက်မက် မက် ကြည့်နေသည်။

ထို့နောက် မင်းကြီးသည် ရွှေသိုက်စိုး ပိဟကသုခေါ်၍မိဖုရား၏ အလောင်းကို ဆီပြည့်သောသံခွပ်တံ၌တင်၍ အခြားခေါင်းတင်လုံးဖြင့် အုပ်ထားရာအမိန့်ပေးသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ထားလျှင် မိဖုရား၏အလောင်း ကို ကြွေးမြင်စွာမြင်ရလိမ့်မည်ဟု မင်းကြီးက ဆိုလေသည်။ ပိဟကလည်း မင်းကြီး၏ အမိန့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ထားသည်။

နေ့ရက်များစွာကြာသောအခါရွှေတိုက်စိုးပိဟကသည်မင်း ကြီး၏ သောကကို ပြောပျောက်စေနိုင်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုရှာကြံစဉ်းစားသည်။ ရဟန္တာ ဟု ကျော်ဉာဏ်သော မှတ်နာရဒသည် မင်းကြီး၏သောကကို ပြောပျောက် စေနိုင်လိမ့်မည်ဟု မတွေးမိသည်။ ထို့ပြင်ရှင်နာရဒထံသို့ မင်းကြီး အား တရားဟောရန် တောင်းပန်သည်။ မှတ်နာရဒ နန်းတော်သို့ ကြွလာ ပြီး အံ့ခြင်း၊ နှံ့ခြင်း၊ သေခြင်းစသောအရာငါးပါးကို “မအိုပါစေလင့် မနာပါစေလင့်” စသည်ဖြင့်မည်သူမျှသောင့်တ၍ မရနိုင်ကြောင်းမင်းကြီး အားဟောကြားသည်။ ထိုအခါမင်းကြီး၏သောက ပြောပျောက်၍မိဖုရား၏ အလောင်းကုမ်းသဂြိုဟ်ပြီး အုတ်ဂူတည်ထားရန် ပိဟကအား အမိန့်ပေး သည်။ တိုင်းရေးပြည်ရေးကိစ္စများကိုလည်း ပြန်၍ဆောင်ရွက်လေသည်။

၆။ နိဝရဏဝဂ်

၁။ အာဝရဏသုတ်

စိတ်ကိုပိတ်ဆို့တတ်သော တရားငါးပါး

၅၁။ စိတ်ကိုပိတ်ဆို့လွှမ်းမိုး၍ ပညာကိုအားနည်းအောင်ပြုတတ်သောတရားငါးပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ကာမဂုဏ်တို့၌ လိုချင်မက်မောခြင်း 'ကာမစ္ဆန္ဒ'
- (၂) စိတ်ပျက် စိတ်ဆိုးခြင်း 'ဗျာပါဒ'
- (၃) လေး လ' ထိုင်းမှိုင်းခြင်း 'ထိနမိဒ္ဓ'
- (၄) စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း 'ဥဒ္ဓစ္စ' နှင့် စိတ်ပူပန်ခြင်း 'ကုက္ကုစ္စ'
- (၅) တွေးတောယုံမှားခြင်း 'ဝိစိကိစ္ဆာ'တို့ဖြစ်ပါသည်။

ဤတရားငါးပါးကို မပယ်နိုင်သောရဟန်းသည် အားနည်းသော ပညာဖြင့် မိမိအကျိုး သူတစ်ပါးအကျိုးကိုသိမြင်နိုင်ဖွယ်အကြောင်းမရှိ။ သာမန်ပုထုဇဉ်လူသားတို့၏ အကျင့်တရား ထက်သာလွန်သည့် အရိယာတို့၏ ဥာဏ်အမြင်ထူးကိုလည်း မျက်မှောက်ပြုနိုင်ဖွယ် အကြောင်းမရှိ။ ဥပမာ တောင်ကုန်းပေါ်မှ လျင်မြန်သောအဟုန်ဖြင့် စီးလာသော မြစ်ရေကို ကမ်းပါးနှစ်ဖက်မှ မြောင်းပေါက်များတူးဖောက်လိုက်ပါက ထို မြစ်ရေသည် ဘေးသို့ ပြန့်ထွက်သွားမည်ဖြစ်၍ ဝေးဝေးလည်းမစီး၊ လျင်မြန်စွာလည်း မစီးသွားသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

ဤတရားငါးပါးတို့ကိုပယ်ပြီးသော ရဟန်းသည်ကားအားရှိသော ပညာဖြင့် မိမိအကျိုး သူတစ်ပါးအကျိုး ကိုလည်း သိမြင်နိုင်ဖွယ် အကြောင်းရှိ၏။ သာမန်ပုထုဇဉ်လူသားတို့၏ အကျင့်တရားထက်သာလွန်သည့် ဥာဏ်အမြင်ထူးကိုလည်း မျက်မှောက်ပြုနိုင်ဖွယ် အကြောင်းရှိ၏။ ဥပမာ တောင်ကုန်းများပေါ်မှ လျင်မြန်သော အဟုန်ဖြင့် စီးလာသော မြစ်ရေကို ကမ်းပါးနှစ်ဖက်၌ မြောင်းပေါက်များ မရှိအောင် ပိတ်ဆို့ ထားလျှင် ထိုမြစ်ရေသည် ဘေးသို့ပြန့်ထွက်ခြင်း မရှိသည်ဖြစ်၍ဝေးဝေး

၁။ သာမန်ပုထုဇဉ်လူသားတို့၏အကျင့်တရား 'နေဿဓမ္မ'ဟူသည်ကုသိုလ် ကမ္မပထ တရားဆယ်ပါးပင် ဖြစ်သည့်ဟုဖွင့်ပါသည်။

လည်း စီးသွား၊ မြန်မြန်လည်း စီးသွားသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြား ပါသည်။

၅၂။ အကုသလုရာသိသုတ်၌နိဝရဏငါးပါးကို 'အကုသိုလ်အစုံ' ဟု ဆိုအပ်ကြောင်း ဟောကြားပါသည်။

၃။ ပဓာနိယဂ်သုတ်

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူ၏ အင်္ဂါငါးပါး

၅၃။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြည့်စုံရ ည့်အင်္ဂါ ငါးပါးရှိ သည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) မြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိဉာဏ်(အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်နှင့်သဗ္ဗညု တဉာဏ်)ကို ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသူ ဖြစ်ခြင်း၊
- (၂) အနာရောဂါကင်း၍ ကျန်းမာသူဖြစ်ပြီး မအေးလွန်း၊ မပူ လွန်းဘဲ အလယ်အလတ် ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ် မှု၌ ခံ့ကျန်းသော၊ အစာကို အညီအမျှ ကြေကျက်စေနိုင် သော ဝမ်းမီး (ပါစကတေဇောဓာတ်)နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊
- (၃) စဉ်းလဲမှုမရှိ၊ လှည့်စားမှု (မာယာ) လည်းမရှိဘဲ ဆရာထံ၌ လည်းကောင်း၊ အသိဉာဏ်ရှိသော သီတင်းသုံးပတ်တို့ထံ၌ လည်းကောင်း မိမိကိုယ်ကို (မိမိအကြောင်းကို) ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောဆိုတတ်သူဖြစ်ခြင်း၊
- (၄) အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်၍ ကုသိုလ်တရားများ ပြည့်စုံစေ ရန် ထက်သန်သောဝီရိယဖြင့် အားထုတ်၍နေသူဖြစ်ခြင်း၊
- (၅) ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုကို သိမြင်၍ ကိလေသာတို့ကို ဖောက်ခွဲနိုင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းတို့ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၄။ သမယသုတ်

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သင့်သောအခါငါးမျိုး

၅၄။ ဤသုတ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရန်မသင့်သောအချိန်အခါ ငါးမျိုးနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရန်သင့်သော အချိန်အခါ ငါးမျိုးရှိကြောင်း ဟောကြားပါသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရန် မသင့်သော အချိန်အခါငါးမျိုးမှာ-

- (၁) ဇရာနိပိစက်၍ အိုမင်းသူ ဖြစ်နေသောအခါ၊
- (၂) ဗျာဓိနိပိစက်၍ နာမကျန်းသူဖြစ်နေသောအခါ၊
- (၃) ဆန်ရေစပါးရှား၍ ဆွမ်းခံစားရန် မလွယ်ကူသောအခါ
- (၄) တောပုန်းဓားပြတို့ ထကြွသောင်းကျန်း၍ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားတို့ တစ်နယ်မှ တစ်နယ်သို့ ပြောင်းရွှေ့ ပြေးလွှားနေကြရသောအခါ၊
- (၅) သံဃာ ဂိုဏ်းကွဲနေသောအခါ၊
တို့ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရန် သင့်သော အချိန်အခါငါးမျိုးကား-

- (၁) ပျို့၊ မျစ်နံနယ် ငယ်ရွယ်သောအခါ၊
- (၂) အနာအရောဂါကင်း၍ ကျန်းမာနေသောအခါ၊
- (၃) ဆန်ရေစပါး ပေါများ၍ ဆွမ်းခံရန်လွယ်ကူသော အခါ၊
- (၄) ပြည်သူ ပြည်သား လူအများတို့ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံခြင်းမရှိဘဲ စည်းလုံးညီညွတ်သောအခါ၊
- (၅) ရဟန်းသံဃာများ စိတ်ပေါင်းကွဲပြားခြင်းမရှိဘဲ စည်းလုံးညီညွတ်သောအခါ၊

တို့ဖြစ်ပါသည်။

၅။ မာတာပုတ္တသုတ်

သားအမိချင်း မှောက်မှားမိကြခြင်း၊

၅၅။ သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓ သီတင်းသုံးနေစဉ် သာဝတ္ထိပြည်မှ သားအမိနှစ်ယောက်ရဟန်းပြုကြသည်။ လိုသားအမိသည် ဘုံတွဲ၊ ဘုံကျွန်နီများ ဖြစ်သဖြင့် နောက်၌သည် မပြတ် တွေ့ဆုံကြသည်။ မပြတ်တွေ့ဆုံမှုကြောင့် နီးနီးစပ်စပ်ဖြစ်ကာ ရာဂစိတ် ဝင်လာကြသည်။ မေထုန်အကျင့်ကို ကျင့်မိကြသည်။

“ထိုအကြောင်းကိုရဟန်းတို့က ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ကြားကြသည်။ ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူသည်။

ရဟန်းတို့၊ အချည်းနှီးသော ထိုယောက်ျားသည် အမနှင့်သား အချင်းချင်း တပ်မက်နှစ်သက်မှု မဖြစ်နိုင်ဟုထင်လေသလော။ ရဟန်းတို့၊ မိန်းမရူပါရုံကဲ့သို့ စွဲလမ်းနှစ်သက် ယစ်မှူးစေတတ်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော ရူပါရုံကိုမျှ ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ သတ္တဝါတို့သည်မိန်းမ၏ ရူပါရုံနောက်သို့ လိုက်ပါကုန်သည်ဖြစ်၍ ရှည်မြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး ပူပန်သောကရောက်ကြရကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ မိန်းမ၏ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ကဲ့သို့ စွဲလမ်းနှစ်သက် ယစ်မှူးစေတတ်သည့် အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ကိုမျှ ငါမမြင်ပေ။ ရဟန်းတို့၊ သတ္တဝါတို့သည် မိန်းမ၏ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ နောက်သို့လိုက်ပါကုန်သည်ဖြစ်၍ စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြရကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ မိန်းမသည် သွားနေစဉ်လည်း ယောက်ျား၏စိတ်ကို ဆွဲဆောင်၏။ ရပ်နေစဉ်၊ ထိုင်နေစဉ်၊ အိပ်နေစဉ်၊ ရယ်နေစဉ် စကားပြောနေစဉ်၊ သီချင်းဆိုနေစဉ် ငိုနေစဉ်လည်း ယောက်ျား၏စိတ်ကို ဆွဲဆောင်၏။ သေသည့်တိုင်း သေသလည်း ယောက်ျား၏စိတ်ကို ဆွဲဆောင်၏။

ရဟန်းတို့၊ မာတုဂါယကို မာရ်နတ်၏ နေရာမလပ် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ကျော့ကွင်းဟု ဆိုအပ်ပေသည်”

၆။ ဥပဇ္ဈာယသုတ်

[ရဟန်းတို့ကျင့်ရမည့် တရားငါးပါး

၅၆။ ရဟန်းတစ်ပါးသည် မိမိဥပဇ္ဈာယ်ဆရာထံသွား၍ အောက်ပါအတိုင်း လျှောက်ကြားသည်။

“အရှင်ဘုရားတပည့်တော်၏ကိုယ်သည်လေးလံနေပါသည်။ အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့သည်လည်း တပည့်တော်၏စိတ်၌ မထင်ရှား ဝိုးတဝါးဖြစ်နေပါသည်။ (သမထဝိပဿနာ)တရားတို့သည်လည်း တပည့်တော်၏ဥာဏ၌ မကွဲမပြား ဖြစ်နေပါသည်။ တပည့်တော်၏စိတ်ကို ထိနမိဒ္ဓက လွှမ်းမိုးနေပါသည်။ တပည့်တော်သည် မပျော်မရွှင်ဘဲ အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်နေရပါသည်။ တရားသဘောတို့၌ ယုံမှားခြင်း ‘ဝိစိကိစ္ဆာ’ သည်လည်း တပည့်တော်မှာရှိနေပါသည်ဘုရား။”

ထိုအခါဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည် တပည့်ရဟန်းကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံခေါ်သွားပြီး အကြောင်းစုံကို လျှောက်ကြားသည်။ ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးမတော်မူသည်။

“ရဟန်း၊ မှန်ပေ၏။ ဣန္ဒြေ့ခြောက်ပါးကို မစောင့်ထိန်းသော၊ စားသောက်မှု အတိုင်းအဆကို မသိသော၊ နှိုးကြားမှု၌ အားမစိုက်သော၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို ရှုမှတ်ခြင်းမပြုသော၊ ည၏ ရွှေ့ပိုင်း နောက်ပိုင်း၌ ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ပွားများအားထုတ်ခြင်းမပြုသော ရဟန်းအား ကိုယ်လေးလံခြင်း၊ အရပ်ရှစ်မျက်နှာ၌ မထင်ရှားခြင်း၊ သမထဝိပဿနာတရားများဥာဏ၌မထင်ခြင်း၊ ထိနမိဒ္ဓလွှမ်းမိုးခြင်း၊ မပျော်ပိုက်ဘဲ အကျင့်မြတ်ကိုကျင့်ရခြင်း၊ တရားသဘောတို့၌ တွေးတောယုံမှားမှု ရှိခြင်းတို့သည် ဖြစ်ထွက်ကုန်၏။

“ရဟန်းတို့၊ ထို့ကြောင့်သင်သည်ဣန္ဒြေ့ခြောက်ပါးကိုစောင့်ထိန်းသူ၊ စားသောက်မှု၌အတိုင်းအဆကို သိသူ၊ နှိုးကြားမှု၌ အစဉ်အားစိုက်သူ၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကိုရှုမှတ်သူ၊ ည၏ရွှေ့ပိုင်း နောက်ပိုင်းတို့၌ ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကိုပွားများအားထုတ်သူ ဖြစ်အောင်ကျင့်ရမည်။”

သာသနာ၌ မပျော်သောရဟန်းသည် ဗုဒ္ဓ၏ ဆုံးမစကားကို နာယူပြီး တမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ မကြာမီ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်လေ၏။

ထိုအခါသည် ဥပဇ္ဈာယ်အရာနှင့်အတူဗုဒ္ဓတံတစ်ဖန်လိုက်လွှားပြန်သည်။
ထိုရဟန်းကို အကြောင်းပြု၍ ဗုဒ္ဓကရဟန်းတို့အား လူ နွဲ့ခြောက်ပါးကို
စောင့်ထိန်းသူ... ဗေဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ပွားများအားထုတ်သူများ ဖြစ်
အောင်ကျင့်ကြံကြရန် တိုက်တွန်းတော်မူလေသည်။

၇။ အဘိဏ္ဍပစ္စပေက္ခိတဗုဒ္ဓာနသုတ်

အမြဲမပြတ် ဆင်ခြင်အပ်သော အရာငါးပါး

၅၇။ ရဟန်းတို့၊ မိန်းမဖြစ်စေ၊ ယောက်ျားဖြစ်စေ၊ လူဖြစ်စေ၊
ရဟန်းဖြစ်စေ အမြဲမပြတ် ဆင်ခြင်အပ်သော အကြောင်းအရာတို့သည်
ငါးမျိုးရှိကုန်၏။ အဘယ်ငါးမျိုးတို့နည်းဆိုသော်-

- (၁) ငါသည် အိုခြင်းသဘောရှိ၏။ အိုခြင်းသဘောကို လေ့နပ်
ဆန်နိုင်ဟူ၍ မပြတ် ဆင်ခြင်အပ်၏။
- (၂) ငါသည် နှာခြင်းသဘောရှိ၏။ နှာခြင်းသဘောကို လေ့နပ်
ဆန်နိုင် ဟူ၍ မပြတ်ဆင်ခြင်အပ်၏။
- (၃) ငါသည် သေခြင်းသဘောရှိ၏။ သေခြင်းသဘောကိုလေ့နပ်
ဆန်နိုင်ဟူ၍ မပြတ်ဆင်ခြင်အပ်၏။
- (၄) ငါ့အား ချစ်ခင်မြတ်နိုးသော သတ္တဝါ သင်္ခါရ ဟူသမျှ*
တို့နှင့် ရှင်ကွဲ ကွဲရခြင်း၊ သေကွဲ ကွဲရခြင်းသည် ဖြစ်လိမ့်
မည်ဟူ၍ မပြတ် ဆင်ခြင်အပ်၏။
- (၅) ငါသည် ကံသုလျင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိသူဖြစ်၏။ ကံအမေ့
ကို ခံသူဖြစ်၏။ ကံဟူသော အကြောင်းရင်း ရှိသူဖြစ်၏။
ကံဟူသော ဆွေမျိုးရှိသူဖြစ်၏။ ကံသုလျင် မှီခိုသူ ရှိသူဖြစ်
၏။ ကောင်းသော ကံကို ပြုမိသည်ဖြစ်စေ၊ မကောင်း
သောကံကို ပြုမိသည် ဖြစ်စေ ငါသည် ထိုကံ၏ အားမှုကို
ခံယူရလိမ့်မည်ဟူ၍ မပြတ်ဆင်ခြင်အပ်၏။

ရဟန်းတို့၊ အဘယ်အကျိုးထူးကို ရည်ရွယ်၍ ဤအကြောင်းငါးပါး
တို့ကို မပြတ်ဆင်ခြင် အပ်ကုန်သနည်းဆိုသော်-

ရဟန်းတို့၊ သတ္တဝါတို့အား ပျိုရွယ်ချိန်၌ ပျိုရွယ်မှု ‘ယောဗုဒ္ဓ’
မာန်ယစ်ခြင်းသည် ရှိ၏။ ထိုပျိုရွယ်မှု မာန်ယစ်သော သတ္တဝါတို့သည်

ဒုစရိုက်သုံးပါးကို ပြုကျင့်တတ်ကုန်၏။ အိုခြင်းသဘောကို မပြတ်ဆင်ခြင်သောသူတို့အား ထိုပျိုရွယ်မှု မာန်ယစ်ခြင်းသည် လုံးဝသော်လည်း ပျောက်ကင်းသွား၏။ ခေါင်းပါးမှုလည်း ခေါင်းပါးသွား၏။

ရဟန်းတို့၊ သတ္တဝါတို့အား ရောဂါကင်းချိန်၌ ရောဂါကင်းမှု ‘အာရောဂျ’ မာန်ယစ်ခြင်းသည် ရှိ၏။ ထိုရောဂါ ကင်းမှုမာန်ဖြင့်မာန်ယစ်သော သတ္တဝါတို့သည် ဒုစရိုက်သုံးပါးကို ပြုကျင့်တတ်ကုန်၏။ နာခြင်းသဘောကို မပြတ်ဆင်ခြင်သော သူတို့အား ထိုရောဂါကင်းမှု မာန်ယစ်ခြင်းသည် လုံးဝသော်လည်း ပျောက်ကင်းသွား၏။ ခေါင်းပါးမှုလည်း ခေါင်းပါးသွား၏။

ရဟန်းတို့၊ သတ္တဝါတို့အား အသက်ရှင်ချိန်၌ အသက်ရှင်မှု ‘ဇိဝိတ’ မာန်ယစ်ခြင်းသည် ရှိ၏။ ထိုအသက်ရှင်မှု မာန်ဖြင့် မာန်ယစ်သော သတ္တဝါတို့သည် ဒုစရိုက်သုံးပါးကို ပြုကျင့်တတ်ကုန်၏။ သေခြင်းသဘောကိုမပြတ်ဆင်ခြင်သောသူတို့အား ထိုအသက်ရှင်မှု မာန်ယစ်ခြင်းသည် လုံးဝသော်လည်း ပျောက်ကင်းသွား၏။ ခေါင်းပါးမှုလည်း ခေါင်းပါးသွား၏။

ရဟန်းတို့၊ သတ္တဝါတို့အား ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သော သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့၌ ‘ဇိုချင်တပ်မက်ခြင်း’ ဆန္ဒရာဂသည်ရှိ၏။ ထိုဆန္ဒရာဂဖြင့် တပ်မက်သော သတ္တဝါတို့သည် ဒုစရိုက်သုံးပါးကို ပြုကျင့်တတ်ကုန်၏။ ကွဲကွာလိမ့်မည်ဟူသော အကြောင်းကို မပြတ်ဆင်ခြင်သော သတ္တဝါတို့အား ထိုဇိုချင် တပ်မက်ခြင်းသည် လုံးဝသော်လည်း ပျောက်ကင်းသွား၏။ ခေါင်းပါးမှုလည်း ခေါင်းပါးသွား၏။

ရဟန်းတို့၊ သတ္တဝါတို့အား ကာယဒုစရိုက်၊ ဝစီဒုစရိုက်၊ မနောဒုစရိုက်ဟူသော ဒုစရိုက်သုံးပါးသည်ရှိ၏။ ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာရှိခြင်းကို မပြတ်ဆင်ခြင်သော သူအား - ထိုဒုစရိုက်သုံးပါးသည် လုံးဝသော်လည်း ပျောက်ကင်းသွား၏။ ခေါင်းပါးမှုလည်း ခေါင်းပါးသွား၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤသို့သော အကျိုးထူးတို့ကို ရည်ရွယ်၍ သေခြင်းသဘောစသော ဤအကြောင်းအရာ ငါးပါးတို့ကိုမပြတ်ဆင်ခြင်အပ်ကုန်၏။

ရဟန်းတို့၊ အရိယာတပည့်သည် “ငါတစ်ယောက်တည်းသာလျှင် အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း သဘောရှိသည်မဟုတ်၊ ငါတစ်ယောက်တည်း

၁။ သက်ရှိကို သတ္တဝါ၊ သက်မဲ့ပစ္စည်းများကို သင်္ခါရဟုဆိုပါသည်။

သာလျှင် ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့် ရှင်ကဲ့ ကဲ့ရခြင်း၊
 သေကဲ့ ကဲ့ရခြင်းသည်ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ငါတစ်ယောက်တည်း သာလျှင်
 ကံဟူသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိသူ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ မွေးဖွား လာသော
 သတ္တဝါအားလုံးတို့သည် အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း၊ သဘောရှိကုန်၏။
 ထိုသတ္တဝါအားလုံးတို့အား ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သော သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့
 နှင့် ရှင်ကဲ့ ကဲ့ခြင်း၊ သေကဲ့ ကဲ့ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ထိုသတ္တဝါ အားလုံးတို့
 သည် ကံဟူသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိသူများ ဖြစ်ကုန်၏။ ဟူ၍ ဆင်ခြင်၏။

ထိုသို့ မပြတ် ဆင်ခြင်သော အရိယာတပည့်အား အရိယာမဂ်သည်
 ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုအရိယာမဂ်ကို လေ့လာပွားများသည်ရှိသော် သံဝိယာဇဉ်
 တို့သည် လုံးဝကင်းပျောက်ကုန်၏။ အနုသယတို့သည် ကင်းကွာ ကုန်၏ဟု
 ဟောကြားပါသည်။

ဂ။ လိစ္ဆဝိကုမာရကသုတ်

လိစ္ဆဝိမင်းသားများနှင့် ကြီးပွားရေးတရားငါးပါး

၅၈။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဝေသာလီပြည် မဟာ
 ဝနံတော ကုဋ္ဌာဂါရ ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ထိုအခါ
 မြတ်စွာဘုရားသည် နံနက်ချိန်တွင် ဝေသာလီပြည်၌ ဆွမ်းခံ၍ ဆွမ်းစား
 ပြီးသောအခါ မဟာဝနံတောအုပ်ထဲသို့ဝင်ကာ သစ်ပင်တစ်ပင်အောက်၌
 နေ့သန့်စင် တော်မူ၏။

ထိုအခါများစွာသော လိစ္ဆဝိမင်းသားတို့သည် လေး မြားတို့ကို
 ကိုင်ဆောင်၍ ခွေးအပေါင်း ခြံရံကာ မဟာဝနံတောအုပ် အတွင်းလှည့်
 လည် ကြသည်။ ထိုမင်းသားတို့သည် သစ်ပင်ရင်း၌ထိုင်နေသောမြတ်စွာ
 ဘုရားကို မြင်ကြလျှင် လေးမြားတို့တို့ချ၍ ခွေးတို့ကို မောင်းလွှတ်လိုက်
 ကြပြီး မြတ်စွာဘုရားထံချဉ်းကပ်၍ လက်အုပ် ချီကာ ထိုင်နေကြ လေ
 သည်။ ထိုစဉ်တွင် မဟာဝနံ တောအုပ်အတွင်း၌ အညေ င်းပြေ လမ်း
 လျှောက်နေသော လိစ္ဆဝိမင်းသား မဟာနာမ်သည် မြတ်စွာဘုရားကိုလက်
 အုပ်ချီလျက် တိတ်ဆိတ်စွာ ထိုင်နေကြသော ထို လိစ္ဆဝိ မင်းသားတို့ကို

၁။ နေလယ်ခင်း၌ ဖလသမ္ပပုတ် ဝင်စား၍ နေခြင်းကို နေ့သန့်စင်ခြင်းဟု
 ဆိုပါသည်။ (ဒိဝံဝိဟာရံ နိသီဒိ)

တွေ့မြင်၍ “လိစ္ဆဝီ မင်းသားတွေကတော့ ကြီးပွားကြအုံးမှာပဲ၊ လိစ္ဆဝီမင်း သားတွေကတော့ ကြီးပွားကြအုံးမှာပဲ” ဟု ဝမ်းမြောက်စကားကို မြက် ဆို၏။

“မဟာနာမ်၊ သင်သည် အဘယ့်ကြောင့် ဝမ်းမြောက် စကားကို မြက်ဆို ဘိသနည်း” ဟု ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက မေးတော်မူ၏။

“အရှင် ဘုရား ဤ လိစ္ဆဝီမင်းသားငယ်တို့သည် ကြမ်းတမ်းသူ၊ ခက်ထန်သူ၊ မာနပြင်းထန်၍ ကြီးပွားမှုကင်းသူများ ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုး တို့၌ လက်ဆောင်ပေးသော ကြံ၊ ဆီးသီး၊ မုန့်၊ နှမ်း စသည်တို့ကို လုယက်စားသုံးကြပါသည်။ အမျိုးသမီး ကြီးငယ်တို့နောက်မှလိုက်၍ ကန် ကျောက်တံတိုင်းကြွေပါသည်။ ယခု မြတ်စွာဘုရားကို လက်အုပ်ချီလျက် တိတ်ဆိတ်စွာနေကြသော ထိုမင်းသားငယ်တို့ကို တွေ့မြင် ရသောကြောင့် ဝမ်း မြောက်စကားကို တပည့်တော်မြက်ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မဟာနာမ်က ယင်းသို့ဖြေကြားသောအခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကအောက် ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူပါသည်။

“မဟာနာမ် အဘိသိက်ခံသော မင်းပင်ဖြစ်စေ၊ ဗဒင်၏ အရိုက် အရာကို ဆက်ခံသော နယ်စားပင်ဖြစ်စေ၊ စစ်တပ်၏ အကြီးအကဲ စစ် သူကြီးပင်ဖြစ်စေ၊ ရွာသူကြီးပင်ဖြစ်စေ ထိုအရာမျိုးတို့၌ ဆုံးရာဆိုင်ရာ ကိစ္စကို အစိုးရသော သူပင် ဖြစ်စေ၊ အကြင် တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူ အား ငါးပါးသောတရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုသူအား ကြီးပွားခြင်းကို သာမော်လင့်အပ်၏၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကိုမမျှော်လင့်အပ်။ အဘယ် ငါးပါး တို့နည်း ဆိုသော်-

မဟာနာမ် အဘယ်တရားငါးပါးတို့နည်းဆိုသော်-

ဤလောက၌အမျိုးကောင်းသားသည်လက်ရုံးအားဖြင့် ချွေးဒီးဒီး ကျအောင် လုံ့လမ်းကြိုးကုတ် အားထုတ်စုံဆောင်း၍ရသော ပစ္စည်းဥစ္စာ တို့ဖြင့်-

(၁) မိဘနှစ်ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊

(၂) သားမယားကျေးကျွန်၊ အလုပ်သမားတို့ကိုလည်း ကောင်း၊

၁။ အပါနုဘာတိ အနုနိဿိတံ။ မာနယဒ္ဓါ-အဋ္ဌကထာ။ (သဒ္ဓတ္ထကို ပါဠိပညာရှင်တို့ လေ့လာဖော်ထုတ်ရန်ရှိပါသည်။)

၂။ ပိတရာ ဒတ္တံ သာပတေယျံ ဘုဒ္ဓတိတိပေတ္တနိကော၊ ရဋ္ဌံ ဘုဒ္ဓတိတိ ရှိဒ္ဓိကော-အဋ္ဌကထာ။

- (၃) မိမိလယ်ယာလုပ်ငန်း၏ အနီးပတ်ပန်းကျင်မှ လယ်သမား
မြေတိုင်းစာရေးတို့ကို လည်းကောင်း၊^၁
- (၄) မိရိုးဖလာ ပူဇော်ပသမြဲဖြစ်သော နတ်တို့ကိုလည်းကောင်း
- (၅) သမဏ၊ ဗြဟ္မဏ (ဟုခေါ်သော သူတော် သူမြတ်) တို့ကို
လည်းကောင်း၊

အရိအသေပြု၏။ အလေးပြု၏။ မြတ်နိုး၏။ ပူဇော်၏။ ဤသို့
ရှိသေခြင်း၊ လေးစားခြင်း၊ မြတ်နိုးခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်းပြုမှုကို ခံရသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုအမျိုးကောင်းသားကို “ကြာမြင့်စွာ အသက်ရှည်ပါစေ၊
ကြာမြင့်စွာ အသက်ကိုစောက်ရှောက်နိုင်ပါစေ” ဟူ၍ ကောင်းသောစိတ်
ဖြင့် ကူညီစောင့်မကြကုန်၏။ ဤသို့ကူညီစောင့်မခြင်း ခံရသော အမျိုး
ကောင်းသားအား ကြီးပွားခြင်းကိုသာမမျှော်လင့်အပ်၏။ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း
ကို မမျှော်လင့်အပ်”

၉။ ပထမ ဝုဗ္ဗဗ္ဗဇီတသုတ်

တွေ့ရခဲ့သော တောထွက်ရဟန်း ငါးမျိုး

- ၅၉။ ၀။ သိမ်မွေ့သော တောထွက်ရဟန်း။
- ၂။ အသွင်အပြင်နှင့်ပြည့်စုံသောတောထွက်ရဟန်း၊
- ၃။ အကြွားအမြင် ဗဟုသုတနှင့်ပြည့်စုံသော တောထွက်
ရဟန်း၊
- ၄။ တရားဟောတတ်သော တောထွက်ရဟန်း၊
- ၅။ ဝိနည်းကိုဆောင်သော တောထွက်ရဟန်း—

ဟူသော တောထွက်ရဟန်း ငါးမျိုးတို့ကို တွေ့ရှိရန်မလွယ်ဟုဟော
ကြားပါသည်။

၆၀။ ဒုတိယဝုဗ္ဗဗ္ဗဇီတသုတ်၌—

- ၁။ ဆိုဆုံးမလွယ်သော တောထွက်ရဟန်း၊^၁
- ၂။ ကောင်းသော အယူကို ယူတတ်သော တောထွက်
ရဟန်း၊

၁။ နိပုဏောတိ သဇ္ဇော သုခုမဏ္ဍရဏည၊ (အဋ္ဌကထာ)။

၃။ ဆုံးမစကားကို ရှိသေလေးစားစွာ လက်ခံသောတော
ထွက် ရဟန်း၊

၄။ တရားဟောတတ်သော တောထွက်ရဟန်း၊

၅။ ဝိညည်းကို ဆောင်တတ်သော တောထွက်ရဟန်း—

ဟူသော တောထွက်ရဟန်း ၄၂ မျိုးကိုလည်း တွေ့ရှိရန်မလွယ်ကူဟု
ဟောကြားပါသည်။

၇။ သညာ ဝဂ်

၁။ ပထမ သညာသုတ်

ပွားများရမည့် သညာငါးပါး

၆၁။ ကြိမ်ဖန်များစွာ စော့လှပွားပျော်လျှင် အကျိုး အာနိသင်
ကြီးမား၍ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင် သက်ဝင်နိုင်သော သညာ ငါးပါးရှိသည်။
၎င်းတို့မှာ—

၁။ ကိုယ်သည် မတင့်တယ်ဟုရှုခြင်း - အသုဘသညာ၊

၂။ သေခြင်းသဘောကိုရှုမှတ်ခြင်း-မရဏသညာ၊

၃။ ကာမဂုဏ်ငါးပါး၏အပြစ်ကို ရှုခြင်း-အာဒိနဝသညာ၊

၄။ အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟုရှုခြင်း --အာဟာရေ ပဋိကူလ
သညာ၊

၅။ တစ်လေးကလုံး၌ ဓမ္မလျော်ဖွယ်ရှိဟု ရှုမှတ်ခြင်း သဗ္ဗ
လောကေအနုဘိရတိ သညာ -- တို့ဖြစ်၏ဟု ဟောကြား
ပါသည်။

၆၂။ ဒုတိယသညာသုတ်၌—

၁။ မမြဲဟုရှုခြင်း-ဇနိစ္စသညာ၊

၂။ အတ္တမဟုတ်ဟု ရှုခြင်း-အနတ္တသညာ၊

၃။ သေခြင်းသဘောကို ရှုခြင်း-မရဏသညာ၊

၄။ အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုခြင်း-အာဟာရေ ပဋိကူလ
သညာ၊

၅။ တစ်လောကလုံး၌ မေ့လျော့ဖွယ် မရှိဟု ရှုခြင်း - သဗ္ဗ
လောက အနတ္တိရတိသညာ။

ဟူသော သညာ ငါးပါးသည်လည်း ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့လာ
ပွားများလျှင် အကျိုးအာနိသင် ကြီးမား၍ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင် သက်ဝင်
ဆိုက်ရောက်နိုင်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ ပထမ ဝိနိသုတ်

အရိယာတို့၏ ကြီးပွားခြင်းငါးပါး

၆၃။ သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာဟူသော ကြီးပွား
ကြောင်းတရားငါးပါးတို့ဖြင့် ကြီးပွားသော အရိယာသဘာဝကသည် အရိ
ယာတို့၏ ကြီးပွားခြင်းဖြင့် ကြီးပွားသူဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆၄။ ဒုတိယ ဝိနိသုတ်၌ သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာ
ဟူသော ကြီးပွားကြောင်းတရား ငါးပါးတို့ဖြင့် ကြီးပွားသော အရိယာ
သဘာဝကသည် အရိယာတို့၏ ကြီးပွားခြင်းဖြင့် ကြီးပွားသူ ဖြစ်၏ဟု
ဟောကြားပါသည်။

၅။ သာကစ္ဆာသုတ်

ဆွေးနွေးထိုက်သော ရဟန်း၏အင်္ဂါငါးပါး

၆၅။ ဤသာသနာ၌ အကြင်ရဟန်းသည် -

၁။ ကိုယ်တိုင်သီလနှင့်ပြည့်စုံပြီး သီလပြည့်စုံမှုနှင့် စပ်၍မေးလာ
သောပြဿနာကိုလည်း ဖြေတတ်၏။

၂။ ကိုယ်တိုင် သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံပြီး၊ သမာဓိပြည့်စုံမှုနှင့် စပ်၍
မေးလာသောပြဿနာကိုလည်း ဖြေတတ်၏။

၃။ ကိုယ်တိုင် ပညာနှင့် ပြည့်စုံပြီး၊ ပညာပြည့်စုံမှုနှင့် စပ်၍
မေးလာသော ပြဿနာကိုလည်း ဖြေတတ်၏။

၄။ ကိုယ်တိုင် လွတ်မြောက်မှု 'ဝိမုတ္တိ' နှင့် ပြည့်စုံပြီး၊ ဝိမုတ္တိ
ပြည့်စုံမှုနှင့် စပ်၍ မေးလာသော ပြဿနာကိုလည်း ဖြေဆို
တတ်၏။

၅။ ကိုယ်တိုင် လွတ်မြောက်မှုကို ဆင်ခြင် သိမြင်နိုင်သော ဣဏ်
 အမြင်နှင့်ပြည့်စုံပြီး ထိုဉာဏ်အမြင်နှင့် စပ်၍ မေးလာလေ
 သော ပြဿနာကိုသော်လည်း ဖြေဆိုတတ်၏။
 ထိုရဟန်းသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့ ဆွေးနွေးထိုက်သူ ဖြစ်၏ဟု
 ဟောကြားပါသည်။

၆၆။ ဘာဇီဝသုတ်၌ ကိုယ်တိုင် သီလနှင့် ပြည့်စုံ၍ သီလပြည့်စုံ
 ရေးနှင့်စပ်၍ မေးလာသည့် ပြဿနာကိုလည်း ဖြေကြားနိုင်ခြင်း စသော
 အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် အတူ
 ထကွ အသက်မွေးခြင်း (အတူတကွနေခြင်း)ငှာ ထိုက်၏ဟု ဟော
 ကြားပါသည်။

၇။ ပထမ ဣဒ္ဓိပါဒသုတ်

ဣဒ္ဓိပါဒ် လေးပါးကို ပွားများသူ

၆၇။ အကြွင်းတိက္ခ၊တိက္ခနီသည်-

- ၁။ ဆန္ဒပြဋ္ဌာန်းသော သမာဓိ အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယတို့နှင့်
 ပြည့်စုံသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကိုပွားများ၏။
- ၂။ ဝီရိယ ပြဋ္ဌာန်းသော သမာဓိ၊ အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယတို့နှင့်
 ပြည့်စုံသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ပွားများ၏။
- ၃။ စိတ်ပြဋ္ဌာန်းသော သမာဓိ၊ အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယတို့နှင့်
 ပြည့်စုံသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ပွားများ၏။
- ၄။ ပညာ(ဝိမံဿ)ပြဋ္ဌာန်းသော သမာဓိ၊ အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယ
 တို့နှင့်ပြည့်စုံသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ပွားများ၏။

၁။ အလုံသာဇိနဝါတိ ဝဇီဝါယ ပယုတ္တော။ သာဇီဝေါတိပဉ္စပုစ္ဆနန္တေဝ
 ပဉ္စဝိသဇ္ဇနဉ္စ=အလုံကလား အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည်
 မိမိမသိသော တရားကို တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့အား မေးခြင်း၊
 တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့က မသိ၍ မေးသော တရားကို မိမိက ဖြေခြင်း
 အားဖြင့် သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် အတူတကွ နေရန် သင့်တော်၏ဟု
 ဆိုလိုပါသည်။

၂။ ဣဒ္ဓိပါဒ်-ပြီးမြောက်မှု၏ အခြေခံဖြစ်သော တရား။

(၅) လွန်ကဲသော ဝီရိယကို ပွားများ၏။

ထို ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီသည် မျက်မှောက်တဝဋ်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရလိုမည်။ စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါန် ကြွင်းကျန်နေသေးလျှင်လည်း အနာဂါမိဖိုလ်ကို ရလိုမည်။ ဤနှစ်ပါးသော အကျိုးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို မုချ ရလိုမည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏ ဟူ၍ ဟောကြားပါသည်။

၆၈။ ဒုတိယဣဒ္ဓိပါဒသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓိဉာဏ်ကို မချမီ ဘုရားလောင်း (ဗောဓိသတ္တ) ဖြစ်၍ တပင်ဣဒ္ဓိ ဝါဒ်လေးပါးနှင့် လွန်ကဲသော ဝီရိယတို့ကို ပွားများခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ပွားများခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း ဣဒ္ဓိဝိဓ ဥာဏ်အစ၊ အာသဝက္ခယ ဥာဏ်အဆုံး ရှိသော အဘိညာဉ် ခြောက်ပါးကို ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု မိန့်ကြားပါသည်။

၉။ နိဗ္ဗိဒါသုတ်

ဦးငွေ့မှု ဖြစ်စေနိုင်သော တရားငါးပါး

- ၆၉။ (၁) ကိုယ်၌ တင့်တယ်မှုကို အဖန်ဖန် ရှုခြင်း၊
- (၂) အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၃) တစ်လောကလုံး၌ မေ့လျော့ဖွယ်မရှိဟု ရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၄) သင်္ခါရတရား အားလုံးတို့၌ တည်မြဲမှုကို အဖန်ဖန် ရှုခြင်း၊

(၅) မိမိ စိတ်သန္တာန်၌ မရဏသညာစွဲမြဲစွာထားရှိခြင်း၊
ဟူသော တရားငါးပါးကို ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့လာပွားများလျှင် စင်စစ်ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ငြိမ်းငွေ့ခြင်း၊ တစ်မက်မှ ကင်းခြင်း၊ ကိလေသာ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ အထူးသိခြင်း၊ အမှန်ကို မြင်ခြင်း၊ ဒုက္ခငြိမ်း အခြင်း ခံလိုငှါ ဖြစ်ပေ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇၀။ အာသဝက္ခယသုတ်၌ အထက်သုတ်ပါ တရားများကို ပွားများလျှင် အာသဝေါတရားကုန်ခန်းခြင်းငှာ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ ယောဓာဇီဝဝဂ်

၁။ ပထမ စေတောမုဝိတ္တိဖလသုတ်
စေတော မုဝိတ္တိသျှိရောက်စေနိုင်သော တရားငါးပါး

၇၁။ ကိုယ်၌ မတင့်တယ်မှုကို အဖန်ဖန် ရှုခြင်းမရှိသော တရားငါးပါးသည် စေတောမုဝိတ္တိနှင့် ပညာဝိမုတ္တိ ဟူသော အကျိုးနှစ်ပါးကို

ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထိုအကျိုးနှစ်ပါးသို့ ဆိုက်ရောက်သော ရဟန်းသည် အဝိဇ္ဇာဟူသော တံခါးကျည်ကို ဖယ်ချပြီးသူမည်၏။ ဇာတိ သံသရာဟူသော ကျုံးကို ဖျက်ပြီးသူ မည်၏။ တဏှာဟူသော တံခါးတိုင်ကို နှုတ်ပြီးသူမည်၏။ ဩဇာမ္ဘာဂီယ သံယောဇဉ်ငါးပါးဟူသော တံခါးရွက်ကို ခွာချပြီးသူ မည်၏။ ငါဟူသော မာနကိုပယ်ပြီးဖြစ်၍ ချအပ်သော အလံရှိသော ချအပ်သော နံလုပ်ရှိသော၊ ဝဋ်ဒုက္ခနှင့် ကင်းလွတ်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ် မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇၂။ ဒုတိယစေတော ဝိမုတ္တိမဂ္ဂ သုတ်၌-

- (၁) မမြဲခြင်းသဘောကိုရှုမှတ်မှု- အနိစ္စသညာ၊
- (၂) မြဲသော တရား၌ ဆင်းရဲဟုရှုမှတ်မှု-ဒုက္ခသညာ၊
- (၃) ဆင်းရဲသော တရား၌ အတ္တ မဟုတ်ဟု ရှုမှတ်မှု- အနတ္တသညာ၊
- (၄) ကိလေသာ ပယ်ခြင်းကို ရှုမှတ်မှု ပဟာနု သညာ။
- (၅) တပ်မက်မှုကင်းသောအားဖြင့်ရှုမှတ်မှု-ဝိရာဂသညာ

ဟူသောသညာငါးပါးကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဆည်းပူးသော ပွားများလျှင် စေတောဝိမုတ္တိနှင့် ပညာဝိမုတ္တိဟူသောအကျိုးအာနိသင် နှစ်ပါးကို ရရှိနိုင်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ ပထမ ဓမ္မဝိဟာရီသုတ်

တရားဖြင့်နေလေ့ရှိသူ နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ငါးမျိုး

၇၃။ “အရှင်ဘုရား တရားနှင့်နေလေ့ရှိသူ တရားဖြင့်နေလေ့ရှိသူဟုဆိုရာ၌အဘယ်မျှဖြင့် တရားနှင့်နေလေ့ရှိသူ ဖြစ်ပါသနည်း” ဟု ရဟန်းတစ်ပါးက မေးလျှောက်၏။ ထိုအမေးကိုမြတ်စွာ ဘုရားကအောက်ပါ အတိုင်း ဖြေကြားတော်မူ၏။

၁။ ဘဝအသစ်အသစ်များ ထပ်တလဲဲ ဖြစ်ကာ ဘုံသုံးပါး၌ကျင်လည်နေရခြင်းကို ‘ဇာတိသံသရာ-ဇာတ်သံသရာ ဟုခေါ်သည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် ဘဝသစ်များဖြစ်လာအောင် ဖန်တီးပေးသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံ ‘ကမ္မဘိသင်္ခါရ’ပင်ဖြစ်ပါသည်။

- (၁) ဤသာသနာ၌ ရဟန်းတစ်ပါးသည် သုတ္တ၊ ဝေယျ၊ ဝေယျာ၊ ဓာရဏ၊ ဂါထာ၊ ဥဒါန၊ ဣတိဝုတ္တက၊ ဝေဒလ္လ၊ အဗ္ဗုတဓမ္မ၊ ဝေဒလ္လံ ဟူသောတရားကို သင်ယူ၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိုတရားကို သင်ယူမှုဖြင့် နေ့ရက်အချိန်ကို ကုန်လွန်စေ၏။ တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းမှုကို စွန့်လွှတ်ရ၏။ မိမိအတွင်းသန္တာန်၌ စိတ်အေးငြိမ်းမှုကို (ရရှိရန်) အားမထုတ်။ ဤရဟန်းကို 'သင်ယူမှုများသူ' ဟုသာ ဆိုအပ်၏။ တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသူဟု မဆိုအပ်။
- (၂) ရဟန်းတစ်ပါးသည် မိမိကြားနာ သင်ယူထားသည့် တရားကို အကျယ်အားဖြင့် သူတစ်ပါးတို့အားဟောပြော၏။ ထိုရဟန်းသည် တရားဟောပြောမှုဖြင့်သာ နေ့ရက်အချိန်ကို ကုန်လွန် စေ၏။ တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းမှုကို စွန့်လွှတ်၏။ မိမိ အတွင်းသန္တာန်၌ စိတ်အေးငြိမ်းမှုကို (ရရှိရန်) အားမထုတ်။ ဤရဟန်းကို 'တရားဟောမှုများသူ' ဟုသာ ဆိုအပ်၏။ 'တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသူ'ဟု မဆိုအပ်။
- (၃) ရဟန်းတစ်ပါးသည် မိမိကြားနာ သင်ယူထားသည့် တရားကို အကျယ်အားဖြင့် ရွတ်အံကျက်မှတ်ခြင်းပြု၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိုရွတ်အံ ကျက်မှတ်မှုဖြင့်သာ နေ့ရက် အချိန်ကို ကုန်လွန်စေ၏။ တစ်ပါးသောကိန်းအောင်းမှုကိုစွန့်လွှတ်၏။ မိမိအတွင်းသန္တာန်၌ စိတ်အေးငြိမ်းမှုကို (ရရှိရန်) အားမထုတ်။ ဤရဟန်းကို 'ရွတ်အံကျက်မှတ်ခြင်းများသူ' ဟုသာ ဆိုအပ်၏။ 'တရားဖြင့် နေလေ့ရှိသူ'ဟု မဆိုအပ်။
- (၄) ရဟန်းတစ်ပါးသည် မိမိကြားနာ သင်ယူထားသည့် တရားကို စိတ်ဖြင့်အဖန်ဖန် ကြံစည်စဉ်းစား၏။ စိတ်ဖြင့်အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိုတရားကို ကြံစည်ခြင်းဖြင့် နေ့ရက်ကို ကုန်လွန်စေ၏။ တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းမှုကို စွန့်လွှတ်၏။ မိမိအတွင်းသန္တာန်၌ စိတ်အေးငြိမ်းမှုကို (ရရှိရန်) အားမထုတ်။ ဤ

၁။ သုတ္တ၊ ဝေယျ၊ အစရှိသည့် အမည်ကိုးပါးမှာ 'ဗုဒ္ဓဝစန'ခေါ်တရားတော်၏ အင်္ဂါကိုးပါး ဖြစ်သည်။

၂။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ဟု ဆိုလိုသည်။

ရဟန်းကို 'ကြံ့ခည်မှုများသူ' ဟုသာ ဆိုအပ်၏။ 'တရားဖြင့် နေလေ့ ရှိလှ' ဟု မဆိုအပ်။

(၅) ရဟန်းတစ်ပါးသည်အား သုတ္တ၊ ဂေယျ အစရှိသော တရားကို သင်ယူ၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိုတရားကို သင်ယူမှုဖြင့် နေရက် အချိန်ကို မကုန်လွန်စေ။ တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းမှုကို မစွန့်လွှတ်။ မိမိ အတင်းသန္တာန်၌ စိတ်ငြိမ်းအေးမှုကို (ရရှိရန်) အားထုတ်၏။ ဤရဟန်းကို 'တရားဖြင့် နေလေ့ ရှိသူ' ဟု ဆိုအပ်၏။

ဗုဒ္ဓသည် ပုဂ္ဂိုလ်ငါးမျိုးကို ဟောကြားပြီးနောက် ထိုရဟန်းအား အောက်ပါဆုံးမကားကို မြက်ကြားတော်မူသည်-

“ရဟန်း၊ ငါသည် သင်ယူခြင်းများသူကိုလည်း ဟောပြီးပြီ၊ ဟောပြောခြင်းများသူကိုလည်း ဟောပြီးပြီ၊ ရွတ်အံကျက်မှတ်ခြင်းများသူကိုလည်း ဟောပြီးပြီ။ ကြံ့ခည်ခြင်းများသူကိုလည်း ဟောပြီးပြီ၊ တရားဖြင့် နေလေ့ ရှိသူကိုလည်း ဟောပြီးပြီ။ တပည့်တို့၏ အစီးအပွားကို လိုလား၍ တပည့်တို့အား သနားထေးကပ်ထားသော ဆရာသည် ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့် အမှုကို သင်တို့အတွက် ငါပြုပြီးပြီ။ ရဟန်း၊ ဤသစ်ပင်ရင်းတို့သည်ရှိကုန်၏၊ ဤဆိတ်ငြိမ်သော ကျောင်းတို့သည်ရှိကုန်၏၊ ရဟန်း၊ သင်တို့သည် လေ့ရှိမှုကို ရှုမှတ်ကြကုန်လော့။ မေ့မေ့လျော့လျော့ မနေကြကုန်လင့်၊ နောင် အခါကျမှ နှလုံးမသာယော မပြတ်ကြကုန်လင့်။ ဤကား ငါတို့၏ သတိပေး ဆုံးမချက်ပေးတည်း”

၇၄။ ဒုတိယ ဓမ္မဝိဟာရီသုတ်၌- သုတ္တ၊ ဂေယျ အစရှိသော တရားကို သင်ယူခြင်း၊ သင်ယူအပ်သော တရားကို သူတစ်ပါးတို့အား ဟောပြောခြင်း၊ ရွတ်အံကျက်မှတ်ခြင်း၊ ကြံ့ခည်စဉ်းစားခြင်းတို့ဖြင့်သာ အချိန်ကုန်ပြီး တရား၏ အနက်သဘောကို ထူးကဲနက်ရှိုင်းစွာ မသိသော ရဟန်းသည် 'တရားဖြင့် နေလေ့ ရှိသူ' မမည်။ တရား၏အနက်သဘောကို ထူးကဲနက်ရှိုင်းစွာ သိမြင်သော ရဟန်းသည်သာ 'တရားဖြင့် နေလေ့ ရှိသူ' မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ပထမ ယောဒာဇီဝသုတ်

စင် သူရဲခါးမျိုးနှင့် ရဟန်းခါး မျိုး

၇၅။ လောက၌ စစ်သူရဲ ငါးမျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) ရန်သူစစ်ဘပ်၏ ဖုန်မှုန့်ထူကြီးကိုမြင်ရုံဖြင့် နောက်ဆုတ်သော စစ်သူရဲ။
- (၂) ရန်သူစစ်ဘပ်၏ အလံသိပ်ဖျားကိုမြင်ရုံဖြင့် နောက်ဆုတ်သော စစ်သူရဲ။
- (၃) ရန်သူစစ်ဘပ်၏ အသံလိုကြားရုံဖြင့် နောက်ဆုတ်သော စစ်သူရဲ။
- (၄) ရန်သူစစ်ဘပ်၏ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ပျက်စီးသွားသော စစ်သူရဲ။
- (၅) ရန်သူစစ်ဘပ်၏ တိုက်ခိုက်မှုကို တွန်းလှန်၍ စစ်မြေပြင်ကို ဖောက်ပြန်စွာ သိမ်းပိုက်သော စစ်သူရဲ တို့ဖြစ်သည်။

သာသနာတော်၌ သည်းစစ်သူရဲငါးမျိုးနှင့်တူသော ရဟန်းငါးမျိုး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) “ဤသည်သော ရွာနိဂုံး၌ အလွန် လှပသော မိန်းမတစ်ယောက် ရှိသတဲ့” ဟူ၍ သတင်းရသော ရှစ်ဖြင့် အကျင့်မြတ်ကို ထိန်းထား နိုင်တော့တဲ့ လူထွက်သွားသော ရဟန်း။
- (၂) အလွန်လှပသော မိန်းမတစ်ယောက်ကို မြင်ရုံဖြင့် လူထွက်သွားသော ရဟန်း။
- (၃) ဆိတ်ငြိမ်ရာနေရာ၌နေစဉ် မိန်းမတစ်ယောက်က သူ့အနားသို့ လာ၍ ပြုံးရယ် ကျီစယ်ခြင်း ပြုသောကြောင့် လူထွက်သွားသော ရဟန်း။
- (၄) ဆိတ်ငြိမ်သောနေရာ၌ မိန်းမတစ်ယောက်က သူ့အနားသို့ လာရောက်၍ ပူးပူးကပ်ကပ် ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်း ပြုသောကြောင့် လူထွက်သွားသော ရဟန်း။
- (၅) ဆိတ်ငြိမ်သောနေရာ၌နေစဉ် မိန်းမတစ်ယောက်က သူ့အနားသို့ လာ၍ ပူးပူးကပ်ကပ် ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်း

ပြုစေကာမူ ထိုမိန်းမလက်မှ လွတ်အောင်ရုန်းပြီး သွား
လိုရာ အရပ်သို့ ထွက်ခွာ သွားသော ရဟန်း-တို့ဖြစ်
သည်။

ဤ ငါးမျိုးသော ရဟန်းတို့တွင် ပဉ္စမမြောက် ရဟန်းသည်
ဆိတ်ငြိမ်သောနေရာသို့ ချဉ်းကပ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို ရှုမှတ်ကာ မိမိ
စိတ်ကို နှိပ်ရဏ ငါးပါးတို့မှ ကင်းကွာစေပြီး ပထမဈာန် အစရှိသော
စုံညီလေးပါးကို ငင်စား၍ နေ၏။ ထို့နောက် စုံညီအစွမ်းအားဖြင့်
တည်ငြိမ်သောစိတ်ကို အာသဝက္ခယဉာဏ်သို့ ရှေးရှုညွတ်စေ၏။ ထိုရဟန်း
သည် ဒုက္ခ အစရှိသော သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်၍ အာသဝေါတရား
တို့မှ ကင်းလွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြု၏။ ဤရဟန်း
ကား စစ်မြေပြင်ကို အောင်မြင်စွာ သိမ်းပိုက်နိုင်သော စစ်သူရဲနှင့်
တူပေသည်-ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ ဒုတိယ ယောဓာဇီဝသုတ်

စစ်သူရဲငါးမျိုးနှင့် (တစ်နည်း) ရဟန်းငါးမျိုး

- ၇၆။ လောက၌ စစ်သူရဲ ငါးမျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-
- (၁) စစ်သူရဲတစ်ယောက်သည် လက်နက်စွဲကိုင်လျက် စစ်မြေပြင်
သို့ ယွက်၍တိုက်၏။ သို့သော် ရန်သူ့ လက်နက် ထိမှန်၍
ကျဆုံးသွား၏။
 - (၂) စစ်သူရဲတစ်ယောက်သည် လက်နက်စွဲကာ စစ်မြေပြင်သို့
ထွက်၍တိုက်၏။ ဒဏ်ရာရသဖြင့် သူ့ရဲဘော်များက ပြန်
ခေါ်လာပြီး ဆွေမျိုးများထံ ပို့ဆောင်ကြ၏။ သို့သော်
ဆွေမျိုးများထံ မရောက်မီ လမ်းမှာပင် ထိုစစ်သူရဲ သေ
ဆုံးသွား၏။
 - (၃) စစ်သူရဲတစ်ယောက်သည် တိုက်ပွဲတွင် ဒဏ်ရာရ၍ ရဲဘော်
များက ဆွေမျိုးများထံ ပို့လိုက်ကြသည်။ ဆွေမျိုးများက
အစွမ်းကုန် ပြုစုကြသော်လည်း ထိုစစ်သူရဲ သေဆုံး
သွား၏။
 - (၄) စစ်သူရဲတစ်ယောက်သည် တိုက်ပွဲတွင်ဒဏ်ရာရ၍ ဆွေမျိုး
များထံ ပို့လိုက်ရာ ဆွေမျိုးများ၏ ပြုစုမှုကြောင့် ဒဏ်ရာ
ပျောက်သွား၏။

(၅) စစ်သူရဲတစ်ယောက်ကား လက်နက်စွဲလျက် စစ်မြေပြင်သို့ ထွက်၍ တိုက်ခိုက်ရာ ရန်သူတို့ကို နိုင်သဖြင့် စစ်မြေပြင်ကို ဖောင်မြင်စွာ သိမ်းပိုက်နိုင်လေသည်။

သာသနာတော်၌လည်းစစ်သူရဲငါးမျိုးနှင့်တူသည့်ရဟန်းငါးမျိုးရှိ သည်။ ၎င်းတို့မှာ—

၁။ ရဟန်းတစ်ပါးသည် ကိုယ် နှုတ်စိတ် သုံးပါးနှင့် မျက်စိ၊ နားစသော ဣန္ဒြေတို့ကို မစောင့်စည်းဘဲ ရွာ နိဂုံးသို့ ဆွမ်းခံ ဝင်သည်ရှိသော် မလုံမခြုံ ဝတ်ဆင်ထားသော မာတုဂါမကို မြင်၍ ရာဂစိတ် ထကြွလာသဖြင့် သိက္ခာမချဘဲ မေထုန် အကျင့်ကို မှီဝဲ၏။

၂။ ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဆွမ်းခံရင်းမလုံမခြုံ ဝတ်ဆင်ထားသော မာတုဂါမကို မြင်၍ ရာဂစိတ် ထကြွလာသဖြင့်လူထွက်လို ကြောင်း သီတင်းသုံးဖော်တို့အား ပြောကြားရန် ကျောင်းသို့ ပြန်လာ၏။ သို့သော် ကျောင်းသို့ မရောက်မီ လမ်းမှပင် သိက္ခာချ၍ လူထွက်၏။

၃။ ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဆွမ်းခံရင်းမလုံမခြုံ ဝတ်ဆင်ထားသော မာတုဂါမကို မြင်၍ ရာဂစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် လူထွက် လိုကြောင်း သီတင်းသုံးဖော်တို့အား ပြောကြား၏။ သို့သော် သူသည် ကာမဂုဏ်တို့၏ အပြစ်ကိုပြု၍ ဆုံးမကြသော သီတင်းသုံးဖော်တို့၏စကားကို နားမထောင်ဘဲ လူထွက်၏။

၄။ ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဆွမ်းခံရင်းမလုံမခြုံ ဝတ်ဆင်ထားသော မာတုဂါမကို မြင်၍ ရာဂစိတ် ထကြွလာသဖြင့် လူထွက် လိုကြောင်း သီတင်း သုံးဖော်တို့အား ပြန်ပြော၏။ သီတင်းသုံးဖော်တို့က ကာမဂုဏ်တို့၏ အပြစ်ကိုပြု၍လူမထွက် ရန် ဆုံးမကြသည်။ ထိုရဟန်းသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ စကားကို နားထောင်လျက် လူမထွက်ဘဲ နေလေသည်။

၅။ အခြားရဟန်းတစ်ပါးကား နံနက်ချိန်၌ သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံ၍ သပိတ် သင်္ကန်းကို ယူဆောင်ပြီး တုံ့သန့်ယာ စိတ် သုံးပါးကို စောင့်ထိန်းလျက် နေထိုင်သောသတိရှိလျက်၊ မျက်စိ နားစသော ဣန္ဒြေတို့ကို စောင့်စည်းလျက်၊ ရွာနိဂုံးသို့ ဆွမ်းခံဝင်၏။

ထိုရဟန်းသည် အဆင်းကို ပြင်သောအခါ အသံကို ကြားသောအခါသည်တို့၌ အဘိဇ္ဈာ ပျာပါဒစသော အကုသိုလ်တရားဆိုးများ မဖြစ်ပေါ်စေရန် မျက်စိ နားစသောဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့ကို စောင့်စည်း၏။ မိန်းမ ယောက်ျားစသော နိမိတ်ပုံ၊ လက်ခြေအမူအရာစသော အသေးစိတ် အခြင်းအရာတို့ကို စွဲယူခြင်းမပြု ။

ထိုရဟန်းသည်ဆွမ်းခံကိစ္စပြီးစီး၍ဆွမ်းခံရာမှပြန်လာသည့်ရှိသော် ဆိတ်ငြိမ်သောနေရာသို့ ချဉ်းကပ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုရှုမှတ်၏။ နိဝိရုဏ ဝါးပါးတို့မှ မိမိစိတ်ကို စင်ကြယ်စေပြီး ပထမဈာန် အစရှိသော ဈာန်လေးပါးကို ဝင်စား၍နေ၏။ ထို့နောက် ဈာန်၏အစွမ်းအားဖြင့် တည်ငြိမ်သောစိတ်၏ အာသဝက္ခယဉာဏ်သို့ ရှေ့ရှုညွတ်စေ၏။ ထိုအခါဒုက္ခ အစရှိသော သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်၍ အာသဝေါတရားတို့မှ ကင်းယွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုလေ၏။

ဤပစ္စုပ္ပန်မြောက်ရဟန်းကား ရန်သူကို တိုက်ခိုက်၍ စစ်မြေပြင်ကို အောင်မြင်စွာ သိမ်းပိုက်သော စစ်သူရဲနှင့် တူပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ ပထမ အနာဂတဘယသုတ်

တောကျောင်း ရဟန်းနှင့်အနာဂတ်ဘေးငါးပါး

၇၇။ တောကျောင်း၌ တစ်ပါးတည်း နေသော ရဟန်းသည် (၁) ‘မြွေကိုက်ခြင်း၊ ကင်းမြီးကောက်၊ ကင်းခြေများ ကိုက်ခြင်း ကြောင့်ငါ့အားသေခြင်းသည်ဖြစ်နိုင်၏’ ဟုဆင်ခြင်၍ မသေမီမရသေးသော တရားကိုရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

(၂) “ချော်လဲခြင်း၊ အစားအစာ ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ သည်းခြေ သလိပ်ပျက်ခြင်း၊ လေပြုတ်ခြင်းတို့ကြောင့် ငါ့အားသေခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်၏ဟု ဆင်ခြင်၍ မသေမီ မရသေးသော တရားကိုရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

(၃) “ခြင်းသုံးသစ်ကျား စသောသားရဲတိရစ္ဆာန်တို့ကိုက်ခြင်းကြောင့် ငါ့အားသေခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်၏” ဟုဆင်ခြင်၍ မသေမီ မရသေးသောတရားကို ရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

(၄) “ကြမ်းကြုတ်သော သူခိုး၊ ဓားပြတို့ သတ်ခြင်းကြောင့် ငါ့အားသေခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်၏” ဟုဆင်ခြင်၍ မသေမီ မရသေးသောတရားကို ရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

(၅) ကြမ်းကြုတ်သောဘီလူးတို့သတ်ခြင်း ကြောင့် ငါ့အားသေခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်၏” ဟုဆင်ခြင်၍ မသေမီ မရသေးသောတရားကို ရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

ဤသို့တောကျောင်း၌ တစ်ပါးတည်း နေသော ရဟန်းသည် မရောက်လာသေးသော အနာဂတ်ဘေး ငါးပါးတို့ကိုဆင်ခြင်တွေးမျှော် ကျက် မရသေးသောတရားကို ရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်ရန်နေသင့်ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ ဒုတိယအနာဂတဘယသုတ်

ရဟန်းတိုင်း ဆင်ခြင်သင့်သော အနာဂတ်ဘေးငါးပါး

၇၈။ (၁) နုပျိုသောရဟန်းသည် အိုမင်းသောအခါ တရားကို ငါ့အားထုတ်နိုင်မည် မဟုတ်ဟုဆင်ခြင်၍ အိုသေးမီ မရသေးသောတရားကို ရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

(၂) ကျန်းမာသောရဟန်းသည် မကျန်းမာသောအခါ တရားကို ငါ့အားထုတ်နိုင်မည် မဟုတ်ဟု ဆင်ခြင်၍ အနာရောဂါမကပ်ရောက်မီမရသေးသောတရားကို ရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

(၃) ဆွမ်းခံ၍ အလွယ်တကူ ရသော ရဟန်းသည် ဆန်စပါးရှားပါး၍ ဆွမ်းခံရန် မလွယ်ကူသောအခါ တရားကို ငါ့အားထုတ်နိုင်မည် မဟုတ် ဟုဆင်ခြင်၍ ဆွမ်းခံ၍ ရလွယ်သောအချိန်၌ မရသေးသောတရားကို ရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

၄။ တိုင်းသူပြည်သားလူအများတို့ စည်းလုံး ညီညွတ်နေသော အခါ ရဟန်းသည် တောပုန်းခံားပြောတွဲ ထကြွသောင်းကျန်းလာပါက တရားကိုငါအားထုတ်နိုင်မည်မဟုတ်'ဟုဆင်ခြင်၍တိုင်းသူ ပြည်သားများ စည်းလုံးညီညွတ်စွာနေရသော အချိန်တွင် ရေသေးသော တရား ရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

၅။ သံဃာစည်းလုံးညီညွတ်နေသောအခါ၌ ရဟန်းသည် “သံဃာ ဂိုဏ်းကွဲမှုဖြစ်ပေါ်လား ပါကတရားကိုငါအားထုတ်နိုင်မည်မဟုတ်'ဟု ဆင်ခြင်၍သံဃာညီညွတ်နေစဉ်မရသေးသောတရားကိုရရှိရန်မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်၏။

ဤသို့လျှင် ရဟန်းသည် မရောက်လင့်သေးသောအနာဂတ်ဘေး ငါးပါးတို့ကို ဆင်ခြင်တော့မျှော်လျက် မရသေးသော တရားကို ရရှိရန် မမေ့မလျော့ အားထုတ်နေသင့်ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ တတိယအနာဂတဘယသုတ်

နောင်အခါဖြစ်ပေါ်လာမည့် အနာဂါတ် ဘေးငါးပါး

၇၉။ ရဟန်းတို့၊ ယခု မဖြစ်သေးဘဲ နောင်တွင် ဖြစ်လာမည့် အနာဂတ်ဘေးငါးပါးတို့ကို သင်တို့ ကြိုတင်သိထားရမည်။ သိထားပြီး လျှင် ယင်းတို့ကို ပယ်နိုင်ရန် အားထုတ်ရမည်။ ဖြစ်လာမည့် အနာဂါတ် ဘေးငါးပါးတို့ကား—

၁။ နောင်အခါ၌ ရဟန်းတို့သည် မပွားများအပ်သော ကိုယ်၊ မပွားများအပ်သော စိတ်၊ မပွားများအပ်သောသိလ၊ မပွားများအပ်သော ပညာ ရှိသူဖြစ်ကြကုန်လျက် တစ်ပါးသောသူတို့ကို ပဉ္စင်းခံ ပေးကြလိမ့်မည်။ ဟိုတပည့်တို့ကို လွန်မြတ်သောသိလ၊ သမာဓိ ပညာ၌လိမ္မာအောင် ဆုံးမနိုင်မည်မဟုတ်။ တပည့်တို့သည်လည်း မပွားများအပ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသူ၊ မပွားများအပ်သော ပညာ ရှိသူများသာဖြစ်ကြလိမ့်မည်။ ထိုတပည့်တို့ကလည်း တစ်ပါးသော သူတို့ကို ပဉ္စင်းခံပေး ကြလိမ့်မည်။ ထိုတပည့်တို့၏ တပည့်တို့သည်လည်း မပွားများအပ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသူ၊ မပွားများအပ်သော ပညာရှိသူများသာ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်။ ဤသို့လျှင် တရားပျက်ခြင်း

ကြောင့် ဝိနည်းပျက်ခြင်းဖြစ်လိမ့်မည်။ ဝိနည်းပျက်ခြင်းကြောင့် လည်း တရားပျက်ခြင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။

- (၂) နောင်အခါ၌ ရဟန်းတို့သည် မပွားများအပ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသူ၊ မပွားများအပ်သော သီလ၊ ပညာရှိသူများ ဖြစ်လျက် တစ်ပါးသောသူတို့အား နိဿရည်း ပေးကြလိမ့်မည်...ထိုတပည့်တို့သည် မပွားများအပ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသူ၊ မပွားများအပ်သော ပညာရှိသူများ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်....
- (၃) နောင်အခါ၌ ရဟန်းတို့သည် မပွားများအပ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသူ၊ မပွားများအပ်သော သီလ၊ ပညာရှိသူများ ဖြစ်ကြလျက် အဘိဓမ္မကထာ၊ ဝေဒလ္လ ကထာကို ဟောပြောသည်ရှိသော် မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားတက်၍ သက်ရောက်သွားကာ၊ အမှန်ကို သိကြတော့မည် မဟုတ်။ ဤသို့လျှင် တရားပျက်ခြင်းကြောင့် ဝိနည်းပျက်ခြင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။ ဝိနည်းပျက်ခြင်းကြောင့် တရားပျက်ခြင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။
- (၄) နောင်အခါ၌ ရဟန်းတို့သည် မပွားများအပ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသူ၊ မပွားများအပ်သော သီလ၊ ပညာ ရှိသူများ ဖြစ်ကြလျက် မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ဟောကြားခဲ့သည့် နှစ်လည်းနှစ်နဲကုန်၊ နှစ်နဲသော ဗျာကံလည်း ရှိကုန်သော၊ လောကမှထွက်မြောက်ပြောင်းပြန်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမှ ကင်းဆီမဲ့နှင့်စပ်ယှဉ်ကုန်သော သုတ္တန်တရားတို့ကို ဟောသည်ရှိသော် ကောင်းစွာ နာယူ

- ၁။ မိမိထံ၌ တပည့်အဖြစ်ဖြင့် မှီခိုနေထိုင်ခွင့် ပေးခြင်းကို 'နိဿရည်းပေးခြင်း'ဟု ဆိုပါသည်။
- ၂။ သီလစသည့် ဖြစ်သောတရားနှင့် စပ်သော ကောင်းကို 'အဘိဓမ္မကထာ'ဟု ဆိုသည်။ အဘိဓမ္မာ၏ ဖြစ်ပေါ်မှုနှင့် စပ်သောစကားကို 'ဝေဒလ္လကထာ'ဟု ဆိုသည်။ [အဘိဓမ္မကထန္တံ၊ သီလဒါ၊ ဥပသကထံ။ ဝေဒလ္လကထန္တံ၊ ဝေပဋိသံယုတ္တံ၊ ဥပသမိ၊ ဥပသကထာ-အဘိဓမ္မကထာ]
- ၃။ အပြစ်မရှိ၊ အပြစ်ရှာ၍ ကဲ့ရဲ့ရှက်ချ စောကြားခြင်းသည် မည်းညစ်သော တရားသို့ သက်ရောက်သည် မည်၏။ တစ်နည်းတရားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယိဒိုက် ပြုခြင်း၊ လာဘ်လာဘရှိရန် ဟော ခြင်းတို့သည် မည်းညစ်သော တရားသို့ သက်ရောက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပါသည်။

ကြမည်မဟုတ်၊ ဆန်းကြယ်သော အက္ခရာ၊ ဆန်းကြယ်သောသဒ္ဒါ
တို့ဖြင့် သားသနာပ တပည့်သာဝကတို့သည် ဖွဲ့ဆိုဟောကြားအပ်
သော သုတ္တန်ဆိုင်ရာ ကဗျာ လက်တို့ကို ရွတ်ဖတ်အပ်သည်
ရှိသော် ဂရုတင်္ဂုန် နာယူကြလိမ့်မည်။ ဤသို့လျှင် တရားပျက်
ခြင်းကြောင့် ဝိနည်းပျက်ခြင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။ ဝိနည်းပျက်ခြင်း
ကြောင့် တရားပျက်ခြင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။

(၅) နောင်အခါ ရဟန်းတို့သည် မပွားများအပ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသူ၊
မပွားများအပ်သော ပညာရှိသူများ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်။ မထေရ်ကြီး
တို့သည် ပစ္စည်းငလးပါး ပေါများရေးအတွက် အားထုတ်ကြ
လိမ့်မည်။ လျောရဲသော အကျင့်ရှိလျက် မရသေးသောတရားကို
ရရှိရန်အားထုတ်ကြမည်မဟုတ်၊ ထိုမထေရ်ကြီးတို့၏ နောက်လိုက်
တပည့်အပေါင်းသည်လည်းမထေရ်ကြီးများသို့သာ အတုလိုက်၍
ကျင့်ကြလိမ့်မည်။ ဤသို့လျှင် တရားပျက်ခြင်းကြောင့် ဝိနည်း
ပျက်ခြင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။ ဝိနည်း ပျက်ခြင်းကြောင့် တရားပျက်
ခြင်း ဖြစ်လိမ့်မည်။

ရဟန်းတို့၊ ယခု မဖြစ်သေးဘဲ နောင်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာမည်။ ဤ
ငါးပါးသော ဘေးတို့ကိုသင်တို့ ကြိုတင်သိထားရမည်။ ကြိုတင်သိထားပြီး
ထိုဘေးတို့ကို ပယ်နိုင်ရန် အားထုတ်ရမည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ စတုတ္ထ အနာဂတဘယသုတ်

နောင်အခါ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အနာဂတ်ဘေးငါးပါး (တစ်နည်း)

၈၀။ ရဟန်းတို့၊ ယခုမဖြစ်သေးဘဲ နောင်တွင် ဖြစ်လာမည့်
အနာဂတ်ဘေး ငါးပါးတို့ကို သင်တို့ကြိုတင်သိထားရမည်။ ကြိုတင်သိ
ထားပြီး ဘေးတို့ကို ပယ်နိုင်ရန် အားထုတ်ရမည်။ ဖြစ်ပေါ်လာမည့်
အနာဂတ်ဘေးငါးပါးတို့ကား—

(၁) နောင်အခါ ရဟန်းတို့သည် သင်္ကန်းတို့၌ ကောင်းသည်ကိုသာ
အလိုရှိကြလိမ့်မည်။ ပုံသကုဇ်တင်ကို စွန့်ကြလိမ့်မည်။ တောကျောင်း
တို့ကိုစွန့်ကြလိမ့်မည်။ ရွာနိဂုံး မင်းနေပြည်များသို့ ချဉ်းကပ်နေကြ

၁။ ကဝိကာ ကာဝေယျာ သုတ္တန္တာ - ကဗျာလင်္ကာဖြင့် ဖွဲ့ဆိုထားသော
သုတ္တန်များဟု ဆိုလိုပါသည်။

- လိမ့်မည်။ သင်္ကန်းဟူသောအကြောင်းကြောင့် မသင့်လျော်သော ရှာမီးခြင်း အမျိုးမျိုးသို့လည်း ရောက်ကြလိမ့်မည်။
- ၂။ နောင်အခါ၌ ရဟန်းတို့သည် ဆွမ်း၌ အာဇာနည်ကိုသာ အလိုရှိကြလိမ့်မည်။ ပိဏ္ဍပါတ်စုံတင်ကို စွန့်ကြလိမ့်မည်။ တောကျောင်းတို့ကိုစွန့်ကြလိမ့်မည်။ လျှာဖျားဖြင့် ကောင်းမွန်သောအရသာကို ရှာကုန်လျက် ရွာနိဂုံး မင်းနေပြည်များသို့ ချဉ်းကပ်နေထိုင်ကြလိမ့်မည်။ ဆွမ်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် မသင့်လျော်သော ရှာမီးခြင်းအမျိုးမျိုးသို့လည်း ရောက်ကြလိမ့်မည်။
- ၃။ နောင်အခါ၌ ရဟန်းတို့သည် ကျောင်း၌ အကောင်းကိုသာ အလိုရှိကြလိမ့်မည်။ ရုက္ခမူရတင်ကို စွန့်ကြလိမ့်မည်။ တောကျောင်းတို့ကို စွန့်ကြလိမ့်မည်။ ရွာနိဂုံး မင်းနေပြည်များသို့ ချဉ်းကပ်နေထိုင်ကြလိမ့်မည်။ ကျောင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် မသင့်လျော်သော ရှာမီးခြင်း အမျိုးမျိုးသို့လည်း ရောက်ကြလိမ့်မည်။
- ၄။ နောင်အခါ၌ ရဟန်းတို့သည် ဘိက္ခုနီ၊ သိက္ခမန်၊ သာမဏေတို့နှင့် ရောရောယှက်ယှက် နေကြလိမ့်မည်။ ထိုသို့ ရောယှက်နေခြင်းကြောင့် သာသနာ၌ မမေ့လျော့ခြင်း၊ ညစ်နွမ်းသော အာပတ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ သိက္ခာချ၍ လူထွက်ခြင်းများ ဖြစ်လိမ့်မည်။
- ၅။ နောင်အခါ၌ ရဟန်းတို့သည် အရံစောင့် သာမဏေတို့နှင့် ရောရောယှက်ယှက် နေကြလိမ့်မည်။ ထိုသို့ ရောယှက် နေခြင်းကြောင့် ဆွမ်းစသောပစ္စည်းအမျိုးမျိုးကိုသိုမှီးသိမ်းဆည်း၍ သုံးဆောင်ခြင်း ပြုကြလိမ့်မည်။ မြေကြီးနှင့် စိမ်းစိုသော မြက်သစ်ပင်၌ ရနံ့ရင်းသောနိမိတ် ပြုမှုကို ပြုကြလိမ့်မည်။
- သင်တို့သည် ဤငါးမျိုးသော အနာဂတ်ဘေးတို့ကို ကြိုတင်သိထားပြီး ယင်းတို့ကို ပယ်နိုင်ရန် အားထုတ်ရမည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

- ၁။ မြေကြီးကို ကိုယ်တိုင်တူးသော ရဟန်းနှင့် တူးစမ်းဟု သူတစ်ပါးကို ခိုင်းသော ရဟန်းသည် မြေကြီး၌ ရနံ့ရင်းသော နိမိတ်ပြုမှုကို ပြုသည်မည်၏။ မြက်သစ်ပင်တို့ကို ကိုယ်တိုင် ခုတ်ဖြတ် သော ရဟန်းနှင့် 'ခုတ်ဖြတ်စမ်း'ဟု သူတစ်ပါးကို ခိုင်းသော ရဟန်းသည် မြက်သစ်ပင်၌ ရနံ့ရင်းသော နိမိတ်ပြုမှုကို ပြုသည်မည်၏။

၉။ ထေရဝဂ်

၁။ ရဇနိယသုတ်

စွဲကံခြင်းစသည့် အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်း

၈၁။ စွဲမက်ဖွယ် အာရုံ၌ စွဲမက်ခြင်း၊ ပြစ်မှားဖွယ် အာရုံ၌ ပြစ်မှားခြင်း၊ တေဝဇ္ဇဖွယ် အာရုံ၌ တေဝေခြင်း၊ အမျက်ထွက်ဖွယ် အာရုံ၌ အမျက်ထွက်ခြင်း၊ ယစ်မူးဖွယ်အာရုံ၌ ယစ်မူးခြင်း ဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မဂ္ဂဇာန်ကြီး ရဟန်းသည် သီတင်းသုံးဖော် တို့၏ ချစ်ခင် ရိုသေခြင်းမခံရ၊ စွဲမက်ဖွယ်အာရုံ၌ မစွဲမက်ခြင်း စသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်းသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ ချစ်ခင် ရိုသေခြင်း ခံရ၏ဟု-ဟောကြားပါသည်။

၂။ ဝိတရာဂသုတ်

ရာဂကင်းခြင်းစသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်း

၈၂။ ရာဂမကင်းခြင်း၊ ဒေါသမကင်းခြင်း၊ မောဟမကင်းခြင်း၊ သုက္ခေတုကို ချေဖျက်ခြင်း၊ ဂုဏ်ပြိုင်ခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မဂ္ဂဇာန်ကြီးရဟန်းသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ ချစ်ခင်ရိုသေခြင်း မခံရ၊ ရာဂကင်းခြင်းစသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောမဂ္ဂဇာန်ကြီး ရဟန်းသည်ကား သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ ချစ်ခင် ရိုသေခြင်း ခံရ၏ဟု-ဟောပါသည်။

၃။ ကုဟကသုတ်

အံဩဖွယ်ရှိခြင်းစသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း

၈၃။ အံဩဖွယ်ပြုခြင်း၊ မြှောက်ပင့် ပြောခြင်း၊ နိမိတ်ပြုခြင်း၊ ဖိနှိပ်ပြောခြင်း၊ ရထားသောပစ္စည်းဖြင့်မျှား၍ မရသေးသော ပစ္စည်းကို ရှာခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မဂ္ဂဇာန်ကြီးရဟန်းသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ ချစ်ခင်ရိုသေခြင်းကိုမခံရ။ အံဩဖွယ်မပြုခြင်းစသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မဂ္ဂဇာန်ကြီးရဟန်းသည်ကား သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ ချစ်ခင်ရိုသေခြင်းကို ခံရ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ ဗိမိအား မလ္လလူအောင် အံဩစရာလုပ်ပြခြင်း၊ မြှောက်ပင့်ခြင်း၊ နိမိတ်ပြုခြင်း၊ ဖိနှိပ်ပြောဆိုခြင်းတို့ကို ဆိုပါသည်။

၄။ သီလဝန္တသုတ်

သီလခြင်းသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်း

၈၄။ သီလရှိခြင်း၊ များသော အကြားအမြင် 'ဗဟုသုတ'ရှိခြင်း၊ ပီပြင် ဖြတ်သား ကောင်းသောစကားရှိခြင်း၊ ဈာန်လေးပါးကို ရရှိခြင်း၊ အာသဝေါကင်းရာ ဖြစ်သည့် စေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိကို ရောက်မှောက် ပြုခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မထေရ်ကြီး ရဟန်းသည် သီတင်းသုံးဖော်များ ချစ်ခင်လေးစားခြင်း ခံရ၏ဟု ဟောကြားသည်။

၅။ ထေရသုတ်

အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သော မထေရ်၏ အင်္ဂါငါးပါး

၈၅။ ကြာမြင့်စွာက ရဟန်းပြုခဲ့သော မထေရ်ကြီး ဖြစ်ခြင်း၊ ထင်ရှား၍ များသောအခြံအရံ ရှိခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး ပေါများခြင်း၊ အကြားအမြင် များခြင်း၊ လွဲမှားသောအယူ၊ ဖောက်ပြန်သောအမြင်ရှိ၍ လူအများကို သူတော်ကောင်းတရားမှ ထုတ်ယူပြီး မသူတော်တရား၌ တည်စေခြင်း ယူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မထေရ်ကြီး ရဟန်းသည် နတ်နှင့်တကွသော လူတို့အား အကျိုးမဲ့ခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။

ကြာမြင့်စွာက ရဟန်းပြုခဲ့သောမထေရ်ကြီးဖြစ်ခြင်း... များသော အကြားအမြင်ရှိခြင်း၊ မှန်သောအယူ၊ မှန်သောအမြင်ရှိ၍ လူအများကို မသူတော်တရားမှ ထုတ်ယူပြီး သူတော်ကောင်းတရား၌ တည်စေခြင်း ဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် နတ်နှင့်တကွသော လူတို့အား အကျိုးစီးပွား ချမ်းသာခြင်းများကို ဖြစ်စေဟု ဟောပါသည်။

၆။ ပထမသေသုတ်

သေခရဟန်းအား ဆုတ်ယုတ်စေသောတရားငါးပါး

၈၆။ အမှုသစ်၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ စကားပြောမှု၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ အိပ်မှု၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ အာပေါင်းအဖော်၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ ကံခလ

သားတို့မှလွတ်မြောက်သော စိတ်ကိုမဆင်ခြင်ခြင်းဟူသောတရားငါးပါးတို့သည် သေခရဟန်းအား ဆုတ်ယုတ်မှုကို ဖြစ်စေကုန်၏။

အမှုသစ်၌ မေးမြန်းလျှင်ခြင်း...ကိုလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော စိတ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းဟူသော တရားငါးပါးတို့သည် သေခရဟန်းအား တိုးတက်မှုကို ဖြစ်စေကုန်၏ဟု ဟောပါသည်။

၈၇။ ဒုတိယ သေသုတ်၌ - များသော ပြုဖွယ်ကိစ္စများရှိခြင်း၊ အနည်းငယ်မျှသော အလုပ်ဖြင့် အချိန်ကို ကုန်လွန်စေခြင်း၊ မလျှောက်ပတ်သော ရောနှောမှုဖြင့် မဟန်းများလူများနှင့် ရောနှော၍နေခြင်း၊ ရွာထဲသို့ဝင်ပြီး အလွန်နေမြင့်မှု ထွက်ခွာခြင်း၊ ကိုလေသာတို့ကို အထူးခေါ်ငါးပါးစေ၍ စိတ်ပွင့်လင်းရေးတရားတို့အား လျှောက်ပတ်သော စကားတို့ကို လွယ်ကူစွာ ကြားနာခွင့် မရခြင်းဟူသော တရားငါးပါးတို့သည် သေခရဟန်းအား ဆုတ်ယုတ်မှုကို ဖြစ်စေကုန်၏။

များသော ပြုဖွယ်ကိစ္စ ရှိခြင်း...စိတ်ပွင့်လင်းရေး တရားတို့အား လျှောက်ပတ်သော စကားတို့ကို လွယ်ကူစွာ ကြားနာခွင့်ရခြင်း ဟူသော တရားငါးပါးတို့သည် သေခရဟန်းအား တိုးတက်မှုကို ဖြစ်စေကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ ကကုခဝဂ်

၁။ ပထမ သမ္ပဒါသုတ်

သမ္ပဒါတရားငါးပါး

၈၈။ ပြည့်စုံမှု ‘သမ္ပဒါ’ တို့သည် သဒ္ဓါပြည့်စုံမှု-သဒ္ဓါသမ္ပဒါ၊ သီလပြည့်စုံမှု-သီလသမ္ပဒါ၊ သုတ ပြည့်စုံမှု-သုတသမ္ပဒါ၊ စာဂပြည့်စုံမှု

၁။ သမထနှင့် ဝိပဿနာတို့သည် စိတ်ပွင့်လင်းရေး တရားများ ဖြစ်၏။

- (၁) အပ္ပိန္နကထာ-အလိုနည်းမှုနှင့်စပ်သော စကား၊ (၂) သန္တုဒ္ဓိကထာ-ရောင့်ရဲမှုနှင့်စပ်သော စကား၊ (၃) ပဝိဝေကကထာ=ကိုလေသာကင်းဆိတ်မှုနှင့်စပ်သော စကား၊ (၄) အသံသဂ္ဂကထာ-မရောယှက်မှုနှင့်စပ်သောစကား၊ (၅) ဝိရိယာရမ္ဘာကထာ-ဝိရိယစိုက်ထုတ်မှုနှင့်စပ်သော စကား၊ (၆) သီလကထာ-သီလနှင့် စပ်သောစကား၊ (၇) သမာဓိကထာ-သမာဓိနှင့် စပ်သောစကား၊ (၈) ပညာကထာ-ပညာနှင့်စပ်သောစကား၊ (၉) ဝိမုတ္တိကထာ လွတ်မြောက်မှုနှင့်စပ်သောစကား၊ (၁၀) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနယထာ-လွတ်မြောက်မှုကိုသိမြင်သည့် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်စပ်သော စကားတို့သည် စိတ်ပွင့်လင်းရေးအား လျှောက်ပတ်သော စကားများ ဖြစ်ပေသည်။

စာဂသမ္ပဒါ၊ ပညာပြည့်စုံမှု-ပညာသမ္ပဒါ ဟူ၍ ငါးပါး ရှိကြောင်း ဟောသည်။

၃။ ဗျာကရသုတ်

အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြောကြားခြင်းငါးမျိုး

- ၉၃။ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရသည်ဟုထုတ်ဖော် ပြောကြားခြင်းသည်-
- (၁) ဝိညာနည် သူ တွေ့သဖြင့်၍ ပြောကြားခြင်း၊
 - (၂) ယုတ်စာသော အလိုဆို ရှိ၍ ပြောကြားခြင်း၊
 - (၃) ရူးသွက်သူ စိတ်ပျံ့လွင့်သူဖြစ်၍ ပြောကြားခြင်း၊
 - (၄) အထင်ကြီးမှု 'အဓိဝါဒ' ဖြင့် ပြောကြားခြင်း-
 - (၅) မှန်ကန်သောအကြောင်းဖြင့် ပြောကြားခြင်း
- ဟူ၍ ငါးပါးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၆။ သုတခရသုတ်

သုတကိုဆောင်ခြင်းစသော အင်္ဂါငါးပါး

- ၉၆။
- (၁) နည်းသော ကိစ္စရှိပြီးအဟက်၏ အဆောက်ဆအုံဖြစ်သောပစ္စည်းသေးပါးတို့၌ ဆောင်ရဲလွန်သူဖြစ်ခြင်း၊
 - (၂) နည်းသောစားသောက်မှုရှိ၍ ဝမ်းဓေး၌ကြောင့်ကြစိုက်သူဖြစ်ခြင်း၊
 - (၃) နည်းသောအိပ်ငိုက်မှုရှိ၍ နိုးကြားမှု၌အစဉ် ကြောင့်ကြစိုက်သူ ဖြစ်ခြင်း၊
 - (၄) များသောအကြားအမြင် 'ဗဟုသုတ' ရှိ၍ ပရိယတ္တိသုတကို လေ့ကျက် ဆောင်ရွက်ထားသူဖြစ်ခြင်း၊
 - (၅) ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခဲ့လွတ်မြောက်ခဲ့သမျှသောစိတ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း ဟူသောအင်္ဂါငါးပါး

၁။ မိမိစိတ်သည် ဘယ်အချိန်က ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခဲ့သည်။ ဘယ်လို လွတ်မြောက် ခဲ့သည်။ ဘယ်ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက် ခဲ့သည်။ ထိုသို့လွတ်မြောက်သဖြင့် ဘယ်လို အကျိုးကျေးဇူးများ ရခဲ့သည်ကို ဆင်ခြင်ပြီး ထို့အက် တိုးတက်ရရှိရန် အားထုတ်ခြင်း ဟု ဆိုလိုပါသည်။ အဋ္ဌကထာ။

နှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည်အာနာပါန သတိကို
ပွားများလျှင်မကြာမီပင်အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း
၍ သိမြင်၏ဟု ဟောပါသည်။

၉။ သိဟသုတ်

ခြင်္သေ့ဟောက်သံနှင့်တူသောတရား

၉၉။ ရဟန်းတို့၊ သားတို့သနင်း ခြင်္သေ့မင်းသည် ညနေချမ်း
အချိန်၌ နေရာမှထွက်၏။ နေရာမှထွက်ပြီး ကုန်မြူးစံပယ်၏။ ကုန်မြူး
စံပယ်ပြီး အရပ်လေးမျက်နှာတို့ကို လှည့်၍ကြည့်၏။ အရပ်လေးမျက်နှာ
တို့ကို လှည့်၍ကြည့်ပြီး သုံးကြိမ် တိုင်အောင်ခြင်္သေ့ ဟောက်သံကို
ဟောက်၏။ သုံးကြိမ်တိုင်အောင် ခြင်္သေ့ဟောက်သံကိုဟောက်ပြီး အစာ
ရှာရန်ထွက်ခွာသွား၏။

ထိုခြင်္သေ့မင်းသည်ဆင်ကိုသတ်ပုတ်လျှင်လည်း လေးလေးစားစား
သေလျှင်သတ်ပုတ်၏။^၁ မလေးမစားမသတ်ပုတ်၊ ကျွဲ၊ နွား၊ သစ်
တို့ကို သတ်ပုတ်လျှင်လည်း လေးလေးစားစား သေလျှင် သတ်ပုတ်၏။
အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် ယုန်၊ ကြောင် စသော သတ္တဝါ ငယ်လေးများကို
သတ်ပုတ်ရာ၌ပင် လေးလေးစားစားသေလျှင် သတ်ပုတ်၏။ မလေးမစား
မသတ်ပုတ်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် “ငါ၏အားထုတ်မှု လမ်းစဉ်သည်
မပျက်စီးပါစေလင့်” ဟု နှလုံးသွင်းသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ ခြင်္သေ့ဟူသော ဝေါဟာရသည် မြတ်စွာ ဘုရားကို
ဆိုလိုခြင်းဖြစ်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိသတ်၌ တရားဟောခြင်းသည်ခြင်္သေ့
ဟောက်သံပင်ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတို့အား တရားဟောလျှင်
လည်း လေးလေးစားစားသောဟော၏။ မလေးမစားမဟော။ ရဟန်းမိန်းမ
ဥပါတကာ ဥပါသိကာတို့အား တရားဟောလျှင်လည်း လေးလေးစား
စားသောဟော၏။ အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် မြက်ထမ်းသမားနှင့် ငှက်ခတ်

၁။ မထိမဲ့မြင် မပြုဘဲ ဂရုစိုက် သတ်ပုတ်၏။ မလွဲချော်အောင် သတ်ပုတ်၏
ဟု ဆိုလိုပါသည်။ (သက္ကစညေဝ ပဟဒ္ဒရုံ ဒေဟိ)။

မုဆိုးတို့ကား လာရားဟောရာ၌ပင် လေးလေးစားစားသာလျှင်ဟော၏။
မလေးစားမဟော။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြတ်စွာဘုရားသည်တရား
ကို လေးစားသောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သောကြောင့် ပေတည်းဟု ဟောကြား
ပါသည်။

၁၀။ ကကုဓ်ထေရသုတ်

ကကုဓနတ်သား၏၊ စကားနှင့် ဆရာငါးမျိုး၊

၁၀၀။ အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ကေသာမ္မီပြည်
သောသိတာရုံကျောင်း၌ သီတင်းသုံး၏။ ထိုအခါရှင်မောဂ္ဂလောနီ၏
အလုပ်အကျွေးဖြစ်သည့် ကကုဓမည်သော ကောလိယ အမျိုးသားသည်
ကွယ်လွန်၍ ဈာန်စိတ်ဖြင့်ပြီးသော ဗြဟ္မာတုံ၌ဖြစ်၏။ ထိုကကုဓအားမဂဓ
ကိုင်း၏ ရွာနှင့်ရွာ သို့ ရွာစာမျှရှိသော အတ္တဘော (ကိုယ်ခန္ဓာ) သည်
ဖြစ်၏။ သူသည် ထိုမျှကြီးသော အတ္တဘောဖြင့် မိမိ နိဗ္ဗာန် ဟည်း ထေ
ခိုက်စေ။ သူတစ်ပါးကိုလည်းမထိခိုက်စေ။

အခါတစ်ပါး၌ထိုကကုဓဗြဟ္မာသည်ရှင်မောဂ္ဂလောနီထံချဉ်းကပ်၍
“အရှင်ဘုရား၊ ဒေဝဒတ်အား ငါသည် မဟန်းအပေါင်းကိုဆောင်အံ့”
ဟူသော အလိုဆိုး ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအလိုဆိုး ဖြစ်ပေါ်သည်နှင့်
တစ်ပြိုင်နက် ဒေဝဒတ်အား ရပြီးလောတန်ခိုးသည်ဆုတ်ယုတ်ခဲ့ပါသည်”
ဟု လျှောက်၏။

ကကုဓဗြဟ္မာ ပြန်သွားသောအခါ ရှင်မောဂ္ဂလောနီက မြတ်စွာ
ဘုရားထံ သွား၍ ထိုအကြောင်းကို လျှောက်၏။ မြတ်စွာဘုရားက
“မောဂ္ဂလောနီ၊ ကကုဓ လျှောက်ကြားသော စကားသည် သွားလျှောက်
သည့်အတိုင်း မှန်၏ ဟု သင် သိ ပါ သ လော” ဟု မေးလျှင်
ရှင်မောဂ္ဂလောနီကသိပါကြောင်း ဖြေကြား၏။ ထိုအခါမြတ်စွာဘုရားက
“မောဂ္ဂလောနီ၊ သင်သည် ဤစကားကို စောင့်ထိန်းလော၊ စောင့်ထိန်း
လော၊ ထိုအချိုးနီးသော ယောက်ျားသည် မိမိကိုယ်မိမိ ထင်ရှား ပြုလိမ့်
မည်ဟု” မိန့်တော်မူပြီး လောက၌ ဆရာငါးမျိုးရှိကြောင်း ဟောကြား
တော်မူပါသည်။

ဆရာငါးမျိုးမှာ—

- (၁) အချို့သောဆရာသည် မစင်ကြယ်သော သီလရှိသူဖြစ်ပါလျက် ‘ငါသည် စင်ကြယ်သောသီလရှိသူ ဖြစ်’ဟု ဝန်ခံ၏။ တပည့်တို့သည် “ငါတို့ဆရာကား မစင်ကြယ်သော သီလရှိသူ ဖြစ်လျက် စင်ကြယ်သောသီလရှိ၏ဟု ဝန်ခံ၏” ဟူ၍ သိကြကုန်သောလည်း ဆရာမနှစ်သက်မည်စိုးသောကြောင့် ဘိုအကြောင်းကို လူတို့အား မပြောကြကုန်။ ဤသို့သောဆရာကို တပည့်တို့က သီလအားဖြင့် စောင့်ရှောက်ကြကုန်၏။^၁ ဆရာကလည်းတပည့်တို့ထံမှသီလအား ဖြင့် စောင့်ရှောက်မှုကို မျှော်လင့်တောင့်တ၏။
 - (၂) အချို့သောဆရာသည် မစင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှု ရှိသူ ဖြစ်ပါလျက် “ငါသည် စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှု ရှိသူ ဖြစ်၏။” ဟု ဝန်ခံ၏....
 - (၃) အချို့သော ဆရာသည် မစင်ကြယ်သော တရားဟောမှု ရှိသူ ဖြစ်ပါလျက် “ငါသည်စင်ကြယ်သောတရားဟောမှုရှိသူဖြစ်၏။” ဟု ဝန်ခံ၏....
 - (၄) အချို့သောဆရာသည် မစင်ကြယ်သောဖြေဆိုမှုရှိသူ ဖြစ်ပါလျက် “ငါသည် စင်ကြယ်သော ဖြေဆိုမှုရှိသူ ဖြစ်”ဟုဝန်ခံ၏....
 - (၅) အချို့သော ဆရာသည် မစင်ကြယ်သော ဉာဏ်အမြင် ရှိသူ ဖြစ်ပါလျက် “ငါသည် စင်ကြယ်သော ဉာဏ်အမြင် ရှိသူဖြစ်၏ဟု ဝန်ခံ၏။တပည့်တို့သည်ထိုအကြောင်းကိုသိကြကုန်ငြားသော်လည်း ဆရာမနှစ်သက်မည် စိုးသောကြောင့် လူတို့အား မပြောကြကုန်။ ဤသို့သောတရားရှိသော ဆရာကို တပည့်တို့သည် ဉာဏ်အမြင်အား ဖြင့် စောင့်ရှောက်ကြကုန်၏။ ဆရာကလည်း တပည့်တို့ထံမှ ဉာဏ်အမြင်အားဖြင့် စောင့်ရှောက်မှုကို လိုလား တောင့်တ၏။”
- မြတ်စွာဘုရားသည် ရှင်မောဂ္ဂလာန်အား လောက၌ဆရာငါးမျိုး ရှိပုံကို ဟောကြားပြီးအောက်ပါနိဂုံးချုပ် စကားကိုမိန့်ကြားပါသည်။
- “မောဂ္ဂလာန်၊ ငါသည် စင်ကြယ်သော သီလရှိသူ ဖြစ်လျက် စင်ကြယ်သောသီလရှိ၏ဟု ဝန်ခံ၏။ တပည့်တို့သည် ငါ့ကို သီလအားဖြင့်

၁။ သီလတော ရက္ခန္တိ^၁ သီလ မစင်ကြယ်မှုဖြင့်ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းများ မဖြစ်အောင် စောင့်ရှောက်ကြကုန်၏ဟု ဆိုလိုပါသည်။

မစောင့်ရှောက်ကြကုန် (စောင့်ရှောက်ဖွယ်မလို)၊ ငါကလည်း တပည့်တို့
 ထံမှ သီလအားဖြင့် စောင့်ရှောက်မှုကို မတောင့်တ - ငါသည် စင်ကြယ်
 သော ဥာဏ်အမြင်ရှိသူ ဖြစ်လျက် စင်ကြယ်သော ဥာဏ်အမြင် ရှိ၏ဟု ဝန်
 ခံ၏။ တပည့်တို့သည် ငါ့ကို ဥာဏ်အမြင် အားဖြင့်ပစောင့်ရှောက်ကြကုန်။
 ငါကလည်း တပည့်တို့ထံမှ ဥာဏ်အမြင် အားဖြင့် စောင့်ရှောက်မှုကို
 မတောင့်တပေ”

၁၁။ ဗာသုဝိဟာရဝဂ်

၁။ သာရဇ္ဇသုတ်

ကြောက်ရွံ့မှုကင်းကြောင်း တရားငါးပါး

၁၀၁။ သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ ဝီရိယ၊ ပညာ ဟူသောတရား
 ငါးပါးတို့သည် ခဿပုဂ္ဂိုလ်အား ကြောက်ရွံ့မှု ဆင်းရဲကင်းခြင်းကို ပြု
 တတ်သော တရားများ ဖြစ်သည်။ ထိုတရားငါးပါး မရှိသူအား ဖြစ်ပေါ်
 တတ်သော ကြောက်ရွံ့မှု (ဝေဒမရံဖြစ်မှု) သည် ထိုတရားငါးရှိသူအားမဖြစ်
 နိုင်ဟူ ဟောကြားပါသည်။

၂။ ဥဿက္ခိတသုတ်

ယုံမှားခြင်းခံရတတ်သော ရဟန်းအင်္ဂါငါးပါး

၁၀၂။ (၁) ပြည့်တန်ဆာမအိမ်လျှင် ကျက်စားရာရှိခြင်း၊ (၂)
 မုဆိုးမအိမ်လျှင် ကျက်စားရာရှိခြင်း၊ (၃) အပျိုကြီးအိမ်လျှင် ကျက်စား
 ရာရှိခြင်း၊ (၄) ပဏ္ဍုက်အိမ်လျှင် ကျက်စားရာရှိခြင်း၊ (၅) ရဟန်း မိန်းမ
 ကျောင်းလျှင် ကျက်စားရာရှိခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော
 ရဟန်းသည် ဆန့်ကျင်ဘက် ကိုလေသာတို့ကြောင့် မပျက်စီးနိုင်တော့သည့်
 အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရရှိတရားသော ရန္တာပင် ဖြစ်စေကာမူ ယုတ်မာသော
 ရဟန်းဟု တွေးတောယုံမှားခြင်း ခံရတတ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ မဟာစောရသုတ်

ခိုးသူကြီးအင်္ဂါနှင့် ရဟန်းအင်္ဂါငါးပါး

၁၀၃။ (၁) သွားလေးရန် ခက်ခဲသည့် မြစ်ချောင်း၊ မတောင်
 ကုန်း စသော အရပ်ကို အမှီပြုခြင်း။

(၂) မြက်တော၊ သစ်ဟော စသည့် တောအုပ်ကို အမှီ ပြုခြင်း။

(၃) အင်အား ကြီးမားသည့် မင်း အမတ် စသူတို့ကို အမှီ ပြုခြင်း။

(၄) ပစ္စည်း ဥစ္စာ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝ၍ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ် ရန် ဗစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို ပေးကမ်း စွန့်လွှတ်နိုင်ခြင်း—

(၅) တံခွားတည်း သွားလာ လှုပ်ရှားနိုင်ခြင်း—

ဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ခိုးသူကြီးသည် အိမ်ခြံစပ် ကိုဖောက်ထွင်းခြင်း၊ ရွာကို ဖျက်ခိုက်လုယက်ခြင်း၊ တစ်အိမ်တည်းကို စီးနှင်းတိုက်ခိုက်ခြင်း၊ လမ်းခရီး၌ လုယက်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်၏။

ထို့အတူပင်—

(၁) ပညိညွတ်သောကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့ကို အမှီပြုခြင်း။

(၂) လွဲမှားသော အယူ ဟူသော တောအုပ်ကို အမှီပြုခြင်း။

(၃) အင်အား ကြီးသည့် မင်း၊ အမတ် စသူတို့ကို အမှီပြုခြင်း။

(၄) ဆွမ်းသင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းလေးပါးပေါ်များသည့် ဖြစ်၍ ထိုပစ္စည်းလေးပါးကို ပေးစွန့်ခြင်းဖြင့် မိမိအပြစ်ကို ကာ ကွယ်နိုင်ခြင်း။

(၅) ဗစ္စန္ဓာရင် အရပ်တို့၌ အပင်မိုး ဟစ်ပါးတည်းနေခြင်း—

ဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် တူးဖြိုဖျက်ဆီး အပ်သော မိမိကိုယ်ကို ဆောင်၏။ ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့အပ်သော အပြစ်ရှိသူ ဖြစ်၏။ များစွာသော မကောင်းမှုကိုလည်း ပွားစေ၏ဟု ဟောကြား ပါသည်။

၄။ သမဏသုခုမာလသုတ်

နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ရဟန်း၏ အင်္ဂါငါးပါး

၁၀၄။ ရဟန်းတို့၊ ဤသောသနာ၌—

(၁) အကြွင်း ရဟန်းသည် သုံးဆောင်ပါးဟု တောင်းပန် အပ်သည် ဖြစ်၍ သာလျှင် ဆွမ်း သင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းလေးပါးကို များစွာသုံးဆောင်ရ၏။ တောင်း ပန် အပ်ဘဲကား အနည်းငယ်သာ သုံးဆောင်ရ၏။

- (၂) အကြင်ရဟန်းကို သီတင်း သုံးဖော်တို့သည် နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်သော ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ ဓာတုကံ တို့ဖြင့် သာလျှင် များစွာ ပြုမူကြကုန်၏။ မနှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်သော ကံသုံးပါးဖြင့်မူ အနည်းငယ်သာ ပြုမူကြကုန်၏။
- (၃) အကြင် ရဟန်းအား သည်းခြေ၊ သလိပ် စသည်တို့ ကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာတို့သည် များစွာဖြစ် ဖြစ်ကုန်။
- (၄) အကြင်ရဟန်းသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေနိုင် ကြောင်းဖြစ်သည့် ဈာန်လေးပါးတို့ကို အလွယ်တကူ ရခြင်းရှိ၏။
- (၅) အကြင် ရဟန်းသည် အာသဝေါ ကင်းရာ ဖြစ် သည့် အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော ဝိမုတ္တိကို မျက်မှောက် ပြု၍ နေနိုင်၏။

ရဟန်းတို့၊ ဤတရား ဝါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ထိုရဟန်းသည် ရဟန်း အပေါင်းတို့တွင် စင်စစ် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ရဟန်းမည်၏။

ရဟန်းတို့၊ ‘ရဟန်းအပေါင်းတို့တွင် စင်စစ်နူးညံ့ သိမ်မွေ့သော ရဟန်းကို’ ဟူသောစကားကို ကောင်းစွာပြောဆိုလိုသူသည် ငါ့ကိုသာလျှင် ရည်ညွှန်း၍ ဆိုရာ၏။ ရဟန်းတို့၊ ငါသည် သုံးဆောင်ပါးဟု တောင်းပန် အပ်သည်ဖြစ်၍ သာလျှင် ဆွမ်းသင်္ကန်းစသောပစ္စည်းလေးပါးကို များစွာ သုံးဆောင်ရ၏။ မတောင်းပန်အပ်ဘဲကား အနည်းငယ်သာ သုံး ဆောင်ရ၏။ သီတင်းသုံးဖော်တို့သည် ငါ့ကိုနှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်သော ကံသုံးပါးဖြင့် သာလျှင် များစွာ ပြုမူကြကုန်၏။ ငါအား သည်းခြေ၊ သလိပ်စသည် တို့ကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာတို့သည် အနည်းငယ်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ငါသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေနိုင်ကြောင်း ဖြစ်သော ဈာန်တို့ကို အလွယ်တကူရခြင်းရှိ၏။ ငါသည်အာသဝေါတရားကင်းရာ ဖြစ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ်ဟူ သော ဝိမုတ္တိကို မျက်မှောက်ပြု၍ နေနိုင်၏ဟု ဟောကြား တော်မူပါသည်။

၅။ ဖာသုဝိဟာရသုတ်

ရဟန်း၏ ချမ်းသာစွာ နေခြင်းငါးမျိုး

၁၀၅။ (၁) မျက်မှောက်၌ဖြစ်စေ၊ မျက်ကွယ်၌ဖြစ်စေ သီတင်းသုံးဖော်တို့အပေါ်၌ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ကာယကံကိုဖြစ်စေခြင်း၊ (၂)

...မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော ဝံစိကံကို ဖြစ်စေခြင်း၊ (၃) ...မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော မနောကံကို ဖြစ်စေခြင်း၊ (၄) မကျိုးမပေါက် မ ပျက် မကျားသော သီလတို့ဖြင့် သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် တူမျှသော သီလရှိသည်ဖြစ်၍ နေခြင်း၊ (၅) မျက်မှောက်၌ ဖြစ်စေ၊ မျက်ကွယ်ဖြစ်စေ ဆင်းရဲမှု ထွက်မြောက်စေနိုင်သည့် ဖြူစင်သော အယူအားဖြင့် သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့် တူညီသော အယူရှိသည်ဖြစ်၍ နေခြင်းဟူ၍ ရဟန်းတို့၏ ချမ်းသာစွာနေခြင်းတို့သည် ငါးပါးရှိ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ အာနန္ဒသုတ်

ရှင်အာနန္ဒာအား ဟောသော ချမ်းသာစွာ
နေခြင်း ငါးမျိုး

၁၀၆။ ‘အရှင်ဘုရား၊ ရဟန်းသည် သံဃာ၌ နေသည်ရှိသော် အဘယ်မျှသော အကြောင်းဖြင့် ချမ်းသာစွာ နေရပါသနည်း’ ဟု ကောသမ္မိပြည် သေ သိတာရုံ ကျောင်း၌ ရှင်အာနန္ဒာက ဗုဒ္ဓကို မေးလျှောက်၏။ ထိုအမေးကို ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဖြေဆို၏။

“အာနန္ဒာ၊ အကြင်မျှဖြင့် ရဟန်းသည် -

- ၁။ မိမိကိုယ်တိုင် သီလနှင့်ပြည့်စုံ၏။ သူတစ်ပါးကို အဓိသီလ ကြောင့် မကဲ့ရဲ့တတ်။^၁
- ၂။ မိမိကိုယ်ကိုသာ အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိ၏။ သူတစ်ပါးကို အဖန်ဖန် ရှုလေ့ မရှိ။^၂
- ၃။ မထင်ရှားသူ ဖြစ်၏။ ထိုမထင်ရှားခြင်း ကြောင့်လည်း ပူပန်တောင့်တခြင်းသို့ မရောက်။^၃
- ၄။ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေနိုင်ကြောင်းဖြစ်သည့် လေးပါးသော စံ့ချာန်တို့ကိုလည်း အလိုရှိတိုင်း ရခြင်းရှိ၏။

-
- ၁။ အဓိသီလမရှိခြင်းကြောင့် မကဲ့ရဲ့တတ်ဟု ဆိုလိုပါသည်။
 - ၂။ မိမိ၏ အပြုအမူကိုသာ ဆင်ခြင်သုံးသပ်၏။ သူတစ်ပါးတို့၏ အပြုအမူများကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း မပြုဟု ဆိုလိုပါသည်။
 - ၃။ ဘုန်းတော်တော်ပါး၌ ထင်ရှားကျော်ကြားသူမဟုတ်။ ထင်ရှားကျော်ကြားသူ ဖြစ်ရန်လည်း လိုလားတောင့်တခြင်း မရှိဟု ဆိုလိုပါသည်။

(၅) အာသဝေါကင်းရာဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှုကိုလည်းမျက်မှောက်ပြု၍နေ၏။

အာနန္ဒာ၊ ဤမျှဖြင့် ရဟန်းသည် သံသယ၌ နေသည်ရှိသော် ချမ်းသာစွာ နေရ၏။ ဤထက် သာလွန်သော ချမ်းသာခြင်းကား မရှိဟု ဝါဆို၏”

၉။ စာတုဒိသသုတ်

အရပ်လေးမျက်နှာ လွတ်လပ်စွာ သွားလာနိုင်ကြောင်း
တရားငါးပါး

၁၀၉။ သီလရှိခြင်း၊ ဗဟုသုတရှိခြင်း၊ ရသမျှပစ္စည်းလေးပါးဖြင့်
ထောင့်ရဲခြင်း၊ ဈာန်လေးပါးကိုရရှိခြင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်
ပြု၍ နေနိုင်ခြင်း-ဟူသော တရားငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည်
အရပ်လေးမျက်နှာ၌ အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိ လွတ်လပ်စွာလှည့်
လည်သွားလာနိုင်သူဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ အရညသုတ်

တောကျောင်း၌ နေသင့်သော ရဟန်း၏ အင်္ဂါပါးပါး

၁၁၀။ သီလရှိခြင်း၊ ဗဟုသုတရှိခြင်း၊ ဈာန်လေးပါးကို ရရှိခြင်း
အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြု၍ နေနိုင်ခြင်း ဟူသော တရားငါးပါးနှင့်
ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အစွန်အဖျားကျသော တောကျောင်းတို့ကိုမှီဝဲ
ခြင်းငှာ သင့်လျော်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၂။ အန္တကဝိန္ဒဝဂ်

၁။ ကုလူပကသုတ်

ရိသေမြတ်နိုးအပ်သော ကုလူပကရဟန်း၏ အင်္ဂါငါးပါး

၁၁၁။ (၁) မိမိနှင့်အကျွမ်းတဝင် ရှိသူတို့၌ အကျွမ်းတဝင်
ပြုတတ်ခြင်း၊ (၂) အစိုးမရဘဲ အစိုးရသကဲ့သို့ စီမံခန့်ခွဲတတ်ခြင်း၊ (၃)
စိတ်ဝမ်းကွဲပြား အိပ်မှုစွန့်ပစ်ထားသူများထံ ချဉ်းကပ်တတ်ခြင်း၊ (၄)

၁။ ဝိဿနုပ္ပ သေဝီတိ ဝိဿန္တာနိ ဘိန္နကုလောနိ သန္ဓနတ္ထာယ ဥပသေသဝတိ-
အန္တကထာ။

နာသရင်း၌တပ်၍ တီးတိုး ပြောတတ်ခြင်း၊ (၁) အလွန်အကျွံ တောင်း
တတ်ခြင်း ဟူသော အကျင့်ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ကုလူကရဟန်း
သည် ဒါယကာတို့ အိမ်များ၌ ရှိသောမြတ်နိုးအပ်သူ မဖြစ် မိမိနှင့်အကျွမ်း
တဝင် မရှိသူတို့၌ အကျပ် တဝင် ပြောတတ်ခြင်း စသော အကျင့်ငါးပါး
နှင့် ပြည့်စုံသော ကုလူကရဟန်းသည်ကား ဒါယကာတို့ အိမ်များ၌
ရှိသောမြတ်နိုးအပ်သူ ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၂။ ပစ္ဆာသဏေသုတ်

နောက်လိုက်ရဟန်း၏ အင်္ဂါငါးပါး

၁၁၂။ (၁) ဆရာနှင့် ဝေးလွန်စွာဖြစ်စေ၊ နီးလွန်စွာဖြစ်စေ
လိုက်တတ်ခြင်း၊ (၂) ဆရာ၏ ဆွမ်းပြည့်သော သပိတ်ကို လဲလှယ်၍
မယူတတ်သင့်၊ (၃) ဆရာက အာပတ်နှင့်နီးစပ်သော စကားကို ပြော
လျှင် မတားမြစ်ခြင်း၊ (၄) ဆရာ စကားပြောနေစဉ် ကြားဝင်၍ ပြော
တတ်ခြင်း၊ (၅) ပညာနည်း၍ ထုံသိုင်း ဖျင်း၊ အသူဖြစ်ခြင်း - ဟူသော
အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော နောက်လိုက်ရဟန်းကို မိမိသွားရာသို့ ခေါ်
မသွားအပ်။

(၁) ဆရာနှင့် မနီးမဝေးမှ လိုက်တတ်ခြင်း၊ (၂) ဆရာ၏ဆွမ်း
ပြည့်သော သပိတ်ကို လဲလှယ် မယူတတ်ခြင်း၊ (၃) ဆရာက အာပတ်နှင့်
နီးစပ်သောစကားကိုပြောလျှင် တားမြစ်ခြင်း၊ (၄) ဆရာစကားပြော
နေစဉ် ကြားဝင် မပြောခြင်း၊ (၅) ပညာရှိခြင်း-ဟူသော အင်္ဂါငါးပါး
နှင့် ပြည့်စုံသော နောက်လိုက် ရဟန်းကို မိမိသွားရာသို့ ခေါ်သွားအပ်၏
ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ အန္ဓကဝိန္ဒသုတ်

ရဟန်းသစ်အား ဆောက်တည်စေသင့်သော တရားငါးပါး

၁၁၄။ မဂဇတိုင်း အန္ဓကဝိန္ဒ တောအုပ်၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဗုဒ္ဓ
မြတ်စွာ၏ ရှင်အာနန္ဒအား အောက်ပါဇတိုင်း မိန့်ကြားဟောမူသည်။

၁။ ဒါယကာတို့ အိမ်များ၌ အကျွမ်းတဝင် သွားလာလေ့ရှိသောရဟန်း
ကို ကုလူဟု ရဟန်းဟု ခေါ်ပါသည်။ (ကုလူဟု ကုလ-အိမ်သူ၊
ဥပက-ချဉ်းကပ်တတ်သူ)

“အာနန္ဒာ၊ သင်တို့သည်သာသနာတော်သို့ ရောက်လာစ ဖြစ်သော ရဟန်းသစ်တို့ကို ပါတိမောက္ခသံဝိရသီလကို စောင့်ထိန်းခြင်း၊ ဣန္ဒြေ ခြောက်ပါးတို့ကို လုံခြုံအောင် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ နည်းသောစကားပြော ဆိုမှုဖြစ်ခြင်း၊ တောကျောင်း၌နေခြင်း၊ မှန်သော အမြင် ရှိခြင်းဟူသော တရား ငါးပါးတို့၌ ဆောက်တည်စေရမည်”

၅။ မစ္ဆရိနိသုတ်

ဝန်တို့မှ ငါးမျိုးနှင့် တိက္ခန္ဓာ

၁၁၅။ (၁) ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌ ဝန်တို့ခြင်း-အာဝါသမစ္ဆရိယ၊ (၂) ဒါယကာ တို့၌ ဝန်တို့ခြင်း-ကုလမစ္ဆရိယ၊ (၃) လာဘိလာဘ၌ ဝန်တို့ခြင်း-လာဘမစ္ဆရိယ၊ (၄) ရုပ်ရည် အဆင်း ဂုဏ်သတင်း တို့၌ ဝန်တို့ခြင်း-ဝဏ္ဏမစ္ဆရိယ၊ (၅) ပရိယတ်တရား၌ ဝန်တို့ခြင်း-ဓမ္မမစ္ဆရိယ ဟူသော တရားငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောတိက္ခန္ဓာသည် (သေသောအခါ) ယူ၍ ပစ်ချသကဲ့သို့ ငရဲ၌ ဖြစ်ရ၏။ ထိုတရားငါးမျိုးမရှိသော တိက္ခန္ဓာ သည် (သေသောအခါ) ယူ၍ ပစ်ချသကဲ့သို့ နာမပြည့်၌ ဖြစ်ရ၏-ဟု ဟောပါသည်။

၁၂။ ဂိလာနဝဂ်

၁။ ဂိလာနသုတ်

အရဟတ္တဖိုလ်ရမည့် ဂိလာနရဟန်း၏ အင်္ဂါငါးပါး

၁၂၁။ အခါတစ်ပါး၌ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဝေသာလီပြည်မဟာဝရံနံ တော ကုဋ္ဌာဂါရ ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံး နေတော်မူ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ညနေချမ်း အချိန်၌တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်းနေရာမှ ထ၍ သူနာဆောင် ‘ဂိလာနသုလာ’သို့ ကြွသွားတော်မူသည်။ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သည် သူနာဆောင်၌ အားနည်းနေသော ဂိလာနရဟန်းတစ်ပါးကိုမြင်၍ ခင်းထားသောနေရာ၌ ထိုင်တော်မူပြီး ရဟန်းတို့အား၍ ပို့မိန့်ကြားတော် မူသည်။

“ရဟန်းတို့၊ ကိုယ်၌မတင့်တယ်ဟု ရှုခြင်း အာဟာရ၌ စက်ဆုပ် ဖွယ်ဟု ရှုခြင်း၊ တစ်လောကလုံး၌ မမ္မုလျော့ဖွယ်မရှိဟု ရှုခြင်း၊ သင်္ခါရ တရားအားလုံးတို့၌ မမြဲဟု ရှုခြင်း၊ သေခြင်းဟုကို ရှုမှတ်ခြင်းဟူသော

တရားငါးပါးတို့မှ မကင်းကွာသော ဂိလာနဟုဟုတ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုလိမ့်မည်ဟု မျှော်ဆင်အပ်ပေသည်။ ”

၃။ ပထမ ဥပဋ္ဌာကသုတ်

ပြုစုရန်ကပ်ခဲ့သော သူနာ၏ အင်္ဂါငါးပါး

၁၂၃။ ရောဂါနှင့် မသင့်သော အမှုကိုပြုခြင်း၊ ရောဂါနှင့်သင့်သော အမှု၌လည်း အတိုင်းအရှည်ကို မသိခြင်း၊ ဆေးဝါးကို မမှီဝဲခြင်း၊ အကျိုးလိုသောသော သူနာ ပြုအားရောဂါအခြေအနေကိုဖွင့်မပြောခြင်း၊ ကိုယ်၌ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ကြမ်းတမ်းသောဝေဒနာတို့ကို သည်းမခံခြင်း- ဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော သူနာကို ပြုစုရန် ကပ်ခဲ့၏။

ရောဂါနှင့် သင့်သော အမှုကို ပြုခြင်းစသော အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော သူနာကို ပြုစုရန်လွယ်၏ ဟု ဟောပါသည်။

၄။ ဒုတိယ ဥပဋ္ဌာကသုတ်

သူနာပြုသူ၏ အင်္ဂါငါးပါး

၁၂၄။ ဆေးဝါးကို စီမံဖတ်စပ် မပေးတတ်ခြင်း။ ရောဂါနှင့် သင့်မသင့်ကို မသိခြင်း၊ ငစွည်းကိုလိုချင်၍ ပြုစုခြင်း၊ ကျင်ကြီးကျင်ငယ် စသည်တို့ကို ကိုင်တွယ်ရန် ကပ်ဆုပ်ခြင်း၊ သူနာအား အခါအားလျော်စွာ တရားစကား မပြောတတ်ခြင်း- ဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော သူနာပြုသည် သူနာကိုပြုစုရန် မသင့် လျှင်။

ဆေးဝါးကို စီမံ ဖတ်စပ် ပေးတတ်ခြင်း၊ ရောဂါနှင့်သင့်မသင့်ကို သိခြင်း၊ မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ပြုစုခြင်း၊ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စသည်တို့ကို ကိုင်တွယ်ရန်မကပ်ဆုပ်ခြင်း၊ အခါအားလျော်စွာသူနာအား တရားစကား ဟောပြောတတ်ခြင်း-ဟူသောအင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော သူနာပြုသည် သူနာကိုပြုစုရန် သင့်လျော်၏-ဟုဟောကြားပါသည်။

၅။ ပထမ အာယုသုတ်

အသက်ကိုစေသော အကြောင်းငါးပါး

၁၂၅။ မသင့်သောအမှုကိုပြုလေ့ရှိခြင်း၊ သင့်သောအမှု၌လည်း အတိုင်းအရှည်ကို မသိခြင်း၊ ကြေကျက်ခဲ့သော အစာကိုစားလေ့ရှိခြင်း၊

အချိန်မဲ့အခါမဲ့၌ သွားလာတတ်ခြင်း၊ မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲလေ့ရှိခြင်း ဟူသော အကြောင်းငါးပါးတို့သည် အသက်ကို တိုစေတတ်ကုန်၏။

သင့်သောအမှုကို ပြုလေ့ရှိခြင်း၊ သင့်သော အမှု၌ နည်း အတိုင်း အရှည်ကို သိခြင်း၊ ကြွေကျက် လွယ်သော အစာကို စားလေ့ရှိခြင်း၊ အချိန်အခါ အားလျော်စွာ သွားလာတတ်ခြင်း၊ မေထုန်အကျင့်မှ ချောင်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းငါးပါးတို့သည် အသက်ကို ရှည်စေနိုင်ကုန်၏ ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ သမဏသုခသုတ်

ရဟန်းချမ်းသာငါးပါး

၁၂၈။ ရဟမ္မ ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် မရောင့်ရဲဖြင့်၊ မမွေ့လျော်ဘဲ အကျင့်မြတ်ကိုကျင့်နေရခြင်းတို့သည် ရဟန်း၏ ဆင်းရဲခြင်းငါးပါးဖြစ်၏။ ရဟမ္မ ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်း၊ မွေ့လျော်စွာ အကျင့်မြတ်ကိုကျင့်နေရခြင်းတို့သည် ရဟန်း၏ ချမ်းသာငါးပါး ဖြစ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၉။ ပရိကုပ္ပသုတ်

ကုစား၍ မရသည့်ဖောက်ပြန် ပျက်စီးမှုငါးမျိုး

၁၂၉။ အမိကိုသတ်ခြင်း၊ အဖကိုသတ်ခြင်း၊ ရဟန္တာကိုသတ်ခြင်း၊ မြတ်စွာဘုရားအား ပြစ်မှားလိုသော စိတ်ဖြင့် သွေးထွက်စေခြင်း၊ သံဃာ သင်းခွဲခြင်း ဟူသော ဤအပြစ် ငါးမျိုးသည် ကုစား၍ မရသော အပါယ် ငရဲသို့ ရောက်စေနိုင်သော ဖောက်ပြန် ပျက်စီးမှုများ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ ဗျသနသုတ်

ပျက်စီးခြင်းငါးပါး

၁၃၀။ ဆွေမျိုးပျက်စီးခြင်း၊ စည်းစိမ်ပျက်စီးခြင်း၊ အနာရောဂါ ကြောင့် ကျန်းမာမှု ပျက်စီးခြင်း၊ သီလပျက်စီးခြင်း၊ အယူပျက်စီးခြင်း ဟူ၍ ပျက်စီးခြင်း ငါးမျိုးရှိသည်။

ဆွေမျိုးပြည့်စုံခြင်း၊ စည်းစိမ် ပြည့်စုံခြင်း၊ ကျန်းမာမှု ပြည့်စုံခြင်း၊ သီလပြည့်စုံခြင်း၊ အယူပြည့်စုံခြင်း ဟူ၍ ပြည့်စုံခြင်း ငါးပါးရှိသည်။

ဆွေမျိုးပျက်စီးခြင်း၊ စည်းစိမ် ပျက်စီးခြင်း၊ ကျန်းမာမှု ပျက်စီးခြင်း တို့ကြောင့် အပါယ်ငဲ့သို့ မရောက်။ သီလပျက်စီးခြင်း၊ အယူ ပျက်စီးခြင်း တို့ကြောင့်သာ အပါယ်ငဲ့သို့ ရောက်သည်။

ဆွေမျိုးပြည့်စုံခြင်း၊ စည်းစိမ်ပြည့်စုံခြင်း၊ ကျန်းမာမှု ပြည့်စုံခြင်း တို့ကြောင့် နတ်ပြည်သို့ မရောက်။ သီလ ပြည့်စုံခြင်း၊ အယူပြည့်စုံခြင်း တို့ကြောင့်သာ နတ်ပြည်သို့ ရောက်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၄၊ ရာဇဝဂ်

၁။ ဗေဒနာ ဝတ္ထုနုပဋ္ဌနသုတ်

ဓမ္မစက်ကို လည်စေနိုင်ကြောင်း အင်္ဂါငါးပါး

၁၃၁။ အကျိုး စီးပွားကို သိခြင်း၊ အစဉ်အလာကို သိခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ခံရမှုစသည်တို့၌ အတိုင်းအဆကို သိခြင်း၊ အချိန်အခါကိုသိခြင်း၊ ပရိသတ်ကိုသိခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောစကြာပတ်တော်မင်းသည် လူသားဖြစ်သော ရန်သူတစ်စုံတစ်ယောက်ကမျှ မတားဆီးမနှောင့်ယှက်နိုင်သည့် စကြာပတ်တော်ကို တရားသဖြင့်သာလျှင် လည်စေ၏။

ထို့အတူပင်အကျိုးစီးပွားကို သိခြင်း၊ သစ္စာလေးပါးအမှန်တရားကိုသိခြင်း၊ ပစ္စည်းခရီးပါးကိုယူသုံးဆောင်မှု၌ အတိုင်းအဆကိုသိခြင်း၊ အချိန်အခါကို သိခြင်း၊ ပရိသတ်ကို သိခြင်း ဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မြန်မာဘုရားသည် ဓလောက၌ မည်သူမျှ တားဆီးနှောင့်ယှက်ခြင်း ပပြုနိုင်သည့် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော ဓမ္မစက်ကို လည်စေတော်မူ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

(လူနတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့အား သစ္စာ လေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင်စေလျက် ကြံ့ခိုင်ပေါင်းထောင်သောင်းမက များပြားလှစွာဖြစ်ပေါ်သော တရားအာနာတို့ကို “ဓမ္မစက္က-ဓမ္မစင်္ဂ” ဟု ဆိုသည် ဟူ၍ ဋီကာ၌ ဖွင့်ပါသည်။)

၂။ ဒုတိယ ဝတ္ထုနုပဋ္ဌနသုတ်

ဓမ္မစက်ကို အတုလိုက်၍ လည်စေနိုင်ကြောင်း အင်္ဂါငါးပါး

၁၃၂။ အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်ခြင်း စသည့် အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော စကြာပတ်တော်မင်း၏ သားတော်ကြီးသည် ခမည်းတော် လည်

စေခဲ့သော စကြာရတနာကို တရားသဖြင့်သာလျှင် အတုလိုက်၍လည်းစ
သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အကျိုးစီးပွားကို သိမြင်ခြင်းစသည် အင်္ဂါငါးပါး
နှင့်ပြည့်စုံသော ရှင်သာရိပုတ္တရာသည် မြတ်စွာဘုရားလည်းစေအပ်သောဓမ္မ
စက်ကို ကောင်းစွာသိသာလျှင် အတုလိုက်၍ လည်းစေ၏ဟု ဟောကြား
ပါသည်။

၃။ ဓမ္မရာဇာသုတ်

တရားမင်း၏ စောင့်ရှောက်မှုငါးမျိုး

၁၃၃။ လောက၌တရားစောင့်သောမင်းမြတ်ဖြစ်သည့်စကြာတေး
မင်းသည် တရားကိုသာလျှင် အမှီပြု၍ နန်းတွင်းသူနန်းတွင်းသားအပေါင်း
ဘိသိက်ခံသော မင်းနှင့်ဘိသိက်မခံသော မင်းငယ်အပေါင်း၊ စစ်သည်
ဗိုလ်ပါအားပေါင်း၊ နိဂုံး ဇနပုဒ်သား ပုဏ္ဏားသူကြွယ်အပေါင်း၊ ရဟန်း
ပုဏ္ဏားနှင့် သားငှက်အပေါင်းတို့ အပေါ်၌ တရားနှင့်လျော်သော စောင့်
ရှောက်ကကွယ်မှုကို စီစဉ် ဆောင်ရွက်၏။ ထို့ပြင် လူသားဖြစ်သော
မည်သည့် ရန်သူကမျှ တားဆီးနေသင့်ယှက်ခြင်း မပြုနိုင်သည့် စကြာ
ရတနာကို တရားသဖြင့်သာ သည်စေ၏။

ထို့အတူ တရားမင်းဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း တရား
ကိုသာအမှီပြု၍ “ဤသို့သာ ကာယကံကို မှီဝဲဆပ်၏။ ဤကဲ့သို့သော
ကာယကံကို မမှီဝဲအပ်။ ဤကဲ့သို့သော ဝစီကံ၊ မဒနာကံ အသက်မွေးမှု၊
ရွာနိဂုံးကို မှီဝဲအပ်၏။ ဤသို့သော ရွာ နိဂုံးကိုမမှီဝဲအပ်” ဟူ၍ ဘိက္ခု၊
ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာတို့ အပေါ်၌ တရားနှင့်လျော်သော
စောင့်ရှောက်ကကွယ်မှုကို စီမံ ဆောင်ရွက်တော်မူ၏။ ထို့နောက်လောက၌
မည်သူမျှ တားဆီးနေသင့်ယှက်ခြင်း မပြုနိုင်သည့် မြတ်စွာဘုရားကို
လည်း တရားသဖြင့်သာလျှင် သည်စေတော်မူ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ပထမပတ္တနာသုတ်

အာသဝေါကုန်ရန် တောင့်တနိုင်သော
ဟန်း၏အင်္ဂါငါးပါး

၁၃၅။ စကြာသိင်္ဃယ်၊ အမျိုးဇာတ်ရှိခြင်း၊ ခိုင်တယ်သော ရုပ်
အဆင်းရှိခြင်း၊ မိဘနှစ်ပါး ချစ်မြတ်နိုးမှုပြစ်ခြင်း၊ ပြည့်သူပြည့် ပားတို့
ချစ်မြတ်နိုးမှုပြစ်ခြင်း၊ မင်းသာ တို့တတ်အပ်သော အတတ်ပညာကိုတတ်
ကျွမ်းခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အဘိသိက်ခံ ပြုရှင်
မင်း၏သားကြီးသည်မင်းအဖြစ်သို့ရောက်ရန် မျှော်လင့်တောင့်တနိုင်သည်။

ထိုအတူပင် သဒ္ဓါရှိခြင်း၊ အနာရောဂါ နည်းခြင်း၊ ရိုးသားပွင့်လင်းခြင်း၊ ဝီရိယရှိခြင်း၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ဖြစ်ပျက်မှုကို သိမြင်သောပညာရှိခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အာသဝေါတရားများ ကုန်ခန်းခြင်းသို့ဆောက်ရန် မျှော်လင့် တောင့်တနိုင်သည် ဟု ဟောပါသည်။

၇။ အပ္ပသုပတိသုတ်

အအိပ်နည်းသူ ငါးယောက်

၁၃၇။ (၁) မိန်းသည် ယောက်ျား၌ အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ ညအချိန်၌ အနည်းငယ်သာအိပ်၏။ များစွာနိုးကြား၏။

(၂) ယောက်ျားသည် မိန်းမ၌ အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ ညအချိန်၌ အနည်းငယ်သာအိပ်၏။ များစွာနိုးကြား၏။

(၃) ခိုးသူသည် ခိုးယူရေး၌ အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ ညအချိန်၌ အနည်းငယ်သာအိပ်၏။ များစွာနိုးကြား၏။

(၄) ငင်းသည် တိုင်းရေးပြည်ရေးကိုစွဲ၍ အားထုတ်သည်ဖြစ်၍ ညအချိန်၌ အနည်းငယ်သာအိပ်၏။ များစွာနိုးကြား၏။

(၅) ရဟန်းသည် ကိလေသာကင်းကွင်း၌ အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ ညအချိန်၌ အနည်းငယ်သာအိပ်၏။ များစွာနိုးကြား၏ဟု ဟောပါသည်။

၉။ အက္ခမသုတ်

အာရုံငါးပါးကို သည်းမခံနိုင်သော ရဟန်း

၁၃၉။ စစ်မြေပြင်၌ ရန်သူစစ်တပ်ကိုမြင်လျှင် နောက်ဆုတ်ခြင်း၊ ရန်သူစစ်တပ်၏ အသံကို ကြားလျှင် နောက်ဆုတ်ခြင်း၊ ရန်သူဆင်တို့၏ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်နံ့ ကိုနံလျှင် နောက်ဆုတ်ခြင်း၊ စစ်မြေပြင်၌ ၄-၅ ရက်မျှ အစားပြတ်လျှင် နောက်ဆုတ်ခြင်း၊ ရန်သူ၏ပြား ၄-၅ ချက်မျှ ထိမှန်လျှင် နောက်ဆုတ်ခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောဆင်သည် မင်း၏ စီးတော်ဆင် ဖြစ်ခြင်းငှာမထိုက်။

ထို့အတူ တပ်မော်ဖွယ် ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါးနှင့် တွေ့ကြုံသည့်အခါ စိတ်ကိုထိခိုက် နိုင်ဘဲ တပ်မက်သော ရဟန်းသည် ဖြတ်သော လူဒါနိပူဇော်မှုကို ခံခြင်းငှာ မထိုက်တန်ပေဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ သောတသုတ်

နာခံတတ်ခြင်းစသည် အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်း

၁၄၀။ (၁)စစ်မြေပြင်၌ ဆင်ဦးစီး အမိန့်ကို နာခံခြင်း၊ (၂) ရန်သူစစ်တပ်ကို တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ (၃) စစ်မြေပြင်၌ မိမိ၏ ခြေ လက်ဦးခေါင်းစသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကိုမထိခိုက်အောင် စောင့်ရှောက် ကာကွယ်ခြင်း၊ (၄) စစ်မြေပြင်၌ရန်သူစစ်တပ်၏ ခစ်ခတ်သံ ခရုသင်းစည် မောင်း တီးခတ်သံတို့ကို သည်းခံနိုင်ခြင်း၊ (၅) စစ်မြေပြင်၌ ဆင်ဦးစီး ခိုင်းရာ အရပ်သို့ လျင်မြန်စွာသွားခြင်းဟူသောအင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံ သော မင်း၏ဆင်သည် မင်းနှင့်ထိုက်တန်၏။ ထို့အတူ-

(၁) မြတ်စွာဘုရား၏ တရားကို ရိုသေစွာနာယူခြင်း၊ (၂) ဖြစ်ပေါ်လာသော အကုသိုလ်ဝိတက်တို့ကို ဖျောက်ပယ်ခြင်း၊ (၃) အာရုံငါးပါးနှင့်တွေ့ကြုံသည့်အခါ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒစသော အကုသိုလ် တရားများ ဖြစ်မလာအောင်မျက်စိနားစသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးကို စောင့်ထိန်းခြင်း (၄) အအေး၊ အပူ စသော သဘာဝတေးဒဏ်၊ ကြမ်းတမ်းသော စကား ကြမ်းတမ်းသော ဝေဒနာဗြူကိုသည်းခံခြင်း၊ (၅) ရှည်လျားလှစွာတော သံသရာ ခရီး၌ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှမရောက်ဖူးသေးသည့်သင်္ခါယ အားလုံး ငြိမ်းအေးရာ နိဗ္ဗာန်သို့ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်)လျင်မြန်စွာသွားရောက် ခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသောရဟန်းသည်မြတ်သောအလှူကို ခံထိုက်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၅။ တိကဏ္ဍကိဝဂ်

၁။ အဝဇာနာတိသုတ်

မထိမဲ့မြင်ပြုတတ်သူ စသော ပုဂ္ဂိုလ်ငါးမျိုး

၁၄၁။ (၁) နှိပ်စည်းပေးပြီးမထိမဲ့မြင်ပြုတတ်သူ၊ (၂) နှစ်နှစ်သုံးနှစ်အတူနေပြီးမထိမဲ့မြင်ပြုတတ်သူ၊ (၃) အခြားသူ၏ဂုဏ်ကိုဖြစ်စေ၊ အပြစ်ကိုဖြစ်စေ ပြောလျှင်လွယ်ကူစွာယုံကြည်တတ်သူ (၄) ယုံကြည်မြတ်နိုးမှု နည်းပါး၍ ပေါ့ပေါ့တန်တန်နိုင်လွန်းသူ (၅) အသိဉာဏ်ခေါင်းပါး၍ အကောင်းဆိုးကို ခွဲခြားမသိသူဟူ၍ လောက၌ ပုဂ္ဂိုလ် ငါးမျိုးရှိ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ သာရန္တဒသုတ်၊
လောက၌ ရခဲသော
ရတနာငါးပါး

၁၄၃။ အခါတစ်ပါး၌ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ဝေသာလီပြည် ဟောဝံ့နီ
တောကုဋ္ဌာဂါရကျောင်း၌သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ သာရန္တဒစတိ
၌ စည်းဝေးနေကြသော လိစ္ဆဝီမင်းသား ငါးရာတို့အား “လောက၌
ဆင့်ရတနာ၊ မြင်းရတနာ၊ ပတ္တမြားရတနာ၊ မိန်းမရတနာ၊ သူကြွယ်ရတနာ
ဟူသော ရတနာငါးပါးတို့ဖြစ်ပေ၊ လောရန် ခက်ခဲလှပေ၏” ဟူ၍စကား
ဖြစ်ပေ၊ လောသည်။

လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့သည်ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကြွလာသည်ကိုမြင်လျှင်မိမိတို့ထံ
လာ၍ အကြောင်းကြားရန် မင်းချင်းလုလင် တစ်ယောက်ကို လမ်းမ၌
တာဝန်ချထားကြသည်။ လိမင်းချင်းလုလင်သည်ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဆွမ်းခံကြွလာ
သည်ကို အရေးမလုပ်ပဲမြင်သောအခါ လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့ထံအမြန်သွား
၍ အကြောင်းကြားသည်။ လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့သည်ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာကိုသာရန္တဒ
စတိသို့ ဝင်အောင်ခံကြသည်။

“မင်းတို့၊ ဘင်တို့သည် အသယ်သို့သောစကားဖြင့် စည်းဝေး
နေကြသည်”

ဗုဒ္ဓက ဤသို့မေးသောအခါ လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့က ရတနာငါးပါး
အကြောင်းကို ပြောဆိုနေကြခြင်း ဖြစ်ကြောင်းလျှောက်ကြားကြသည်။
ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက အောက်ပါစကားကိုမိန့်ကြားတော်မူသည်-

“မင်းသားတို့၊ ကံမဂုဏ်၌ စိတ်ဝင်စားသောသင်တို့အားကာမ
ဂုဏ်တို့ကို အကြောင်းပြု၍သာလျှင် စကားသည်ဖြစ်ပေ၊ ခဲ၏။ မင်းသား
တို့လောက၌-

- (၁) ပူဇော်အထူးကို ခံလိုက်ပြီး သိမြင်ဖွယ် မှန်သမျှကို ကိုယ်
တိုင်မိမိစွာ သိမြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ဖြစ်ပေ၊
လာခြင်းကို ရခဲ၏။
- (၂) မြတ်စွာဘုရားဟောကြားသော ဓမ္မဝိနည်းကိုတစ်ဆင့်ပြန်၍
ဟောကြားဟတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရခဲ၏။

၁။ ကာမာဓိမုတ္တာနန္တိ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမေသု အဓိမုတ္တာနံ-အဓိ
ကထာ၊ ကာမဂုဏ်အတွက်မှာ နှိပ်မြှုပ်နှံနကြသော ဟုလည်းပြန်နိုင်ပါ
သည်။

(၃) မြတ်စွာဘုရား၏ ဓမ္မဝိနယကို ယောဂ ပြုလျှင် သိမြင်နားလည်စောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရခဲ၏။

(၄) မြတ်စွာဘုရား၏ ဓမ္မဝိနယကိုသိမြင်နားလည်သည့်အတိုင်း ကျင့်ကြံအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရခဲ၏။

(၅) သုတစ်ပါးပြုဖူးသောကျေးဇူးကိုသိသက်၊ ထိုစွဲပြု၍ သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရခဲ၏။

မင်းသားတို့၊ ဤငါးပါးသော ရတနာတို့ ဖြစ်ပါလော့ခြင်းကို လောက၌ ရခဲလှပေ၏။”

၄။ တိကဏ္ဍကိသုတ်

ရဟန်းတို့၏ နေခြင်းငါးပါး၊^၁

၁၄၄။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် သာဓကတမြို့ တိကဏ္ဍက ကောအုပ်၌ သီတင်းသုံးစဉ် ရဟန်းတို့အား အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားတော်မူသည်။

“ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် ရံဖန်ရံခါ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သောအာရုံ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု အမှတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ နေရာ၏^၂၊ ထိုသို့နေသောရဟန်းအား တပ်မက်ဖွယ်အာရုံ၌ တပ်မက်မှုရောက်သည် ဖြစ်မည်မဟုတ်။ (၁)

ရဟန်းသည် ရံဖန်ရံခါ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော အာရုံ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ နေရာ၏^၂၊ ထိုသို့နေသော ရဟန်းအား စိတ်ဆိုးဖွယ်အာရုံ၌ စိတ်ဆိုးခြင်း ဝေါသာသည် ဖြစ်မည်မဟုတ်။ (၂)

ရဟန်းသည် ရံဖန်ရံခါ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သောအာရုံ၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော အာရုံ နှစ်ပါးစုံ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု အမှတ်ရှိသည် ဖြစ်၍ နေရာ၏။ ထိုသို့နေသောရဟန်းအား တပ်မက်ဖွယ် အာရုံ၌လည်းတပ်မက်မှု ဖြစ်မည်မဟုတ်။ စိတ်ဆိုးဖွယ်အာရုံ၌လည်းစိတ်ဆိုးမှုဖြစ်မည်မဟုတ်။ (၃)

ရဟန်းသည် ရံဖန်ရံခါ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သောအာရုံ၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သော အာရုံနှစ်ပါးစုံ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသည်ဖြစ်၍

၁။ နှစ်သက်ဖွယ်ဗုဒ္ဓာရုံ၌ အသုဘရှုခြင်း၊ အနိစ္စဟုရှုနိုင် သည့် စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်သော အာရုံ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုခြင်းမည်၏။

၂။ နှစ်သက်ဖွယ်မဟုတ်သော အနိစ္စာရုံ၌မေတ္တာပွားခြင်း၊ ဓာတ်သဘောကို ဆင်ခြင်၍ ဓမ္မတုကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားခြင်းသည် စက်ဆုပ်ဖွယ် အာရုံ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်ဟု ရှုခြင်းမည်၏။

နေရာ၏။ ထိုသို့နေသော ရဟန်းအား စိတ်ဆိုးဖွယ် အာရုံ၌လည်း စိတ်ဆိုးမှု ဖြစ်မည်မဟုတ်။ ကပ် ကံဖွယ်သော ရုံ၌လည်း တပ်မက်မှုဖြစ်မည်မဟုတ်။ (၄)

ရဟန်းသည် ရုံစု၊ ရုံခါ၊ နှစ်ခါ စုံသော အာရုံတို့၌ စက်ဆုပ်ဖွယ် ဖြစ်၏။ စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်ဟုဆိုသော အမှတ်သညာတို့ကို ပယ်ရှား၍ လျစ်လျူရှုလျက် ဆတိသမ္ပဇဉ်ရှိလျက် နေရာ၏။ ထိုသို့နေသော ရဟန်း အား တစ်စုံတစ်ခုသော အာရုံ၌ တပ်မက်မှု၊ စိတ်ဆိုးမှု၊ တွေဝေမှုသည် အနည်းငယ်မျှပင် ဖြစ်တော့မည်မဟုတ်”

၆။ မိတ္တသုတ်

မိတ်ဆွေဖွဲ့သင့်သော ရဟန်း၏အင်္ဂါငါးပါး

၁၄၆။ လယ်ယာစသော အလုပ်ကို အလုပ်ခိုင်းခြင်း၊ အဓိကရုဏ်းကို ဖြစ်စေခြင်း၊ အကြီးအကဲဖြစ်သော ရဟန်းတို့အပေါ်၌ ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုလုပ်ခြင်း၊ အချိန် အကန့်အသတ်ရှိ လှည့်လည်ခြင်း၊ အခါအားလျော် စွာတရားစကား မဟောပြောတတ်ခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံ သော ရဟန်းကို မိတ်ဆွေအဖြစ် မှီဝဲအပ်။

လယ်ယာစသော အလုပ်ကို အလုပ် မခိုင်းခြင်း၊ အကြီးအကဲ ဖြစ်သော ရဟန်းတို့အပေါ်၌ ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုလုပ်ခြင်းစသော အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းကိုသာ မိတ်ဆွေအဖြစ် မှီဝဲဆပ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ အသပ္ပုရိသ ဒါနသုတ်

မသုတော်တို့ ပေးလှူခြင်းငါးပါး

၁၄၇။ မရိုသေစွာ ပေးလှူခြင်း၊ ပြတ်နှိုးသော စိတ်မရှိဘဲ ပေးလှူ ခြင်း၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက် မပေးလှူခြင်း၊ ပြတ်တောင်း ပြတ်တောင်း ပေးလှူခြင်း၊ အကျိုးရလိမ့်မည်ဟု မယုံကြည်ဘဲ ပေးလှူခြင်း ဟူသော ပေးလှူခြင်း ငါးပါးတို့သည် မသုတော် (သွေးတန်ဖက်ကောင်း မဟုတ်သူ) တို့၏ ပေးလှူခြင်းဖြစ်၏။

၁။ အစိတ္တိပတ္တာ ဒေတိတံ အစိတ္တိကာရေန အဂါရဝသေန ဒေတိ- အဋ္ဌကထာ။

ရိသေစွာ ပေးလှူခြင်း၊ မြတ်နိုးသော စိတ်ရှိလျက် ပေးလှူခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ပေးလှူခြင်း၊ ဧည့်ဆက်မပြတ် ပေးလှူခြင်း၊ အကျိုးရ လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်လျက် ပေးလှူခြင်း တို့သည် သူတော်ကောင်းတို့၏ ပေးလှူခြင်း ငါးပါးဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

ဂ။ သပ္ပုရိသဒါနသုတ်

သူတော်ကောင်းတို့၏ ပေးလှူခြင်းငါးပါး

၁၄၈။ ယုံကြည်စွာ ပေးလှူခြင်း၊ ရိသေစွာ ပေးလှူခြင်း၊ လျောက်ပတ်သော အခါ၌ ပေးလှူခြင်း၊ ပစ္စည်း၌ မကပ်ငြိသော စိတ်ဖြင့် ပေးလှူခြင်း၊ မိမိကိုဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါးကိုဖြစ်စေ မထိခိုက်စေမှု၍ ပေးလှူခြင်း ဟူ၍ သူတော်ကောင်းတို့၏ ပေးလှူခြင်း ငါးပါး ရှိသည်။ ထို ငါးပါးတို့တွင်-

(၁) ယုံကြည်စွာ ပေးလှူသူသည် ထိုဒါန အကျိုးပေးရာ ဘဝ တိုင်း၌ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ ဖြစ်ရ၏။ ရုပ်အဆင်းလည်း တင့်တယ်၏။

(၂) ရိသေစွာ ပေးလှူသူသည် ထိုဒါန၏ အကျိုးပေးရာ ဘဝ တိုင်း၌ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ ဖြစ်ရ၏။ သားမယား၊ ကျေးကျွန်၊ အလုပ် သမားတို့ကလည်း သူ့စကားကို နာခံတတ်ကြသည်။

(၃) လျောက်ပတ်သော အခါ၌ ပေးလှူသူသည် ထိုဒါနအကျိုး ပေးရာ ဘဝတိုင်း၌ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ ဖြစ်ရ၏။ များစွာသော အကျိုး စီးပွားတို့သည် လိုအပ်သောအခါ၌ သူ့ထံရောက်လာ ကတ်ကြသည်။

(၄) ပစ္စည်း၌ မကပ်ငြိသော စိတ်ဖြင့် ပေးလှူသူသည် ထိုဒါန အကျိုးပေးရာ ဘဝတိုင်း၌ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ ဖြစ်ရ၏။ ဟိုသူ၏စိတ်သည် လည်း ကောင်းမွန်သော ကာမဂုဏ်တို့၌ ခံစားရန် တိမ်းညွတ်၏။

(၅) မိမိကိုယ်ကို ဖြစ်စေ၊ ဘုံတစ်ပါးကို ဖြစ်စေ မထိခိုက်စေမှု၍ ပေးလှူသူသည် ထိုဒါန အကျိုးပေးရာ ဘဝတိုင်း၌ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ ဖြစ်ရ၏။ မီး၊ ရေ၊ မင်း၊ ခိုးသူ၊ မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော အမွေခံဟူသော

၁။ လူ့ဖွယ်ပစ္စည်းကို သန့်သန့်ရှင်းရှင်း ဖြစ်၍ ပေးလှူသူသည် 'သက္ကစ္စ' ဒေတီ ရိသေစွာ ပေးလှူသည်' မည်၏။

၂။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၌ ရိသေမြတ်နိုးသော စိတ်ထားဖြင့် ပေးလှူခြင်းဟု ဆိုလို ပါသည်။

အကြောင်းတို့ကြောင့် ထိုသူအား စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပျက်စီးခြင်း မဖြစ်ဟု
ဟောကြားပါသည်။

၉။ ပထမ သမယဝိမုတ္တသုတ်

သမယဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းငါးပါး

၁၄၉။ အမှုသစ်၌ မေ့လျော့ခြင်း၊ စကားပြောမှု၌ မေ့လျော့
ခြင်း၊ အိပ်စက်မှု၌ မေ့လျော့ခြင်း၊ အပေါင်းအဖော်၌ မေ့လျော့ခြင်း၊
ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခဲ့၊ လွတ်မြောက်ခဲ့သော စိတ်ကို မဆင်ခြင်
ခြင်း ဟူသော ဤတရား ငါးပါးတို့သည် အခိုက်အတန့်၊ အခိုက်အတန့်
အားဖြင့်သာ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း ချို့သော ‘သမယဝိမုတ္တ’
ပုဂ္ဂိုလ်အား ဆုတ်ယုတ်မှုကို ဖြစ်စေကုန်၏။

အမှုသစ်၌ မေ့လျော့ခြင်း စသော တရားငါးပါးတို့သည်ကား
သမယဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်အား တိုးတက်မှုကို ဖြစ်စေကုန်၏ဟု ဟောကြား
ပါသည်။

၁၆။ သမ္ဘုဒ္ဓဝဂ်

၁။ ပထမ သမ္ဘုဒ္ဓနိယာမသုတ်

သမ္ဘုဒ္ဓနိယာမသို့ မရောက်ထိုက်သူ၏ အင်္ဂါငါးပါး

၁၅၁။ ဟောကြားသောတရားကို မထိမဲ့မြင်ပြုခြင်း၊ တရားဟော
ပုဂ္ဂိုလ်ကို မထိမဲ့မြင်ပြုခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို မထိမဲ့မြင်ပြုခြင်း၊ ပျံ့လွင့်သော
စိတ်၊ မတည်ငြိမ်သော စိတ်ရှိသည် ဖြစ်၍ တရားကိုနာခြင်း၊ မသင့်သော
အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသောတရားငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသူသည်သူတော်
ကောင်း၊ တရားကို ကြားနာရသော်လည်း ကုသိုလ်တရားတို့၌ မဖောက်
မပြန် မှန်ကန်သော သဘောရှိသော ‘သမ္ဘုဒ္ဓနိယာမ’သို့ ၁ သက်ဝင်ခြင်း
ငှာ မထိုက်။

-
- ၁။ ဈာန်ဝင်စားဆဲ ခဏ၌သာ ဈာန်ဖြင့် ပယ်ခွာအပ်သော ကိလေသာတို့မှ
လွတ်မြောက်သူကို ‘သမယဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်’ဟု ဆိုပါသည်။
 - ၂။ ‘ဒီတရားကိုတော့ ငါသိမှာ မဟုတ်ပါဘူး’ ဟု မှတ်ထင်ခြင်းသံ ဖိမိ
ကိုယ်ကို မထိမဲ့မြင် ပြုခြင်း (အထင်သေးခြင်း) ဖြစ်ပါသည်။
 - ၃။ မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော သဘောရှိသော ‘သမ္ဘုဒ္ဓနိယာမ’ဟူသည်
အရိယမဂ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဟောကြားသော တရားကို မထိမဲ့မြင် မပြုခြင်း စသော တရား ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူသည် ကား သမ္မတ္တနိယာမသို့သက်ဝင်ခြင်းငှာထိုက်၏ ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇၆။ သဒ္ဓမ္မသမ္ဗောဓသုတ်

သုတော်ကောင်းတရား ပျောက်ကွယ်ကြောင်းငါးပါး

၁၅၄။ တရားကို ရှိသေစွာ မနာခြင်း၊ ရှိသေစွာ မသင်ယူခြင်း၊ ရှိသေစွာ ဆောင်ထားခြင်း၊ ဆောင်ထားသောတရား၏အနက်သိပ္ပံယ် ကိုရှိသေစွာ စူးစမ်းဆင်ခြင်မှု မပြုခြင်း၊ တရား၏ အနက်သဘောကို သိသော်လည်း တရားနှင့်လျော်သော အကျင့်ကို ရှိသေစွာ မကျင့်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း ငါးပါးတို့သည် သုတော်ကောင်းတရားကို ပျောက် ကွယ် စေကုန်၏။

တရားကို ရှိသေစွာ နာခြင်း စသော အကြောင်းငါးပါးတို့သည် သုတော်ကောင်းတရားကို တည်တံ့စေကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၅၅။ ဒုတိယ သမ္ဗောဓသုတ်၌ - တရားကို သင်ယူခြင်း၊ နာကြား သင်ယူထားသော တရားကို သူသစ်ပါးတို့အား အကျယ်တဝင့် မဟောပြောခြင်း၊ အကျယ်တဝင့် မပို့ချခြင်း၊ အကျယ်တဝင့် မရွတ်ဖတ် ခြင်း၊ ထပ်အလဲလဲ ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှု မပြုခြင်း ဟူသော အကြောင်း ငါးပါးတို့သည် သုတော်ကောင်းတရားကို ပျောက်ကွယ်စေကုန်၏။

တရားကို သင်ယူခြင်း စသော အကြောင်းငါးပါး တို့သည်ကား သုတော်ကောင်း တရားကို တည်တံ့စေကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၅၆။ တတိယ သမ္ဗောဓသုတ်၌ - မကောင်းသဖြင့် သင်ယူထား သော သုတ္တန်ကို မကောင်းသဖြင့် မှတ်သားထားသော ပုဒ်ဗျည်းတို့ဖြင့် သင်ယူခြင်း၊ ရဟန်းတို့သည် ဆိုစဉ်းမခက်သူများ၊ သည်းမခံသူများ ဖြစ်ကြ ခြင်း၊ သုတ် ဝိနည်း အဘိဓမ္မာကိုဆောင်ထားသော ရဟန်းတို့ကသူတစ်ပါး တို့အား တရားကို ရှိသေစွာ မပို့ချကြခြင်း၊ မထေရ်ကြီး ရဟန်းတို့သည် ပေါ့လျော့သောအကျင့်သီလရှိ၍ လာဘ်လာဘပေါများရန်သာအားထုတ်

၁။ လွဲမှားသော ပုဒ်ဝါကျတို့ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ရှေ့နောက် မမှန်သော အစီ အစဉ်ဖြင့် ဖြစ်စေ သင်ယူထားသော သုတ္တန်သည် မကောင်းသဖြင့် သင်ယူထားသော သုတ္တန်မည်၏။
၂။ သဒ္ဓါနည်း မမှန်သော၊ အစီအစဉ်မမှန်သော ပုဒ်ဗျည်း တို့ဖြင့်ဟုဆိုလို ပါသည်။

နေကြပြီးမထေရ်ကြီးတို့၏ တပည့်များကလည်း မထေရ်ကြီးများလမ်းစဉ် သို့သာလိုက်နေကြခြင်း၊ သံဃာဂိုဏ်းကွဲခြင်း ဟူသော အကြောင်းငါးပါး တို့သည် သူတော်ကောင်း တရားကို ပျောက်ကွယ်စေကုန်၏။

သို့

ကောင်းစွာ သင်ယူထားသော သုတ္တန်ကို ကောင်းစွာ မှတ်သား ထားသော ပုဒ်ဗျည်းတို့ဖြင့် သင်ယူကြခြင်း၊ ရဟန်းတို့သည် ဆိုဆုံးမလွယ်၍ သည်းခံတတ်သူများ ဖြစ်ကြခြင်း၊ သုတ်ဝိနည်း အဘိဓမ္မာကို ဆောင်ထား သော ရဟန်းတို့က သူတစ်ပါးတို့အား တရားကို ရိုသေစွာ ပို့ချကြခြင်း၊ မထေရ်ကြီး ရဟန်းတို့သည် လာဘ်လာဘ ပေါများရန် အားမထုတ်၊ ပေါ့လျော့သော ကျင့်သီလ မရှိကုန်သည် ဖြစ်၍ တပည့်တို့ကလည်း မထေရ်ကြီးများလမ်းစဉ်သို့သာ လိုက်နေကြခြင်း၊ သံဃာစည်းလုံးညီညွတ် ခြင်း ဟူသော အကြောင်း ငါးပါးတို့သည် သူတော်ကောင်း တရားကို တည်တံ့စေကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ ဒုက္ကထာသုတ်

မကောင်းသော စကားငါးမျိုး

- ၁၅၇။ (၁) သဒ္ဓါမရှိသူအား သဒ္ဓါနှင့် စပ်သော စကားသည် မကောင်းသော စကားဖြစ်၏။
- (၂) သီလမရှိသူအား သီလနှင့် စပ်သော စကားသည် မကောင်းသော စကားဖြစ်၏။
- (၃) သုတမရှိသူအား သုတနှင့်စပ်သော စကားသည် မကောင်းသော စကားဖြစ်၏။
- (၄) ငန့်တို့မဲ့နှင့် ‘မစ္ဆရိယ’ အားကြီးသူအား စွန့်ကြဲမှု ‘စာဂ’ နှင့်စပ်သော စကားသည် မကောင်းသော စကားဖြစ်၏။
- (၅) ပညာ မရှိသူအား ပညာနှင့်စပ်သော စကားသည် မကောင်းသော စကားဖြစ်၏။

ဤစကား ငါးမျိုးတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ် အမျိုး အစားကို ယေဘုယျ မကောင်းသော စကား ဖြစ်ကြရသည်။

သဒ္ဓါရှိသူအား သဒ္ဓါနှင့်စပ်သော စကားသည် ကောင်းသော စကားဖြစ်၏...ပညာရှိသူအားပညာနှင့်စပ်သောစကားသည်ကောင်းသော စကားဖြစ်၏။ ဤစကားငါးမျိုးတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစားကိုထောက်ရှု ကောင်းသောစကားများ ဖြစ်ကုန်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ ဥဒါယိသုတ်

တရားဟောသူများ နှလုံးသွင်းရမည့် အချက်ငါးပါး

၁၅၉။ ကောသမ္မိပြည် သောသိတာရုံကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာ သီတင်းသုံးစဉ် ရှင်ဥဒါယိသည် လူပရိသတ် များစွာအား တရားဟော နေ၏။ ရှင်အာနန္ဒာက ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံချဉ်းကပ်၍ ရှင်ဥဒါယိ တရားဟော ကြား နေကြောင်း လျှောက်ကြားသည်။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက အောက်ပါ စကားကို မိန့်ကြားတော်မူသည်။

“အာနန္ဒာ၊ သူတစ်ပါးတို့အားတရားဟောလိုသူသည် (၁)အစဉ် အတိုင်းဖြစ်သော တရားကိုဟောအံ့၊ (၂) အကျိုးအကြောင်း ပြလျက် တရားကိုဟောအံ့၊ (၃) ကြင်နာသနားခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ တရားကို ဟောအံ့၊ (၄) လူဖွယ်ပစ္စည်း ရရှိရေးကို မငဲ့ဘဲ တရားကို ဟောအံ့၊ (၅) မိမိကိုဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါးကိုဖြစ်စေ မထိခိုက်စေဘဲတရားကိုဟောအံ့၊ ဟူ၍ ဤငါးပါးသော တရားတို့ကို မိမိသန္တာန်၌ တည်စေ၍ တရားကို ဟောအပ်၏”

၁၀။ ဒုပ္ပဋ္ဌိဝိနောဒယသုတ်

ဖြေဖျောက်နိုင်ခဲ့သော အရာငါးပါး

၁၆၀။ စွဲမက်မှုရာဂ၊ စိတ်ဆိုးမှု ဒေါသ၊ တောဝေမှု မောဟ၊ ဥဏ်၌ထင်မြင်လာမှု ပဋိဘာနာ၊ ခရီးသွားလိုသောစိတ်-ဟူသော ဤအရာ ငါးပါးတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ရုတ်တရက် ဖြေဖျောက်ရန် မလွယ်။ သင့်လျော်သော ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းမှု၊ သွန်သင် ဆုံးမမှုတို့ဖြင့် သာလျှင် ဖြေဖျောက်နိုင်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ ပဋိဘာနန္တံ ကထေတု ကာမကာ ဝုစ္စတိ ဟု အဋ္ဌကထာ၌ဖွင့်ပါသည်။ စကားပြောလိုခြင်းဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မိမိစိတ်ကူးဥဏ်၌ရုတ်တရက် ပေါ်လာသော အကြောင်းအရာကို ထုတ်ဖော်ပြောလိုခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

၁၇။ အာသာတဝဂ်

၁။ ပထမ အာသာတ ဝိနယသုတ်

ရန်ငြိုး ဖြေနည်း ငါးပါး

၁၆၁။ ရန်ငြိုးဖွဲ့မှု ‘အာသာတ’ ဖြစ်ပေါ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ် အပေါ်၌ ပေတ္တာကိုပွားရမည်။ ကရုဏာကို ပွားရမည်။ ဥပေက္ခာကို ပွားရမည်။ သတိမပြုနှလုံးမသွင်းဘဲ နေရမည်။ ကံသလျှင်ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိကြောင်းကို ဆင်ခြင်ရမည်။ ဤငါးပါးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် ရန်ငြိုးဖွဲ့မှု ‘အာသာတ’ ကို ဖြေဖျောက်ရမည်ဟု ဟောပါသည်။

၂။ ဒုတိယ အာသာတ ဝိနယသုတ်

ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ရန်ငြိုးဖြေနည်း ငါးပါး

၁၆၂။ ရှင်သာရိပုတ္တရာက ရဟန်းတို့အား ငါးပါးသောနည်းတို့ ဖြင့် ရန်ငြိုးကို ဖြေဖျောက်ရမည်ဟု ဟောကြားပါသည်။ ငါးပါးသော နည်းတို့ကား-

၁။ ပုံသကူ ခုံတင်ဆောင်သော ရဟန်းသည် လမ်း၌ ကပ်တံ ပိုင်းကို တွေ့လျှင် ဘယ်ခြေဖြင့် နင်းပြီး ညာခြေဖြင့် ဖြန့်ကာ ခိုင်ခန့် ကောင်းမွန်သော အဝတ်ပိုင်းကို ဆုတ်ယူသကဲ့သို့ ထို့အတူ မစင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့်နှင့် စင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့်ရှိသည့် ကိုယ်အကျင့် မစင်ကြယ်မှုဟူ နှလုံးမသွင်းဘဲ နှုတ်အကျင့် စင်ကြယ်မှုကိုသာ နှလုံးသွင်း အပ်၏။

၂။ နွေသင်္ဂါ အပူဒဏ်ကြောင့် ခရီးပန်း၍ အလွန်ဆာလောင် မှတ်သိပ်လာသော ခရီးသွားသည် ရေခဲမှော် ရေညှိတို့ဖြင့် ဖုံးနေသော ရေကန်ကို တွေ့လျှင် ရေခဲမှော် ရေညှိတို့ကို လက်ဖြင့် ဖယ်ရှား၍ ရေကို လက်ခုပ်ဖြင့် ခပ်သောက်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မစင်ကြယ်သော နှုတ်အကျင့် နှင့် စင်ကြယ်သော ကိုယ်အကျင့် ရှိသည့် နှုတ်အကျင့် မစင်ကြယ်မှုကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ကိုယ်အကျင့် စင်ကြယ်မှုကိုသာ နှလုံးသွင်း အပ်၏။

၃။ နွေသင်္ဂါ အပူဒဏ်ကြောင့် ခရီးပန်း၍ အလွန် ဆာလောင် မှတ်သိပ်လာသော ခရီးသွားသည် နွားခြေရာကွက်၌ အနည်းငယ်သော

၁။ မိမိအာသာတ ရှိနေသူအပေါ်၌ မုဒိတာပွားရန် မလွယ်သောကြောင့် ‘မုဒိတာ ပွားရမည်’ဟု မဟောခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရေကိုတွေ့လျှင် ခွက်ငယ်၊ လက်ခုပ်ဆိုဖြင့် ခပ်ယူမနေတော့ဘဲ၊ နွားကဲ့သို့ လေးဘက်ထောက်ဝပ်၍ သောက်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကိုယ် နှုတ်နှစ်ပါးစုံ အားဖြင့် မစင်ကြယ်သော အကျင့်ရှိစေကာမူ ရံဖန်ရံခါ သမထဝိပဿနာ စိတ် ဖြစ်ပေါ်ရန် အခွင့်အလမ်း နှင့် စိတ်ကြည်လင်မှုရရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ ကိုယ်နှုတ် မစင်ကြယ်မှုကို နှလုံးမသွင်းဘဲ သမထဝိပဿနာစိတ်ဖြစ်ပေါ် မှုနှင့် စိတ်ကြည်လင်မှု ရနိုင်ခြင်းကိုသာ နှလုံးသွင်းအပ်၏။

၄။ ခရီးသွားတစ်ယောက်သည်လမ်းခရီးအကြား၌ အားကိုးရာမဲ့ ဖြစ်နေသည့် လူနာတစ်ယောက်ကို တွေ့မြင်လျှင် သနားကြင်နာမှုကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကိုယ်နှုတ်စင်ကြယ်မှုလည်းမရှိ၊ သမထဝိပဿနာ စိတ်ဖြစ်ပေါ်ခွင့်နှင့် စိတ်ကြည်လင်မှုရခြင်းလည်းမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၌ လည်း သေလျှင်အပါယ်ငရဲသို့မရောက်စေရန် သနားကြင်နာမှုကိုဖြစ်စေအပ်၏။

၅။ နွေလင်းအပူဒဏ်ကြောင့် ခရီးပန်း၍ အလွန်ဆာလောင် မှတ်သိပ်နေသော ခရီး သွားသည် ကြည်လင်သောရေရှိ၍ စိမ်းစိုသော သစ်ပင်တို့ဖြင့် ခြံရံနေသော ရေကန်ကိုတွေ့လျှင် ထိုရေကန်၌ ရေလည်း ချိုး၊ ရေလည်းသောက်ပြီး သစ်ပင်ရိပ်၌ ထိုင်လိုထိုင်၊ အိပ်လိုလျှင်လည်း အိပ်ရာရာ သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါးစုံအားဖြင့်စင်ကြယ်သော အကျင့်ရှိပြီး ရံဖန်ရံခါ သမထဝိပဿနာစိတ် ဖြစ်ပေါ်ခွင့်နှင့်စိတ်ကြည် လင်မှုလည်းရရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၌ ကိုယ်နှုတ်စင်ကြယ်မှုကိုလည်းနှလုံးသွင်း အပ် ၏။ သမထဝိပဿနာစိတ်ဖြစ်ပေါ်ခွင့်နှင့်စိတ်ကြည်လင်မှုရရှိခြင်း ကိုလည်း နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ဤသို့လျှင် ငါးပါးဘော နည်းတို့ဖြင့် ရန်ငြိုးကို ဖြေဖျောက် အပ်၏-ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ ပဉ္စပုစ္ဆာသုတ်

ပြဿနာမေးခြင်း၏ အကြောင်းငါးပါး

၁၆၅။ ပြဿနာမေးခြင်းသည် ပညာနှင့်သူ တွေ့စေသူဖြစ်၍ မေးခြင်း၊ ယုတ်မာသောအလိုဆိုးရှိသည်ဖြစ်၍ မေးခြင်း၊ ကဲ့မဲ့ရှက်ချလို၍ မေးခြင်း၊ တကယ်သိလို၍ မေးခြင်း၊ အမေးခံရသူကပဖြေနိုင်လျှင် မိမိ ကပင်ဖြေမည် ဟူသောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မေးခြင်း-ဟူ၍ ငါးမျိုးရှိ၏ ဟု ရှင်သာရိပုတ္တရာက ရဟန်းတို့အား ဟောကြားပါသည်။

၆။ နိရောဓသုတ်

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခြင်းနှင့်

မထေရ်ကြီးအင်္ဂါငါးပါး

၁၆၆။ ရှင်သာရိပုတ္တရာက ရဟန်းတို့အား ဤသို့မိန့်ကြားသည်-
ငါ့ရှင်တို့၊ သီလ အမာဓိ၊ ပညာနှင့်ပြည့်စုံသောရဟန်းသည်သညာ
ဝေဒနာတို့ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ဖွယ် အကြောင်း
ရှိ၏။ ထိုရဟန်းသည် မျက်မှောက်ဘဝ၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့မရောက်ခဲ့သော်
ကမဠိကာရာအာဟာရလျှင် အစာရှိသောနတ်အဖြစ်ကို ချွန်၍ ဈာန်စိတ်ဖြင့်
ပြီးသော ဘုံတစ်ခုခုသို့ရောက်ကာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ဖွယ်
အကြောင်းရှိ၏။”

ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ မိန့်ကြားချက်ကို မဖြစ်နိုင်ပါဟု သုံးကြိမ်တိုင်
ဆောင် ရှင်ဥဒါယိက ကန့်ကွက်သည်။ ထို့ကြောင့် ရှင်သာရိပုတ္တရာသည်
ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအနီးသို့သွား၍ အထက်ပါစကားကို မိန့်ကြားပြန်သည်။ ထိုအ
ခါ၌လည်းရှင်ဥဒါယိကကန့်ကွက်ပြန်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ရှင်သာရိပုတ္တရာသည်
ဆိတ်ဆိတ်နေလေ၏။

ထိုအခါဗုဒ္ဓက ရှင်ဥဒါယိကို “အဘယ်ဘုံကို ဈာန်စိတ်ဖြင့် ပြီးသော
ဘုံဟုသင်ကင်သနည်း” ဟုမေးတော်မူသည်။ “ရုပ်မရှိဘဲသညာဖြင့်ပြီးသော
ဗြဟ္မာတို့ကို၊” ဈာန်စိတ်ဖြင့်ပြီးသော ဘုံဟုတပည့်တော်ယူဆပါသည်” ဟူ၍
ရှင်ဥဒါယိကဖြေသည်။ ဗုဒ္ဓသည် “သင်လိုမိုက်မိသူ၏စကားဖြင့် အကျိုးမရှိ”
ဟု ရှင်ဥဒါယိကိုကြိမ်းမောင်းတော်မူပြီးရှင်အာနန္ဒာအားလည်း “မထေရ်
ကြီးတစ်ပါးညည်းဆဲခြင်းခံနေရသည်ကိုသင်တို့လျစ်လျူ ရှုရက်ကြပေသည်
ဟု အပြစ် ဆိုတော်မူသည်။

ထို့နောက်ဗုဒ္ဓသည် ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ စကားမှန်ကန်ကြောင်း
ထောက်ခံမိန့်ကြားပြီး ကျောင်းခန်းထဲသို့ ဝင်ကြွသွားတော်မူသည်။ ရှင်
အာနန္ဒာသည် ဗုဒ္ဓ၏ အပြစ်ဆိုမှုကြောင့်ဆိတ်လန့်ကာ ထိုအကြောင်းနှင့်
စပ်၍ ဗုဒ္ဓက တစ်စုံတစ်ရာ ထပ်မံမိန့်ကြားခဲ့သော် တုံ့ပြန်မှုပြုရန် ရှင်ဥပ

၁။ ကမဠိကာရာအာဟာရလျှင်အစာရှိသောနတ်ဟူသည်က မာဝစာရနတ်
ဘုံခြောက်ထပ်မှ နတ်များကို ဆိုလိုပါသည်။
၂။ ရှင်သာရိပုတ္တရာက သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာတို့ကို ဈာန်စိတ်ဖြင့် ပြီးသော
ဘုံဟုဆိုသည်။ ရှင်ဥဒါယိကမူ အရှုံးပေးတေးဘုံဟုယူဆသည်။

ဝါဏကိတောင်းပန်လေသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ညနေချမ်းအချိန်၌တစ်ပါး
 တည်းကိန်းအောင်ရာမှ ထလာပြီး “အဘယ်မျှသော အင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံ
 သောမထေရ်ကြီးသည်သီတင်းသုံးဖော်တို့ ချစ်မြတ်နိုးအပ်သူဖြစ်သနည်း”
 ဟုရှင်ဥပဝါဏကိမေးတော်မူသည်။ သီလရှိခြင်း၊ အကြွေးအမြင်များခြင်း၊
 စောင်းသောနှုတ်ထွက်စကားရှိခြင်း၊ ဈာန်လေးပါးကိုရခြင်း၊ အာသဝေါ
 ကုန်ခန်းရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုမျှော်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့်
 ပြည့်စုံသော မထေရ်ကြီးသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့ ချစ်မြတ်နိုးအပ်သူဖြစ်
 ပါသည်” ဟုရှင်ဥပဝါဏက ဖြေကြားရာ ဗုဒ္ဓက ကျေနပ်စွာလက်ခံတော်
 မူလေသည်။

၇။ စောဒနာသုတ်

စောဒက ရဟန်း၏ အင်္ဂါ ငါးပါး

၁၆၇။ အခါတစ်ပါး၌ ရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ရဟန်းတို့အား
 အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူသည်-

“ငါ့ရှင်တို့၊ တစ်ပါးသောရဟန်းကို စောဒနာလိုသော စောဒက
 ရဟန်းသည်” ဆိုသင့်သောအခါ၌ဆိုအံ့၊ ပဆိုသင့်သောအခါ၌ မဆိုအံ့။
 ဟုတ်မှန်သောအကြောင်းဖြင့်ဆိုအံ့၊ မဟုတ်မှန်သောအကြောင်းဖြင့်မဆိုအံ့၊
 သိမ်မွေ့သောစကားဖြင့် ဆိုအံ့။ ကြမ်းတမ်းသော စကားဖြင့် မဆိုအံ့။
 အကျိုးရှိသော စကားဖြင့်ဆိုအံ့။ အကျိုးမရှိသော စကားဖြင့် မဆိုအံ့။
 မေတ္တာစိတ်ဖြင့်ဆိုအံ့။ ဒေါသစိတ်ဖြင့် မဆိုအံ့” ဟူ၍ဤတရားငါးပါး
 တို့ကို မိမိသန္တာန်၌ တည်စေ၍ တစ်ပါးသော ရဟန်းကို စောဒနာ
 အပ်၏။

ငါ့ရှင်တို့၊ မတရားသဖြင့် စောဒနာခံရသောရဟန်းကိုအခါမဟုတ်
 သည်၌ စောဒနာခံရခြင်းစသောအကြောင်းငါးပါးဖြင့်စိတ်သက်သာမှုကို
 ဖြစ်စေအပ်၏။ မတရားသဖြင့် စောဒနာသော ရဟန်းကိုလည်း အခါ
 မဟုတ်သည်၌ စောဒနာခြင်းစသော အကြောင်းငါးပါးတို့ဖြင့် စိတ်နှလုံး
 မသာယာမှု(နောင်တရမှု)ကို ဖြစ်စေအပ်၏။

ငါ့ရှင်တို့၊ တရားသဖြင့်စောဒနာခံရသောရဟန်းကိုလည်းစောဒနာ
 သင့်သောအခါ၌ စောဒနာခံရခြင်းစသော အကြောင်းငါးပါးဖြင့်နှလုံး

၁။ စောဒနာ=ပြစ်တင်မှုတစ်ခုခုဖြင့် စွဲချက်တင်ခြင်း။

စောဒက-စွဲချက်တင်သူ (တရားလို)

မသာယာမှုကိုဖြစ်စေအပ်၏။ တရားသဖြင့် စောဒနာသော ရဟန်းကိုလည်း စောဒနာသင့်သောအခါ၌ စောဒနာခြင်းစသော အကြောင်းငါးပါးဖြင့် စိတ်သက်သာမှုကို ဖြစ်စေအပ်၏။

ငါ့ရှင်တို့၊ ဓုဒ္ဓိတကပုဂ္ဂိုလ်သည် မှန်ကန်ခြင်းနှင့်အမျက်မထွက်ခြင်း ဟူသော တရားနှစ်ပါး၌တည်ရာ၏။ “တစ်ပါးသော သူတို့သည် ငါ့ကို စောဒနာသင့်သောအခါ၌လည်း စောဒနာကြရာ၏။ မစောဒနာ သင့်သော အခါ၌လည်း စောဒနာကြရာ၏... မေတ္တာစိတ်ဖြင့်လည်းစောဒနာကြရာ၏၊ ဒေါသစိတ်ဖြင့်လည်း စောဒနာကြရာ၏။ ငါသည်ကား မှန်ကန်ခြင်းနှင့် အမျက်မထွက်ခြင်းဟူသောတရားနှစ်ပါး၌သာ ရပ်တည်အံ့။ အပြစ်ရှိ၏ ဟုသိလျှင် ရှိ၏ဟု ခြေအံ့၊ မရှိဟုသိလျှင် မရှိဟု ပြောအံ့” ဟူ၍ နှလုံး သွင်းအပ်၏။

ရှင်သာရိပုတ္တရာက ရဟန်းတို့အား အားပေးစကား မြက်ကြား ဖော်မူသည်-

“သာရိပုတ္တရာ၊ သဒ္ဓါတရားမရှိဘဲ ရဟန်းဘဝဝင်လာသူ၊ အကျင့် သိက္ခာ၌လည်း စားသုံးမှုမညာမရှိသူတို့သည် သူတို့ဘာသာ လူတို့ရှိကြပါစေ၊ သဒ္ဓါတရားဖြင့်ရဟန်းဘဝသို့ဝင်လာသော၊ အကျင့်သိက္ခာ၌လည်း စားသုံးမှု မညာမရှိသောအမျိုးကောင်းသားတို့ကိုမူ သင်သည်သွန်သင်ဆုံ ပေါလော့၊ သင်သည်သီတင်းသုံးဖော်တို့ကိုမသွန်တော်တရားမူထစေ၍ သူဖော်ကောင်း တရား၌ တည်ပါစေလော့”

၉။ ခိပ္ပနိသန္တသုတ်

လျင်မြန်စွာ မှတ်သားနိုင်သော ရဟန်း၏အင်္ဂါငါးပါး

၁၆၉။ “အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ ရဟန်းသည် အဘယ်မျှဖြင့်ကုသိုလ် တရားတို့၌ လျင်မြန်စွာ သိနိုင်သန့်၊ ကောင်းစွာလည်း သင်ယူနိုင်သန့်၊ များစွာလည်း သင်ယူနိုင်သန့်၊ သင်ကြားပြီးသည်ကိုလည်း မမေ့ပျောက်သူ ဖြစ်ပါသနည်း”

၁။ ဓုဒ္ဓိတက- အပြစ်ဖြင့်စွပ်စွဲခံရသူ၊ အမှုသည် (တရားခံ)
၂။ ခိပ္ပံ နိသာယတိ ဥပဓာရေတိတိ ခိပ္ပနိသန္တံ-အဓိက ထာ။

ဤသို့ မေးလျှောက်သော ရှင်အာနန္ဒာအား ရှင်သရိပုတ္တရာက အောက်ပါအတိုင်းပြန်၍မိန့်ကြားဟောမူသည်။

“ အို အရှင်အာနန္ဒာ၊ အရှင်သည် များသော အကြားအမြင်ရှိသူ ဖြစ်ပါသည်။ အရှင်သည်ပင် ထိုအကြောင်းကိုဟောကြားပါလော့”

“ အရှင်သရိပုတ္တရာ၊ အနက်၊ ပါဠိ၊ သဒ္ဒါ၊ ဗျည်း၊ အက္ခရာ၊ ရှေ့နောက် အစီအစဉ်ဟူသော ဤငါးပါးတို့၌ကျမ်းကျင်လိမ္မာခြင်းဖြင့် ရဟန်းသည်ကုသိုလ်တရား၌ လျင်မြန်စွာမှတ်သားနိုင်သူ... သင်ယူပြီးသည် ကိုလည်း မမေ့ပျောက်သူ ဖြစ်ပါသည်။”

ရှင်အာနန္ဒာကဤသို့ဖြေကြားသောအခါ ရှင်သရိပုတ္တရာကလည်း ထောက်ခံချီးကျူးတော်မူလေသည်။

၁၀။ ဘဒ္ဒဇိသုတ်

အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောအရာငါးပါး

၁၇၀။ ကောသမ္မီပြည် ဇောသိတာရုံကျောင်း၌ရှင် အာနန္ဒာသီတင်း သုံးနေစဉ် ရှင်ဘဒ္ဒဇိသည် ရှင်အာနန္ဒာထံဆုတောင်းလေသည်။ ထိုအခါ ရှင်အာနန္ဒာက ရှင်ဘဒ္ဒဇိအား ဤသို့မေး၏။

“ ငါ့ရှင်၊ ဘဒ္ဒဇိ၊ မြင်ရခြင်းတို့တွင်အဘယ်မြင်ရခြင်းသည်အမြတ်ဆုံးဖြစ်သနည်း။ ကြားရခြင်းတို့တွင်အဘယ်ကြားရခြင်းသည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သနည်း။ ချမ်းသာခြင်းတို့တွင်အဘယ်ချမ်းသာခြင်းသည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သနည်း။ သည်တို့တွင် အဘယ်သည်သည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သနည်း။ ဘဝတို့တွင် အဘယ်ဘဝသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်ပါသနည်း။”

“ ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ၊ သတ္တဝါအားလုံးကို လွှမ်းမိုးနိုင်သည့် ဗြဟ္မာ ကြီးကို မြင်ရခြင်းသည် မြင်ရခြင်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံး၏။ အာဘဿရ ဗြဟ္မာတို့မြင်ဆုံသည့် ‘ချမ်းသာပေစွ၊ ချမ်းသာပေစွ၊’ ဟူသော ဥဒါန်း စကားကိုကြားရခြင်းသည် ကြားရခြင်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။ သုတ ကိကျာဗြဟ္မာတို့ခံစားရသောချမ်းသာသည်ချမ်းသာမြင့်မို့တို့တွင်အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏။ အာကိဉ္ဇညာယတနဗြဟ္မာတို့၏ သညာသည် သညာတို့တွင်အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏။ နေဝသညာ နာသညာ ယတနဗြဟ္မာတို့၏ ဘဝသည်ဘဝတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။”

ရှင်ဘဒ္ဒဇိက ထိုသို့ပြောသောအခါရှင်အာနန္ဒာက “အရှင် ဘဒ္ဒဇိက၊ အဖြေသည် လူ့အများ၏အလိုနှင့် ညီညွတ်ပါပေ၏ ဟု ပြောဆိုသည်။ ထို့နောက် “ရှင်အာနန္ဒာသည် များသော အကြားအမြင် ရှိသူဖြစ်ပါသည်။ အရှင်၏အယူအဆကိုလည်း မိန့်ကြားပါဦး” ဟုရှင်ဘဒ္ဒဇိက တောင်းပန်သဖြင့် ရှင်အာနန္ဒာက အောက်ပါအတိုင်းမိန့်ကြားသည်။

“ငါ့ရှင်ဘဒ္ဒဇိက၊ အကြင်မြင်ခြင်း၏ အခြားမဲ့၌ အာသဝေါကုန်ခန်းခြင်းသည်ဖြစ်၏။ ဤမြင်ခြင်းသည်မြင်ခြင်းတို့တွင်အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။

အကြင်ကြားခြင်း၏ အခြားမဲ့၌ အာသဝေါကုန်ခန်းခြင်းသည်ဖြစ်၏။ ဤကြားခြင်းသည် ကြားခြင်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။

အကြင်ချမ်းသာခြင်းရှိသူအားအခြားမဲ့၌ အာသဝေါကုန်ခန်းခြင်းသည်ဖြစ်၏။ ဤချမ်းသာခြင်းသည်ချမ်းသာခြင်းတို့တွင်အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။

အကြင်သညာရှိသူအားအခြားမဲ့၌ အာသဝေါကုန်ခန်းခြင်းသည်ဖြစ်၏။ ဤသညာသည်သညာတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။

အကြင်ဘဝ၌ တည်သူအား အခြားမဲ့၌ အာသဝေါကုန်ခန်းခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤဘဝသည်ဘဝတို့တွင်အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။”

၄။ ဝေရသုတ်

ဘေးရန်ငါးပါးငြိမ်းသူ

၁၇၄။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက အနာထပိဏ် သေဋ္ဌေးအား အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားတော်မူသည်။

“သူကြွယ်၊ သူ့အသက်သတ်ခြင်း၊ စသောဘေးရန် ငါးပါးကို မပယ်သူသည်ဒုဿိလမည်၏။ ထိုသူသည် ခဲသို့လည်းရောက်၏။ သူ့အသက်သတ်ခြင်း စသောဘေးရန်ငါးပါးကို ပယ်သူသည်သီလရှိသူ မည်၏။ ထိုသူသည် နတ်ပြည်သို့လည်းရောက်၏။

၁။ ရူပါရုံ တစ်ခုခုကို မြင်ပြီးနောက် ဝိပဿနာပွား၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏ ဟုဆိုလိုပါသည်။ ကြားခြင်း၌လည်းနည်းတူမှတ်ပါ။

၂။ အရဟတ္တမဂ်နှင့် ယှဉ်သောချမ်းသာကို ရည်ရွယ်သည်။ သညာ၌လည်း နည်းတူပင်။

၃။ ဤ၌ အရဟတ္တမဂ်ခဏ၌ တည်သောခန္ဓာငါးပါးကို ‘ဘဝ’ ဟု ဆိုပါသည်။

သုကြွယ်၊ သူ့အသက်ကို သတ်သူသည် လိုသူ အသက်သတ်မှု ဟူသော ကကြောင်းကြောင့် မျက်မှောက်ဘဝ၌လည်း ဘေးရန်ကိုပွားစေ၏။ တလွန်၌လည်း ဘေးရန်ကို ပွားစေ၏။ စိတ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်နှလုံးမသာယာမှုကိုလည်း ခံစားရ၏။ သူ့အသက်သတ်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်သူသည် ကား မျက်မှောက် ဘဝ၌လည်း ဘေးရန်ကို မပွားစေ၊ တလွန်၌လည်း ဘေးရန်ကို မပွားစေ၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်နှလုံးမသာယာမှုကိုလည်း မခံစားရ။ သူ့အသက်သတ်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်သူအား ဤသို့လျှင် ဘေးရန်သည် ငြိမ်းအေး၏။

သုကြွယ်၊ သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူသူသည် ကာမဂုဏ်တို့၌ ဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်သူသည်။ မုလားပြောသူသည် သေရည်သေရက်ကို သောက်သူသည်။ ထိုသေရည် သေရက် သောက်မှု ဟူသော အကြောင်းကြောင့် မျက်မှောက် ဘဝ၌လည်း ဘေးရန်ကို ပွားစေ၏။ သေရည်သေရက် သောက်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်သူအား ဤသို့လျှင် ဘေးရန်သည် ငြိမ်းအေး၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ စဏ္ဍာလသုတ်

ဒွန်းစဏ္ဍားနှင့်တူသော ဥပါသကာ၏ အင်္ဂါငါးပါး

၁၇၅။ သဒ္ဓါ၊ မဂ္ဂိခြင်း၊ သီလမဂ္ဂိခြင်း၊ မဇ္ဇိမဗျူဟ၊ အထူးသတန်းကို မင်္ဂလာဟု ယူဆခြင်း၊ ဒိဋ္ဌသုတမင်္ဂလာကိုသာ ယုံကြည်၍ ကံတို့ ယုံကြည်ခြင်း၊ သာသနာ့ပြင်ပ၌ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် ချီချာ၍ ထိုသာသနာ့ပြင်ပ၌သာ ဦးဦးဖျားဖျား ကုသိုလ်ကိုပြုခြင်း ဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဥပါသကာသည် ဒွန်းစဏ္ဍား ဥပါသကာ မည်၏။ ညစ်နွမ်းသော ဥပါသကာ၊ ညံ့ဖျင်းသော ဥပါသကာ မည်၏။

သဒ္ဓါ၊ မဂ္ဂိခြင်း... သာသနာ့ပြင်ပ၌ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို မရှာဘဲ သာသနာ့တွင်း၌သာလျှင် ဦးဦးဖျားဖျား ကုသိုလ် ပြုခြင်းဟူသော အင်္ဂါ

၁။ ကောဇ္ဇဟုလင်္ကာမင်္ဂလိကော ထူးထူး ဆန်းဆန်း အရာတစ်ခုခုကို မြင်ရာ ကြားရခြင်းသည် မင်္ဂလာရှိ၏ဟု ယူဆသူ မြင်ခြင်းဟု ဆိုလိုပါသည်။
 ၂။ အင်္ဂလိပ်စွယ် နောက်မ္ဘာ မင်္ဂလာရှိသော အရာကို မြင်ရ ကြားရလျှင် စီးပွားဥစ္စာ တိုးတက်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်သည်။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံတို့ကြောင့် ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုး ဖြစ်မည်ဟု မယုံကြည်။

ဝါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ဥပါသကာသည်ကား ဥပါသကာရတနာမည်၏။
ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူသော ဥပါသကာ၊ ပုဏ္ဏရိုက်ကြာနှင့် တူသောဥပါသကာ
မည်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ ပိတိသုတ်

ဝိဝေက ပိတိ၏ အကျိုးငါးပါး

၁၇၆။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် အနာထပိုက် စသဋ္ဌေး
အား “သူကြွယ်၊ သင်တို့သည် ရဟန်းသံဃာအား ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့်
လုပ်ကျွေးရုံမျှဖြင့် နှစ်သိမ့် ကျေနပ်ခြင်း မပြုအပ်။ ရံဖန်ရံခါကိလေသာ
ကင်းဆိတ်သော ဝိဝေကပီတိကို ဝင်စား၍ နေနိုင်ရန် အားထုတ်ကြရ
မည်”ဟု ဩဝါဒစကား မိန့်ကြားတော်မူသည်။ ထိုအခါ ရှင်သာရိပုတ္တရာ
က အောက်ပါအတိုင်း ထောက်ခံစကား လျှောက်ကြားလေသည်။

“အရှင်ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား၏ စကားသည် အလွန်သင့်မြတ်သော
စကား ဖြစ်ပါသည်။ အရှင်ဘုရား၊ ကိလေသာ ကင်းဆိတ်သော ပီတိကို
ဝင်စား၍နေသောအရိယာသာဝကအား ထိုအချိန်၌ ကာမဂုဏ်နှင့်စပ်သော
ဆင်းရဲမှု၊ နှလုံးမသာယာမှုသည် မဖြစ်။ ကာမဂုဏ်နှင့်စပ်သောချမ်းသာမှု
နှစ်သက်မှုသည် မဖြစ်။ အကုသိုလ်နှင့် စပ်သော ဆင်းရဲမှု၊ နှလုံး မသာ
ယာမှု....အကုသိုလ်နှင့်စပ်သော ချမ်းသာမှု၊ ဝမ်းမြောက်မှု....ကုသိုလ်နှင့်
စပ်သော ဆင်းရဲမှု၊ နှလုံး မသာယာမှုသည် မဖြစ်ပါ။” အရှင်ဘုရား၊
ကိလေသာ ကင်းဆိတ်သော ‘ဝိဝေက ပီတိ’ ကို ဝင်စား၍ နေသော
အရိယာသာဝကအား ဤအရာငါးပါးတို့သည် မဖြစ်ပါကုန်”

ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ လျှောက်ကြားချက်ကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ တလည်း
“ကောင်းပေစွ၊ ကောင်းပေစွ” ဟု ထောက်ခံတော် မူလေသည်။

-
- ၁။ ပထမချာန် ဒုတိယချာန်တို့နှင့် ယှဉ်သော ပိတိသည် ကိလေသာ ကင်း
ဆိတ်သော ‘ဝိဝေက ပီတိ’ မည်၏။
 - ၂။ သားသမင်ကို လေးဖြင့်ပစ်ရာ၍ မထိမှန်ဘဲ လွဲချော် သွားခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သော ဒုက္ခဒေါမနဿသည် အကုသိုလ်နှင့်စပ်သော ဒုက္ခဒေါမနဿ
မည်၏။ ထိမှန်သွားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော သုခ သောမနဿသည်
အကုသိုလ်နှင့် စပ်သော သုခသောမနဿ မည်၏။ ဒါနပြုရာ၌ ပစ္စည်း
မပြည့်စုံခြင်း စသော အကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်သော ဒုက္ခဒေါမနဿ
သည် ကုသိုလ်နှင့်စပ်သော ဒုက္ခ ဒေါမနဿ မည်၏။ အဋ္ဌတထာ။

၇။ ဝါဏိဇ္ဇသုတ်

မပြုသင့်သော ကုန်သွယ်မှု ငါးမျိုး

၁၇၇။ လက်နက်ကုန်သွယ်မှု၊ လူသတ္တဝါ ကုန်သွယ်မှု၊ အမဲသား ငါးကုန်သွယ်မှု၊ သေရည်သေရက် ကုန်သွယ်မှု၊ အဆိပ် ကုန်သွယ်မှု ဟူသော ကုန်သွယ်မှုငါးမျိုးကို ဥပါသကာတို့သည် မပြုအပ်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ ဂီဟိသုတ်

သိက္ခာပုဒ်ငါးပါး စောင့်ထိန်းသော လူပုဂ္ဂိုလ်

၁၇၉။ အခါတစ်ပါး၌ အနာထပိဏ် သေဋ္ဌေးသည် ဥပါသကာ ငါးရာခြံ ရံလျက် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံ ရောက်လာ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓက (အနီး၌ ရှိနေသော) ရှင်သာရိပုတ္တရာအား အောက်ပါစကားကို မိန့်ကြားတော်မူသည်။

“သာရိပုတ္တရာ သိက္ခာပုဒ်ငါးပါးကို စောင့်ထိန်းလျက် မြတ်သောစိတ် နှင့်ယှဉ်သည်” မျက်မှောက်ချမ်းသာစွာ နေခြင်းလေးပါးတို့ကို ရသော အဝတ်ဖြူဝတ်သူ လူပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်ကိုမိမိ သောတာပန် ဖြစ်ပြီဟု ထုတ်ဖော် ပြောကြားနိုင်၏။

သာရိပုတ္တရာ၊ ထိုလူပုဂ္ဂိုလ်သည် စောင့်ထိန်းအပ်သော သိက္ခာပုဒ် ငါးပါးတား - သူ့အသက်သတ်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း... သေရည်သေရက် လောက်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတို့ဖြစ်၏။

သာရိပုတ္တရာ၊ ထိုလူပုဂ္ဂိုလ်သည် ရရှိသော မျက်မှောက်ချမ်းသာစွာ နေခြင်းလေးပါးတို့တား - ဘုရား၌စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း၊ တရား၊ သံဃာ၌ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်း၊ အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သော သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်းတို့ ဖြစ်ပေသည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ အာဟာရစေတသိကာနန္တံ ဥတ္တမ စိတ္တနိဿိတာနံ - အဋ္ဌကထာ။
၂။ အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သော သီလဟူသည် မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ် တို့နှင့် ယှဉ်အပ်သော သီလကို ဆိုခြင်းဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပါသည်။

၁၀။ ဂဝေသီသုတ်

ဂဝေသီမည်သော ဥပါသကာနှင့် ငါးပါးသီလ

၁၀၀။ အခါဟစ်ပါး၌ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ရဟန်းများစွာနှင့် တကွ ကောသလတိုင်းအတွင်း၌ ခေတစာရီ လှည့်လည်စဉ် အင်ကြင်းတောကြီး တစ်ခုသို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓသည် တစ်ခုသော အရပ်၌ ပြုံးရယ်ခြင်းပြုတော်မူသည်။ ရှင်အာနန္ဒာက ပြုံးရယ်ခြင်း၏အကြောင်းကို မေးလျှောက်ရာ ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ပြန်ပြောင်း ဟောကြား တော်မူသည်။

ရှေးအခါက အင်ကြင်းတောကြီး ရှိရာအရပ်၌ စည်ကားသော မြို့တစ်မြို့ ရှိခဲ့သည်။ ကဿပ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုမြို့၌ သီတင်းသုံးနေ တော်မူသည်။ ကဿပမြတ်စွာဘုရားအား ဂဝေသီမည်သော ဥပါသကာ တစ်ယောက်ရှိသည်။ ဂဝေသီမှာ ဥပါသကာငါးရာတို့၏ ခေါင်းဆောင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဂဝေသီနှင့်တကွ ဥပါသကာငါးရာတို့သည် ငါးပါး သီလကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ ဖြည့်ကျင့်ခြင်း မပြုခဲ့ကြချေ။

နောက်ပိုင်းတွင်မူ ဂဝေသီက ဥပါသကာ ငါးရာတို့ထက် သာ လွန်လှသောစိတ်ဖြင့် ငါးပါးသီလကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ စောင့်ထိန်းသည်။ ထိုအခါ ဥပါသကာငါးရာတို့ကလည်း သူနည်းတူ စောင့်ထိန်းရသည်။ ဂဝေသီက အဗြဟ္မစရိယသိက္ခာပုဒ်၊ ဝိကာလ ဘောဇန သိက္ခာပုဒ်တို့ကို တိုးတက် စောင့်ထိန်းရာ ဥပါသကာငါးရာတို့ကလည်း သူနည်းတူလိုက်၍ စောင့်ထိန်းကြသည်။ နောက်ဆုံး၌ ဂဝေသီက ကဿပဘုရားထံ၌ရဟန်း ပြု၍ အရဟတ္တဖိုလ်ရသွားသကဲ့သို့ ဥပါသကာ ငါးရာတို့သည် ရဟန်း ပြု၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက် သွားကြလေသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဂဝေသီဥပါသကာ၏အကြောင်းကို ပြန်ပြောင်း ဟောကြားပြီးနောက် ရဟန်းတို့အား ဤသို့တိုက်တွန်းစကား မိန့်ကြား တော်မူလေသည်-

“အာနန္ဒာ၊ ဂဝေသီ အမှူးရှိသော ဥပါသကာ ငါးရာတို့သည် တစ်ဆင့်ပြီး - တစ်ဆင့် တက်၍အားထုတ်ကြပြီး ဖြင့် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှုကို ရရှိခဲ့ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့်သင်တို့သည်လည်းအမြတ် ဆုံးဖြစ်သော လွတ်မြောက်မှုကို ရရှိရန် တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့်တက်ကာ အားထုတ်ကြကုန်ရာ၏”

၁၉။ အရညဝဂ်

၁။ အာရညိကသုတ်

တောကျောင်း၌နေသောရဟန်းငါးမျိုး

၁၈၁။ တောကျောင်း၌ နေသော (အာရညိက ခုံတင်ဆောက် တည်သော) ရဟန်းတို့သည် အသိဉာဏ်နည်းသူဖြစ်၍ တောကျောင်း၌ နေသူ၊ (သင်္ဃာတိပေါမ္ပဒ်လုံခြင်း) စသည့် ယုတ်ညံ့သော အလိုဆန္ဒဖြင့် တောကျောင်း၌နေသူ၊ စိတ်ဖောက်ပြန်သူဖြစ်၍ တောကျောင်း၌ နေသူ၊ မြတ်စွာဘုရားနှင့် သာသနာကြီးများ ချီးကျူးအပ်သော နေခြင်းဖြစ်၍ တောကျောင်း၌နေသူ၊ အလိုနည်းမှု၊ ချောင့်ရဲလွယ်မှု၊ ကိလေသာ ခေါင်း ပါးမှု စသော အကျိုးကိုမြင်၍ တောကျောင်း၌ နေသူဟူ၍ ငါးမျိုး ရှိသည်။ ထိုတွင် အလိုနည်းမှုစသော အကျိုးကိုမြင်၍ တောကျောင်း၌ နေသောရဟန်းသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၈၂-၁၉၀။ စိဝရသုတ်စသောနောက် (၆) သုတ်တို့၌ ပုံသုက္က ဓုတင်ဂသည်ကို ဆောင်သော ရဟန်းတို့သည်လည်းငါးမျိုးစီ ရှိကြောင်း ဟောကြားပါသည်။ (အရညိက ခုံတင်စသော ခုံတင် အကျင့်များ၊ အကြောင်းကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ခုံတင်နိဒ္ဒေသ၌ လေ့လာနိုင်ပါသည်။

၂၀။ ဗြာဟ္မဏဝဂ်

၁။ သောဏသုတ်

ခွေးတို့၌သာတွေ့ရတော့သော ဗြာဟ္မဏဓမ္မငါးပါး

၁၉၁။ ရှေးအခါက ပုဏ္ဏားတို့သည် ဇာတ်တူ ပုဏ္ဏားမ ကိုသာ သွားလာကုန်၏။ ရာသီလာသောပုဏ္ဏားမကိုသာသွားလာကုန်၏။ ပုဏ္ဏားမ ကိုလည်း ရောင်းခြင်း၊ ငယ်ခြင်းမပြုဘဲချစ်ခင်ငြိမ်းနိုးမှုဖြင့်သာပေါင်း ဖော်ကုန်၏။ ရှေ့၊ ငွေ၊ စပါး စသော ပစ္စည်းများကို သိမ့် သိမ်းဆည်း ခြင်းမပြုကုန်။ ညချမ်းအချိန်၌ ညစာကို၊ နံနက်အချိန်၌ နံနက်စာကို ဆွမ်းခံ၍သာ စားကြကုန်၏။

ဤဆိုအပ်ပြီးသော ရှေးမခတ်ပုဏ္ဏားတို့၏ ဗြာဟ္မဏဓမ္မ ငါးပါး တို့သည် ယခုအခါ ပုဏ္ဏားတို့၌ မတွေ့ရတော့၊ ခွေးတို့၌သာ တွေ့ရတော့ သည်ဟု မိန့်ကြားပါသည်။

၂။ ဒေါဏ ဗြဟ္မဏသုတ်

ဒေါနပုဏ္ဏားနှင့် ပုဏ္ဏားငါးမျိုး

၁၉၂။ အခါတစ်ပါး၌ ဒေါဏမည်သော ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်၍ အသက် အရွယ်ကြီးသော ပုဏ္ဏားတို့အား ရိုးသလေးစားမှု မပြုခြင်းအတွက် ဗုဒ္ဓကို အပြစ်ဆိုသည်။ ထိုအခါဗုဒ္ဓက ဤသို့မိန့်ကြားသည်။

“ဒေါဏ၊ ပုဏ္ဏားတို့ သင်ကြားလေ့ လစနေသည့် ဝေကျမ်းများကို ပြုစုခဲ့ကြသည့် အဋ္ဌက၊ ဝါမက၊ အစရှိသော ခေတ်ဦးရားသတို့သည် ဗြာဟ္မာနှင့်တူသော ပုဏ္ဏား၊ နတ်နှင့်တူသော ပုဏ္ဏား စည်းကမ်း ရှိသော ပုဏ္ဏား။ စည်းကမ်းပျက်သော ပုဏ္ဏား၊ ဒွန်းစဏ္ဍားနှင့်တူသော ပုဏ္ဏားဟူ၍ ပုဏ္ဏားငါးမျိုးကို ပညတ်ခဲ့ကြသည်။ သင်သည်ထိုငါးမျိုးတို့တွင် အဘယ် ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်ပါသနည်း။”

ဒေါဏက ထိုပုဏ္ဏားမျိုးကို မသိကြောင်း ဖြေကြားသဖြင့် ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်းဟောကြားတော်မူသည်။

(၁) ဤလောက၌ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် စင်ကြယ်သည့် အချို့သော ပုဏ္ဏားသည် ဝေဒ ကျမ်းတို့ကို သင်ယူလျက် (၄၀)နှစ်ပတ်လုံး ‘ကောမာရ ဗြဟ္မစရိယ’ အကျင့်ကိုကျင့်၏။^၁ ထို့နောက် သူသည်တရားသဖြင့်သာလျှင် ‘ဆရာစားပစ္စည်း’ ကို^၂ ရှာ၍ ဆရာအား ပေးအပ်ခဲ့ပြီး ရသေ့ရဟန်းပြုကာ မေတ္တာစသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရား လေးပါးကို ပွားများသဖြင့် ကွယ်လွန်သောအခါ ဗြဟ္မာပြည်သို့ ရောက်လေ၏။ ဤပုဏ္ဏားသည် ဗြဟ္မာနှင့်တူသော ပုဏ္ဏားမည်၏။

(၂) အချို့သော ပုဏ္ဏားသည် အထက်ပါနည်းဖြင့် ဆရာစားပစ္စည်းကို ပေးအပ်ခဲ့ပြီး တရားသဖြင့်သာလျှင်မယားကိုရှာ၍ သားသမီးကို ဖြစ်စေ၏။ ထို့နောက် ရဟန်းပြု၍ ပထမဈာန်စသော ဈာန် လေးပါးကို ပွားများ၍ ကွယ်လွန်သောအခါ ဗြဟ္မာပြည်သို့ လားလေ၏။^၃ ဤပုဏ္ဏားသည် နတ်နှင့်တူသော ပုဏ္ဏားမည်၏။

၁။ ကောမာရဗြဟ္မစရိယ-မိန်းမနှင့် ဆက်ဆံခြင်းမှ လုံးဝကင်းရှင်းသော ‘လူပျိုစင်’ အကျင့်။

၂။ အာစရိယဓန- ဆရာစားပစ္စည်း၊ ပညာ သင်ပေးသော ဆရာအား ပူဇော်သည့် ပစ္စည်း။

၃။ သုဂတိံ သဂ္ဂံ ဂြောဟန္တိ ဗြဟ္မလောကဓမ္မံ သန္ဓာဓပတံ ဝုဇ္ဈံ အဋ္ဌကထာ။

(၃) အချို့သော ပုဏ္ဏားသည် အထက်ပါနည်းအတိုင်းမယားကို ရှာ၍သားသမီးကို ဖြစ်စေပြီးနောက် ရဟန်းမပြုဘဲ ထိုသားသမီးများဖြင့် သာ ပျော်ပါး၍နေ၏။ သို့သော် ရှေးရိုးပုဏ္ဏားတို့၏စည်းကမ်းဘောင်ကိုမူ မချိုးဖောက်။ ဤပုဏ္ဏားသည် စည်းကမ်းရှိသော ပုဏ္ဏားမည်၏။

(၄) အချို့သော ပုဏ္ဏားသည် အထက်ပါနည်းအတိုင်းဆရာစား ပစ္စည်းကို ပေးအပ်ခဲ့ပြီး တရားသဖြင့် ဖြစ်စေ၊ မတရားသဖြင့် ဖြစ်စေ၊ မယားကို ရှာ၏။ ရှေးရိုး ပုဏ္ဏားတို့၏ စည်းကမ်းကိုလည်း ချိုးဖောက်၏။ ဤပုဏ္ဏားသည် စည်းကမ်းပျက်သော ပုဏ္ဏားမည်၏။

(၅) အချို့သောပုဏ္ဏားကား အထက်ပါနည်းအတိုင်းကောမာရ ဗြဟ္မစရိယ အကျင့်ကို ကျင့်ပြီး တရားသဖြင့် ဖြစ်စေ၊ မတရားသဖြင့် ဖြစ်စေ ဆရာစားပစ္စည်းကို ရှာ၏။ မယားကို ရှာရာ၌လည်း တရားသဖြင့် ဖြစ်စေ၊ မတရားသဖြင့်ဖြစ်စေ ရှာ၏။ အလုပ်မျိုးစုံဖြင့်လည်း ဇာသက်မွေး၏။ ဤပုဏ္ဏားသည် ဒွန်းစဏ္ဍားနှင့်တူသော ပုဏ္ဏားမည်၏။

အထက်ပါ ပုဏ္ဏားငါးမျိုး အကြောင်းကို ကြားနာ ရသောအခါ ဒေါဏပုဏ္ဏားသည် “အရှင် ဂေါတမ၊ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဒွန်းစဏ္ဍားနှင့် တူသော ပုဏ္ဏားကိုပင် မမိပါ” ဟု လျှောက်ကြားပြီး ဥပါသက အဖြစ် ခံယူသွားလေသည်။

၃။ သင်္ဂါရဝသုတ်

ဥာဏ်အမြင် မကြည်လင်ခြင်း အကြောင်းငါးပါး

၁၉၃။ အခါတစ်ပါး၌ သင်္ဂါရဝ မည်သော ပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်၍ “အရှင် ဂေါတမ၊ တစ်ခါတစ်ရံ ကြာမြင့်စွာ လေ့ကျက်ထားသော မန္တန်များသည်ပင် ဥာဏ်၌ မထင်လေဘဲ ရှိပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင်မူ ကြာမြင့်စွာလေ့ကျက်ထားသော မန္တန်တို့သည်ပင်ဥာဏ်၌ ထင်လေ တတ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ဖြစ်ပါသနည်း” ဟု မေးလျှောက်၏။

ကမမာဂ စသော နိဝရဏငါးပါး ထကြွနေသော အခါ၌ မြင့်စွာ လေ့ကျက်ထားသော မန္တန်တို့သည်ပင် ဥာဏ်၌ မထင်လေဘဲ ရှိတတ်ပါသည်။ နိဝရဏငါးပါး ထကြွနေသော အခါ၌မူ ကြာမြင့်စွာ လေ့ကျက် မထားသော မန္တန်တို့သည်ပင် ဥာဏ်၌ ထင်လေ တတ်ကုန်၏ဟု ဗုဒ္ဓက ဖြေကြားပါသည်။

၄။ ကာရဏပါလိသုတ်

ကာရဏပါလိပုဏ္ဏားနှင့် ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ငါးပါး

၁၉၄။ အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓသည် ဝေသာလိပြည် မဟာဝုန်ဇောတိ၌ သီတင်းသုံးနေစဉ်တစ်နေ့၊ ထိုအခါ လိစ္ဆဝီမင်းတို့၏ ဆောက်သုပရေးလုပ်ငန်းများကို စိမ့်သင်ရွက်နေသည့် ကာရဏပါလိမည်သော ပုဏ္ဏားသည် အားမရသောနည်းပီဂီယ နိမည်သောပုဏ္ဏားကိုလှမ်းမြင်၍ ‘ဘယ်ကပြန်လာပါသလဲ’ ဟု မေးရာ ထိုပုဏ္ဏားက ‘ရဟန်းဂေါတမဆီက ပြန်လာပါတယ်’ ဟု ဖြေသ၍ ‘ရဟန်းဂေါတမရဲ့ ဥာဏ်ပညာရှိမှု အပေါ်မှာ သင်ဘယ်လို မြင်ပါသလဲ’ ဟု မေးပြန်ရာ ‘ရဟန်းဂေါတမရဲ့ ဥာဏ်ပညာရှိပုံကို ဟောကုန်သလိုသုံးမန်လူက ဘယ်သိနိုင်မှာလဲ၊ သူ့လောက်ကိုပညာရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကမှ သိနိုင်မှာပေါ့’ ဟု ပီဂီယာနိက ဖြေလေသည်။

ထို့နောက် ပီဂီယာနိက ဗုဒ္ဓအပေါ်၌ သူကြည်ညိုခြင်း၏ အကြောင်းကို ဥပမာငါးမျိုးဖြင့် ချီးကျူးပြောဆိုသည့်-

အရသာအရှိဆုံး စားစရာများကို ပအောင်စားပြီးသူသည် အခြားညံ့ဖျင်းသော စားစရာတို့ကို မဟောင့်တသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ၏တရားကိုကြားနာရသူသည် အခြား ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့၏ တရားကို မဟောင့်တသကဲ့သို့။

အလွန်ဆာလောင်နေသောလူသည် ပျားမုန့်ဆုပ်ကို စားသုံးရလျှင် စားတိုင်းစားတိုင်း ချိုသောအရသာကို ခံစားရသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ၏တရားသည်လည်း ကြားနာရတိုင်း ကြားနာရတိုင်း စိတ်ကြည်လင်နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေပါသည်။

စန္ဒကူးနံ့ သာတုံးကိုနမ်းသူသည် အရင်းမှနမ်းသည်ဖြစ်စေ၊ အလယ်မှနမ်းသည်ဖြစ်စေ၊ အဖျားမှနမ်းသည်ဖြစ်စေ မူးပျံ့သောအနံ့ ကိုသာရသာသို့ ဗုဒ္ဓ၏တရားကို ကြားနာသူသည်လည်း သုတ်တရားကိုကြားနာသည်ဖြစ်စေ၊ ဂေယျစသော တရားများကို ကြားနာသည်ဖြစ်စေ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုကို ရသည် ဟုဖြစ်၏။

ကျမ်းကျပ်သော ဆေးဆရာသည် လူနာတို့၏ရောဂါများကို လျှင်မြန်စွာ ပျောက်ကင်းစေသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ၏တရားသည်လည်း ကြားနာသူတို့၏ သောကပရိဒေဝတို့ကို ပျောက်ကင်းစေ၏။

နေ့အခါ၌ ခရီးပန်းလာသော ခရီးသွား ယောက်ျားသည် ကြည်လင်သောရှေ့ရှိသည့် ရေကန်ကြီးသို့ရောက်၍ ဆေးမြဲသောရေကို သောက်လိုက်၊ ချိုးလိုက်ရသောအခါ ပူအိုက်မှု ပင်ပန်းမှုများ ပျောက်သွားသကဲ့သို့

ဗုဒ္ဓ၏တရားကိုကြားနာရသူများမှာလည်း ပူပန်မှု ပင်ပန်းမှုများ ပျောက် သွားပါသည်ဟု ပိင်္ဂိယာနိကာ ချီးကျူးပြောဆိုသည်။

ထိုအခါ ကာရုဏာပါလီပုဏ္ဏားသည်ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ရှိရာအရပ်သို့လက် အုပ်ချီလျက် ‘နမောတဿ’ အစရှိသော ဥဒါန်းစကားကို သုံးကြိမ်မြောက်ဆို လေသည်။

၅။ ပိင်္ဂိယာနိသုတ်

ပိင်္ဂိယာနိပုဏ္ဏားနှင့် ရဲခဲသော ရတနာငါးပါး

၁၉၅။ ဝေဿလီပြည် ကုဋ္ဌာဂါရကျောင်း၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသီတင်း သုံးစဉ် ငါးရာသော လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့သည် အညှီရောင်၊ အဝါရောင် စသည့် အသွယ်ရောင် အမျိုးမျိုးရှိသော အဝတ်တန်ဆာတို့ကို ဝတ်ဆင် ကြလျက် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံချဉ်းကပ်လာကြသည်။ ဤသို့လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့က ရောင်စုံ အဝတ်တန်ဆာတို့ကို ဝတ်ဆင် လာကြငြားသော်လည်း မြတ်စွာ ဘုရားသည် အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အခြံအရံအားဖြင့် လည်း ကောင်း၊ ထိုမင်းသားတို့ထက် သာလွန်၍ တင့်တယ်တော်မူ၏။

ထို့အခါ ပိင်္ဂိယာနိမည်းသော ပုဏ္ဏားသည်ဗုဒ္ဓအား လက်အုပ်ချီကာ ‘ပဒ္ဒ’ယသော ကောကနံဒံ’ အစရှိသော ဂါထာကိုရွတ်ဆို ချီးကျူးသည်။ လိစ္ဆဝီမင်းသားတို့က ပုဏ္ဏားအားအခေါ်ရုံဝတ်စုံ ငါးရာ ချီးမြှင့်သည်။ ပုဏ္ဏားကလည်းထိုဝတ်စုံငါးရာလုံးကိုဗုဒ္ဓအားလှူဒါန်းလိုက်သည်။ ထိုအခါ ဗုဒ္ဓကမြတ်စွာဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားကို တစ်ဆင့် ဟောပြောတတ် သူ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားကိုသိမြင်သူ၊ သိမြင်သည့်အတိုင်း တရားနှင့် အညီကျင့်သူ၊ သူ့ကျေးဇူးကို သိတတ်သောသူ ဟူသော ရတနာငါးပါး ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကိုလောက၌ရဲခဲလှပေ၏’ဟု ဟောကြားတော်မူပါသည်။

၆။ မဟာသုပိနသုတ်

ဘုရားလောင်း၏ အိပ်မက်ကြီးငါးမျိုး

၁၉၆။ သမ္မာသာမ္မောဓိဉာဏ်ကို မရဘဲသော ဘုရားအလောင်း အား အိပ်မက်ကြီးငါးမျိုး ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အိပ်မက်ကြီးငါးပါးကား—

(၁) ဘုရားလောင်းသည် မြေကြီးကိုအိပ်ရာ၊ ဟိမဝန္တာတောင်ကို ခေါင်းအုံးပြုလျက် အရှေ့သမုဒ္ဒရာ၌ဘယ်လက်၊ အနောက် သမုဒ္ဒရာ၌ညာ လက်၊ တောင်သမုဒ္ဒရာ၌ခြေတော်အစုံကို တင်ထားကာ အိပ်စက်ရ၏’ဟု

အိပ်မက်မက်ခဲ့၏။ ဤပထမအိပ်မက်သည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဓိညာဏ်ရရှိရန် ပုဗ္ဗနိမိတ်ဖြစ်၏။

(၂) ဘုရားလောင်းသည် “မိမိချက်မှုတိရိယမည်သော မြက်ပင်ပေါက်လာပြီး ကောင်းကင်အထိသက်သွား၏” ဟု အိပ်မက် မြင်မက်ခဲ့၏။ ဤဒုတိယ အိပ်မက်သည် လူ့ပြည်မှ နတ်ပြည်အထိ ထင်ရှား ယုံနှံသော အရိယာမဂ်ကို သိမြင်ခြင်း၏။ ပုဗ္ဗနိမိတ်ဖြစ်၏။

(၃) ဦးခေါင်းမည်းနက်ပြီး ဖြူသော ကိုယ်ရှိသည့် ပိုးကောင်တို့သည် မိမိ၏ ပြေထောက်မှ တက်လာပြီး ပုဆစ် ဒူးဝန်း တိုင်အောင် ဖုံးအုပ်နေကုန်၏” ဟူသော အိပ်မက်ကိုလည်း ဘုရားလောင်းသည် မြင်မက်ခဲ့၏။ ဤတတိယအိပ်မက်ကား အဝတ်ဖြူ ဖတ်သော လူပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုးကွယ်သည့် ကပ်မှုကို ခံရခြင်း၏ ပုဗ္ဗနိမိတ် ဖြစ်၏။

(၄) အရောင်အဆင်းအမျိုးမျိုးရှိသော ငှက်လေးကောင်တို့သည် အရပ်လေးမျက်နှာမှ ဗာသီးသီး ရောက်လာကြပြီး မိမိ၏ခြေရင်း၌ အဖြူရောင်ခြည်း ဖြစ်သွားကြသည့်ဟူသော အိပ်မက်ကိုလည်း ဘုရားလောင်းသည် မြင်မက်ခဲ့၏။ ဤစတုတ္ထ အိပ်မက်ကား အမျိုး လေးပါးတို့သည် မြတ်စွာဘုရားထံ၌ ရဟန်းပြုကြပြီး အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုကြစည်မြင်ခြင်း၏ ပုဗ္ဗနိမိတ် ဖြစ်၏။

(၅) ဘုရားလောင်းသည် “ဦးစွာသော မစင်တောင်၏အထက်၌ မစင်ဖြင့် မလိပ်ကျံဘဲ လူးလာခေါက်ပြန် စကြံလျှောက်ရ၏” ဟုအိပ်မက်မက်၏။ ဤပဉ္စမ အိပ်မက်သည် ပစ္စည်းလေးပါးကို သာယာမက်မောမှုမရှိဘဲ သုံးဆောင်မည် ဖြစ်ခြင်း၏ ပုဗ္ဗနိမိတ် ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၇။ ဝဿသုတ်

မိုးရွာခြင်း၏ အန္တရာယ်ငါးပါး

၁၉၇။ နိမိတ်ဖတ်သူတို့ ပသိနိုင်သည့် မိုးရွာခြင်း၏ အန္တရာယ်ငါးပါးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ--ကောင်းကင်၌ တောဇောဓာတ် ဖောက်ပြန်၍ မိုးတိမ်များ လွှင့်ပျောက်သွားခြင်း၊ ပါးယာဓာတ် ဖောက်ပြန်၍ မိုးတိမ်များ လွှင့်ပျောက်သွားခြင်း၊ ရာဟု အမည်ရှိသော အသူရိန် နက်မင်းက မိုးရေများကို လက်ခါးဖြင့် ခံယူပြီး သမုဒ္ဒရာထဲသို့ သွန်ချခြင်း၊ ဝဿဝဟာဟကခေါ် မိုးသားများ မေ့လျော့ နေကြခြင်း၊ လူများ တရားမစောင့်ကြခြင်းတို့ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၈။ ဝါစာသုတ်

စကားကောင်းအင်္ဂါငါးပါး

၁၉၈။ ပြောသင့်သောအခါ၌၊ ပြောခြင်း၊ မှန်ကန်စွာ ပြောခြင်း၊ သိမ်မွေ့စွာ ပြောခြင်း၊ မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ပြောခြင်းဟူသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော စကားသည် ကောင်းသောစကား မည်၏-ဟု ဟောကြားပါသည်။

၉။ ကုလသုတ်

သီလရှိသော ရဟန်းမှ ရနိုင်သော
အကျိုးငါးပါး

၁၉၉။ သီလရှိသော ရဟန်းများ ကြံရောက်လာသော အိမ်မှ အိမ်သားတို့သည်-

- (၁) ထိုရဟန်းတို့၌ စိတ်ကြည်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် နတ်ပြည့်သို့ရောက်နိုင်ကြသည်။
- (၂) ထိုရဟန်းတို့အား အရိအသပေးခြင်းဖြင့် မြတ်သော အမျိုး၌ ဖြစ်ခြင်း ဟူသော အကျိုးကို ရနိုင်ကြသည်။
- (၃) ထိုရဟန်းတို့၌ ဝန်ထိုမှု 'မစ္ဆရိယ'ကို ပယ်ခြင်းဖြင့် တန်ခိုးအရှိန်အင်္ဂါကြီးခြင်း ဟူသော အကျိုးကို ရနိုင်ကြသည်။
- (၄) ထိုရဟန်းတို့အား ဆွမ်းစသော ပစ္စည်းများကို လှူဒါန်းခြင်းဖြင့် ပစ္စည်းဥစ္စာ ပေါများခြင်းဟူသော အကျိုးကို ရနိုင်ကြသည်။
- (၅) ထိုရဟန်းတို့ ထံ၌ တရားဆွေးနွေးမေးမြန်းခြင်း၊ တရားနာခြင်းဖြင့် ပညာကြီးခြင်း ဟူသော အကျိုးကို ရနိုင်ကြသည်-ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ နိဿရဏိယသုတ်

လွတ်မြောက်မှု နိဿရဏဓာတ်ငါးပါး

၂၀၀။ (၁) ကာမဂုဏ်တို့ကို နှလုံးသွင်းသောအခါ ထိုကာမဂုဏ်တို့၌ စိတ်မသက်ဝင်၊ ကာမဂုဏ်တို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း ကွေ့မွဲ' ကိုနှလုံးသွင်းသော အခါ၌ကား ထို နေကွေ့မွဲ၌ စိတ်သက်ဝင်ခြင်း။

(၂) ပျက်စီးမှု ‘ဗျာပါဒ’ကို နှလုံးသွင်းသောအခါ ထိုဗျာပါဒ၌ စိတ်မသက်ဝင်၊ မပျက်စီးမှု ‘အဗျာပါဒ’ ကို နှလုံးသွင်းသောအခါ၌ကား ထိုအဗျာပါဒ၌ စိတ်သက်ဝင်ခြင်း။

(၃) ညည်းဆဲမှု ‘ဝိဟိံသာ’ကိုနှလုံးသွင်းသောအခါ ထိုဝိဟိံသာ၌ စိတ်မသက်ဝင်၊ မညည်းဆဲမှု ‘အဝိဟိံသာ’ ကို နှလုံးသွင်းသောအခါ၌ကား ထိုအဝိဟိံသာ၌ စိတ်သက်ဝင်ခြင်း။

(၄) ရုပ်ကိုနှလုံးသွင်းသောအခါ ထိုရုပ်၌ စိတ်မသက်ဝင်၊ ရုပ်မဟုတ်သော တရားကို နှလုံးသွင်းသောအခါ၌ကား ထိုရုပ်မဟုတ်သော တရား၌ စိတ်သက်ဝင်ခြင်း။

(၅) ထင်ရှားရှိသည့် ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း ဟူသော ‘သက္ကာယ’ကို နှလုံးသွင်းသောအခါ ထိုသက္ကာယ၌ စိတ်မသက်ဝင်၊ သက္ကာယ ချုပ်ငြိမ်းရာကို နှလုံးသွင်းသောအခါ၌ကား ထိုချုပ်ငြိမ်းရာ၌ စိတ်သက်ဝင်ခြင်း-

ဟူ၍ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ ထွက်မြောက်မှု ‘နိဿရဏဓာတ်’ ငါးပါးရှိ၏ဟု ဟောကြားသည်။

၂၁။ ကိမိလဝဂ်

၁။ ကိမိလသုတ်

သုတော်ကောင်း တရား တည်တံ့ကြောင်းငါးပါး

၂၀၁။ ကိမိလမြို့ ကျည်းပင်တော၌ ဝီတင်းသုံးစဉ် အရှင်ကိမိလက မေးလျှောက်သဖြင့် သုတော်ကောင်းတရား ကြာမြင့်စွာ မတည်ခြင်း၊ တည်ခြင်း၏ အကြောင်းများကို ဗုဒ္ဓက ဖြေကြားတော်မူသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံသောအခါ ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသိကာ ဥပါသိကာ တို့သည် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ အကျင့်သိက္ခာနှင့်အချင်းချင်း တို့အပေါ် ရိုသေလေးစားမှု မရှိလျှင် သုတော်ကောင်း တရားသည် ကြာမြင့်စွာမတည်၊ ရိုသေလေးစားမှုရှိကြလျှင် သုတော်ကောင်းတရားသည် ကြာမြင့်စွာတည်၏ဟု ဖြေကြားပါသည်။

၂။ ဓမ္မဿဝနသုတ်
တနားနာခြင်း၏ အကျိုးငါးပါး

၂၀၂။ တရားနာသောသူသည် မကြားနာဖူးသေးသည်ကို ကြား
နာ ရခြင်း၊ ကြားနာဖူးသောတရားကို ရှင်းလင်းစေခြင်း၊ ယုံမှားသံသယ
ကိုလွန်မြောက်ခြင်း၊ အယူအဆပြောဆိုမှုမှန်ခြင်း၊ စိတ်ကြည်လင်ခြင်းဟူသော
အကျိုးငါးပါးကိုရ၏-ဟု ဟောကြားပါသည်။

၅။ စေတောဓိလသုတ်
စိတ်၏ငြောင့်တံသင်းငါးပါး

၂၀၄။ ဘုရား၌ ယုံမှားခြင်း၊ တရား၌ ယုံမှားခြင်း၊ သံဃာ၌
ယုံမှားခြင်း၊ အကျိုးသိက္ခာ၌ ယုံမှားခြင်း၊ သီတင်းသုံးဖော်ကို အပေါ်၌
စိတ်မကျေနပ်ဖြစ်ခြင်း ဟူသော တရားငါးပါးတို့သည် စိတ်၏ ငြောင့်
တံသင်းများ ဖြစ်သည်-ဟု ဟောကြားပါသည်။

၆။ ဝိနိဗ္ဗန္တသုတ်
စိတ်၏အနှောင်အဖွဲ့ငါးပါး

၂၀၅။ ကာမဂုဏ်တို့၌တပ်မက်မှုမကင်းခြင်း၊ ကိုယ်ခန္ဓာ၌တပ်မက်
မှု မကင်းခြင်း၊ ရုပ်၌ တပ်မက်မှုမကင်းခြင်း၊ ဝမ်းပြည့်အောင်စားပြီးအိပ်
ခြင်း လဲလျောင်းခြင်း မှိန်းမနုရခြင်း ချမ်းသာတို့ကို ခံစားနေလိုခြင်း၊
နတ်ပြည်ကို ဟောင့်တ၍ အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ခြင်းတို့သည် (စိတ်ကိုပမ်း
ဆုပ် ချုပ်ကိုင်ထားသော) စိတ်၏ အနှောင်အဖွဲ့ ငါးပါးဖြစ်၏ဟု ဟော
ပါသည်။

၇။ ယာဂုသုတ်
ယာဂုသောက်ခြင်း၏ အကျိုးငါးပါး

၂၀၇။ ယာဂု (ဆန်ပြုတ်) သောက်သူသည် ဆာလောင်မှုကို ပြေ
ပျောက် စေခြင်း၊ မွတ်သိပ်မှုကို ပြေပျောက်စေခြင်း၊ ဇောကို စုန်စေခြင်း၊
ဆီးအိပ်ကို သန့်ရှင်းစေခြင်း၊ အစာသစ် အကြွင်းအကျန်ကို ကြေကျက်စေ
ခြင်း ဟူသော အကျိုးအာနိသင် ငါးပါးကို ရ၏ဟု ဟောပါသည်။

၁။ စေတောဓိလ-စိတ်၏ ငြောင့်တံသင်း။ စိတ်ကို သစ်ငုတ် ခလုတ်ကဲ့သို့
မာကျောခက်ထန်အောင် ပြုတတ်သောတရားများ ဟုဆိုလိုပါသည်။

၈။ ဒန္တကဋ္ဌသုတ်

တံပူဝါးခြင်း၏ အကျိုးငါးပါး

၂၀၈။ တံပူဝါးသူသည် မျက်စိ ဖြည့်လင်ခြင်း၊ ခံတွင်း ကန့်၊
စကောင်းခြင်း၊ အရသာ ကို ဆောင်သော အကြောများ စင်ကြယ်ခြင်း၊
သည်းခြေနှင့် သလိပ်ကိုက အစာကို မမြေးယှက်ခြင်း၊ ထမင်းမြိန်ခြင်း ဟူ
သော အကျိုးငါးပါးကို ရ၏ဟု ဟောပါသည်။

၉။ ဂီတဿရသုတ်

ဂီတသံဖြင့် တရားဟောခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၀၉။ သံရူညံဆွဲ၍ ဂီတသံဖြင့် တရားဟောသော ပုဂ္ဂိုလ်အား
မိမိအသံ၌ မိမိကိုယ်တိုင် စွဲမက်ခြင်း၊ သူတစ်ပါး တို့ကလည်း ထိုအသံ၌
စွဲမက်ကြခြင်း၊ “ရဟန်းတွေလဲ ငါတို့လို သီချင်းဆိုကြတာပဲ” ဟု လူကဲ့ရဲ့
ဖွယ် ဖြစ်ခြင်း၊ အသံပြုပြင် လိုမှုကြောင့် သမာဓိ ပျက်ခြင်း၊ နှောင်သာ
နှောက်သားတို့ အတုလိုက်ဖွယ်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အပြစ်ငါးပါး ဖြစ်နိုင်သည်
ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ မုဋ္ဌဿတိသုတ်

သတိလက်လွတ်ခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၁၀။ သတိသမ္ပဇဉ်ကင် မဲ စွာအိပ်သော ရဟန်းအား ဆင်းရဲစွာ
အိပ်ပျော်ခြင်း၊ ဆင်းရဲစွာ အိပ်ဆုပူနိုးခြင်း၊ အိပ်မက်ဆိုးမက်ခြင်း၊ နတ်တို့
မစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ သုတ်လွတ်ခြင်း ဟူသော အပြစ်ငါးပါး ဖြစ်နိုင်သည်။

သတိသမ္ပဇဉ် မထင်းလွတ်ဘဲ အိပ်သော ရဟန်းအား ချမ်းသာစွာ
အိပ်ပျော်ခြင်း စသော အကျိုးငါးပါး ဖြစ်နိုင်သည့်ဟု ဟောပါသည်။

၂၂။ အက္ကောသကဝဂ်

၁။ အက္ကောသကသုတ်

ဆဲရေးခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၁၁။ သီတင်းသုံးဖော်တို့ကို ဆဲဆို ကြိမ်းမောင်းသော၊ အချိယာ
တို့ကိုစွပ်စွဲသော ရဟန်းအား သာသနာတော်မှ ရွှေ့လျော့ခြင်း၊ ညစ်နွမ်း

၁။ သွားကို ပွတ်တိုက်ရန် တမာသား၊ ခြံသားသား စသည်တို့ကို အချော
သပ်၍ ယားသော သစ်သားတံကို ‘တံပူ’ ဟု ခေါ်သည်။ ထို တံပူဖြင့်
သွားကို ပွတ်တိုက်ရုံသာ မကဘဲ သွားဖြင့် ကိုက်ဝါး ပေးလျှင် တံပူမှ
ထွက်သော အရည်တို့က သွားကို ခိုင်မာ စေပါသည်။ ထို့ကြောင့်
‘တံပူဝါးခြင်း’ ဟု ဆိုပါသည်။

သော အာပတ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ ပြင်းပြသော ရောဂါစွဲကပ်ခြင်း၊ တွေ့ဝံ့လျက်သေရခြင်း၊ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ခြင်းဟူသော အပြစ်ငါးပါး ဖြစ်နိုင်၏ဟုဟောကြားပါသည်။

၂။ ဘဏ္ဍာနကဿနာသုတ်
ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၁၂။ ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း၊ သံသယတူ အတွင်း၌ ရုန်းရင်းဆန်ခတ် ဖြစ်စေခြင်းကို ပြုလုပ်သော ရဟန်းသည် မရသေးသော တရားထူးကို ရခြင်း၊ ရထားသော တရားထူးမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ မကောင်းသတင်းထွက်ခြင်း၊ တွေ့ဝံ့လျက် သေရခြင်း၊ အပါယ်ငရဲသို့ကျရောက်ခြင်း ဟူသော အပြစ်ငါးပါးကို ခံစားရ၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၃။ ဗဟုဘာဏ်သုတ်
စကားများခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၁၄။ စကားများသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မဟုတ်မမှန် ပြောမိခြင်း ကုန်းချောစကားပြောမိခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ပြောမိခြင်း၊ သိမ်ဖျင်းသော စကားကို ပြောမိခြင်း၊ အပါယ်ငရဲသို့ကျရောက်ခြင်း ဟူသော အပြစ်ငါးပါးကိုခံစားရ၏ဟု ဟောပါသည်။

၅။ ပထမအက္ခန္တိသုတ်
သည်းမခံခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၁၅။ သည်းမခံခြင်းကြောင့် လူနာများမချစ် မနှစ်သက်ခြင်း၊ ရန်များခြင်း၊ အပြစ်များခြင်း၊ တွေ့ဝံ့လျက် သေရခြင်း၊ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ခြင်း ဟူသောအပြစ်ငါးပါးကိုဖြစ်နိုင်၏ဟုဟောပါသည်။

၆။ ပထမ အပါသဒိကသုတ်
ကြည်ညိုဖွယ်မရှိသွန် အပြစ်ငါးပါး

၂၁၇။ ကြည်ညိုဖွယ်မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ မိမိကိုယ်မိမိ စွပ်စွဲခြင်း၊ ပညာရှိများကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ကောင်းသတင်း ထွက်ခြင်း၊ တွေ့ဝံ့လျက်သေရခြင်း၊ အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ခြင်း ဟူသောအပြစ်ငါးပါး ဖြစ်နိုင်၏ဟု ဟောပါသည်။

၇။ အင်္ဂိသုတ်
မီးလုံခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၁၉။ မီးလုံသော သူအား မျက်စိမှန်ခြင်း၊ ရုပ်အဆင်းပျက်ခြင်း၊ အားနည်းခြင်း၊ အပေါင်းအဖော်၌ မေ့လျော့ခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်ပြုကထာကို ပြောခြင်းဟူသော အပြစ်ငါးပါး ဖြစ်တတ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၁၀။ မရဲရာသုတ်
မရဲရာမြို့၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၁၀။ မရဲရာမြို့၌ မြေပြင်မညီညွတ်ခြင်း၊ ဖုန်ထူခြင်း၊ ကြမ်းသော ခွေးများပေါ်ခြင်း၊ သားရဲဘီလူးများရှိခြင်း၊ ဆွမ်းခံ၍ ရဲခဲခြင်းဟူသော အပြစ်ငါးပါးရှိ၏ဟု ဟောပါသည်။

၂၃။ ဒိဃံစာရိကဝဂ်

၁။ ပထမဒိဃံစာရိကသုတ်

ခရီးရှည်သွားခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၂၁။ အချိန်တန်ခိုသတ်ချက် မထားဘဲ ခရီးရှည် သွားသူအား မကြားနာဖူးသောတရားကို မကြားနာရခြင်း၊ ကြားနာဖူးသော တရားကို စင်ကြယ်စေရန် စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ မိမိ ကြားနာထားသော ဟုတ်ဖြင့် ရဲရဲဝံ့ဝံ့ မရှိခြင်း၊ ပြင်းပြသော ရောဂါစွဲကပ်ခြင်း၊ မိတ်ဆွေအပေါင်း အသင်းမရှိခြင်း ဟူသော အပြစ်ငါးပါး ဖြစ်တတ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၃။ အတိနိဝါသသုတ်

ကြာမြင့်စွာနေရခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၂၃။ အရပ်ဒေသတစ်ခု၌ အလွန်ကြာမြင့်စွာ နေသောသူအား များသောပရိက္ခရာ ပစ္စည်းရှိခြင်း များသော ဆေးဝါး ပစ္စည်းရှိခြင်း၊ များသောပြုဖွယ်ကိုစွဲရှိခြင်း၊ ရဟန်းတို့အား မလျှောက်ပတ်သောဆက်ဆံ နည်းဖြင့် ရဟန်းရှင်လူတို့နှင့် ဆက်ဆံမိခြင်း၊ ထိုအရပ်မှ ထွက်ခွာသည့် အခါ ငဲ့ကွက်မှုရှိလျက် (နေ့ကဆံတင်းလျက်) ထွက်ခွာသွားရခြင်း ဟူ သော အပြစ်ငါးပါးဖြစ်တတ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁။ မရဲရာမြို့သို့ ဗုဒ္ဓကြွလာစဉ် ဘီလူးမ တစ်ယောက်က တံခါးမှ နေ၍ နှောက်ယှက်သည်။ ဗုဒ္ဓက မြို့ထဲသို့ဝင်တော့ဘဲ ကျောင်းသို့ ကြွသွား ပြီး မရဲရာသုတ်ကို ဟောသည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပါသည်။

၂။ အနုဝတ္ထိ စာရိကန္တိ အနုဝတ္ထိတစာရိကံ-အဋ္ဌကထာ။

၇။ ဘောဂသုတ်

ပစ္စည်းဥစ္စာတို့၏ အကျိုးအပြစ်ငါးပါး

၂၂၇။ ပစ္စည်းဥစ္စာတို့သည် မီးနှင့် ဆက်ဆံခြင်း၊ ရေနှင့်ဆက်ဆံခြင်း၊ မင်းနှင့်ဆက်ဆံခြင်း၊ ခိုးသူနှင့် ဆက်ဆံခြင်း၊ ပချွမ် ပနှစ်သက်အပ်သောအမှုတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းဟူသော အပြစ်ငါးပါးရှိသည်။

ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ဖြင့်မိမိကိုယ်ကိုချမ်းသာစေခြင်း၊ မိဘတို့ကိုချမ်းသာစေခြင်း၊ သားမယားကျေးကျွန် အလုပ်သမားတို့ကို ချမ်းသာစေခြင်း၊ မိတ်ဆွလုပ်ဖော်ကိုင်ဘက်တို့ကို ချမ်းသာစေခြင်း၊ ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့အား လှူဒါန်းခြင်းဟူသောအကျိုးငါးပါးကိုပြီးပြောက်နိုင်၏ဟုဟောပါသည်။

၈။ ဥဿုရဘတ္တသုတ်

နေမြင့်မှ ထမင်းချက်ခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၂၈။ နေမြင့်မှ ထမင်းချက်သော အိမ်၌ ဧည့်သည် တို့အား အချိန်မီ မကျွေးမွေးနိုင်ခြင်း၊ နတ်တို့အားအချိန်မီမသန့်နိုင်ခြင်း၊ ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့အားအချိန်မီ ဆွမ်းမကပ်နိုင်ခြင်း၊ ကျေးကျွန် အလုပ်သမားများ မျက်နှာ မသာမယာဖြင့် အလုပ် လုပ်ကြခြင်း၊ အချိန်လွန်မှ စားသော ထမင်းသည် အဆိဩဇာမရှိခြင်းဟူသော အပြစ် ငါးပါး ဖြစ်တတ်၏ဟု ဟောပါသည်။

၉။ ပထမ ကဏ္ဍသပ္ပသုတ်

မြွေဟောက်နှင့် ပိန်းမတို့၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၂၉။ မြွေဟောက်နှင့်ပိန်းမတို့၌တူညီသောအပြစ်ငါးပါးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ မစင်ကြယ်ခြင်း၊ မကောင်းသော အနံ့ရှိခြင်း၊ ကြောက်စက်ဖွယ်အိပ်တတ်ခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်ရှိခြင်း၊ အဆွေခင်ပွန်းကို ပြစ်မှားခြင်းတို့ဖြစ်၏-ဟု ဟောပါသည်။

(ဒုတိယသုတ်၌ ‘လျှာနှစ်ခု ရှိခြင်း’ ‘ကိုလည်း အပြစ် တစ်ပါး အဖြစ်ဖြင့် ဟောပါသည်။’)

၁။ သဘိရုဘိသနိဒ္ဓေါ၊ မဟာနိဒ္ဓံ နိဒ္ဓါယတိ အဋ္ဌကထာ၊ အအိပ်ကြီးခြင်း ဟု အနိပ္ပာယ်ရသည်။

၂။ ဒုဇ္ဈိဝေဂါထိ ဌိဝေ ဘိန္ဓုဇိဝေဂ-အဋ္ဌကထာ။

၂၄။ အာဝါသိကဝဂ်

၁။ အာဝါသိကသုတ်

ကျောင်းထိုင်ရဟန်း၏ အင်္ဂါငါးပါး

၂၃၁။ မဟာနန်းသွင်ပြင်၊ ရဟန်းကျင့်ပတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ အကြား အမြင်များခြင်း၊ ကိလေသသော ခေါင်ပါးအောင်နေခြင်း၊ ကောင်းသော စကားရှိခြင်း၊ ပညာရှိခြင်း ဟူသော အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ကျောင်းထိုင် ရဟန်းသည် သူ့ကပ်ပါးတို့၏ကြည်ညိုလေးစားမှုကိုတိုးပွား စေနိုင်၏ဟု ခဟာပါသည်။

(နောက်သုတ်တို့၌ တရားဟောတတ်ခြင်း၊ ကျောင်း၌ ပျက်စီးယိုယွင်းမှုရှိလျှင် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းတတ်ကြခြင်း၊ ကျောင်း၌ အာဂန္တုရဟန်းများနေသောအခါ ဆွမ်းလုံလောက်စေရန် ဒါယကာကိုအား လှုံ့ဆော်တတ်ခြင်းစသော အချက်များကိုလည်း ကျောင်းထိုင်အင်္ဂါ အဖြစ်ဖြင့် ဟောကြားပါသည်။)

၂၅။ ဒုစ္စရိတဝဂ်

၆။ သီဝထိကသုတ်

သင်္ချိုင်းနှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၄၁။ ဒုစ္စရိတဝဂ် ပထမ(၈)သုတ်တို့၌ မိမိကိုယ်ကိုမိမိခွပ်စွဲခြင်း စသော ဒုစရိုက်ဆယ်ပါးတို့၏ အပြစ်ငါးပါးကို ဟောပါသည်။

၂၄၉။ သင်္ချိုင်းသည် မစင်ကြယ်ခြင်း၊ မကောင်းသော အနံ့ရှိခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်ရှိခြင်း၊ သားရဲတိလူးတို့၏နေရာဖြစ်ခြင်း၊ လူအများ ငိုကြွေးရာအရပ်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အပြစ်ငါးပါးရှိ၏။

သင်္ချိုင်းနှင့်တူသော ပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း အပြစ် ငါးပါးရှိ၏။ ယင်းတို့ကား

- (၁) သင်္ချိုင်းသည် မစင်ကြယ်သကဲ့သို့၊ မစင်ကြယ်သော ကံသုံးပါးရှိခြင်း၊
- (၂) သင်္ချိုင်းသည် မကောင်းသော အနံ့ရှိသကဲ့သို့ မကောင်းသတင်းထွက်ခြင်း၊
- (၃) ဘေးအန္တရာယ်ရှိသောအရပ်ဖြစ်၍ သင်္ချိုင်းကို လူအများက ရှောင်ရှားသွားကြသကဲ့သို့ မစင်ကြယ်သော ကံသုံးပါးရှိသူကိုလည်း သီလရှိသော သီတင်းသုံးဖော်တို့က ရှောင်ရှားသွားကြခြင်း၊

(၄) သင်္ချိုင်း၌ ထားရဲဘိလူးများ နေကြသကဲ့သို့ မစင်ကြယ်သော ကံသုံးပါး ရှိသူထံ၌လည်း မစင်ကြယ်သော ကံသုံးပါး ရှိသူတို့သာ နေကြခြင်း။

(၅) သင်္ချိုင်း၌ လူအများ ငိုကြွေးကြသကဲ့သို့ မစင်ကြယ်သော ကံသုံးပါးရှိသူကို သိလရှိသော သိတင်းသုံးဖော်တို့က ကဲ့ရဲ့ရှုံ့ချကြခြင်းတို့ ဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားပါသည်။

၁၀။ ပုဂ္ဂလပသာဒသုတ်

ပုဂ္ဂိုလ်စွဲကြည်ညိုခြင်း၏ အပြစ်ငါးပါး

၂၅၀။ တစ်ပါးပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်၌ ပုဂ္ဂိုလ်စွဲဖြင့်ကြည်ညိုသူမှာ အပြစ်ငါးပါးဖြစ်နိုင်၏။ အပြစ်ငါးပါးကား-

(၁) မိမိကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အပြစ်ရှိ၍ သံဃာက နှင်ထုတ်လျှင် သံဃာအပေါ်၌ မကြည်ညိုမှုဖြစ်၍ တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့ကို မဆည်းကပ်သဖြင့် သူတော်ကောင်းတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊

(၂) မိမိကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အပြစ်ရှိ၍ သံဃာက အစွန်အဖျား၌ ထိုင်ရန် နေရာပေးထားလျှင် ထိုသံဃာအပေါ်၌ မကြည်ညိုမှုဖြစ်၍ တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့ကို မဆည်းကပ်သဖြင့် သူတော်ကောင်းတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊

(၃) မိမိကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ် အရပ်တစ်ပါးသို့ ထွက်သွားလျှင် တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့ကို မဆည်းကပ်သဖြင့် သူတော်ကောင်းတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။

(၄) မိမိကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ် လူထွက်သွားလျှင် တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့ကို မဆည်းကပ်သဖြင့် သူတော်ကောင်းတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊

(၅) မိမိကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ် ကွယ်လွန်သွားလျှင် တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့ကို မဆည်းကပ်သဖြင့် သူတော်ကောင်းတရားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းတို့ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားပါသည်။

(၂၆။ ဥပသမ္ပဒါဝဂ်၌ သီလ သမာဓိ စသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာလုပ်၍ ပဉ္စင်းခံပေးခြင်းစသော အမှုများကို လုပ်နိုင်ကြောင်း ဟောပါသည်။

သမ္မုတိပေယျာလ၌ အဂတိလေးပါး မလိုက်စားခြင်း ဆိုင်ရာ ကိစ္စ၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း စသော အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းအား ဆွမ်းညွှန် ရဟန်းနေရာ စီစဉ်ပေးသော ရဟန်း၊ ဘဏ္ဍာစိုးရဟန်း စသော နေရာ၌ ခန့်ထားရန် သံဃာက သမ္မုတိ ပေးနိုင်ကြောင်း ဟောကြားပါသည်။

ရာဂပေယျာလ၌ ရာဂဒေါသစသော တရား(၁၇)ပါးကိုသိမြင် ပယ်ရှားနိုင်ရန်-သညာငါးပါး၊ ဣန္ဒြေငါးပါး၊ ဗိုလ်ငါးပါး တို့ကို ပွားများရမည်ဟု ဟောကြားပါသည်။)

ပဉ္စကနိပါတ် ပြီး၏။

ဓမ္မာစရိယ ဦးမောင်မောင်လေး

၂၆-၉-၈၆။

ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဌာနဆိုင်ရာ နာမည်များ

အက္ခရာစဉ်အညွှန်း

(က)		ကောလိယတိုင်း	၂၀၂၊ ၃၀၄
ကကုဒနတ်သား	၄၀၃	ကောလိကလသယာဏာပန်	၂၀၂
အခါရေဝတအရှင်	၃၁	ကောသမ္မိပြည်	၁၈၇၊ ၃၀၀၊ ၃၄၅
ကန္တရာယနပုဏ္ဏား	၇၆	၃၄၅ ၄၁၈ ၄၈၃ ၄၈၈၊ ၅၀၅	
ကပိလဝတ်ပြည်(မြို့)	၁၈၈၊ ၂၂၉၊	ကောသလတိုင်း	၁၆၁၊ ၁၆၄၊ ၂၂၉
	၃၈၅		၅၁၆
ကမ္ဘောဇတိုင်း	၃၀၁		
ကဿပ-မြတ်စွာဘုရား	၅၁၆	(ခ)	
ကဿပဂါတ္ထအရှင်	၂၁၃	ခိန္နာပဒေသိကနတ်	၃၅၈
ကတိယာနီ ဥပသိကာ	၃၇	ခဒိရဝနိယဒေဝတအရှင်	၃၁
ကယသက္ကပုဂ္ဂိုလ်	၁၁၆	ခုတ္တတ္တရာဥပသိကာ	၃၆၊ ၉၅
ကာရဏပလိပုဏ္ဏား	၅၂၀	ခေဓာဓေရီ	၃၄၊ ၉၅
ကာလာမ မင်းပျို	၁၆၄		
ကာသိတိုင်းဖြစ်		(ဂ)	
(ဧဝတိဆယည်)	၁၃၆၊ ၂၁၀	ဂိဇ္ဈကုဋ်ဘောင်	၂၈၉၊ ၂၆၄၊ ၃၇၈
ကဠိကုဋသမုဗ္ဗိသု	၃၇	ဂေတမကစေတီ	၂၂၉
ကဠုဒါယိအရှင်	၃၂	ဂေါဓာသကိဝင်မင်းသမီး	၃၀
ကုက္ကုဒ္ဓာရုံကျောင်း	၄၅၁		
ကုဋိကဏ္ဍသေဏအရှင်	၃၁	(ဃ)	
ကုဏ္ဍဓာနအရှင်	၃၁	သောသိတာရုံကျောင်း	၁၈၇၊ ၃၀၁
ကုဏ္ဍလကောသလထေရီ	၃၄	၃၄၅၊ ၃၅၄၊ ၄၀၈၊ ၈၃	
ကုဓာရကဿပအရှင်	၃၂	၄၈၈၊ ၅၀၅	
ကုသိနာရုံမြို့	၂၂၇၊ ၂၆၅		
ကုဋ္ဌဂါရုကျောင်း	၁၉၀၊ ၁၉၉	(စ)	
၃၁၄၊ ၃၈၉၊ ၄၄၂၊ ၄၉၁၊ ၄၉၈		စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး	
ကေသမုဗ္ဗနိဂုံး	၁၆၄	(လေးယောက်)	၁၃၅
ကေသိမြင်းဆရာ	၃၁၉	စတုမဟာရာဇ် (နတ်တို့၏)	

သက်တမ်း)	၂၀၄	ဒိဋ္ဌိပုတ္တပုဂ္ဂိုလ်	၈၁၆
စိတ္တသုကြွယ်		ဒေဝဒတ်	၂၀၉၊ ၄၈၃
မဇ္ဈိကာသဏ္ဍမြို့သား)	၃၅၊ ၉၅	ဒေါဏပုဏ္ဏား	၂၆၉၊ ၅၁၈
စုန္ဒမင်းသား	၄၃၈		
စုန္ဒမင်းသမီး	၄၃၈	(ခံ)	
စုဠနိကာလောကဓမ္မ	၁၉၆	ဓမ္မဒိန္နာ ထေရီ	၃၄
စုနပန္နက (စုဠပန်)အရှင်	၃၁		
		(န)	
(ဆ)		နက္ခလပိတာ သုကြွယ်	၃၆၊ ၂၈၂
ဆန္ဒ ပရိပိုဇ်	၁၈၆	နက္ခလမာတာ သုကြွယ်မ	
			၃၇၊ ၂၈၂
(ဇ)		နန္ဒအရှင်	၃၃
ဇမ္ဗူ ဒိပ်ကျွန်း	၄၆	နန္ဒကအရှင်	၃၃၊ ၁၇၂
ဇောဏုဿောဏိပုဏ္ဏား	၃၇၀	နန္ဒမာဟာ	၉၅
ဇာတိခေတ်	၁၉၇	နာဂိကအရှင်	၄၃၄
ဇီဝက (အဘယမင်းသား၏		နာဒရအရှင်	၄၅၁
မွေးစားသား)	၃၆	နာဠပုတ္တ ဟက္ကတုန်း	၁၉၀
ဇောပန်ကျောင်း	၃၊ ၇၀၊ ၇၅	နိဂြောဓရုံကျောင်း	၁၈၈၊ ၂၂၉
၁၀၅၊ ၂၃၁၊ ၂၅၇၊ ၂၈၉၊ ၃၉၀			၃၈၅
		နိမ္မာနရတိ (နတ်တို့၏သက်တမ်း)	
(တ)			၁၈၅
တပုဿနှင့်ဘလ္လိက	၁၅	နန္ဒရေရာမြစ်	၂၅၇
တာဝတိံသာ			
(နတ်တို့၏သက်တမ်း)	၁၈၅	(ပ)	
တိကဏ္ဍကီးတံအုပ်	၄၉၉	ပဇ္ဇနိက နိဂုံး	၂၈၂
တိကဏ္ဍပုဏ္ဏား	၁၄၇	ပဋ္ဌာဓာရာ ထေရီ	၃၄
တုသိတာ (နတ်တို့၏သက်တမ်း)		ပဏ္ဍိတကုမာရက လိစ္ဆဝိမင်းသား	
	၁၈၅		၁၉၀
တောဒေယျပုဏ္ဏား	၃၇၅	ပထမဈာန်	
		(ဗြဟ္မာတို့၏သက်တမ်း)	၃၂၉
(ဒ)		ပရနိမ္မိတဝသဝတီ	
ဒဗ္ဗ မလ္လာမင်းသား	၃၂	(နတ်တို့၏သက်တမ်း)	၁၈၅

ပဓာနဗီ ကောသလမင်း	၃၄၆	ဘေသကဋ္ဌာ ဧတာအုပ်	၂၈၁
	၄၅၀	ဘောဂမြို့	၃၆၆

ပရိသုတ္တံ

ပိဂီယာနိပုဏ္ဏား

ပိဏ္ဍိတဘိဝံသအရှင်

ပိဏ္ဍိတဝိဇ္ဇာ အရှင်

ပိတက(မုဏ္ဍိကမင်း၏ရွှေတိုက်စိုး)

ပုဏ္ဏ(မန္တလေးပုဏ္ဏားမင်းသား)

ပုဗ္ဗာရုံကျောင်း

ပေါတလိယ ပရိပိုင်

(ဗ)

ဗကုလသေရီ

ဗဟိဟရဏဧတာအုပ်

ဗကုလအရှင်

ဗာရာဏသီမြို့

ဗဟိယရဟန်း

ဗဟိယာရုံစိရိယကဋ္ဌာ

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး

(ဘ)

ဘဂ္ဂတိုင်း

ဘဒ္ဒကဏ္ဍနာ(ယဇ္ဇသင်္ဃရာ)

ဘဒ္ဒဗိမ္ဗာရုံ

ဘဒ္ဒသင်္ဃာရုံ

ဘဒ္ဒါမုဏ္ဍမင်း၏မိဖုရား

ဘဒ္ဒါကာပိလာနီထရီ

ဘဒ္ဒိယမြို့

ဘဒ္ဒိယလိစ္ဆဝိမင်းသား

ဘဒ္ဒိယအရှင်

ဘရဟ္မကုမ္မာလာမ ပရိပိုင်

(မ)

မက္ခလိဒဂါသာလ

မဂဓတိုင်း

မဇ္ဈိမ

မနာပကာယိကာနတ်

မနာပဒေသိကာနတ်

မန္ဒာတ်မင်း

မလ္လမင်းတို့၏အင်ကြင်း

ဥယျာဉ်

ဓလ္လိကာမိဖုရား

မဟာကဏ္ဍန (မဟာကဏ္ဍည်း)

အရှင်

မဟာကဿပအရှင်

မဟာကေဠိကဏ္ဍာ

မဟာဇနပဒ

(တိုင်းကြီး၁၆ တိုင်း)

မဟာနာမိသကာမင်း

မဟာနာမိလိစ္ဆဝိမင်း

မဟာပဇာပတိဒဂါတမိ

မဟာပန္နက(မဟာပန္န) အရှင်

မဟာမောဂ္ဂဓာနအရှင်

မဟာစုန်တော

မင်းရဲနတ်

မာလုကျပုတ္တ အရှင်

မိဂါရမာတာ(ဝိသာခါ)

ပေဏ္ဍကဿဋ္ဌာ

မောသရာဇာအရှင်

မောရနိဝါပ ပရိပိုင်ကျောင်း ၂၄၈	ဝိသယခေတ်	၁၉၆
(ယ)	ဝိသုဒ္ဓိအရှင် (ပဉ္စလ	
ယမင်း ၁၃၁	ပုဏ္ဏားမင်းသား)	၂၇၇
ယမာ(နတ်တို့၏သက်တမ်း) ၁၈၅	ဝိသုဒ္ဓိမိဂါရမာတာ ၃၆၊ ၁၁၀	
(၇)	ဝေဒနာပုရ၊ ပုဏ္ဏားရွာ	၁၆၀
ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ၁၆၂၊ ၂၆၈၊ ၃၇၀	ဝေရဉ္ဇ မြို့	၂၈၀
၃၇၄၊ ၃၇၅၊ ၄၃၈	ဝေသာလီပြည်	၁၉၈၊ ၁၉၉
ရာဇအရှင် ၃၃	၂၂၉၊ ၃၈၃၊ ၃၉၉	
ရောဟိတသန္တတသား ၂၇၅	၄၄၊ ၄၆၈၊ ၅၂၀	
(လ)	ဧတမ္ဗုလ်(ဗြဟ္မာတို့၏	
လက္ခဏာသတ္တိယအရှင် ၃၀	သက်တမ်း)	၃၃၀
လိစ္ဆဝိမင်းသားများ ၄၅၉၊ ၄၉၈	ဝေဠုဝန်ကျောင်း ၁၆၂၊ ၂၆၈	
၅၂၀	၃၇၄၊ ၃၇၅၊ ၃၇၅	
(၈)	(သ)	
ဧကူလိအရှင် ၃၁	သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်	၂၀၀
ဧကိယ အရှင် ၃၁	သက္ကတိုင်း	၃၈၅
ဝန္တဂေါတ္ထ ပရိပိုင် ၁၄၆	သင်္ကါနိဂုံး	၂၀၃
ဝဇ္ဇီတိုင်း (ဘဏ္ဍာရွာ) ၂၄၇	သင်္ဂါရပုဏ္ဏား	၁၅၁၊ ၅၁၉
ဝပ္ပ ဘာကီဝင်မင်း ၂၇၅	သေစတနမင်း	၁၁၁
ဧရဏမြို့ ၇၅	သတ္တကုတ္တုပရသေသတပန်	၂၀၂
ဝဿကာရ (မဂဓတိုင်း၏	သမိဒ္ဓ အရှင်	၁၁၆
အမတ်ကြီး) ၃၇၀၊ ၃၇၄	သရတ ပရိပိုင်	၁၆၂
ဝဿနင့် ဘည	သဒ္ဓါရ ပရိနိဗ္ဗာယ်	
(ပရိပိုင်နှစ်ပါး) ၂၆၅	အနုဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်	၂၀၂
ဝါမက စသောရဓသများ ၅၁၈	သဟမ္ပတိ ဗြဟ္မာ	၂၅၇
ဝိညာနဉ္စယတန	သင်္ခေတမြို့	၂၀၁၊ ၄၉၉
(ဗြဟ္မာတို့၏သက်တမ်း) ၂၂၄	သင်္ခေတအရှင်	၃၃
ဝိနိပါတ်က ဘုံသား ၁၁၉	သိဘဏ	
	(သေရနိယသေဌး၏မြေး)	၁၇၂
	သမာဓတီ	၃၆
	သမရန္တဝဇ္ဇတီ	၄၉၈

သဒ္ဓိပုတ္တအရှင်	၂၉၊ ၃၀၊ ၃၁၊	သောဏကောဠိဝိသအရှင်	၃၁
	၂၃၄၊ ၂၉၀၊ ၃၅၃၊	သောဏ ကုဋိကဏ္ဍအရှင်	၃၁
	၃၆၀၊ ၄၅၉၊ ၅၀၅၊	သောဏက ယုလုသင်	၄၀၅
	၅၀၈၊ ၅၀၉၊	သောဏာထေရီ	၃၄
သဒ္ဓိပုတ္တရာနှင့်		သောဘိယအရှင်	၃၂
မောဂ္ဂလ္လာန်	၉၄၊ ၄၀၈		
သင်္ဂဏိပြည်	၃၊ ၇၀၊ ၇၅	(ဟ)	
	၁၁၅၊ ၂၃၁၊ ၂၅၇၊	ဟတ္ထကနုတ်သား	၂၃၁
	၂၈၉၊ ၃၇၈၊ ၃၉၀	ဟတ္ထကအဋ္ဌာဝကမင်းသား	
သဗ္ဗ			၃၅၊ ၉၅၊ ၁၂၉
(မိဂါရသေဋ္ဌေး၏မြေး)	၁၇၂	ဟိမဝန္တာတောင်	၁၄၁
သဗ္ဗ(လိစ္ဆဝိမင်းသား)	၃၈၉		
သိခါမောဂ္ဂလ္လာနပုဏ္ဏား	၄၀၅	(အ)	
သိခိ မြတ်စွာဘုရား	၁၉၅	အဗေါလညောင်ပင်	၂၅၇
သိင်္ဂါလကမာတာဥပါသိကာ	၃၄	အဗောတသမ္ပလင်းသား	၃၇၇
သိပ္ပိနိ ကမ္မဖြစ်	၁၆၃၊ ၂၀၅	အညာသိကောဏ္ဍညအရှင်	၂၉
	၃၇၁	အဋ္ဌဇာ... စသောရေသမ္ပများ	၅၁၈
သီဝလိအရှင်	၃၁	အန္တဘရ...စသောပရိပိုင်များ	
သီဟစစ်သူကြီး	၄၄၂		၂၆၄
သုဇာကာသနိယသေဋ္ဌေးသမီး	၃၆	အန္တကဝိန္ဒာတာအုပ်	၄၉၀
သုဒတ္တသူကြွယ်(အနာထပိဏ်)	၂၈၃	အန္တရာ ပရိနိဗ္ဗာယ် အနာဂါမ်	
သုဓမ္မာနုတ်အဘင်	၁၃၅	ပုဂ္ဂိုလ်	၂၂၀
သုပ္ပဝါသကောလိယမင်းသမီး		အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေး	၃၊ ၇၀၊ ၂၈၃
	၃၆၊ ၂၈၃		၄၄၄၊ ၅၁၂၊ ၅၁၄
သုပ္ပိယာဥပါသိကာ	၃၆	အနုရုဒ္ဓါအရှင်	၃၀၊ ၂၃၄၊ ၄၀၈
သုဘကိကျာ မြဟွာ	၁၁၉၊ ၃၃၀၊	အနုယ လိစ္ဆဝိမင်းသား	၃၈၉
	၅၁၁	အဘိဘူ(သိခိမြတ်စွာ ဘုရား၏	
သုဘူတိအရှင်	၃၁၊ ၃၁	တည့်)	၁၉၅
သုမာနမင်းသမီး	၄၃၆	အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယ်	
သုမဗန္ဓ(သုမ္ပဋ္ဌ)ဥပါသကာ	၃၆	အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်	၂၀၂
သုသုမာရဂိရိမြို့	၂၈၁	အာကာသနဉာယတန	
သေတဗျမြို့	၂၆၉	(မြဟွာ)	၂၂၄

အာကိဉ္ဇညာယတန (ဗြဟ္မာ)	၂၂၄၂၅၁၁	ဥဇ္ဇယပုဏ္ဏား	၂၇၂
		ဥတ္တရာနန္ဒမာတာ	၃၆
အာဏာခေတ်	၁၉၇	ဥဒါယိပုဏ္ဏား	၂၇၃
အာနန္ဒာစေတီ	၃၆၆	ဥဒါယိအရှင်	၅၀၅
အာနန္ဒာအရှင်	၁၀၆၊ ၁၀၇၊ ၁၉၀	ဥဒ္ဓံသောတ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်	
အာဘဿရာ (ဗြဟ္မာ)	၅၁၁		၂၀၂
အာရာမဒဏ္ဍပုဏ္ဏား	၇၅	ဥပကမဏ္ဍိကာ၏သား	၃၇၅
အာဠာဝိပြည်	၁၂၉	ဥပဂါဏအရှင်	၃၆၂
ဣစ္ဆာနဂါလပုဏ္ဏားရွာတောအုပ်		ဥပ္ပလဂဏ်ထေရီ	၉၅
	၄၃၄	ဥပသေန (ဝိက္ခံပုဏ္ဏား၏သား)	
ဣတိပတန မိဂဒါဝုန်တော	၁၁၁		၃၂
ဥက္ကဋ္ဌမြို့	၂၆၉	ဥပဟန္တ ပရိနိဗ္ဗာယ်	
ဥက္ကလ ဇနပုဒ်	၂၆၅	အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်	၂၀၂
ဥဂ္ဂသုကြယ် (ဝေသာလီမြို့သား)		ဥပဂါလိအရှင်	၃၂
	၄၄၇	ဥရုဝေလကဿပ	၃၂
ဥဂ္ဂဟသုကြယ် (ဟတ္ထိရွာသား)	၃၅	ဥရုဝေလတော	၂၅၇
ဥဂ္ဂဟသုကြယ် (အမ္ဘလကသေဌေး၏		ကေဇီဇသေ တပည့်ပုဂ္ဂိုလ်	၂၀၂
မြေး)	၄၄၀	ဧဠယျမင်း	၃၇၅

အထူးပြင်ဆင်ချက်

စာမျက်နှာ ၇၉၊ စာကြောင်း ၂၆ ပါသာဓကပါဠိကို “အဂ္ဂဝတိတိ ဥတ္တမ ပုဂ္ဂသဝတိ၊ အဂ္ဂါယဝါ ဥတ္တမာယ ပဋိပတ္တိယာ သမန္တာဂတာ” ဟု ပြင်ဆင် ဖတ်ရှုပါရန်။

စာမျက်နှာ ၈၇၊ စာကြောင်း ၁၈-၂၇ မှ ဥပမိနှင့်စပ်သော အနာသဝသုခ’ ဟူသော စာပိုဒ်ကို ‘ဥပမိနှင့်စပ်သော ချမ်းသာခြင်း- ဥပမိသုခနှင့် ဥပမိနှင့်မစပ်သော ချမ်းသာခြင်း- နိရုပမိသုခ။ အာသဝေါတရားတို့နှင့် တကွ ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်း -သာသဝသုခနှင့် အာသဝေါတရားတို့မှ ကင်းလွတ်သော ချမ်းသာခြင်း- အနာသဝသုခ’ ဟု ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်ပါရန်။

အံ့မုားပြင်ချက်

စာမျက်နှာ	ကြောင်း ရေ	အမှား	အမှန်
၂၉	၁၁	တေဒဂ်ရ ရဟန်း၄၂ပါး	တေဒဂ်ရ ရဟန်း ၄၁ပါး
၃၃	၂၁	ဘိက္ခုတေဒဂ် ၄၈မျိုး	ဘိက္ခုတေဒဂ် ၄၇ မျိုး
၃၃	၂၄	တေဒဂ်ရဟန်း ၄၂ပါး	တေဒဂ်ရ ရဟန်း၄၁ ပါး
၇၄	၁၁	ကာယကံ	ဗြိသကံသောကာယကံ
၇၆	၁၁	ထိုစကားမှ	ထိုစကားမှာ
၈၂	၁၅	အဆုံးအမခက်သော	အဆုံးအမခက်သော
၈၃	၁	ထိုလောဘကို	ထိုလာဘကို
၁၁၁	၂	မင်းအပေါင်းသည်	မင်းအပေါင်း
၁၁၁	၂၆	ပုတ္တ ဟု	ပုတ္တဒါရ်ဟု
၁၁၄	၃၁	ဒုစရိုက်သုံးပါး	သုစရိုက်သုံးပါး
၁၃၅	၂	နတ်မင်းကြီးလေး	နတ်မင်းကြီးလေး
		ယောဇကလှည့်လည်ပုံ	ယောက်နှင့်ဥပုသ်သုံးမျိုး
၁၃၈	၁	အမှူးပြုခြင်းဖြင့်	အမှူးပြုခြင်းဖြင့်
၁၃၉	၁	မင်းဌာနနိဗ္ဗတ္တိတံ	ဇေဌာန ကတ္တာနိဗ္ဗတ္တိတံ
၁၄၉	၂	ထိုရဟန်းဘဝကို	ထိုရဟန်းအား ဘဝကို
၁၆၆	၂၄	ထုအယူများ	ထိုအမှုများ
၁၇၂	၁၄	သေဌေး၏မြေး	မိဂါရသေဌေး၏မြေး
၁၈၄	၂၁	လဖြင့်	ထိုလဖြင့်
၁၈၅	၁၄	နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်သည်	ညပေါင်း သုံးဆယ်သည်
၂၆၃	၁၅	တွေဝေခြင်းမျိုးသိပ်မရှိဘဲ	တွေဝေခြင်း၊ မျိုးသိပ်ခြင်း မရှိဘဲ
၂၆၄	၁၁	မမ္မေလျော်ခြင်းကိုလည်း ကောင်း	မမ္မေလျော်ခြင်းကိုလည်း ကောင်း၊ မ္မေလျော် ခြင်းကိုလည်းကောင်း
၂၆၉	၂၃	နတ်သူသည်ကေးမျိုး	နတ်လူစသည်လေးမျိုး
၂၈၅	၁၂-၁၃	ဖြစ်ပေါ်လာသည်တို့ကို	ဖြစ်ပေါ်လာသည့် တေး ရန်တို့ကို
၂၉၃	၂၈	ပက ပဒ နံ	ပကဋ္ဌံ ပဓာနံ
၃၂၅	၂၆	သမဏောစနဟေတုပိ	သမဏောစနဟေတုပိ
၃၃၀	၂၀	၉၄ ကပ်ကို	၆၄ ကပ်ကို
၃၃၁	၆	ပထမဈာန်ကိုပွားများ၍	မေတ္တာ ဈာန်ကိုပွားများ၍
၃၄၉	၂၄	လျှင်မြန်စွာ	နှုန့်နှေးစွာ
၃၆၃	၂၀	ဇာတ်ကြီးလေးပါး	ဇာတ်ကြီးလေးပါး
၃၆၇	၂၂	ကိုကား	ကိုးကား

ပိဋကအနှစ်ချုပ် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်

- နိကာယ်ငါးရပ် ပိဋကတ် သုံးပုံတို့တွင် အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ်သည် သုတ္တန်ပိဋက၌ ပါဝင်သည့် စတုတ္ထမြောက် နိကာယ်ကျမ်းကြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဧကက နိပါတ်၊ ဒုကနိပါတ်၊ စသည်ဖြင့် အပိုင်းကြီး (၁၁) ပိုင်း ခွဲထားသောကြောင့် 'အင်္ဂုတ္တိုရ်ဆယ့်တစ်ကျမ်း' ဟုလည်းခေါ်ပါသည်။
- အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌ ဗုဒ္ဓနှင့် ဗုဒ္ဓသာဝကများ ဟောသည့် သုတ္တန်ဒေသနာပေါင်း (၉၉၅ရ) ပုဒ်ပါရှိသည်။ ယင်းတို့ကို တစ်ပါးစုတရားများ အပိုင်း၊ နှစ်ပါးစုတရားများအပိုင်း စသည်ဖြင့် အရေအတွက် သင်္ချာအားလျော်စွာ စနစ်တကျ စီစဉ်ထားသောကြောင့် သရုပ်ပြအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးသဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။
- အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌ ယောက်ျား၏စိတ်ကို သိမ်းယူနိုင်သော တရားတစ်ပါး အကုသိုလ်၏ အပြစ်နှစ်ပါး လူမိုက်၏ လက္ခဏာသုံးပါး ဆွမ်းလှူခြင်း၏ အကျိုးလေးပါး စသောမှတ်သားဖွယ်များနှင့်တကွ ဧတဒဂ်ရ ပုဂ္ဂိုလ်ထူး (၇၅) ဦးတို့၏ အကြောင်းများလည်း ပါရှိပါသည်။
- ဆဌ သံဂါယနာ မူအားဖြင့် စာမျက်နှာ (၁၆၀၀) ကျော်ရှိသော အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်လာ ဗုဒ္ဓဒေသနာတို့ကို လူကြီးလူငယ် လူရွယ်မရွေး အလွယ်တကူ ဖတ်ရှု လေ့လာ နိုင်ကြစေရန် ဓမ္မစရိယ ဦးမောင်မောင်လေးက မူရင်းလည်းမပျက် အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်းပေါ်လွင်အောင် သိပ်သည်းကျစ်လျစ်သော မြန်မာစကားရင်းဖြင့် ပြန်ဆို ထားပါသည်။ အထူးအားဖြင့် ဓမ္မစရိယတန်းဆိုင်ရာ စာသင်စာချပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အထောက်အကူ ဖြစ်စေမည့် ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုချက်များကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။
- ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရဟန်းရှင်လူများနှင့် စာပေပညာရှင်များအတွက် အဖိုးအနုဉ္စ ထိုက်တန်သော ဓမ္မစာမွန်အဖြစ်ဖြင့် နှလုံးလှစာပေမှ အထူးကြိုးစား တင်ဆက်လိုက်ပါသည်။